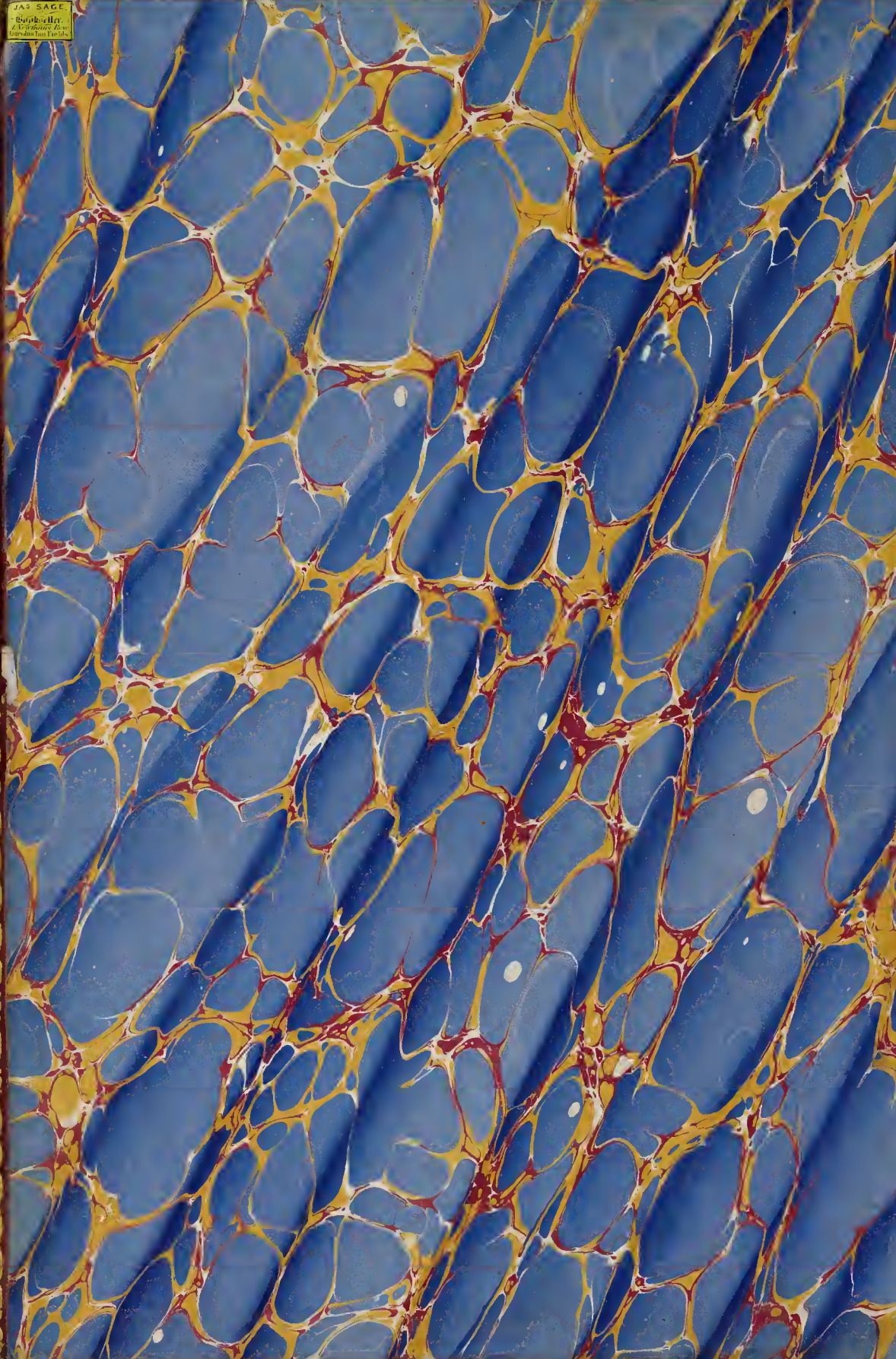

JAS SAGE
Bookbinder
117 Nassau Street
New York

3 vols. in 2. Coll. of J. J. J. 1852.

11
1

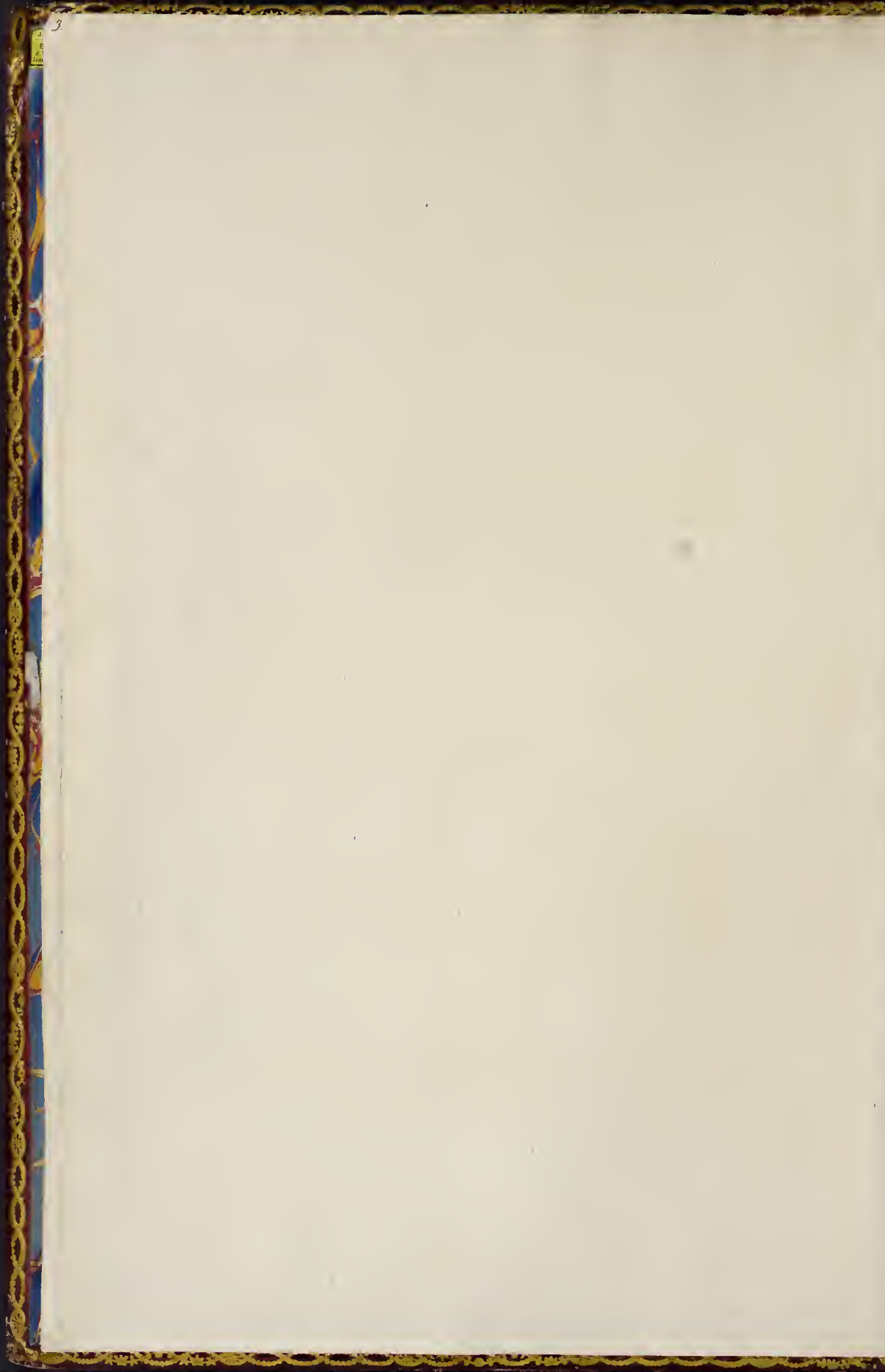
3/11/52

[Faint, illegible text]

1

15

144 HERCULANEUM. Herculansium Voluminum quae supersunt Tomus I [et II]. 2 vols.
With 2 folding plans, 65 plates and some vignettes. Naples, 1793-1809. — Dissertationes isagogicae
ad Herculansium Voluminum explanationem. Pars Prima. With 20 plates. Naples, 1797.
3 vols. in 2. folio, *bound in two*, gilt, gilt frame sides. Naples, 1793-1809.
These three volumes are supplementary to *Le Antichità di Ercolano*, 1755-92. The illustrations are mainly of inscriptions.

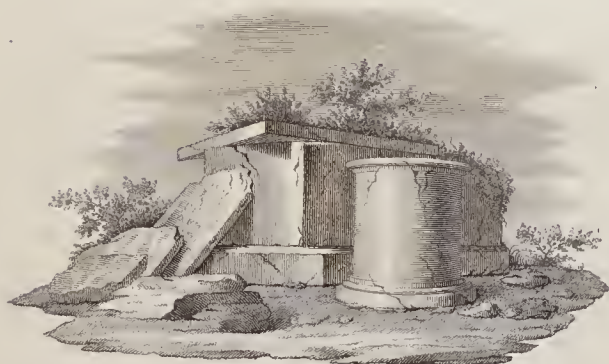

HERCVLANENSIVM

VOLVMINVM

QVAE SVPERSVNT

TOMVS I.

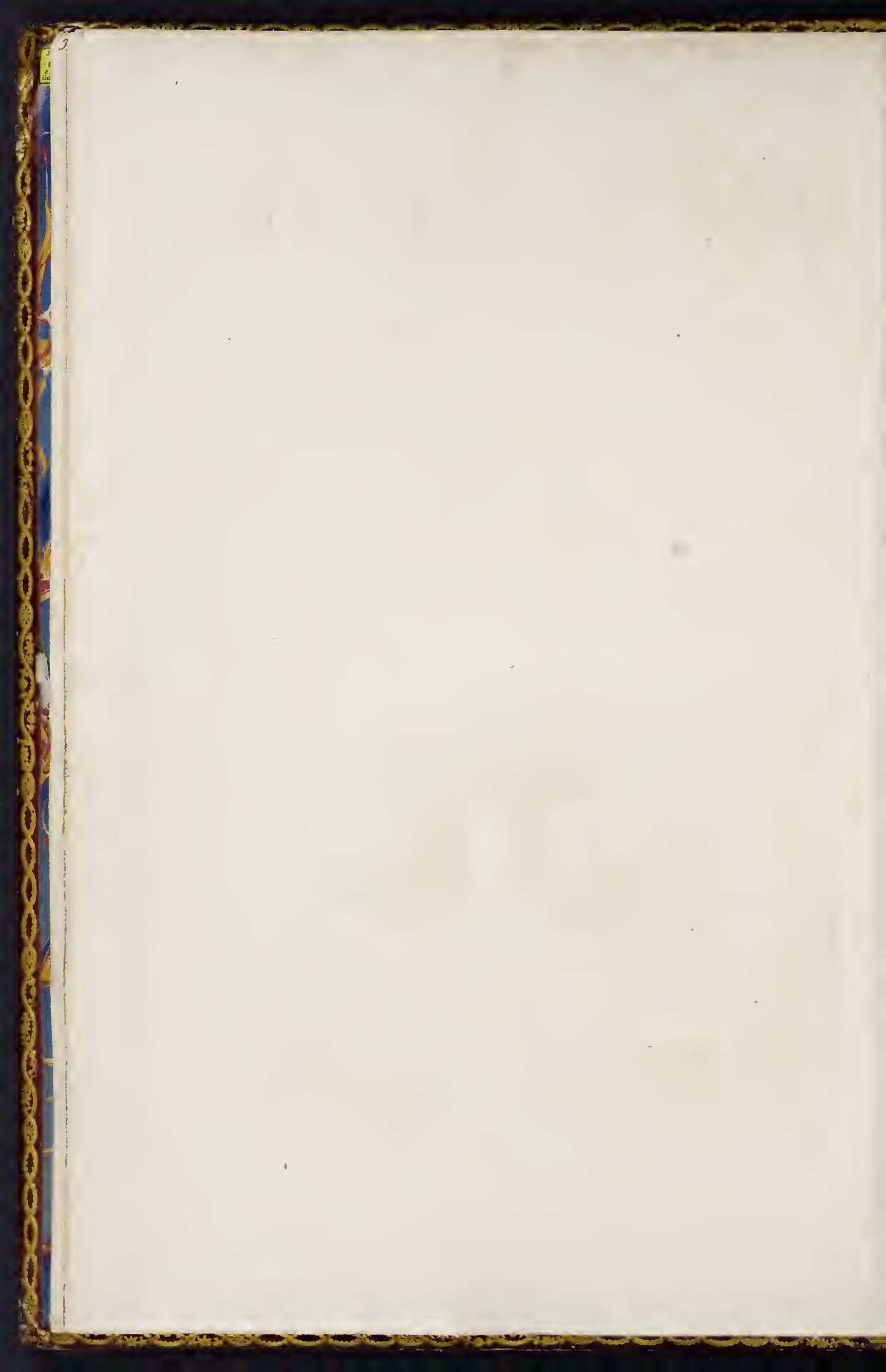

G. Casanova del.

B. Danty inc.

NEAPOLI MDCCXCIII.

EX REGIA TYPOGRAPHIA.

F E R D I N A N D O III

ITALICO SICVLO HIEROSOLYMITANO

PIO FELICI SEMPER AVGVSTO

EN tandem, REX clementissime, praeclarissimum Musei Herculanensis cimelion, quod iussu beneficentiaque Tua typis descriptum, in lucem prodire gestit; serius fortasse, quam multorum opinio, & nostra etiam ferebat; sed tamen cumulatissime, nisi valde fallimur, eruditorum hominum studiis, & concitatae de se expectationi satisfacturum.

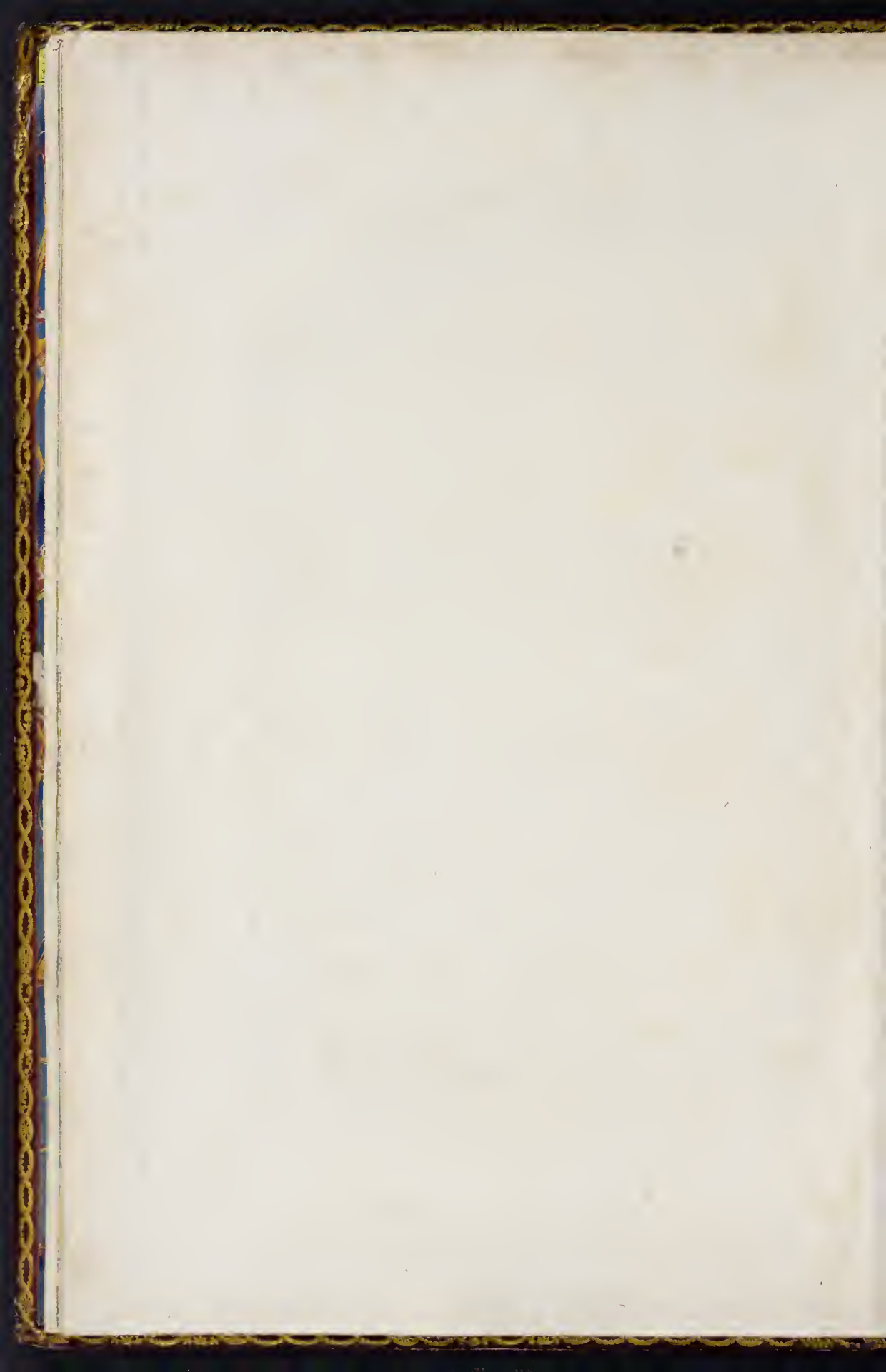
*

Etenim

Etenim cum primum rumor spargi coeptus est de Papyris, quarum tam magnum numerum Herculanenses effossiones in apertum protulerant, ac prolaturas porro spes erat; dici non potest, quanta statim ubique gentium sit consecuta admiratio, quae mens, qui animus omnium fuerit, tam nostrorum, quam longe etiam dissitorum; iis quidem Herculanum certatim adcurrentibus, ut tantae vetustatis Volumina, tanquam lapsa Caelo ancilia, exoscularentur; his nostratium felicitati invidentibus, quibus usurpare oculis, quae auditione tantum ipsi accipere possent, licebat; omnibus vero divinae memoriae CAROLVM Parentem Tuum ad Caelum tollentibus, cuius unius beneficio & liberalitati illa detectio referenda erat accepta. Hinc optare pro se quemque, votisque omnibus expetere, ut quamprimum illa evolverentur, & cuiusmodi essent, a quorum essent manu profecta, quid secum novi adferrent cum Orbe erudito communicaretur. Sed operis difficultate deterritis pene cunctis; qui, vera iam facta fabula, carbonem pro thesauro, vel potius meros cineres tenere sese non dubitabant; rei que exitum desperantibus, unus CAROLVS, animum non despondit, & bene sperare de summa rei iussit; nullique curae, nullis sumptibus parcens, id tandem pervicit, ut qua maxima & industria & labore illa evolverentur, quanto cum litterarum emolumento quid dicam? Et vero, si in vetusti lapidis frusto, in numulo, in laterculo tantum saepe momenti est ad res cognitione dignissimas e tenebris eruendas; quid expectari par est ab satis amplo Volumine ante mille & septingentos minimum annos non dicam composito, sed certe scripto? Sed factum est sane perincommode, ut dum CAROLVS praeclare coepta cum maxime urgeret, in Hispaniam ad eorum Regnorum ineundam possessionem fuerit evocatus; quae res cum opus tum abruptum, tum subnascentes aliae ex aliis difficultates horum librorum editionem usque distulerunt. Cum vero sexto abhinc anno Herculanensis Academia fere intermortua, faustissimis auspiciis restituta foret a TE, Rex litterarum bono nate; nihil antiquius ea habuit, quam ut publicae lucis usura tandem concupita Volumina donaret. Ne autem ab incepta reliquorum Herculanensium monumentorum illustratione socii omnes avocarentur; hanc spartam quatuor academicis pro Voluminum tum patentium numero adornandam deman-

demandavit; ita ut singuli singula edisserenda, & inlustranda susciperent; improbus enim huiusmodi labor is est, qui inter plures simul dividi, & conlata symbola, uti nobis sollemne est, absolvi nequeat. Atque en, Regum optime, illud ipsum Philodemi de Musica Volumen, quod omnium primum Augusti Patris Tui providentia in Regio Museo explicatum lucem adspexit, suis nunc supplementis, interpretatione, iustoque commentario a strenuo collega nostro Carolo Rosinio probe instructum, TIBI se tandem sistit. Et bene quidem habet; nosque Fortunae, quidquid illa est, vel potius si quidquam est, non tam ingrati erimus, ut dicam ipsi scribamus; quae, moris, quas diximus, neſtendis, videtur immo gloriae & felicitati Tuae voluisse obsecundare; ut Papyrorum Herculaneusium editio diu dilata, atque sub Regno Tuo publicata, ad ceteras Tuas laudes, & ad hunc liberalium studiorum & artium optimarum statum florentissimum, veluti cumulus accederet. TE interini, REX maxime & clementissime, obtestamur, ut industriae nostrae indulgentia & liberalitate Tua faveas; TEQVE sospitem ac florentem cum augusta Coniuge, Proleque Regia beatissima, Regnorum ac litterarum felicitati quam diutissime praestes.

E Scrinio Domus Augustae Kal. Sextil. Ann. **CLDCCCXCVI.**

ERVDITIS LECTORIBVS.

ANtequam ad papyraceum illud volumen commentandum adgrediamur, quod primum artificiosissimi hominis opera evolutum cupidis eruditorum oculis legendum se praebeat, operae pretium est non pauca praemonere. Et quidem primo de eius Auctore, tum de eo, in quo versatur argumento; tum de illius orthographia; tum denique de nostra, quam in ipsum contulimus, opera, ordinis ratio postulat, ut edisseramus.

II. Profecto de eius Auctore dubitare non sinit titulus ad papyri calcem adscriptus, & quidem iterato; statim enim ab ultima illius columna eodem caractere legitur ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (ut in schemate columnae XXXVIII expressum vides): interiecto deinde quinque pollicum intersitio, eadem verba grandiusculis litteris repetuntur, quorum schema ipso in limine omnibus columnis praefigendum duximus. At quisnam iste Philodemus fuerit, qua haeresi, qua patria, quibus moribus, quo tempore floruerit, & quacnam eius scripta suum nobis nomen commendaverint, lectores procul dubio a nobis requirent.

III. *Philodemi* quidem (sive *Philodami*, ut Dorienfes efferebant) nomen, quod graece *populi amatorem*, sive *mavis Poplicolum* sonat, obvium fuisse constat, adeoque plures eius nominis apud antiquos invenimus: unum vetustissimum Pithagoreum Locris in Magna Graecia natum; duos vero recentiores, alterum Opunte in germana Graecia, Lampfaci alterum in Minori Asia, de quibus Cicero in Verrem. Hi tamen nihil cum nostro Philodemo habent commune. Longe enim is fuit celebrior Philosophus ex Epicuri secta, & Poeta non ignobilis, de quo plura ab antiquis cum laude tradita accepimus. Eius meminit Tullius sub finem *II libri de Fin.* & quidem perhonorifice; ait enim: *Sironem & Philodemum* (1) *cum optimos viros, tum doctissimos homines*; & disertius, licet suppresso nomine, de eo loquitur integro fere *cap. 28 Orat. in L. Pisonem* (quem locum infra dabimus) uti Asconius Pedianus testatur his verbis: *Philodemum significat, qui fuit Epicureus illa actate nobilissimus, cuius poemata sunt lasciva.* Meminit item Horatius *lib. I Sat. 2 v. 121*: *Gallis hanc Philodemus ait*; eumque non de alio, quam de Epicureo Philosopho loquutum, & ex veteri eius Scholiaste Acrone discimus, & hodieum exstat Epigramma, cui adparet Flaccum adluisse; est autem in Brunkii *Analectis num. LX* (2). Eundem praeterea cum addito *Epicurei* citant Laërtius in Epicuri *vita lib. X sect. III*, & Strabo *lib. XVI* ubi illum primum inter eos memorat, qui urbem Gadara nobilitarunt. Ab Ambrosio etiam *epist. XXV lib. III* sub corrupto *Philomari* nomine hunc ipsum Epicuri sectatorem *Philodemum* citari iure putat Menagius in Laërtium (3). Quod autem hic noster Philodemus ipfissimus ille sit tam celebris, atque adeo unus inter Epicuri adsectas, quem veteres non alio *διακριτικῶ* inter *ὀμωυμεις* distinguunt, *Papyr. Vol. I.*

a

xerint,

(1) Male aliqui codices habent *Polidemum*.

(2) Epigramma incipit: *επι μωυεις*. Primus ex ms. cl. Uffenbachii publicavit Reiskius in sua *Anthologia Cephalae num. 651*. Absert autem a Vaticano, & Barberino. Ita ut mirum non sit, si illud Daniel Heinfius ignoraverit; quare *lib. II de Satyra Horatiana* de huiusmodi epigrammatis fatō indolens, scripserit: *locus plus venustatis haberet, si quidem ipsa Philodemi ex-*

starent verba. Valedicimus ergo iis, qui imbi legendum duxere: *Gallis hanc Philodemus ait*, Philoni perperam dictum tribuentes. Videtis Lambinum *l. c.*

(3) Inter recentiores de eo meminere Reiskius in *Notitia Poetarum anthologicorum*, quae exstat in edita ab eo *Anthologia Cephalae*; Menagius ad *Diog. Laërt. X, 32*; Ionfius *II, 18*; Fabricius *Bibl. Gr. T. II*; Samuel Petitus *Obs. I, 9*; Daniel Heinfius *II de Satyra Horatiana*; aliique.

xerint, quam Philodemi τῆς Ἐπικυρείου, ambigere minime possumus; quandoquidem hunc acerrimum Epicuri vindicem ubiqueprehendimus. Etenim non modo in hoc περι μυσικῆς volumine Epicurea dogmata redolet, uti infra docebimus, sed passim in aliis voluminibus Epicureum se proficitur: in duobus praefertim, quae de Rhetorica habemus; quorum alterum absolute inscribitur περι ρητορικῆς; alterum vero titulum praefert τῶν ὑπομνημάτων περι ρητορικῆς. In utroque enim totus est, ut prober sophisticam Rhetoricam artem esse dicendam secundum Epicuri placita, atque passim Epicurum ipsum, Ermarchum (4), & Metrodorum scholae antesignanos citat: imo illud alterum τῶν ὑπομνημάτων volumen hac sententia claudit: Εἰ γὰρ Ἐπικύρεος, ἢ Μητροδώρος, ἢ Ἐρμαρχὸς ἀποφαινόμενοι τεχνὴν ὑπαρχεῖν τὴν τοιαύτην, ὡς ἐν τοῖς ἔξῃς ὑπομνησόμενοι, οἱ (ἡμετέροι) τούτοις ἀλιγγραφόντες ἔπαν τι μακρὰν τῆς τῶν πατράδων καταδικῆς ἀφ᾽εξηκασίῃ, σὶ enim Epicurus, & Metrodorus, & Ermarchus demonstrarunt eam esse artem, ut in sequentibus libris recordabimur, Nostri, qui ipsi contradixere, ratum admodum a parricidii crimine absuevunt. En quantum Noster Epicuro, aliique sectae κορυφαίῳ erat addictus. Quis negabit igitur eum esse Philodemum Epicuri cognomine celebratum?

IV. Iam vero Philodemi patriam nos docet Strabo loco nuper citato: ἐκ δὲ τῶν Γαδαρῶν Φιλοδήμος ὁ Ἐπικυρείου γεγονώς, ἢ Μελεαγρός, ἢ Μενίππος ὁ σπυρογλοῖος, ἢ Θεόδωρος, ὁ κατ' ἡμῶν ῥητωρ, Gadarensis fuit Philodemus Epicureus, & Meleager, & Menippus seria iocose solitus exprimere, & Theodorus orator, qui aetate nostra floruit. Quo in loco obiter animadvertendum, quantopere Philodemi nomen Strabonis aevo celebraretur; siquidem Geographus eum in nobilitandis Gadaris ceteris conterraneis suis sane inlustribus praeposuit, licet Meleager, & Menippus illum aetate praecesserint, Theodorus vero unus postea subsequutus sit. Verum in eo falsus est Strabo, uti recte adnotat Casaubonus, quod urbem Gadara Philodemi, aliorumque parentem cum Gazaris confuderit. Eam enim statuit inter Ioppen, & Azotum, Afcalonemque. Nam cum de Ioppe verba fecisset, subdit: ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἢ Γαδαρῆς ἐστίν, ἣν ἢ αὐτὴν ἐξιδίασαντο οἱ Ἰουδαῖοι, εἰτ' Ἀζώτος, ἢ Λακκῶν, inieriaci Gadaris, quam ipsam quoque Iudaei suam fecerunt, postea Azotus, & Afcalon. Atqui certo certius est eam urbem prope Ioppen, quam ceperunt Iudaei, vulgò dictam esse Gazara, non Gadara; testes enim locupletissimos produxit Casaubonus tum primum Machabaeorum librum cap. 14, & 16 (5), tum Iosephum libro item I Antiqu. (6). Fuisse autem aliam urbem dictam Gadara, vel Gadaram, vel Gadaram trans Iordanem testantur & Plinius lib. V cap. 18, qui eam ponit in Decapoli; & Stephanus, qui ait Γαδαρὰ πόλις Κοίλης Συρίας; item ac Ptolemaeus, (licet apud hunc legatur Γαδῶρα, sed corrupte, uti adnotat Cellarius); & Iosephus, qui lib. XXII cap. 21 aequè ponit in Coelesyria, & lib. IV de Bell. Iud. cap. 25 statuit in Peraea: ἐλθόντων ἐπὶ τὰ Γαδάρὰ μετροπόλιν τῆς Περαιᾶς καρτερῶν (7); & prae omnibus Marcus cap. V v. 1: καὶ ἐλθὼν (Ἰησοῦς) εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρήνων, veniens (Iesus) trans mare in regionem Gadarenorum, ubi Vulgata habet Gerasenorum. E quibus certissime evincitur Gadaram trans Iordanem sitam in Coelesyria, & unam ex urbibus Δεκαπολεως, & Peraeae μετροπόλιν fuisse. Conterminae enim erant Decapolis, & Peraea: ita ut illius pars meridionalis cum septemtrionalibus

Pe-

(4) Iampridem in primo Herculanensium Aeneorum Sienorum volumine animadversum fuit, celebrem Epicuri amicum, & sectatorem, cui omnes ubique codices Hermachi nomen adpinxerant, Hermarchum fuisse se vera adpellatum, docente tum aeneae protomes epigraphae, tum etiam papyraci voluminis περι ρητορικῆς commate. Id autem nunc magis magis persuasum habemus, cum constantissime Ἐρμαρχῶν passim in reliquis papyris iam evolutis scriptum invenimus.

(5) Cap. XV v. 7: καὶ ἐμπίπτει Γαζάρων, & v. 34: καὶ Ἰοππὴν ἄχρηστε τῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν Γαζάρων τῆς ἐπὶ τῶν οὐρανῶν; Item Cap. XVI v. 19 & 21.

(6) Σίμων δὲ γενναῖος ἀπορημασὸς τῶν πραγμάτων εἰρεῖν τὴν Γαζάρων τῶν, καὶ Ἰοππὴν, καὶ Ἰερουσαλὴμ τῶν προσοικῶν cet. Male vulgo legunt Γαζάρων, uti adnotat Casaubonus.

(7) Peraea autem nulli dubium, quin fuerit ad orientalem ripam Iordanis, teste eodem Iosepho de B. lib. II cap. 5: Περαιὰ ἡ ὑπὲρ Ἰορδάνων.

Peraeae finibus confunderetur. Vel una igitur erat *Gadaris*, eamque trans Iordanem statuamus, necesse est; vel duplex fortasse, si cum Strabone alteram prope Ioppen agnoscamus, quae etiam *Gazara* diceretur. Et quidem a Iosepho etiam illa altera in maritima Phoeniciae ora, quam *Gazara* alibi adpellaverat, *Gadara* dicitur, *Aniq. lib. V cap. 1*, ubi de Ephraimi sorte scribit (8), qui locus Casaubonum non fugit. Id tamen cl. Criticus pressius demonstrare neglexit, cur Philodemum, aliosque populares suos a Geographo memoratos *Gadaris* potius in Coele Syria sitis, quam his alteris ortos dicere debeamus. Cum enim semel concesseris binas urbes aequae *Gadara* dici posse, quo pacto Strabonem peccasse concludes, si unam potius, quam alteram clarorum vitorum patriam appellaverit? Sed illud Casaubonus tum non agebat; proinde satis ei fuit animadvertere aliam *Gadardem* trans Iordanem fuisse, quae Strabonis fugerat sedulitatem; nos vero, cuius interest, argumentis ad id probandum non destituimur. Id enim manifesto evinci putamus e Philodemi nostri conterraneo Meleagro, qui in suo epitaphio, quod *Brunckii Analect.* extat num. CXXVII, se *Syrum* adpellat, cum scribit:

Νασος εμε θρεππειρα Τυρος· πατρα δε με τεκνοι
Ατεις εν Ασσυριοις ναιομενα Γαδαροις.

Tyrus insula me nutrit; patria autem me genuit Aethis, quae habitatur in Assyriis Gadaris. Et infra:

Ει δε Συρος, τι το θαυμα; μιαν, ξεγε, πατριδα κοσμον
Ναιομεν

Si Syrus ego, quid tibi mirum? Unam, hospes, patriam incolimus, Orbem

V. Iam vero quantumvis Syriae, Assyriae, Palaestinae, Phoeniciae nomina interdum latissima acceptione sumta inter se confundantur, atque Strabo *lib. XVI* initio adfirmet Assyriae nomine designari non modo Babyloniam, sed maximam circum eam sitae regionis partem usque ad *την περαν τε Ευφρατε πολλην χωραν, multam regionem cis Euphratem*, atque adeo etiam Phoenicem inter Assyrios collocet, Syrorumque nomen scribat *διατειναι απο της Βαβυλωνιας μεχρι τε Ισσιων κολπης, extendi a Babylonia usque ad Issicum sinum* (9); nihilo tamen minus propriam strictamque Syriae, & Assyriae adpellationem non tam late patere tum ipsemet Strabo, tum alii docent Geographi. Is enim ipso citato loco, quo tam latos Assyriae fines adsignat, ait proprie vocari Syros, qui habitarent trans Euphratem, & Arabibus essent finitimi; & *lib. XVI* Coele Syriam proprie dictam a Phoenice distinguit, scribens: *επει εν την ιδιαν λεγομενην Κοιλην Συριαν επεληλυθαμεν, επι την Φοινικην μετειμεν*: Coele Syriam autem superius dixerat proprie esse, quae Libano, & Antilibano clauderetur. Et Plinius *lib. V cap. 12*, cum latissimos item Syriae fines descripsisset, subdit: *Qui subtilius dividunt circum Euphratem Syriam, Phoenicem volunt esse oram maritimam Syriae, cuius pars sit Idumaea, & Iudaea: deinde Phoenicem, deinde Syriam. Id quod praecipue, mare totum Phoenicium adpellatur.* Cum igitur Meleager se *Syrum* dicat, & in *Assyriis Gadaris* se natum adfirmet, nonne ratio suadet eum minime *παχυτερος* fuisse loquutum, sed in ea regione natum, quae proprie Syria adpellaretur, & Assyriae strictae sumtae pars esset? Si quis vero eo argumento non frangatur, adeat ipsum Meleagrum in eisdem *Analect. num. CXXXVI*, ubi sic canit:

Αλλ' ει μεν Συρος εσσι, σελομ· ει δ' εν συγε Φοινιξ,
Αυδοις· ει δ' Ελλην, χαιρε· το δ' αυτοφρασον. (*)

At si Syrus es, dices selem; si vero Phoenix, audo; si autem Graecus, chaire, idem sem-

(8) Ita apud Iosephum legitur: Η δ' Εφραϊμ εδλη τη μελη Γαζαρον απο Ιορδανου αναπορευσην ελαχεν.
(9) Idem diu ante scripserat Herodotus *lib. III*: ενι δε εν

τη νομη τατη Φοινικη τε πατρα, η Συρια η Παλαιστια λεγομενη.
(*) Stephanus vero, aliique legunt *σελομ* pro *σελομ*, & *υαδοις* pro *υαδοις*. Id vero nunc nostra non interest.

semper dices. Quibus in versibus quis non videt *Phoenicem*, & *Syrum* adversis frontibus componi? Cum igitur se *Syrum*, non *Phoenicem* dixerit, quis pervicaciter neget *Gadarim Assyriam* fuisse in Syria stricte sumpta, & proprie in Coele Syria trans Iordanem? Idcirco in Vaticani codicis Anthologici margine Scholiastes adnotaverat: Ουτος ὁ Μελεαγρος Φοινῆς ἢ τῶν ἀπο Παλαιστίνης, quod sane a vero non abludis; namque & Palaestini etiam Phoenices audiebant, & Decapolitani inter Palaestinos procul dubio censebantur. Attamen recentiori manu (10) in eodem codice infra subscriptum legitur: ὁ Μελεαγρος Γαδαρηνός ἢ το γένος Συρός, quod nempe alter subdidit Scholiastes, quasi superiora illa verba *οβελιζών*; scrupulum enim ei iniecerat *Phoenicis* adpellatio. Confule etiam eruditissimum Emmanuelem Martinium in *epist. V cap. 4*, qui de iisdem glossematibus verba facit. Sed in eo vir doctus fallitur, quod putet & *Gadarim* fuisse sitam ad Euphratem, & *Gadaridis vicum* fuisse *Atthidem*, propterea quia in citato Epigrammate Meleager eanit;

. . . . πατρά δε με τεκνοί

Ατθίς εν Ασυριοις ναιομενα Γαδαροις.

Unde concludit: *Natus est Meleager Gadaris, seu potius Atthide, oppido ad Euphratem haud procul Gadaris.* Verum undenam haec hauserit nescimus. Profecto ex alatis veterum testimoniis sat procul ab Euphrate Gadara fuisse didicimus. Neque Reiskii opinionem amplectendam ducimus, qui reiecta Martinii interpretatione putat Atthidem dici Gadara, quia Atticorum fuissent colonia. Ecquando enim Attici, vel Graeci alii in mediterranea Syriae colonias deduxere? Multoque minus aliam, quam ipse proponit, coniecturam probamus, Atthidem scilicet Meleagri matris nomen fuisse; quando Graecus habet: *πατρά Ατθίς με τεκνοί, patria Atthis me genuit.* Nobis autem Meleager suae urbis graecitatem, imo atticissimum verbis illis magnificare voluisse videtur. Ut enim Poeta suam patriam Graeci oris, atque moris esse doceret, quid aptius dicere poterat, quam se genitum *Atthide*, quae habitaretur in *Affyriis Gadaris*? Nisi malis dicere *Gadaris tantam Graecorum turbam* post Alexandrum Macedonem habitasse, ut quasi Graecam urbem in Syra constituerint; & propterea *Gadaris* se natum dicat *Atthide, quae erat Gadaris*, idest Graecis parentibus, qui viverent in urbe Assyria. Hanc coniecturam quodammodo confirmat Meleager ipse, cum in ore Syrorum (suorum sane popularium) ponit salutationem *σαλαμ*, quae pura puta Hebraica est: *ει δε Συρός εσσι, σαλαμ.* Gadareni igitur non omnes admodum Graeci erant, sed *γενικως* Syri; quin imo Hebraei; & Hebraicam religionem, ritusque profitentes; quandoquidem Marcus *l. c.* testatur Christum, (qui sane numquam ad Ethnicos accessit), in eorum fines descendisse.

VI. Verum quod Gadareni *ανεκαθεν* Graeci non fuerint, ex ipsius Philodemi nostri epigrammate erui satis posse videtur. Huiusmodi epigramma in editis ante Brunckium Anthologiis non habetur, sed legitur in Vaticano, & Barberino mss. codicibus, & quidem corruptissime, hoc pacto:

Ξανθοκρηπλάσε μυρθρος μεσοπρώπε

Εἴλαθε διπτερυγων καλόν ἄγαλμα πόθων

Ψίλον μοι χερσὶ ὄρουναῖς μύρον ἐν μονοκλίῳ

Δεῖ με λιθοδμήτω δὲ ποτὶ πετριδῶ

Εὐδεν ἀθανάτως περὶν χρόνον εἰ δὲ πάλι μοι

Ξανθάριον γαῖ γαῖ τὸ γλυκὺ τέτο μέλος

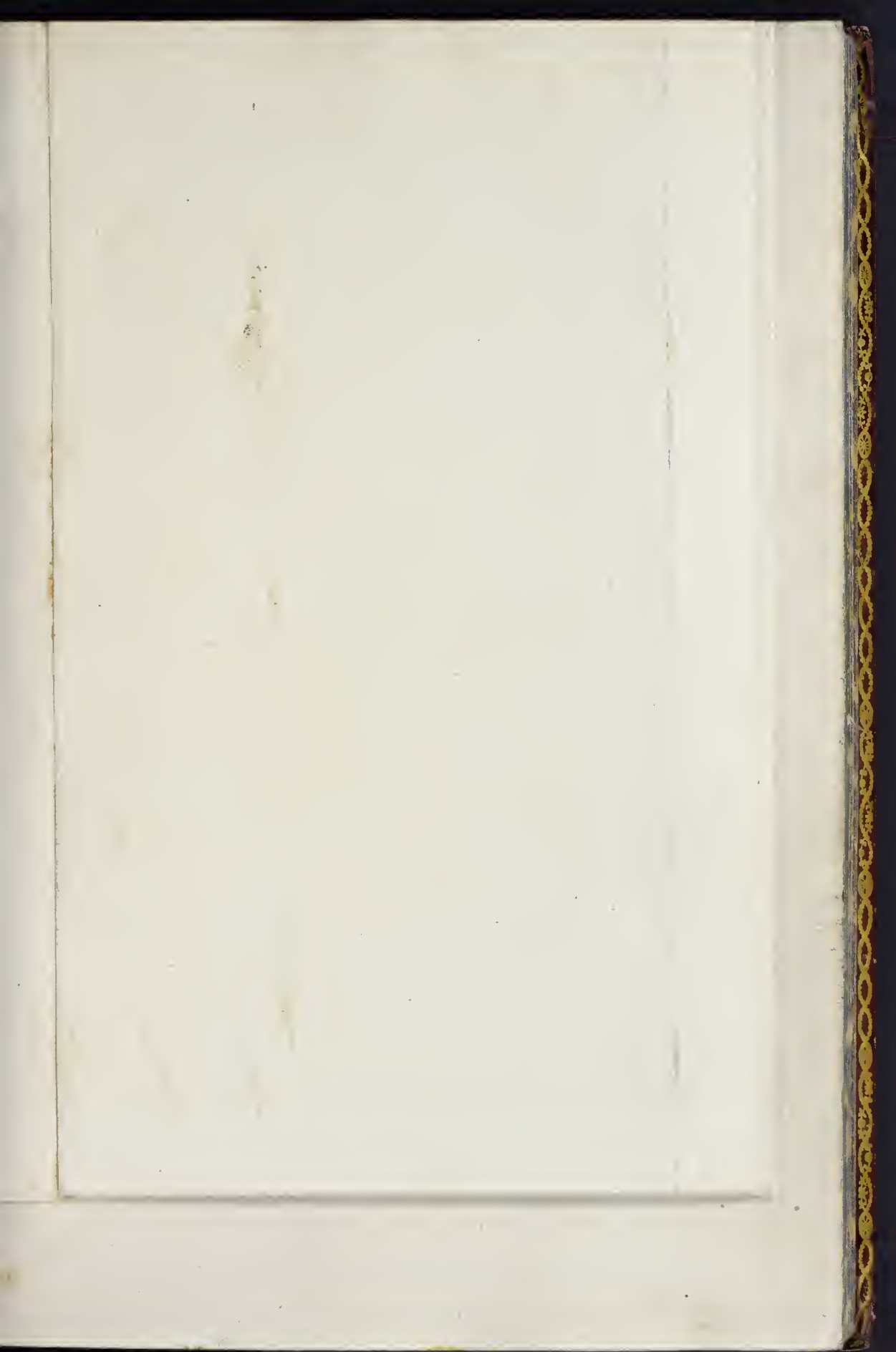
Οὐ καὶ εἰς ἠψωφοτοκον λῦφος ἐν μονοκλίῳ

Δεῖ σε βεῖ δει δύσμορε πετριδῶ (11)

(10) Id iam pridem animadverterat Io: Bapt. Zenobetius in suis illustrationibus ad *Meleagri Gadareni in Ver Idyllion*, quod nos ipsi *κωπεται* verumprehendimus.

(11) Eodem ferme pacto legi in ms. Philarae, quod extat in Sangermanensi Bibliotheca, idoneo teste compertum habemus, Brunckius illud recentissime edidit in suis

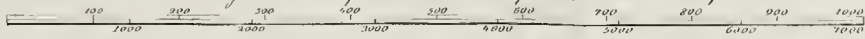
Quod

Scala di Miglio uno antico Romano di mille passi, o di cinque mila piedi

Scala di Miglio uno Napolitano di mille passi, o sette mila palmi

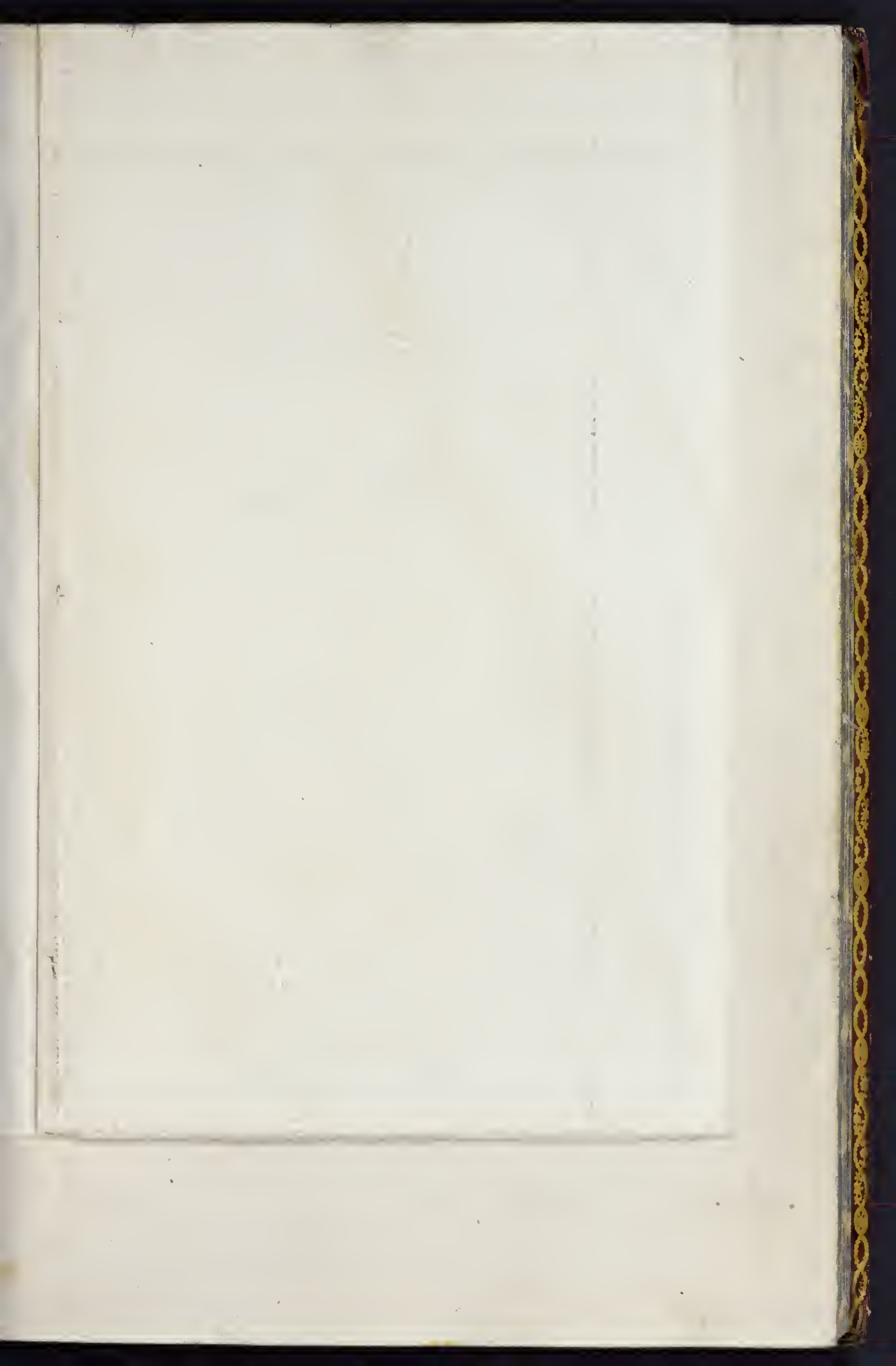
Topografia dei Villaggi di Portici, Resina, e Torre del Greco, e di porzi
 Le parti colorite rossette dinotano le Lavæ di pietra cove roventi si scoperte, che coperte da quelle che diessi Terra di Fuoco, eruttate
 III. IV. V. VI. Finstanto le colonne migliaia presentati, che parte nella Regia strada segnano gl'indirati numeri,
 di miglia, incominciando dall'estremità orientale del ponte detto della Maddalena

Levata sotto la direzione dell'Accademico Ercolanese, e Direttore
 de'Reali Scavi d'Antichità Cap.^{mo} D.^{no} Francesco la Vega.
 Disegnata da D.^{no} Pietro la Vega, Ing.^{no} Ajutante degli Scavi stasi.

de' loro territorj, per quanto serve a rischiarare altra Carta dell'antico stato dell'agro Ercolanese -
 1631., quelle distinte con tratti indicano la dotta Terra di Fuoco, tutto il restante dinota la materia dell'eruzione di Tito, dotta Terra Vecchia, non coperta da posteriori eruzioni.
 Dista il porto dal quale si trasportano le prime statue, ed altri pezzi attinenti agli edifizj di Ercolano:
 vicino la Chiesuola di S.^{ma} Calvina, e propriamente destra a quella di S.^{to} Giacomo.

Iniello Cateris Anapolitano incis.

Scala unius octesis milliarii, seu pedum Romanorum quinque millium

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000

Scala milliarii unius Neapolitani, seu palmorum septem millium

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000

Topographia Herulanensis, qua ejus agrus facies, prout olim, ante quam celeberrima Vesuvii erup-

- 1. Fucus, ex quo prima consequitae.
- 2. Theatrum.

- 3. Forum.
- 4. Basilica.
- 5. Tempus.
- 6. Domus pseudourbana, ubi volumina sunt reposita.

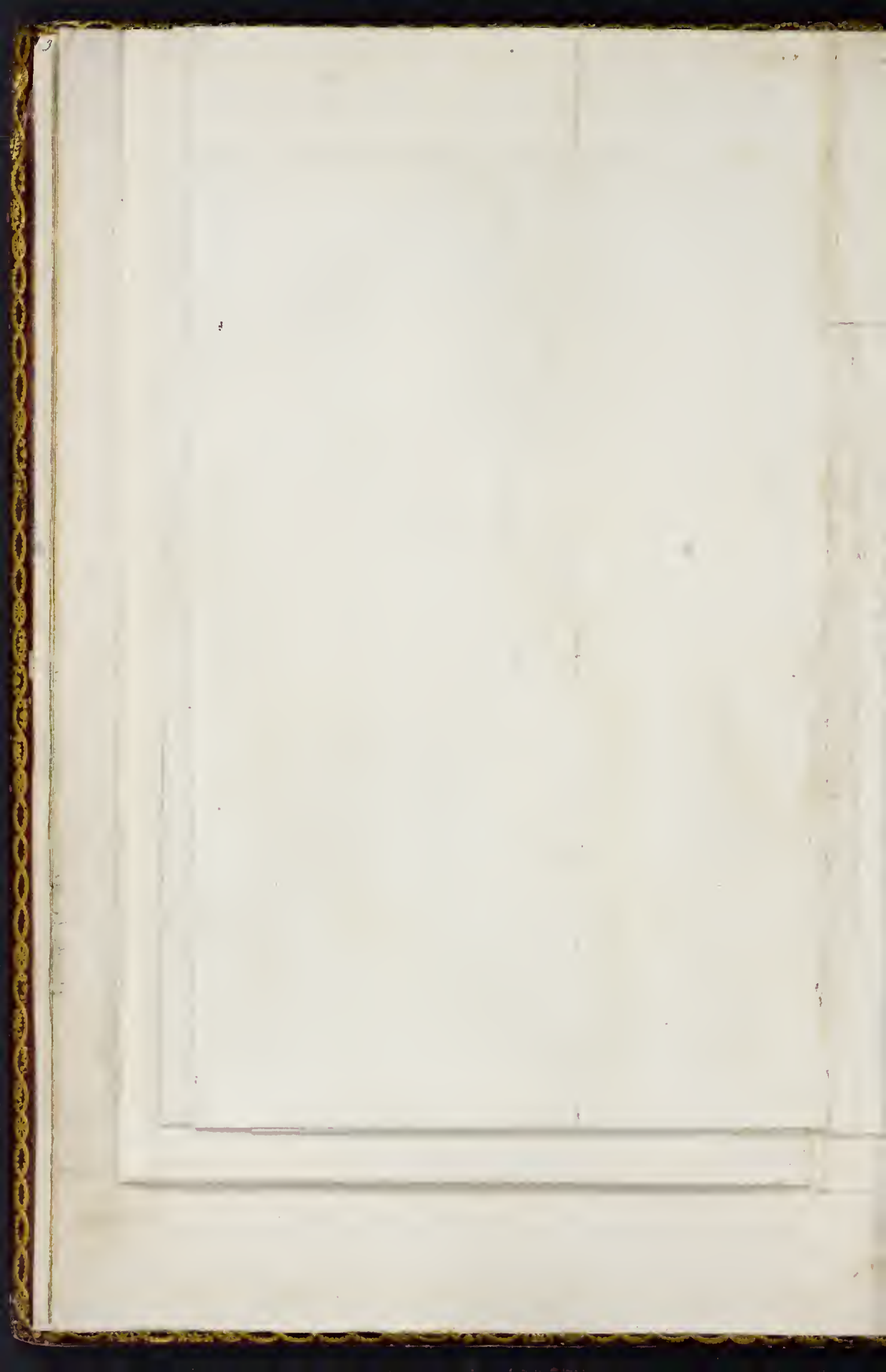

*Franciscus la Vega Academicus Neapolitanus, Regis Antiquitatum Ossessionibus Praefectus, investigavit et descripsit.
 Petrus la Vega Architectus Adjuutor delineavit.*

atione, anno primo Titii Imperatoris obrueretur, erat spectabilis, ex varia multiplicum adgestionum altitudine et situ investigata exhibitur.
Veterum, aedificiorum vestigia Neapolitano coenae sedem occupant, cuius iuxta Sepulchrum

Designantur putei, per quos subiecti soli altitudo et multiplices adgestiones fuerunt exploratae.

Haec linea designatur, quavisque ut praesenti altus profuerit, Veneris Romani indicant VII. Vesuvii iuga ipsius coetationibus auctantia in veteri agro Neapolitano.

Quod ne Oedipo indigeat, sic corrigas (12), atque legas:

Ξαυθ' α κροπλάστα (13), μερορρος (14), μεσοπροσωπε (15).

Ευλαλε, διπτερυγων καλον αγαλμα ποδων,

Φιλου (16) μοι χειρι δροσισμαις μερον, εν μονοκλινη

Δει με λιθοδημητα (17) δε ποτε πετριδρια

Papyr. Vol. I.

b

Ευδειω

fuis Analectis *Lectio. & Animad. in vol. II Tom. III pag. 145*, sed seclum bifarium. Tria enim priora disticha, quae in Codice Bouterrii invenerat, pro integro praebebat epigrammate; deinde subdit: *Salmastus in Plinium e Philodemum epigrammate κροπλάστα, quod in codicibus meis non extat, distichon protulit, cuius sententia fere eadem, quae in huius epigrammatis disticho secundo, tum adscribit quartum distichon, uti apud Salmastum legitur, hoc pacto:*

Ουκ αιεις ανθρωπος τοκου γλυκος; εν μονοκλινη
Δει σ' αρειον υγιον δυτομο πετριδρια.

(12) Mendis enim scatero nero non videt. Brunckius haec epigrapha illud notavit: *Corruptum Philodemi epigramma bene subjoining, in cuius emendatione acumen ingenii pensiliter erudit.*

(13) Prima vox, uti est in ms. ξαυθονκροπλάστα, procul dubio culat in mendo. Verum enim in secunda eius syllaba claudicantem, & sententiam minus idoneam reddidit. Equod enim animal est vivum, & carnis est quod *φρουα* sit *σειν* conformata? Relegendum igitur vel *ξανθο* κροπλάστα, vel quam minima elementorum mutatione *ξανθ' α κροπλάστα*. Id alterum malimus, tum quia simpliciter est, tum quia additum *ξυλος* ex tertio pentametro non ad ceram, sed ad bellidolum referri a Poeta constat; ibi enim quod principio vocaverat *ξανθ' α*, denuo υποκοριστικως vocat *ξανθερον*. Sic etiam Theocritus dixit *ξυλος* *μελισσας*.

(14) Si intactum linquas *μερορρος*, frigidum, & nihil erit *επιθετον*. Quid enim sibi vult *inguenti colorum habens*, nisi idem ac *florus*, quod iam dixerat? Ne igitur *καυτολογον* faciamus Poetam sua elegantia satis spectatum, una litterula immutata lege *μερορρος*, non secus ac Nonnus *Dionys.* dixit *μελισσων*: quod additum opportunissimum est, tum quia hoc pacto Poeta utrumque ceras, & mellis officium in ape commendat, tum etiam quia hoc alterum officium in primis ipse respicit; & ineptus sane foret, si inter tot *επιθετα* illud unum praeteriret, quod ad suam sententiam aptissime facit. Quid enim opportunius, quam dicere: *qui inguentium fundis, elabora tibi inguentium: Urguenti autem nomine meli facili significari mox dicemus.* Animadverterat etiam Brunckius *τα μερορρος* impropriam, quare scripsit: *ισθηδονικον υγιαντα μερορρος, aut rotius μερορρος*. Sed alterum carminis quantitas recusat; alterum sententiae non suffragatur.

(15) Quamplurimis hodiernis acutae naris Criticis aequo suspectam esse vocem *μεσοπροσωπε* non ignoramus; sed non intactam relinquere malimus, tum ne nimii in emendando essemus, tum etiam quia aliquo pacto flare posse ea visa est. Etenim si totum epigrammati eam tribueris sententiam, quam supra adscriptimus, contingit fatearis oportet nostrum Poetam novam sibi apud ideam procidisse. Quam enim tantum *β. αβδ. ταν* Theocritus dixit, ipse *ευλαλον* adpellat, cuiusque bombum, re vera ineptum & molestum, non modo *γλυκου μελος* dicit, sed & *παρομοιωτικον* sibi esse adfirmat. Quid poro mirum, si tam bene atque sibi canentem *μεσοπροσωπον* vocet? Quid cerebriolo facies Poetae? Ceterum & a Christodoro in *Εκρηκται* dicta est etiam apis *περικαι*; & a Meleagro Philodemi conterraneo *εμοστιμωτικως* celebratus est locustae cantus satis venusto epigrammate, qui est apud Brunckium CXII, in quo Locustam ineptegartem *Μεσαι* nomine decorare non dubitat:

Ακρις, εμυν κτατικα ποδων, περιμοδιος οππου
Ακρις, κροσικα μουχα, λιγυπτερυγα,
Αυτοφους μεμικα λυρας, μελεκα μοι τι ποδισου,
Ευχροστικα εφιδος ποτι μελους περυγας.
Ως με ποικω ρυκιο πανευρηστον μεμυνης,
Ακρι, μετισημενα φρογγον ερωτοπληκων.

Ακρι δε σοι γυτειον κειδαικες ορθωνε ζωω,
Και δροτερικς στομακι σχιζομενας ψεκαδας.
Locusta meorum deceperit animum, conciliatrix somni;
Locusta aggressis Musis, suave alis resonans, tuapte naturae
imitatrix lyrae, cane mihi aliquid amabile concitans tuis
pedibus vocales alas; ut me a laboribus liberes corae, quae
sonituum omnino abigit: Locusta texens quasi filibus sonora
amoris deceperat me. Allium autem semper vitens tibi pro
matrimonio monere dabo, & ruscidis guttas ora fissas. Nec
epithetis minus honestis Locustam adpellat in alio epigrammate *Mnesalca* num. X.

Ουκετι δε περυγεστι λιγυροφρογγισιον κειπικς
Ακρι, και ευκαρπες κολακικς εξομικα;
Ουδς με κενλιμενον σκιερην υπο φολλακον τερφεις
Ξαυθ' α πετριδρια κου κρεκτα μελος.

Non amplius sane alis dulcesonans canes Locusta prope
fructiferos sulcos seclens: neque me lucentem undrefra sub
frontibus oblectatis distice fluvius alis resonans melos. Ci-
cadam vero satis moleste frutinientem nonne suis epi-
grammatis decorant quasi suaviter cantillantes &
Meleager, & Nicias, & Archias? quae videlicet colle-
cta in Lubini *Anth. lib. III cap. 24*. Sed, quod magis
mirere, Meleager idem Culicem adpellare non dubitat
εικομετον in elegantissimo Epigrammate apud Brunck.
num. XC quod adscribere non piget:

Πταικς μοι κωνωφ ταχως αγγελος, και δ' ακροικς
Ζενοφιλικς ψευκς προσψευδικς ταδς.
Αγροπος μιναι σε' ου δ' α λυδρικς οιλαντων
Ευδει, Εια, πετευ' και εικομικς πετευ.
Ητοχη δε φθελγχι, μη και συγκοιτων ευερας,
Κινετικς επ' εμοι ελοστικως οδυνας.
Ηυ δ' αγγελς ταν παιδα, δυρα πεψω τε δευτον,
Κωνωφ, και δυτα χειρι σπειν οπτακων.

*Volita mihi Culex, velox nuncius, atque aures summas
Zenophilae tangens haec insidiosa: Vigilans te exprobat:
tu vero o amantium oblectisla dormis? Eia, vola: nae o
Mysarum amice, vola. Tacite vero loquere? Eia, sed simul
maritum excitans, & in me zelotypiae dolores suscitans. Quid
si adlucetis puellam, te pello Leonis ornabo, Culex, &
dabo manui ferre clavam.*

(16) Quam facile minusculum ο in ν transire possit, quis non videt? Proinde pro *φικου* legendum duximus *φικου*, ut ita evadat secunda praesentis imperativi *τα φικου*. Hoc autem verbum, quod est a *φικος tenuis, glaber* apud Graecos scriptores vulgo pro *deglabrare*, vel *nudare* sumitur; quid tamen verat, ut pro *attenuare* accipiatur? ita ut quemadmodum bene dicitur *φικου μερος, tenuis inguentium*, sic etiam *φικου μερον, attenuate inguentium*; novimus enim maius fuisse inguenti prerium, cum magis tenue foret, ut apud *Plin. lib. VII*. Vidit profecto Brunckius *Tom. III pag. 145 Lectio. in vol. II* mancam esse sententiam, eo quod verbum deesse, quapropter scripsit: *pro φικου, σπεινον, χειρι μοι δευτικως σπεινον μερον*. Quae verba procul dubio sic accipere debet, ut significant: *liba inguentium mihi ruscidis manibus*. Sed quo pacto apis lotis manibus unguentum dare possit, quive hoc comma cum reliquo epigrammate congruat, nemo sane intelliget. Id quidem Brunckium non lauit; propterea subdit: *Post haec verba quadam deesse videtur*. Sed quid, mi bone, integro hexametro deesse potest? Quod si in emendando tam liberus esse liceret, & pro *φικου* recudere *σπεινον*, legeremus potius *σπεινον, propeia mihi inguentium*; quod nimis apte quadraret. Sed tam violentas manus textui inficere non aui sumus. Pro *δροσισμαις* vero legendum *δροσικαις*, & *verf. seq.* pro *ποτι, ποτε*, nemo fortasse ambiget.

(17) Sic Nonnus vocat sepulchrum Christi Domini, *λιθου χριστου*.

Ευδαιν αθανατος (18) πειλιν χρονον· αδε (19) παλιν μοι
 Ξανθαριον· ναι ναι (20)· το γλυκυ τετο μελος.
 Ουκ αιεις ω' νθρωπε τοκογλυφος (21); εν μοιοκλινη
 Δει ο' αβιον ναιεν, δυσμορε, πετριδιω.

Sic lecto epigrammate, haec erit sententia. Adloquitur Poëta του βομβηλιου, h. e. apem circum se susurrantem: *O flave opifex ceræ, unguentum effundens, Musam ore referens, garrule, pulchrum volitantium Cupidinum simulacrum, attenua mihi roscidis tuis manibus unguentum; oportet enim me aliquando immortalium more longo aevo cubare in loculo affabre in petra exciso: nae, nae, redintegra mihi tuum melos; dulce enim est mihi. At tu o foenerator homo (hoc melos) non audis? In faxeo loculo te oportet, miser, sine victu habitare.* Fingit ergo sibi audito apis bombo succurrisse, eiusdem ministerio adparari mel, quod olim condiendo suo cadaveri inserviret: qua recordatione minime perterritus, quin imo exhilaratus, utpote cui mors nihil quiret surripere, sed potius efficeret, ut immortalium more nihilo indigentium longo aevo in faxeo loculo cubaret; eandem rogat, ut festinet sibi unguentum ad hoc opus elaborare; atque proinde, ut suum iteret bombum hortatur, adfirmans sibi gratum illum fore, profecto quia mortem laborum finem in suam memoriam revocaret, contra quam divitibus accideret. Propterea quasi επιμυθευομενος ad foeneratorem se convertens rogat, cur ipse huiusmodi susurrum non exaudiat, qui memoriam illius temporis refricaret, cum sibi tantopere pecuniis inhianti omnibus vitae commodis orbatō in arca lapidea foret habitandum? Hoc sane pacto obscurissimi antehæc epigrammatis sententia, ni fallimur, belle procedit.

VII. Sed, ut ad rem nostram veniamus, equis non videt hoc in epigrammate Philodemum εβραϊζειν, cum non modo sepulcrum in petra excisum, sed etiam unguentum melle confectum ad condituram sui corporis se manere adfirmet (22)? Quare minus opportune ultimum epigrammatis distichon (23) retulit Salmasius (pace tanti Viri dixerimus), ut inde adstrueret iam apud Graecos id aetatis, antiquata cada-

(18) Recte verti posset αθανατος, aeternum, ni sequeretur πειλιν χρονον. Ideo Brunckius l. c. ut inleseret, quid sibi velit ευδαιν αθανατος, citat Lucretii versum: *Mortalem vitam, mors quod immortalis ademit.* Sua igitur sententia ευδαιν αθανατος valet cubare immortaliter, h. e. *merti non amplius obnoxium*; bene quidem. At nobis eo in adverbio maior quaedam vis inesse visa est: scilicet *immortalium*, sive *Deorum instar*, qui itidem in marmoreis loculis inertes, & nulla re indigentes sedent. Αθανατος enim Homerus saepe pro θεοις usurpat. Quasi dicat Poëta mortuum in suo sarcophago conditum immortalibus equiparari posse; horum enim beatitas, secundum Epicuri dogmata, in quiete, & securitate reposita erat. Siquidem illius τω κομειν διζων, *υπατων sententiarum* ea prima fuit: *το μακκρουν, και αφοδωτον ητε αυτο παχυμυτο εχεν, ητε αλλη πειρεχη*, quam Tullius lib. I de Nat. Deor. cap. 30. sic reddidit: *quod beatum & immortale est, id nec habet, nec exhibet cuiquam negotium.*

(19) Pro *αι* de scribendum *αδε* & vidit Brunckius, & tam clarum est, quam quod clarissimum.

(20) Repetita haec vocula *ναι* probantis, & blandientis est, & belle copulatur cum *επιμυθευομενος*. Glaucus item in suo Epigramm. apud Brunck. num. II. *Ναι, ναι Παν σπυρικτα.* Eodem ferme pacto nos Itali dicimus *si, si.*

(21) Corruptissimum hoc distichon resistere olim adnissus Salmasius, illud retulit, proat adscriptissimus n. 10. Sed aliquanto felicis hexametro medicas adhibuit manus eruditissimus Simon Rochetus Gallus in ea, quam diu elaborat numeris omnibus absolutam Graecae Anthologiae editionem, quique pro sua incredibili humanitate nobis felicissimam emendationem minime invidit: h. e.

pro *πικρον λυπος* lenere *πονογλυφος*, cui procul dubio subscriberet & plauderet eruditi; quam minima enim unius litterulae mutatione, nempe *υ* in *γ* eandem, quam Salmasius sententiam inde extrudit. Quod ad pentameterum vero, utroque, ut aiunt, pollice Salmasii lectionem probamus, quamvis adfuit qui mss. pressius insistentes lesere ament: *δει το βιον αιει, oportet te aeternum vivere.* Namque etsi concedamus illud *αιει* respondere posse ad *πικρον χρονον* tertii hexametri, attamen το βιον non bene respondet superiori τω ευδαιν, & male quidem mortuo aptasset βιον, *vivere*; siquidem sine ullo versus detrimento repetere poterat ευδαιν, vel κλιυθησαι, vel quid simile. Praeterea si tollas το αβιον, sententia perit. Tunc enim intelligere non licet, cur *δυσμορον* adpellet eum, cui eadem ac sibi fors obtigerit, de qua is tantopere gaudet, cubandi scilicet εν μοιοκλινη πετριδιω.

(22) Hinc sane arguimus hoc epigramma a Philodemō, dum adhuc in patria degeret, fuisse concinnatum; uti alia quoque ibidem scripserit novimus, inter quae illud, quod incipit *λυος ω μελικροτα*, apud Brunck. n. XXV, de quo sic Reiskius in *Notitia Poët. Anthol. p. 271.* *Graecum origine se non esse, sed in Asia natum, quodammodo significat carmine illo, quod p. . . A. St. exstat, & precibus a Neptuno secundam navigationem flagitat, qua in portum Piraeum devehatur.* Sed frustra Reiskius Stephaniae Anthologiae paginam citare sategerat, ubi nusquam huiusmodi epigramma adparet. Primus illud publici iuris fecit Dorwilius in suo *Charitane pag. 181.*

(23) Cuius intelligere datur, cur Salmasius hoc ultimum potius distichon, quam secundum, quod etiam ad manus procul dubio habebat, adlegaverit: quia scilicet illud τω μορον sine sententiae minus favebat.

cadaverum crematione, nuperum condendi in lapideis sarcophagis defunctos morem invaluisse. Nec quae deinde adlegat Petronii (24), & Phlegontis testimonia, ea sunt, quae probare valeant Philodemi aeo, h.e. tribus ante saeculis (25), id vulgo Graccos factitasse; non secus ac, si quis veller Latinis quoque Tullii aetate cremandi morem abiudicare, propterea quod Macrobius VII Saturnal. c. 7 testetur *urendi corpora defunctorum suo saeculo nullum esse*. Et re quidem vera Tullius de Legibus lib. II cap. 22, cum de sepulturae ritu ageret, scribit: *At mihi quidem antiquissimum sepulturae genus id fuisse videtur, quo apud Xenophontem Cyrus utitur. Redditur enim terrae corpus, & ita locatum ac situm, quasi operimento matris obducitur. Eodemque ritu in eo sepulcro, quo procul ad fontis aras, Regem nostrum Numam conditum accepimus; gentemque Corneliam usque ad memoriam nostram hac sepultura scimus esse usam Declarat enim Ennius de Africano: Heic est ille situs. Vere: nam siti dicuntur ii, qui conditi sunt: nec tamen eorum ante sepulcrum est, quam iusta facta, & corpus incensum est. Et quod nunc communiter in omnibus sepulcrae penitus, humani dicuntur, id erat proprium tum in iis, quos humus iniecta contegeret. E quibus sane verbis patet luce meridiana clarius, Tullio, ut doceret, quid proprie sepelire, quid humare valeret, nulla sui temporis exempla huc suppeditasse, & proinde eum ad vetustatem provocasse, & tanquam de antiquissimo more loquutum. Quanti enim erat ei, qui etiam barbarorum exempla adlegare non dubitaverat, Attico auscultanti (uti paullo inferius) dicere: *Athenienses sui hodieum sic fastidiant* (26). Sed quid multis opus, quando Lucianus Petronio fere coaevus in περι πνευθας de variis sepulturae ritibus loquens, adhuc Graecis cremandi morem, uti proprium adiu licat? *ὁ μὲν Ἑλληνας ἐκαύσεν, ὁ δὲ Περσὸς ἐθαψεν, ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑπὸ γῆς περιχρῆσαι, ὁ δὲ Σκυθῶν κατασθῆσαι, ταρχευσὶ δὲ ὁ Ἀιγυπτίος, Graecus exurit, Persa desodit, Indus adipe fuillo oblinat, Scythia devorat, condit Aegyptius*. Tanti igitur non est Petronii auctoritas, ut tam retro respicere possit (27). Multoque minus Phlegon Hadriani Libertus nobis negotium faceffit. Sera enim*

(24) Petronii verba haec sunt cap. CXI: *In conditio- rum etiam prosequuta est defunctum, postquam in hyno- geo Graeco more corpus custodire, ac flere totis nobilibus diebusque coepit . . . secundum hunc orationem iubet m- ruii sui corpus ex arca tolli, atque illi, quae vacabat, cruci adfigi.*

(25) Bona licet eruditorum pars Petronium impe- rante Nerone floruisse contenderint; attamen id, quod iam suspicati erant Valesii fratres, eum ad extrema Antoninorum tempora esse reiiciendum, Nicolaus I- gnarra Nostrae Herculanensis Academiae Quindecim- vir in sua Palaestra Neapolitana sat luculenter demon- stravit non modo argumentis ex eiusdem Petronii stylo (quod Valesii conecerant) petitis, sed multo etiam solidioribus, utpote quae ipsaemet Satyrici narrationes suppeditant. Quibus argumentis etiam hoc licebit ad- censere, quod scilicet eum sepulturae ritum commemo- ret, qui non nisi collabescere iam Ethnicismo invaluit.

(26) Cum scilicet cap. 25 Atheniensium morem a Ce- crope usque ductum cineres terra humani, & fruges deinde inferendi, alioque emortuales ritus descripsit, concludit ad Atticum conversus: *haec igitur Athe- nienses sui*. Quem locum non bene assequuti sunt Ioan- nes Kirchmannus de Funeribus Rom. lib. I cap. 1; E- verhardus Feithius Antiq. Homer. lib. I cap. 14, aliique, quibus persuasum est Athenienses, Tullio auctore, mor- tuos suos non cremasse, sed integros terra condidisse; propterea quod Romanus Orator scribit: *Nam & Atheni iam ille mos a Cecrope, ut aiunt, permansit, hoc ius terra humani, quam cum proximis fecerant, obdolisque terra erat, frugibus obferbatur*. Legendum sane cum optimis Criticis: *corpus terra humani, quod est*. Quocumque tamen pacto legas, id dubitari nequit, hoc capite 25 Tullium non amplius de ritu urendi, vel humani cadavera verba fa- cere, sed de sepulcrorum magnificentia minuenda, eaque

de causa vetustum Atheniensium morem referre, qui terram, cui mortuus esset inlatus, statim oblerebant, ut situs & gremium quasi matris mortuo tribuerat, sol- lion autem frugibus exortum ut vivis redideretur. Quid vero sibi veller verbum humare, tum superius cap. 22 explicaverat: *quod nunc communiter in omnibus sepulcrae penitus, ut humani dicuntur, id erat proprium tum in iis quos humus iniecta contegeret . . . Nisi priusquam in eos iniecta gleba est, locus ille, ubi crematum est corpus, ni- bil habet religionis; iniecta gleba tumulis, & humanis est, & gleba vocatur*. Cum igitur mox scribit *terra humani*, non est cur ita accipienda sit *humatio*, ut significet ca- daver integrum humo inlatum, & non potius cineres, cui gleba esset iniecta. Profecto si Tullio huicite hu- mationis stricte sumptae tam luculentum exemplum Atheniensium suppeditasset, inepte satis ad Cyri sepul- turam antea provocasset. His adde, quae Kirchmannus non latuit, Thucydidis auctoritatem, qui lib. II de pyris, facibus, & combustione in suorum Atheniensium sepul- tura pestis tempore, tanquam de re consueta meminit; quare eius Scholiae subdit: *ἀλοστοι κρηταις πρὸ τῶν μακρῶν ἐστὶν γὰρ ἐν νομῶν Ἀθηνῶν, καὶ περὶν Ἑλλάδιν*. Pro certo igitur habes Athenienses post Solonis tempore ad Tullii aetatem vulgo crematos fuisse, & sic terrae inlatos, non secus ac Homericus heros, aliique passim Graeci. Ceterum illud quoque verum est, quod Kir- chmannus observavit, eum morem non ita perpetuum apud Graecos fuisse, ut nunquam ab aliquo violaretur.

(27) Quid vero, quod Petronius de Matrona Ephesia verba facit? Ephesii autem usum Solonis Aesiano mo- re corpora ἐν τῶν κρηταις condendi, Petronio teste, minime inficiamur. Nec quod Petronius ait: *Postum in hypogaeo Graeco more corpus custodire, ac flere totis no- bilibus diebusque coepit*, nobis incommodat: cum id tan- tummodo indicet, illud sepulcrum fuisse subterraneum, qualia

enim aetate nulli dubium, quin combustio apud Graecos, aequae ac Romanos exolverit, opera praefertim Christianorum, qui eum gentilem ritum execrabantur, uti optime animadvertit Io. Kirchinannus *lib. I de Funeribus Romanorum cap. 2.* (28). Ut ut tamen dederimus iam inde a Tullii aetate suos defunctos in lapideis arcibus condere Graecos coepisse; Philodemi certe epigramma Palaestinum morem redolet; siquidem mellis condiendo cadaveri meminit, quod procul dubio Graeci moris non fuit.

VIII. Et re quidem vera Lucretius tres sepeliendi modos enumerans cecinit:

Ignibus impostum calidis torrescere flammis;

Aut in melle situm suffocari atque rigere

Frigore, cum in summo gelidi cubat aequore saxi;

Virgetive superne obrutum pondere terrae.

Vbi aperte discriminat melle conditum cubare in gelido saxo, & urgeri aggesta terra, quod alterum nempe antiquissimi Graecorum, Latinorumque moris fuerat, teste Tullio, & proprie Latinis *humari* dicebatur, uti Graecis *χαλωνοθαι*, & *χεειν σιμα*, *aggerere tumulum*, ut Euripides in *Hecuba*. Melle autem idcirco condere cadavera institutum fuit, quia ut scribit C. Plin. *lib. XXII cap. 24*: *Ipsius natura talis est, ut purescere corpora non sinat*: & Colum. *lib. XII cap. 45*: *Ea mellis est natura, ut coër-*

ceat

qualia erant Graecorum. Etenim scitum est ab usque Homeri aevo Graecorum sepulcra fuisse *υπογεια*, contra quam Romanorum, quae erant *υπερηλικα*, h. e. *superiorem existentia*, Salmasti ipso docente. Inde tamen minime sequitur in hypogaeis fuisse semper cadavera intacta, non cineres. *Υπογειων* enim fuit Hectoris sepulcrum, quandoquidem Homerus *Il. ω v. 797* adpellat *καλον κειπετρον*, *cautum fossam*, super quam magni lapides strati fuerunt; *υπογειων* pariter Patrocli *σιμα*, & quidem *τοριμεινων*, *assabre expositum*, *Il. ψ v. 255*:

*Τοριμεινω το σιμα, θεμελια τε προβαλοντο
Αμφι πειλου.*

Vterque tamen, sicuti ceteri Homeric Heroës (vide *Il. η v. 431*, & *Odyss. ω v. 67* & *seqq.*) combusti sunt. Ut indicaret igitur Petronius Matronam pluribus diebus ac noctibus stentem perdurasse in conditorio *subterraneo*, fortasse addidit *Graeco more*, h. e. illud positum fuisse sub terra non secus, ac Graecorum sepulcra solerent; quod vero intearum cadaver mariti in arca situm foret, id non ad omnium Graecorum morem, sed ad Ephesiorum, qui licet Graece loquerentur, Asiaticis tamen institutis, non secus ac Gadarens Noster, fortasse insisterent, est referendum.

(28) Dum haec scribimus opportunissime bina huiusmodi hypogaea in hac urbe detecta sunt extra pomœrium ad S. Iannarii portam, qua in vicinia tribus & viginti ab hinc annis alterum erutum fuerat sub Patrum Missionis domo. In nuper enim instaurata domo, dum puteo delodiendo darent operam fabri, inventa est satis elegans camera in saxo tophaceo excavata, quae triginta fere palmos Neapolitanos longa erat, lata septendecim, alta tredecim, cuius parietes, demto fornice, opere testorio erant exornati, qui deperit fere palmos et solo tres circiter palmos alti surgebant undecim loculi in eodem saxo exculpi, qui deperit fere palmos essent lati, excepto qui contra portam erat aliquanto brevior. Erant porro loculi praegrandibus aliquot tegulis, ita confictis, ut sese invicem continerent, cooperiti. In albo autem, quod singulis loculis impenderet, atramento, alibi etiam stylo ferreo, plura descripta erant Graecis litteris, modo grandioribus, modo minoribus, nomina, quorum aliquot aliis veteribus, fidelia dealbato pariete, fuisse imposita satis adparebat. Hinc porro transverso intergerino pariete, in aliam contiguam cameram prorsus similem, licet angustiorē, patuit aditus. Septem ibidem erant loculi, quorum duo tantum nominibus inscripti. Multa hinc scitilium sigillorum, quae

in testorii operis corona digesta fuerant, & multiformium vasculorum supellex extracta est; nummi vero nulli, quod sane dolendum. Inventa est autem uni loculorum superimposita olla terra, & ossibus oppleta cum inscripto nomine *ΕΥΑΡΟΜΟΤ ΤΟΥ ΓΝΕΟΤ*. Alia in hisce hypogaeis erant observata diana, praefertim Graecum distichon, quo Euphronis theca distinguebatur, cui inlustrando operam nunc navat Nicolaus Ignarra Nostrae Academiae Xvir; sed ea hic non pertinent. Quod autem ad rem nostram facit, en profecto duo *Graeco more* hypogaea, quae tamen non alios ferunt antiquitatis characteres, quam qui illa post Antoninorum tempora relictunt. Neque id ex ineleganti elementorum deformatione repetimus; ex iis enim, utpote festinanter in pariete depictis, nec ab artifice, sed ab hominibus in hoc scripturae genere minime peritis nulla certa fieri potest coniectura; sed certiori longe indicio, qualia sunt ipsa defunctorum nomina inscripta. Ex iis enim quatuor sunt pura puta Romana, scilicet *ΧΟΚΚΗΘΙΟΣ*, *ΣΠΥΡΙΟΣ*, *ΓΝΕΟΣ*, *ΠΑΠΕΡΙΑ*. Nam si Straboni *lib. V* fides habenda est narranti Neapolim prae ceteris Graecis Italiae urbibus Romanorum dominatione in barbarum collapsis Graecorum institutorum fuisse tenacissimam, & in primis Graecae nomenclationis, quam constantissime suo aevo Neapolitani, etiam Romani (lege scilicet Iulia) evasissent, retinebant, *ἐκ τῶν ἄλλων σπουδαίων καὶ ἀποκρίσεων Ρωμαίων*; procul dubio Romana, quae inibi leguntur nomina satis aperte posteriora Straboni tempora designant, imo eam prorsus aetatem, cum denique Romanorum colonia Neapolis evasisset, postrema scilicet Antoninorum tempora; ut abunde Palaestrae Neapolitanae Auctor demonstravit. Quid vero quod cineraria urna *Ευδοκία τῶν Γυναικων* luculenter ostendit non diu ante morem sepeliendi inteara in loculis cadavera inolevisse, quando adhuc erant, qui veterem cremationem mordicus retinebant? Nec antiquius certe aestimandum alterum hypogaeum, quod in eadem vicinia anno 1758 detectum fuit, ut argumento fuisse satis inelegantes characterum formae, in quibus elegans sub Aristonis anaglypho epigramma exculprum fuerat, & anaglyphi ipsius ruditas, nec non *σφραγματικα*, quae aliam inscriptionem parieti impositam deturpabant; quae omnia collapsentem in urbe Nostra Graecinum satis prodiderunt. Haec omnia adnotare non piguit, ut discant lectores, quam considerate gravissimae Salmasti auctoritati obviaverimus.

ceat vitia, nec serpere ea patiatur; qua ex causa etiam exanimum corpus hominis per annos plurimos innoxium conservat. Το μωρον igitur, quod ab ape sibi fabricari posulat Philodemus, vel absolute mel est, vel certe unguenti genus, quod melle in priinis constaret. Et quidem ex Plinii lib. VII discimus in omnibus fere unguentorum speciebus, quibus ad luxuriam veteres abutebantur, conficiendis mel prae reliquis locum habuisse. Quaedam autem fuerint gentes, quae melle in condiendis cadaveribus potissimum uterentur, docet Strabo lib. XVI de Assyriis ita scribens: *Σαρτασι δ' εν μελιτι κηρω περιπλασαντες, sepeliunt in melle cera oblinentes*, itemque Herodotus lib. I: *ταφαι δε σφι εν μελιτι* (29). Praeterea ecquis ignorat Hebraeis in more positum fuisse, ut cadavera unguentis delibuta (30), & linteis, fasciisque constricta in faxeis loculis conderent? Quem profecto morem ex Aegypto ipsi derivaverant (31): quantumvis non omnes sepulturae ritus Hebraeis, & Aegyptiis essent communes. Denique etiam Spartanos suos defunctos in melle, vel cera adservare solitos, evinci videtur ex Herodoto, qui mortuo Agesilao, dum iter per Cirenem faceret, narrat: *οτι τε σωματος εν μελιτι κομισθεντος εις την Σπαρτην ετυχε της Βασιλικης ταφης τε, και τιμης; corpus eius melle conditum relatum fuisse Spartam, & regio ibi cultu & honore sepultum*; licet Plutarchus, & Nepos in Agesilao cera oblitum eius corpus narrent, quod mel non suppeditaret. Verum id non alia fane de causa factitatum ab eis arbitramur, quam ut incorruptum servare possent, usquedum peregre Spartam pervenirent, nunquam idem facturi, si Agesilaus domi occubisset. A Plutarcho enim accepimus, quid a Lycurgo indiscriminatim de sepultura institutum foret; scribit enim in *Lacon. Instit.*: *των δε θαφων αμειλε την δεισιδαιμονιαν απασων ο Δικουργος, εν τη πολει θαπτειν τες νεκρους, και πλησιον εχειν τα μνημεια των ιερων συγχωρησας. Περιειλε δε και τες μασμας, συνθαψειν δε εδεν επετρεψεν, αλλα εν Φοινικιδι, και Φυλλασι ελαιας θεντας το σωμα περιεσθλειν κατ' ισον απαντας; universam de sepulcris superstitionem Lycurgus abstulit, concedens, ut in urbe morituli sepelirentur, & monumenta templis essent vicina: sustulit & pollutiones, & nihil permisit cum cadavere humari, sed ut cadaver in punicea veste, & foliis oleae aequae ab omnibus componeretur. Ut ut tamen se res habeat, si quidem aliquando apud Spartanos hic melle condiendi cadavera mos invaluit, profecto dicemus e Palactina profectum, nemo enim ignorat Spartanos ab Hebraeis fuisse oriundos (32). En igitur cur Graeco-Syrus Noster inter Hebraeos victitans mel ab ape ad sui sepulturam praestolaretur. En quam verum sit Cadarenos origine Graecos non fuisse. Sed de eius patria nimis fortasse hactenus.*

IX. Quo autem tempore is floruerit, profecto ex Tullio discimus; siquidem de eo, tamquam de suo contemporaneo loquitur. In libro enim *de Finibus* loco pag. I citato Torquatum inducit aequalem suum adpellantem Syronem, & Philodemum suos familiares. Ex Oratione vero *in Pisonem* satis superque eruitur eum non modo cognitum Tullio fuisse, sed tum, cum eam orationem pronuntiaret, vixisse adhuc, & floruisse; eaque de causa Orator & suppresso nomine, & caute nimis loquitur, ne eum offendat. Quod autem Asconius minime nos fecellerit, cum docuit de Phi-

Papyr. Vol. I.

c

lode-

(29) Democritum etiam praecepisse, ut suum corpus melle servarent, auctor est Varro *περι τοπων* apud Nonium, sed eius exemplum vulgus non fuisse imitatum: *Heraclides Ponticus plus sapit, qui praecepit, ut comburent, quam Democritus, qui ut melle servarent; quem si vulgus sequitur esset, peccat, si centum denariis calcem misisset emere possent.*

(30) Quamvis huiusmodi unguenta interdum fuisse pretiosa constat ex his, quae de Christi D. N. sepultura habent Evangelistae; nihil tamen vetat opinari pauperiorum cadavera (in quorum numero fortasse erat Philodemus) solo melle condita plerumque fuisse.

(31) Itaque cum Lucianus scribit: *ταρχουσι ο Αργυπιος*, sub Aegyptiorum nomine intellige etiam Hebraeos. Fama enim pervulgata erat apud Graecos ab Aegyptiis Hebraeos fuisse prognatos, ut ait Strabo lib. XVI: *ομοια Αργυπιους αποχαινε τους προγονους των ουν Ιουδαϊων λεγομενων.* Hinc Tacitus *Hist. lib. V*: *Iudaeos corpora condere, quam cremare more Aegyptio.*

(32) Ita fatetur Arius rex Spartiatarum *Micab. lib. I cap. 12 v. 21*: *Inventionem est in scriptura de Spartiatis, & Iudaeis, quoniam sunt fratres; & quod sunt de genere Abrahama.*

Iodemo illic verba fieri, comprobatum ex ipsomet Philodemo habemus, qui & Romam e Graecia se commigrasse testatur carmine, quod exstat in Brunck. *Analect.* num. XXVIII Τρισσος ἀθανάτος; & Pisonem ipsam adloquitur epigrammate apud eundem Brunckium IX. Quin se eiusdem amicissimum profiteretur in alio epigrammate inedito, quod item extat in Palatino Codice Vaticano, & in Barberino (33):

Λυριον εις λιτην σε καλιαδα, Φιλτατε Πεισων,
Εξ ενατης ελκει μωσοφιλης εταρης
Εικαδα δειπνιζων ενιαυσιον · ειδ' απολειψης
Ουθατα, η βρομις χιογενη προποσιον,
Αλλ' εταρες οφει πανκληθεας, αλλ' επακωση
Φαιηκων γαιης πελυ μελιχροτερη.
Ην δε ποτε τρεψης η εις ημεας ομματα Πεισων,
Αξομεν εκ λιτης εικαδα πιοτερην.

Corrige in primo pentametro εταρος (34), & redde: *Cras te in vile iugurium, carissime Pison, post nonam horam (35) adducet tuus sodalis Musis amicus convivio celebravimus anniversariam Eicada (36). Quod si relinques sumina (37), & Chii vini pocula, videbis certe omnino synceros sodales, atque audies acroamata multo magis mellia iis, quae apud Phaeaces audiebantur (38). Quod si quando in nos etiam oculos convertes Pison, e vili iugurio pinguiozem Eicada reportabimus.* Quibus sane verbis Pisonem adolefcentulum, suae disciplinae a Lucio patre traditum παιδερστικως adloquitur (39).

X. Ce-

(33) Huius epigrammatis fragmentum protulerat iam Salmasius in *Hist. Aug.* pag. 424, h. e. primum distichon, & secundi hexametri partem usque ad ενιαυσιον. Idemque edidit porro Brunckius Salmasium laudans, *Analect.* Tom. III. *Lecton. & Animadv.* p. 145.

(34) Sic profecto legit Salmasius, vel certe emendavit. Recte quidem; quia επιδερσι sunt masculini generis μωσοφιλης, δειπνιζων. Praeterquamquod non de alio tam demisse scribere poterat Poeta, ut eius domum vile iugurium adpellaret, quam de se ipso, cum Senatorem Romanum, vel eius filium invitaret.

(35) Sic Salmasius l. c. Cicerois etiam tempore, non minus quam Martialis plerique omnes, & praecipue non valde negotiosi ab hora nona coenam inibant. Philodemus quodam epigrammate noniam edito Pisonem invitans, ab hora nona eum adesse iubet. Constatam tamen horam (quod superfluum videri posset) idcirco designate non omittit, uti doceat convivium minime lautum ac sumtuosum futurum, qualia erant quae maturius instabantur, sed parcum ac sobrium, quale Philosophi, ac Poetae esse decebat: idque apprimo tertio hexametro responderet, ubi sumina, Οβρισηque vinum defutura iatetur. Tandem enim erat post nonam coenare, ac sobriae coenae accumbere. Sic Nicolaus Damascenus de Augusti. *Instit.*, ut Augusti sobrietatem commendaret, scripsit eum non ante decimam horam coenare solitum, nisi quando apud Caesarem, vel Philippum, vel Matcellum sororis virum convivio exciperetur: κτε μεν τοι δειπειν προ δεκμτης ωρας εξη Κτισαρως, η Φιλλιππει, η τη γυμνασιος αυτη την αβραση Ματκελλος. Hanc autem convivii parsimoniam uoua hora designatam lepide honestat, atque excusat, minime otioso epitheto μωσοφιλης, quod sibi adrogat, quasi dicat coenam ante nonam domi suae idcirco adparari non posse, quia ipse novem Mularum cultor esset, h. e. Poeta, ac proinde minime opulentus. Ex hac ipsa porro, quam Poeta commemorat, hora nona, ortum videtur, ut pro εταρος lectum aliquando fuerit εταρος. Cum enim notum fuerit apud Romanos scortorum domos nonnisi post nonam paruisse, unde meretriculae Nonariae audiebant, (uti apud Persium *Sat. I*) nil facilis fieri potuit, quam ut Grammaticus aliquis, cum levisset εξ ενιατης, non de amico, sed de amica verba fieri cogitans, εταρος pro εταρος refingeret.

(36) Eiusque dies cuiusque mensis vicefimus dicebatur; ita apud Aristophanem in *Nubibus Act. I Sc. I*: δρων κρουσαν των τελλων εικαδας. Hunc autem natalem Epicuri diem eius sectatores celebrabant, dicti propterea εικαδισται, ut apud Athen. *lib. VII cap. 13*: Επικουρειος δε τις εικαδιστης των συνδειπνουσων, non fecus ac τετραδιστης, qui quarta, & τρικαισται, qui tricesima conveniebant, & convivia agitabant. Vide Calaubonum in *Athen. lib. VII cap. 9*, & Menagium in *Laert. T. II lib. X segm. 18*. Cum autem εικας singulis mensibus rediret, cur eam adpellavit ενιαυσιον? Dicendum sane eum loqui de ea Eicade, quae foret natalis Epicuri anniversaria, & ipsa Gamellionis vicefima, quaeque idcirco prae reliquis mensibus sollempnior rediret, ut a Tullio dicitur de *Fimibus II*: Quaevo, quid sit, quod . . . (Epicurus) tam accurato, tanquam diligenter caveat, & faciat, ut . . . heredes sui de Hermarchi (h. e. Hermarchi, uti ex papyris nostris dicitur) sententia dent, quod satis sit ad diem agendum natalem suum quotannis mense Gamellione: itemque omnibus mensibus vicefimo die Lunae dent ad comam epulas, qui una secum philosophantur sint.

(37) H. e. Sullas cum lacte mannae, cibum gulosis veteribus, aequae ac nostris delicatissimum. Sic Leonidas Alexandrinus in epigrammate apud Brunckium n. XXXVII:

Μη παλι μοι μετ' εσπορον, οτ' ουστα γαπτερη παδω,
Ουδ' ατα, κη χειρην απη παδω τιμηχι.
Ne iterum mihi post coenam, cum non amplius ventrem flecto,
Appon' maminas suillas, & tomacula recentia.

Propterea cum Chio vino celebratissimo ea coniungit, ut indicet Pisonis quotidianam in coenando lautitiam.

(38) Adludit procul dubio ad ea, quae de Phaeacum coenis narrat Homerus *Odyss. a*, a quibus Musica non seingebatur; quorum regem Alcinoum sic loquentem facit v. 248:

Αιη δ' ημιν δρας τε οηλη, κιδρας τε, χοροι τε.
Semper nobis conviviumque γυμνι, κυδαραque, εβριουε.
Ita quanto per Musicam negligeret Noster, etiam heic satis aperte indicat, κρομαται illi libentissime praeponeus, quae suo tempore vulgo inolevisse scribit *Col. XVII*, quam consule.

(39) Quid enim aliam innuere potest ista efflagitatio τη τρεπει ομματα, ut oculos convertat is, qui domum subite, & convivio excipi non fuerit designatus, nisi modestam

X. Ceterum quod ad eius mores attinet, eum naturam bonam fuisse sortitum, eamque non Philosophia modo, sed litteris etiam expolivisse Tullius testatur *l. c.*, sed familiaritate Pisonis discipuli eum, qui magister virtutis esse debuerat, adeo fuisse corruptum, ut non modo peccanti adularetur, sed etiam eius adulteria elegantissimis verbis celebraret. Sed praestat ipsum Tullium audire *cap. 28, 29: Est quidam Graecus, qui cum isto vivit, homo, ut vere dicam, sic enim cognovi, humanus, sed tamdiu, quamdiu cum aliis est, aut ipse secum, Is cum istum adolescentem iam tum cum hac Diis irata fronte vidisset, non fugit eius amicitiam, cum esset praesertim appetitus: dedit se in consuetudinem sic, ut profus una viveret, nec fere ab isto unquam discederet, Non apud indoctos, sed ut ego arbitror, in hominum eruditissimorum, & humanissimorum coetu loquor. Audistis profecto dici, Philosophos Epicuros omnes res, quae sunt homini expetendae, voluptate metiri: recte, an secus, nihil ad nos: aut, si ad nos, nihil ad hoc tempus; sed tamen lubricum genus orationis adolescenti non acriter intelligenti saepe praeceps, Itaque admissarius iste, simul atque audivit a Philosopho voluptatem tantopere laudari, nihil expiscatus est: sic suos sensus voluptuarios omnes incitavit, sic ad illum hanc orationem adhinnit, ut non magistrum virtutis, sed auctorem libidinis a se illum inventum arbitraretur. Graecus primo distinguere, atque dividere illa, quemadmodum dicerentur: iste claudus, quomodo aiunt, pilum retinere: quod acceperat, restificari; tabulas obsignare velle, Epicurum disertum decernere: & tamen dictum opinor, se nullum bonum intelligere posse, deceptis corporis voluptatibus. Quid multa? Graecus facilis & valde venustus, nimis pugnaz contra Senatorem populi R. esse noluit. Est autem hic, de quo loquor, non Philosophia solum, sed etiam ceteris studiis, quae sere ceteros Epicureos negligere dicunt, perpolius. Poëma porro facit ita festivum, ita concinnum, ita elegans, nihil ut fieri possit argutius: in quo reprehendat eum licet, si qui vult, modo leviter, non ut improbum, non ut audacem, non ut impurum, sed ut Graeculum, ut asensatorem, ut Poëtam. Devenit, aut potius incidit in istum eodem deceptus supercilio Graecus, atque advena, quo tam sapiens & tanta civitas. Revocare se non poterat familiaritate implicatus: & simul inconstantiae famam verebatur: rogatus, invitatus, coactus, ita multa ad istum de isto scripsit, ut omnes libidines, omnia supra, omnia coenarum convivorumque genera, adulteria denique eius delicatissimis verbis expresserit. In quibus, si quis velit, possit istius, tamquam in speculo, vitam intueri; ex quibus multa a multis lecta, & audita recitarem, nisi vererem, ne hoc ipsum genus orationis, quo nunc utor, ab huius loci more abhorreret: & simul de ipso, qui scripsit, detrahi nolo. Qui si fuisset in discipulo comparando meliore fortuna, fortasse austerior, & gravior esse potuisset: sed eum casus in hanc consuetudinem scribendi induxit Philosopho valde indignam: siquidem Philosophia, ut fertur, virtutis continet, & officii, & bene vivendi disciplinam: quam qui profiteretur, gravissimam mihi sustinere personam videtur. Sed idem casus illum, ignarum quid profiteretur, cum se Philosophum esse diceret, istius impurissimae, ac intemperantissimae pecudis coeno, & sordibus inquinavit. Quod Tullii iudicium de Philodemi moribus a veritate alienum non fuisse, hoc ipsum volumen, quod illustrandum adgredimur, fatis comprobatur; ex eo enim translucet animus per se fati ad bonitatem comparatus, & ab intemperantia abhorrens. Vide praesertim, quae scribit in *Col. VII.**

XI. E veterum porro librorum naufragio non aliud de tanti Philosophi, ac Poëtae scriptis adhuc emerferat, quam XXXIII epigrammata, XXXI scilicet, quae continenti serie habentur in Brunckii *Analectis Tont. II.* & bina a nobis modo adlata, quae

fiam rei turpis sollicitationem? Quod cum Lucio patri minime quadret, hinc adolescentulo Pisoni filio carmen incryptum suspicari licet. Quis enim ignorat, quanta

inverecundia Graeci, & quidem Philosophi ingenuos pueros deperirent?

quae integra e mss. primi eruiimus. Plura tamen opera eum scripsisse veteres memoriae prodiderunt. Et quidem Athenaeus *lib. X* citat *Philodemi* opus, cui titulus *των εν Ποδα Σμινθίων*, quamvis *lib. III* eiusdem operis mentionem faciens, auctorem adpellaverit *Philomnestum*. Vtra lectio verior sit, ignorare cogimur. Ambrosius autem in *epist. 25 lib. III* nuper citata adlegat eius *Epitomas*, in quibus de Epicuri doctrina verba fecisse manifestum est. Diogenes vero Laërtius aliud eius scriptum commemorat, cui fecerat titulum: *ἡ των Φιλοσοφων συνταξις*, & quidem pluribus constans libris; citat enim decimum. Hunc autem titulum non *de Philosophorum compositione* cum eius interprete Ambrosio, sed potius *ordinatam Philosophorum seriem* interpretari licet; ita ut eo in opere belle digesta haberetur Philosophorum omnium, eorumque dogmatum series, unoque verbo philosophica historia exhiberetur. Quod non modo confidenter adserimus ex eo, quod videamus a Laërtio hunc librum citari, ut doceret Epicuro hortante tres eiusdem fratres Neoclem, Chaeredemum, & Aristobulum ad philosophandum adcessisse (quod ad Epicuri philosophantis historiam pertinere nemo non videt), sed etiam ex cuiusdam Papyri fragmento colligi posse putamus. Cum enim primo e caveis eruta essent huiusmodi volumina, cumque nulla suppeteret ars, cuius ope tam fragilis materia evolvi posset, ut incredibili tum Caroli Regis, tum eruditorum omnium cupiditati, qua ardebant, talia antiquitatis nosse *κειμηλια*, aliquo pacto fieret fatis; nil aliud succurrit (uti in superiori *διατριβη* narravimus), quam eorum aliquod gladio bisariam secare, ut lecta aliquantula codicis particula, de eo librorum genere iudicium fieri posset. Temere igitur in crassius quoddam volumen (fere enim quinque pollices latum est eius fragmentum mediam cylindri *περιΦερειαν* continens) manus iniecerit; quod dissectum integram columnam, & alterius partem elegantibus scriptam Graecis characteribus curiosis oculis praebeuit, quae a Cl. Mazochio, magno tum nostrae Herculanae Academiae lumine, explicata, & commentariolo illustrata sapientissimi Monarchae desiderium explevit. In ipsa autem columna, aequae ac in reliquis, quae postea evolvi potuerit, de Epicuri vita, & dogmatis agitur (40); adeo ut coniectandum sit eo ipso volumine contineri vel totam *την των Φιλοσοφων συνταξιν*, vel potius aliquem e decem eius libris. Non enim nobis persuademus integrum opus de unius Epicuri rebus gestis tractare potuisse. Nam si alia adeo pinguis Epicuri historia per Philodemum exstitisset; hanc potius, quam alium quemvis librum Laërtius citasset. Itaque dolendum sane est, quod nimia festinatione voluminis nil contemnendi facta sit irreparabilis iactura: sed quid faceres, cum nulla alia eius legendi spes adfulgeret? Satis superque ab Optimo Principe, artium scientiarumque fautore acerrimo tam laudabili de causa admissum peccatum reparatum fuit, cum neque curis, neque impendio pepercit ulli, ut evoluta haec volumina eruditorum oculis aliquando usurpanda proponeret. Nihil praeterea de Philodemi scriptis apud veteres commemoratum occurrit. Itaque profus nova sunt tum hoc *de Musica*, tum alia, de quibus in Diatriba *Ἱαγωγικα* verba fecimus.

XII. Iam vero adcedamus ad ipsum *περι μουσικης* volumen; deque eius argumento parumper disseramus. Quartum illud esse de hoc argumento pertractans, nota Δ titulo supposita fatis indicat; nec tamen ultimum esse constat tum ex eiusdem libri conclusione, quam videtis, tum ex illis, quae *Col. VI & VII* in se recipit, quae reliquo hoc libro minime praestat, tum in primis ex *Col. XXXVI*, ubi *επερον βιβλον*, si bene legimus, promittit. De Musica quidem perpetuo disputat, non tamen *τεχνικως*, sed *Φιλοσοφικως*, & quidem secundum Epicuri dogmata, ut infra demonstrabimus. Nihil enim de Musicae artis praeceptis, nisi quid perfunctorie loquitur;

(40) Ipsa est, quae inter fragmenta extat *Tab. I.*

quitur; sed totus est in agitanda ea quaestione, num Musica laude potius, an vituperio sit digna? & num adeo utilis esse possit, uti veteres plerique exaggerabant, an potius per se ipsa ad mirificos pariendos effectus inepta, & saepe etiam periculosa? utpote quae aurium oblectamento unice sit comparata. Hanc scilicet alteram opinionem tuetur heic Noster e suae sectae placitis. Num vero reliqui libri adhuc delitescerent in Philosophico eodem argumento versati sint, an Musicam artem propius attigerint, hariolari non vacat.

XIII. Norunt profecto eruditi antiquitus ea in re fuisse controversum, & non modo Philosophorum scholas, sed integras quoque nationes pro altera parte stetisse. Itaque licet Graeci fere omnes, & Barbarorum quamplurimi (inter quos primi enumerandi Hebraei) perditae Musicam amarent, eique mirabiles admodum adsignarent effectus, summoque prosequerentur honore; apud Aegyptios (41) tamen, uti noxia, animosque emolliens proscripta erat, nec non apud Garamantas, & Iberos, qui ob morum feritatem αμύσοι profus erant: Opici vero & Lucani libidini admodum dediti, teste Aristide Quintiliano *de Musica lib. II p. 72*, & αγευσοι πανταπασι των εκ μουσικης καλων, & qui bona e Musica provenientia nunquam degustaverant, eiusdem lenocinii erant αναισθητοι. Spartani porro, & Romani, ceteri Musicae usum in pluribus probarent, magno tamen honore Musicos minime afficiebant, ut Graecorum reliqui (42). Quod vero ad Philosophos attinet, ecquis ignorat quantum Pythagorae, & Pythagoreis Musica deberet, quantisque laudibus eam maestarent? Instar omnium sit, quam adlegat Aristides *lib. I pag. 3* Panaemae Pythagorei orationem, qui aiebat: *εργον ειναι μουσικης ε τα Φωνης μονον μερη συνισταν προς αλληλα, αλλα πανθ' οσα Φυσις εχει, συναγειν τε και συναρμωσσειν, Musicos negotium esse non tantum vocis partes inter se componere, sed quaecumque natura suo ambitu concludit, cogere & concinnare*. Nec minus Plato eiusque sectatores, & Peripateticorum schola Musicam praedicarunt. Vadem damus Plutarchum in *De Musica*, qui cum pluribus probasset Platonis in Musica peritiam, concludit: *οτι δε οσμνη η αρμονια, η θειον τι, η μεγα, Αριστοτελης ο Πλατωνος ταυτι λεγει. Η δε αρμονια εσιν θρανα, την Φυσιν εχουσα θεια, η καλη, η δαμνια: Quod autem harmonia sit quid divinum, & venerandum, & magnum, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmavit: Enimvero Harmonia res est caelestis, eiusque natura divina, & pulchra, & augusta*. Stoici autem, si Fabio Quintiliano *Institut. I cap. 10* credimus, non ita immodici Musicae amatores fuere, sed ab ea sapientem abhorere non debere adfirmarunt: *Eius sectae, scribit, quae aliis severissima, aliis asperissima videtur, principes in hac fuere sententia, ut existimarent sapientium aliquos nonnullam operam his studiis accommodaturos*. At vero Strabo, cum Stoicus esset (43), praeclare nimis de Musica opinatus est; libro enim X quatuor enumerat, quibus

Papyr. Vol. I.

d

Deum

(41) Teste quidem Diodoro Siculo, qui *lib. I* sic scribit de Aegyptiis: Παλαιστρα δε, και Μυσικη α νομιμου εστιν προς αυτους μωδωσαν.

(42) Musicam quidem Spartani vulgo dicebant, teste Chamaeleonte apud Athenaeum *lib. IV c. 1*: Χωμαλεων... Ακαδημονιος οσοι και θεβαικω παντως αυτων μωδωσαν; & Plutarcho in *Lacon. Instit. Επαυλων και περι τα μελη, και τις φδωσ*, idque ex Licurgo instituto, ut ibidem docet, quo nimium belli ardorem temperarent: ο γαρ Λικουργος παρεδωκε τη κατω πολεμου σκηπη του φιλομουκου, οπως το κωκυ πολεμου τη εμμελει κρατσεν συμφωνια, και αρμονικω εχη; & Quintiliano *Instit. Orat. lib. I cap. 10*: Lycurgus divissimatum Lacedaemonis legum αυτων Μουσικης disciplineν νοθωσιν; ipsique prae omnibus veterem Musicam incorruptam servarunt, teste eodem Athenaeo *lib. XIV cap. 8*: διατηρηται δε και μελοισι των Ελλωνων Ακαδημονιος του ματικου πλεον και χωμεσοι. Dicendum tamen eam potius ut ludicrum animis ingenue temperandis relaxandisque idoneum, quam ut magni

per se momenti rem considerasse; siquidem Eudamidas apud Plutarchum in *Lacon. Απορηθ.* interrogatus, qualis sibi videretur quidam eximius fidicen, respondit: *μεγας κλεος εν μικρω παρματι, magnus delinitor in re exigua*: cursusque aliquis convivio lyram inferret, ait: ου Λακωνικω το ολυκειον, non Laconico est nugari. Dematatus item audito fidicine, ait: ου κωκυ ολυκειου μοι ολυκειον, non male tibi hic videtur nugari. Romani vero leviores etiam, & ingenuis viris parum diannam eam disciplinam ducebant, uti videre est apud Nepotem, qui cuni in Epaminondae virtutibus commemorare vellet, saltasse eum commode, scienterque tibi cantasse, semel atque iterum se purgat, atque proficitur: *haec ad nostram consuetudinem sunt levia, & potius commendanda; at in Graecia utique olim magnae laudi erant*.

(43) Uti luculenter evincit Casaubonus ex ipsiusmet Geographi verbis, dum ipsum illustrat; nec non Lipsius in *Manuduct. ad Stoic. Philof. lib. I*.

Deum colere homines queant Natura ipsa dicente, *αεσιν feriationem, ευθεσιασμον, divinitus immissum furorem, κρυψιν μουσικην, mysticum arcanum, η μουσικην, η περι τε ορχησιν οσα, η ρυθμον, η μελος, ἴδουη τε αμα, η πολυτεχνια, προς το θειον ημας συναπτει κατὰ ταιαυτην αιτιαν, & Musicam, quae cum in saltatione, rhythmo, & cantilena versetur, voluptate, artisque varietate nos ea de causa coniungit cum Deo.* Deinde subdit: *Eu μεν γαρ ειρηται η τστο, τες ανθρωπος τοτε μαλιστα μιμεισθαι τες θεος, οταν ευεργετασιν· αμεινον δ' αν λεγει τις, οταν ευδαιμονωσι.* τοις του δε το χαιρειν, η το εορταζειν, η το φιλοσοφειν, η μουσικης απτεσθαι. *Μη γαρ, ει τις εκπτωσις προς το χειρον γεινηται, των μουσικων εις ηδουπαθειας τρεποντων τας τεχνας εν τοις συμπουσις, η θυμελαις, η σιγηταις, η αλλοις τοις τοις, διαβαλλεσθω το πρηνυμα: Bene quidem dictum est, homines tum maxime Deum imitari, cum beneficia conferunt: rectius autem diceretur, cum beate vivunt (cur Casaubonus ab obvia, & opportuna τδ ευδαιμονειν significatione recedens explicare maluerit, numina recte colunt, ignoramus): id autem fit gaudento, dies festos agitando, philosophando, Musicam tractando. Neque enim si in vitium res excidit, Musicis artificia ad voluptatem accommodantibus in conviviiis, orchestris, & scenis, & aliis eiusmodi, idcirco culpanda res ipsa est.* Itaque mirum videri non debet, si in Stoicum eximum Musicae laudatorem hunc Philodemi librum conscriptum esse mox ostendemus. Epicuri demum (omitto enim Cynicos (44) humanorum omnium contemtores) dogma fuit, referente Laetio in eius Vita lib. X. sect. 120: *μονον τον σοφον ορθως αν περι τε μουσικης, η ποιητικης διαλεξασθαι, solum sapientem recte de Musica, & Poesi differere posse.* Quid autem his sibi verbis Epicurus voluerit (quod nostra interest) explicare nifus est Petrus Gassendus de Epicuri Ethica Tom. II pag. 25: *Nimirum, ait, cum existimaret aut nihil, aut parum esse bonae frugis, quod ex iis artibus possit percipi; idcirco passus videtur sapientem ita de ipsis verba facturum, ut cum vulgo eas ceteri aut commendent, aut complectantur, ipse potius vituperet, declinandasque doceat; aut seponendo certe pauca, quae retineri valeant, quod superest, ipsas omnino eliminandas suadeat. Quippe quod Plato de altera, Poetica nempe, speciatim censuit, dum ex ea nihil aliud, quam laudes Deorum, virorumque fortium retinendas voluit, & cetera quod attinet, exterminandam penitus e Republica auumavit idem Epicurus de utraque censuit, hoc est etiam de Musica, quam corruptricem pariter morum bonorum reputavit.* Quibus sane verbis Gassendus ab assequenda Epicuri mente parum aberravit, eaque cum Plutarchi testimonio conciliare belle potuisset, nisi quod Epicuri studio abreptus, Plutarchum illi imposuisse temere pronunciat, cum in libro *Quod non potest vivi suaviter secundum Epicurum*, scripsit: *Μουσικην δε, οσας ηδουας η χωριτας οιας φερουσαν, αποσρεφονται η φευγεσι βελομενος εκ αν τις εκλαλοιτο, δι' ατοπιαν αν Επικουρος λεγει; φιλοθεωρον μεν αποφαινων τον σοφον εν τοις διαποριαις, η χαιροντα παρ' οτινιν ετερον ακροαμασι, η θεαμασι Διονυσιακοις, προβλημικοι δε μουσικοις, η κριτικων φιλολογουις ζητημασιν εδε παρα ποτον διδες χωραν, αλλα και τοις φιλομυσοις των βασιλευσιν παραινων στρατηγικα διηγηματα, και φορτικας βαμολοχικας υπομενευιν μαλλον εν τοις συμπουσις, η λογον περι μουσικων, και ποιητικων προβλημικων περαινουμενους· ταυτι γαρ ετολμησε γραφω εν τη περι βασιλειας, ωσπερ Σαρδαναπαλω γραφω, η Ναρατα τη σατραπτευσαντι Βαβυλωνος τι λεγεις ω Επικουρε; κθαραθων, και αυλητων εωθεν ακροασαμενος εις το θεατρον βαδιζεις, εν δε συμπουσιω θεοφρασε περι συμφωνικων διαλεγουμενος, η Αριστοξενος περι μεταβολων, η Αριστοφανης περι Ομηρου*

τα

(44) Quanti a Cynicis Musica haberetur, id unum argumentum esse potest, quod Laetius refert lib. VI de Diogene: *σπεδαιολογημενη ποτι δε κδης προτινι, επεβαλε περιεσην· κθραυθουτων δε κωδιεσιν, δε επι μεν τες φωνηρες κρηνημενωσιν σαυδακωσ, επι δε τες σαυδακωσ βρεδωνωντων ολιγω-*

ras, quum seria aliquando loqueretur, & nemo intenderet, cantillare aggressus est: congregatis tum plurimis exprobravit, quod circa eorum homines studioso concitarent, seria autem negligerent.

τα ὡτα καταληψή ταις χερσὶ διαχραίνων, καὶ βδελυττομενος ἢ ὁμολογήσει δὲ τῶν κατὰ πολέμους τῶν ἀσποδοῦν καὶ ἀκηρυκτῶν πολέμων · εἰ δὲ μὴ ἡδονὴ προσεσι τι σεμνόν, καὶ καθαρὸν ἀσπάζονται, καὶ ἀγαπῶσιν: Musicam vero (quantarum voluptatum & elegantiarum sterilem!) eos vitare & fugere ecquis volens reticere queat? ita absurda sunt, quae hac de re Epicurus tradidit. Pronunciat enim in quaestionibus dubiis spectaculis debere esse deditum sapientem, ludisque scenicis praeter ceteros gaudere; sed Musicis quaestionibus, & eruditis criticorum disquisitionibus, ne inter pocula quidem locum concedit. Imo Regibus Musicae studiosis auctor est, ut in conviviis narrationes militares, & importunas scurrilitates potius tolerent, quam disputationes de Musicis, & Poëticis quaestionibus instituas. Haec autem ausus est scribere in libro de Regno, tamquam si ad Sardanapalum scriberet, aut ad Naratum Babylonis Satrapam Quis ais Epicure? Prima luce in theatrum progredieris, Citharoedos auditorus & Tibicines: in convivio, si Theophrastus de concentibus vocum differat, aut de mutationibus Aristoxenus, & Aristophanes de Homero, manibus aures occupabis indignans, & abominans? Nonne profitemur isti se pulchras adversum res bellum suscepisse nulla pace finiendum, nec indictum, qui nisi voluptas adsit, nihil purum, nihil egregium amplectuntur & amant. Quae Epicuri placita a Plutarcho relata minime contraria Laërtio sunt, ut putavit Menagius citata Laërtii verba commentans. Sapiens enim solus, aiebat Epicurus, de Musica, & Poësi recte iudicabit; idcirco quia solus praecibus inutilibus quaestionibus, exinde voluptatem, cui unice sunt hae artes comparatae, decerpere noverit, in quo tota Epicuri consistebat sapientia. Epicurus igitur Poësim, & Musicam minime damnabat, sed eos ridebat, qui magnas ad animum informandum utilitates ex iis expetebant, cum oblectationem solam inde capere possent. Quo sensu interpretanda sunt Tullii verba, quae ex persona Torquati Epicurei habet *I de Fin.*: An ille tempus in poëmaticis evolvendis consumeret, in quibus nulla solida utilitas, omnisque puerilis est delectatio? Eam quippe in iis artibus utilitatem, quae ceteris solida videbatur, Epicurus non inveniebat, sed delectationem, quae tamen sibi erat solidissima. Hinc a Poësi exercenda, voluptatis gratia, minime eum abhorruisse, testis est Theon Sophista, qui hoc nomine ipsum reprehendit, quod profraam orationem carminum metro numerosam fecerit: cuius locum citat Menagius ibidem. At vero Plutarchi veracitatem probat abunde nunc Philodemus. Ipsissimus enim est eius scopus in hoc *περὶ μουσικῆς* tractatu. Quoniam probare nititur Musicam suapte natura auribus titillandis unice idoneam, atque hoc uno nomine commendandam, neque ad Divinitatem honorandam, neque ad animos commovendos, neque ad affectiones vel bonas, vel malas excitandas, neque ad mores componendos, neque ad fovendam virtutem hilum proficere; proinde quaecumque admirabilia de illa praedicarentur vel rotunde denegat, vel Poëseos vi esse tribuenda contendit, vel alio quovis pacto explicare satagit, & antiquorum testimoniis, vel aliorum Philosophorum auctoritati occurrere studet. Quin imo *Col. II v. 30* Φυσικωτάτες adpellat eos, qui posthabitis de Enarmonico, & Chromatico genere quaestionibus iuvent ex utroque, quod auribus sit iucundius decerpere, quippe cum putent nulli horum generum aliquid boni, quod ipsis tribuitur, naturaliter esse connexum; αἱ δὲ Φυσικωτάται γὰρ πρὸς ἀκροῦν ἐξ ἑκάτερως δρῶντων κελυθονται, ἔδων ἀγαθῶν συναπτομένων ἑδῆτερα προσεῖναι κατὰ ταύτην Φύσιν αὐτῆς νομίζοντες. Isti autem Φυσικωτάται procul dubio sunt Epicurus, ceterique eius sectae Coriphaei. Patet hinc profecto eodem in argumento versatum fuisse olim Epicuri librum, quem, Laërtio teste, *περὶ μουσικῆς* scripserat, non quidem in tractanda, vel commendanda Musica; atque falsum fuisse Ger. Vossium, qui in *De Natura Artium cap. 58* de Epicuro sic scripsit: Hic quoque de Musica opus condidit, ut apud Laërtium est in decimo. Nec mirum, si, qui bonam studiorum partem contemneret, is Musicam tamen honore eo dignaretur. Siquidem cantus,

& in

& instrumenta musica non infimum obtinent locum in offerenda voluptate, quae pro summo bono erat Epicuro.

XIV. Ex toto autem Philodemi contextu adparet, ab eo certum quemdam alterius sententiae patrocinatorem in IV hoc volumine oppugnari; passim enim invenies: επος Φησι, λεγει, εγραψεν, ενομισεν, οἱ τετα παραπλησιον &c. ita ut adversarium κατα ποδα persequi videatur, quem procul dubio in libri exordio (quo caremus) suo nomine indicasse dicendum est. Quis autem ille fuerit, si quaeras, adserere non dubitamus eum ipsum Diogenem esse, quem nominat Col. XXI, & XXIII. Etenim Col. XXI v. 19 cum explicasset, quo sensu sit accipiendum, ab antiquis varia των μελων genera singulis Deorum fuisse adsignata, subdit irridens, non alium, quam Diogenem potuisse hoc sibi persuadere, alios Deorum aliis cantibus flecti ac demulceri, & singulis propria convenire, ει μη Διογενης, ait, αρα συνεπιθετο η τω, των θεων ετερως ετερα μελη προσεισθαι, η προσπειν εκαστοις ιδια. Quis enim alius foret Diogenes iste nullo agnomine distinctus, nisi ille, in quem disputat, & quem propterea cum nominasset, non confutat; abunde enim ex antecedentibus confutatum credidit, praesertim cum eum unum in tam absurda opinione fuisse diceret. Propterea subdit: η τι δει τ' αλλα Σαυμαζειν αυτα; verum quid interest alia istius absurda admirari? atque deinceps alia eius dicta eodem tenore persequitur. Luculentius id etiam evincitur ex Col. XXIII vers. 2, ubi postquam de Archemtrato verba fecisset, redit ad eundem Diogenem Heraclidis auctoritate se tuentem: αμεν τοι Διογενης Φησιν παρα νοησαντας ημας αναγεγραμμενα παρ' Ηρακλειδη, quae vero Diogenes ait adversus nostram sententiam scripta ab Heraclide. Quoties igitur invenies επος Φησι, εγραψεν, ενομισεν &c. intellige Diogenem. Ne tamen putes totum Philodemi opus in hoc uno confutando scriptore fuisse versatum. Si enim ita foret, male inscripisset περι μουσικης. Et quidem Col. VI v. 31 satis indicat se non in unum hunc philosophum stylum acuisse, cum se disputaturum spondet προς τις αλλως Φιλοσοφος, cumque in huius libri conclusione scribit: ποσαυτα τοι νυν ειρηκως προς α τινες εγμεχειρηκασι, cum iam τοι tantaque dixerm adversus ea, quae aliqui tractarunt, &c. Quare dicendum est, integrum eius opus duabus summis constituisse partibus, altera nempe, qua doceret secundum Epicurum, quid de Musica foret sentiendum; altera, qua adversus eiusdem magni nominis fautores differeret, inter quos nempe quarto hoc libro Diogenem praecipue confutat.

XV. Iam vero quisnam e pluribus eiusdem nominis Diogenes iste fuerit, inquirendum. At vel nulla de huiusmodi Scriptore ad nos antiquitus fama pervenit, vel non alius is est, quam Diogenes Seleucensis, dictus vulgo Babylonius secta Stoicus, de quo Laërtius in Cynici Diogenis, & pluries in Zenonis vita; qui non multo ante Philodemum floruit; quemque cum honore citarunt Tullius (& quidem saepe), Quintilianus, Seneca, Gellius, Philo, Lucianus, Plutarchus, Strabo, Athenaeus; eum ipsum, quem cum Romam ad Senatum, Populumque legassent Athenienses simul cum Carneade Academico, & Critolao Peripatetico, impetratum, uti militiam remitterent, quam fecerant propter Orapi vastationem, ut refert Gellius Noct. Att. lib. VII cap. 14, modesti & sobrii oratoris laudem apud Romanos reportavit (45). In hanc autem sententiam ea de causa descendimus, quia Philodemi adversarium Stoicum fuisse deprehendimus. Etenim Col. X scribit: και μην τι δ' οπο των Στωικων αξιουμεν, οτι μην εσι μυρια αλλα των μηδεν αγαθον παρασκευαζοντων; & sane numquid secundum Stoicos dignitatem (Musicae) tribuimus, eo quod innumera sint alia, quae nihil

(45) Teste eodem Gellio l. c. Violenta, inquit, & varia Carneades dicebat, scita & toresia Critolaus, modesti Diogenes & sobria. Floruisse autem Diogenem M. Catonis aetate & ex Tullio de Finibus II, & de Seneca palam fit (ait enim Laelium fuisse eius auditorem);

& Gellius lib. XVII cap. 21 docet: Non nimium longe M. Cato Orator in civitate, & Plautus Poeta in scena floruerunt: iisdemque temporibus Diogenes Stoicus, & Carneades Academicus, & Critolaus Peripateticus ab Atheniensibus ad Senatum P. R. negotii publici gratia legati sunt.

nihil boni adferunt? & cetera ibidem, quae manifeste doctrinam sapiunt Stoicam; & Col. XXI v. 2: διότι κατά τῆς Στωικῆς οἱ πολλοὶ θεοὶ οὐτὲς ἐχθροὶ, ἢ ἀνοστοί, τὰς ἀληθινὰς τιμὰς τῶν κρατίστων ἔδ' ἀνειροπολησάσιν, propterea quod, cum secundum Stoicos maior hominum pars sit Diis inimica, & stulta, veros praestantissimae naturae honores ne somniantur quidem. Quibus in locis, ni fallimur, vel Stoicorum doctrinam irridet, vel ea idcirco utitur, ut ipsa Stoicum confodiat; secus nunquam ea fuisset abufurus adeo religiosus Epicuri discipulus. Columna vero VIII vers. 32, cum de Orphei faxa & arbores demulcentis fabula verba fecisset, deinde concludit: ἀλλὰ τοῖς τρητηυλαῖς, ὡς περὶ ὁ Στωικός, ἀναμενῶς ἐφεσώτα ποιῶμεν οἰκοδομοῖς; quae sic verenda duximus, ut sententia cum reliquo contextu consonet: An igitur aedificatoribus imponamus hominem, qui cum tibicinibus perpetuo illis praesit, uti Stoicus putat? Quis autem alius esse potest hic Stoicus, nisi adversarius, cum quo congreditur, quemque saepe innuit pronomine στος, quandoque nomine suo Diogenis? Ad haec Stoicorum κορυφαῖες non uno loco vellicat, ut Persaeum Col. XIV, v. 13, & Cleanthem Col. XVIII, v. 1. Et alibi, ut Col. IX, Stoicorum παραδόξα suo adversario adscribit. Ad summam eam, quae ingens usque exarsit inter Stoicos, & Epicureos invidia, & obtractatio, passim prodit.

XVI. Et sane novimus a Stoico isthoc Diogene librum fuisse conscriptum, cui titulus περι Φωνῆς τεχνῆ (46), quem sicuti verisimile est de Musica, eiusque mirabilibus effectibus pertractasse, ita eundem a Philodemo fuisse oppugnatum non temere suspicamur. Etsi enim, quae de eo libro in Zenonis vita adfert Laërtius, ad dictionem potius pertineant, quam ad cantum, & Grammatica sint potius, quam Musica; credibile tamen est Diogenem, incipiendo ἀπο τῆς περι Φωνῆς τοπῆς, totam διαλεκτικὴν θεωρίαν absolvissē. Siquidem Dialectica (ut a Laërtio ibidem discimus) secundum Stoicos late nimis fumbatur; dicebant enim εἶναι τῆς διαλεκτικῆς ἰδίον τόπον ἢ τὸν προεξηρημένον περὶ αὐτῆς τῆς Φωνῆς, ἐν ᾧ δύνανται ἢ ἐγγραμματῶς Φωνῆ, ἢ τινὰ τὰ τῆς λόγῶς μέρη, καὶ περὶ σολοικισμῶς, ἢ βραβηρισμῶς, ἢ ποιημάτων, ἢ ἀμφιβολίων, ἢ περὶ ἐμμελῶς Φωνῆς, ἢ περὶ ΜΟΥΣΙΚΗΣ: esse dialecticae locum proprium & supra dictum de voce ipsa, in quo differitur, quae sit literaria vox, & quanam sint orationis partes, nec non de solocismo, de barbarismo, de ποῦμαῖς, de amphiboliis, de canora voce, & de MUSICA (47). Et re quidem vera Diogenes, deinde λόγον, & διαλεκτικὸν gradum facit: mox de quatuor & viginti elementis, de eorum divisione, & recta pronuntiatione loquitur: exinde ad enumerandas orationis partes pertransit, deque eius orationis virtutibus, & vitiis pertractat. Post haec autem Laërtius nos deserit; non enim id agit, ut Diogenis libri indicem prodatur: at-

Papyr. Vol. I.

e

tamen

(46) Hunc librum fortasse non ignoravit Origenes, qui lib. II contra Celsum sic scribit de voce differens: ἔδειπτα δὲ λέγειν, ὅτι ἢ πάντως εἶναι κῆρ πεπληγμένους, ἢ πληγῆ κῆρ, ἢ ὅτι ποτε λεγόμενα ἐν τοῖς περι φωνῆς. Duo enim fuere libri Stoicorum περι φωνῆς, alter Diogenis, Archedemi alter ab eodem Laërtio citatus.

(47) Diogenis librum περι φωνῆς τεχνῆ Dialectica tractasse dubitare non sinit Laërtius, qui lib. VI, sect. 55 sic incipit: τῆς δὲ διαλεκτικῆς θεωρίας συμπρωτῶς δοκῆ τοῖς πλεονεῖς ἀπο τῆς περι φωνῆς ἀναρχησάσιν τοπῆ ἐστὶ δὲ φωνῆ κῆρ πεπληγμένους, ἢ τὸ ἀδῖον ἀετῆτος ἀκοῆς, ἢ ὡς οἱ Διογῆνης ὁ βραβυλωνῆς ἐν τῇ περι φωνῆς τεχνῆ: Verum Dialecticae speculationis ratio videtur ipsorum plerisque a vocis loco incipienda. Est autem vox αἰὲν ἴδου, seu sensus, quae proprie auditum afficit, ut ait Diogenes Babylonius, in de vocis arte. Id autem dixerat Stoicorum Princeps Zeno a Xenocrate, quem decem annis, teste Timocrate apud Laërtium, audiverat. Xenocratem enim, ait Porphyrius Comm. in Ptolem., eo nomine quōσάτι ποτὶ ἰστορίῳ τρεπένδῃς,

quod cum suscepit de rebus Dialecticis tractationem, a voce inchoaverit; cum hi existiment ad res Dialecticas nihil attinere vocis definitionem, quod sit motus aëris; nec prout eiusdem distributionem, quod sit in voce aliud quidem, prout ex literis componitur, aliud prout ex Diastemati, & Fibris, quippe haec sint omnia a Dialectica aliena, ἃ κατὰ γῆρ καὶ ἐπιπέδῳ τῆς ἀλλοῦς Χειροκρῆ, ὅτι ἐγκλησῆς ὑπὲρ τῶν διαλεκτικῶν πραγμάτων λέγειν, ἀπο φωνῆς ἀρχίζου, ἢ ἐν οἰμένως εἶναι πρὸς τὰ διαλεκτικὰ τοῦ τῆς φωνῆς κωστήριον, ὅτι εἶναι κῆρος κινῆσις ἢ ἐν τῷ μετὰ τῆς αἰσθησῆς, ὅτι εἶναι τῆς φωνῆς τὸ μὲν τῆς αἰσθησῆς, οἷον ἐκ γὰρ κινῆσῆς συγχεσθῆναι τὸ δὲ τῆς αἰσθησῆς, οἷον ἐκ διασχεσθῆναι τὴν καὶ εὐδογγῆν ἢ πᾶσι γὰρ ἐννοῶ τῆς αἰσθησῆς τῆς διαλεκτικῆς. Tantumdem erat igitur Stoicis διαλεκτικῆς τεχνῆ, quam ἢ περι φωνῆς τεχνῆ. Hinc non levis oboritur suspicio Laërtium, cum sect. 71 scribit: ὡς Διογῆνης ἐν τῇ Διαλεκτικῇ τεχνῆ, non alium ab altero περι φωνῆς innuere librum, ipsique titulum fuisse: Διαλεκτικῆς, ἢ περι φωνῆς τεχνῆ, Dialectica, vel De Vocis Arte.

tamen quis negaverit hunc suae sectae institutis obsequendo, post illa *de poëmais, de canora voce*, etiam *de Musica* fuisse loquutum? Neque porro ab antiqua Musices tractatione alienum erat de litteris, earumque divisionibus, de syllabis, & earum quantitate, de pronuntiatione, aliisque id genus edisserere; siquidem *μετρική* ab eorum Musica erat inseparabilis. Itaque videmus Aristidem Quintilianum bene longam libri I *de Musica* partem in hisce pertractandis infumisse. Et Plutarchus in initio *Dial. de Musica*, scribit non modo Platonicos & Peripateticos de veteri Musica, deque eius corruptione scripsisse, *αλλά γὰρ ἡ γραμματικῶν ἡ ἀρμονικῶν οἱ ἐπ' ἀκρῶν παιδείας ἐκλαοστές, sed etiam Grammaticorum & Harmonicorum doctissimos*. Grammatica igitur a Musica non erat aliena. Per nos igitur concludas licet, non alium librum in hoc Philodemi volumine impugnari, quam Diogenis Seleucensis vulgo Babylonii, secta Stoici, inscriptum *περὶ Φωνῆς τέχνη*, in quo scilicet nimius fuerat Musicae laudator. Atque utinam vel Diogenis liber non omnino periisset, vel Philodemus non sibi persuasisset, eum lectoribus suis usque praesto futurum, ut nos incredibili levasset labore! Is enim adversarium suum *κατὰ πόδα* persequens aenigmaticus saepe evadit, & magnum nobis negotium facessit, qui brevissimas eius responsiones ignotis Diogenis argumentis aptare nunc cogimur.

XVII. His accedit, quod nemo inficias iverit, tumultuarium huiusmodi scriptum fuisse, ita ut potius *σχέδιασμα* dicendum sit, quam opus ad limam exactum; festinationis enim plenum, & inconcinnum lectoris facili negotio agnoscent; neque cam elegantiam, quam in hoc Scriptore prae reliquis Epicureis laudavit Tullius, inibi licet invenire. Itaque illud publicae lucis usura minime donatum ab auctore suspicamus. Idque profecto arguit Aristidis Quintiliani diligentissimi Scriptoris silentium, qui licet non multo post floruerit (vixit enim Plutarchi aevo) nullam tamen de tanti nominis Philosopho mentionem facit, cum Musicam commendare instituisset. Quin imo ei nullum innotuisse librum, qui directe in Musicam scriptus foret, arguimus ex eo, quod ait *Lib. I* initio, se scilicet ad scribendum fuisse incitatum *multorum segnitia, ut discerent qualem disciplinam per summum nefas contemnerent*, *εμε*, scribit, *δ' ἐπήρην ἐπιχειρήσαι τῷ συγγραμμάτι μάλιστα μὲν ἢ τῶν πλείων περὶ τὸ πρᾶγμα ολιγοῦρα ἐπιδείξει προσηρημένον, οἷον μάθημα ἔπρῶτον δι' ἀτιμίας ἀγεῖν*, & paullo infra: *οἱ δὲ πολλοὶ καὶ τὰ ταῦτα παρ' ἑδὲν τιθένται τὴν ἐξ ἀργίας, καὶ ἀπαυδουσίας ἡδονὴν τῆς μετὰ λόγῳ καὶ οφελείας προτιμησαντες*, *sed multitudo haec etiam flocci facit, quae voluptatem otio & ignorantia comparatam illi, quae cum ratione & utilitate coniuncta est, praeripit*. Quibus sane verbis non de veteri ullo magni nominis Scriptore, sed de sui temporis hominibus tantummodo eum queri manifestum est. Infra vero *pag. 69 & 70*, ubi plures ait Musicae maledixisse, purantes unicum eius scopum comparandae voluptatis fore; cum contra ipsa non nisi *διὰ συμβεβηκός per accidens* animos recreet, & ad virtutem capessendam proprie impellat, inter illos peculiariter Tullium nominat, qui in suis Politicis quemdam induxerat, qui ea de causa Musicam e Republica exigeret; & propterea ipse multis probat eam sententiam minime Romano Oratori sedisse, utpote qui alibi aliter de Musica sentire declarasset. Quod ipsum nobis argumento est Aristidem minime Philodemi opus novisse. Nam cum Philodemi accusatio haec ipsissima sit, si eius librum nosset Aristides, huius potius directe in Musicam scribentis, quam Tullii non id agentis auctoritatem declinare fatigisset; imo pronum ei fuisset inferre, Tullium eo in loco Philodemi verba mutuatum esse, ut suo interlocutori accommodaret; quod nos a vero minime abhorreere putamus.

XVIII. Si igitur hac in re coniecturis indulgere licet, censemus id genus scripti in auditorum suorum, & fortasse in ipsius Pisonis filii usum fuisse a Philodemo concinnatum; excepisse autem, & litteris commendasse vel Pisonem ipsum, vel

vel potius a manu aliquem eius servum, qui nec Graecus homo, nec satis excultus, & elegans foret; utpote qui multa peccavit inscitia, multa aurium hebetudine, multa etiam oculorum halucinatione. Nam aliunde certis constat indicibus hoc volumen partim aliquo dictante exceptum, partim ex *αυτογραφή* exscriptum fuisse. Equis enim Latini hominis inscitiae Graecum dictatum excipientis non tribuat *σφάλμα* illud, in quod toties incidit, ut passim scriberet *ει* pro *ι*, & *ε* pro *η*, vel contra? ut adscriberet supervacaneum *ι* post *ω* in tertiis singularis imperativi, uti e. g. *λεγεσθι*, & alia id generis errata, quae partim emendata, partim omissa in ms. leguntur. Huiusmodi, ni fallimur, *σφάλματα*, uti manifesto sunt indicio nullam, vel fere nullam in pronuntiatione fuisse tunc temporis differentiam inter *ι* & *ει*, inter *ε*, & *η*, inter *ω*, & *ωι*, sic imperitiam Graeci sermonis in librario arguunt, qui uno aurium iudicio, non grammaticis legibus in scribendo uteretur. Illa vero alia, ut e. g. pro *καθελκοντων* scripserit *καθηκοντων* Col. IX, nonne hebetes aures, quae aliud pro alio verbo dictatum acciperent, arguunt? In multis praeterea hallucinatum esse oculis dum transcriberet, non uno loco repetita *κομματα*, (quoties scilicet ei fraudi fuit eadem dictio recurrens) declarant; quae ut emendaret, uncis repetita inclusit, uti videre est Col. XX & XXXVI.

XIX. Atque haec quidem tolerabilia: quot vero verba, & *κομματα* rescuerit, quis divinare audeat? Profecto non uno in loco hiatus adparet, sensusque claudicare videtur. Quomodo ea nunc, nisi hariolando, supplebimus? Visuntur quidem frequentes in ms. emendationes: modo enim punctis confixa occurrunt elementa, quae superflua sint, & expungenda; modo aliae aliis in interiecto spatio linearum impositae litterae cernuntur, quod vel argumento est inferioribus deletis superferiptas esse retinendas, vel in infrascripta dictione illas esse inferendas; modo uncis (ut diximus) integra commata conclusa sunt, quae scilicet iterum fuerant repetita. Huiusmodi tamen correctiones neque *αυτογραφον* hoc volumen indicant, neque ex auctoris recensione factae esse videntur. Id autem arguimus tum ex eo, quod & nullae sint litterae, quae frequentes sunt in aliis, quae *αυτογραφα* censemus; tum quia correctiones eodem caractere factae adpareant; tum vero in primis quia emendata aliquot conspiciuntur, quae stare sine vitio poterant: quod procul dubio servillis manus indicium est, quae omnia quaecumque non penitus cum *αυτογραφω* convenientia occurrerunt, emendavit. Vide quae adnotabimus ad Col. XVIII. Quid vero quod plura emendatione digna intacta corrector iste reliquit? Equis igitur huius hominis diligentiae penitus fidat, & nihil ei inter scribendum intercidisse putet, quam quod suppletum videat? His adde, quod ubi plura verba, vel integra *κομματα* resceta forent, alius non erat supplendi modus, quam imae pagellae adscribere, uti in citato volumine *των υπομνηματων περι ρητορικης* factitatum cernimus. At in nostra hac papyro, cum inferior margo pessime admodum habita sit, fuerint, nec ne huiusmodi additamenta, quis noverit? Sed de his suo loco Lectores monebimus.

XX. De scripturae autem ratione, deque notis, quae hoc in volumine occurrunt, satis superque in praecedenti volumine disseruimus.

XXI. Reliquum iam est, ut, quam operam in hoc volumen contulerimus, lectores moneamus. Principio singulas eius columnas quam fidelissime aere incidi curavimus, quae autographum eadem mensura, iisdem characterum formis, unoque, uti iacent, contextu, iisdem notis, punctis, litteris, interstitiisque deformatum exhibeant, quin imo iisdem lacunis, scissurisque, quibus vel olim incendii vis, atque domus ruina, vel modo in ipsis evolvendis contrectatio tam fragilem materiem affecit. Tum e singularum regione integrum eius contextum minusculis vulgarisque characterum formis expressum adposuimus, sed eodem versuum numero, ut facillime in opposito autographo respondentes invenirentur, distinctisque de more per interstitia
voci-

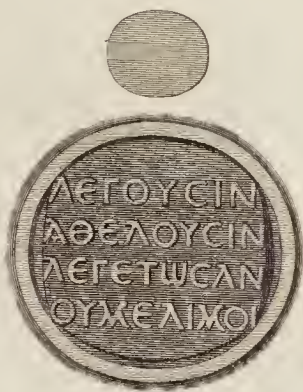
vocibus, nec non commatis, & periodis per consuetas recentium librariorum notas. Supplevimus praeterea de nostro litteras, syllabas, vuculas vel detritas, vel aliquando etiam ἰπογραφεως oscitatione depravatas, easque rubrica pinximus, ut primo statim intuitu lector inspiciat, quid de nostro sit penu; & facili negotio per se ipse investigare queat, bene ac feliciter coniectaverimus, nec ne. Emendationes enim, & supplementa ea tantum adscripsimus, quae prono veluti alveo fluerent, & res ipsa postulare & indigitare videretur: liberioribus vero coniecturis frena profus iniecinus. Persuasum enim nobis est eruditos lectores veterem Scriptorem propriis, non alienis verbis sua sensa promentem praestolari. Proinde cum in eas lacunas incidimus, quae non lectoris sagacitate, sed Delio urinatore indigerent, intactas reliquimus; & licet, quid sententiae restituendae desit, subodorari facile fuerit, verba tamen, quae nostra omnino forent, non Philodemi, adscribere pepercimus. Secus vero Latinam versionem adiunximus, quanto magis κατὰ λέξιν fieri potuit, adornatam, dum utriusque linguae indoles pateretur. Si quando autem a littera recessimus, id ea de causa factum est, ne nimium fidelis versio, infidelissima evaderet, uti huiusmodi rerum periti probe norunt. Integrum porro versionis nostrae textum capitibus pro materia ipsa distinximus, numero, & argumento in margine adscriptis, ut & textus integer ad autographi formam servaretur, & lectorum commoditati inferviremus.

XXII. Singulis porro Columnis scholia respondentia adscripsimus, in quibus adnotare non piguit, quaecumque ad textus dilucidationem forent idonea, adhibitis praesertim veterum Scriptorum parallelis locis, ut Auctoris mens fieret clarior, & nostrae coniecturae idoneo tibicine fulcirentur. Quo tandem grandiorum lacunarum hiatus aliquo pacto mederi possimus, ad calcem libri commentarios singulis capitibus adiunximus, inibique breviter proponentes, quae foret Philodemi mens, qui scopus, quaeve ita scribendi occasio, integram totius capituli παραφρασιν sine ulla textus interruptione subposuimus. Quae enim *curfivo*, ut vocant, caractere interscripta invenies, illae nostrae sunt laciniae, quae mutilo textui adfatae continentem sententiae nexum exhibere posse coniectando adstruximus. Eo quidem pacto neque violentas textui manus iniecisse accusabimur, neque lectores omnino in salebroso itinere destituisse videbimur.

XXIII. Explanatis tamen iis, quae ad plenam textus intelligentiam faciunt, controversiam ipsam intactam reliquimus; nec enim nostra interesse credidimus inter Stoicum, & Epicureum iudices pro tribunali sedere. Praesertim cum utrinque peccatum esse constet, & quaestionis limites non recte, uti plerumque inter partium fautores fieri solet, fuisse praecisos. Bene autem & sapienter pronuntiasse Aristoxenum putamus, plerosque eo, quod Musicam minus cognoverint, nimios tam in vituperando, quam in laudando fuisse. Sic enim ipse apud Meib. p. 31: γίνεται γὰρ ενιοτε εφ' ἑκατερας αμαρτια. Οἱ μὲν γὰρ μεγα τι ὑπολαμβάνουσιν ειναι το μαθημα ἢ εσεσθαι ενιοι (lege αυτοι) μὲν ε μονον μεσικοι ακεσαντες τα ἀρμονικα, αλλα βελτιος το ηθος παρακεσαντες των εν ταις δεξεσι λογων, οτι πειρωμεθα ποιειν των μελοποιῶν ἑκασην, ἢ το ὄλον της μεσικης, οτι ἡ μὲν τοιαυτη βλαπτει τα ηθη, ἡ δε τοιαυτη ωφελει τωτο αυτο παρακεσαντες, το δε οτι καθ' ὄσον μεσικη δυναται ωφελειν εδ' ακεσαντες ὄλας. Οἱ δε παλιν, ὡς εδεν, αλλα μικρον τι, και βελομεγοι μη ειναι απειροι, μηδε τι ποτ' εσιν εδετερον δε τωτων αληδες εσιν. Ουτε γὰρ ευκαταφρονητον εσιν ες νυν εχει το μαθημα, ετε τηλικετον, ὡτε αυταρκες ειναι προς παντα: Quippe in utramque partem saepe peccatur. Nam quidam magni momenti esse hanc disciplinam putant: & hi quidem non tantum se Musicos fore putant, cum harmonicae tractatores unice audiverint, sed moribus etiam probatores evasuros, ubi demonstrationes vel obiter auscultaverint, cum cuiuslibet conficiendi cantus modum tractere conamur, & , quod Musi-

Musices est praecipuum , cum docemus , quatenam Musica moribus obfit , quatenam vero proficit : hoc , inquam , ubi obiter auscultaverint , quantum vero Musica in genere prodisse queat , ne auscultaverint quidem . Alii contra nihili rem , aut parvi certe momenti quae sit , agi censent : neque rudes se tamen tantillae rei haberi volunt . Neutrum autem horum iudicium veritati consonat : neque enim , ut se nunc habet huiusmodi disciplina , facile contemni debet : neque tanta est , ut quemadmodum aliqui putant , ad omnia sit sufficiens .

XXIV. Non absimili certe ratione minime defuturos , qui nostram hanc qualem-cumque operam in hoc volumen illustrandum collatam veluti nimiam in re inani vituperent , quosdam etiam , qui modicam & nimis ieiunam traducant , arbitramur . Nobis autem satis superque erit , si perpauci harum rerum iusti aestimatores suis calculis non improbaverint . Adversus enim innumeros sciolorum ictus , qui linguam in quaestu conferunt , efficacissimum fors fortuna obtulit amuletum , litteratam scilicet gemmam , quam inter pretiosissima Regii Herculaneus Musci *κεκμηλια* merito adservamus , cuiusque typum in huius praefationis calce aere expressum vides ; hac enim praefulget sententia : ΔΕΓΟΥΣΙΝ Α ΘΕΛΟΥΣΙΝ ΔΕΓΕΤΩΣΑΝ ΟΥ ΜΕΑΕΙ (48) ΜΟΙ . DICUNT QUAE VOLUNT . DICANT : MEA NON INTEREST .

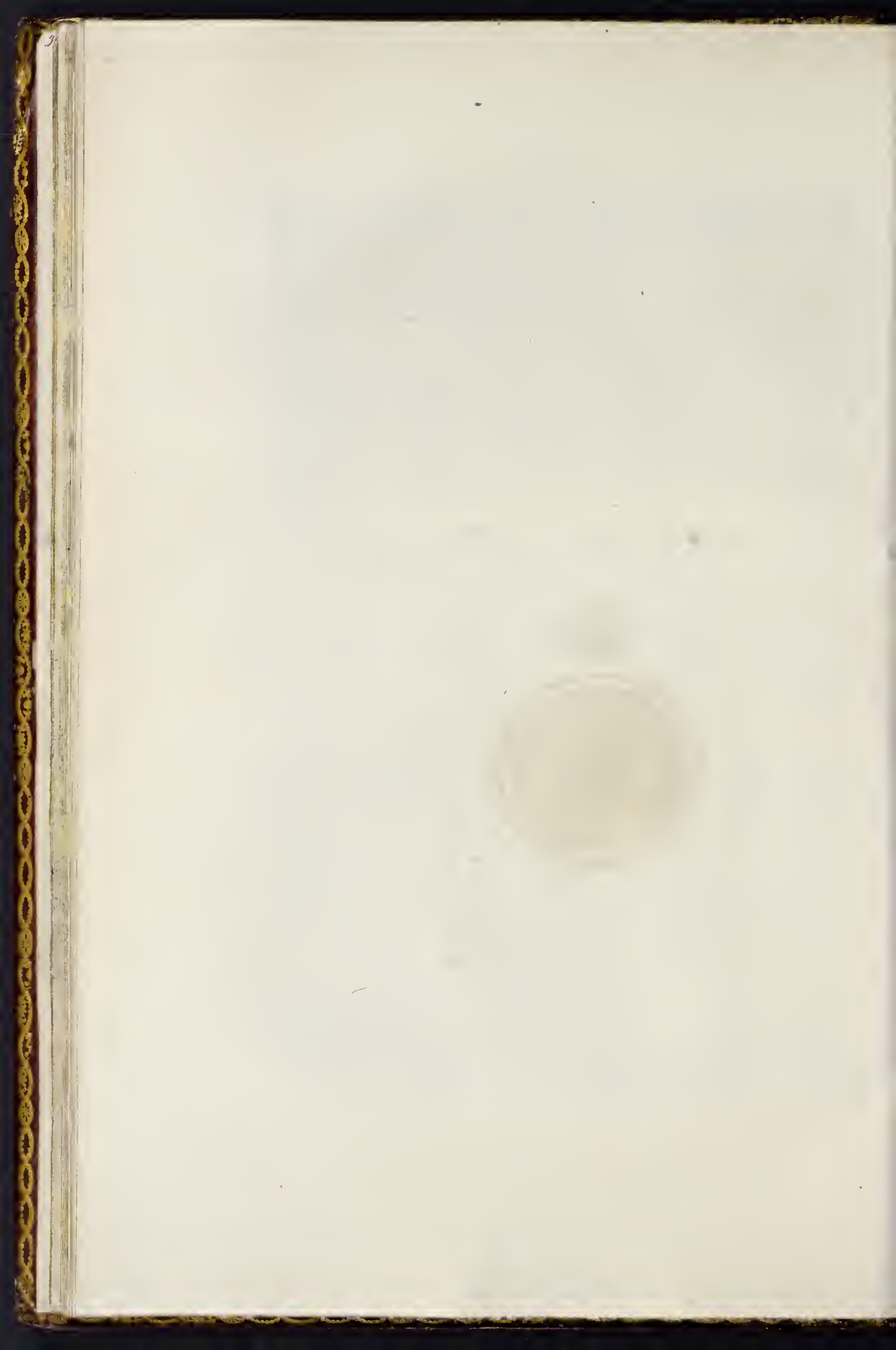

Papyr. Vol. I.

f

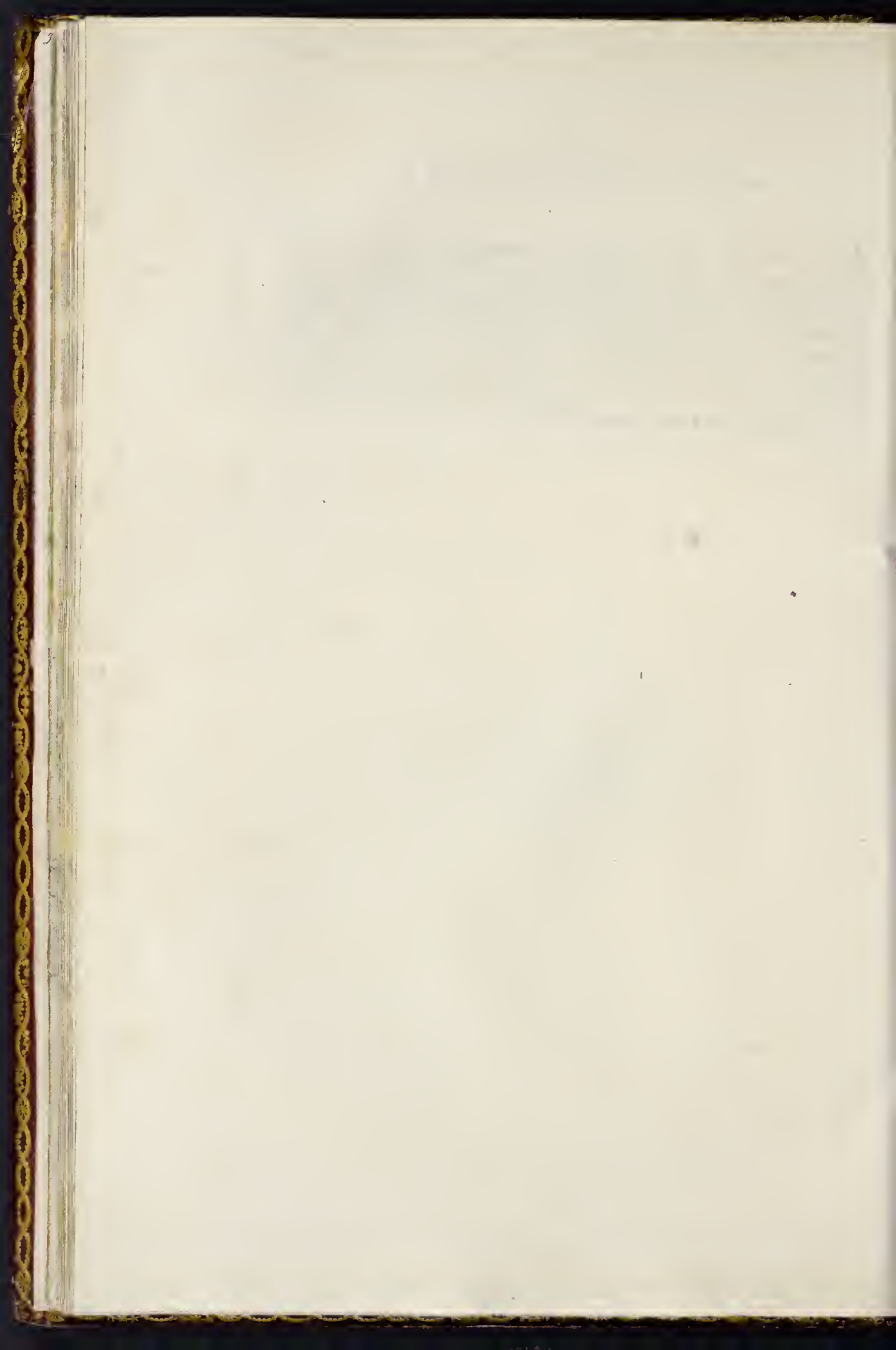
MONI-

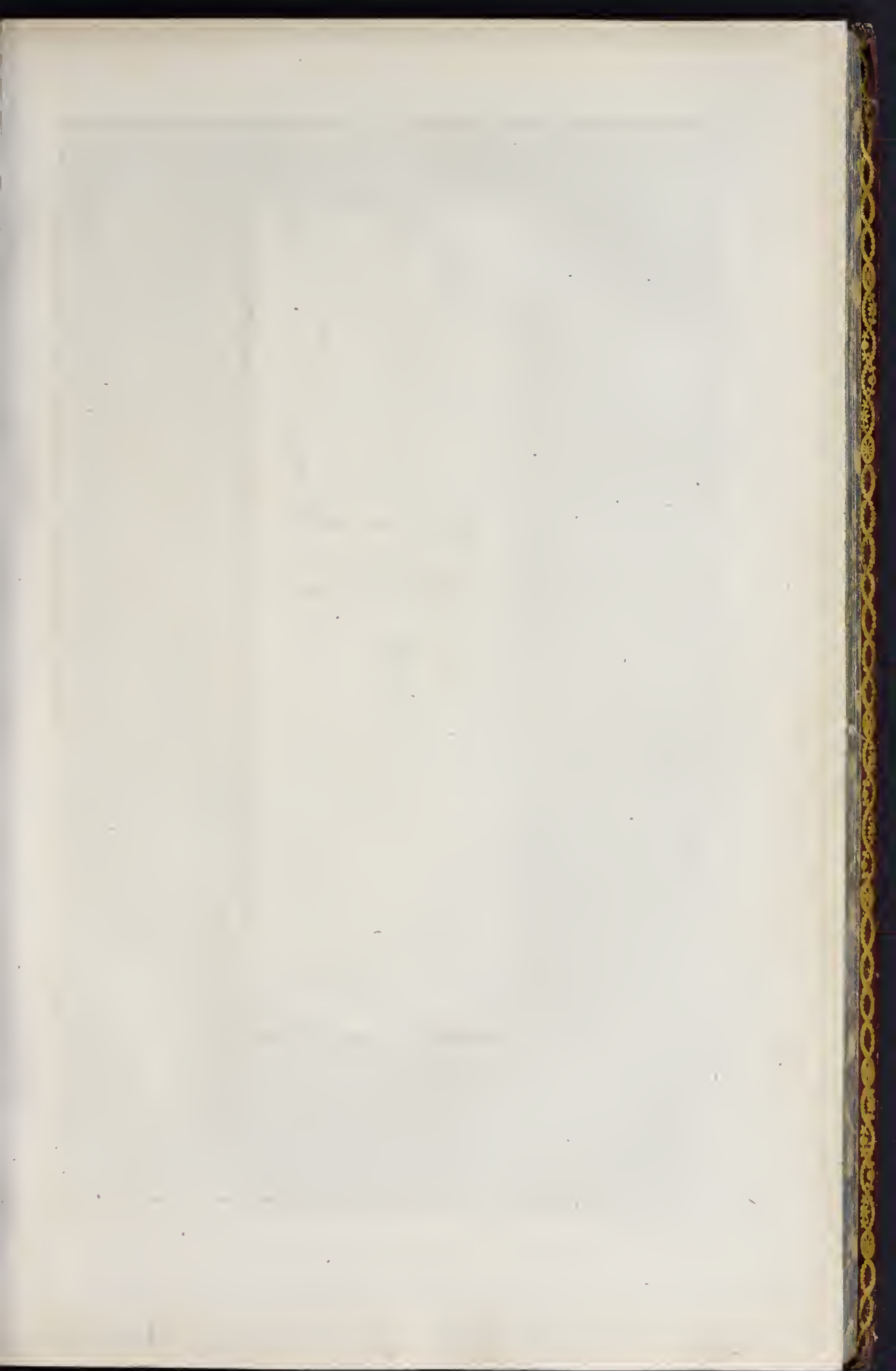
(48) In gemma utriusque legitur ΜΕΑΙ, quod non tam artificis imperitia , quam breviarionis gratia factum credimus ob loci angustiam.

MONITUM AD LECTOREM.

Innumera Graecorum Auctorum testimonia, quibus necessario huiusmodi opus passim fuit instruendum, latina, ut vides, versione donare operae pretium duximus, ne quando inter legendum haesitarent, quibus Graecorum lingua non ita esset familiaris. Id factum nemo sane vel ἑλληνικωτάτος improbabit; at fortasse quaeret, quibus potissimum versionibus usi simus? Teneat igitur nos certae legi obnoxios ultro fieri noluisse. Idcirco cum saepe in exscribendis Auctorum testimoniis probatas simul sub oculis versiones haberemus, libenter eas quoque adscripsimus; non ita tamen servili manu, ut nonnihil immutare, quo vel fideliores, vel clariores evaderent, religioni duxerimus. Interdum vero, ubi vel versio e regione non esset, vel nobis non probaretur, proprio Marte adornavimus. Id te monitum, optime Lector, volebamus. Vale.

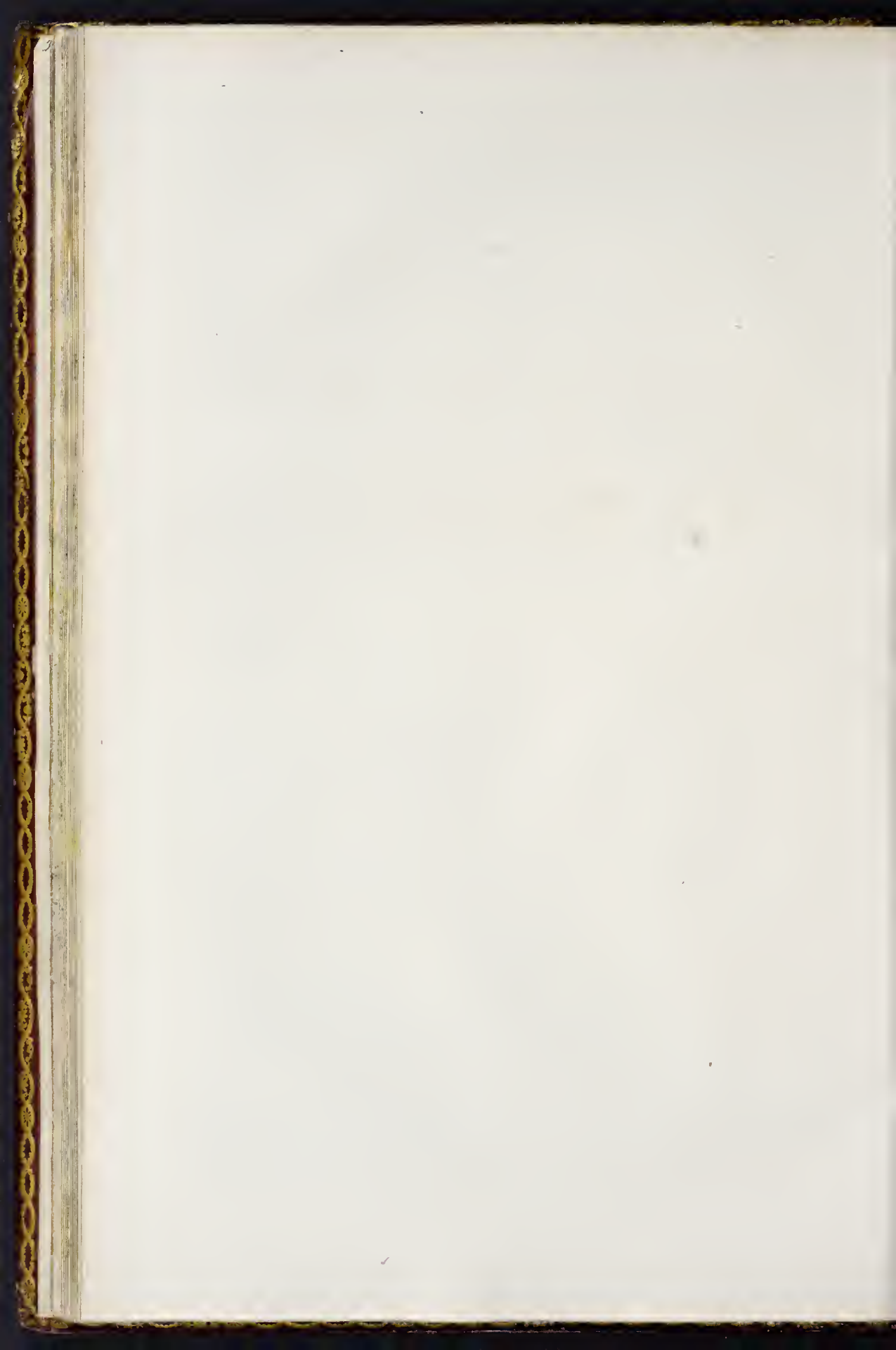
ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

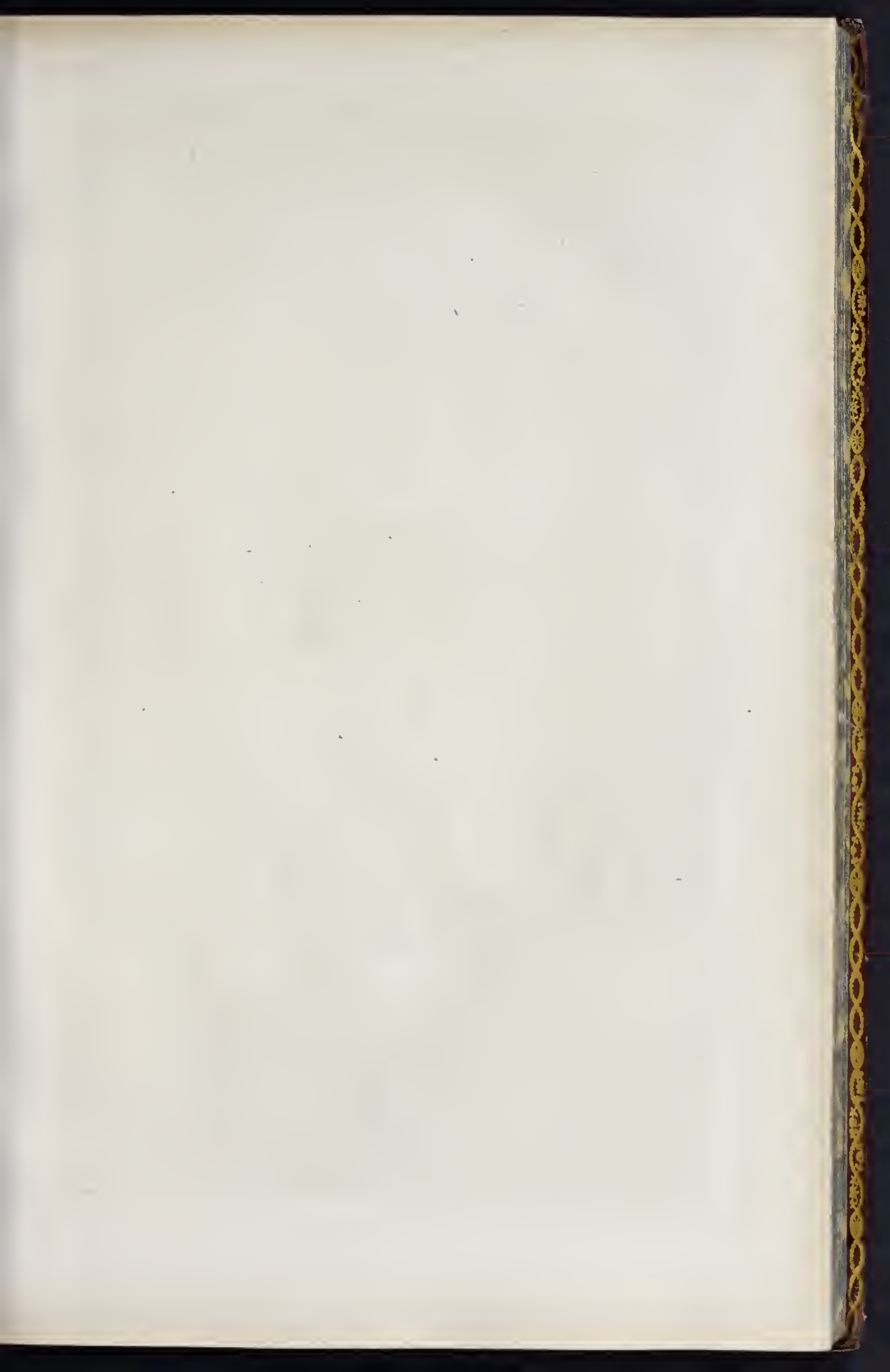
F. B. Malesci del. ed inc.

PHILODEMI

DE MUSICA

IV.

ΟΥΡΑ ΤΗΝΣ ΝΕΒΗΝΑΙΟΥ
 ΕΙΝΟΔΙΩΣ ΙΕΤΟΝΑΤΙΣΥ
 ΝΕΙΣΚΑΙΠΕΑ ΤΑΨΥΚΙ
 ΤΟΙΝΑΜΕ ΗΕΤΑΗΕ
 Μ'ΑΝΚΑΤΩΝ ΤΕΣΥΛΑΤΕΑΝ
 ΜΟΥΣΙΚΙΣΕΤ ΛΟΧΕΩΤΕΑ
 ΕΙΤΛΑΩΝΙ ΕΔΟΘΕΙΝ
 ΣΑΧΟΥΤΕΝ ΩΡΟΥΑΙΝΗΣ
 ΕΙΓΙΜΕΛΕΙ ΕΙΣΕΛΑ
 ΚΕΙΣΙΝΙ ΔΙΣΑ ΤΗΣ
 ΔΙΜΑΔΙΑ ΤΕΝΟΗ
 ΙΣΗΜΕΤΑ ΛΥΣΗΚΑΙ
 ΣΟΙΣΚΑ ΔΙΤΗΣ
 ΙΕΝΤΕΙ ΤΟΣΕ
 ΚΟΠΗΙ ΣΝΟΙΕ
 ΕΙΣΕ ΣΕΕΤΙΝ
 ΡΟΥΣΑ ΝΑΗ
 ΔΑΙ ΤΟΔΙ
 ΙΣΕ ΝΧΧ
 ΔΔΕΧ ΔΔΔ

ΜΕΘΗΚΑ ΤΗΣ ΗΙΤΟ
 ΛΟΥΣΙΚΟΙΣΕΙ ΛΟΜ
 ΣΟΥΣΥΟΠΟΙΕΧΕΝ ΟΝ
 ΕΙΣΠΑΡΑΔΟΧΗΝΤΗΣ
 ΜΟΝΟΣΤΕΚΑΙΦΟΡΤΙΚΗΣ
 ΝΗΣΕΩΣΟΙΚΑΣΥΜΑΧΟΥ
 ΣΗΣΑΛΛΩΥΤΟΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ
 ΟΔΟΥΑΕΜΙΑΝΕΥΡΙΣΚΕΙΝΙ
 ΜΟΥΣΙΚΗΝΗΘΩΙΝΤΕΝΝΑ
 ΟΤΗΤΑΚΑΙΣΤΟΙΔΗΝΕΜ
 ΟΥΣΑΝΩΣΤΟΥΑΕΣΥΝΕΦΕΛ
 ΚΟΜΕΝΙ ΤΑ ΔΙΑ
 ΤΩΝΣΤΙΤΗ ΩΝΟΥΑ
 ΟΜΑΝ ΕΝΑ
 ΕΙΟ ΕΙΚΗΣΕ
 ΗΚΑ ΗΑΣ
 ΝΕΙΣ ΩΝΙ
 ΟΛΩ ΩΝΠΘ
 ΙΜΙ Κ
 ΛΥΤΙΣ

ΟΙΨ ΧΗΣ ΡΗΤΑΙΜ
 ΚΑΙΤΑΠΣ ΤΟΥΣ
 ΔΕΟΥΝΑΜΕΩΣ ΤΕΙΤΗΝ
 ΔΙΣΚΑΤΑΛΑΜΙΑΝ
 ΣΕΙΤΑΣΠΕΙΣΤΗΤΑΩ
 ΤΙΔΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙΚΑΙΤΣΧ
 ΛΗΣΚΑΙΤΑΣΟΚΛΗΣΕΙΣΧ
 ΤΑΣΠΑΥΤΩΝ ΤΗΣΜΕΝΑΥΤΟ
 ΦΕΟΥΣΤΗΣΔΕΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΧ
 ΣΥΠ ΝΑΥΤΕΨΥΟΥΣΚΑΙ
 ΟΓΟΥΚΡΕΙΝΕΤΑ
 ΕΤΗΣΑΥΤΗΣ
 ΙΣΤΗΜΟΝΙΧ
 ΝΟΥΜΑΛΛΟΝΕ
 ΟΙΣΕΝΑΡΤΕΣΙΝ
 ΙΟΝΠΡΟΕΙΡΟΤΑ ΤΑΔΟ
 ΤΟΝΔΚΑΙΤΟΥ
 ΝΟΦΗΣΙΝΟΝΑΙΣΕΕΙΝΑ
 ΠΙΠΡΑΝΙΣΙΟΙΤΑ
 ΔΙΣΟΝ ΚΑΤΑΤΗΝΔΑΘΕ
 ΙΝΣΥ ΤΟΤΙΜΕΝ ΤΗΡΟΝΤ

COPIE

Quantum ab hoc volumine temporis iniuria defectum sit, plane nescimus. Ipsum tamen argumentum, quod heic Philodemum tractare deprehendimus, an scilicet Musica detur in formandis animis idonea? nobis est indicio non multum a libri exordio distare; uti in Commentarii Cap. I docēbitur.

V. 1. και πλησμονη) Qui & antecedentem vocem μεδη, & sequentis reliquias attente consideret, nobiscum procul dubio conveniet ita esse legendum. Quid autem heic sibi vult ebrietas & satietas? Id utique eo respicere remur, quod Philodemus reserat Diogenem Stoicum sateri suo aevo pro Musicis nimietate, & corruptione, veluti ebrietate & satietate quadam hominum aures, animosque teneri; atque hinc fieri, ut Musici infudarent iis modis invenientis, qui vel decoros, vel asperos & adrogantes mores in animos insinuare valerent. Quod ni placet, punctum adponere post πλησμονη, ut praecedenti κομματι amandetur: sic nostra minime intererit, quo illa spectent, divinare.

V. 2. μουσικης τε) In αυιογραφω legitur ΔΕ; sed cum super Δ adspiciamus adpictam transversam lineolam —, ducimus eam ab amanuensi idcirco adpositam, ut indicaret illud δε in τε esse refingendum.

V. 3. κοποι εχων, και πορευ) Eam iure veteres & nobiliorem, & difficiliorem censebant Musicorum spartam, invenire scilicet, quibus modis propria responderet in auditorum animis motio vel nobilis & decora, vel inhonesta & turpis, ut iis opportune uterentur, praecipue ut in adollescentum animis decentes adfectus excitarent. Hoc autem, ut magni erat moliminis, ita non levi labore adsequi posse ducebant. Hinc Plutarchus in *De Musica*: εις εσ τις του παιδεικον της μουσικης τροπον ΕΚΠΟΝΗΣΑΣ, τυχοι επιμελειας της προσηκουσας εν τη τε παιδος ηλικια: si ille igitur, qui in excolendo illo Musicae modo, qui ad institutionem conducit, ADLABORAT, convenientem sibi impensam diligentiam in prima aetate nativus fuerit. Quod autem haec omnia usque ad Col. V παιδευτικη Musicam respiciant, apertissime indicat Philodemus, cum tandem ibidem v. 13 sic concludit: επι δε αποχρωστος και περι τε δια μουσικης παιδευσθαι λελεχται, περι των ερωμιων αυτα ταυτα ειπωμεν: quoniam vero sufficienter de institutione per Musicam disputatum est, de Encomiis eadem dicamus. Itaque & vocum reliquiae, & sententiae opportunitas ad huiusmodi supplementum nos manduxerunt.

V. 4. εις παραδοχην) Quomodo heic adicienda sit vox παραδοχη, ex Aristidis Quintilianii apud Meibomium pag. 19 pene gemella Phrasii difcere licet; ait enim: εναρμονιον . . . παρα τοις επιφανεστατοις εν μουσικη τέλυχη παραδοχης, quae verba Meibomius quidem reddidit: *Enarmonium genus . . . inferioribus tantum Musicis, est receptum*; & Wallisius in versione Bryennii (qui Aristidis verba more suo compilans (*), propria facit in *Harmonicorum II*)

Mu-

(*) Quoties, optime Lector, ad Manuelli Bryennii testimonia nos provocare offendes, ne, quaeso, putes nos temere eius testimonio, qui tam sero (sub Palaeologo scilicet circa A. C. 1320) floruit, ad elucidandas veterrimi Scriptoris sententias contra omnes criticae leges abuti. Tres enim *Harmonicorum* libri, qui eius nomine inscribuntur, non aliud re vera sunt, quam veterum fere omnium Musicae scriptorum non inepta confarcinatio; ut ipsemet Auctor in Operis initio aliquatenus sateri non erubescit. In iis enim totidem saepe verbis transfusa legimus bene longa & Aristidis, & Euclidis, & Nicomachi, & Theonis Smyrnaei, & Porphyrii loca; ita ut reliqua omnia a veteribus, qui non amplius extant, Musicae Scripto-ribus etiam fuisse expilata sine calumniae nota, suspi- cari liceat. Et quidem plura, tamquam de suo inter-ferit, quae & a Theone, & a Porphyrio adscribuntur Adra- sto Peripatetico, cuius libri iam pridem periere. Re quidem vera vel in huiusmodi *Harmonicorum* libris ni- hil fere, quod non vetustioribus subreptum sit, inesse, vel potius eorum Auctorem longe Bryennio anti- quio-rem fateamur necesse est. Ecquis enim in ani- mum temere induxit nuperimum Graeculum fae- culo XIV florentem de veteri Musica adeo praecise scribere potuisse; cum scilicet ea penitus deperierat (ut in Scholio ad Col. II v. 15, 16 demonst- rabi-

mus), eiusque restitutio, qualem hodie habemus, iam accepta Guidoni Aretino debebatur? Hic tamen Scripor de huiusmodi restitutione faeculo & amplius ante facta ne verbum quidem habet, de veteri vero Musica sic confidenter loquitur, ut Aristidis Quintiliani verba, qui procul dubio ante IV Christi saeculum floruit, rursuari non dubitet, quasi suo aevo eodem in statu Musica permanferit. An Enarmonium Musi- cae genus, quod Photio teste (Videfis citatum Schol- lion ad Col. II) saeculo iam VII disparuerat, uni Bryennio post tot saeculorum intervallum innotuisse dicemus, rursus post ipsam ex hominum memoria del- endum? *Credat Iudaeus Apella*. Quid vero, quod nulla in eo Christianismi nota adparet? Hisce sane de causis suspicio oborta nobis erat sub Bryennii nomi- ne ipsum Adra- stum Peripateticum delitescere, prout nostrae Farnesianae Bibliothecae codex ms. indicave- rat. Is enim inter alia continet tres *Harmonicorum* libros, qui Bryennio vulgo adscribuntur, cum hoc titulo: ΔΑΡΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΟΥ ΑΡΜΟΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΙ ΤΡΕΙΣ. Atque is est codex ille, de quo sic Fabricius in sua Bibliotheca: *Adra- sti Peripatetici Har- monicorum libri tres, quos in Bibliotheca Cardinalis a S. Angelo, quae deinde fuit Cardinalis Farnesii fratris servatos restatus est Scipio Teusus Neapolitanus indice librorum nondum editorum, quem Bibliothecae mss. li- bro-*

Musica receptum obtinet; nos vero potius vertendā ducimus: vix adsequi contingit; subdit enim: τοις δε πολλοις εστιν αδυνατον, multitudini autem est impossibile; non sane quia plerique non recipiant, sed quia illud adsequi suum aurium hebetudine non valent. (Vide quae adnotabimus in Schol. II v. 15, 16). Haec autem παραδοχη ευσχημονου τε, και Φοβλικης κινήσεως οικειας υπαρχουσ, h. e. adfectio decorae, & indecorae motionis, quae propria sit & opportuna, fundamentum procul dubio erit Musicae παιδευτικης. Proinde aliis verbis id ipsum postea insinuat Col. III v. 5., & seq. cum ait Musicum frustra venari eam scientiam, quae nufquam est, η δυνασαι διαγνωσκων, αι ποιαι των αισθησεων πως διαλεθησομαι, qua poterit dignoscere, quonam pacto certae quaedam sensuum adfectiones excitentur. Atqui Plato talem subponit scientiam lib. III De Republica, cum vehementer observandum inculcat: τινες ρυθμοι ανλευθερίας, και υβρεως, η μαυιας, και αλλης κακίας πρεπεισαι βαβεις, και τινας τοις εναντιοις λιπτεων ρυθμοις, quinam pedum motus, clausularumque rationes sint propriae, atque accommodatae inliberalitati, contumeliae, furori, & aliis vitiosis adfectibus, quivo moduli contrariis congruant. Atque hanc profert Scientiam tradere conatur Aristides lib. II De Musica, ubi post multa sic pag. 97 concludit: περι μιν δη των μελων ταυτα, αν τα μιν ανδρωδη και κοσμα προς παιδευσην, τα δε αλλοιοδα περι τινος αναγκαια ψυχαραγωγιας: atque haec de cantibus, quorum qui viriles sunt ac decori, ad institutionem, qui ab his diversi, ad quasdam animorum oblectationes necessario recipiuntur.

Ibid. ευσχημονου) Non aliter restitui posse decurtatum μουου videtur. Την ευσχημοσιν procul dubio animis Musicam ingerere posse veteres putarunt. Sic Plato De Repub. lib. III. μαλιστα καλιδυσαι εις το εηου της ψυχης οτε ρυθμου και αεμονοια, και εφρονεσθαλα απλεται αυτης φερωνα την ευσχημοσιν, και ποιει ευσχημοια, εαν τις ορθως τραπη, ει δε μη, τενανθων: intimos animi recessus permeat harmonia & rhythmus, & validissime eum adficiunt decorere inducentes, honestumque reddunt, quicumque in Musica recte fuerit institutus; sin minus, contra. Et Plutarchus De Musica: των γαρ των τας ψυχας φοντο δευ δια μουικης πλαττειν τε, και ρυθμιζειν επι το ευσχημον: Puerorum enim animos putabant ope Musicos fingi & concinnari ad decorum debere.

V. 8. οδ') Sic pro οδ', quod heic nihili est, legi posse contextus suadet. Itaque amantem inter scribendum excidisse v libenter concedent, qui ulterius patienter progressi, quam plurima eius σφαλματα partim emendata, partim non, passim obsetvabunt.

V. 11. συνεφελουμένη τας ψυχας) Tribuebant Musicae veteres vim contrahendi, & remittendi pro lubitu animos. Quare etiam Tullius τεχνικως loquens lib. II de Finibus, scribit: modorum vix dici potest, quanta sit vis in utramque partem: & incitat languentes, & languofacit excitatos; & tum remittit animos, tum contrahit. Haec autem proprie Musici adpellantur μελοποιιας σφαλτικας, contrahentes, vel διασφαλτικας, dispendentes. De his Euclides pag. 21 apud Meibomium: διασφαλτικον μιν ηδου μελοποιιας, δι ε σημανσαι μεγαλοπρεπεια, και διαγμα ψυχης ανδρωδες, και πραξις ηρωικαι, και παλη τειλοσ οικια . . . σφαλτικον δε, δι ε σιαγεται η ψυχη εις ταπεινητα, και ανανδρον διαδσειν, est vero dispendens pro melopoeiae, quo signatur magnificentia, ac virile animi robur, tum adiones heroicae, atque his similes adfectus . . . Contrahens mos est, quo animus contrahitur ad humilitatem, & effeminatam dispositionem. Plura de hoc argumento dabimus infra in Schol. ad Col. III ad v. 14 & 27. Musica igitur συνεφελουμένη τας ψυχας non alia esse debet, quam σφαλτικη.

V. 26. ευρησαι) Sic fortasse illud ρηται capite minutum restituendum est. Hoc autem totum, quod sequitur, ex alicujus Scriptoris sententia adlegatum esse a Philodemo patet, ex verbo φησιν, quod legitur infra v. 43. Hic autem quicumque sit Scriptor, quem hariolari non vacat, diversus profecto est a Stoico Philodemi ανιεργονιστη, quippe qui multum ingenitae, & irrationali potentiae sensuum tribuat, contra quam Stoici, ut infra docebimus; adeo

brorum pag. 167 inseruit Labbaeus. Nostra tamen suplicio illico evanuit, cum animadvertimus in hocce Harmonicorum libros transfusos fuisse non modo satis longa Adraffi loca a Theone Smyrneo adlata, sed etiam Theonis ipsius integra fere capita, uti praerequis cap. 2, & 6, quae inserta leguntur apud Bryennium pag. 377. & 381. Auctor igitur Harmonicorum non modo est Adraffo, sed etiam Theone recentior. Haec autem idcirco adnotare non piguit, ut veteris literaturae amatores, qualis sit litte codex a Fabricio, & Tecto indicatus, cognoscant, neve nostra incuria

tantum κειμηλιον in Farnesiana Bibliothecae scrinits, quae hodie Augusti Regis Nostris munificentia publicae usurae manipulari, situ putrescere indolescant. Ceterum quod ad Bryennium adinet, ei profecto tres Harmonicorum libros abudicare non dubitamus, et si, cui adscribamus, non suppetat. Si cui tamen eum a pacifica longinqui temporis possessione deturbare religio sit, non intercedimus; dummodo is nobis concedat Bryennium quandoque testem, tamquam veterum, qui nobis desunt, Musicae tractatorum fidelissimum exscriptorem prodicere.

4
adeo ut Noster huius doctrinam laudare non dubitet, quia vel pura puta Epicurea est, vel certe ab Epicuri doctrina brevi gradu distans. Hinc vero Philodemus ad Epicuri dogmata producenda quasi sibi viam munit. Vide quae mox adnotabimus ad verbum *αλογος* v. 36.

Ibid. τα τε μουσικη) Quae in sequenti versu extant και τα πο... τε, & residuum vocis με, exerta, ut aiunt, voce ita textum restituendum clamabant. Hinc Optime Lector supplementorum nostrorum rationem discas, de iis enim singulis vicibus disputare superdebimus.

V. 29. απο δυναμεις περι την αισθησιν) Claudius Ptolemaeus in ipso *Harmonicorum* exordio sic definit: *αρμονικη μιν εστι δυναμις καταληπτικη των εν τοις ψοφοις περι το οξυ, και το βαρυ διαφορων, Harmonica est potentia perceptiva, quae in sonitibus sunt circa acutum & grave, differentiarum.* Haec autem, *potentia perceptiva*, uti commentatur Porphyrius, est habitus theoreticus, qui idem est, ac scientia secundum veterem huius scientiae nominis usum, Graece est: η τε καταληπτικη δυναμις θεωρητικη τις εστιν εξης, η αυτη δε και επιστημη κατα την παλαιαν χρησην τε ονοματ... της επιστημης. Hinc profecto discimus, quid sit δυναμις περι την αισθησιν καταλαμβανουσαι, h. e. *potentia sensuum perceptiva qualitatum, quas extrinsecus adciunt*, ut e. g. differentiarum acuti, & gravis. Hanc autem potentiam recte dicit partim esse cuique ingentam, partim studio acquiri. (Vide sequentes adnotationes). Sed ut haec plenius intelligantur operae pretium est meminisse ab Epicuro dupliciter adcipi την αισθησιν, ut refert Plutarchus *De Placit. Philos. lib. IV cap. 8*, in cuius textu suppleto, & corrigendo nimio plus se torquet Gassendus. Sic tamen per nos lege: *Επικυρη... το μοριον εστιν η αισθησις, η τις εστιν η δυναμις, και το επαισθημα, οδεν εστι το ενεργημα. εστε διχως παρ αυτης λεγεσθαι αισθησιν, την μει δυναμιν, αισθησικον δε το ενεργημα, Epicurus sic: Partiale quid est αισθησις (h. e. in duas partes dividi potest), quippe est tum certa quaedam potentia, tum ipse sensus, unde operatio procedit: itaque dupliciter ab ipso dicta est αισθησις, vel potentia, vel sentiendi aëus.* Quare optime Xilander paucis sese explicuit: *Epicurus sensum, dupliciter adciipit pro facultate, & pro aëu sentiendi.* A Stoicis vero multipliciter etiam αισθησις adciiebatur, ut ibidem refert Plutarchus: *Οι Στωικοι οριζονται ετα την αισθησιν. αισθησις εστιν αντιληψις αισθητηρις, η καταληψις. πολλαχως δε λεγεται η αισθησις, η τε γαρ εξης, και η δυναμις, και η ενεργεια, και η φαντασια η καταληπτικη δι' αισθητηρις γινονται. Stoici sic definiunt αισθησιν: est sensorii organi comprehensio, vel perceptio; multipliciter enim ea adciipitur. Habitus enim, & potentia, & aëtio, & phantasia comprehensiva per sensorium organum existunt.* Cum tamen audis etiam a Stoicis την δυναμιν, potentiam, sub nomine αισθησεως comprehendi, ne putes eos cum Epicureis in hoc conspirasse. Illi enim, ut testatur Nemesius *De Natura hominis cap. 6*, potentiam animi intelligebant: *δυναμιν ψυχης αντιληπτικην των αισθητων; hi contra potentiam sensus corpoream, quam hic Noster propterea adpellat δυναμιν περι την αισθησιν.* Hinc discas praeterea, quid proprie sit *αντιλαμβανουσαι*, quid *καταλαμβανουσαι*, h. e. *adciipere, & percipere* sensibilia, uti cum auris & materialiter adciipit sonum sive aëris percussionem, & percipit, sive comprehendit. Quod cum non animadvertisset Xilander in adlato Plutarchi loco, quasi *καταληψις, η αντιληψις* unum idemque esset, vertit: *Stoici sensum definiunt adprehensionem, quae fit a sentiendi instrumento.* Vide, quae adnotabimus ad *Col. II, v. 12*. Discas denique cur, quam heic dicit Philodemus *δυναμιν* περι την αισθησιν, mox infra v. 45 *αισθησιν* absolute adpellet.

V. 32. και οχλησεις) Expunctum cerne praepositivum *τας* ante *οχλησεις*, & quidem recte; ne quis subsequens membrum *τας υπ' αυτων* reserret tantum ad *οχλησεις*, quasi diceret *molestias solum inde oriri*, cum Scriptor significare vellet *delectationes & molestias, quae simul inde oriuntur*. Proinde huiusmodi emendatio ab Auctore ipso, dum ex tempore dictaret, profecta esse videtur; cum enim primum securius dictasset *τας ηδονας, και τις οχλησεις*, tum deinde volens postpositivum alium articulum subdere *τας υπ' αυτων*, expungi iussit praepositivum *τας* ante *οχλησεις*.

V. 36. αλογος) Quod est *αυσοφους*, idem *αλογον* esse oportet, h. e. *rationis ope non comparatum*. Enimvero ista vox *αλογος* apud Musicae tractatoris modo idem valet, ac quid *rationis experts*, sive inconcinnum, quod non secundum Musicae leges, ac rationes fit comparatum, uti cum dicitur *αλογος ψοφος*, de quo sic Ptolemaeus *lib. I cap. 4*: *εστι ψοφος ενα και τον αυτον επεχων τονο διο και μονος μιν εκαστος, και ΑΛΟΓΟΣ. eis γαρ, και περ... εαυτον αδιαφορος. ο δε λογος των προς τι, και εν δυοις τοις πασι, sonitus est unum eundemque tenorem retinens, adeoque & solitarius quisque, & rationis experts. Unus enim est, & per se indifferens: rationem autem dicuntur res habere secundum quid, & saltem inter duo principalia consistere ea debet;*

& Bryen-

& Bryennius lib. II sect. 1: τα δε ταχέα των κινήσεων, και αι σφοδρότητες η εν τοις λογοις τι-
 οι παύσις αποβλεψαι, η και αλογως συνειροθαι πρὸς ἀλλήλα· ὑπο μὲν εν των αλογων αλο-
 γοι και εκμελεις γιγνησθαι ψοφοι· ὡς ἔδει Φθογγος χρη καλεν κυριως, ἡχος δε μοιου: atque hæc
 quidem celeritates, & vehementiae vel in rationibus quibusdam perficiuntur, vel nulla tali ratione
 inter se connectuntur; quique non tali ratione connectuntur soni, sunt inrationabiles, & incon-
 cinni, qui proprie phibongi non dicendi sunt, sed solummodo strepitus. Modo vero id denotat,
 cuius ratio numeris assignari nequit. Sic Aristides Quintilianus lib. I pag. 13 inter varia των
 διατημάτων, intervallorum species enumerat: και ἃ μὲν ῥητα, ἃ δε αλογα. ῥητα μὲν, ὧν και
 λογον εἶναι εἰπεν οἶον· λογον δε φημι την πρὸς ἀλλήλα κατ' ἀριθμον σχεσιν· αλογα δε, ὧν
 ἔδει πρὸς ἀλλήλα λογῶν εὑρισκεται, item alia rationalia, alia inrationalia. Rationalia quidem,
 quorum rationem dicere possumus: rationem vero dico, habitudinem inter ipsa secundum numerum;
 inrationalia vero, quorum nulla inter ipsa ratio reperitur. Item Euclides in Introduct. Harmon.
 ῥητα μὲν εἶναι, ὧν οἶον' εἶναι τα μεγαθη αποδιδουαι, οἶον τοιῶν, ἡμίτονον, διτόνον, τρίτονον, και
 τα ὅμια· αλογα δε τα παραλλάττοντα ταῦτα τα μεγαθη επι το μειζον, η επι το ελαττον
 αλογω τι μεγαθη, rationalia sunt, quorum magnitudines (numeris) exhibere possumus, ut ton-
 nus, hemitonium, ditonum, tritonum, & similia; inrationalia, quae hæc magnitudines variant
 vel in maius, vel in minus magnitudine aliqua inrationali. Quae ambo Aristidis, & Euclidis
 loca Bryennius more suo confarcinavit lib. I sect. 5. Esti tamen hoc pacto vox αλογος a Mu-
 sicae tractatoribus sumatur, nihilo tamen minus cum hæc, tum infra aliter adicipienda esse
 videtur. Itaque in memoriam revocemus oportet Epicuri dogma, qui teste Laërtio lib. X sic
 docuit: Πασα αισθησις ΑΛΟΓΟΣ εἶναι, και μνημις ἑδμεις δελεικη· ἐπε γαρ ὕψ' αὐτης κί-
 νησι, ἐπε ὕψ' ἑτέρας κινήσεα δυναται τι προσβειναι, η ἀφελειν, ὡς τε δοξάζειν, η ψευθεσθαι,
 quae sic lecta a Gassendo interpretantur: omnis sensus ratiocinationis est expers, recordationis-
 que prorsus incapax; quippe cum neque a seipso moveatur, neque motus ab alio addere quidpiam
 detrahere (sive enunciando copulare, aut distinguere, concludendoque inferre) valeat, ut pro-
 pterea censeri possit quidpiam opinari, aut opinando falli. Αλογος autem consequenter sensus
 dixit, cum duplicem animae partem statuisset, το αλογον, και το λογικον, inracionalem, &
 racionalem, ut apud eundem Laërtium: το αλογον αὐτης, ὁ τῆ λοιπῆ παροσπαρη σωματι,
 το δε λογικον εν τῶ θωρακι (ut legit κριτικωτατῶ) nuperrimus Scriptor Ignatius Rosius in
 suis Commentationibus Laërtianis inrationalis eius pars in reliquo corpore dispersa est, rationalis vero
 sedet in pectore. Eadem habet Plutarchus in De Placit. Philof. lib. IV cap. 4. Si igitur omnis
 sensus est αλογῶς, utique δυναμις περι αισθησιν, sensus potentia, αυτοφους και αλογος, sponta-
 ναα & inrationalis est dicenda. Hanc autem αλογω αισθησεως adpellationem ab Epicuro
 Bryennius, sive alius qui vetus Scriptor ab eo expilatus, mutuare non dubitavit; scripsit
 enim lib. II sect. 6: ὅτι δε εἶναι πασα αλογῶς αισθησις, παχυμεγας παντων των προκειμενων
 πραγμάτων ποιουμεν αντιληψιν, και εκ ακριβους, εαδιων επισησαντα νοησαι: quod autem sensus
 omnis est rationis expers crasso modo de propositis rebus omnibus perceptionem faciens, & non ad-
 curate, intelligenti facile est animadvertere. Et eodem pacto Porphyrius in Introduct. ad Com-
 ment. in Ptolem. Harmonica, ait: τα μετγα των τη αισθησει αλογως φαινόμενων: mensuras eo-
 rum, quae sensui citra rationem adparent. In conclusione tamen longe isti ab Epicuro discre-
 pant; quippe cum hi ex eo, quod sensus sit αλογος, & nonnisi παχυμεγας res percipiat,
 inferant eum ope rationis indigere, ut res apte dignoscat, & de isdem iudicium ferat:
 proinde scribit Claudius Ptolemaeus lib. I cap. 1, duo quidem esse της ἁρμονικης κριτηρια audi-
 tum & rationem, sed τας αισθητικας διαληψεις ὀριζεσθαι και πεγαυεσθαι ταις λογικαις, per-
 ceptiones sensibiles a rationalibus definiendas esse & terminandas. Epicurus contra ex eo, quod
 sit αλογος, sensum esse primum veritatis criterium docuit; quia sit semper idem, nec falli
 possit: errores autem ex fallaci tantum ratiocinio ortum ducere. Vide, quae ibidem Gassen-
 dus adnotat. Hinc discas, cur noster το αλογον ita in sequentibus sumit, ut inde inferat
 auditiones, utpote αλογως, eandem in omnibus esse, & nonnisi ex antecaptis opinionibus eve-
 nire posse, ut alteri eadem auditio placeat, alteri displiceat (sic Col. II); imo etiam Col. III
 ex eo, quod μελος sit αλογον, animum percellerere non posse contendit.

V. 40. εν τοις εναργειν) Hinc etiam Epicureum agnosce. Cum enim Epicurus apud Laë-
 rtium lib. X de sensibus, eorumque veritate loquutus esset, subdit: ὅθεν και περι των ἀδηλων απο-
 των φαινόμενων χρη σημειωσθαι, hinc & de iis, quae non adparent, ab adparentibus coniecturam sa-
 cere oportet, quibus verbis, ut adnotat Gassendus in hunc locum, ipsam, quae habetur per sen-
 sus evidentiam, fundamentum esse omnis ratiocinii, seu demonstrationis, quae potest de rebus inevi-
 dentibus institui, docet. A qua sententia non multum Stoici ipsi discrepabant teste Empiri-
 Papyr. Vol. I,

co *adversus Mathem.* quorum fuit sententia: καθολικὸν τὸ ἐπινοούμενον παν ἤτοι κατ' ἐμπειρίαν τῶν ἐναργῶν νοεῖται, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν μεταβάσιν: in summa quidquid mente concipitur, aut intelligitur per adplicationem evidentium, aut per transitum ab evidentibus; & aliquanto post: παντὸς γὰρ πραγμάτων αἰσθητῶν, ἢ νοητῶν γινεταὶ καταληψίς, ἢτοι κατὰ ἐναργεῖαν περιπτωτικῶς, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν περιπτωτικῶς πεφνησῶν ἀναλογιστικῆν μεταβάσιν: cuiuslibet enim rei sensilis, aut quae cadit sub intelligentiam comprehensio, fit aut incurrendo per evidentiam, aut per reputantem, & ratiocinantem transitum ab incurrentibus, quae adparuerunt. Secundum hanc igitur doctrinam Stoicis ipsis minime suspectam Epicurus scripsit, potentiam sensuum perceptivam, non studio comparatam, sed spontaneam, quippe irrationalem, inter evidentia esse.

V.43. ὁ Φησὶν) Quinam sit iste, qui id ait, sane ignoramus. Procul tamen dubio est sententiam eius Epicuream esse, ut in praecedentibus adnotavimus. Perpicuitatis igitur gratia in versione placuit addere *Epicurus*.

V.44. παραπλησιοι) Non aliter haec vox restitui posse videtur. Qui sint autem hi παραπλησιοι investigandum, qui sensus minime inhabile subiectum rentur, imo eundem veritatis criterium esse statuunt. Inter veteres quidem Philosophos diu de sensuum iudicio decertatum est. Heraclitus teste Laërtio *lib. IX*, & Sex. Empirico *adv. Mathem. lib. VII* sensum ἀπίστον, *fide indignum*, iudicavit, eiusque fuit apophthegma: κακοὶ μάρτυρες ἀθεοποίησιν ὀφθαλμοὶ, καὶ ὠτὰ βαρβάρων ψυχὰς ἔχοντων, καὶ κακοὶ μάρτυρες ἀθεοποίησιν αὐτῶν οὖρα καὶ κόπρανα; Parmenides item, eisdem testibus, κριτηγίον τὸν λόγον εἶπε, τὰς τε αἰσθήσεις μὴ ἀκριβεῖς ὑπαρχειν, criterium rationem esse dixit, sensus vero non adcuratos esse iudices; itemque Cyrenaiici, τὰς αἰσθήσεις μὴ παντοτε ἀληθεύειν, sensus non semper vera nuntiare pronunciarunt, ut habet Laërtius *lib. II*. Stoicis autem, si eidem Laërtio credimus *lib. VII* *sect. 54*, non eadem omnibus opinio sedit. Οἱ μὲν γὰρ Βουθῶν κριτήρια πλείονα ἀπολείπει, γνῶν, καὶ αἰσθησῶν, καὶ ὀρεξῶν, καὶ ἐπισημῶν. ὁ δὲ Χρυσίππῳ διαφερομένῳ πρὸς αὐτὸν . . . κριτήρια Φησὶν εἶναι αἰσθησῶν, καὶ προληψῶν . . . ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀρχαιοτέρων Στωϊκῶν ἰὸν ὀρεξῶν λόγον κριτηγίον ἀπολείπεισιν: Boëthius enim complura iudicia reliquit, mentem, sensum, adpetitionem, & scientiam: Chrysippus vero ab illo dissentiens iudicium dicit esse sensum, & anticipationem. Sed alii ex antiquioribus Stoicis rectam rationem iudicium tradunt. Epicurus denique apud eundem Laërtium *lib. X. sect. 28* tria τῆς ἀληθείας κριτήρια agnovit, τὰς αἰσθήσεις, καὶ προληψῶν, καὶ τὰ παθῶν, h. e. sensus, anticipationes, & adfectus. Quae profecto Epicuri doctrina a Chrysippi sententia, specie saltem tenuis (nam alia Stoicis, alia Epicureis dicta est προληψίς, uti videre est apud Laërtium, & Empiricum) non multum abluit. Et quidem Plutarchus *de Placitis Philosophorum lib. IV cap. 9* sic scribit: Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς, ἰὸν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. Ἐπιχειροῦντες ἅσας αἰσθησῶν, καὶ ἅσας φαντασιῶν ἀληθῆν, Stoicis sensus non falli iudicant; visorum alia vera esse, alia falsa. Epicurus utrisque veritatem ex aequo adtribuit. Quod igitur ad sensus adtinuit, eadem Stoicorum, & Epicuri sententia vulgo censebatur, etsi Stoicorum aliquot praefertim antiquiores minime in eo convenerint, quorum in numero procul dubio fuisse Diogenem arguimus. Si igitur τὰς παραπλησιας, dixeris esse Stoicos, h. e. eos, qui in eadem haeresci fuerint ac Diogenes, Auctoris nostri sententia recto consistet talo; id enim tum sibi voluit: „Ea sensuum potentia perceptiva, quam Epicurei ἀλογον, προχειρον, καὶ ἐναργες, quid in- rationale, expeditum, & evidens adpellant, adeo recepta est, ut suorum Stoicorum etiam nonnulli sensus infirmitatem, quam iste praedicat, minime agnoscant, imo eundem sensum esse veritatis criterium iudicent.“ Atque ita Stoicum Diogenem ipsis suorum armis confodere velle videtur. At vero etiam paullo aliter res accipi potest, ut scilicet non simpliciter Philosophorum, sed Musicorum opiniones respiciat. Vulgata enim est inter veteres Pythagoreos, & Aristoxenios de Musicis criterio discrepantia. Pythagorei enim, teste ipso Aristoxeno *lib. II*, τὴν αἰσθησῶν ἐκκλινοῦσες, ὡς ἕσασιν ἐκ ἀκριβοῦς, sensum, tanquam minime adcuratum devitantes, ἰὸν λογικῶν κριτηγίων unice agnoverunt, & non nisi numerorum rationibus Musicas proportiones definiti posse censebant, ita ut quaecumque intervalla, quae iis rationibus contineri nequirent, reicerent. Aristoxenus contra hanc nimiam putavit superpositionem, itaque sensui plurimum dandum esse censuit: hunc autem ratione, & numeris adiuvandum. Itaque *lib. II Element.* sic scripsit: ἀναγκαῖα δ' ἡ πραγματεία εἰς δύο· εἰς τὴν ἀκοὴν, καὶ εἰς τὴν διάνοιαν. Τῇ μὲν ἀκοῇ κερῶμεν τὰ ἰὸν διαστημάτων μεγεθῆ, τῇ δὲ διάνοιᾳ θεωροῦμεν τὰς τῶν δυνάμεων: ad duo autem refertur haec tractatio, ad auditum, & ad intellectum; auditu enim discernimus intervallorum magnitudines, & intellectu percipimus eorum potestates. Quae sane aequior opinio quamplurimos habuit sectatores; ita ut Claudius Ptolemaeus,

maeus, qui teste Porphyrio *εν πολλοις περι τες Πυθαγορειους αποκλινει*, in multis ad Pythagoreos inclinatus, in hoc Aristoxeni doctrinam aliquatenus secutus, in ipso suorum Harmonicorum exordio statuerit: *κρισις μιν αρμονιας ακου, και λογος*, Harmoniae criteria sunt *Auditus*, & *Ratio*. Vide Porphyrii *Commentarium cap. II*, ubi declarat, in quo Ptolemaeus ab Aristoxeno dissentiat, etsi Didymus consentientes eos, prout Aristoxeni opinionem reserebat, omnino fecerit. Iure ergo miramur *Harmonicorum* auctorem, qui sub Bryennii nomine circumfertur, *lib. II sect. 2*. Aristoxeno plus aequo insensum ipsum traducere, quod solum sensum faciat harmonici concentus criterium, *ος αισθησι μωτη τον ηρμοσμενυ κριτηριω ιθεσαι*. Qualis enim fuerit vera Aristoxeni sententia, ex eiusdem verbis a nobis nuper recitatis discere poterat; siquidem ipsamet verba in sui operis epilogo citat. Ceterum ea opinio sedit non quidem Aristoxeno, sed *εποις των απο Αριστοξενυ μουικων*, quibusdam Aristoxeniis, ut habet Ptolemais Cyrenaica apud Porphyrium, qui a Magistri opinione exorbitantes, sensum unum, sublata penitus ratione, rerum Musicarum iudicem statuebant. Vide Porphyrium *cap. II* de his proluxe differentem, atque ex eo Ptolemaidis, & Didymi loca recitante discas, alios rationem praetulisse reiecto sensu, ut Pythagoreos; alios sensum ratione neglecta, ut quosdam Aristoxenios, qui dicti sunt *Οργανικοι*, & *Φωαστικοι*; alios denique utrumque, sed non omnes eodem modo, inter quos tamen recensentur praeter Aristoxenum, Architas Tarentinus, & Archeftatus, & Ptolemaeus. Si igitur de Musicae tractatoribus haec verba fieri autumabimus, alii profecto non erunt hi *παραπλησιοι*, quam Aristoxenii, qui sensui, si non totum, plurimum certe tribuebant: *παραπλησιοι* autem dicit, quia simili Musico furorc correpti erant, ac Diogenes, qui tamen Pythagoricis procul dubio adsentiebat. De *Μουσουργοις* autem verba potius fieri idcirco opinamur, quia ipsorum erat disputare de eo, quod Columna sequenti ait, scilicet: *ειδ' οχληρωσ, η επιτερπωσ ηχει: num moleste, an suaviter unumquodque Musicae genus auribus resonet*. Sive tamen *τες παραπλησιοι* Stoicos, sive Musicos Aristoxenios interpreteris, Philodemi argumentatio non male utique procedet.

Υ ΜΕΝΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥ
 ΟΧΛΗΡΩΣΗΕΙΙΤΕΡ
 ΕΙΔΙΑΦΩΝΟΥΣΙΝ
 ΑΛΛΑΤΗΝΑΥΤΗΝΠΟΙΟΥΝ
 ΤΑΙΚΡΙΣΙΝΚΑΙΕΤΙΜΕΝΕΤΟΥ
 ΤΩΠΑΡΑΤΙΝΑΣΤΡΟΔΙΑΘΕ
 ΣΕΙΣΕΝΛΕΧΕΤΑΙΓΑΡΑΛΛΑΤ
 ΤΟΓΣΑССΥΜΒΑΙΝΕΙΝΕΤΑΚΟΗ
 ΣΕΙΣΕΠΙΔΕΤΩΝΑΚΩΝΟΥ
 ΛΕΣΤΙΝΟΛΩΣΔΙΑΦΟΡΑΤΙΣΑΛ
 ΛΑΤΑΣΑΙΤΑСUΜΟΙΑСΤΩΝ
 ΟΜΩΝΜΕΛΩΝΑΝΤΙ
 ΕΙΣΤΟΙΟΥΝΤΑΙΚΑΤΑСHΔΟ
 ΝΑΣΑΡΑΠΛΗСΙΟΥСАΠΟΛΑΜ
 ΒΑΝΟΥСΙΝΩСΤΕΚΑΙΤHСENA
 ΜΟΝΙΟΥΧΑΙΧΡΩΜΑΤΙΚHС
 ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙΥΗΤΑΤΗΝ
 ΔΛΟΤΟΝСHΑΡΟΗCΙΝΑΛΛΑ
 ΚΑΤΑΤΑСDOСOIMCНΩС
 ΠΕΡΟΙΤΥΤΩΡΑΠHС
 ΤΗΝΜΙΦΑΝΤΕCΕΙΝΑΙ
 СЕМΙИКАИΝΑΙΑΝΚΑΙ
 ΚΗΗΚΑΙΕΑΡΑΝΤΙΗ
 ΥΑΝΔΡΟΝΡΗΚΗΗ
 ΚΑΛΝΕΛΕΤΒΕΡΟΝΟΙΔΕΤΗΝ
 ΜΑΥCΤΗΡΑΝΚΑΙΔCΟΤΙ
 ΚΗΤΗΗCΕΝΜΕΡΟΝΚΑΙΤHΘΑ
 ΝΗΠΡΟCСНОΕΛАЗΟΝΤЕСΑΝ
 ΦΟΤΕΟΙΔΕΑΜΗΔΕΙΕΑΠΡΟC
 ΕCΙΠΕΠΙΦΕΡΟΝΤЕСΟΙΔΕΥCΙ
 ΚΩΤΙΓΟΠCСАΚΟΗΝΕΕΙ
 ΚΑΤΕΡΑCΔΡΕΠЕСΔΙΚΕΛΕΥCΙ
 ΗCΕCΥΔΕΝΑΔΤΩΝCΥΝΑΤΟ
 ΜΕΝΩΝΟΥΔΕΤΕΡΑΠΡΟCΕΙ
 ΝΑΙΚΑΤΑΓΑΥΤΗΝΦΥCΙΝΑΥ
 ΤHСNOMIЗONTECΤΑΔΑΝΔ
 ΟΙΗΚΑΙΕΠΙCΥΝΡΥΟΜΩΝ
 ΑΜΕΛΕΠΟΙCΥΙΚΑΙΡΟ
 CCTIНΩCΗΜΟΥCΙΚΗ
 ΚΑΝΙΠΟΛΥCΔΕCΤΑТHКА
 ΩΠΡΟCΟΥCΑ
 ΤΗΤΩΝΘΩΝΑΠΦCΕΙC
 ΟΥΔΕΠΟΤΕΙΠCCEI
 ΚΙΝΕΔΙΤ
 ΟΙDIOCIOΤΑΔC

ὑποκειμενον ὁμολογου-
 σιν, εἰδ' οὐκ ἄλλως, ἢ ἐπιτε-
 ρ-
 5 πως ἤχει, διαφανεσιν,
 ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ποιοῦν-
 ται κρίσιν. Καὶ ἐπὶ μὲν γέ τῶ-
 10 των παρὰ τινὰς προδιαθε-
 σεῖς ἐνδέχεται παραλλα-
 τούσας συμβαίνειν ἐπακο-
 15 σεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκοῶν ἕ-
 δ' ἐστὶν ὅλως διαφορά τις, ἀλ-
 λα πασαι τὰς ὁμοίας τῶν
 ὁμοίων μελῶν ἀντιλη-
 ψεῖς ποιοῦνται, καὶ τὰς ἡδῶ-
 20 νας παραπλησίως ἀπολαμ-
 βάνουσιν· ὥστε καὶ τῆς ἐναρ-
 μονίας, καὶ τῆς χρωματικῆς
 διαφέρονται, οὐ κατὰ τὴν
 25 ἀλογον ἐπακοῆσιν, ἀλλὰ
 κατὰ τὰς δόξας· οἱ μὲν, ὡς
 περ οἱ τῶν παραπλησίων,
 τὴν μὲν Φασκόντες εἶναι
 σερμνὴν, καὶ γενναίαν, καὶ
 30 ἀπλὴν, καὶ καθάραν, τὴν
 δ' ἀναήδρον, καὶ Φορτικὴν,
 καὶ ἀνελευθερὰν· οἱ δὲ τὴν
 μὲν αὐστηρὰν, καὶ δεσποτι-
 κὴν, τὴν δὲ ἡμέρον, καὶ πιθ-
 35 νὴν προσονομάζοντες· ἀμ-
 φότεροι δὲ, ἀ μὴδετέραν προ-
 σέστιν, ἐπιφέροντες· οἱ δὲ Φυσι-
 κωτάτοι γὰρ πρὸς ἀκοῆν ἐξ ἑ-
 40 κότερας δρεπεσθαι κελου-
 ντες, οὐδὲν ἀγαθὸν συναπτο-
 μένων ἕδετέραν προσεί-
 45 ναι κατὰ ταύτην φύσιν αὐ-
 τῆς νομίζοντες. Ταῦτ' αὖν δε-
 δοκται καὶ ἐπὶ τῶν ρυθμῶν,
 καὶ μελοποιῶν. Καὶ προ-
 40 δηλον ἐστὶν, ὡς ἡ μουσικὴ,
 καὶ ἡ ποικιλοδέστατη κα-
 τὰ φύσιν, ἢ τῶν προσεσας
 ἀρετῶν τῶν ἡθῶν ἐπιφασεῖς
 45 ἕδε ποτε μὴ σέι

subiectum fatentur, in eo uno au-
 tem discrepant, num iucunde, vel
 iniucunde resonet, sed etiam eum-
 dem sensum Musicæ criterium con-
 stituunt. Et sane, quantum ad
 hæc attinet, secundum quasdam
 prævias animorum dispositiones fie-
 ri potest, ut discrepantes evadant
 auditiones, quantum vero ad au-
 rium ipsarum sensum, nulla omni-
 no est differentia, sed omnes au-
 res similes similibus cantionum per-
 ceptiones habent, & cognatas vo-
 luptates suscipiunt. Itaque & enar-
 moniæ, & chromatici generis
 cantilenæ distinguuntur non ex au-
 ditu, qui rationis est expertus, sed
 ex præconceptis opinionibus; quip-
 pe alii (quemadmodum qui in ead-
 em istius sunt hæresi) enarmoni-
 cam Musicam dicunt esse gravem,
 & generosam, & simplicem, &
 puram, chromaticam vero effemi-
 natam, adfectionis plenam, &
 inliberalem: alii contra illam au-
 steram, & imperiosam, hanc le-
 nem, & flexanimam adpellant;
 utrique vero ea, quæ nulli illa-
 rum revera insunt, proferunt in
 medium. At qui naturam penitus
 noverunt, ex utroque Musicæ ge-
 nere, quæ auribus sint suaviora,
 decerpere iubent; quippe cum nul-
 lum eorum bonorum, quæ Mu-
 sicæ adscribuntur, alicui generi
 suapte ipsius natura connexum pu-
 tent. Huiusmodi sunt etiam de
 variis rhythmis, & melopoëis o-
 piniones. Patet igitur Musicam,
 licet maxime multiformem fore na-
 turaliter concedamus, non idcir-
 co morum formas virtutis adceden-
 tes unquam imitatum ire

V. 3. ηχη) Huius verbi ope stare potuisse sententia videtur. Quod si mavis refingere *εχει, suavis vel iniucunda sit sensus adfectio*, non intercedimus.

V. 5. κρισιν) Idem hoc loco κρισις, atque κριτηριον; licet enim vulgatiores sit apud veteres vox κριτηριον, haec tamen non nova est in eadem adceptione. Sic Porphyrius *Comment. in Ptolemaeum cap. I* cum de ipso Musicis κριτηριω verba faceret, de Pithagoreis ait: *της παρατηρημενης μεν δια των αριθμων, και ην λογην κρισιν της συμφωνιας: cum pro postulato habuerint hoc per numeros, & rationem de consonantia iudicium*; profecto quia δια της αισθησεως κρισιν, *sensus iudicium* reiciebant, ut in *Col. I* adnotavimus. Et Plutarchus *lib. De Musica pag. 1143*: *ομοδορμεν δε την τε αισθησιν, και την διανοιαν εν τη κρισει των ης μουσικης μερων: oportet, ut sensus, & intelligentia aequae concurrant in iudicio de Musicae partibus*.

V. 6. παρα τινος προδιαθεσεως) Praeviis dispositionibus, conceptis scilicet ex opinione, quam imbibebant, fieri autumat, ut grate, vel ingrate auribus insinuetur, quidquid in uno, vel altero Musicis genere canitur: id quod clarius explicat infra *vers. 18, 19*, ubi legendum ideo censuimus *καθα τας δοξας*. Confidentissime enim ponit ex Epicuri sententia aurium sensum in omnibus idem esse, in quo reliqui veteres minime conveniebant. Quorum plerique variam eiusdem sensus adfectionem, unde eadem cantilena alteri iucunda, alteri molesta evaderet, ex aurium varietate, & imbecillitate repetebant: atque hinc fiebat, ut vel eorum iudicium omnino reicerent, uti Pythagorei, vel certe ratione reformandum putarent, ut Aristoxenii. Vide, quae adnotavimus ad *Col. I vers. 44*. Sic Ptolemaeus *Harmon. lib. I cap. I*: *την δε αισθησιν μεθ' υλης παντοτε πολυμιγης η και ρευσης, ως δια το ταυτης ασταλον μητε την πασην, μητε την των αυτων και προς τα ομοια υποκειμενα τηρεισθαι την αυτην, αλλα διασθαι, καθαπατες τινος βακτηριας, ης εκ τω λογην παραπαταγωγισως: sensus materiae semper coniunctus, quae est multimode mixta, & fluxui obnoxia, adeo ut propter huius instabilitatem, neque omnium hominum sensus, neque eorundem omni tempore ad subiecta similiter se habentia idem servetur, sed indigeat, quasi scipione quodam, rationis reformatione*. Epicurei contra, qui sensus per se infallibiles pronunciarunt, quia essent *αλογοι*, errores omnes in opinionibus reiecerunt, atque hinc varias eorum adfectiones explicarunt. Quare Plutarchus *lib. Adversus Colotem* sic eos iridet: *ο δ' εν δοξαν το μηδεν μαλλον ειναι ισιον, η τοιον επι κρησει δογματι κεχρηται, τω πασας ειναι τας δι αισθησεως φαντασις αληθεις*. Ει γαρ δυοι λεγοντων, τω μεν αυθηρον ειναι τοι ονος, τω δε γλυκυν, υδτερος λυδεται η αισθησει: τι μαλλον ο ονος αυθηρος, η γλυκυν εστι; ενιμυρο qui sentiret nihil magis esse tale, quam tale, Epicureum sequeretur decretum, quo omnia, quae sensui adparent, vera esse statuuntur. Nam si duobus dicentibus altero vinum esse austerrum, altero dulce, neutrius sensus fallit; quid tandem est vinum austerrum erit potius, an dulce? Quibus in verbis rem Plutarchus minime exaggerat. Laertius enim *lib. X*, post ea verba, quae ad *Col. I v. 36* recitavimus, sic Epicurum de sensuum doctrina concludentem facit: *οδ' εστι το δυναμενον αυτας (αισθησεις) διελεγεσαι: οτε γαρ ομοιογενεις αισθησεις την ομοιογενη δια ηην ισοσθενειαν: οδ' η ανομοιογενεις την ανομοιογενη: ο γαρ ιων αυτων εισι κρητικαι: οδ' η ετερα την ετεραν: πασας γαρ προσεχομεν, quae sic Gassendus interpretatur: *nihil est, quod refellere, falso arguere ipsos sensus possit*. Neque enim sensus genere similis similem genere refellet propter aequipollentiam (seu quod par ratio utriusque sit): neque genere dissimilis genere dissimilem; (quoniam diversa obiecta habent), ferendoque eisdem de rebus iudicio minime inserviant; neque item una sensu eiusdem sensus aliam; quoniam nulla est, qua non adficiamur, cuique donec ipsa adficiamur, non adhaereamus. His profecto gemella sunt, quae heic subdit Philodemus: *επι των ακοων οδ' εστι ολος διαφορα ης, αλλα πασαι ιας ομοιας των ομοιων μελων ασιληησεις ποιωνται κ. τ. λ.* (Vide seq. adnotationem). Ne tamen cui mirum videatur, si Noster Stoico congregiendi suae sectae principii ad eum oppugnandum confidenter utatur: quod passim in toto volumine usurpat. Huiusmodi enim commentaria ad suorum auditorum usum adornasse ex hoc ipso arguere licet; quibus arma ex eadem Epicuri schola, in qua exercebantur, suppeditare abnorme non erat.*

V. 9. επι δε των ακοων) Ut ista rectius percipiant eruditi Lectores, necesse est in memoriam revocent, quaenam fuerit Epicuri de auditione sententia, quam sic refert Plutarchus *De Placit. Philosoph. lib. IV cap. 19*: *Επιπερος ηην φωνην ειναι ρευμα εκπεριπομενον απο των φωνηων, η κρηνηων, η φορηνηων: ιετο δε το ρευμα εις ομοιοσχημοια θρηπτεσθαι θραυσματα: ομοιοσχημοια δε λεγεται ια τρογγυλα τοις τρογγυλοις, και σκαληνα, και τριγωνα τοις ομοιογενει: τωτων δ' εμπιπτουτων ηις ακοαις αποτελεισθαι την αισθησιν ης φωνης: φαιμεν δε τωτο*

γίνεσθαι ἀπο τῶν ἀσκιῶν ἐκρούτων, καὶ τῶν ἐκρούστων κινῶσων τοῖς ἡμάτιοις: Epicurus vocem esse ait fluxum emissum a rebus vocalibus, vel sonantibus, vel strepitibus: hunc autem fluxum in plura conformia frustra dividi: conformia vero dicuntur esse rotunda rotundis, scalena scalenis, & alia triangula aliis eiusdem generis: his porro frustulis in aures incidentibus percipi vocis sensum; manifestumque hoc fieri ex effluentibus utribus, & e sillonibus, cum aquas in vestes exsufflant. Hinc facili negotio intelligimus Laërtium sic lib. X Epicuri doctrinam explicantem: ἀλλὰ μὴ καὶ τὸ ἀκροῦ γινέσθαι βεῦματος τινος φερόμεν ἀπο τῶ φωνῆτος, ἢ ἡχῆτος, ἢ ψοφῆτος, ἢ ὅπως δὴ πῶλε ἀκροῦ πᾶθος παρασκευάζοντος, τὸ δὲ βεῦμα τῆτος εἰς ὀμοιομερεῖς οὐκᾶς διασπείρεται ἀμὰ τῆνα διασάροντας συμπάθειν πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἐνοτήτα ἰδιοτροπον, διατείνεσθαι πρὸς τὸ ἀποφείλαιν, καὶ τῆν ἐπαισθήσῆν τῆν ἀπ' ἐκείνῶ, ὡς τὰ πολλὰ, ποῖωσαν, quae sic latine reddimus, praecunte Ignatio Roslio in suis Commentationibus Laërtianis: Enimvero etiam auditio fit ope cuiusdam fluxus, qui a corpore vocali, vel sonante, vel strepente, vel alio quocumque modo sensum auditionis excitante proveniat. Hic autem fluxus in quaedam corpuscula similibus & partibus constantia diffeminatur, quae convenientiam quamdam inter se mutuam, unanque proprietatem servant, quae scilicet ad id, quod vocem emittit, pertinet, ac sensum eius ut plurimum in nobis efficiat. A qua interpretatione minime Gassendi παραφρασις abludivit. Quare φωνῆν, vocem, sic definiebant Epicurei, teste Aeliano apud Porphyrium cap. 3: τὸ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον, ἀπο τῶν φωνῶν τῆς παραφωνῆς παραγωγόμενος ἐπὶ τὸ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον ἐκ τῆων βεῦματων: ipsum sensorium auditus, cum scilicet clamor a vocibus excitatus in auditus sensorium fertur ope cuiusdam influxus. Ex hac autem Epicuri doctrina, quod nempe fluentium & sonoro corpore emanans particulis figura, & proprietate omnino similibus, quae aures adficiant, constet, & ex adserta sensibus infallibilitate, consequens est quascumque aures aequae eodem sono adfici; quod animadvertens Gassendus, sic in sua παραφρασει: unde convenientiam inter se mutuo aliquam servant, ac varios proinde auditus vari modo feriant. Hinc sane disces, cur omne istud comma: ἐπὶ δὲ τῶν ἀκοῶν ὅδ' ἐστὶν διαφορά τῆς κ. τ. λ. Epicuream sapiat scholam. Meminisse etiam ne pigeat in veteri atque perpetua quaestione inter nobilissimos philosophorum agitata, ut ait Gellius lib. IV cap. 15, corpus ne sit vox, an incorporeum? Epicureorum sententiam a Stoicorum opinione non admodum discrepasse. Etenim Gellius ipse l.c. scribit: Vocem Stoici corpus esse contendunt, eamque esse dicunt idem aëra: Plato autem non esse vocem corpus putat; non enim percussus, inquit, aër, sed plaga ipsa atque percussio vox est. Democritus, ac deinde Epicurus ex individuis corporibus vocem constare dicunt, eamque, ut ipsis eorum verbis utar, βεῦμα λόγων adpellant. Vides igitur, quam proxime Stoicis Epicurei accesserint. Stoici enim id unum negabant, teste Plutarcho l.c. pag. 19: ἀερα συγκοῦσθαι ἐκ θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι δι' ὅλα μὲθ' ἑαυτῶν κενὸν ἐχούσα: aërem frustis esse compositum, sed totum continuum, nihil habentem in se inane. Quate Plutarchus ipse De Placit. Philos. lib. IV cap. 20. cum varias Philosophorum hac de re referat sententias, de Epicureis silet; profecto quia a Stoicis parum eo in capite abludebant. Ait enim: Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης φωνῆν ἀσματος· ἢ γὰρ τοῦ ἀερα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τοῦ ἀερα, καὶ τῆν ἐπιφανῆσαν κατὰ ποῖαν πληρῆν γινέσθαι φωνῆν. πᾶσα δὲ ἐπιφανῆσα ἀσματος Οἱ δὲ Στανὶ σᾶμα τῆν φωνῆν· πᾶν γὰρ τὸ θραυμένον, ἢ καὶ ποῖον, σᾶμα. ἢ δὲ φωνῆ ποῖον, καὶ θρα: Pythagoras, Plato, Aristoteles corporis expertem dixere vocem; non enim esse aërem, sed aëris habitum, & figuram, quae certo quodam istu vox evadit; omnis autem figura est incorporea . . . Stoici vero vocem corpus esse dicunt; quidquid enim agit, & efficiendi vim habet, corpus est; atqui hoc ipsum vocis est. Hinc etiam Aristides Quintil. De Musica lib. I in duo summa capita Philosophorum opiniones dividit: τῆν δὲ φωνῆν οἱ μὲν ἀερα πεπλεγμένον, οἱ δὲ κενὸν πληρῆν εἶσαν· οἱ μὲν αὐτὸ τὸ σᾶμα τὸ πεποιτος ἡχόν· οἱ δὲ, ὅπερ ἀμείνον, τὸ τῆτε πᾶθος ὄρασμα: vocem quidam aërem percussum; quidam vero aëris percussionem dixerunt: illi quidem ipsum corpus, quod sonum patitur; hi vero, quod melius, huius passionem definientes. Stoicos igitur & Epicureos in una eademque sententia censet. Et quidem Epicureus Lucretius sic cecinit:

Corporum quoque enim vocem constare fatendum est,

Et sonitum; quoniam possunt impellere sensus.

Posita ergo hac quam minima opinionum inter duas sectas de voce discrepantia, nihil mirum si Noster heic securius loquatur.

V. 12. ἀντιληψίς ποῖεται) Nemo ita legendum fortasse dubitabit, cum belle quadret contextui haec lectio. Si quis vero adhuc haesitet, adeat Ptolemaei cap. 4., in cuius sine ipsissimam inveniet φρασιν. Ubi enim definit, quinam a Graecis dicantur συμφωνοῖ τοῖσι, αἰτ:

ait: ὅσοι τὴν ὁμοίαν ἀντιλήψιν ἐμποιοῦσι ταῖς αἰσῶσι: quotquot similem perceptionem auribus in-ferunt, ut vertit Cl. Wallisius. Adeat & Bryennium *Harmonic. lib. II sect. 6*, ubi inveniet: *πᾶσα ἀλογος αἰσθῆσις παχυμεγέθους πάντων τῶν πραγμάτων ποιῶμεν ἀντιλήψιν: cum sit omnis sensus ratione carens, & crasso modo de propositis rebus omnibus perceptionem faciat; & statim mox: ὄρασις ποιεῖται ἀντιλήψιν χρωμάτων, πλῆθον, κ.τ.λ. οὐδὲν perceptionem habet colorum, multitudinum &c.* Hinc perspicuum fit non recte vertisse Xilandrum Plutarchi verba in *De Musica pag. 1145*, ubi pulcherrimum Musicae genus *ἐναρμονιον* ita suo aevo neglectum esse ait, ὥστε μὲνδὲ τὴν τυχεῖσαν ἀντιλήψιν τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων τοῖς πολλοῖς ὑπαρχειν. Vertit enim: ut plerique nullam harmonicorum intervallorum habeant rationem; cum contra vertendum sit: ut plerique ne percipiant quidem auribus *enarmonica* intervalla. Id quod clarius etiam patebit infra, cum integrum Plutarchi locum dabimus. Etsi enim ἀντιλήψις proprie denotet simplicem sensus adceptionem, sive comprehensionem, ut in praecedenti Scholio ad v. 29 adnotavimus; saepe tamen latius una vox pro altera sumitur. Adcipere enim e. g. sonum, eumque percipere idem vulgo est; nec nisi metaphylice sensus perceptio a simplici adceptione distinguitur.

V. 15, 16. ὥστε καὶ τῆς ἐναρμονικῆς, καὶ τῆς χρωματικῆς) Supple ex proximo ἀντιλήψις. Cum enim dixisset cantilenas, quod ad auditum, per se non differre, ita ut eadem cantilena in omnium auribus eundem sensum ingerat, atque ex praecedentibus dispositionibus, h. e. mentis opinionibus, evenire, ut, quae cantilena uni est iucunda, alterum molestia addiciat; hinc pressius deducit perceptiones, quae vel *Enarmonico*, vel *Chromatico* Musices genere excitantur, non differre suapte natura, sed propter varias praeconceptas auditorum opiniones. Propterea igitur ait, eandem cantilenam utriusvis generis aliis molestam, aliis iucundam evadere, quia nempe plerisque ea opinio invadit, *Enarmonium* genus esse grave, simplex, & nobile, adeoque mores ad gravitatem, & generositatem componere; *Chromaticum* vero esse effeminatum, & inliberale: alios contra illud, ut austerum & imperiosum traducere, hoc vero, quod sua lenitate animos flectat, laudibus extollere. Haec nos, ut inde concludat, nihil per se Musicam posse, cum nihil virtutis reapse in se contineat: quod probatum esse τοῖς φυσικωτάτοις infra scribit, *vers. 31*.

Jam vero pervulgatum est tria cognita esse veteribus Musices genera, scilicet *διατονικῶν*, *χρωματικῶν*, *ἐναρμονίων*, quibus duobus postremis caret certe Musica a Guidone Aretino restituta; haec enim non alia agnoscit intervalla, quam tonos, & hemitonia, unde *διατονικῶν* genus existit. Quod profecto, utpote simplicissimum Musicae genus, ingravescentem barbariem vitare potuit, reliquis exquisitioribus deperditis; quippe *χρωματικῶν* aliquibus in tonis per trientem, *ἐναρμονίων* per quadrantem subtili admodum vocis modulatione intervalla metiebatur. Disertissime prae reliquis Aristides Quintilianus de his differit *pag. 18. apud Meibonium*, & earum nomenclationum rationes adsignat. De his etiam luculenta, quae Meibonius, & Wallisius diagrammata adornarunt, digna sunt, quae consulantur. Verum putandum non est Guidonis tantum Musicam, *ἐναρμονίῳ*, & *χρωματικῶ* carere; inde enim a Plutarchi aetate *ἐναρμονίων* τοῖς πολλοῖς non percipiebatur, ut inferius aperiemus. Nobis vero aliquantulas deperditorum istorum generum differentias exhibent adhuc πνευματικά, vel etiam εγχορδα instrumenta quaedam perantiquae constructionis, in quibus duplici sectione toni aliquot divisi conspiciuntur, quarum altera ad *χρωματικῶν*, ad *ἐναρμονίων* altera adcedit. Verum istas quoque reliquias, quae doctis Musicis exacto saeculo fat erant cognitae, vix nomine tenus hac nostra aetate, qua artis apicem Musici tetigisse gloriantur, doctissimi τῶν μουσικῶν norunt, instrumentorum vero artifices omnino antiquarunt.

Hinc intelligimus, quid sibi velit Philodemus, cum refert, quas vicissim vel laudes, vel adculpationes in *Chromaticam*, & *Enarmonicam* alterutrius fautores coniecerint. Qui enim pro *Enarmonica* stabant, ab ipsa tonorum divisione, & intervallorum ratione repe-tebant eius *σεμνοτητα*, *γενναϊοτητα*, *απλοτητα*, *gravitatem*, *nobilitatem*, *simplicitatem*; qui contra *Chromaticam* in deliciis habebant, ex eodem fonte eius *ἡμεροτητα*, καὶ *πιθανοτητα*, *lenitatem*, & *flectendi animi vim* derivabant. Sic certe Plutarchus *Enarmonii* fautor in libro *Quod suaviter vivi non possit secundum Epicurum*, inter alia Musicarum quaestionum the-mata, quae Epicurei deridebant, etiam hoc enumerat: καὶ τι δηποτε τῶν γένων διαχει το *χρωματικῶν*, ἢ δὲ ἀξίωμα συνίστησιν: cur inter Musices genera *Chromaticum* animos diffundit, *Harmonia*, (h. e. *Enarmonicum*) componit? Itaque, ex Philodemi mente, persuasi sectatores isti ita, ut eos opinio infederat, esse oportere, quicumque foret aurium sensus, probabant, vel im-probabant; quodque illi vocabant *grave*, *nobile*, & *simplex*, isti *austerum*, & *imperiosum*; quod vero

vero isti *lens*, & *flexanimum* dicebant, illi *effeminatum*, *adfectatum*, & *inliberale* traducebant. Et sane auctor eius fragmenti, quod ad secundum Aristidis librum adfuturum est, sic de trium generum nomenclatura, & effectibus loquitur: διατονον καλεται, διοτι πετυκωνται τοις τοις κατα διαστηματα, αρχειωπον δ' εστι και αυστηροτερον· χρωματικον δε καλεται παρα το χρωζεν αυτο τα λοιπα διαστηματα . . . εστι δε ηδιστον και γοερον· το δ' εναρμονιον δια του εν τη τε διγμοσμενυ τελεια διατασει λαμβανεσθαι . . . διεγερτικον δ' εστι τουτο και ηπιον. *Diatonium* vocatur, quia tonis densatum sit secundum intervalla; virilius autem est, & austerius: *Chromaticum* adpellatur, quia coloret reliqua intervalla; voluptuosissimum autem est, & *flexibile*: porro *Enarmonium*, quia in modulatae seriei perfecta distantia sumatur; excitandi autem ad virtutem, & sedandi vim habet. Hinc Meibomius in *Aristoxenico* pag 92: Porro observatum maiora intervalla animum magis dilatare ac robustiorem reddere, minora contra illum contrahere. Hinc genus *Enarmonium* severum fuit habitum; majestate ac decore plenum, ab apta omnium chordarum coniunctione denominatum; *Chromaticum* autem molle ac femineum; *robustum* autem & *naturale* *Diatonium*. Atque haec profecto ad plenam Philodemi intelligentiam faciunt.

At enim cur de Diatonico nullam facit Noster mentionem? Eadem sane de causa, cur Plutarchus in modo adlato testimonio de eo silet. Profecto quia illo profusus neglecto, quod vulgare erat, & nullo negotio canebarur, alterum e reliquis duobus peritiores ea aetate artifices colendum duccent. Id quod ex eodem Aristide, qui non multo post floruit, colligimus, qui p. 19 sic habet: τωτων (γενων) φυσικωτερον μεν εστι το διατονον· πασι γαρ, και τοις απαιδευτοις παταπασι μελωδιων εστι. τεχνηκατοι δε το χρωμα· παρα γαρ μοις μελωδιεται τοις πεπαιδευμενοις. ακριβεστερον δε το εναρμονιον· παρα γαρ τοις επιφανεστατοις εν μουσικη τετυχηκε παραδοχης. τοις δε πολλοις εστι αδυνατον: ex his (generibus) naturalius est *Diatonium*, quippe omnibus etiam indoctis canitur: artificiosissimum *Chroma*; soli enim docti illud modulantur: accuratissimum est *Enarmonium*, quod inferioribus tantum Musicis vix adsequi contigit (*V. Schol. I v. 4*), multis autem est impossibile. Ea diximus aetate; nequaquam enim id constanter obtinuit. Namque *Aristoxenus lib. I* testatur cum suo, tum praecedenti aevo, florente feliciter *Pythagoreorum* schola, ut in *adnot. ad v. 20* demonstrabimus, *Harmonicum* (h. e. *Enarmonium* docente Meibomio in hunc locum) tantum genus ceteris neglectis in pretio fuisse habitum. Philodemi nostri saeculo nunc discimus *Chromaticum* aequae, ac *Enarmonium* fuisse celebrata in tantum, ut sub iudice lis esset, cui generi primas dare oporteret. Aristidis paullo post insequuta aetate (cum enim post Ciceronem, & ante Ptolemaeum floruisse certo certius est), ut ipsemet testatur *l. c.* *Enarmonium* iam multitudini ob magnam difficultatem αδυνατον evaserat. Eadem habet coaevus Plutarchus in *De Musica* loco supra citato, qui etiam causas adfert, cur exolescere occoepit: οί δε νυν το μιν καλλιστον των γενων, οπερ μαλιστα δια σεμνοτητα παρα τοις αρχαιοις εσθηδαζετο, παντεως παρετησαντο, ωστε μηδε την τυχωσαν αντιληψιν των εναρμονων διαστηματων τοις πολλοις υπαρχεν· ετω δε αργως διακινεταν και ραθυμωσ, ωστε μηδε εμψαση νομιζεν παρεχεν καθ' ολο των υπο την αισθησιν πιπτοιτων την εναρμονιον διεσιν, εξοριζεν δ' αυτην εκ των μελωδιων· πεφλυαρκειναι τε της δεξιας τι περι τωτων, και τω γενει τωτων κεχρημενυς. Αποδειξιν δε ισχυροτατην τε αληθη λεγειν Φερειν οιοται, μαλιστα μιν την αυτων αισθησιν; ως πανυ οτι παν αι αυτες εκφυγη, τωτο και δη παντως ανυπαρτον ον παντεως και ακρηστον. ετω και το μη δυνασθαι λιφθηναι δια συμφωνιας το μεγαλοσ, καθαπερ το τε ημιτονον, και τον τονον, και τα λοιπα των τοιτων διαστηματων. Quae sic fere vertenda esse Grece docti fortasse non abnuent: nostrae aetatis homines pulcherrimum *Musicae* genus, quod maxime ob suam maiestatem apud veteres in pretio erat, omnino neglexerunt, ita ut plerique, ne percipiant quidem auribus *enarmonica* intervalla: tanta autem ignorantia, ac supinitate laborant, ut putent *enarmonicam* tonorum diesim (i. e. distantiam) nequaquam sub sensum cadere posse, & exterminent eam a cantilenis, & nugatos esse adfecerent eos, qui aliquam de hac re habuerunt opinionem, & eo genere *Musices* usi sunt. Huiusce adfentionis veritatem quasi validissimo argumento tutari putant in primis ex ipsamet, quam proferunt, suorum sensuum hebetudine, quasi quidquid ipso fugit, id omnino non existat, & inutile sit; deinde vero ex eo, quod magnitudo eius diesim distincte percipi non possit propter multarum vocum consonantiam, aequae ac semitonium, tonum, & reliqua huiusmodi intervallorum. Gaudentius vero non multo post testatur suo tempore, aliis duobus fere obsoletis, *Diatonicum* unum viguisse, quare ipse de hoc uno tractationem instituit: τωσ γαρ, αιτ, μνον των τρειων γενων επιπται εστι το νυν μελωδουμενον, των δε λοιπων δυων η χρησις εκλελοιπεναι κινδουνηται: hoc enim solum e tribus nunc ab omnibus canitur, reliquorum duorum usus parum abest, quin obsoleverit, pag. 6 apud Meibom. Deinde etiam *Ptolemaeus*, qui sub *Adriano* floruit *lib. I cap. 16* fatetur *Diatonica* tantum suae aetatis homi-

nibus probari, eaque inveniri *συνῆθη τοῖς ἀκοαῖς, auribus congrua*. Atque haec observata iamdiu fuerant Meibomio, Wallisq., aliisque. Illud autem nunc addimus, saeculo scilicet VI, cum floruit Asclepiodotus Medicus & Physicus summus, actum iam fuisse de Enarmonio; adeo ut licet hic, qui ad Musicam natus videbatur, nihil intentatum reliquisset, si forte valeret illud ad vitam revocare, numquam ei licuisset voti compotem fieri. Photio hanc notitiam debemus, qui in sua *Bibliotheca pag. 1054* sic habet: *ὅτι εὐφροετατος Ἀσκληπιόδοτος περὶ μουσικῆς γένους, τὸ ἐναρμονίον γένος ἀπολώλος οὐκ οἶός τε εὐγενέτω ἀναπαύσασθαι· καὶ τοὶ τὰ ἄλλα δύο γένη κατατεμένων, καὶ ἀνακρουσάμενος (corrige ἀνακρουσάμενος) τὸ τε χρωματικὸν ὀνομασμένον, καὶ τὸ διατονικόν, τὸδε ἐναρμονίον οὐχ εἶχε, καὶ τοὶ μαγάδας, ὡς εἰλεγεν, ἀπαλλάξας, καὶ μεταθεὶς οὐκ ἐλαττοῦς εἰκοσι καὶ διακοσίων. Αἴτιον δὲ τῆς μὴ εὐγένειας τὸ ἐλαχίστον μέτρον τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων, ὅπερ δισὸν ὀνομάζουσι· τοῦτο δὲ ἀπολώλος ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰσθησεως, καὶ τὸ ἄλλο γένος (corrige ἀλλογόνες) τὸ ἐναρμονίον προσάπαλσον, quae sic vertenda ducimus, in multis enim peccavit Andreas Scottus: quia natus ad Musicam Asclepiodotus, *deperditum genus Enarmonium non valuit ad interitum vindicare. Quamvis enim alia duo genera concideret, & simul permisceret, alterum Chromaticum adpellatum, alterum Diatonicum; Enarmonium minime invenit: etsi magades, ut aiebat, immutaverit, & transposuerit non minus, quam ducentis & viginti vicibus. Causa, cur non inveniret, fuit minima mensura enarmonicarum distantiarum (h.e. maxime exiguum spatium quod est inter toni quadrantes) quam diestim vocant: haec autem mensura (adeo perexigua), quae e nostro sensu excidit, Enarmonium genus extraneum iam nobis factum perire fecit: quae apprime consonant cum modo adlatis Plutarchi verbis. Post tam luculenta testimonia equis non rideat Manuelem Bryennium, qui cum nullus tertius in lucem venerit, saeculo scilicet XIV, de suae aetatis Musica ita loquatur confidenter, ut eadem prorsus verba Aristidis, quae superius adtulimus, de usu trium generum mutuari non dubitet?**

V. 18. *ἀλογῶν ἐπακοσίων*) Vide, quae de explicatione τῶν ἀλογῶν adnotavimus ad *Col. I v. 36*, tum quae ad *Col. III v. 12* differemus.

V. 19. *κατὰ τὰς δοξὰς*) Cum αἰσθήσεις, *sensus* inter veritatis criteria censuisset Epicurus, & infallibiles pronunciasset, omnem erroris causam in τὰς δοξὰς, *opiniones, seu iudicia*, reiecit. Proinde Laërtius scripsit: *τὴν δὲ δοξάν, καὶ ὑποληψὴν λέγουσιν, ἀληθῆ τε εἶναι φασί, καὶ ψευδῆ (supplet ex Empirico Gassendus) διὰ τὸ προσθεῖναι, ἢ ἀφελεῖν τι, καὶ ἐπιμαρτυροῦσιν, ἢ ἀντιμαρτυροῦσιν παρὰ τὴν ἐναργῆς ἔχων, ἢ μὴ ἔχων: opinionem autem, quam alio nomine existimationem vocant, & veram & falsam esse posse aiunt, quatenus ad id, quod adparet quidpiam addit, aut detrahunt, ac ipsam evidentiam suffragantem, vel refragantem habet*. Sic etiam Plutarchus a Gassendo citatus: *Ἐπικουρῶς πᾶσαι αἰσθήσεις, καὶ πᾶσαν Φασίαιαν ἀληθῆ, τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς: Epicurus omnem sensationem, omnemque phantasmam veram putat; opinionum autem alias quidem veras, alias falsas esse aumat*. Idemque pluribus Sextus Empiricus *lib. I Adv. Logicos* docet. Hinc nobis intelligere datur, *cur κατὰ τὰς δοξὰς*, vel ut superius, *παρὰ τινὰς προδιαθεσεις* evenire ait Noster, *ut differentes evadant auditiones, & idem Musicae genus alteri gratum, alteri molestum videatur*.

V. 20. *οἱ τῶν παραπλησίων*) Interpretamur, qui sunt eiusdem sectae, Stoici scilicet, quibus pro eorum severitate Enarmonium genus unice cordi esse debuit *διὰ σεμνοτήτα, ob suam gravitatem*, ut ait Plutarchus Enarmonii fautor in supra citato loco. Ceterum in hoc veteribus Pythagoreis Stoici consentiebant, qui unum Enarmonium genus ceteris neglectis tractarunt. Id nos docet Aristoxenus *Harmonic. Element. lib. I*, cum scribit: *τῶν μὲν ἐν ἐμπροσθεν ἁρμονικῶν εἶναι ἐσλεσθαι μόνον· αὐτῆς γὰρ ἁρμονίας ἡπτόισθαι μόνον, τῶν δ' ἄλλων γένων ὑδεμίαν παρὰ τὴν ἐνοσίαν εἶχον. σημεῖον δὲ τὰ γὰρ διαγρῆματα αὐτοῖς τῶν ἁρμονίων ἐκκεῖται μόνον συστημάτων, διατονῶν δὲ, ἢ χρωματικῶν ὑδεῖς ποσὸν ἔωρακε: eos, qui ante nos fuere, Harmonicos (i. e. Enarmonios) tantum esse voluisse constat, Harmoniam enim solum adtulerunt, reliquorum vero generum considerationem neglexerunt. Cuius rei hoc est indicium, quod ipsos harmonicorum systematum diagrammatis tantum usos, diatonorum, aut chromaticorum curam nullam suscepisse comperiamus. Oī autem ἐμπροσθεν alii profecto non sunt, quam veteres Philosophi, & in primis Pythagorei, cuius sectae erat Aristoxenus; etsi in re Musica multa innovaverit: ut proinde Aristoxenorum schola a Pythagorea diffonans ortum habuerit. Quod cum non animadvertisset Proclus *lib. III in Timaeum*, falsi, & absurdi aducatur Aristoxenum, quasi omnes omnino veteres Diatonicum ignorasse scripserit. Haec sunt eius verba: *ἐν οἷς καὶ λέγει τι βαυμασθῶν ὁ Ἀριστοξενῶς, ὅτι τὸ διατονικὸν διαγράμμα ἐκ ἡδεσάν οἱ παλαιοὶ· γραφεῖται γὰρ ἕτως . . . πῶς ἐν ταῦτα λέγει, καὶ τοὶ καὶ τῶν Πλατῶν κατὰ τὸ διατονικὸν γένος ἐκ**

θεμελιον το διαγραμμα, και τον αμφι τον Τιμαειον, θαυμασαι αξιον: quibus verbis aliquid admiratione dignum ait Aristoxenus, veteres scilicet diatonicum diagramma ignorasse; sic enim scribit... Admirari igitur licet, quomodo haec dicat, cum & Plato secundum genus Diatonicum exposuerit diagramma, & ipse Timaeus. Atqui Aristoxenus non scripserat εν ηδεσαι, ignorarunt, sed υδεις εωρακε, nemo illorum respexit, idest flocci fecere. Neque eum latere poterat ante se fuisse, qui alia duo genera tractassent, ut proinde opus fuerit cum Platonis, & Timaei exemplo redarguere; quippe idem, Plutarcho teste in *De Musica* scripserat: *Olympum vulgo Musicis reputatum fuisse Enarmonii generis inventorem, cum ante ipsum omnia Diatona fuerint, & Chromatica*: Ολυμπου, ως Αριστοξενου φησιν, υπολαμβανεται υπο των μουσικων τε εναρμονιου γενους ευρετης γεγενησθαι: τα γαρ προ εκεινι παντα διατονα, και χρωματικα ην. Et quidem Plutarchus ipse, qui in eodem libro pag. 1137 fatetur Chroma esse Harmonia antiquius, multos tamen veterum, quos ibidem recenset, δια προαιρεσιν απεσχομενος χρωματικου, consulto abstinuisse Chromate, & inter alia haec habet: ει εν τις Αισχυλος, η Φρυνηχων Φαιη δι' αγνοιαν απειχεσθαι τε χρωματικου, αρα γε εν αι αποσκευη, si quis ergo Eschilum, aut Phrynium diceret ob ignorantiam abstinuisse Chromate, nonne absurde diceret? attamen pag. 1143 sic confidenter loquitur: τριαν δ' οσαν γενων εις α διαφαιρεται το ηρμωσμενων... περι ενου μουσικου οι παλαιοι επραγματευσαντο, επειδη περ εντε περι χρωματικου, εντε περι διατονω οι προ ημων επισκοπων, αλλα περι μουσικου τε εναρμονιου: cum tria sint genera, in quae harmonia omnis tribuitur... unum dumtaxat eorum veteres summo studio tractarunt; quandoquidem qui nos aetate praecederunt, neque Chromaticum, neque Diatonicum respexere, sed solum Enarmonium. Profecto si haec profusus gemella Plutarchi verba prae oculis habuissent Proclus, & Meibomius, nec ille adeo θαυμαστων, quod scripserat Aristoxenus, duxisset, neque hic a Procli incusatione eum purgare fatagens, oratorio utcumque modo ista protulisset diceret. Ex his igitur pro certo habes, quotquot inter veteres sapientiae, & severitatis laude floruerunt, ceteris generibus posthabitis, Enarmonicum unum coluisse: inter quos sane Stoicos; atque istos esse, οι τελεω παραπλησιον.

V.22. σεμνη) Plutarchus in *De Musica* loco supra citato testis est apud veteres ενδεμοσιον maxime in pretio habitum fuisse δια σεμνοτητα, propter eius maiestatem.

V.24. ανανδρον) Cum Chromaticum Musicac genus sese in animos insinuare, & magna voluptate percellere apud omnes sere compertum esset, ut ex adlatis in annotatione ad v. 15, 16 Aristidis & Briennii locis didicimus, hinc severiores viri pro Enarmonio depugnantes illud animos διαχων (ut Plutarchus ibidem citatus) h. c. diffundere, sive enervare discitabant. Mirum ergo non est, si etiam ανανδρον dixerint.

Ibid. φορτικον) Hoc sane loco non ita adiciendum est το φορτικον, ut grave, & molestum absolute indicet, sed potius nimis elaboratum, & ornamentis onustum, quodque Itali dicunt ammanierato, ad summam a primaeva simplicitate, & maiestate degener, & propterea nimia elegantia & adfectione molestum. Sic profusus eo addito utitur Plutarchus in libro *De Musica*, cum quosdam fugillat, quod τον καλον τροπον, pulchrum modum, quo usi antea fuerant Terpander, Thaletas, Sacadas innovandi, & placendi studio dereliquerint: Κρεξου δε, και Τιμοθεου, και Φιλοξενου, και οι κατ' αυτην την ηλικιαν γεγενοτες ποιηται φορτικωτεροι, και Φιλοκαωνι γεγενοσσι: Crexus, & Timotheus, & Philoxenus, & alii eiusdem aetatis poetae adfectioniores, & novitatis studiosi fuere. Xilander vertit importuniores.

V.26. δεσποτικη) Sic legendum ne ambigas. Namque, quod Enarmonii fautores vocabant grave, & maiestate plenum, alii, qui pro Chromatico stabant, austerum, & imperiosum traducebant. Profecto ita gravis erat, & severa Musica Enarmonia, ut effeminati, teste Aristoxeno, bilem ea audita evomerent, adeo ab ea abhorrebant. Vide Plutarchum *Symp. VII. qu. 8*: ταυτ' οι μιν αυτην, και χαριεντες ηγαπησαι υπερφωσ: οι δε ανανδροι, και διατηδευμειοι τα ατα δι' αμμοσιαν, και απειροκαλιαν, ουσ φησιν Αριστοξενος χολην εμειν, όταν εναρμονιου ακησωσιν, εξαβαλλον: haec austeri quidem, & eruditi maximore probaverunt; effeminati vero, & quorum aures inscitia, atque bonarum imperitia rerum corruptae essent, quos Aristoxenus bilem aiebat evomere, si enarmonicum cantum audirent, expulerunt. Quid mirum igitur, si adpellaverint δεσποτικη?

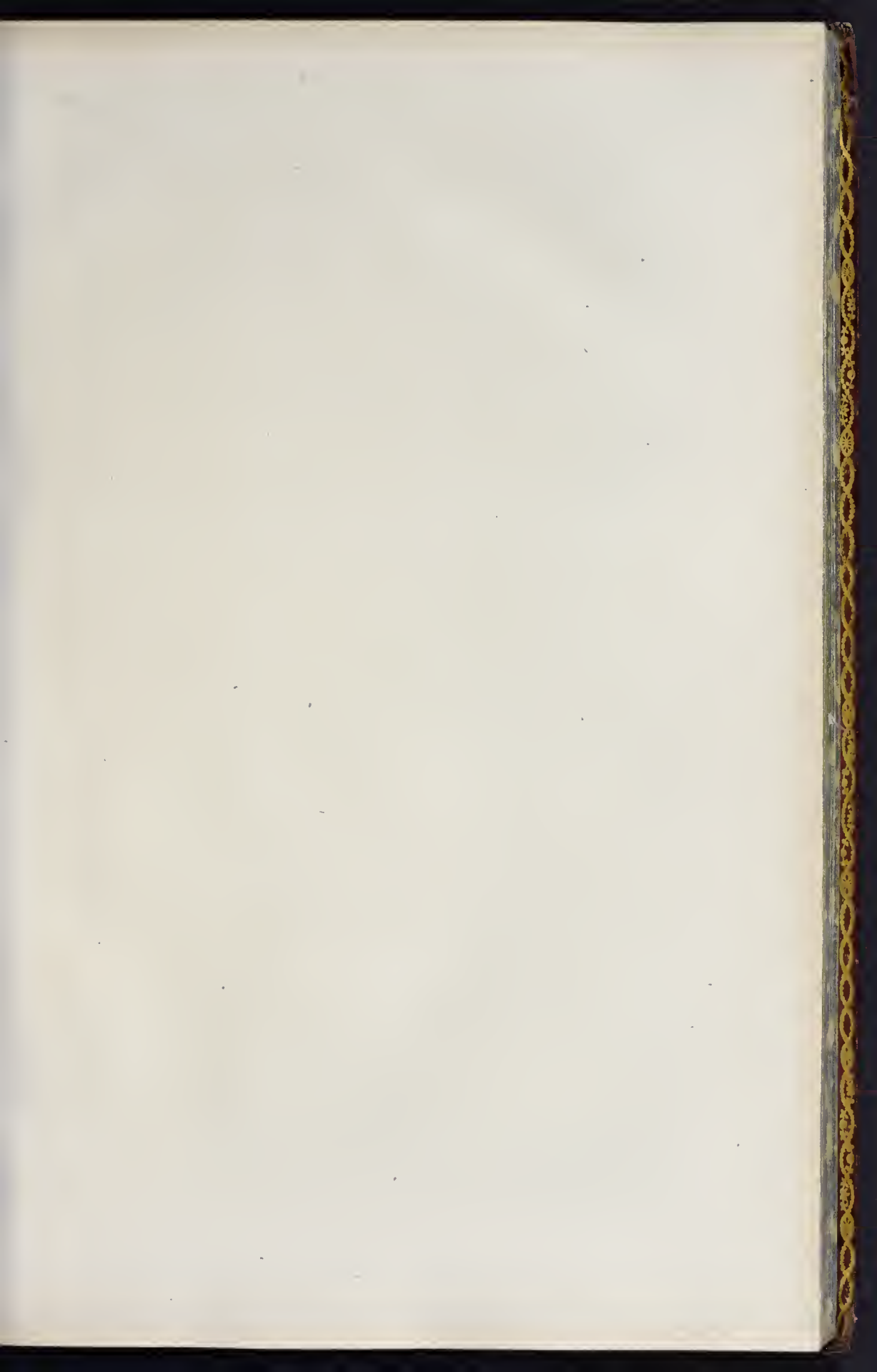
V.27. την δε ημερον) Ita legendum esse autographus suadet; primum enim illud N, quod nostri exscriptoris obtutu se obtulit, in H esse immutandum, ut passim alibi, nemo non videt; το ημερον enim, h. e. leno opponitur τω αυτην, austero, sicuti το πιθανον, persuasorium, τω δεσποτικω, herili, & imperioso adversatur; qui enim persuasione utitur, ab imperio se abstinet. Quod si illud N genuinum voles, dicendum ex ea dictione amanuensibus oscitantia excidisse litteram τ ante ε; quare legendum ε' ενμετρον δι' ενμετρον, ut alibi: saepe enim librarius noster ν pro μ scribit; ut hac ipsa columna videre est v. 14, ubi απολαιβασθαι,

pro ἀπολαμβάνῃ legitur; etſi *Col. I* recte ſcripſerat ἀντιλαμβάνονται, & παραλαμβάνονται: quod eius ſive imperitiæ, ſive oſcitantiae tribuendum. Hinc vero etiam idonea ſignificatio extunderetur, h. e. Muſica *moderata*, vel *pulchra dimenſione* elaborata: quod ſcilicet ſibi Chromatici iure, vel iniuria vindicabant.

V. 36. τὰ δ' αὖ δόδοται) Reſtituta ſic lectione, id ſibi Auſtor noſter volet: de variis quoque rythmis, & melopoeiis, non ſecus ac de variis Muſicæ generibus varias opiniones inter Muſicos invaluiſſe; atque hinc fieri, ut aliis alia probarentur, alia ſecus.

V. 38. μελοποιῶν) Etſi autographus habeat μελοποιῶν, legendum ita duximus; τοῖς εὐθμοῖς enim, ſive ἢ ρυθμοποιῶν, quæ Muſicæ uſualis pars erat, bene ἢ μελοποιῶν reſpondet. Ut docet Ariſtides *lib. I τῶν μὴ χρηſτικῶν μερῶν μελοποιῶν, ρυθμοποιῶν, ποιῶν*: uſualis partes *melopœia, rhythmopœia, poëſis*. Melopœios contra, h. e. *Lyricus Poëta* cum εὐθμῶν iugari non poſſe adparet.

V. 40. πολυμερεſατη) Eodem plane ſenſu, quo Proclus in ſua *Chreſomathia* apud Photium in *Bibl. pag. 983* teſtatur Melicam Poëſim vulgo dictam fuiſſe πολυμερεſατην: cuius locum infra dabimus in *Schol. ad Col. V v. 15*. Ex eo enim, quod Muſica innumeras ad Protei inſtar formas indueret, eius fautores inferebant poſſe illam varios hominum adfectus imitari ſive ad virtutes, ſive ad vitia inclinantes. Id autem ſibi non videri, ait Philodemus, neceſſario conſequi; quippe qui varietatem eo potius referendam ducit, quod oblectandis auribus ſit ſuapte natura deſtinata, non quod imitandi vi polleat, ut in Columna ſequenti apertius docet.

Χ Ν ΝΑΣΑΤΕΑΓΜΙΑ
 ΔΑΚΤΟΥ ΤΑΘΕΣΤΩΣ ΔΕ ΚΑΙ
 ΔΙΑΤΟΥ ΖΗΤΩΝ ΜΟΥ ΣΙΚΣ
 ΤΗΝ ΤΟΙ ΑΥΤΗΝ ΣΥΝΕΣΙΝ ΗΙ
 ΔΥΝΗΣΤΑΙ ΔΙΑΤΙΝΩ ΚΕΙΝ
 ΔΙΠΟΙΑ ΤΩΝ ΔΙΣΘΗΣΕΩΝ Ν
 ΠΩΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΣΟΝ ΤΑΙ ΤΩΝ ΑΝ
 ΥΠΑΡΚΟΥΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΖΗ
 ΤΕΙ ΚΑΙ ΤΗ ΠΡΟΣΤΟΥΤΟ ΚΕΝΩΣ
 ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΣ ΙΝ ΕΠΕΙΔΗ ΤΕΡ
 ΟΥ ΣΕΝ ΜΕΛΟΣ ΚΑΘΟΜΕΛΟΣ
 ΔΙΩΓΟΝ ΥΠΕΡΧΕΝ ΝΥΧΗΝ
 ΟΥΤΕ ΕΑΚΕΙΝ ΗΤΥ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑ
 ΖΟΥΣΙ ΕΣΙΡΕΚΑ ΙΔΕΙ ΠΡΟΣ
 ΤΗΝ ΚΑΤ'ΥΣΙ ΕΝ Η ΕΙΔΙΑ
 ΣΕΣΙΝ ΟΥΤΕ ΕΑ ΤΟΥ ΣΗΣ ΣΑΦΕ
 ΡΟΙ ΕΝ ΗΣΤΕΙ ΣΑΔΗ ΠΕΤΕΙ
 ΠΡΑ ΝΕΚΑΙ ΕΙΣ ΠΡΕΛΛΑΝ ΚΑ
 ΘΙΣΤΗΣΙΝ ΟΥ ΔΕ ΠΑΛΛΗ ΣΟΡ
 ΜΗΣ ΕΤΑ ΔΗΝ ΤΟ ΣΤ ΡΕΦ
 ΣΙΟΝ ΕΝ ΟΥ ΔΕ ΤΗΝ Ι ΠΑΡ
 ΧΟΥ ΕΝ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΕΙΣ ΔΥΕΝ
 ΣΙΝ ΕΣΙΝ ΚΑΙ ΕΛΑΤΤΩΣΙΝ ΟΥ
 ΔΕΙ ΑΡ ΛΙΜΗΤΙΚΟΝ ΗΜ ΟΥ
 ΣΙΚΗ ΚΑΘΑΠΕΡ ΜΕΣΟΝ ΕΙΣ
 Ρ ΤΗ ΔΥΣΙΝ ΟΥ ΔΕ ΤΤΟΣ Ο
 ΜΟΣ ΤΗΝ ΣΗΘΩΝ ΟΥ ΜΙΜΗ
 ΤΗ ΣΑ ΔΕ ΕΙ ΠΑΝΤΟΣ ΔΕ ΠΑ
 ΣΑ ΕΝ ΣΥΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΕ
 ΠΕ ΕΝ ΕΤΟΙ ΑΥΤΑ ΣΕΝ ΑΚΕ
 ΤΕ ΑΣ ΓΑ ΟΥΡΟΣ ΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΙ
 ΝΟΥ ΚΑΙ ΝΑΡΩ ΔΕ ΣΚΑΤΑ Χ
 ΝΑΝ ΔΡΟΝ ΚΑΙ ΚΙ ΤΙΟΝ ΚΑΙ
 ΘΡΑΣΥΜ ΚΑΘΟΝ ΠΕΡ ΗΜΑ
 ΓΣΙ ΡΙΚΗ ΕΠΤΕΡΟΥ ΔΕ ΚΑΘ
 ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΝ ΔΙΑΦΟΡΩΣ ΟΥ ΔΕ
 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΙ ΣΜΕΙΣΙΝ
 ΟΥ ΔΕ ΤΑ ΕΙΝ ΤΟΙΣ ΑΛΛΗΛ
 ΛΟΙΣ ΙΑΘΕΤΙ ΣΟΣΟΝ ΕΠΙ ΤΟΙ
 ΠΡΟΣ ΑΙΟΙΝΣ ΠΛΑΘΟΝ ΜΑ
 ΣΙΝ ΕΝ Μ ΝΩΝ ΕΣΤΙΝ
 ΔΗ ΜΙΟ ΡΙΣ ΙΑ ΔΕ ΛΕΓΕΤΙ ΡΟΣ
 ΤΗΝ ΑΣ ΘΑΙΚΙΝ ΕΙΝ
 ΚΙ ΟΛΟΝΟΣ
 ΤΡΟ Α ΜΟΙΩΝΟ
 ΚΕΙ ΜΟΣ ΤΟ ΙΚΣ ΟΤΕΙ

COL III

ψυχομενας, ἀτε ἀπάγα-
 νακτουσας, ἀθ' ἔωτας. Καὶ
 δια τοῦτο ζήτησαν μουσικὸς
 5 τὴν τοιαύτην συνῆσιν, ἣ
 δύνησεται διαγινασκείν
 αἱ ποιαὶ τῶν αἰσθησῶν
 πάς διατεθῆσονται, τῶν ἀν-
 υπαρίτων ἐπιστήμην ζη-
 10 τεί, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο κενώσ
 παραδίδωσιν. Ἐπειδήπερ
 οὐδὲν μέλος, καθ' ὃ μέλος,
 ἀλογὸν ὑπαρχόν, ψυχὴν
 οὐτ' ἐξ ἀκινήτου, καὶ ἡσυχά-
 ζουσης ἐγείρει, καὶ ἀγεί πρὸς
 15 τὴν κατὰ φύσιν ἐν ἡθεί δια-
 θεσιν, οὐτ' ἐξ ἀπτοήσης, καὶ φε-
 ρομένης ἡρῶσι. δι' ἧς ἡνίο
 πρᾶυνει, καὶ εἰς ἡρέμιαν κα-
 θιστήσιν, οὐδ' ἀπ' ἀλλῆς ὀρ-
 20 μῆς ἐπ' ἀλλήν ἀποστρέφειν
 οἶον ἐστίν, οὐδὲ τὴν ὑπαρ-
 χούσαν διαθεσιν εἰς ἀυξή-
 σιν φέρειν, καὶ ἐλαττώσιν. οὐ-
 δε γὰρ μιμητικὸν ἢ μου-
 25 σικὴ (καθάπερ τινες ονει-
 ρωτοῦσιν, οὐδ' ὡς οὗτος, ὃ
 ποιότητος ἦθῶν οὐ μιμη-
 τικᾶς λέγει, πάντως δὲ πα-
 σᾶς τῶν ἦθῶν ποιότητος ἐ-
 30 πικρῖνει τοιαύτας, ἐν αἷς ἐ-
 στι μὲ γαλοπρέπες, καὶ ταπει-
 νον, καὶ ἀνδράδες καὶ ἀ-
 νανδρον, καὶ κοσμῖον καὶ
 35 γειρικὴ. διὸ περ οὐδὲ καθ'
 αὐτὰ εἶναι διαφορᾶς, οὐδὲ
 κατὰ τὴν ἀλλήλοισ μίξιν,
 οὐδὲ τὰς ἐναντίας ἀλλή-
 λας διαθεσεῖς, ὅσον ἐπὶ τοῖς
 40 πρὸς ἀκοὴν ἐπαισθημα-
 σιν. ταδε γὰρ μόνων ἐστίν
 δημιουργῶν. Ἄ δε λέγει πρὸς
 τὸ μὴν παρὶς ἀσθᾶν κινήσιν,
 καὶ τὲ λόγῳ συνολον εἶναι,
 45 τροπῶν ὁμοίῶν ἐπὶ ἀπο-
 κειμένων, κινήτικωτέρα

αλ-

frigescentes, sive indignantes, si-
 ve quiescentes. Et propterea cum
 quaerit Musicus talem scientiam,
 qua dignoscere queat, quomodo
 certae quaedam sensuum adfectio-
 nes statim disponantur, rerum
 non existentium scientiam quae-
 rit, & inania ad id praecepta
 tradit. Siquidem nulla modula-
 tio, quatenus nuda modulatio est
 nulla ratione praedita, animum
 neque ex immobili & inerti sta-
 tu excitat, & inducit ad cape-
 fendam in moribus dispositionem,
 quae naturae sit magis consona,
 neque calentem adhuc, & agita-
 tum animum unquam compefcit,
 & tranquillum reddit, neque ex
 alia in aliam propensionem de-
 flectere potis est, neque praesen-
 tem eius adfectionem vel augere,
 vel minuere: nec enim imitans
 quid est Musica (ut quidam som-
 niantur, neque ut hic noster, qui
 morum *musicorum* qualitates non
 quidem imitatrices dicit, sed om-
 nes omnino ita comparatas esse
 decernit, ut in iis simul insit ma-
 gnanimitas & abiectio, virilitas
 & ignavia, modestia & audacia)
 non, inquam, est imitans ma-
 gis, quam ars coquinaria: qua-
 propter neque per se esse canti-
 lenas *Enarmonii*, vel *Chromatici*
generis differentes, neque per mu-
 tuam mixtionem, nec oppositas
 esse inter se invicem earum di-
 spositiones, quantum ad aurium
 perceptiones adinet; has enim dif-
 ferentias tantummodo artifices no-
 runt. Quae autem dicit de eo,
 quod *cantus modulationes* commo-
 tionem excitent, & generatim fer-
 mone ipso sint magis commoven-
 tes, similibus adhuc manentibus
 moribus,

ali-

V. 1. ψυχόμενας, ἀτε απαγανακίσεως) Quomodo haec connecti cum antecedentibus possint, vide Commentarium, ubi, quas supplenda viderentur, adscriptimus. Huiusmodi enim participia ad ψυχας referri debere verosimillimum est.

V. 10. παραδίδωμι) Verbum παραδίδωμι hoc sensu accipi posse, quo a nobis est explicatum, prae reliquis manifestum facit Aristides Quintil. lib. I pag. 5 apud Meibomium, ubi ποιεῖσθαι παραδοσιν usurpat pro tradere, sive praecepta tradere.

V. 12. αλογον) Videtur quidem heic etiam αλογον interpretandum, ut in antecedenti Col. v. 18. αλογον επακουσις. Etenim si auditio est irrationalis, utique melos etiam, in quantum est auditio, irrationalis erit: quodque irrationalis est, animum rationalem percellere non posse, ait Noster. Nihilominus si quis interpretari amet verbis expers, non abnuimus. Quid enim proprie sit αλογον μελον a Platone discimus, qui in III De Rep. habet: το μελον εκ τριων εστι συνκειμενον, λογος τε, και αρμονιας, και ρυθμος, h. e. melos tribus constat, sermone, harmonia, & rhythmo. Si igitur λογον auferas, vel seorsim ab eo melos consideres, αλογον fiet. Id quod ab Aristotele Probl. sect. XIX, quaeft. 10 dicitur: Φωνη, η ανευ λογος εδοθη, οιοι τερελιζονταν: vox eius, qui canendo verba non pronunciat, qualis est eorum, qui cicadarum more strepunt (vide, quae de voce τερελιζων adnotabimus ad Col. IV, v. 28); a Plutarcho autem ψιλον μελον, idest nudus concentus appellatur: Libro enim Conviv. VII, quaeft. 8. Philippum sic differentem inducit, sibi videri ετ' αν αυλε ποθε καθ' αυτον, ελε λυρας μελον χωρις λογος, και ωδης επιτελει το συμποσιον, neque lyrae cantum per se sine sermone, & carmine delectatum ire convivium: mox post pauca interiecta concludit: αν δ' εστιται (ψαλιρις Φωνη και αυλε) μελα λογος, και ωδης ενωου και ερεπυσα τον εν ημιν λογον, εισαγωγην, οιομενοι και Μαρσαν εκεινον υπο τω θεω κολασθηαι, οτι φορβαιε, και αυλοις επιτομισας εαυτον εολμυσε ψιλω μελει διαγωνιζεσθαι προς ωδη και κιθαραν: quando autem (psalterii, vel tybiae vox) simul cum sermone, atque carmine coniuncta nos compellat, ut convivio interstet, & oblectet sermocinandi vim, quae in nobis est. libenter excipiamus; reputare enim debemus Marsyam illum a Deo punitum esse, eo quod capistro, & tibiis sibimet os praecidens ausus est nudo cantu (h. e. αλογω, sine sermone) decitare adversus carmen citharae coniunctum. Ita contra apud Aristidem lib. II pag. 67 dicitur ποῆσις ψιλη, eadem, quam dixerat pag. 63, χρῆσθαι δια ψιλων λεξεων, uti nudis verbis sine Musica. Atque hinc apud Athenaeum lib. XIV invenies dictum ψιλοκιθαριστην, qui citharam sine cantu pulsat. Quare etiam infra Col. XXIX versu penult. legendum ducimus μελη ψιλα eodem plane sensu. Hanc autem τω αλογω explicationem minus Epicuream idcirco heic assignari posse censemus, quia in sequentibus Noster Poësi facultatem commovendi animum non denegat, & Col. XV Musicam, ait, consolari non posse eos, qui infortunia in amore passi essent, eo quod istiusmodi munus sit solius orationis, λογος γαρ μοις το τοισιον. Ubi etiam τω λογον explicare velis rationem; utique ratio ad aliquem consolandum non nisi verbo aperitur. Et Col. IX monstrosam iudicat adversarii sui opinionem, qui Musicam scripserat κινητικην ειναι μαλλον της λογιστικης διανοιας, commoventem magis esse, quam rationabilem sententiam. Τω λογω igitur animum commoveri posse non inficiatur.

V. 14. εγειρει και αγει) Respicit heic Musicam, quam dicebant διασαλικην, cui animos excitandi vim tribuebant; sicuti in sequentibus μεση, mediam, quae quietem induceret, & συσαλικην, quae violenter commoveret, spectat. Varias autem variis excitandis effectibus Musicas rationes τα ηθη, mores, antiqui dicebant. De quibus audire praestat Aristidem lib. I: Διαφερει δι' αλληλων αι μελοποιαι ηθει· ως φαμεν την μεν συσαλικην, δι' ης παθη λυπηρα κινουμεν· την δε διασαλικην, δι' ης τον θυμον εξεγειρομεν· την δε μεσην, δι' ης εις ηρεμιαν την ψυχην περιαγωμεν. Ηθη δε ταυτα εκαλεσθη, επειδη περι τα της ψυχης καταστηματα δια τειλων περατον εθεωρηθη τε, και διορθηθη: differunt autem inter se meloeciae More, ut cum dicimus aliam esse Systalticem, per quam tristes animi adfectus movemus; aliam Diastalticem, per quam animum excitamus; aliam Medianam, per quam ad quietem animum perducimus. Hi autem Mores vocantur, quoniam animi constitutiones per hos primum considerabantur, & corrigebantur. Negat ergo Noster nudam Musicam verbis seiunctam, cum brutum quoddam sit, ea pollere facultate, quam ipsi vulgo tribuebant veteres, scilicet ut vi sua animos percellere, & proinde vel ab inertia excitare, vel eorum impetus compescere, & varias in eis adfectiones creare valeret. Contra Plato De Rep. lib. III: κυριαστη εν μουση τρεφιη, οτι μαλιστα καθυδνει εις το ελος της ψυχης ο τε ρυθμος, και αρμονια, και ερρομενεσθα απτεται αυτης φοροτα την ευσχημουσην, και ποιει ευσχημ

εὐσχημόνα, εἰς τις ὁρθὰς τῶν ἀπὸ τῆς εἰς δὲ μὴ, τανατίου, quae sic latine vertenda remur: *maximi momenti est in Musica educari: inimos enim animi recessus permeant rhythmus & harmonia; & validissime eum adficiunt, quippe decorem inducunt, bonæque reddunt, quicumque recte in ea fuerit institutus; sin minus, contra*. E quibus verbis manifestum est totam hanc vim nudae Musicae, idest ἀλογῶν tribuere Platonem, quandoquidem ait id evenire, cum ρυθμῶν, καὶ ἀρμονία ἀπτεται αὐτῶν, *rhythmus, & harmonia animum tangunt: igitur etiam demto λογῶν, qui simul cum ρυθμῶν καὶ ἀρμονία melos constituit (uti loco in praecedenti adnotatione citato), ea tamen reliqua efficacissime in animum influunt, quibus praecipue Plato vim μιμητικὴν tribuit, quam Philodemus negat (vide adnot. seq.), & vix, aut ne vix quidem orationi concedit*. Ait enim eodem libro: *σικρον δε τι μερῶν εν πολλῶν λογῶν της μιμησεως, η εδεν λεγῶν; exiguam vero pars imitationis in multa oratione erit, au potius nullam esse dicam?*

V. 24. μιμητικῶν. . . σικρωτήτων) Inter somniantes recensere Aristotelem, & Platonem non veretur; siquidem alter id aperte subponit, cum *Problem. sect. XIX, quæst. 29* quaerit: *δια τι οἱ ρυθμοὶ, καὶ τὰ μελῆ Φωνῆν ἔσονται εἰκῆν· οἱ δὲ χυμοὶ ἔ, ἀλλ' ἔδε τὰ χρωματα, καὶ αἱ ὁσμῆν; cur rhythmi, & melodiae, quae voces sunt, moribus similes sese exhibent, sapores vero, aut colores, aut odores non ita?* Alter vero discrete vim μιμητικὴν Musicae tribuit, atque in specie τῆ ἀρμονία, concentui, vim imitandi varias hominum actiones concedit. Sic *cap. 9 lib. III De Republ.* cum loquitur de ea harmoniae specie, quam πολεμικὴν, vel εὐοπλιον adpellabant, ἢ εν τῆ πολεμικῆν πράξει οὐτῶν ἀνδρῶν, καὶ παση εἰαιῶν ἐργασίῶν πρεπωτιῶν αν μιμησαιτο Φθογγῶν τε καὶ προσῳδίας, καὶ ἀπόδοχοῖς, ἢ εἰς τραυματα, καὶ θανάτους οὐτῶν, h. e. quae eius, qui in bellico conflictu, & in omni violenta actione viriliter se gerit, voces atque verborum conformationem pro dignitate imitetur, nec non cui res male cedit, aut in vulnera, mortemque ipsam cadit. Mox vero ait ρυθμῶν εἶνῆ ἔν μιμηματα, vitæ imitationes; quare videndum inculcat, quæ ρυθμοὶ ἀνελευθερίας, καὶ ὕβρεως, ἢ μανας, καὶ ἀλλῆς κακίας πρεπῶσαι βλαστῶν, καὶ τινῶν τοῖς ἐνάσιῶν λυπῶν ρυθμοῖς, quinam pedum motus clausularumque rationes sint propriae atque accommodatae inliberalitati, contumelias, furori, & aliis vitiosis affectibus, quæ moduli contrariis congruant. De huiusce imitandi vi, qua Musica profecto putabatur, copiose etiam differit Aristides *lib. II De Musica* apud Meibomium *pag. 63. & seq.* ubi respondet illis, qui ambigebant, an omnis modulatio movere animos posset. Cum enim statuisset πρώτῃν ἡμῶν μαθησῶν δι' ὁμοιοτητων γινεσθαι εν ταις αισθησεσιν, h. e. primam doctrinam per similitudinem nobis gigni in sensibus, cumque id probasset exemplo picturae, & figlinae, tum subdit: *μουσικῆ δε πως εν αειλει, ἔ δια μιας αισθησεως, δια πλειονων δε ποιημεν την μιμησιν; Musica vero quomodo non percellat, quae non per unum sensum, sed per plures instituit imitationem?* Musicam autem heic intelligit non unam melodiam, sed cuius partes sunt *eratio, & actio, & proinde saltatio, & histronica*. Quare concludit: *Μουσικῆ δε ἐναργεστάτα πειθεῖ· τοιςτοις γαρ ποιεται την μιμησιν, οἷς καὶ τὰς πράξεις αὐτὰς ἐπ' ἀληθείας ἀποτελεισθαι συμβαίνει: Musica efficacissime persuadet; talibus enim rebus imitationem instituit, quibus & actiones ipsas reversa perfici contingit*. Inde tamen ne colligas Aristidem a Platone dissentire, eo quod vim μιμητικὴν, quam Plato nudae harmoniae, & rhythmo tribuit, hic Musicae latius sumtae, cuius partes sint non modo oratio, sed etiam saltatio, adsignet. Quam enim vim Musicae ita sumptae concedit, propterea quod plures simul sensus adficiat, non denegat soli harmoniae, quin imo ipsius proprie esse per diversa systemata animam adficere, varioque adfectus in ea excitare, edisserit *pag. 95*, quare ait: *η καθ' ὁμοιοτητα ἕκαστῆ ψυχῆ προσφερον ἀρμονίαν, ἢ κατὰ ἐναντιότητα το τε φανλον, καὶ ὑποικυφον ἢ ἐκκαλυψεις, καὶ ἰσῶν, καὶ βελτιον ἐνθῆσεις, καὶ πειθῶ ποιησεις· εἰ μὲν ἀγενες, καὶ σκληρον ὕπειν, δια μεσότητῶν ἀγῶν εἰς τανατίον· εἰ δ' ἀσειον, καὶ χρηστον, δι' ὁμοιοτητες αὐξῶν εἰς συμμετρον, &c.* quae ita Meibomius: *aut per similitudinem cuique animae harmoniam adplicans, aut per contrarietatem pravum & ignavum morem deseges, & sanabis, ac meliorem immittes, & persuasione duces; si quidem ignobilis, & durus adst, interveniente medio duces in contrarium; sin urbanus ac suavis, per similitudinem aucturus in constitutionem moderatam*. Quae omnia quam similia sint iis, quae fieri posse per Musicam Philodemus negat, quisque videt. Denique post multa Aristides concludit: *ὅτι γαρ δι' ὁμοιοτητῶν οἱ φθογγῶν, καὶ συνεχῶν μελωδίας πλαττωσι τε εν ον ἡδῶν εν τε παισι, καὶ τοῖς νῆν προβατικῶν, καὶ ἐδομυχῶν ἐξαγῶν, ἐδῆλῶν καὶ οἱ περὶ Δαμῶνα: sonos enim per similitudinem, & adfudum melodiam non existentes mores fingere cum in pueris, tum in provecitibus, atque penitus latentes educere, Damon quoque manifestum reddidit*. Damonem autem intelligit Musicum, qui non modo scriptis, sed factis id docuit; de eo enim narrant praecipisse tibiae, quae adolescentibus quibusdam temulentis, & perverse agentibus Phrygium canebat, ut

ut modum mutaret, Doriūque caneret: atque ita illos a temerario impetu destitisse. Videsis Galei locum, quem in scholiis ad *Col. XIX* adferemus, ubi de rhythmi, & harmoniae virtute ex Platonis sententia loquitur, Damonis factum recitat, eiusque rei Physicas rationes adstruere satagit.

V. 27. ποιητας ηδων) Quenam veteribus dicerentur in Musica ηδων, mores, docuimus ad v. 14 ex Aristide. Praefat autem ex Euclidis in *Harmonica Introductione* locum, heic adscribere (quem locum, Bryennius more suo totidem verbis in nonam *lib. I* sectionem, & iterum in decimam *lib. III* transfudit) ut res clarius intelligatur: Κατα μελοποιαν δε γινεται (μεταβολη). οταν εκ διαστηματικης ηδως εις συσταλτικον, η εις ησυχαστικον η εξ ησυχαστικης εις τι των λοιπων η μεταβολη γινεται. Εστι δε διαστηματικον μεν ηδως μελοποιας, δι ου σιμναιεται μεγαλοπρεπεια, και διασμα ψυχης ανδραδες, και πραξεις ηραικαι, και παθη τετοις οικεια. χρισται δε τετοις μαλιστα μεν η τραγωδια, και των λοιπων οσα τετο εχεται τε χαραιηρος. Συσταλτικον δε, δι ε συναγεται η ψυχη εις ταπεινοτητα, και αναδρον διαθειον. αρμοσει δε το τοιθον καταστημα τοις ερωτικοις παθεσι, και θρηνοις, και οικτοις, και τοις παραπλησιοις. Ησυχαστικον δε ηδως εστι μελοποιας, φ παζεπεται ημεροτης ψυχης, και καταστημα ελευθερον τε και ειρημικον αρμοσει δε αυτα υμνοι, παιαιης, εγκωμια, συμβηλαι, και τα τετοις ομοια: *Per melopoem autem fit mutatio, cum ex distendente More in contrabentem aut quietum; aut ex quieto in reliquorum aliquem fit transitus. Est vero distendens Mos melopoem, quo signatur magnificentia, ac virile animi robor, tum actiones heroicae, atque his similes adfectus: hie itaque maxime utitur tragoedia, & poemata, quae ex reliquis huius characteri sunt propiora. Contrabens Mos est, quo animus contrahitur ad humilitatem, & effoeminatam dispositionem: atque huiusmodi status convenit amatoris adfectibus, tum lamentis, & ibrenis, atque id genus aliis. Quietus denique melopoem Mos est, quem consequitur animi tranquillitas, statusque liberalis, ac pacificus: huic conveniunt hymni, paeanes, laudes, consulta, atque his similia.* Vides profecto ab Euclide τοις ηδωσι eadem tribui, quae heic a Philodemo enumerantur; siquidem το μεγαλοπρεπες, ταπεινον, ανανδρον effectus esse των μουσικων ηδων ipse cum reliquis tribus censebat. Nil mirum igitur, si haec ipsa Diogenes, referente Philodemo, moribus singulis inesse putabat. Quare huiusmodi moribus Musicis non quidem animi adfectiones imitandi vim tribuebat, sed potius tales in illis qualitates artis ope indi posse autumabat, quae animos commoverent, & quibus necessario se conformarent, secundum illam doctrinam, quae probata fuit etiam Aristidi Quintiliano, qui *lib. II pag. 79* sic scribit: παντων γαρ η ψυχη τυπηται εν εαυτη και εικονας εχουσα τοις υπο των λογων κινημενοις ενοημασι εκαστον τε συσχηματιζεται: nam anima omnium formas in se habens, atque imagines iis, quae a sermonibus moventur, notionibus mores singulos conformat.

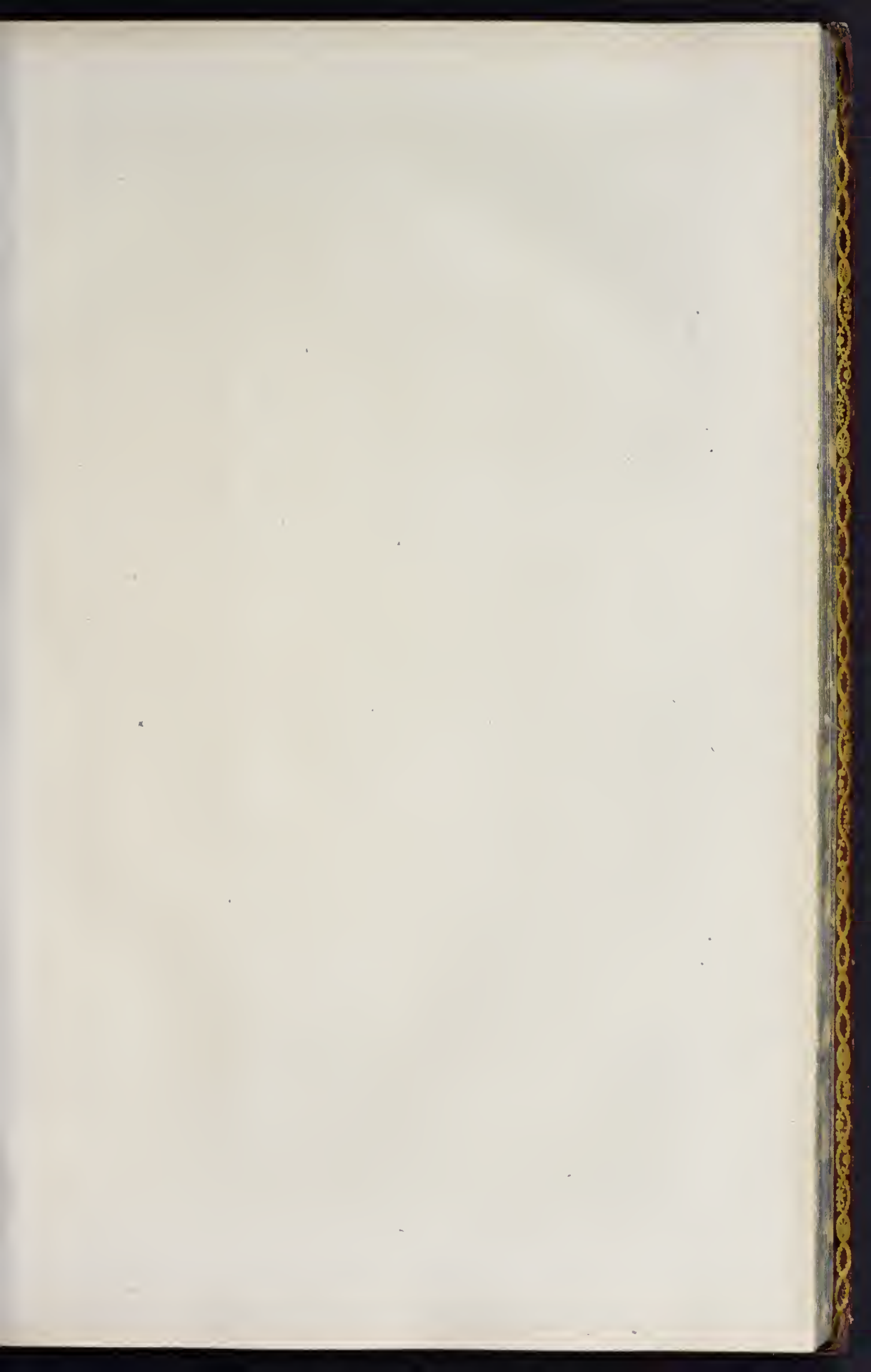
V. 34. μαλλον ηπερ η μαγειρικη) Haec verba superius referenda sunt, h. e.: οδε γαρ μεμικτικον η μουσικη μαλλον, ηπερ η μαγειρικη: non enim est quid imitativum Musica magis, quam coquinaria. Quae Philodemi comparatio sic procedit: quemadmodum Musica excitandis aurium adfectionibus, idest sonis, est comparata, ita coquinaria excitandis in palato saporibus; proinde si coquinariam imitandi vi praeditam non dicimus, quomodo Musicam imitativum quid esse adferemus? Intermedia igitur verba parenthesi sunt includenda.

V. 36. αυτα) Recte in αυτογραφη pro αυτοις emendatum cernimus αυτα, adpicto scilicet A super οις; respicit enim hoc pronomen τα μελη: siquidem de μελωσι sermonem habet, & superius inceperat, επειδηπερ οδον μελω, και ο μελω. Huiusmodi autem σφαλμα, uti & aliud insequens εναντιοις αλληλοις pro εναντιας αλληλας aequae emendatum, ex eorum numero sunt, quae minime amanuensis exscribentis παραραματα videntur, sed potius a dictante processisse, sive velis eum non bene verba exculpiisse, sive mavis auctorem ipsum inter dictandum, sua verba revocasse.

V. 37. κατα την αλληλοις μιξιν) Ut recte intelligas, quid heic sit των μελων μιξις, consule Bryennium, qui tota sectione sexta *lib. III* pertrahat: Περι της προς αλληλα μιξεως: De mutua melodiae generum mixtione. Μιξιν autem sect. 10 sic generatim definit: Μιξις, δι ης ητοι τες φθογγες αλληλοις, η τες τοπις της φωνης εμμοξομεν, η γενη μελωδιας, η τροπων συστηματα: mixtio est, secundum quam, vel Phibongos inter se, vel vocis locos aptamus, vel melodiae genera, vel modorum systemata. Quam definitionem cum reliquis, quae ibidem leguntur, ex Aristidis *lib. I*, decerpfit.

V. 43. μη παριστασθαι κινησι) Hic verbis procul dubio respicit facultatem τε κινειν com-movendi, quam Musicae vulgo tribuebant. Cum enim eam pertrahasset hoc in capite quaestionem, an ad animos informandos foret idonea, cumque id denegasset, propterea quia imitan-di

di vim nullam haberet ; ut quidam somniabantur ; ordinis ratio postulare videbatur , ut illi etiam movendi vim abiudicaret , ne quis exciperet , falem commovendis animis , ad virtutem eos inclinare posse . Hanc alteram igitur quaestionem alio loco tractandam differt : quod scilicet toto *Capite V* , h. e. a *Col. VII ad X* praestat . Vt autem quatuor insequentium linearum sententiam indicio vocis κνησιον , quae satis aperte legitur , divinare non admodum difficile fuit ; ita nimio plus in singulis vocibus restituendis nos torisimus . Difficultatis autem ratio ea est , quia in laciniosis hisce columnarum oris admodum male habitis verum lacunarum hiatum , sive detritorum elementorum numerum metiri non licet ; quippe quia tenuissimae huiusmodi papyri laciniae , dum tabellis adglutinarentur , nunc conrugatae , nunc distentae pristinum scripturae modum servare minime potuerunt . Quare mirari desines , si in tribus postremis lineis aliquanto liberior nostra supplendi ratio videatur . Vt ut autem res sit , profecto inverisimile non est haec praecipue referri ad ea , quae habentur *Col. VII* , & *Col. IX* , & *seq.* , ubi ad trutinam revocat , an melos sit κνητικον , και παραστατικον , & mox inter monstra enumerat illam sui adversarii opinionem : κνητικον μελος ειναι μαλλον της λογιστικης διανοιας : commovens magis esse melos , quam rationabilem sententiam , & exempla ab eo adlata exhibilat . Illa autem , quae supplevimus : τροπων ομοιων ετι διακεμενων , respicere potissimum remur operariorum exempla , quos laborantes Musica iuvare adhuc consueviffe scripserat Diogenes , ut Noster habet initio *Col. VIII* .

ΑΛΛΩ ΤΟ ΓΕΝΗ ΚΑΤΟΥ
 ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΝΤΙΣ ΔΙΑΤ
 ΣΙΚΩΝ ΟΥΘΕΙΟΥΤΕ
 ΤΑΙ ΜΕΝ ΑΥΤΑΡ ΚΩΣ ΚΑΙ Π
 ΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΤΙΝΑΡ Η
 ΣΕΤΑΙ ΤΑ ΔΕ ΤΟΣΑΤΤΑ ΔΕ ΤΕ
 ΚΑΙ ΝΥΝ ΟΤΙ ΤΟ ΔΑΙΜΟΝΙΟΝ ΜΕΝ
 ΟΥ ΠΡΟΣ ΔΕΙΔΙΤΙΝΟΣ ΤΙ ΜΗ
 ΜΙΝ ΔΕΙΔΙΤΙΝΟΣ ΤΙΝΑΥΤΟ
 ΤΙΜ ΔΕ ΤΑ ΔΙΣΤΑΜΕΡΟΣΙΑΙ
 ΤΟΛΗ ΕΙΝ ΕΓΕΙΤΑ ΔΕ ΚΑΙ
 ΤΟΣΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΤΡΙΟΝ ΠΑΡΑ
 ΔΟΜΕΝΟΙΣ ΧΑΣΤΙΩΤΩΝ
 ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΟΣΜΟΥ
 ΣΙΚΗ ΔΟΥΣ ΕΙΝ ΕΓΕΙΤΑΙ
 ΟΛΕΡΟΥΣ ΣΥΝΑΓΕΤΑ ΤΟΤΟΙ
 ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ ΑΥΤΗΝ ΧΡΗΣ
 ΜΕΥΕΙΝ ΔΑΨΤΕΡΑΡ
 ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΤΩ
 ΤΕ ΠΑΝΕΙΛΟΣ ΑΥΤΗΣ ΟΥΤΕ
 ΤΟΝ ΠΟΤΕ ΤΑΡ
 ΤΑΙ ΔΙΑ ΤΕΡΟΝ
 ΛΑΧΤΗΡΟ ΛΙΤ
 ΧΥΠΟΠΛΩ
 ΝΩΝ ΕΛΛΗΝ
 ΝΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ
 ΔΙΑΜΙΣ
 ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ
 ΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ
 ΜΗΝ ΟΥΘΕΙΟΥΤΕ
 ΜΑΛΛΑΝΤΕ
 ΟΝΟΣ ΝΙΑΣΤΙΝΟΜΕ
 ΔΙΑ ΜΟΝΙΜ
 ΚΙΣ ΧΑΝΤΙ
 ΠΡΗΤΗ ΜΕΝΗ
 ΤΑ ΤΟΥΣ ΑΤΩΝ
 ΠΑΛΛΙΤΩΝ ΤΟΥ
 Η ΠΛΕΙΣΤΗ
 ΛΩΝ ΚΑΤ
 ΤΟΤΕ ΘΕΩΡΕ
 ΥΕ
 ΙΣΤΙΝΟ
 ΧΑΙΟΥ
 ΠΟΣΩ

COLIV

5 αλλῶ τοπῶ κατοφομεθα.
 Περὶ τοίνυν τῆς δια τῶν μου-
 σικῶν τοῦ θεοῦ τιμῆς εἰρη-
 10 ται μὲν αὐταρχῶς καὶ προ-
 15 τερον, καὶ πάλιν τινα ρηθη-
 σεται, τὰ δὲ τοσαῦτα λεγέστω
 καὶ νῦν· ὅτι το δαιμονίου μὲν
 οὐ προσδέεται τις τιμῆς, ἡ-
 20 μιν δὲ Φυσικὸν ἐστὶν αὐτο
 25 τιμῆν, μάλιστα μὲν ὁσαίς
 θεοληψέσιν, ἐπειτα δὲ καὶ
 τοῖς κατὰ το πατρίον παραδε-
 δομένοις ἐκαστῶ τῶν
 30 κατὰ μέρος, μου-
 σικῆ δ' οὐκ ἐπιτέτακται. Δι-
 σπέρ οὐδὲ συναγεται το τοῖς
 κατὰ μέρος αὐτῆν χρῆσι-
 μεῦν, ἀλλ' ἐπερ ἀρχῆς τῶν
 35 δημοσιῶν· καὶ τοῦτ' ἂν οὐ-
 τε παν εἶδος αὐτῆς, οὔτε ὅ-
 σον ποτε παραλαμβάνε-
 ται διαπεποιημένον μα-
 40 λα ὑπο πάλαιον (καὶ οὐ-
 45 χ ὑπο πάντων, ἀλλ' ὑπο τι-
 νων ἑλλήνων, καὶ κατὰ ἐ-
 μίους καιρῶς) καὶ μὴ νῦν
 δια μισθωτῶν ἀνθρώπων,
 50 καὶ πολλὰ τερστίζειν ἐμπει-
 ρίας κατὰ τὸν λόγον πρὸς τι-
 μῆν τοῦ θεοῦ συνεργεῖν· καὶ
 μᾶλλον γὰρ καὶ πάλω πλει-
 ονός κνῆς γυμναστικῆς, καὶ
 55 διαμονιμῶς τῆς μουσι-
 κῆς ἤδη πρὸς γὰρ τὰ ἱερα
 60 παρητήμενης, ὅσον μὴ κα-
 τὰ τοὺς ἀγῶνας. Ἀλλὰ δὴ καὶ
 πάλαι τῶν πολυμνηστῶν
 ἢ πλείστη ὁσὶς ἔχει τῶν με-
 65 λῶν, καὶ τῶν κρούσεων ἡν.
 70 αὖς καὶ τὸ θεωρεῖν, καὶ τοῦ θε-
 ατοῦ, καὶ τοῦ θεατροῦ, καὶ

alibi infra videbimus. ¶ Iam ve-
 ro de honore, quo per Musicos
 Divinitas adfcitur, satis quidem
 & superius dictum est, & infra
 rursus aliqua dicentur; haec ta-
 men tanti momenti etiam nunc
 libet dicere. Divinitatem scilicet
 nostris honoribus nullatenus in-
 digere, nobis vero natura indi-
 tum esse eam colere, in primis
 quidem sanctis animi impulsibus
 divinitus inspiratis, deinde vero
 etiam ceremoniis patrio ritu uni-
 cuique singillatim traditis, Mu-
 sicam vero nequaquam fuisse in-
 peratam. Quapropter non inde
 colligitur Musicam, licet eas ce-
 remonias comitetur aliquando, sin-
 gulis esse utilem, sed potius pub-
 licas preces. Et proinde patet
 nec quamlibet Musicae speciem,
 nec quidquid unquam traditione
 adcepimus valde usitatum ab an-
 tiquis, (neque ab omnibus, sed
 a quibusdam Graecis, & certis
 temporibus) quodque nunc per
 mercenarios homines, perque pe-
 ritiam multum lascivienti voce
 perstrependi exercetur, ad Divi-
 nitatem colendam rationabiliter
 conducere: & praesertim cum
 multo plus sit hodie venalita-
 tis, & Musica in sacris constan-
 ter sit repudiata, tantum non
 in agonibus. Ino etiam anti-
 quitus celebriorum agonum plu-
 rima praebitio non in cantibus,
 & instrumentorum pulsationibus
 consistebat. Ita ut & θεωρεῖν
 spectandi, & θεατῆ spectatoris,
 & θεατρῆ theatri, &

CAP. II.
 An Musi-
 ca Divinita-
 ti colendae
 per se sit i-
 douca?

V. 1. ἀλλὰ τοῦ) h. e. a Columna VII, usque ad X, ubi eam quaestionem agit, an Musica vi κλητικῆ sit praedita?

V. 2. περὶ τοῦν τῆς τῆ Θεῶν τιμῆς) Duo esse Musices officia ait Plutarchus in *De Musica* pag. 1146: τὸ πρῶτον αὐτῆς καὶ κάλλιστον ἔργον, ἢ εἰς τῆς Θεῶν εὐχαριστίας ἐστὶν ἀμοιβὴ ἐπομῆνον δὲ τῶν καὶ δευτέρου, τὸ τῆς ψυχῆς καθάρσιον, καὶ ἐμμελές, καὶ ἐναρμονίον συστήμα: primum ipsius & pulcherrimum officium est, grata adversum Deos remuneratio; consequens vero alterum, pura, & concinna, sibi que conveniens constitutio. Et paullo superius pag. 1140: ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων . . . ὅλην αὐτῆς ἐπιστήμην πρὸς τῆ θεῶν τιμῆν, καὶ τὴν τῶν νεῶν παιδεύσιν παραλαμβάνεσθαι: apud antiquiores Graecos. . . totam scientiam illam Deorum venerationi, adolescentumque institutioni impensam fuisse. Ambo autem haec munera τῶν παιδεύσιν, hominum institutionem generatim respiciebant; itaque cum Musicae τὸ παιδεύειν tribuerent, utrumque intelligebant. Quare idem Plutarchus in *Conv. Sapient.* pag. 156: αἱ δὲ Μῦσαι (μεμψαντ' ἂν ἡμᾶς) καὶ πανταπάσων, εἰ νομιζόμεν αὐτῶν ἔργον εἶναι κίθαραν καὶ αὐλὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ ἤθη, καὶ παρηγορεῖν τὰ πάθη τῶν χρωμένων μελεῖσι καὶ ἀρμονίαις: Musica autem omnino nobis indigentur, si putemus ipsarum opus esse cytharam & fislulam, non morum institutionem & adfectuum animi moderationem, quae consequuntur, qui cantibus utuntur & concentibus. Hymni enim, qui in Deorum honorem gravi quodam concentu canebantur ad mores hominum componendos maxime conducere censebant. Hinc Aristides *lib. II*, ubi de Musica παιδευτικῆ verba facit inter alia haec habet: ταῦτα ἐν δρωτῆς ἐκ παιδῶν, μαγαζῶν δια βίῃ μουσικῆν ἀσκήν, καὶ μελεῖσι, καὶ ῥυθμοῖς, καὶ χορείαις ἐχόντο δεδοκιμασμένας ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς εὐφροσύναις, καὶ ταῖς δημοσύναις θείαις εὐρταῖς συνήθει μελῆ τῶν νομοθέτησαντες; ἃ καὶ νομῆς προσήγοροντο, μετὰ τὴν τε τῶν εἶναι βεβαιωθέντος αὐτῶν τῆν ἱερουργίαν ποιησάμενοι. καὶ μόνον δὲ ἀκλήτῃ δια τῆς προσήγορίας ἐστευφημίσαν: haec autem a peritis videntes compulerunt eos tota vita ad Musices exercitium: adhaec cantilenis, & rhythmis, & saltationibus utebantur probatis, cum tam in privatis laetitias, quam publicis Deorum festis consuetos quosdam cantus lege constituisent, quos & Nomos adpellabant, firmitatem ipsis inde machinati, quod in sacris adhiberentur, mansurosque immobiles per adpellationem bene ominabantur. Exinde patet, cur Noster, cum de Musica παιδευτικῆ verba fecisset, de Divinitate etiam per Musicam colenda sibi differendum fuisse adstruat; etsi pauca haec contentus sit adnotare, propterea quod & alibi in hoc argumento fuerit versatus, & mox de eodem sit tractaturus: scilicet quia eius ἀταραχῆς Diogenes utrumque de more copulaverat. Propterea etiam, paucis de Musica sacra delibatis, sic ad alia pertransiens concludit *Col. seq. v. 13*: Ἐπεὶ δὲ ἀποχρητῶς καὶ περὶ τῆ δια Μουσικῆς παιδεύεσθαι λέλεκται, περὶ τῶν ἐγκωμίων κ. τ. λ., quoniam vero sufficienter de institutione per Musicam disputatum est, de encomiis &c.

V. 5. καὶ πάλιν τῶν ῥηθῆσεται) Quod haec pollicetur, *Col. XX, XXI, & XXII* exsequitur; ubi rursus, sectando suum adversarium, de honore, quo Dii per Musicam adfici credebantur: verba facit.

V. 7. τὸ δαιμόνιον ἢ προσδίδεται τῶν τιμῆς) Verissima quidem iententia, & divinis consonans Scripturae Sanctae testimoniis. Sed Epicureus homo non aliunde, quam ab Epicuri sece hauserat. Epicuri enim dogma fuit (uti habemus in eius epistola Menaeo inscripta apud Laërtium): μὴδὲν κῆτε τῆς ἀθάνατος ἀλλοτρίον, κῆτε τῆς μακαριότητος ἀνοικεῖν αὐτῶ (θεῶ) προσάπτει: nihil Deo vel ab immortalitate alienum, vel a beatitate adscribas. Beatitatem autem Deorum in inertia, & rerum humanarum incuria Epicureos constituisse, ecquis ignorat?

V. 12. τοῖς κατὰ τὸ πατριῶν παραδεδόμεναις) Admittit quidem Noster, quae vulgo credebantur Divinitatis colendae instrumenta, θεοληψίαι scilicet, sive ἐνθουσιασμοί, divinos adfatus, & patrias ceremonias; sed id contendit, Musicam hisce duobus non necessario esse sociandam, ita ut dici possit per Musicam Deos coli, etsi per accidens saepe ea comitetur. Contra vero alii inde inferebant Musicam suapte natura ad Deos honorandos esse comparatam, quia & qui Divino furore essent perciti, statim ad canendum excitarentur, & veteres, Graeci praefertim, lege sanxissent certas cantilenas, & rhythmos, & choreas in sacris usurpanda, quae proinde νομῆς dicebant. Hinc Theophrastus (quem adlegat Plutarchus *Sympos. I quaeβ. γ.*) aiebat tria esse Musices principia *dolorem, voluptatem, enthusiasmum*: Λέγει δὲ Θεοφραστος μουσικῆς ἀρχαίς τρεῖς εἶναι, λυπην, ἰδούνην, ἐνθουσιασμόν, ὡς ἐκάστῃ τῶν παρατρέποντος ἐκ τῆ συνήθους, καὶ ἐγκληνωτος τῆν Φωνῆν: tria, ait Theophrastus, esse Musicae principia, dolorem, voluptatem, divinum instinctum, quorum unumquodvis vocem a consuetudo modo aversam ad canen-

canendum inclinēt. Et mox: *μαλιστα δὲ ὁ ἐνθουσιασμος ἐξίστησι, καὶ παρατρέπει το τὲ σῶμα, καὶ τὴν φωνὴν τὴ συνήθως καὶ καθεστῆκετος: maxime autem divinus instinctus & corpus, & vocem de confucto statu modoque exturbat, atque pervertit. Quibus adprime consonant, quae habet Aristides lib. II: Καὶ μὴ ἐκ ἀπο μίας ἡμῖν αἰτίας ἑώραν εἰς τὸ μελωδῶδες τρεπομεναι· ἀλλὰ τὴς μὲν ἐν εὐθυμίας ὑφ' ἡδονῆς· τὴς δὲ ἐν ἀχθῆσει ὑπο λυπῆς· τὴς δὲ ὑπο θείας ὀρμῆς καὶ ἐπιπνοίας κατεχομεναι ὑπο ἐνθουσιασμοῦ: & certe non ab una causa nos ad modulandum converti viderunt: sed alios in rebus laetis a voluptate: alios in adversis a moerore: alios a divino impetu atque adflatu mentis evocatione defixos. Et infra varias ait esse aptitudines ad varias melodiae species: αἱ μὲν γὰρ παιδῶν δι' ἡδονῆν, αἱ δὲ γυναικῶν κατὰ πολὺν διὰ λυπῆν, αἱ δὲ πρεσβυτῶν δι' ἐνθουσιασμον· οἷον διὰ τὰς ἐν ἑορταῖς ἐπιπνοίας εἰς τὸ ἀδειν ἔξαγονται: aliae sunt enim puerorum, qui ob voluptatem; aliae mulierum, quae ut plurimum ob moerorem; aliae senum, qui ob divinum furorem, uti ob adflatu in festis ad canendum excitantur. Et quidem Socrates apud Platonem in Phaedro de *μανία, furore*, verba faciens & eum summopere commendat, & quatuor eius species enumerat, scilicet *μαντικὴν*, quae Apollinē, *τελετικὴν*, quae Bacchum, *ποιητικὴν*, quae Musas, & *ἐρωτικὴν*, quae Venērem, & Amorem auctores habent; de tertia vero singillatim sic loquitur: *τρίτη δὲ ἀπο Μῦσων κατοχὴ τε, καὶ μανία λαβῆσα ἀπαλλῆν καὶ ἀβάτων ψυχῶν ἐγείρῃσα, καὶ ἐκβαλλῆσα κατὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατὰ τὴν ἀλλήν ποιῶσιν: tertia vero infania & mentis excessio, quae teneram inadcellamque animam susceperit, est a Musis, illamque & excitat & adflat ad cantilenarum, & reliquae poëseos impetum. Admisso igitur divino huiusmodi furore, qui ad cantum excitaret, nil mirum, si Musicam Diis tantopere gratam ducerent, & festis celebrandis addicerent. Et sane hinc Aristides l. c. infert: ταῦτα ἐν ὄραντες παρὰ τὸν διὰ θεῶν μουσικὴν ἀσκεῖν, καὶ μελοῖσι, καὶ ρυθμοῖσι, καὶ χοροῖσι ἐχθρῶν δεικνύμεναι, ἐν τῆς ἰδιωτικαῖς εὐφροσυναῖσι, καὶ τῆς δημοσιαῖς θείαις ἑορταῖς συνήθῃ μελῆ τῶν νομοθετησάντων, ἃ καὶ νόμους προσηγορεῖται: haec autem videntes compulerunt eos tota vita ad Musicae exercitium: adhaec cantilenis, ac rhythmis, & saltationibus utebantur probatis, cum tam in privatis laetitias, quam in publicis Decorum festis consuetos quosdam cantus lege constituisent, quos & Nomos adpellabant.**

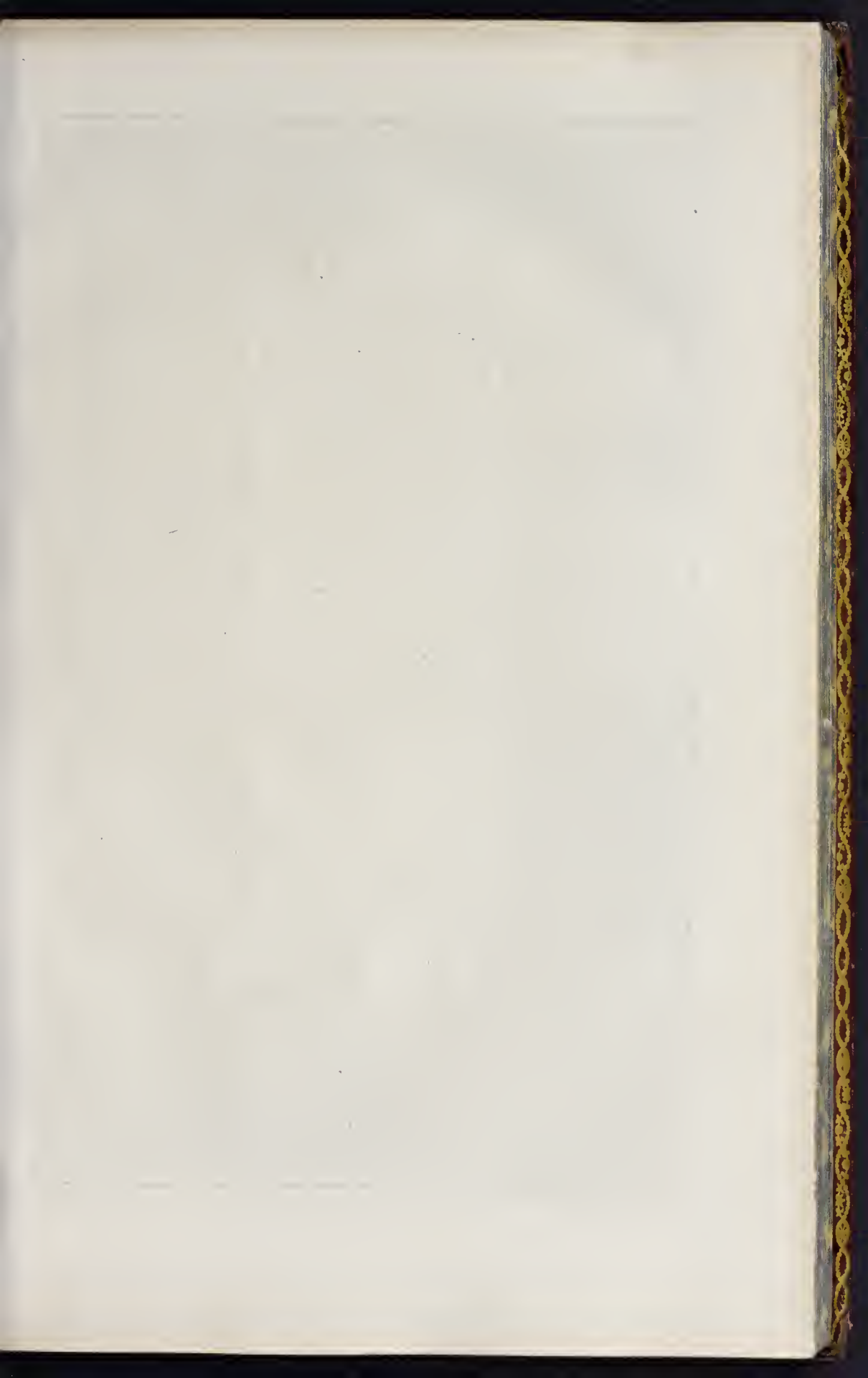
V. 13. *ἐκαστῶ τῶν κατὰ μέρος*) In autographo adscriptum fuerat τῶν μουσικῶν. Vocem autem μουσικῶν errore huc inrepsisse & sensus docet, & puncta, quibus est confixa, dubitare non sinunt. Eccei autem huiusmodi erratum adscribemus? Librario utique non videtur. Vox enim μουσικῶν in tota hac columna nullibi comparet; itaque dici nequit oculorum παραφραματι factum esse, ut is dictionem superius, vel inferius positam huc interiecerit. Probabilis igitur erit, si dicamus a distante, & quidem auctore, errorem profectum, cuius in mente cum perpetuo μουσικα, & μουσικοι verarentur, nihil facilius fuit, quum ut sibi inter distandum, animo aliquantisper abalienato, post articulum τῶν succurreret μουσικῶν, eamque vocem effunderet, quam statim in se receptus deleri iusserit.

V. 15. *ἐπιτέλεται*) Extantes elementorum reliquiae detritam vocem sic restituendam indicant. Nec sententia auctoris abludit. Vult enim Musicam, quae patrias ceremonias comitari solet, nullo divino praecepto inculcari. Et quidem Aristides ipse tam eximius Musicæ laudator, eam non nisi ornamento esse divinis hymnis & sacris adfirmat: *Θεοὶ μὲν ὕμνοι καὶ τιμαὶ μουσικῆ κοσμηθῆναι*. Ideo non omnibus sacrificiis Musica necessario adiungebatur, uti iam iam docebimus ad v. 25. De Musicæ autem usu in Sacris vide Casp. Bartholinum in *De Tibiis Veterum cap. 7.*

V. 23. *καὶ ἐχ' ὑπο*) Vide amanuensis nostri imperitiam, sive oscitantiam, qui unam syllabam ἐχ bifariam divisit, litteram χ in inferiorem lineam trahens, quasi ad sequens ὑπο pertinere.

V. 25. *κατὰ ἐνῆς καιρῶς*) Non omnibus profecto sacris Musicam comitem fuisse constat. Ita docet Strabo lib. X: *Κοινὴν δὲ τούτοις καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν Βαρβαρῶν ἐστὶ, τὸ τὰς ἱεροποιίας μετ' ἀνωσῶς ἑορταστικῆς ποιῆσθαι, τὰς μὲν συν ἐνθουσιασμῶ, τὰς δὲ χωρὶς· καὶ τὰς μὲν κατὰ μουσικῆς, τὰς δὲ μὴ: commune hoc Graecis cum Barbaris est, ut sacrificia seriendo celebrent, alia cum furore, alia sine; alia cum Musica, alia sine. Plutarchus item θυσίας commemorat ἀχορῶς, καὶ ἀκυλῶς, sine choro, & tibiis.*

V. 28. *τερρετίζειν*) Procul dubio sic mancam in autographo vocem esse fardendam res ipsa clamat; quemadmodum τὰ τελετίζομενα iterum legendum videtur Col. XXIX v. 21. Dicebantur autem Musici *τερρετίζειν* cum eundem sonum pluries iterarent, sive cum ore canerent (quod proprie *μελισμοῖν* adpellabant), sive cum organa pulsarent (quod *κομπισμοῖν* vocabant), ita enim *τετρίγας, cicadas* imitari videbantur. Id disterte docet Manuel Briennius, qui sua omnia

ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ
 ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΙΝΤΟΥΣ ΕΙΝ
 ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΙΝΤΟΥΣ ΕΙΝ
 ΤΡΟΠΟΥΣ ΑΡΕΤΗ ΚΟΙΝΩΝ ΕΙΤΕ
 ΘΕΙΩΝ ΑΥΤΟΙΣ ΜΑΛΛΟΝ ΚΤΟΘΕΙΝ
 ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΩΜΑΤΑΣ ΥΝΑΓΕΣ ΘΑΙ
 ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΑ ΠΑΙ
 ΨΑΙΤΩΝ ΘΕΩΝ ΑΛΛΟΥ ΤΗ
 ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΑΚΟΥΣΤΗΝ ΥΠΕΡ
 ΧΟΥΣ ΑΝΕΜΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ
 ΤΑΙΣ ΟΥΤΕΙ ΟΡΑΝ ΚΑΙ ΤΗ ΙΑΙ
 ΝΟΣΙ ΠΡΟΣ ΗΤΟΡΕΥΣΘΑΙ ΤΗ
 ΕΠΕΙ ΔΕ ΑΠΟΚΡΩΝΤΩΣ ΚΑΙ ΠΕ
 ΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΑΙ ΔΕΥΕ
 ΣΘΑΙ ΔΕ ΛΕΓΕΤΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ Ε
 ΚΩΜΩΝ ΝΑΥΤΑΤΑΥΤΕΙ ΤΩ ΜΕΝ
 ΟΥΤΙ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΔΕ Η ΜΑΥΩΝ
 ΕΡΙΝΕΤΟ ΑΛΛΟΥΧΗ ΤΩ ΤΩ ΚΑΤΑ
 ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΤΗΝ ΝΥΝ ΕΣΤΑ ΖΟ
 ΜΟΝ ΗΝ ΚΑΙ ΥΠΕΚΕΙΝΟΥΝ ΕΥ
 ΖΕΛΩ ΚΑΙ ΑΝΟΗΤΩΣ ΤΙΣ ΕΧ
 ΠΑΙΝΟΥΜΕΘΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΤΕ
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΙΩΝ ΝΥΣΤΕ
 ΚΑΘΟΛΟΥ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
 ΚΟΙΝΩΝ ΕΣΤΑ ΕΤΟΥΣ ΤΑ ΜΟ
 ΚΑΙ ΜΑΓΕΙΡΟΚΑΙ ΑΝΗΜΙΣ
 ΤΟΙΣ ΑΡΑ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑ ΚΑΙ
 ΤΑ ΤΟΙΗΜΑ ΤΕΣΤΙΝ ΟΥΧ Η ΜΟΥ
 ΣΙΚΗ ΤΑΤΗΝ ΕΡΗΜΕΝΗΝ Υ
 ΠΑΥΤΟΥ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝ ΧΡΕΙΑΝ
 ΕΝ ΤΟΙΣ ΜΕΝ ΑΙ ΣΥΣΤΑΙΒΡΑ
 ΧΕΙ ΑΤΙΣ ΑΓΑΡΧΙ ΤΟΥΤΕΝΟΥΣ
 ΕΤΙΝΕ ΤΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΙΣΙΝ ΑΛΛΟΥ
 ΧΑΡΑΤΙΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΑ ΜΟΥ
 ΣΙΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΕΙ
 ΔΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΣ ΑΠΛΩΣ ΔΕ ΓΑ
 ΘΟΣ ΑΝ ΛΕΓΟΙΤΟ ΝΥΝ ΔΑΝΥ
 ΣΧΕΔΟΝ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΗ ΣΙΚΑ
 ΤΑ ΔΕ ΧΥΜΕΝΩΝ ΤΩ ΕΠΙΘΑ
 ΛΑΜΩΝ ΤΟΥΤΑ ΤΟΙΕΧΣ
 ΜΕΝ ΤΥΚΕΝ ΤΙΣ ΑΠΕΛΩΗ ΔΑ
 ΚΑΙ ΠΑΝΗΝ ΤΕΡΩΤΙ ΚΟΝ ΠΑ
 ΘΟΣ ΤΟ ΣΙΟΜΑΛΛΑ
 Μ Π Ε Π Α ΝΟΥ ΑΣ Α
 ΡΗ

G O L . V

R. A. Diaggio d. S. L. Pic del.

A. L. Lantari inc.

5 **επινομασθαι** Φησὶ **ἀν τις**,
 και απο του **θειν το θεωρειν**,
 και τον **θεατην**, και το **θεα-**
τρον · ου γαρ **επικοινωνει το**
 10 **θειον αυτοις μαλλον**, η το **θειν**·
 και τα **θεαματα συναγεσθαι**
 της τιμης **ενεκα παραλελη-**
φθαι των θεων, αλλ' ου την
 15 **μουσικην ακουστικην νυν ὑπαρ-**
χουσαν · **μαλλον δ' απο του**
ταις οφεισιν ὄραν, και τη δια-
νοια προσηγορευθαι ταυτα.
 Επει δε **αποχωρητας και πε-**
 20 **ρι του δια μουσικης παιδευε-**
σθαι λελεχται, **περι των ευ-**
καιριων αυτα ταυτ' ειπωμεν.
ὅτι και ὑπο των ποιηματων
εγινετο, αλλ' ουχ **ὑπο των κατα**
 25 **μουσικην την νυν εξεταζο-**
μενην · και ὑπ' **εκεινων ευ-**
τελωσ, και **ανοητως τοις ε-**
παινουμενοις · και **τουτο**
 και των **ρητορικων εστι**, και
 30 **καθ' ὄλον των συγγραφεων**
κοινων. **Εις δε τους γαμους**
και μαγειροι, και **δημιουργοι**
παραλαμβάνονται · και
 τα **ποιηματ' εστιν**, ουχ ἡ μου-
 35 **σικη τα την ειρημενην ὑ-**
π' αυτου παρεχομενα χρειαν.
Εν τοις ὑμεναιοις και βρα-
χεια τις απαρχη του γενους
εγινετο, και **παρα τισιν**, αλλ' ου-
 40 **χ ἅπασιν**, και **τοις γαμου-**
σιν, ουχι και **τοις αλλοις**. **Ει**
δη και γαμος απλως αγα-
θον αν λεγοιτο, νυν δ' **ἡδη**
σχεδον και πανταπασι κα-
 45 **ταλελυμενων των επιθα-**
λαμιων, τα **τουλαττον εχο-**
μεν, ουχ **αν τις απεδωη**.
Και μην το γε ερωτικον πα-
θος εν αφροσιον, αλλα **παρα-**
νομον
 50

Atqui posset aliquis dicere etiam
 a verbo *θειν*, *currere*, dictum
 esse *θεωρειν*, & *θεατην*, & *θεα-*
τρον; non enim quid magis com-
 mune cum ipsis habet nomen *θειον*,
 quam verbum *θειν*: ad haec *pos-*
set addere, nos acceptum referre
 Diis morem spectacula indicendi
 eorum honoris gratia, non vero
 praesentem Musicam ad aures ti-
 tillandas comparatam; quin pot-
 tius a spectando cum oculis, tum
 mente ea fuisse dicta *spectacula*.
 ¶ Quoniam vero de institutione
 per Musicam etiam sufficienter di-
 ctum est, de encomiasticis canti-
 lenis eadem nunc dicamus; nempe
 quod encomia per poemata
 fiunt, non vero ab his, quan-
 tum adnexam habent Musicam,
 de qua nunc quaerimus; & qui-
 dem ita fiunt, ut nullo pretio,
 nulloque intellectu sint laudatis vi-
 ris: quod vitium & oratoribus,
 & universis scriptoribus est com-
 mune. Ad nuptiales vero celebri-
 tates etiam coqui, & cupidina-
 riae mulieres advocantur: atque
 etiam poemata sunt non Musica,
 quae commoda ab hoc nostro re-
 censita praebent. In hymenaeis
 enim ab initio nonnisi brevis lau-
 datio generis per ea texebatur, &
 apud quosdam, non apud omnes,
 solum autem nubentibus, non etiam
 reliquis. Et sane, si nuptiae ab-
 solute bonum dici possunt, nunc
 cum fere apud omnes abolita sint
 epithalamia, nemo sane ea, qui-
 bus nos destituimur, illis restituere
 sataget. Atque etiam amoris
 passio minime sancta, sed legum
 violatrix

CAP. III.
 An Musica
 aliquid con-
 ferat enco-
 miis, hyme-
 naeis, epi-
 thalamis,
 thronis?

V. 1. επανομασαι) Quid sibi heic velit Noster, a Plutarcho plane discimus in *De Musica* pag. 1140., ubi ait: *Επι μὲν τοῖς τῶν ἀρχαίων ἢ εἰδέναι φασὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν θεατρικὴν μυστὴν ὅλην δὲ αὐτῆς τὴν ἐπιστήμην πρὸς τὴν θεῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν νεῶν παιδεύσειν παραλαμβάνεσθαι, μὴδὲ τὸ παραπὰν ἤδη θεῶν παρὰ τοῖς ἀνδράσι ἐκείνοις καθίστασθαι, ἀλλὰ ἐτι τῆς μυστικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφόμενης, ἐν οἷς τιμὴν τῷ θεῷ διὰ ταύτης ἐπιέντο, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαίους· εἰκος δὲ εἶναι, ὅτι τὸ θεῶν ὑπερῶν, καὶ τὸ θεῶν πολὺ πρότερον ἀπὸ τῆς θεῶν τὴν προσηγορίαν ἔλαβεν: at enim apud antiquos Graecos ne notam quidem aiunt Musicam, quae theatri veneratiōni, & adolescentunq̄ue institutiōni impensam fuisse, quod tum, nondum theatro ullo apud eos homines aedificato, Musica adhuc in templis versaretur, Deorum veneratiōni, & laudibus bonorum virorum inserviens: & verisimile esse THEATRI vocem, ac multo antiquiorem ΘΕΩΠΕΙΝ (quod est spectare) a ΘΕΩΙ fuisse deductas. Cum autem Plutarchus ait: εἰκος εἶναι, verisimile esse, satis indicat hanc opinionem non esse suam, sed vulgo fuisse receptam. Hoc idem igitur argumentum multo ante protulerat Diogenes Stoicus, idemque Theatri ἔθνην adfluxerat: hoc ut refutaret Noster, in extrema Col. praecedenti, ubi detrita est, retulerat; cui nunc ita responderet, inanem huiusmodi argumenti vim ab ἔθνην petitam eludens.*

V. 10. μᾶλλον δ' ἀπὸ τῆς οὐρανόθεν ὄραν) Locus admodum obscurus, qui diu nos torfit; sensum tamen eo, uti adcepimus, inclinare nemo fortasse ambiget. Philodemi enim mens videtur, ipsum verbum θεῶν, unde θεαματά, de quibus est sermo, nihil aliud esse, quam ὄραν τῶν οὐρανόθεν, καὶ τὴν διανοίαν, h. e. spectare cum oculis, tum mente, quod quidem verisimum est per Grammaticos.

V. 12. ταῦτα) Scripserat librarius, uti vides, ταῦτα, mox correxit ταῦτα, quod bene habet: refertur enim ad θεαματά, non ad vicinum τὴν διανοίαν, quod causa erroris fuisse patet. Cui autem potissimum σφάλμα illud adscribemus? Distanti utique, cui de integra orationis sententia constabat, vicinum substantivum minime fraudem facere poterat. Librarium ergo dicemus peccasse. Sed oculis, dum ab exemplari exscriberet, an auribus dictata excipiens peccavit? Hoc alterum potius duxerim. Non enim tantum α in η permutavit, quod παραγορεύειν tribuere; sed iota etiam consulto adpinxit; siquidem auscultans ταῦτα pro ταῖα, statim opinatus est ad vicinum substantivum διανοίαν fore referendum, ideoque τὸ iota adscribendum.

V. 13. ἐπεὶ δὲ ἀποχωρήσας) Vide quae adnotavimus ad Col. IV v. 2.

V. 15. περὶ τῶν ἐγκωμίων) Encomia ad παιδεύσειν aliquo pacto pertinebant, nam canendis fortium virorum ludibus, animi auditorum ad virtutem addecendebantur. Sic Plutarchus *De Musica* pag. 1140., cum scripsisset Musicam antiquitus ὅλην πρὸς τὴν θεῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν νεῶν παιδεύσειν παραλαμβάνεσθαι, universam Deorum honori, & puerorum institutiōni impensam fuisse, mox causam adsignat: μὴδὲ τὸ παραπὰν ἤδη θεῶν παρὰ τοῖς ἀνδράσι ἐκείνοις καθίστασθαι, ἀλλὰ ἐτι τῆς μυστικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφόμενης, ἐν οἷς τιμὴν τῷ θεῷ διὰ ταύτης ἐποιέντο, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαίους: nondum enim theatrum ullum apud eos homines aedificatum erat, sed Musica adhuc in templis versabatur, in quibus ea ad Deorum honorem, & ad bonorum laudes concinendas utebantur. Hinc patet, cur ad ea Noster, vel potius eius ἀναγωγῆς gradum fecerit. Ceterum Diogenis tractatum digestum esse patet secundum eam partitionem, quam περὶ μελικῆς ποιήσεως indicat Proclus in sua *Cybernomathia* institutam vulgo fuisse; sic enim scribit apud Photium in *Biblioth.* pag. 983: *περὶ δὲ μελικῆς ποιήσεως φασὶν, ὡς πολυμεγέθη τε, καὶ διὰ ψόφου* (haec vox nihili heic est, propterea nullo negotio restitue σκοπῆς) *ἔχει τομας· ἃ μὲν γὰρ αὐτῆς μεμερισθῆαι θεοῖς, ἃ δὲ ἀνθρώποις, ἃ δὲ εἰς τὰς προσπιπτεῖσας περιτῆσας. Καὶ ὡς θεοῖς μὲν ἀναφέρεσθαι ὕμνοι, προσῳδοὶ, παιάνα, διθύραμβον, νομοὶ, ἀδωνίδα, ὀρθακχόν, ὑπορχήματα· εἰς δὲ ἀνθρώπων ἐγκωμια, ἐπικηκιοὶ, σκολια, ἐρωτικά, ἐπιθαλαμια, ὕμνια, σιλῆες, θρῆνοι, ἐπικηδεῖα· εἰς θεοῖς δὲ, καὶ ἀνθρώπων παρθένα, δαφνηφορικά, σκωφορικά, εὐκτικά· ταῦτα γὰρ εἰς θεοῖς γραφόμενα, καὶ ἀνθρώπων περιελήφθη ἐπαίους· τὰ δὲ εἰς προσπιπτεῖσας περιτῆσας ἐκ ἐστὶ μὲν εἰδῆ τῆς μελικῆς, ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν ἐπιχειρηται· τῶν δ' ἐστὶ πραγματικά, ἐμπορικά, ἀποστολικά, γνωμολογικά, γεωργικά, ἐπιταλτικά, quae sic interpretamur: Melicam potissim aiunt multiforrem, & secundum varia obiecta dividi. Partem enim eius ad Deos spectare, partem aliam ad homines; partem denique ad varios vitae humanae casus. Et quidem Diis referuntur hymni, prosodium, paeon, dithyrambus, nomus, adonis, iobacchus, hyporchemata: hominibus vero encomia, epinicia, scolia, erotica, epithalamia,*

mia, hymenaei, silli, threni, epicedia: Diis autem simul & hominibus *parthenia, daphnephorica, ophoborica, eulica*; haec enim, etsi in Deorum laudem scribantur, hominum etiam laudes complectuntur. Quae vero ad hominum casus pertinent, non sunt re vera melicae potiss species, iidem tamen poetae ipsis operam dederunt: ex horum numero sunt *pragmatica, emporica, apostolica, gnomologica, georgica, epifaltica*. Et quidem Pindarum in omnibus fere speciebus, quae ad *μελικὴν ποιήσιν* proprie pertinent, se exercuisse scribit Suidas. Ille enim praeter Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia, quae hodie exstant, eccinit *προσαδία, παρθενία, εὐφροσύμους, βακχίκα, δαφνιφορικά, παιανὰς, ὑπορχημῖδα, ὕμνους, διθυραμβούς, σκολία, ἐγκώμια, θρῆνοις*.

V. 25. *eis de tuis γαμῶς*) Cum de *ἐγκώμοις* verba fecerit, ad *ὑμναίους, & ἐπιθαλαμια*, mox ad *ἐρωτικά, & θρῆνοις* pertransit; propterea quod haec sub eodem genere censerentur, h. e. inter ea, quae ad homines pertinerent, secundum adlatam Procli divisionem: *eis de ἀρθρωτῶν ἐγκώμια, ἐπικινῖοι, σκολία, ἐρωτικά, ἐπιθαλαμια, ὑμναίους, σίλλυος, θρῆνοις, ἐπικινῖδια*. Aristides autem generi τῶν ἐρωτικῶν tum *ἐγκώμια*, tum *ἐπιθαλαμια* adsignat *lib. I pag. 30*: *ἐρωτικοὶ τε καλεῖσθαι τῶν (τρῶποι), ὧν ἰδίῃ ἐπιθαλαμιοὶ, καὶ κωμικοὶ, καὶ ἐγκωμιαστικοὶ: amatorii quidam modi vocantur, ad quos pertinent Nuptiales, Comici, & Encomiastici*.

V. 26. *μαγεῖροι*) Profecto Coqui una cum Musicis magnam in nuptialibus solemnitatibus partem habebant. Plaut. *Aul. Act. 2 Sc. 6*: *hos ut adicipias Coquos, Tibicinamque, obsoniumque in nuptias*. Ne tamen suspiceris unius irrisionis gratia Nostrum dixisse, aequae ac Musicos, Coquos ad nuptias vocari, vide quae Athenacus habet de Coquorum apud veteres dignitate *lib. XIV*, inter quae: *οὐδὲν ἐν παραδόξῳ, εἰ καὶ ἑστικῆς πρὸς ἐμπειροὶ οἱ παλαιῆροι μαγεῖροι προΐσαντο γυναικῶν καὶ γαμῶν, καὶ ἑστικῶν: itaque nihil absolum & sacrificiorum olim peritos fuisse Coquos, qui & nuptiis praeficerentur, & sacris*.

Ibid. δημιργῶν) Quamvis hoc nomine *γενικός* quilibet officines, qui publice artem profiterentur, venerint, & Plato etiam instrumentorum, moderatorum Musicorum artifices *δημιργῶν* dixerit; haec tamen peculiari adceptione ea vox sumenda est, ut opportune docet Hesychius: *λεγεται καὶ γυνὴ δημιργῶς, ἢ ἐν τοῖς γαμοῖς πεμματα πεποι: dicitur mulier, quae in nuptiarum solemnibus bellaria, & placentas adparat*. Fuisse autem re vera antiquitus *δημιργῶν*, quibus id oneris incumberet, docuerat iam pridem Athen. *lib. IV*, nisi quod viros, non mulieres, uti nunc legitur, habet: *τῶν δὲ τὰ πεμματα, προσετι τε τὰς πλακύντας ποιῶντας οἱ πρότερον δημιργῶν ἐκαλεῖν: eos, qui bellaria & placentas conficiunt, maiores δημιργῶν adpellantur*. Sed mendum huc inrepsisse Casaub. agnovit, quare legendum *τὰς ποιῶντας* iure pronunciat; veterum enim Poëtarum loca, quae ibidem Athen. citat, omnia femininum articulum *δημιργῶν* adponunt. Sic Macnander: *ἢ δημιργῶς δ' ἀντιπαράτεταγματι: quae dicitur δημιργῶς (Coquo) in officio respondens; & Antiphanes: δημιργῶι μελιτος ἀίθεσι σκαφας: quae sibi dari mellis scaphas petunt*. Cum igitur haec de nuptiarum adparatu verba faciat Noster, planum est, eum hanc vocem non de quolibet artifice adcepisse, sed de iis, qui ad nuptiale convivium adhiberentur simul cum Coquis; quandoquidem horum, non fecus ac apud nos, bellaria conficiendi munus non erat: ἴτι (ait ibidem Athen.) *ἐκεχωρίτο τὰ τῶν ὑπεργῶν, πεμμάτων μὲν προνοσῶν τῶν δημιργῶν, δ' ἄφ' ἄρτυτικῆς δὲ τῶν μαγεῖρων: quoniam discreta fuerant munera, & quidem δημιργῶι bellaria procurabant, coqui autem obsoniorum praeparationem*.

V. 31. *ὑμεναίους*) Quid Hymenaei ab Epithaliamiis, quae infra v. 39 nominat, differant, docet Dionysius Halicarnassensis in libro, quem inscripsit *τεχνή*, in quo distincte tradit prius *Methodum τῶν γαμηλιῶν, Orationum Nuptialium*, deinde *τῶν ἐπιθαλαμίων, Epithalamiorum*. Sub nomine autem *γαμηλιῶν* intellexit *ὑμεναίους*, ut ipsemet explicat *in Methodo Epithalamiorum*, eorumque ab his differentiam sic designat: *Πρὸ δὲ τοῦ περὶ τῆς γενέσεως λόγῳ ... ὁ ἐπὶ τῷ θαλάμῳ λεγόμενος λόγος ἐπομένος δὲ τοῖς μαλίστα καὶ ἀκολουθῶς εἰς τοὺς ἀμικτοῖς τῶν λόγων σχεδόν, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ γαμικῷ, πλὴν τῷ χρόνῳ διαφέρων, ἐπὶ τετελεσμένοις τοῖς γαμοῖς λεγόμενος ὑπὸ ὅς μὴν τοῖς γε ἀλλοῖς ἀπαρῶν τε προῤῥημένους, καὶ ὡς περ ἀπὸ ὑμναίων ἐπαδόμενος τοῖς γαμοῖς ἐστίν: Ante sermonem de Genethliacis consequens maxime erat, ut sermonem instituerem de oratione, quae apud thalamum recitatur, cum non essent hi sermones separandi; unum enim idemque est epithalamium cum oratione nuptiali, excepto quod tempore differt; quippe recitatur hoc perfectis nuptiis, in reliquis vero praediditae orationi respondere videtur, & post nuptias veluti hymenaeorum loco canitur*. Eadem fere Proclus in *Chrestom.* apud Phot. p. 987, ubi sic habet: *Ἐπιθαλαμια τοῖς ἀρτί θαλαμνομένοις ἅμα οἱ ἠΐθεσι καὶ αἱ παρθενὸν ἐπὶ τῶν θαλαμῶν ᾄδον. Ὑμναῖοι δὲ ἐν γαμοῖς ἀδίσθαι φασὶ κατὰ τῶν καὶ ζήτησιν Ὑμναίων τῆς Τερψιχορας, ὃν φασὶ γαμηλῶντα ἀπὸν γενέσθαι: οἱ δὲ κατὰ τιμὴν τῆς Ἀττικῆς Ὑμναίων: τήτων γὰρ φασὶ διαζῆντα ἀφελῶσθαι κούρας Ἀττικῆς λήτων. Εἰ γὰρ δὲ οἰμαι βίβη τις ἐυτυχῆς προαναφανῶσιν ὑπαρχῆν καὶ συνεχῶσθαι τοῖς συνῆσι πρὸς γαμῶν κωνῶν μὲτα Φιλοσοφίας αἰολικῆ παραπλευροῦσα τῆν εὐχὴν*
Parr. Vol. I. Η δια-

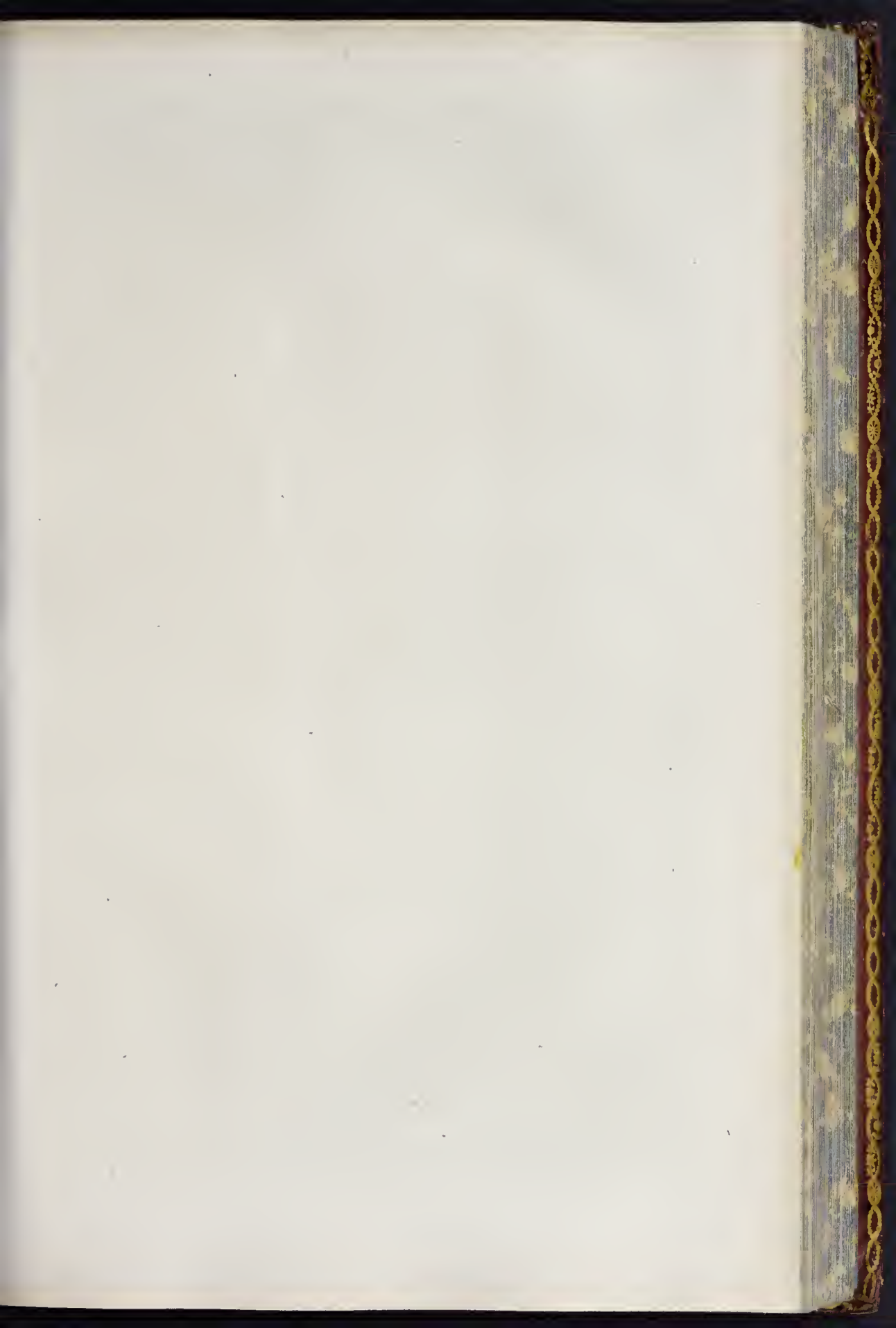
διαλεκτω, οἷον ὕμνεα, καὶ ὁμοίῳ τῶτοις αἰ ὁμοσε μινοντας. Epithalamia novis nuptis thalamum iam ingressis iuvenes simul & virgines thoro adstantes adinebant. Hymenaeum vero in nuptialibus celebritatibus decantari aiunt propter desiderium investigationemque Hymenaei Terpsichorae filii, quem ducta uxore evanuisse aiunt; alii vero in honorem Attici Hymenaei, quem latrones persecutum raptas virgines Atticas liberasse memorant. Ego vero felicitis vitae adclamationem esse puto, praesentibusque fidam matrimonii societatem cum mutuo amore comprecari, Aolica votum dialecto attextendo, quasi ὕμνεα, & ὁμοίῳ, i. e. una habitare, & eadem concorditer viventes sentire. Huiusmodi autem felicitatis concordiaeque adprecationem diserte inculcat Dionysius in cit. *Metb. Epithal.*: ἐπι δὲ τοῖς ἐπαινοῖς, καὶ τοῖς ἐγκωμίοις καὶ προτροπῇ τις ἐστὼ τοῖς γαμοῦσι πρὸς το σπυδαζαν περὶ ἀλλήλων, καὶ ὁμοίῳ ὅτι μαλιτὰ: post laudes vero & encomia cohortatio quaedam nubentibus fiat, ut mutuo se invicem studio prosequantur, & concordii in primis sint animo. Atque haec fortasse erat horum carminum utilitas, quam Stoicus praedicaverat, & quam non inepte Noster Poëti potius, quam Musicae tribuendum respondet. Ceterum fere nunquam in honestioribus nuptiis Musicam & Hymenaeum desuisse a veteribus discimus. Sic apud Ter. *Adelph. Act. V, Sc. 7*: AESCH. *Verum hoc mihi morae est Tibicina, & Hymenaeum qui cantent.* Cui respondet DEMEA: *Missā haec face Hymenaeum, turbas, lampadas, tibicinas.* Procul dubio Plutarchi aevo Hymenaei adhuc in usu erant. Is enim inter *Rom. Quaest.* eam quoque instituit: *Δια τι ὁ πολυτρολλητος ἀδετὰι τάλασσιος ἐν τοῖς γαμοῖς; cur in nuptiis canitur omnium notus Talassius?* Et post multum concludit hunc apud Romanos cantari consuevisse, ὡς περ Ἕλλητες τὸν ὕμνεον, ut Graeci hymenaeum. Consule Barth. *cap. XII de Tibia in Nuptiis.* Non ita tamen frequens est mentio de Epithalamiis, profecto quin, ut Noster inferius ait, abolita iam fuerant; nempe quod fortasse molestum erat nuptis pueros puellasque ad thalamum usque canentes introducere. Quod verum esse, etiam ex adlato Procli testimonio confici potest. Satis enim is aperte de Epithalamiis, utpote antiquatis loquitur, cum ait ἡδὸν, *canebant*; contra de Hymenaeis loquens praesentis tempore utitur. Quod cum Scottum Photii interpretem lateret, is idem Hymenaeorum, & Epithalamiorum satum putans, credidit Proclo gratificatum iri, si ἀδιδῆσαι φασὶ etiam praeterito tempore efferret, ut superiori ἡδὸν responderet, & propterea vertit *decantatum ferunt*, quasi Procli aevo etiam hymenaei essent aboliti; quod contra Scriptoris mentem est.

V. 32. ἀπαρχῇ τῷ γενεῖς) In mendo fortasse hic textus cubat, & vocula inter scribendum excidit. Legendum ergo suspicamur: ἀπ' ἀρχῆς ἢ γενεῖς αἰνος, *brevis ab initio generis laudatio fuit*; aut ἐπ' ἀρχῇ, in initio scilicet hymenaeorum. Discimus enim a Dion. in *Metb. Nuptial.* huiusmodi laudationes fieri solitas ἐν ἀρχῇ, in initio, cum nubentes essent nobiles & gloriosi, contra vero cum minus generosi essent, in fine: δαί ... καὶ τῶτων ἐπαινοῖς λέγειν ποτε μὲν ἐν ἐν ἀρχῇ χρηστῶν τῶ τυπῶ τῶτων, ποτε δὲ καὶ ἐπὶ τελείῃ ἐαν μὲν νῦν παρὲν ἐν δόξῃ ἢ ἐν ἀρχῇ, ἐαν δὲ ἡττονα, ὑποβαλλοῦντα καὶ ὑπο πασι λεγόντα. Ὁ δὲ ἐπαινοῖς ἀπὲρ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἐξῆι, καὶ τοποῖ οἱ αὐτοῖ, ὁ ἀπο τῆς πατρίδος, ὁ ἀπο τῆς γενεῖς, ὁ ἀπο τῆς φύσεως κ. τ. λ.: opus est etiam ipsorum laudes texere. Aliquando igitur hac dicendi forma in principio, aliquando in fine utendum est. Si enim personae fuerint gloria admodum celebres, in principio; sin minus insignes, haec erunt subdenda, & ultimo loco recensenda. Laus autem talis erit, qualem in encomiis diximus, & loci iidem, h. e. a patria, a genere, a natura &c. Si tamen mavis lectionem retinere, ab hac sententia sane non multum abluet. Tantumdem enim valet: *breve generis exordium fuit*, ac *brevis genealogia texebatur.*

V. 35, 36. εἰ δὴ καὶ γαμῶ) Hoc ut plane intelligas, meminisse oportet Epicuri dogma, quod est apud Laërtium *lib. X cap. 119*: *sapienti non esse nubendum, nec filius dandum operam, μηδὲ γαμῆσαι, μηδὲ τεκνοποιεῖν*, ut optime legit Isaacus Casaubonus: quam lectionem utroque pollice probat Menagius in hunc locum, atque confirmat auctoritate Epicteti apud Arrianum *lib. III, cap. 7*, & *I, 23*; tum Theodreti *serm. XII*; & Clementis Alexandrini *lib. II Stromaton*, qui omnes Epicureis hanc doctrinam nuptiis iniuriosam exprobrant. Nulli igitur dubium, quin Epicurus nuptias absolute bonas negaverit, & propterea sapienti abstinendum illis esse pronuntiaverit. Hinc plane intelligis, quid sibi velint Epicurei nostri verba: εἰ δὴ καὶ γαμῶ ἀπλῶς ἀγαθὸν αἰ λεγόντο, h. e. *etiamsi dici posset nuptias per se & simpliciter bonum esse, quod utique non est concedendum, tamen Musica minime extollenda, quod nuptiis in concinendis epithalamiis olim inservierit, siquidem ea nunc sunt omnino antiquata.*

V. 38, 39. καὶ ἀλελυμένων τῶν ἐπιθαλαμίων) De causa, cur deserta essent epithalamia, vide, quae adnotavimus ad v. 31. Antiquatis tamen iis, nomen exoletum non est, quin imo omnia γαμηλία carmina, Epithalamia vocari vulgo coeperunt. Hinc Catulli *carmen nuptiale*, quod proprie hymenaeus est, epithalamium fuit vocitatum, de quo conqueritur Muretus.

V. 43.) οὐκ ἀφροῖον) Quo haec spectent, vide adnotata ad *Col. XII, v. 10.*

ΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΟΤΟΥΤ' ὙΤΑΡΑ
 Ω ΔΕ ΣΥΤΑΙ ΕΙΝ ΟΤΩΑΤΙ ΝΕ
 Θ ΑΙ ΦΗΣΙ ΔΙΑ ΜΟΥ ΣΙΚΗΣ ΣΥΝ
 ΕΛΕΙΤΑ ΛΛΥΠΟΤΩΝ ΠΟΙΗ ΛΑ
 ΩΝΟΥ ΤΕ ΒΟΗΘΕΙΤΑ ΔΙΑ Χ
 ΥΟΥ ΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΗΤ' ΚΗΣ ΕΡΩΣ
 ΛΥΠΟΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΔΙ
 ΟΙΣ ΠΛΕΙΣΤΟΙ ΣΕΚΚΑ ΕΤΑΙ ΚΑ
 ΑΓΙΝΕ ΣΟΑΙ ΔΕ ΝΤΟΙ ΣΕΡΩΤΙΥ
 ΟΙ ΣΥΜΟΤΟΥ ΤΟ ΥΓΕΓΟΜΕΝΑ
 ΑΡΙΣΤΗΣ ΙΝΕΚΑ ΤΕΡΟΝΕ ΦΙΣΤΑ
 ΕΝΟΥ ΔΕ ΔΕ Ο ΑΙ ΠΑΝΤΑ
 ΑΣΙ ΚΗΤΟΥΣΣΕ ΝΟΥ ΣΜΕΝ
 ΤΟΙΤΟΙ ΜΑΤΕΙΝΑΙ ΣΥΜΒΕ
 ΗΚΕΚΑΙ ΤΟΙΣ ΟΛΣΙ ΣΟΥ ΕΝΙ
 ΤΡΕΥΕΙΝ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΑΛΛΕ
 ΝΙΟΤΕΚΑΙ ΕΤΙ ΣΧΕΙ ΤΑ ΠΟΛ
 Α ΔΕ ΕΠΙΤΕΙΝΕΙΝΕ ΚΑΙ ΔΗΧ
 ΠΡΟΣ ΤΟΥΤΩΝ ΠΡΑΦΟΝ
 ΩΝ ΑΛΛ' ΑΝ ΜΕΝΩΝ ΕΥ
 ΧΑΝ ΔΕΚΑΙ ΕΥ ΟΥ ΗΜΟΣΥ
 ΝΗ ΕΚ ΟΥ ΜΗΤΑ Α
 ΟΛΟΥΣ ΙΝΑ ΑΤ ΝΑΙ
 ΤΙ ΟΝ ΕΙΣ ΤΕΡΤΟΝ ΝΕΚ
 ΚΑ ΙΟΥ ΜΕΝΩΝ ΟΥ ΣΙΚΗΣ
 ΕΟΥ ΔΕ ΠΙ ΔΕ ΧΑΝ ΗΣΑ Λ
 ΜΗΝΙΚΑΝΑΙ ΕΡΕΤΗ
 ΡΟΣΤΟ ΕΣΤΟΛΕ ΥΝΕΡ
 ΙΑΣ ΠΕ ΟΙΣ ΓΡΑΠΤΑ
 ΕΚΑΙ ΑΛΛΗΘΗΣ ΕΙ ΠΡΟΣ
 ΑΝΤΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣΤΟ
 ΕΤΩΝ ΑΘΛΗΜΑ ΩΝ ΓΕΝ
 ΟΣΟΥ ΘΥΠΟΡΑ ΓΩΝ ΕΤΑ
 ΙΑΚΟΙΝ ΝΗ ΜΕΙΣ
 ΖΗΘΟΥ ΜΕΝΕΥ ΧΡΗΣΤΙΑΝ
 ΙΚΑΘΕΚΑΣΤΟΝ ΟΥΤΑ ΓΑΧ
 ΧΕ ΤΙΤΙΤΟ ΣΟΛΟΙΣΟΥ
 ΥΝΕΙΤΕΙΤΑΙ ΠΡΟΣΤ' ΟΣΑΛ
 ΥΣΕ ΔΕ ΜΗΤΟΥ ΜΑ
 ΕΡΩΝΕΜ ΕΡΙ
 ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΑΤΕΙΝΩΝ
 ΑΝΔΙΣ ΧΥΛ ΕΚΑ
 ΤΟΥΤΩΝ
 ΙΣΤΑΙ

COL VI

και δη και υπο τουτου ταρχ-
 5 **χωδες υπαρχειν.** Ουθ' α **γινε-**
σθαι φησι, δια μουσικης συν-
τελειτ', αλλ' υπο των ποιημα-
 των, ουτε βοηθειται δια
 μουσικης, και ποητικης ερως,
 αλλ' υπο των πλειστων, **και**
 τοις πλειστοις **εγκαιεται**· **και**
 τα γινεσθαι δ' εν τοις ερωτι-
 10 **κοις** υπο τουτου λεγομενα,
 παριστησιν εκατερον, εφιστα-
 μενθ δε δη **θεου**, και παντα-
 πασι. **Και τους θρηνοους** μεν
 τοι ποιηματ' ειναι συμβε-
 15 **βηκε**, και τοις ολοις ουδ' εν ι-
 απρευειν της λυπης, αλλ' ε-
 νοιοτε και **επισχειν**, τα πολ-
 λα δε επιτεινειν, και δη
 προς τουτο των **γραφον-**
 20 **των** αμιλλωμενων· ευ-
 ταξιαν δε, και ευσχημοσυ-
 νην **εκ τουτων μη παρα-**
 κολουθειν, **αλλα τουναν-**
 25 **τιον** εις υπερπαθειαν εκ-
 καλουμενων, μουσικης
 δε ουδ' επιδεχομενης. **Αλ-**
 λα μην **ικανα και περι της**
 προς τους πολεμους **συνεργ-**
 30 **γιας προγεγραπται, ταχα**
 δε και λαληθησεται, προς
 αλλους φιλοσοφους. Το
 δε των αθληματων γε-
 νος ουθ' υπο παντων επα-
 ναιρειται (κοινην δ' ημεις
 35 **επιζητουμεν ευχρηστιαν,**
ου καθ' εκαστον), ουτ' αγα-
 θον εχει τι τοις ολοις, ου-
 δε **συνεργειται** προς τους αλ-
 λους· **η ουδεν ηγουμαι**
 40 **την ανελευθεραν εμπειρι-**
αν, και πανυ ταπειναν,
και αναισχυτων, αστ' ενεκα
μεν τετων

quin imo propterea turbulentum
 esse. Neque quos dicit Musicae
 effectus, ab ea perficiuntur, sed
 potius a poëmatis: neque Musi-
 ca simul, & Poësi adiuuatur a-
 mor, sed pluribus rebus, & mul-
 timode ascenditur: & ea, quae
 in re venerea hic vocat effectus,
 causa sunt utriusque, nempe Mu-
 sices & Poëseos, interveniente qui-
 dem Deo, sed ut in omnibus reli-
 quis rebus. Enimvero epicedia
 poëmata esse constat, atque ea
 nihil omnino mederi tristitiae,
 sed quandoque eam cohibere, ut
 plurimum autem intendere (&
 quidem ad id certatim conten-
 dentibus scriptoribus); modestiam
 vero animique decentiam ex illis
 non sequi, cum ea contra in
 passionis excessum *animos* evo-
 cent, nullam in eo partem sus-
 cipiente Musica. Jam vero de
 eo, quod Musica bellicam virtu-
 tem adiuvet, satis multa superius
 dicta sunt, & fortasse infra dic-
 centur adversus alios Philosophos.
 ¶ Cantionum vero genus, quod
 ad certamina pertinet, neque ab
 omnibus commendatur (nos vero
 communem non singulorum boni-
 tatem inquirimus); neque bonum
 aliquid hominum universitati
 adfert, nec ceteris, *qui illud*
recipiunt, suffragatur. Ego vero
 nihili duco illiberalium hominum,
 & admodum abiectorum, & ef-
 frontium artem, ut istorum gra-
 tia

CAP IV.
 De Musica,
 quae iudi-
 cis certami-
 nibus infer-
 viret, quid
 sentiantur.

V. γ. και δη και) pro δε restituendum δη Grammatici non abnuent.

V. 6. ποιητικῆς) Sic retinendam huiusce vocis scriptionem, ut in ms. visitur, censemus; nec enim errore το, excidisse remur, ut propterea conrigendum sit ποιητικῆς. Cum enim saepe recurat ποιητικῆς, ποιημα, ποιησειν, & vix semel Col. XIX v. 30 emendationis gratia superius adscriptum, intueamur; dicendum est illud potuisse pro lubitu omitti, vel retineri. Sic etiam sub acnea προτομῆ, quae in eodem Regio Herculanensi Museo asservatur, legimus epigraphen: ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ΑΡΧΙΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΠΟΗΣΕ. Et quidem non aliunde fieri potuit, ut Latini reiecta diphthongo scriberent Ποῆτα, Ποῆσις, Ποῆμα, contra quam factum constanter cernimus in aliis vocibus, ubi οi in οe transfulerunt.

V. 10. ὑπο τῆς λεγομένης) Quae a suo Antagonista in more evenire dicta fuerint, quis noverit? Sed procul dubio ea respicere debebant illum τῶν παθῶν tumultum, quem animis amor ingerit, non secus ac de eo differit Plutarchus lib. I Convival. quae 5: εἰ βελιο καθοραν ὑπ' αὐγῆς διαπτύξας τὸν ἔρωτα, καὶ καταμανθάνειν, ἢ ἂν ἄλλο πάθος εὖρος ἢ τε λυπῆς δριμυτέρας ἔχον, ἢ τε σφοδρότερας περιχαρείας, ἢ τε μείζονας ἐκστάσεις, καὶ παραφροσύνας: si explicatum in aperto amorem intueri velis, ac pervescere, invenies nullam aliam animi perturbationem vel dolores adferre aciores, vel gaudia vehementiora, vel maiores furores, mentisque abalienationes.

Ibid. ἐφίταμεν δὲ δη θεῶν) Scripsit fortasse Diogenes amorem Musicae, & Ποῆσις adiuvari, sed non sine Dei praesidis adflatu, non secus, ac Plutarchus in Amatorio: ἢ τε ἀθεΐατος ὁ τῶν ἔρωτων ἐπιδοσιασμός ἐστι, οὐτε ἄλλον ἔχει θεῶν ἐπιτάτην καὶ ἠπόχον, ἢ τῆσιν, ἢ νῦν ἐορταζόμεναι καὶ θυομένη: *enthusiasmus amantium, neque divino adflatu caret, neque alium habet Deum praesidem & aurigam, quam eum, cui nunc rem sacram facimus, diemque festum celebramus.* Contra Musicam potius, & Ποῆσιν amore excitari praesumit Philodemus. Divinam autem opem negare non audeat, sed eam hac in re, ut in omnibus reliquis rebus agnoscat: verbo certe tenus, ut sollemnē fuit Epicureis, teste Plutarcho in Colotem. Amorem enim θεοπεμπτόν, divinitus immissum esse negaverat Epicurus apud Laërt. lib. X sect. 118. Sed de hoc consule, quae infra adnotabimus ad Col. XIII v. 10., ubi fusius hanc de Amore per Musicam adiuvando quaestionem pertractat Noster.

V. 11. παρῆσαν ἑκάτερον) Quod heic opinatur Noster, scilicet non amorem Musicae adiuvari, sed potius ea, quae in amore concurrunt Musicam & Ποῆσιν excitare, non novum est. Siquidem vulgatum erat apud veteres: *μουσικὴ δ' ἀρα ἔρως διδάσκει, καὶ ἀμυσος ἢ το πρῶν: Musica quidem Amor docet, licet fueris rudis.* In cuius disticti interpretatione versatur tota Qu. V Plutarchi lib. I Convival. atque illud tandem concluditur, exinde id evenire, vel quia τῶ μεθυσίῳ το ἔρωτ ὁμοίον ἐστὶ ποιοῦ γὰρ θεῶν καὶ ἰατρῆς καὶ διακεχυμένους: γινόμενοι δὲ τῶντοι πρὸς τὰς ἐπάθους, καὶ συμμετρῆς μαλιστα φωνῆς ἐκφεροται: *ebrietati similis est Amor; facit enim calidos, & hilares, & dissolutos: & qui tales sunt redditi ad cantillandum, & ad voces mensura contentas maxime efferuntur; vel quia περιεχῶν ὁ ἔρως ἐν αὐτῶ καὶ συνελκῶ λυπῆν, ἠδονῆν, εὐθεσιασμόν, τὰ τε ἄλλα φιλοπονοῦς ἐστὶ καὶ λαλῶς, εἰς τε ποιῆσιν μελῶν καὶ μετρῶν, ὡς ἕθεν ἄλλο πάθος, ἐπιφορῆς, καὶ καταπῆτης: cum in se Amor omnia Musicae principia, dolorem videlicet, voluptatem, & enthusiasmum, complectatur, tum alias industrius, & garrulus est etiam ad condendas cantilenas, & versus prae ullo alio animi motu impellens, & proclivis.*

V. 13. θεῶν) Threni pro quovis lugubri cantu sumuntur, nullo tempore circumscripti: horum autem species erant ἐπιχθόνια, h. e. ea carmina, quae iacente adhuc cadavere pro funere recitabantur, uti Proclus in Chrestom. apud Photium: *Διαφέρει τῆ ἐπιχθόνια ὁ θεῶν, ὅτι το μὲν ἐπιχθόνιον παρ' αὐτο το κῆδος ἐπὶ τῆ σωματος κείμῃς λέγεται, ὁ δὲ θεῶν ἢ περιγράφεται χροῶν. Ceterum quantus Musicae in funcribus fuerit apud veteres nationes (ne exceptis quidem Hebraeis, ut ex Matth. c. 9) usus, innumera testantur cum Graecorum, tum Latinorum loca, quae collecta habes apud Barthol. de Tibiis Veterum lib. II. cap. 15.*

V. 18. ἐπιτελεῖν) Non negabant adversarii huiusmodi cantus lugubres principio animum plus aequo commovere, sed paulatim postea dolorem lenire putabant. Sic Plutarchus lib. III. Convival. quae 8: *ὅσπερ ἢ θεῶνδια καὶ ἐπιχθόνιος αὐλὸς ἐν ἀρχῇ πάθος κινεῖ, καὶ δακρυῶν ἐκβαλλεῖ, πρῶτον δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οἶκτον, ἢ τῶ κατὰ μικρὸν ἔξαιρεν, καὶ ἀναλισκεῖ το λυπητικῶν: sicut lugubris cantilena, & tibia funebris initio animum commovet, lacrymasque extrudit, animo autem ad miserationem inducitur, paulatim deinde abolet dolorem.*

V. 20. ἀμιλλόμενον) Ni sic restituas, minime constabit sententia. Scriptores enim re vera

vera id sibi proponant in hisce poematiis elucubrandis, ut dolorem, & misericordiam magis excitent, in eoque ingenii quisque sui gloriam locat. Quomodo autem ita adstrictos animos mulcere valeant, loco nuper citato indicat Plutarchus.

V. 26. ΑΛΛΑ ΜΗ) Ecce de Musica in bellis ei disputandum fuisse dicit hoc loco, nisi iam de ea differuisset, & mox iterum retractanda foret ea quaestio? Nempe quia adversarius secundum Procli partitionem de ea hoc ipso loco disputaverat. Secundum Procli, inquam, partitionem; quia bellicae profecto cantiones in ea recensendae sunt classe, quae ad homines modo pertinet. Quod si Proclus de iis silet, id in causa est, quod is de μελικη poësi verba facit, non de nuda Musica; in bellis autem ut plurimum usurpabantur, non secus ac hodie, αλογα μελη, h. e. cantus tiliarum, aliorumque instrumentorum sine carminibus.

V. 28. προς τες πολεμους συνεργειας) Quantam vim Musicae veteres tribuerent ad inflammandos militum animos, quis ignorat? Aristides lib. II: πολεμοι, και οδων πορειαι δια μουσικης εγειρονται τε, και καθιςτανται: bella & profectioes per Musicam excitantur, & consuecuntur. Huiusmodi harmonia dicebatur πολεμικη, vel ενοπλιος, de qua vide Platonem differentem lib. III de Republ. Vide etiam apud Bartholinum lib. II cap. 5 de Tibia in Bello, quam vulgaris antiquitus esset Musicae usus in bellis.

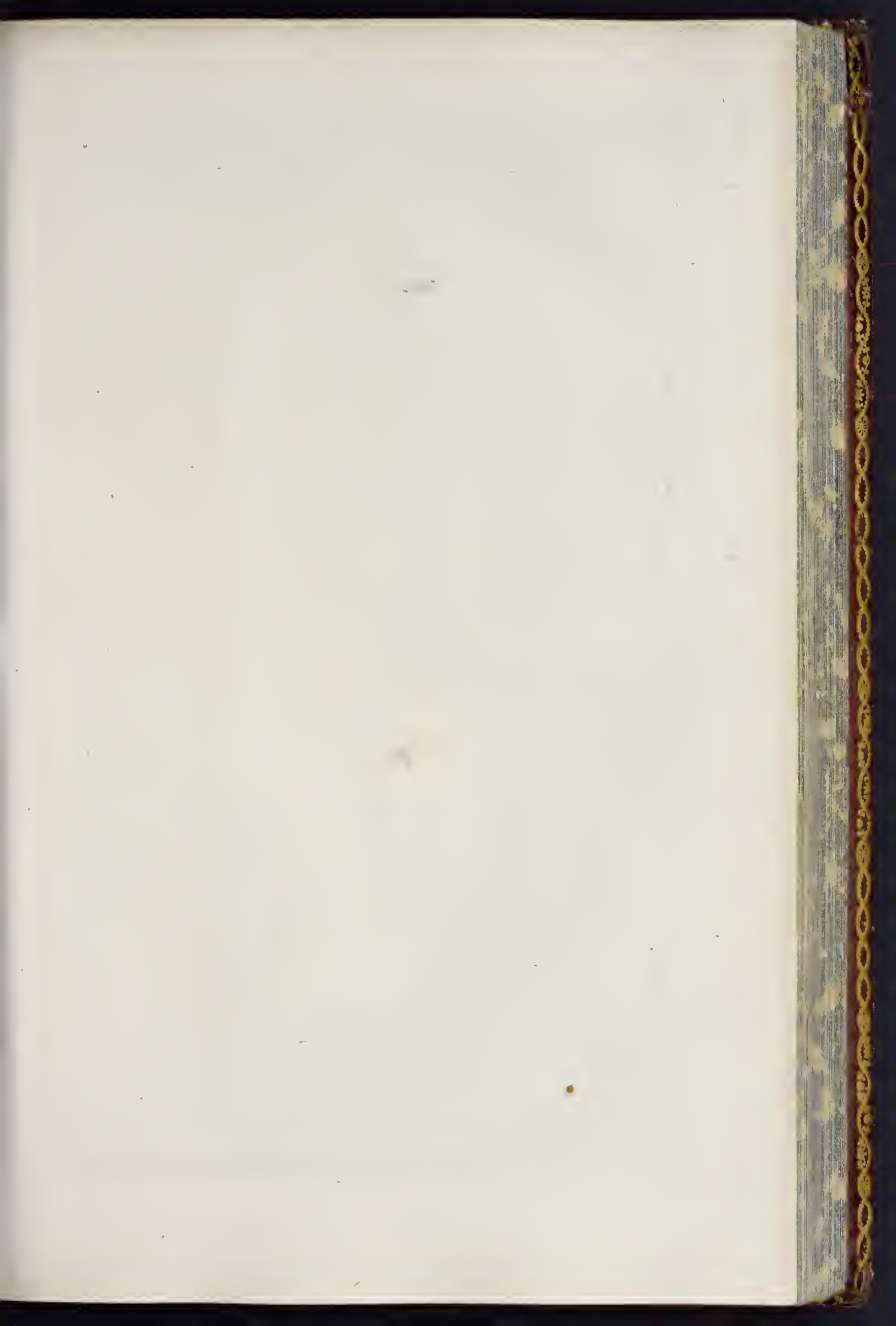
V. 31. προς αλλης φιλοσοφης) Hinc discimus non in unum Stoicum Diogenem stylym acuisse Philodemum, sed in omnes Musicae fautores, cuiuscumque forent sectae: cumque id toto hoc volumine non praestet, alia adhuc ad operis complementum reliqua fuisse patet.

V. 31. 32. Το δε των αθληματων) Secundum toties citatam Procli partitionem de επεινικιοις verba fieri heic locus quoque erat, quae constat poemata fuisse in eorum, qui in agone vicissent, laudem decantata.

V. 33. ουδ' υπο παντων επανιται) Non aequè omnibus veteribus, etsi Graecis, probata fuisse αθληματα testis est Athenaeus, qui lib. X cap. 2 plures veterum auctoritates profert, qui huiusmodi spectacula improbant; inter quas plures Xenophanis elegos recitat, atque sic concludit, ut legit Casaubonus: πολλα δε και αλλα ο Xenophανης κατα την εαυτη ποιησιν τη σοφια επαγωνιζεται, διαβαλλον ως αχρηστον, και αλυσιτελες το της αθλησεως ειδος: alia quoque multa Xenophanes in suis poematis ad sapientiae defensionem disceptat, publicorum ludorum genus, ut vanum & inutile traducens; & paullo ante plures Euripidis versus in eandem sententiam recitaverat, qui sic incipiunt:

Κακων γε οντων μυριων παρ' Ελλαδα,
Ουδε κακιον εστιν Αθλητων γειους.
Cum innumeris abundet malis Graecia,
Athletarum genere nihil improbius.

Haec sufficere possunt, ut totam Philodemi argumentationem adsequaris; & nostra supplementa minus suspecta habeas.

Κ ΝΤΟΙΣ ΡΙΤΩΝΑΘΑΗΜΑ
 ΤΩΝ ΚΑΝ ΜΑΣΥΠΑΥΤΗΣΟ
 ΜΟΥΩ ΡΗΣΘΑΙ ΚΑΙΔΙΟ
 ΤΙΤΕΡΕΙΡΗΜ ΣΗΝΟΡΧΗΣΕΩ
 ΕΚΤΟΝΔΡΑΜΑΤΩΝΟΥΔΕΝΕΧΘ
 ΜΕΝΕΛΑΤΤΟΝ ΕΠΕΙΔΗΤΕΡΟ
 ΔΕΝΗΝΕΟΥΔΑΜΙΑΠΡΟΣΤΟΚΑ
 ΧΟΝΚΑΙΓΕΝΑΙΟΝΣΥΝΕΡΓΗΜΑ
 ΤΑΙΣΔΕΘΕΘΕΙΔΙΣΕΙΚΑΙΤΑΤ
 ΗΜΑΤΑΚΕΤΑΤΟΣΥΝΕΧΟΝΕΤΟ
 ΗΘΗ ΤΟΣΟΥΤΟΝΑΚΕΧΩΤΟΥ
 ΧΡΗΣΙΜΟΝΤΙΝ ΜΙΖΕΙΝΤΕΡΕ
 ΤΙΝΕΣΘΑΙΔΙΑΜΟΥΚΗΝΣΤΡΟΦ
 ΤΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑΚΩΦΡΟΣΥ
 ΜΗΚΑΙΕΥΤΑΞΕΝ ΩΣΤΕΚΑ
 ΛΕΙΝΕΤΙΣΦΑΛΛΟΣΤΕΘΟΛΛΑ
 ΚΑΙΥΠΟΠΤΟΝΤΟΔΥΔΑΤΕΑΚ
 ΗΝΤΕΠΟΤΕΠΟΛΛΗΝΑΦΟΡΧ
 ΜΗΝΔΙΑΩΤΡΟΣΑΧΟΛΑΑΙΑ
 ΚΑΙΜΕΙΑΝΘΑΚΧΕΥΟΥΣΑ
 ΩΝΥΤΟΑΝΗΣΩΤΟΥΠΡΟΒΑΙ
 ΝΩ ΔΕΙ ΕΤΑΒΑΣΛΕΙΩ
 ΔΙΟΕΙΛΥ ΗΤΜΕΝΩΝΥ
 ΠΟΔΙΣ ΕΥΤΑΡΩΒΕΝ
 ΧΕΙΡ ΜΕΛΟΣΕΧΕΙΝΤΙΚΙΝΗ
 ΤΙΣΤΑ ΑΝΟΙΧΤΑΚΟΝ
 ΠΙΣΤΕΙ ΖΕΙΣΙΜΕΝΥ
 ΠΟΤΗ ΟΙΑΣΕΙΧΘΑΙ
 ΦΑ ΟΥΤ ΧΑΝΟΥΚΕΤ
 ΗΑ ΜΕ ΕΖΕΤΑΖΕΙΝΕΙ
 ΔΩΣΟΓΥΡΦΥΕΙΚΑΥΣΤΙΧ
 ΚΟΝΤΩΦΥΣΙΝΕΧΕΙΝΚΑΥ
 ΣΤΙΧΗΝΠΙΣΑΤΟ ΟΜΕΝ
 ΟΥΤΕΚΑ ΜΕΛΟΣΑΖΙΟΠΑ
 Μ ΔΙΑΝΤΑΥΕΥΔΕΤΑ
 ΤΟ ΕΝΓΑΡΡΙΣΤΑ ΑΙ
 ΠΡΟΣΤΑΣΗ ΕΚΟΡΜΑΝ
 ΣΤΕΝΑΠΛΗΡΕΙ ΑΙΤΟ
 ΔΕΛΑΙΣΟΥΤΑΡΚΑΛΟΥ
 ΩΣΤΕ ΟΥΔΕΝΟΕΙΤΑ
 ΠΡΟΑΕΙΜΠΟΙΟΥΝΑ
 ΜΑΔΕ Ο ΝΙΟΥΔ
 ΕΣΤΑΙ ΤΩΝ Ε
 ΕΣΤΛΥΕΙΝ ΟΥΚΙΑ

33

COL VII

. . . τοις **περι** των αθλημα-
 των · και η̄μας ὑπ' αὐτῆς ὁ-
 μολογῶ **τερπεσθαι** . Και δι-
 τι **περιερρηγμενης** ὀρχησεως
 5 **εκ** των δραματων ουδεν εχο-
 μεν ελαττον · επειδηπερ ου-
 δεν ην εν ουδε μια προς το κα-
 λον και γενναιον συνεργημα .
 Ταις δε θη̄λαις , ει και τα πο-
 10 ηματα **κατα** το συνεχον επο-
 ηθη , τοσοτου **απεχω** του
 χορησιμου τι νομιζειν περι-
 γνεσθαι δια μουσικῆς προς
 γενναιοτητα , και σωφροσυ-
 15 **νην** , και ευταξια ν , ὡς και
 λιαν επισφαλῆς πειθομαι ,
 και ὑποπτον το **διδαγμα** ,
 μη ποτε πολλην αφορ-
 μην διδῶ προς **ακολασιαν** ,
 20 και **αταξιαν βακχευσουσαν** ,
 ὡν ὑπεμνησω που προβαί-
 νων . **Νυν** δε μεταβας **λεγω** ,
διονυσιαν συνηγμενων ὑ-
 πο **Διονυσου** , το **αναθεν**
 25 **εκεινο** μελος εχειν τι **κινη-**
τικον , και **παραστατικον**
προς τας **πραξεις** . **ει** μεν ὑ-
 πο **τῆς** **επιπνοιας** εισηχθαι
 30 **Φησι** , **τουτου** **χαρι** ν ουκετι
καμου μεν **εξεταζειν** · **ει**
δ' ὡς το **πυρ** **φυσει** **καυστι-**
κον τῶ **φυσιν** εχειν **καυ-**
στικην **προσαγορευομεν** ,
 35 **οὕτω** και το **μελος** **αξιουται** ,
μα τον **Δια** **μεγα** **ψευδεται** .
Το μεν γαρ **παριστασθαι**
προς τας **πραξεις** ὁρμαν **ε-**
στιν , και **προαιρεισθαι** · το
 40 **δε** **μελος** ου **παρακαλον** ,
ἀσπερ **λογος** , ουδε **νοεεται**
προαιρετικον , κ' **εμποιουν** , ἄ-
μα δε **τους** **ολιγαρους** **διε-**
γειρειν δια **κρουματων** , και τῶ
εκλευειν την **ραθυμικην** **πα-**

ρα-

. . . iis, quae ad agones spectant,
 quantumvis illa nos *arte* oblectari
 fatear . Et proinde abscissa fal-
 tatione ex dramatis, nihilo inferio-
 res sumus; quoniam in neutra ear-
 um erat, quod ad honestatem,
 & nobilitatem conduceret. Femi-
 neis vero *saltationibus*, licet poë-
 mata sine interruptione fiant,
 tantum abest, ut inde aliquid
 putem ope Musicae ad nobilita-
 tem, castitatem, & modestiam
 comparandam conferre posse,
 ut etiam valde lubricam, & fu-
 spectam reputem eam scholam,
 ne unquam plura incitamenta det
 ad intemperantiam, & licentiam
 hodie debacchantem: de quibus
 alibi aliquando progressus verba
 faciam. ¶ Nunc autem progre-
 diens lego, in dionysiacis sacris,
 quae Dionysio auctore celebran-
 tur, vetustum illud melos habere
 nescio quid commovens, & exci-
 tans animos ad agendum. At, *in-*
quam, si divino illud adflatu in-
 ductum fuisse dicit, de hoc non
 laborabimus amplius inquirere;
 sin vero, ut ignem dicimus natu-
 raliter ustorium, quod combu-
 rendi vim a natura habeat,
 sic etiam melos istud existiman-
 dum putat, mehercle valde fal-
 litur. Addere enim animum ad
 agendum nihil aliud est, quam
 proprio impetu ciere, & prius
 operi manum admovere; melos
 vero neque hortatorium est,
 quemadmodum fermo, neque
 concipitur suoapte ingenio ad a-
 gendum ferri, & intus aliquid
 inferere, simul vero negligentem
 excitare posse pulsationum ope,
 & solvendo focordiam

πρα-

CAP. VI.
 An Musica
 suapte natu-
 ra vi moven-
 di possit?

δαγμα referatur. Ceterum retineri posset *διδω* sine *ι* in prima eiusdem modi, si retineatur etiam in antecedenti versu *μητι ποιε*, atque dicamus male expunctam esse a correctore particulam *η*. Tunc enim sensus foret: *nec ego unquam plura incitamenta dederim cet.* Atque inde magis magisque suspecta nobis erit huiusce Correctoris auctoritas.

V. 21. *ὡν ὑπομνησά που προβαίων*) Hinc manifesto arguimus alios *περι μουσικης* libros hunc fuisse consequutos. Nec enim in toto hoc reliquo amplius, quod pollicetur, exsequitur.

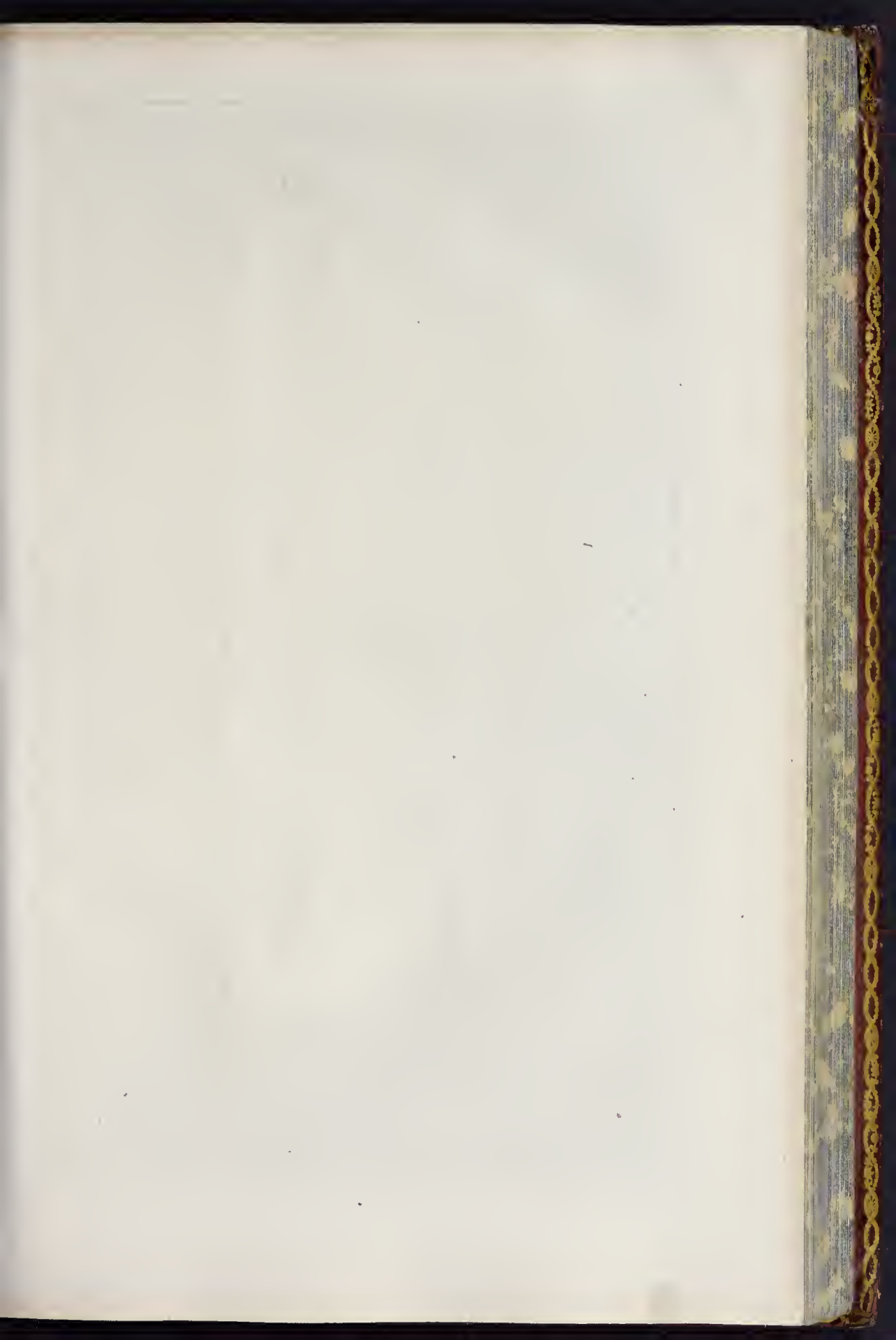
V. 23. *Διονυσιασιν συνηγμενων*) Vox *συνηγμενων*, de qua dubitare non licet, satis superque indicabat illud *διο* initium esse vocis *διονυσιασιν*; sed quae sequuntur de vi *κρηλικη και παρασιατικη* illius *cantus*, nos intime persuasos reddiderunt de Bacchanalium choris heic sermonem institui: qui quanto Musicorum instrumentorum strepitu, & concitatione pleni essent, nemo ignorat.

V. 24. *ὕπο Διονυσου*) Nihil melius nobis succurrit, quo aliam mancam vocem, cui pariter initium foret *δι*, restitueremus. Nec enim novum videri debet Bacchum ipsum Bacchanaliorum institutorem dici; siquidem a Diodoro Siculo adcepimus *lib. IV* Bacchum *θεατρα καταδειξει, και μουσικων ακροαματων συστημα ποιησαι, theatra exhibuisse, & Musicorum acroamatum scholas instituisse*: quin etiam docuisse *πανταχυ πανηγυρις αγων, και μουσικους αγωνας συλλειν, ubique coetus agere, & Musica certamina celebrare*. Quis neget igitur ab eo *ἡ διονυσια συνηγμενα*?

Ibid. *ἡ ἀνοθεν*) Capite curtatam vocem sic rescindendam non ambiget, qui noverit duplicia fuisse *διονυσια*, scilicet *αρχαιοτατα, και νεωτερα* h. e. *antiquissima, & recentiora*. Vide Thucydidis, Demosthenis, aliorumque veterum Scriptorum loca, quae recenset Petrus Castellanus in suo *ἑρμηνεω*, & Meursius in *Graecia Perieata*. Antiquissimis igitur Bacchanalibus (quae sua simplicitate Plutarcho *περι Φιλοπλουσιας* commendantur), eorumque Musicae concedit utique Noster, nescio quam commovendi, & excitandi vim; dummodo neget eam ab ipsius Musicae natura profectam.

V. 28. *επιπνοιας*) Sic fortasse restituendam hanc vocem concedet, qui meminerit, quae ad *Col. IV* v. 12, ubi Noster *δσιας θεοληφεις* posuit, adnotavimus, Divino scilicet adflatu sacram Musicam veteres ut plurimum adscripsisse; propterea quod, ut ait Aristides, *δια τας εν εορτασ επιπνοιας εις το αδων εξαγονται, ob adflatus in festis ad canendum (senes) excitantur*.

V. 32. *τῷ Φωσιν εχων*) Stoicus profecto in ea sententia fuerat, qua Aristides Quintilianus *lib. I*, ubi ait: *εωρων (οι παλαιοι) την τε του πραγματος ισχυν, και ἡν ενεργεια την κατα Φωσιν: viderunt (veteres) ipsius rei vim, & efficaciam naturalem*; quapropter ita suam mentem explicaverat, Musicam nempe vi *κρητικη* praeditam esse *κατα Φωσιν*, non secus ac ignis vi urendi pollet. Id autem est, quod prorsus negat Philodemus toto hoc capite.

ΡΑ ΚΕΥΑ ΕΙΛΕ ΤΑΧ
 ΚΑΛΑΡ ΔΙ ΡΙ ΑΣΤΟ ΕΛΟΘΕ
 ΦΗΚΕΝΗΤΙΚΟ ΕΙΝΕ ΦΥΣΕΙ
 ΠΡΟΣΔΟΥΝ ΤΗΝΥΠΟΛΑΙΑΝ
 ΤΗΝΟΥΤΩΧΩΦΗΝ ΟΙΚΕΝΟ
 ΠΕΣΤΑΘΑΙΤΟΙΣΕΛΑΝΟΥΣΙΝ
 ΕΝΤΑΙΣΝΑΥΣΙΝΚΑΠΟΙΟΘΕΡΙ
 ΖΟΥΣΙΝΠΑΛΛΙΚΑΙΙΟΝΟΙΝΟΝ
 ΕΡΓΑΤΟΜΕΝΟΙΣΚΑΙΠΟΛΛΟΙΣ
 ΑΛΛΟΙΣΤΩΝΕΠΙΤΤΟΛΑΣΥΝΤ
 ΛΟΥΝΩΝΕΡΓΑΤΩΝ ΟΡΓΑΤ
 ΗΩΝΤΙΝΑΠΑΡΑΥΟΥΝΤ
 ΕΙΝΟΧΑΙΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Ο
 ΤΡΑΦΕΙΠΕΡΟΗΚΕΝ ΑΙΤΟ ΚΑ
 ΘΕΛΚΟΥΣΙΝΑΛΛΟΥΧΟΤΙΚΕΙ
 ΝΕΙΚΑΙΠΑΡΙΣΤΑΤΑΙΤΑΜΕ
 ΛΗΠΡΟΣΤΕΣΠΡΑΖΕΙΣΑΦΙ
 ΣΤΑΝΟΙΣΙΝΣΙΠΑΙΧΕΣ ΕΣ
 ΤΗΝΜΟΥΣΙΚΗΝΣΥΤΕΤΕΣΥΝ
 ΤΕΛΟΥΣΙΝΟΙΦΡΑΤΕΡΟΝΤΟΣΑ
 ΝΕΥΔΕΜΟΥΣΙΚΗΝΙΤΕΝΕ
 ΝΑΝΤΑΙΤΩΙΑΝΕΙΝΕΝ
 ΕΠΙΤΟΝΗΟΝΟΜΗΤΙΝΕΣΘΑΤΚΑΙ
 ΚΟΥΦΟΤΕΡΟΝΤΟΝΤΗ
 ΡΑΜΕΙΣΕΠΙΣΚΑΙΗΣΑ
 ΤΟΝΟΡΦΟΝΕΙΝΑΝΕ
 ΧΗΝΤΗΣΕΛΕΣΑΚ
 ΩΝΕΝΜΕΛΕΥΟΥΣΕΚΑ
 ΤΟΥΙΟΥΤΚΑΙΕΡΑΘ
 ΘΕΙΝΩΣΑΙΝΕΙ
 ΩΘΑΜΕΝΥΠΕΦΒΟΕΣΕΙ
 ΤΕΙΝΑΛΑΤΟΙΣΤΡΙΠΡΑΛΙΣ
 ΩΣΠΕΡΟΣΤΩΙΚΟΚΑΝΑΤΩΣ
 ΑΙΣΤΩΤΑΠΟΙΩΜΕΝΟ
 ΔΟΜΟΙΣΔΙΑΤΑΥΤΑΦΗΣΟΜΕΝ
 ΑΤΑΤΟΥΤΟΥΗΡΗΕΤΑ
 ΧΑΡΙΕΝΔΕΤΑΜΜΟΝΕΡΑ
 ΝΑΚΑΣΥΥΧΑΣΔΙΑΤΣΕΛΙ
 ΠΩΣΤΟΜΕΛΟΣΚΑΙΤΚΕΙΤΑ
 ΣΩΜΑΤΑΚΑΘΑΠΕΡΤΡΕ
 ΠΙΤΕΝΟΝΤΑ
 ΤΑΤΡΟΣΣΩΜΑΤΕΡ
 ΕΛΙΣΘΗΣΙΝΚΗΝ
 ΔΙΟΚΑΙΕΧ
 ΤΟΣΩΑΔΙΜΕ

COL. VIII

ρα σκευα ζειν μελλοντας.
 Και γαρ διορισας το μελος ε-
 Φη, κινητικον ειναι Φυσει.
 Προς δ' ουν την υπονοιαν,
 5 την ουτω κωφην εοικεν ε-
 πεσπασθαι το, τοις ελαυνοισιν
 εν ταις ναυσιν, και τοις θερι-
 ζουσιν παλαι, και του οινου
 10 εργα ζομενοις, και πολλοις
 αλλοις των επιπονα συντε-
 λου των εργα των οργα-
 νων τινα παραξενυ-
 εν· ο και Πτολεμαιον ουτος
 15 γραφει πεποιημεναι τοις κα-
 θελκουσιν. Αλλ' ουχ' οτι κι-
 νει και παρισταται τα με-
 λη προς τας πραξεις, ουτ' εφι-
 στανουσιν δι παρεχοντες
 20 την μουσικην, ουτε τοτε συν-
 τελουσιν δι πραττοντες· α-
 νευ δε μουσικης ηττον· δυ-
 νανται τω αλειμενου
 επι του πονου γινεσθαι, και
 25 κοιφοτερον πονον τη πα-
 ραμειζει της ηδουης. Καν
 του Ορφεα μεν δια την εξο-
 χην της εμμελειας διακου-
 ωμεν μεμιθεισθαι και
 30 τους λιθους, και τα δενδρα θελ-
 γειν, ας και νυν ημεις ει-
 αθαμεν υπερβολικως λε-
 γειν, αλλα τοις τριηραυλαις,
 35 ωσπερ ο Στρωιον, αναμενας
 εφεστατα ποιουμεν οικο-
 δομοις; δια ταυτα φησομεν,
 ου δια τα τουτου ληρηματα.
 Χαριεν δε το, μη μονον φα-
 ναι τας ψυχας διατιθεσθαι
 40 πως το μελος, και το και τα
 σωματα, καθαπερ προσε-
 πιτεινοντα· Αλλ' ουκ εννοει-
 ται προς σωματα, καθαπερ
 45 προς αισθησιν, και ακοην
 εχειν· διο καν
 Φαινομε-

γον

praeparare cunctantes. Etenim de-
 finiens melos ait, esse quid suapte
 natura commovens. Tradita igitur
 definitione tam absurda, con-
 sequens ei videretur, inde deductum
 esse morem adiungendi aliquod Mu-
 sicum instrumentum agentibus re-
 mos in navibus, & olim messori-
 bus, & vinitoribus, & aliis com-
 pluribus laboriosa opera efficien-
 tibus; quod & Ptolemaeum iste
 fecisse scribit iis, qui naves subdu-
 cerent. Sed non modo non exci-
 tant, & commovent ad laboran-
 dum cantus, ut neque operi in-
 tendant, qui Musicam praebent,
 neque interea, dum canitur, opus
 perficiant operarii: sine Musica ve-
 ro ideo minus valent, quia lan-
 guidi in opus incumbunt; levior
 autem evadit labor voluptatis ad-
 mixtione. Quod si audimus fabu-
 lis traditum esse Orpheum suae
 modulationis excellentia cum lapi-
 des, tum arbores pellexisse (quod
 nos etiam hyperbolice dicere sole-
 mus), num propterea simul cum
 tibicinibus constituemus, qui per-
 petuo, ut iste Stoicus iuberet, aedi-
 ficatoribus praesit? Aio equidem
 propter ea, quae dixi, non propter
 huius deliramenta. Lepidum vero
 illud est, quod ait cantum non
 modo animos quodammodo dispo-
 nere, sed insuper etiam corpora,
 tanquam si hoc pacto argumenti
 vim adaugeret. At non intelligit
 ad corpora tantum pertinere, veluti
 ad sensum, & auditum: pro-
 pterea etiam si
 phaeenom-
 non

V. 6. τοις ελευθουσιν) Pervulgata quidem apud veteres erat opinio, Musica remiges, aliosque manu laborantes adiuvari; proinde minime parcebant tibias, aliaque Musica instrumenta laborantibus adiungere. Hinc Aristides *lib. II* inter alios Musicae effectus illum enunciat, quod ναυτιλιας και ερεσιδας, και ἴσα χαλεποῦσθα (sic utique pro eo, quod extat apud Meibomium χαλεποτήσια, legendum) ἴσων χειρονακτικῶν ἔργων ἀνεπαχθη ποιῶν ἴσων ποικίλων γινόμενῶν παραμυθίων, navigationes, & remigia, difficillimaque manu laborantium opera levia reddit, laborum facta solatium. Et Fabius Quintilianus *Instit. Orat. lib. I: eam natura ipsa videtur ad tolerandos facilius labores velut muneri nobis dedisse: siquidem & remiges cantus hortatur; nec solum in iis operibus, in quibus plurimum conatus praesente aliqua iucunda voce conspirat, sed etiam singulorum fatigatio qualibet se ruâ modulatione solatur*. Atque id profecto locum fecit Aristotelis problemati *Señ. XIX* quæst. 29: δια τὴν οἱ ποιητικῶν, και οἱ ἀπολαυστικῶν αὐλοῦσθαι; cur tam laborantes, quam fruentes solatio tibie cantu utuntur? Iam vero cantus nauticus Ἰσηρικῶν fuisse adpellatum, discimus ex Athenæo *lib. XII*: idemque *lib. XIV* c. 2 multarum cantionum, quæ a laborantibus canebantur, usum, & nomina describit (inter quas ἰμαίων, sive ἐπιμυθίων, quæ a molitoribus in pistrino; εἰμιών, quæ a terentibus; ἰουλοῦν, quæ a lanificis; & λιτνεῶσθαι, quæ a melloribus caneretur), deinde subdit: και ἴσων μισθῶσθαι δὲ ἴσων ἢ ἢ ἴσων ἐς ἴσων ἀγροῦσθαι φοιτῶσθαι . . . και βαλανῶσθαι ἀλλῶ . . . και ἴσων πτισσοῦσθαι ἀλλῶ ἴσων . . . ἢ δὲ και τοῖσθαι ἴσων μισθῶσθαι ὁ βουκολιασμος καλουμῶσθαι: fuit & mercenariorum in agros ad opus comitantium certa cantio . . . & balneatorum alia . . . alia etiam eorum, qui fruges pinsebant . . . & eorum qui pecudes ad pabula ducebant, cantio dicta Βουκολιασμος. At enim, inquires, huiusmodi cantilenas τὰσθαι ἴσων ἀδῶσθαι adpellat Athenæus, h. e. voce pronunciatas, atque ab aliis distinguit tibialibus cantionibus, quas ibidem recenset, & cum saltatione fuisse peractas tradit: Noster vero loqui videtur tantum de instrumentorum Musica; quandoquidem ait hisce laboriosa opera perficientibus τῶσθαι ὀργάνων τῶσθαι παρασκευῶσθαι. Verum quid vetat huiusmodi ἴσων vel tibie, vel alius instrumenti sonum adiungere? Noster vero, sive potius eius adversarius idcirco præteritis carminibus, quæ ab ipsis laborantibus concinebantur, τῶσθαι ὀργάνων de industria meminerat, ut probaret, veteres servis, sive mercenariis laborantibus instrumentorum pulsatores addidisse, nempe ut laborantes adiuverent, neve quis putaret ea carmina unice ad laborem fallendum ex operarum ingenio cantari consuevisse. Et quidem inferius v. 16, argumentum hoc ubi declinat, huiusmodi Musicam adpellat τὰσθαι μελῶσθαι h. e. carmina. Quamvis minime nos fugiat aliquando τὸσθαι μελῶσθαι pro αὐλοῦσθαι adcipi, ut observavit Casaubonus in Athen. *lib. XIV* cap. 2.

V. 8. ἴσων οἶνον ἐργαζομῶσθαι) Vinitorum quidem carmen dictum fuisse μελῶσθαι ἐπιληθῶσθαι, ad torcular habemus apud Pollucem *lib. IV* cap. 8: ἐπιληθῶσθαι αὐλοῦσθαι ἐπὶ βοτρυῶσθαι θλιβομῶσθαι: cantus tibie ad torcular, cum racemi premuntur: & apud Athenæum *lib. V*: ἐπὶ αὐλοῦσθαι δὲ ἐξῆσθαι κοντὰ σατύροισθαι πρὸσ αὐλοῦσθαι ἀδόντῶσθαι μελῶσθαι ἐπιληθῶσθαι: calcabant vero sexaginta Satyri ad tibiam canentes cantum torculari aptum. Commemorant illud etiam Longus *περὶ μισθῶσθαι lib. II*, & *IV*, Philostratus in *Iconibus*, & Max. Tyrius *Diff. XIV*, quorum loca collecta habes a Meursio *De Saltationibus Veterum*. Atque idem ab Agathia *Anthol. lib. II* num. 29 βακχευτικῶσθαι εὐθῶσθαι adpellatur.

V. 13. Πτολεμαίων) Quisnam iste fuerit Ptolemaeus, pro certo statuere non possumus. De Philadelpho quidem suspicari quis iure posset; siquidem ex Athenæo, Appiano, aliisque Scriptoribus didicimus, quanta præ ceteris eius in adparandis navibus fuerit μεγαλοῦσθαι, ita ut earum multitudine omnes superaverit, ὥσθαι και πολλῶσθαι πλῆθῶσθαι παντῶσθαι ἴσων ἐπιβαλλῶσθαι, ut scribit Athen. *lib. V* cap. 9; ubi ingentem earum numerum ad multa millia excedentem recenset. Sed nos de Philopatore potius hæc mentionem fieri arbitramur ab eodem Athenæo *loc. cit.* edocti. Is enim, cum ex Callisthenis testimonio ingentis operis navim ordinum scilicet quadraginta, & ducentos octoginta cubitus longam a Philopatore aedificatam per partes descripsisset, denique quo pacto ea in mare deducta fuerit sic narrat: καθελκυσθαι ἴσων μὲν ἀρχῆσθαι ἀπὸ εὐχαρίου τῶσθαι, ὁσθαι Φασὶσθαι παρῶσθαι πεντηκοντὰ πλοῖων πεντηκῶσθαι ἔσθαι, ὑπὸσθαι δὲ οὐχλοῦσθαι μετὰ βοῆσθαι και σαλπυγγῶσθαι καθηγῶσθαι: subducta est initio cuiusdam escharii ore, quod ex contignatione quinquaginta quinquaginta compactum aiunt (quid sic εὐχαρίου vide Casaubonum, & Eustathium ab eo relatum); a populo mox cum clamoribus & tubarum sonitu deducta fuit. En igitur καθελκυστῶσθαι Musica excitatos Ptolemaei Philopatoris astu.

V. 14. 15. καθελκυσῶσθαι) Exempla quidem huiusce verbi καθελκυσῶσθαι sic ἐλλειπτικῶσθαι sine ullo

ullo casus regimine positi non suppetunt. Sed cum solenne sit Graecis dicere *καθελκειν τας ναυς* pro eo, quod Itali hodie dicunt *varare le navi*, & Latini *deducere* (uti etiam videre est in nuper adlato Athenaei testimonio), putavimus heic κατ' ἑλληνικῆν tacitum fuisse ad-
cusandi casum *τας ναυς*.

V. 24. *κουφοτερον πονον*) Profecto non male opinasse Philodemum, qui Musicam idcirco laborantes adjuvare arguit, quia eos oblectans taedium laboris, & languorem repellat, ipsa superius adlata Aristidis verba palam faciunt: quod scilicet Musica *τα χαλεποτατα των χειρονακτικων εργαων ανεπαχθη ποιει των ποιων γινομενη παραμυθιον, difficillima manu laborantium opera levia reddit, laborum facta solatium*. Atque Aristoteles adlati problematis: *δια τι οι ποιηται, και οι απολαουοντες αυληται; cur tam laborantes, quam solatio fruentes tibia utuntur?* Solutionem quaerens, ait: *η ινα οι μει ηττον λυπωνται, οι δε μαλλον χειρωσι: an ut laborantes minus angantur, fruents solatio magis oblectentur?* Recte igitur hinc argui posse Musicam *τι κωτικον εναι Φουσι, esse quid suaapte natura commovens* negat Nolter.

V. 26, 27. *την εξοχην της εμμελειας*) Sic sanari posse hunc textum putavimus, non tantum, quia sensus hoc ferebat, sed etiam, Diodoro Siculo edocti, qui de Orpheo sermonem instituens *Bibl. lib. IV* scribit: *ποιημα συνεταξε το θαυμαζομενον, και κατα την αδη εμμελια διαφερον: ποητια mirificum & excellens modorum concinnitate composuit*. Idem porro sensus erit, si legas, ut alii, *εμμελειας*.

V. 29. *ια δενδρα θελγειν*) Si conseras Diodorum loco in superiori adnotatione citato, non modo ita legendum esse concedes, verum etiam huiusce Scriptoris verba sub oculis Diogenis Stoici, dum scriberet, fuisse suspicaberis, ait enim Siculus: *επι τοσουτω δε προειη τη δεξη, ωστε δοκειν ηη μελωδια θελγειν τατε θηρια, και τα δενδρα: usque adeo eius gloria excrevit, ut modulatissimis carminum sonis feras, & arbores delinire putaretur*. Quod si quaeras cur *λιθους, lapides* potius, quam *θηρια, feras* delinivisse Orpheum Diogenes meminere; reponemus, quia maius erat miraculum prae feris lapides sensu omnino carentes mulcere. Ceterum & feras, & lapides, & arbores pellexisse fabula erat: ita Fabius Quintilianus *lib. I: Orpheum . . . quod rudes quoque & agrestes animos admiratione mulceret, non feras modo, sed saxa etiam, sylvasque duxisse posteritatis memoriae traditum est*. Pro *θελγειν* mendose scripserat librarius *θελθειν*, sed postea ipsemet emendavit. Illa enim nota, quae a circumflexo parum dilat, est Γ inclinatum; quia in brevi interstitio rectum iacere non poterat.

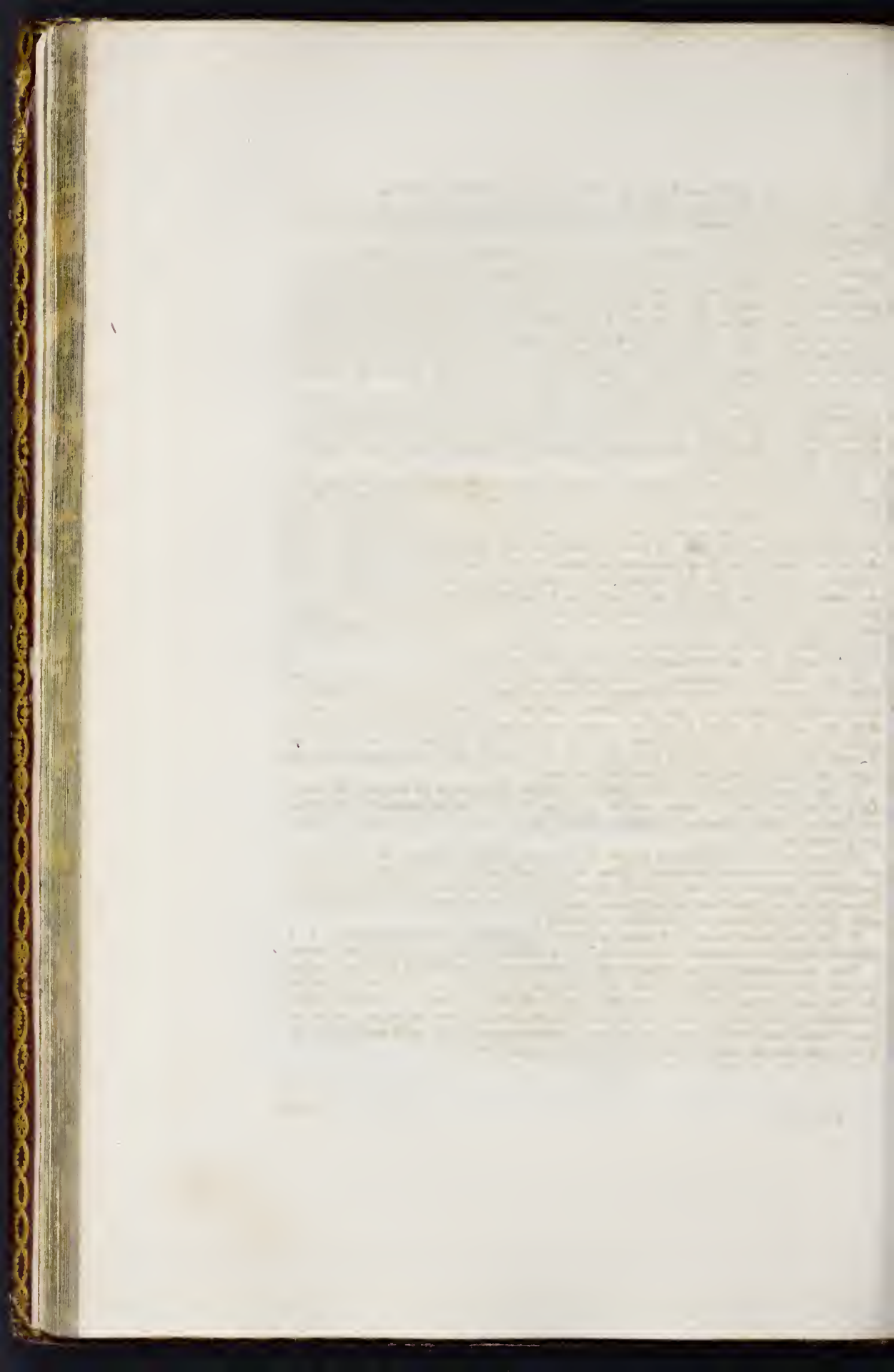
V. 32. *αλλα τοις τριπραυλαις*) In autographo quidem ita fuisse exaratum adparet: quae lectio si retineri velit, *το αλλα* interrogative explicandum, & intelligenda praepositio *συν* Attica ellipsi praeterita ante *τοις*, quo sententia constet. Sed fortasse Auctoris manu profectum erat *αμα*, vel potius *η αμα τοις τριπραυλαις*; *numquid simul cum tibicinibus cet.?* Esti autem *τριπραυλης* proprie dictus fuerit, qui tibia in tremibus caneret, ut vox ipsa notat, & apud Athenaeum *lib. XII*, & Pollucem *lib. I cap. 9* videre est; heic tamen *γινικως* pro quovis tibicine accipiendum esse nemo inficias iverit.

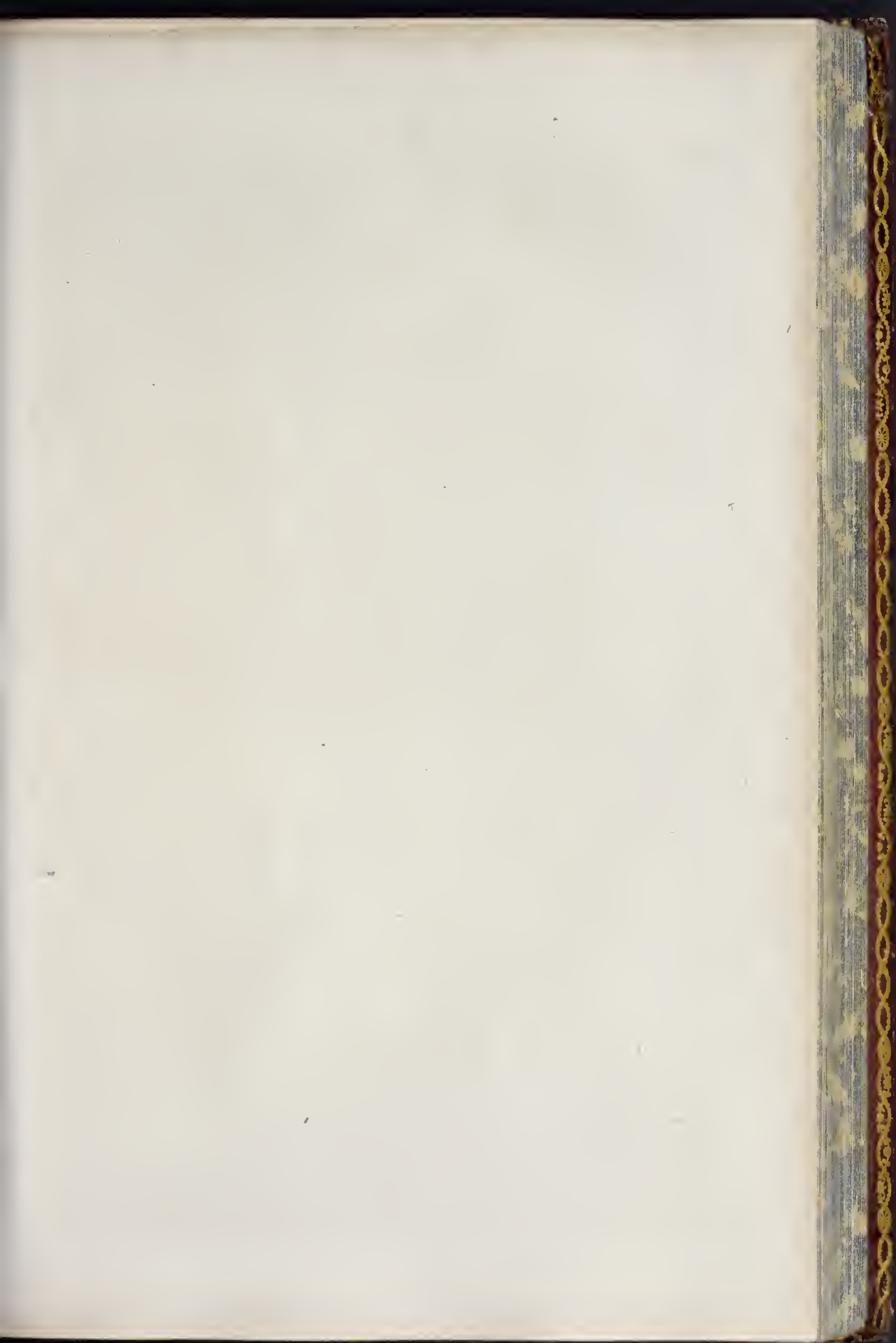
V. 33. *ωσπερ ο Στωικος*) Hinc clarissime evincitur Philodemus in Stoicum disputare. Quis enim alius foret hic *Stoicus*, nisi ille ipse, qui Orphei fabulam protulerat, ut Musicae vim motricem inesse probaret? Propterea subdit v. 36: *ου δια τα τωτς* (scilicet *τς Στωικου*) *ληρηματα*.

Ibid. αναμενωσ) Ita rescindendam vocem & litterarum vestigia indicant, & sensus concedit. Analogice autem ex *αναμενωσ*, *substineo* fieri potest *αναμενωσ*, vel *αναμονωσ*, *constanter, permanenter, patienter*, uti ex *εμμενωσ* fit *εμμενωσ*, ex *επιμενωσ* *επιμενωσ*. Quod si pro reliquo illo *ωσ* legas *οις*, tum forte melius suppleas *ανεμενωσ*; atque sensus erit: *num propterea remissis operariis praefectum cum tibicinibus constituemus?*

V. 36. *δια ταυτα φησομεν*) Propter ea scilicet, quae paullo superius concesserat, h. e. laborem voluptatis admixtionem leviolem fieri. Sed obscure quidem, & inelegantem dictum.

V. 40. *προσεπιτεινοτα*) Ita legendum esse opinamur, etsi a lexicis absit huiusmodi decompositum *προσεπιτεινειν*: analogum enim est, non secus ac *προσεπιτεινειν, συνεπιτεινειν*, aliaque. Ea vero auctoris mens est, ut adversarium sugillet in suo argumento adornando rhetorice peccantem. Dum enim is κατ' επιτασιν amplificare suum argumentum vellet, potius minuit. Aiebat enim: *Musica non solum animos, sed etiam corpora adfcit*, quasi maius esset corpora, quam animos adfciri re sensibili. Quod sane Philodemus ridet.

ΝΟΜΕΤΗΔΕΙΓΑΝΤΑΤΟΤ
 ΔΟΣ ΕΡΘΟΝΕΠΙΦΕΡΕΙΝΟΥ
 ΝΟΝΔΕΤΟΣΩΜΜΑΛΕΤΑΝΤ
 ΛΑΚΑΙΤΗΝΨΥΧΗΝΤΩΣΔΙ
 ΤΙΘΗΣΙΝ ΟΥΜΗΕ ΑΛΛΑΕΔΥ
 ΜΑ ΤΟΣΔΙΟΚΤΩΣΕΣΟΥΛΕ
 ΕΙΔΕΙΚΝΥΤΑΙΤΟΚΑΙΤΑΣΩ
 ΜΑΤΑ ΤΟΤΑΡΕΠΡΟΣΩΠΟΝΤΟ
 ΣΧΗΜΑΤΙΣ ΕΝΩΣΤΟΤΩΝ
 ΔΙΔ ΤΩ Ε ΕΙΝΗΚΕΚΑΙΤΑ
 ΡΕΣΤΗΣΕΠΡΟΣΤΗΝΕΡΓΕΙΑ
 ΤΗΣΩΔΗΣΟΥΤΕΜΕΛΟΣΕΚΕΙ
 Η ΕΝΤΩΣΜΑΚΑΙΔΙΕΘΗ
 ΚΕΤΩΣΕΙΜΗΛΕΛΟΣΕΤΗ
 ΟΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΔΕΤΟΝ
 ΖΩΑΦΟΝΕΠΤΥΧΕΙΝΤΗΣΟ
 ΙΣΤΗΤΟΣΟΤΗΣΕΝΟΚ ΔΑ
 ΡΩ ΟΣΥΠΟΜΕΝΤΟΥΑ ΕΛΟΥΣ
 ΤΗΝΕΠΤΥΧΙΑΝ ΕΛΙΤΟΙ
 ΕΙΝΑΛΛΑΤΗ ΕΙΣΑΥΤΗΣ
 ΤΙΜΑΛΛΟΝΗΤΩΠΡΗ Χ
 ΕΩ ΔΟΗΚΟΝΤΩΝ ΙΣΧΥΝ
 ΓΑΡΕΜΦΛΕΙΠΡΟΣ ΕΙΛΗΦΟ
 ΤΑΣΟΠΕΡΕΣΤΙΝΩ ΔΑΤΙΚΟΝ
 ΩΣΤΕΧΡΗΝΕΝΗΛΑΧΕΝΑΙ
 ΚΑΙΔΙΑΜΕΝΤΟΥΖ ΓΡΑΦΟΥ
 ΤΟΥΗΝΨΥΧΗΝΕΙΝ ΣΟΛ Η
 ΠΡΟΣΒΙΒΑΣΕΙΝΔΙΔΕΤΩ
 ΧΑΘΕΑΚΟΝΤΩΝΤΟΚΑΙ
 ΣΩΜΑΤΑ ΑΛΛΩΣΔΕΠΕΖ Η
 ΤΗΣΕΝΑΝΤΙΣΥ ΕΡΗΔΕΩΣ
 ΤΙΤΗΣΩΔΗΣΟΣΜΒΑΛΛΟΜΕ
 ΝΗΣΟΜΟΙ ΝΕΓΡΑΨΕΝ Α
 ΔΥΝΑΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΟΝΟΥΤΑΡ
 ΔΗΣ ΑΙΤΕΧΝΙΚΩ ΕΡΟΥΣ
 ΟΙ ΕΙΝΤΟ ΕΛΟΣΟΛΛΙ
 ΝΗΜΑΚΑΡΙΟΝΗ ΗΣ
 Ο ΕΣΕΩΣ ΟΔΕΤΑΙ ΕΙΤΟΙΣ
 ΑΥ ΑΣΙΝΤΟΥΤΟΙΣ ΑΛΛΑ
 ΤΕΡΑΤΑ ΚΙΝΗΤΙΚΟΝ ΕΤΕΙ
 ΜΑ ΟΝ ΕΙΝΑΙΤΗΣ ΟΤΙ
 ΚΗΟ ΤΟ ΕΤΑ
 ΣΑ ΤΟ ΕΤΑ
 Μ ΤΑΥ

COLLIX

1 τον επιδειξάντα το παρα-
 δοξοστρον επιφερειν, ου μο-
 νον δε το σωμα λεγοντ', αλ-
 5 λα και την ψυχην πως δια-
 τιθησιν. Ου μην αλλα θαυ-
 ματος αξιον, πως εξ ου λε-
 γει, δεικνυται το, και τα σω-
 ματα. Το γαρ προσωπον το
 10 σχηματισθεν, ως το των
 αδοντων, εκινησε, και πα-
 ρεστησε προς την ενεργειαν
 της ωδης, ουτε μελος εκι-
 νησεν το σωμα, και διεθη-
 15 κε πως, ει μη μελος εστιν
 ο σχηματισμος. Το δε του
 ζωγραφου επιτυχεν της ο-
 μοιοτητος, οτι ησεν ο κιθα-
 ραδος, υπο μεν του μελους
 20 την επιτυχιαν θελει ποι-
 ειν· αλλα της ψυχης αυτης
 τι μαλλον, ηπερ η
 των καθελκοντων· ισχυν
 γαρ εμφανει προς ειληφο-
 25 τας, οπερ εστιν σωματικον·
 οστ' εχρην ενηλασχειαι,
 και δια μεν του ζωγραφου
 το την ψυχην κινεισθαι, η
 προσβιβαζειν, δια δε των
 30 καθελκοντων το, και τα
 σωματα. Αλλ' ως δ' επεξη-
 τησεν αν τις ο περηδεως,
 τι της ωδης συμβαλλομε-
 νης ομοιον, εγραψεν α-
 δυνατων προτερον· ου γαρ
 35 δη· και τεχνικωτερος
 γε ποιειν το μελος ενομι-
 σεν· η μακαριος ην της
 συνεσεως. Ο δ' επαγει τοις
 40 θαυμασιν τουτοις αλλα
 τερατα· κινητικον λεγεις
 μαλλον ειναι της λογιστι-
 κης διανοιας

non ostendentem, quod magis
 praeter opinionem esset, super-
 struere, dicentem: non solum cor-
 pus, sed etiam animum quodam-
 modo adficit. Verumtamen ad-
 miratione dignum est, quomodo
 ex eo, quod ait, probet illud,
 etiam corpora. Persona enim con-
 formata in canentium morem
 commovit & excitavit ad cantus
 energiam, nequaquam melos mo-
 vit corpus, & quodammodo ad-
 fecit, nisi velis melos esse ha-
 bitum. Quod vero Pictor adse-
 quitus sit similitudinem, dum
 caneret citharoedus, a cantu id
 factum esse vult; sed animae
 ipsius commotionem hoc potius
 probat, quam exemplum naveꝝ
 trahentium; robur enim ostendit
 adversus capientes, quod est
 corporeum. Itaque ei permutan-
 dum erat, & per pictoris exem-
 plum ostendere animum moveri,
 & excitari, per trahentium vero
 illud, quod ait, etiam corpora.
 At cum lepidissime certus qui-
 dam requireret, quid in cantu
 conferat ad similitudinem capien-
 dam, scripsit absurdorum maxi-
 mum. Quidni enim? etiam pe-
 ritores reddere artifices melos re-
 putavit: felix sane homo cere-
 bri erat. Hisce vero superaddit
 miraculis alia quoque monstra:
 commovens ait esse melos magis,
 quam rationabilem sententiam .

V. 5. Οὐ μὴν ἀλλὰ) Cum ostendisset suum adversarium rethorice in argumentis digrendis κατ' ἀρχήν peccasse, eundem mox dialectica laborantem ostendere satagit, utpote qui, dum probare vellet corpora Musica percelli, vel iis argumentis usus erat, quae ad rem nihil facerent, vel iis, quae potius demonstrarent animos fuisse adfectos; contra vero cum de animorum impulsu loquutus esset, ea argumenta adtulerat, quae potius corpora impulsa indicarent.

V. 8. Το γὰρ προσωπον) Locus profecto obscurissimus, qui diu multumque nos torfit. Patet enim Philodemum in usum eorum, qui Diogenis opus sub oculis haberent, huiusmodi σχηδίασμα scriptitasse. Nos autem, qui illius argumenta penitus ignoramus, quomodo huius mentem probe adsequemur? Id tamen certo certius est, eum, ne quid intentatum in adversarium relinqueret, heic παρ' ἔργον non eius de Musica opinionem, sed inductiones infestatur; propterea quia ex adlegatis ab eo exemplis, id quod intenderet, minime evinceretur, sed potius quidvis aliud. Adlegata autem ab illo bina fuisse exempla adparet, quorum alterum respicit hoc primo commate: το γὰρ προσωπον; alterum vero secundo commate: το δε τον ζωγραφον. Quando igitur nobis binas huiusmodi historiolas invidit Philodemus, quod ad primam nihil aliud licuit expiscari, nisi quod Stoicus retulerit, nescio quem ab adpectu fortasse comicae personae, cuius os in canentium morem comparatum fuerit, ad canendum fuisse excitatum, ut inde colligeret Musicae ad corpora impellenda ενεργειαν. Cui non male respondet Philodemus: *si habitus canentis hominem ad cantum excitavit, non utique melos quid valet ad corpus impellendum, nisi velis dicere melos idem esse, ac σχηματισμον, i. e. habitum.* Verba igitur το προσωπον το σχηματισθεν, ὡς το των αδωντων ενιωσει, και παρστωσει προς την ενεργειαν της αδης sunt ipsa fortasse Stoici verba; quae autem sequuntur ητε melos, κ. τ. λ. Epicurei responsonem continent. Quod vero ad alteram historiolum a Diogene relatam, ea profecto fuit cuiusdam Pictoris, qui dicebatur ad vivum rem expressisse canentis citharacidi ope; cui Noster adposite reponit, hoc exemplum ad ostendendum potius Musicae vim in animos, quam in corpora valere: contra vero exemplum ante ab eo adlatum των καβελκωντων, qui Musicis instrumentis adiuvantur, valere magis ad ostendendum, quam vim Musica in corpora exsereret; etenim, recte ait, *quod corporeum est, vim suam exferit adversum capientes, h. e. cum quis manu prehendit; atque idcirco permittendum illi fuisse, & pictoris exemplo utendum ad demonstrandam animae commotionem (siquidem in pictura vis ingenii, non corporis requiritur), trahentium vero, ut ostenderet corpora a Musica impelli.*

V. 12. ου τε melos) Melius profecto ου το melos. Sed nitidum est in ms. το ε e librii fortasse festinatione profectum.

V. 16. ζωγραφον) Quinam fuerit iste pictor, prout eius historia heic indigitatur, a nullo veterum Scriptorum discere potuimus. Verum non levis orta est suspicio, eum ipsum Theonem esse, de quo aliter narratio instituitur ab Aeliano Var. Hist. lib. II cap. 44. Principio enim sic eius praestantissimam tabulam, quae adhuc suo aevo spectabatur, describit: *ὄπλιτης εστιν ενβρωτων αφω των πολεμιων εισβαλλοισων και δηνητων ἄμα, και κειροντων την γην εναργως δε και πανυ ενθυμωσις ὁ νεανιας οικει ὀρωωντι εις την μαχην, και εις αν αυτον ενθουσιασιν, ὡσπερ εξ Αριος μανειτα: γοργον μιν αυτα βλεπτουσιν οἱ οφθαλμοι· τα δε ὄπλα ἀρπασας ειικεν, η ποδων εχει, επι της πολεμικης αττειν· προβαλλεται δε εντευθεν ηδη την ασπιδα, και γυμνοι επισειει το ξιφος, φοιωντι εοικιας, και σφαττειν βλεπων, και απειλων δι ὀλου τε σχηματος, ὅτι μηδενοσ φεισεται: Vir est armatus, qui ad ferendum auxilium properat, quum hostes repentinam impressionem fecissent, & agrum totum vastarent ac popularentur. Manifesto autem, & prorsus animose adolescens videtur ad pugnam festinare: equidem diceres eum insanire, quasi Martis furore correptum: torum vident oculi: armis sumtis videtur, quantum pedibus committi potest, in hostes impetum facere: inde scutum protendit, & strictum vibrat gladium, cladem cupienti similis, oculis ad necem intentis, atque toto habitu minitabundus se nemini parsurum. Post pauca deinde subdit: ου προτερον γε μιν ὁ τεχνικης εξεκαλυψε την γραφην, ουδε εδειξε τοις επι δεαν συνιλεγμενοισ, πριν η σαλπικτην παρεσησατο, και προσεταξεν αυτω το παρορητικον ενσπενυσαι melos διατορον τε, και γεγωνοι ὅτι μαλιστα, και οιοσ εις την μαχην ενεργησιον. ἄμα τε ον το melos ηκουετο τραχυ, και φοβερον, και οιοσ εις ὄπλιτων εξεδον ταχως εκβουθουτων μελωδωσι σαλπικγι, και εδεικνυτο η γραφην, και ὁ στρατιωτικης εβλεπετο, τω μελωσι εναργεσθαι την φαντασιαν του εκβουθουτος ετι και μαλλον παρασησαντος: vorum artifex non prius exhibuit picturam, neque congregatis ad spectandum proposuit, quam tubicinem iuxta collocasset, quem*

iuste carmen incitativum canere penetrans, & clamorifum, quam fieri posset maxime, & quod ad praelium incenderet. Simul ac igitur auditum est carmen asperum & horrendum, atque tuba quasi armorum eruptionem canente, picturam ostendit, & miles conspectus est, quum efficaciorum cogitationem excurrerentis militis in animis hominum cantus excitaret. Ista quidem narratio longe abest ab ea, quam Noster indigitavit. Non modo enim (quod levius foret) ubi hic *σαλπικριν*, ille *κίθαραδον* canentem facit, sed (quod caput est) ille pictorem vult Musica usum, quo felicius in pingendo similitudinem adsequeretur; hic vero, quo animos spectatorum, excitata pugnae *φάλασσα*, incenderet. Nobis tamen ea sedit opinio unam eandemque esse historiam, sed ab Aeliano corruptam, fortasse quia suo aevo sic vulgo ferebatur. Etenim si adolescens in pugnam erumpens tam vivis coloribus a Theone fuerat expressus, uti *αυλοπτης* describit Aelianus, id quidem & arguit vivissima pictorem *Φαντασια*, dum pingeret, elatum, & minime eo strategemate indignis, ut suam deinde tabulam spectatoribus probaret; quin ita sibi, suaeque picturae minus consulisset. Quanto enim vividior pugnae *Φαντασια* spectatorum mentes praecoccupasset, tanto minus muta effigies percellere poterat. Verosimilior ergo historia ea videtur, quae pictoris *Φαντασιαν* Musica inflammata tradat. Et re quidem vera concipiendis visionibus, quas *Φαντασιαι* vocant, Theonem Samium excelluisse auctor est Quintilianus *Instit. Orat. lib. XII cap. 10.*

V. 20. *αλλα της ψυχης αυτης*) Post haec verba aliquid deesse videtur; sententia enim manca & obscura est. Quare integrum *τριχον* excidisse festinanti librario remur. Supple igitur *κινησι επιδεικνυται*, vel tale quid.

V. 22. *ισχυν γαρ εμφανει κ.τ.λ.*) Haec profecto verba Epicureorum sententiam respiciunt, qui praecipuam corporum proprietatem in tactu, *εν αφη*, sive *εν αντιτυπια*, in existentia constituebant. Stabant enim referente Aristotele *Physic. IV*: *σωμα απαν εναι απτον*: omne corpus esse tangibile. Quare Epicureus Lucretius *lib. I* cecinit;

Tangere enim, & tangi sine corpore nulla potest res.

& mox:

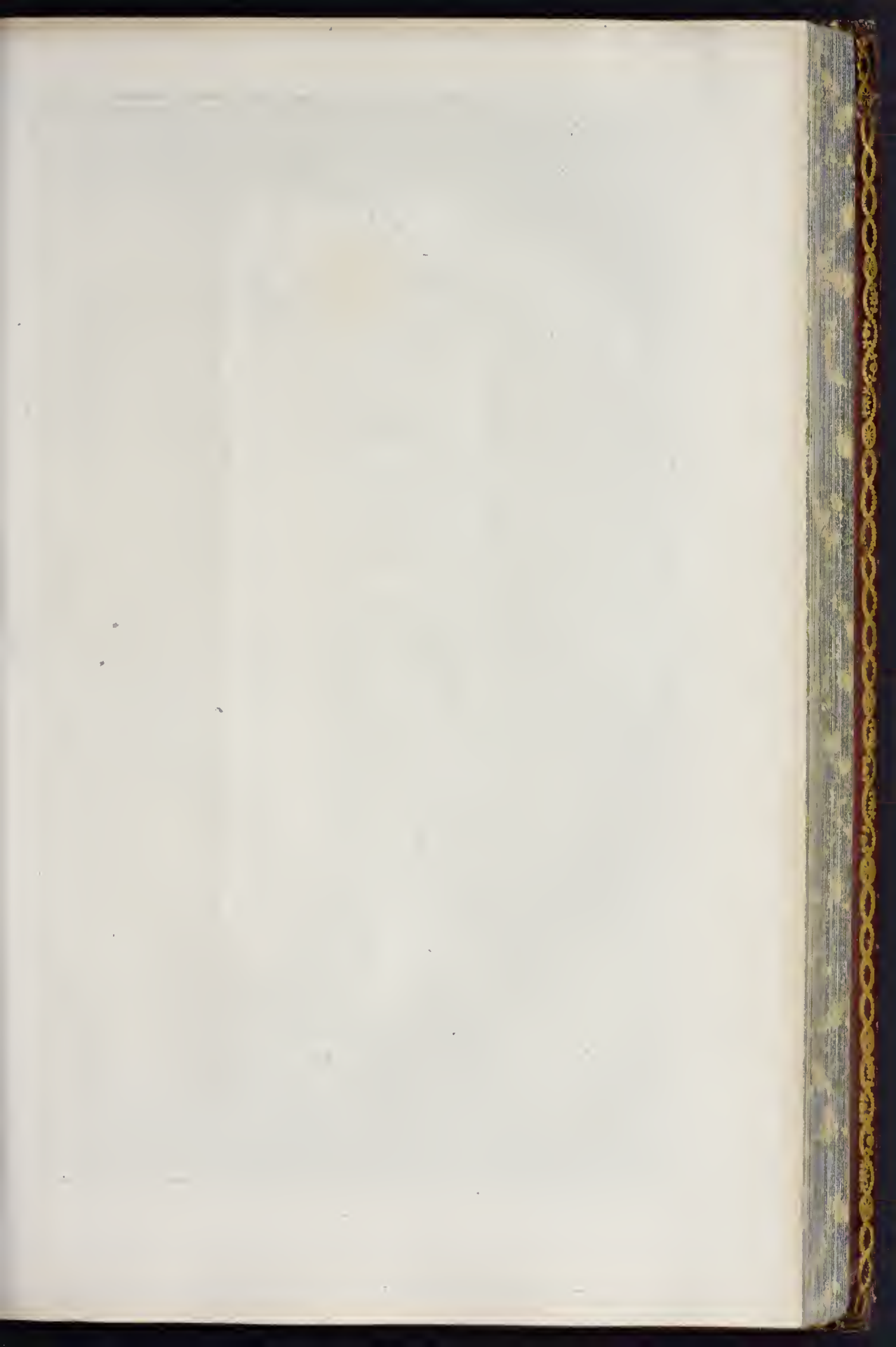
Tactus corporibus cunctis, intatus inani.

Consule, si lubet Gassendum de *Philosophia Epicuri*. Secundum hanc igitur doctrinam Philodemus contendit Stoicum inepte protulisse Pictoris exemplum, qui militis similitudinem ope Musicae esset adsequutus, ut probaret etiam corpora vi Musicae percelli. Corporeum enim illud pingendi opus non erat; siquidem figura coloribus expressi, quatenus figura est, corpus non est, sed corporis qualitas. Omne enim, quod tactui non resistit, corporeum dici nequit. At mirum non est, si Stoicus secundum sua placita figuram corpus esse adfirmaverit. Siquidem, Plutarcho teste in *Stoicos*, Chrysippus diem, noctem, *αυλουλον*, *Καλενδας*, *νοπας*, & his familia corpora esse docuerat. Quare Chaeroneenses concludit: *ταυτα παρα τας κοινας βιαζονται προληψεις adversus communes opiniones ista obtrudunt.*

V. 30, 31. *αλλ' ως δ' επεζητησεν αν τις*) Quisnam iste fuerit, qui huiusmodi exoptulationem Diogeni obiecerat, plane ignorare cogimur. Sed procul dubio ab ipsomet Stoico in suo libro relata fuerat, ut eidem aliquo pacto satisfaceret: ideo, quod maxime *αδυνατον* erat, ex Philodemi mente, is scripserat, h.e. cantum eius esse naturae, ut artifices quosque peritiores redderet; atque adco non mirum, si pictorem in similitudine capianda adiuverit.

V. 37. *η μακαριος εν της συνεσεως*) O te *Bollane cerebri felicem* aiebat Flaccus *Sat. 9 lib. I*, quia *Bollanus* eo esset ingenio, ut quamlibet molestiam facile ferre posset: Noster vero *μακαριον της συνεσεως* dicit hunc Stoicum, qui quidvis facile persuaderetur.

V. 41. *μαλλον της λογιστικης διανοιας*) Ab huiusmodi opinione, quae adeo absurda visa est Philodemo, non abhorruit Aristides Quintilianus, qui *lib. II pag. 63* Musicam ipsa Poësi efficaciorum putavit, his verbis: *και ποιησις μεν ακη μοχη δια ψιλων χρηται λεξεων· αλλα οτε παθος αι κινει δια (lege cum Meibomio ανεν) μελωδίας, οτε ανεν ρυθμων οικειοι τοις υποκειμενοις. Σημειον δε· και γαρ ει ποτε δεοι κινειν κατα την ερμηνειαν παθος, ουκ ανεν τα παρεγκλινει πως την φωνην επι την μελωδιαν το τωμο περιγινεται: μοχη δε μουσικη και λογων και πραξεων εικοσι παιδευει: & Poësis quidem auditu solo per nuda verba utitur: sed nec adfectum semper movet sine modulatione, nec sine rhythmis illum subiectis verbis accommodat. Signum huius rei hoc est, quod, si quando in interpretatione adfectum movere oporteat, hoc sine aliqua vocis ad modulationem inclinatione non consociatur: at sola Musica cum orationum, tum actionum imaginibus erudit.*

ΜΑΚΑΙΤΟΜΟΙΟΝ
 ΤΟΥΥΚΡΕΖΟΤΗΟΗ
 ΜΑΚΑΙΠΕΡΟΥΚΟΝΑΝΑΓΜΟΥ
 ΣΤΟΝΠΟΛΥΣΕΜΝΟΤΕΡΟΝΦΑΙΝΕ
 ΓΑΡΥΜΕΛΟΣΤΠΡΟΣΤΘΕΝ
 ΤΟΣ. ΚΑΙΤΟΥΣΥΜΝΟΥΣΤΟΥΣΕΝ
 ΕΦΕΣΩ. ΣΥΝ. ΟΥΝΕΝ
 ΛΑΚΣΔΑΙΜΟΝ. ΥΣΙΩΝΑΙΔ
 ΜΕΝΟΥΣΜΗΔ. ΟΗΣΕΙΝΠΡΑ
 ΡΑΠΛΗΣΙΟΝ. ΦΑΙΡΘΕΝΤΑΣ
 ΑΠΟΡΗΝΕ. ΙΣΕΝΠΡΟΣΑ
 ΠΟΔΕΙΕΙΝΤ. ΜΑΛΛΟΝΚΕΙ
 ΝΕΙΝΟΥΘΕΝ. ΟΛΓΑΤΙΣΑΜΕ
 ΤΙΣΟΥΒΑΙΔΙΩΣΠΡΟΣΑΥΤΟΝ
 ΟΜΕΝΕΡΕΙΜΗΛΕΝΤΠΡΟΣΣΕ
 ΛΙΝΟΤΗΤΑΚΑΙΛΑΓΙΣΤΙΚΗΝ
 ΕΙΛΑΣΙΝΤΟΙΝΤΟΜΕΛΟΣΔ
 ΔΙΟΡΟΥΤΕΘΝΑΛΛΑΤΕΡΨΙΝ
 ΑΚΟΗΣΠΡΟΣΥ. ΕΛΔΑΜΟΝΟΝ
 ΟΔΕΛΑ. ΝΕΡ. ΣΥΠΟΛΛΑΜ
 ΒΑ. ΗΝΤΙΜΗΝΤΩΝΧ
 ΘΕΩΝΚΑΙΤΩΝΕΝΔΡΩΝΟ.
 ΔΙ. ΤΟΜΕΛΟ. ΦΑΙΝΕΣΘΑΙ
 ΤΕΚΑ. ΔΛΛ. ΤΗΩΣ. Α
 Χ. ΤΟΥΤΟ. ΕΝΠΝΕΣΘΑΙΧ
 ΡΣΔΙΑ. ΜΑΝΤΟΥΤΗΟΗ
 ΟΣΑΙΔΟ. ΟΥΚΑΓΠΡΟΣ
 ΝΑΣΘ. ΔΥΠΟΤΩΝ
 ΑΙΩΝ. ΑΗΣΘΑΙΤΗΝ
 ΣΙΧΗΝΙΔ. ΟΤΤΜΕΝΚ
 ΕΚΜΗΡΙΟ.
 ΕΙΣΘ. ΡΗ. ΣΤΙΑ. ΣΣΥ
 ΝΩΣ. ΤΑΙΔΕΥΜΕΧ
 ΩΔΕΥ. ΑΛΛΟΝΕΤΙΦΙ
 ΟΣΟΦ. ΑΝΣΝΕΙΔΟΣ
 ΣΠ. ΑΜΑΝΤΙ
 ΥΠΟΕ. ΚΩΙΙΑΞΙΟΥ
 ΕΝ. ΤΙΜ. ΥΡΙΑΑΛ
 Τ. ΜΗΔΕΝΑ. ΘΟΝΠΑ
 ΣΠ. ΖΟΝΤΩΝ. ΝΙΔΔΕ.
 ΠΑΜΠΟΝ. ΡΑ. ΡΟΕΝΗ
 ΜΕΝΑΚΑ. ΣΦΙΔΙ
 ΗΤΜΩΜ. ΑΙΤΑΧ
 ΣΤΑΓΑΙΟ.

COL. X

ὑποδείγμα και το μονον,
 ὅτι ποτε το του Κρεξου ποιη-
 μα, καιπερ οκ ον αναθμο-
 ὄτων, πολυ σεμνοτερον Φαινε-
 5 ται του μελους προστιθεν-
 τος· και τους ἴμνους τους εν
 Εφεσῃ, και τους ἴπο των εν
 Λακεδαιμονι χορων ἀδο-
 μενους μηδεν ποιησειν πα-
 10 ραπλησιον αφαιρεθεντος,
 αποχρηνη νομισεν προς α-
 ποδειξιν του μαλλον κιν-
 νειν, ουθεν δε λογισαμε-
 νος, ὅτι ραδιος, προς αὐτου·
 15 ὁ μεν ερει μηδεν προς σε-
 μοτητα, και λογιστικην
 εμφασιν ποιειν το μελος δι-
 α τρωτερον, αλλα τερψιν
 ακοης προστιθειαι μονον·
 20 ὁ δε δια την προσπολαμ-
 βη νομενην τιμην των
 Θεων, και των ανδρων, ο υ
 δια το μελος εμφαινεσθαι
 την καταλλαγην· ὁ δε τα-
 25 χ' αν τουτο μεν γινεσθαι,
 την δε διανοιαν του ποιη-
 ματος ἀδο μενου και προσ-
 ακουασθαι. Διο δ' ὑπο των
 αρχαιων τετιμησθαι την
 30 μουσικην ιδιωτη μεν, και
 παιδευτῃ τεκμηριον
 κεισθαι της ευχρηστιας συγ-
 γενως, τῃ πεπαιδευμε-
 νῃ δε, και μαλλον ετι φι-
 35 λοσοφῷ μεγ' αν ονειδος
 επιφερεσθαι. Και μην τι
 δ' ὑπο των Σταικων αξιου-
 μεν, ὅτι μην εστι μαρια αλ-
 λα των μηδεν α γαθον πα-
 40 ρασκευαζοντων, ενια δε
 και παμπονηρα προενη-
 γμενα και τα την σοφιαν
 μη τιμαμενα;

hoc uno usus argumento, quod
 Crexi poëma, quamquam per se
 non inconcinnum, multo augu-
 stius videtur addito cantu; &
 hymni, qui Ephesi, & Lacedae-
 mone a Choris canuntur, haud
 tantumdem efficiant in audito-
 rum animis, si cantum auferas,
 latis superque id putavit esse ad
 probandum, quod adsumferat,
 h. e. magis, musicam movere,
quam verborum sententiam: nihil
 secum reputans, quod facile ipsi
 fuisset, videlicet: Est qui dicat
 nihil efficacius adserre melos ad
 gravitatem conciliandam, & ad
 sententias exprimendas, sed auri-
 bus tantum praebere oblectamen-
 tum: alii vero propter praesum-
 tum Deorum, atque hominum
 honorem, non propter ipsum
 cantum eam adparere differen-
 tiam putant: alii denique id for-
 tasse ita se habere, & sensum
 poëmatici, quod canitur, pene-
 trantiozem evadere opinantur.
 ¶ Quapropter quod apud antiquos
 in honore fuerit Musica, id qui-
 dem rudi, & inlitterato viro argu-
 mentum esse utilitatis ipsa veluti
 cognatione propositum, instructo
 autem, & praesertim philoso-
 pho magnum dedecus *id argu-
 mentationis genus* inducere autu-
 mo. Et sane numquid per Stoi-
 cos *Musica* aestimabimus, quia
 innumera quidem sunt alia, quae
 nihil boni praebeant, *quorum ali-
 qua sunt reiecta*, aliqua vero, &
 omnino mala producta sunt, se-
 cundum Sapientiam nullo honore
 habenda?

CAP. VI.
 Generali
 argumento,
 quod in ho-
 nore apud
 veteres fue-
 rit Musica,
 obviatur.

V. 2. Κρέξῃ) Huius Crexi Poëtae, ac Musici mentionem facit Plutarchus in *De Musica*, & inter primos Musicae veteris novatores numerat: Κρέξος δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Φιλοξένος, καὶ οἱ κατ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν γεννητοὶ ποιεῖται φορτικωτέροι καὶ φιλοκανοὶ γεννησῆσι, τὸν Φιλανθωπὸν, καὶ θεματικὸν νῦν ὀνομαζόμενον διαζάντες: *Crexus autem, Timotheus, atque Philoxenus, aliique circa eam aetatem poëtae aliquanto importuniores, & novitatis fuere studioſi, eum adfectantes modum, qui nunc humanus & thematicus adpellatur: & infra: ἐτι δὲ τῶν ἰαμβικῶν τὰ μὲν λεγισθαι παρα τὴν κρούσιν, τὰ δὲ εἰδῆσθαι Ἀρχιλοχὸν Φασι καταδειξάν, εἰθ' οὕτω χρῆσασθαι τοὺς τραγικοὺς ποιητάς: Κρέξον δὲ λαβόντα εἰς διθυραμβικὸν χρῆσασθαι ἀγαγῖν. Οἰοῦνται δὲ καὶ τὴν κρούσιν τὴν ὑπὸ τὴν ᾠδὴν τρίτον πρῶτον εὐρεῖν: adhuc autem iambicos versus partim recitari ad instrumentorum pulsationem, partim cantari ab Archilocho monstratum dicunt, deinde a tragicis poëtis usurpatum; idque Crexum adcepisse, & ad dithyrambum traduxisse. Putant etiam pulsationem, quae sub cantilenam fit, ab eo primum inventam.*

V. 5. προσφειδντος) Sic procul dubio haec vox est retinenda, non vero, ut imperitus Conrector resinxit, προσφειδντος adpicto e supra i.

V. 8. εν ΕΦεσῶ) Quinam fuerint Ephesii isti hymni, expiscari apud veteres non licuit: fortassis fuere iidem, qui in Dianae honorem canebantur, dicti οὐπιγγοί. De quibus consule Pollucem, & veteres Lexicographos; nec non Spanhemium in *Callimachum pag. 3 & 331.*

V. 9. εν Λακεδαιμονί) De choris Lacedaemonum sic Plutarchus in *Laconicis Inſtitutis*: Τριῶν νῦν χορῶν ὄσαν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, καὶ συνψαμένω εν ἰαῖς ἑορταῖς. Οἱ μὲν τῶν γεροντῶν ἀρχομένοσ ἦδεν. Ἀμὲσ ποθ' ἡμὲσ ἀλκιμοὶ νεανίαι: εἴτα ὁ τῶν ἀμαζόντων ἀνδρῶν ἀμειβόμενοσ: Ἀμὲσ δὲ γ' εἰμὲν, αἱ θελὸσ, ἀνγασδιο' ὁ δὲ τρίτοσ ὁ τῶν παιδῶν. Ἀμὲσ δὲ γ' εἰσομιεσθα πολλὰ κάρρονοσ. Καὶ οἱ ἐμβάλλουσι δὲ ρυθμοὺ παρορμητικοὺ πρὸσ ἀνδρῶν, καὶ βαρραλεῖητα, καὶ ὑπερφροντοῖν θανάτω, οἷσ ἐχράοντο εν τε χοροῖσ, καὶ πρὸσ αὐλοὺ ἐπαγοῖτεσ τοῖσ πολεμίοισ: *Tres enim chori erant in festivitibus pro triplicis ratione aetatis, quorum princeps senum sic canebat: Olim iuventutem nos strenuam egimus; cui respondebat alter virorum aetate vi entium chorus: Fortes sumus nos: fac, si vis, periculum; tertius puerorum canebat: Nos erimus his praestantiores plurimo. Embaterii quoque moduli ad fortitudinem, audaciam, mortisque contemptum animabant, quibus utebantur & in choris, & ad tibiam incurrentes in hostes. Procul dubio triplicis istius chori poësis, ea non erat, ut sine Musica animos admodum percelleret.*

V. 12. τὸ μαλλον κινεῖ) Id procul dubio respicit, quod superius *Col. antecedenti v. 40, 41* scripserat: κηητικὸν λεγῖν μαλλοὺ εἶναι τῆσ λογιστικῆσ διανοίασ. Idcirco luxiori versione usi sumus.

V. 13. οὐθεν δὲ λογισάμενοσ) MS. legentibus quidem obiicit (ut in schemate) ὀλιγαγισάμενοσ, vel ὀλιγαγισάμενοσ, sed utraque vox inaudita, & nihili est. Etsi enim dicas ex ὀλιγοσ fieri posse ὀλιγαγίζω, unde ὀλιγαγισάμενοσ; nullum tamen inde sensum expiscabere. Nam quid aliud significare posset ὀλιγαγίζεῖν, quam imminuere, vel parvi facere: quae quidem significationes textui minime suffragantur. Legi fortasse posset quam minima mutatione δὲ λογαρισάμενοσ (alterum enim Γ pro detricto inferius P adcipi potest) quasi aoristum primum descendens a λογαρίζομαι, quod verbum idem esse, ac λογαριάζω, *ratiocinor* dicendum foret ἀπο τὸ λογαριῶν derivatum. Sed quia Lexicographis, & Grammaticis ignotum est huiusmodi derivatum, nec penitus τὴν ἀναλογίαν servat, ne nos in tricas sponte coniecimus, satius duximus restituere δὲ λογισάμενοσ: ni mavis λογαρισάμενοσ; sensus enim idem est, & textui quadrat.

V. 15. ὁ μὲν εἶπὲ) Haec ipsa est sententia Epicuri, quam tuetur Noster, h. e. suapte natura nihil aliud Musicam praestare posse, quam aurium oblectationem, quam proinde ut eius scopum considerat: contra quam Musicae laudatores, qui ut eam nobilitarent, hoc perfracte negabant: atque eam Musicam, quae ad voluptatem excitandam unice intendet, repudiabant. Hinc Aristides *lib. II*: ἡδονὴν ἐπιφεροῦσαν τὴν ᾠδὴν φευγτικὴν: οὐτε γὰρ ἀπασα τέρψισ μεμπτεῖν, ἐστὲ τῆσ μουσικῆσ αὐτὴ τέλος: ἀλλ' ἡ μὲν ψυχᾶγωγία κατὰ τὸ συμβεβηκοσ, σκοποσ δὲ ὁ προκειμένοσ ἢ πρὸσ ἀρετὴν ἀφελεία: cantus, qui voluptatem adfert, est fugiendus. *Nec enim omnis delectatio est reprehendenda, nec Musicae ipsa est finis. Sed illa quidem animi recreatio est per accidens, scopus vero propostus est ad virtutem capeſſendam utilitas.* Plutarchus etiam *Convival. lib. VII* quaest. 5 id pertrahat: Οτι δὲι μαλίστα τὰσ δια τῆσ κακομουσίας ἡδονὰσ φυλατῆσθαι, καὶ πὸσ φυλακτεῖν: maxime cavendum esse a voluptatibus, quas depravata praebet Musica, & quomodo cavendum.

V. 17, 18. διατορωτερον) Sic legendum rati sumus, ab Aeliano edocti bene dici *μελος διατορον*: ita enim *lib. II cap. 44* feribit: *παρορητικον εμπνευσαι μελος, διατορον τε: incitatum tibia canere melos, & penetrans*. Intellige autem heic *διατορωτερον της ποιησιως, ροηφι penetrantius*.

V. 20. ο δε) Cui potissimum adscribenda sit haec altera opinio, uti etiam tertia, (cuius meminit infra v. 24. & seq.) plane nescimus: sed profecto iis philosophis, qui Musicae non admodum studerent, utraque tribuenda.

V. 24. την) Illud profus novum elementum, quod alterum in hoc versu exhibetur, non e librarii manu, sed conrugata papyro e duobus simul adglutinatis H & N processit.

Ibid. καταλλαγη) Haec vox respicit, quod superius dixerat v. 11, 12 *μηδεν ποισιν παραπλησιον αφαιρεθεντες*, differentiam scilicet, quae in eodem poemate adpareret, si modo nuda voce, modo cum cantu recitaretur.

V. 28. δια δε) Ex adlata opinionum varietate protinus ansam sumit convellendi aliud Diogenis argumentum, quod ex veterum commendatione desumebatur, hoc pacto differens: „ Si tum variae sunt veterum hac in re opiniones, equis non videt esse viri idiotae & minime instructi co argumento abuti, in honore scilicet apud veteres Musicam fuisse, quasi una eademque fuerit omnium mens antiquorum? Eadem enim res variis de causis probari, & commendari potest. Sic profecto Musicam (ut ait infra *Col. XI v. 16 & seq.*) multa adiuncta conspicua fecere, & oblectationis gratia passim recepta fuit. Falsum ergo est eam *συγγενος* esse *ευχρηστων*.

V. 29. αρχαιων) Nam quis ignorat (ait Fab. Quintilianus *Instit. Orat. lib. I cap. 10*) tantum iam illis antiquis temporibus non studii modo, verum etiam venerationis habuisse, ut iidem *Musici, & vates, & sapientes iudicarentur?*

V. 32. της ευχρηστιας) Ut huius supplementi ratio, totiusque loci fati adfecti sensus constet, operae praetium est celeberrimam Stoicorum doctrinam de *προηγμενοις*, & *αποπροηγμενοις* in memoriam revocare. Zeno enim id unum suapte natura bonum dixit, quod esset *honestum, αγαθον μονον το καλον*, idem esse *αιρετον, eligendum*, atque *ωφελος, utile*, reliqua omnia *αδιαφορα, indifferentia* adpellavit, inter quae scilicet forent, Plutarcho ridente, *ληπτα και εκ αιρετα, οικεια και εκ αγαθα, και αναφελη μεν ευχρηστα δε, sumenda, & non expetenda; apta naturae, non bona; inutilia, sed tamen commoda*. Indifferentium enim (ait Cato apud Tullium *De Senectute*) alia aestimabilia esse, alia contra, alia neutrum. Quae aestimanda, eorum in aliis satis esse causae, quamobrem quibusdam anteponerentur, ut in valetudine, integritate sensuum, vacuitate doloris, divitiis, gloria; alia autem non esse huiusmodi: itenque eorum, quae nulla aestimatione digna essent, partim satis habere causae, quamobrem reicerentur, ut dolorem, morbum, sensuum amissionem, partim non. Atque hinc exortum esse illud, quod Zeno *προηγμενοι*, contraque quod *αποπροηγμενοι* nominavit. Et III *De Fin.* ea nomina explicans ait: ut nemo dicit in regia Regem ipsum quasi productum esse ad dignitatem (id est enim *προηγμενοι*), sed eos, qui in aliquo honore sunt, quorum ordo proxime adcedit ad Regium principatum; sic in vita, non ea, quae primario loco sunt, sed quae secundo *περοηγμενα* nominentur. Ad summam quaecumque non per se bona forent, sed communi gaudent aestimatione, ea dici vetuit *εγαθα*, bona, sed adpellari iussit *αδιαφορα προηγμενα, indifferentia producta*. Hinc Seneca *Ep. 74*. Bona illa sunt vera, quae ratio dat: cetera opinione bona sunt. Itaque commoda vocentur, & ut nostra lingua loquar, *producta*. Et paucis Laertius in *Zenone*: *προηγμενα τα αξιαν εχοντα, aestimationem habentia*. Ea idcirco, etsi expetenda esse negabant, *sumenda* certe concedebant, utpote quae, licet *αφελστητα, utilitatem* non haberent, gaudent tamen *ευχρηστια, commoditate*. Haec ipsa fusius tractata invenies a Lipsio in sua *Manuducti, ad Stoic. Philos. lib. II Dissert. 23*. Jam vero his probe intellectis facili negotio P. ilodem mentem adsequeris. Quoniam Stoicus Diogenes suae sectae placitis insistens, inter *τα αγαθα* recensere Musicam non posset, inter *προηγμενα* numeraverat, eo quod publica aestimatione praesertim apud veteres usque florisset, idque *τεκμηριον κεισθαι της ευχρηστιας, signum*, si non utilitatis, certe *commoditatis* adscrueat; idcirco Noster reponit huiusmodi vulgaribus *τεκμηριος* uti esse proprium idiotae, & inlitterati viri, philosopho vero, & instructo valde probrosam. Proinde subdit: „ Numquid secundum Stoicos opinabimur innumerabilia alia fore, quae nulum per se bonum pariant, quorum tamen aliqua sunt reiecta, alia vero, & quidem omnino mala *producta* sunt? ” Sic enim sequentem contextum restituendum duximus, uti mox dicemus. Huc etiam respicit *Col. seq. v. 15*, & *Col. XXXIV v. 16*. Veruntamen Stoicos secum ipsos pugnare docet Plutarchus *lib. De Stoic. Repug.* in ipsis *προηγμενοις* de-

finiendis: de Crisippo enim ait: ἔγωγε δὲ τὸ προηγμένον τῶ ἀγαθῷ συναγαγὼν ἐγγύς ἐσταυθὼ καὶ συμμιξῆς, ἐν ἑτέροις παλιν εἶδέν ἐναὶ φησὶ τῶτων καθόλου πρὸς ἡμᾶς ἀλλ' ἀποσπᾶν τοὺ λόγον ἡμᾶς καὶ ἀποστρέφειν ἀπᾶσιν τῶν τοῦτων: ita cum admodum propinquum bono confutisset productum, & quasi miscuisset, alio rursus loco dicit, nihil eorum ad nos adlinere, iabetque mentem ab his omnibus auertere. Non mirum igitur si Diogenes inter προηγμένα Μυσίαν censens tantopere commendet.

Ibid. συγγενῶς) Sic legimus corruptam hanc vocem: etsi in fine versus post *συ* non adpareat *γ*: vel enim detritum est, vel amanuensis vitio omissum, vel in versum alterum male translatum.

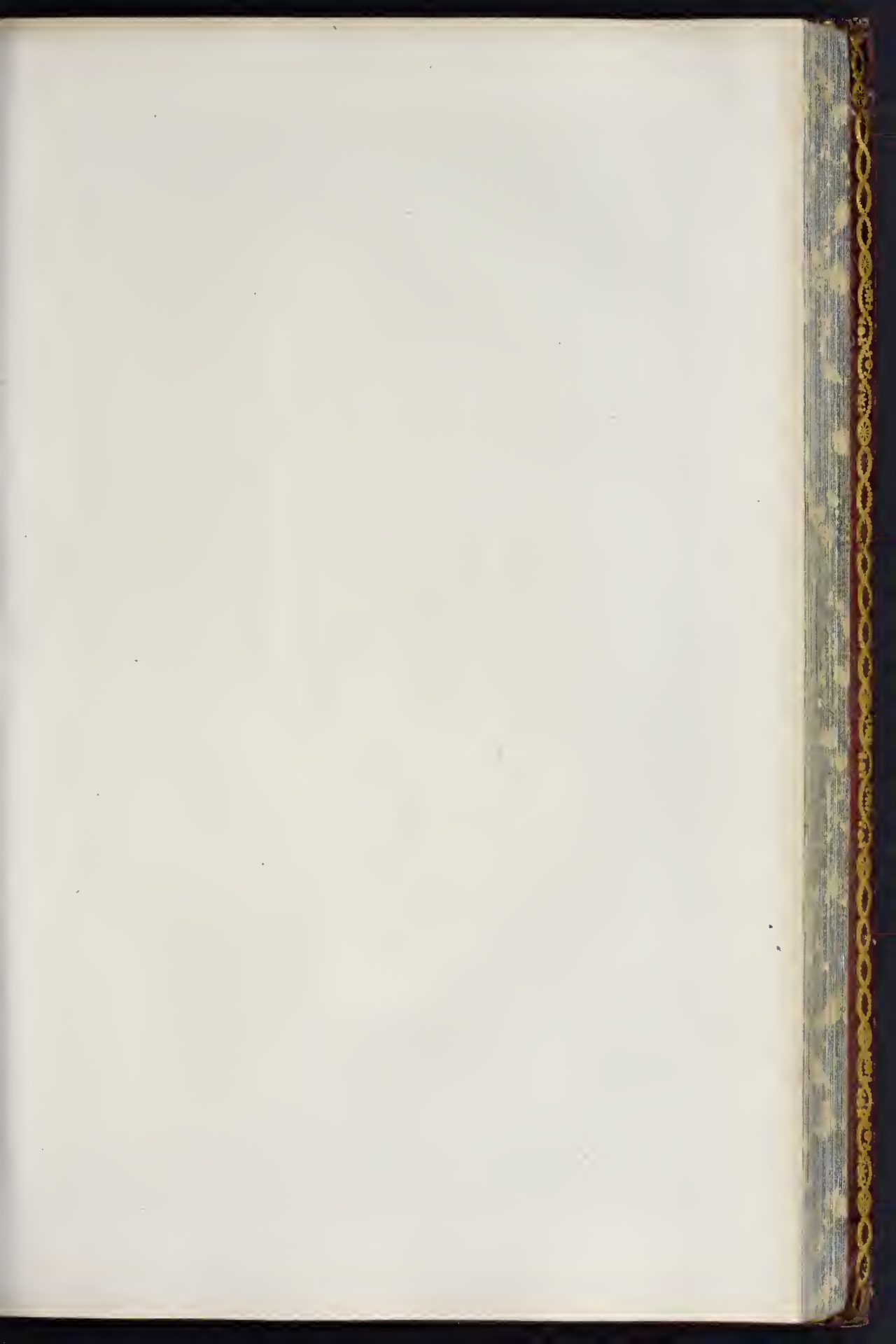
V. 35. *μεγ' ἂν ονειδος*) Sic restituimus, apta ducentes ea verba ostendendo, quantum Philosophos vulgi argumentis uti dedecet. Plutarchus *De Stoic. Repugn.* sic Chrysippum adloquitur: *τῶς ἂν καταγέλας, καὶ καλῆς ονειδῆ τῶν ἐρωτῶντων*: sermones, quos *inrides*, & *probra* interrogantium vocas.

V. 36. *ἐπιφερῆσαι*) Nulla distio potior succurrat, quae sensui simul, & *συντάξει* praecedenti congrueret, & litteras in exemplari residuas *ἐπ* retineret.

Ibid. *μην*) In *αὐτογράφῳ* apertissime legitur *μην*, quod tamen pro *μην*, non quidem scriptore nostro *δαριζόντι*, sed librario festinante, positum duximus.

V. 40. *ἐνα δὲ*) Haec integrum comma desiderari res ipsa clamat. Particula enim *δε* praecedenti *μην*, & *προηγμένα*, quae sequuntur, *τοῖς ἀποπροηγμένοις* respondere debent. Pro certo igitur habes in *αὐτογράφῳ* scriptum fuisse *ἐνα μὲν ἀποπροηγμένα*, tum sequenti versu *ἐνα δὲ*. Sed amanuensis cum transcripsisset primum *το ἐνα*, retortis iterum ad exemplar oculis, *παρῶραν* in alterum *το ἐνα* incidit, quod ei fraudi fuit, atque exinde superioribus omisis transcriptionem est prosequutus. Supple igitur confidentissime: *ἐνα μὲν ἀποπροηγμένα*, *ἐνα δὲ καὶ παμπόνηρα προηγμένα*. Sic enim, ut diximus, Stoici *τὰ ἀδιαφορὰ*, *indifferentia* (ea nempe sunt *τὰ μηδὲν ἀγαθὸν παρασκευάζοντα*, nullum *per se* bonum adferentia) partiebantur.

V. 41. *προηγμένα*) Ex iis, quae huc usque adnotavimus, liquido inferes binas litteras *ew* perperam a librario in hanc vocem insertas expungendas esse. Confidentissime igitur lege *προηγμένα*.

ΝΟΣΑΞΙΟΥ
 ΙΔΑΙΩΤΡΩ
 ΠΑΝΤΙ ΤΕΩΣΠΛΕΙΘΗ
 ΝΟΣΗ ΥΣΙΚΗΛΕΞΡΙΤΩΝ
 ΣΥΜΠΡΩΝΤΡΟΒΑΙΝΟΥΦΑ
 ΤΩΙΔΚΑΙΜΑΙΝΟΜΕΝΟΥΣ
 ΔΕΙΤΟΥΣΠΟΛΛΟΥΣΝΟΜΙΖΟΝ
 ΚΑΙΠΑΝΥΕΛΩΣΟΥΚΕΞΕΣΤΙ
 ΕΠΙΤΑΚΡΙΣΤΙΚΑΤΑΦΕΥΤΕΙΝ
 ΑΙΤΟΥΤΟΙΔΕΚΑΤΑΦΕ
 ΝΟΥΛΕΝΗΤΤΟΙΛΑΥΤΗΝΑ
 ΙΟΔΟΚΙΝΑΣΤΕΟΝΤΗΝΜΟΥ
 ΙΚΗΝΙΔΗΝΩΝΥΣΤΕΩΝ
 ΜΕΝΑΝΟΥΜΗΛΑΛΛΑΔ
 ΕΠΙΤΙΚΟΝΕΣΤΙΝΤΡΟΙΣ
 ΟΝΚΑΙΤΗΝΜΟΥΣΙΚΗΝΤΑ
 ΕΜΠΛΕΝΤΑΠΕΡΙΕΠΤΟΝ
 ΕΠΙΟΗΣΝΕΥΔΙΑΤΗΥΤΕΡ
 ΨΙΝΟΜΩΣΕΛΙΤΗΨΥΧΑ
 ΓΩΓΙΑΣΟΦΔΙΑΤΑΠΡΟΣ
 ΤΟΥΤΩΝΟΥΔΕΝΑΠΕΔΕ
 ΘΗΙΣΚΟΦΔΑΛΛΩΣ
 ΑΣΚΕΤΗΟΥΚΕΦΑΛΛΙ
 ΟΥΧΑΔΕΚΕΠΡΟΕΡΟΝ
 ΑΛΕΧΡΗΣΤΕΣΤΑΡ
 ΛΕΜΟΥΣΜΟΥ
 ΣΙΠΑΣΑΙΔΕΙ
 ΡΟΥΣΙΝΤΑΡΧΑ
 ΤΑΧΚΑΕΣΟΛΙΤ
 ΟΝΠΟΥΣΚΑΙΔΑΙΝ
 ΑΝΑΓΚΕΝΕΠΙΛΑΒΕΙΝ
 ΟΥΔΕΤΟΚΤΟΚΦΕΑΜΗ
 ΚΑΙΦΡΟΝΕΜΩΑΤΟΝΚΑΙΣΤΑ
 ΓΙΚΩΤΑΤΟΝΑΧΗΚΕΥΣ
 ΕΙΔΗΚΑΝΗΕ
 ΤΟΥΤΟΛΕΥΧΟΥΛΕΜΕΙ
 ΝΟΣΚΑΕΕΝΟΣΕΙΗΓ
 ΧΕΤΟΚΕΤΟΝΔΕΤΟ
 ΔΕΚΑΚΑΕΣΕ
 ΩΣΙΟΥΚΑΙΤ
 ΤΕΜΝΚΑΤΑ
 ΚΗΚΙΚΟ

COL. XI

V. 5. συμποσιων) De Musica in convivii vide, quae mox adnotabimus ad Col. XVI, & XVII, ubi de ea pluribus disputat Noster.

V. 6. τῶ δὲ καὶ μανωμῶν) Haec apertissime suum adversarium Philodemus Stoicorum dogmatum arguit. Respicit enim celeberrimus Porticus παραδοξοῦ, quod Tullius enunciat: ὅτι πάντες οἱ ἀφρονεῖς μανωρῶνται, omnes stultos insanire. Propterea addit v. 8, καὶ πασιελῶς. Scitum enim est, Stoicis, ut virtutum, ita peccatorum aequalitatem fuisse persuasam: itaque stultos ex eorum sententia non plus misuisse, sed ex aequo omnes omnino, ac totaliter insanisse. Hinc Laërtius in Zenona: πάντας τὰ τῶν ἀφρονῶν μανῶσθαι, ἢ γὰρ φρονίμους εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆν ἴσην τῆν ἀφροσύνην μανῶν πάντα πράττειν: omnes stultos insanire, neque enim prudentes esse, sed per aequalem stultitiae insaniam omnia facere. Et elegantissime Flaccus II Sat. 3:

Quem mala stultitia, & quaecumque inscitia veri
Eoecum agit, INSANUM Chryssippi porticus & grex
Autumat. Haec pupulos, haec magnos formula reges
Excepto sapiente tenet. Nunc accipe, quare
Despiciant OMNES aequae, ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere

Philodemi igitur argumentatio sic procedit. „ Ex communi veterum suffragio insert Diogenes Musicam esse inter τὰ προσηγμένα, atque proinde ευχρηστον: atqui huiusmodi ratiocinio, sibi met repugnat is, qui multitudinem omnem insanientem putat. Si multitudo enim est, stultis conficitur, stulti omnes omnino insaniant; quomodo ergo Musicam utilem dicemus ob id, quod multitudini fuerit probata? Huic igitur, si sibi met constare cupiat, ad multitudinis iudicium provocare non licet, „ Enimvero Stoici non satis ubique suis principii consonos Plutarchus arguit in libro, quem De Stoicorum Repugnantiis adornavit.

V. 10. τοῖς δὲ καταφευγῶν) Melius ἴσως ἀλλοῖς δὲ, h. e. „ aliis non Stoicis, qui ad multitudinis iudicium iure confugiunt, nec inde argumentum sumere licet; quia multitudo ipsa recentiorum Musicam neglexit „ Legentibus enim: τὰ ἢ ἐξῆστι ἐπὶ τὰς κρίσεις τῶν πολλῶν καταφευγῶν, τοῖς δὲ καταφευγῶσι κ. τ. λ. huic non licet ad multitudinis iudicium confugere, iis vero, qui confugiunt &c. videri posset illum ad vulgi iudicium non provocasse, quod contra esse ex antecedentibus, & consequentibus discimus. Non male igitur suppleamur voculam ἀλλοῖς ab exscriptore omisam.

V. 13. τοῖς ὑστερον ἀμελείαν) Posteriores Musicam & conrupsisse, & neglexisse querela est Plutarchi, Aristidis, aliorumque, qui vel obiter, vel ex professo de Musica scripserunt. In pluribus etiam Scriptoris Nostri aevo Musicae usum defuisse & ipsemet variis in locis insinuat, & aliunde etiam novimus. Sic vidimus Col. IV a sacris fuisse deturbatam: & Col. V in nuptiis epithalamiorum eantum exolevisse; a puerorum autem scholis, & a convivii etiam exulasse videbimus Col. XII, & XVII. Eius igitur argumenti vis est. „ Si multitudinis iudicio standum est, non minus hodie αποδοκιμαστοῦ ἢ τῆν Μῦσικην, improbanda est Musica propter vulgarem recentiorum incuriam, quam olim fuerit probanda propter veterum suffragia.

V. 14. οὐ μὴν ἀλλὰ δὴ) Cum primo obiter respondisset, vulgare veterum iudicium Musicae suffragari non debere, utpote quod vel secundum ipsa Stoicorum dogmata esset floccifaciendum, vel recentiorum opinione redargueretur; propius ad Stoicum confutandum addedit hoc pacto. „ Verum enim vero, si τὰ προσηγμένα quidquam valere debent, utique προσηγμένον ἐστὶ ποιητικόν, quod dignitatem habet, non Musica; hanc autem plura simul adgregata conspicuam reddidere, nec alia sane de causa olim recepta fuit, nisi propter oblectamentum, animique distractionem.

V. 21. μυθολογημένα) Hanc vocem, vel κειρολογημένα, vel quid huiusmodi contextus requirere videtur.

V. 25. χρηστώτερα) Utiliorem ab initio prae aliis artibus fatetur fuisse Musicam, quod oblectamenti ope primorum hominum feritatem demulcere quiverit, ut ex iis, quae sequuntur adparet.

V. 27. οἷον πᾶσαν παιδείαν κ. τ. λ.) Quod universam institutionem Musis adceptam veteres retulerint, testis est Suidas: Μῦσα ἡ γνῶσις ἀπὸ τῆν μῶν, τὸ ζῆτω, ἐπειδὴ ἀπαλῆς παιδείας ἀπὴν τυγχάνει ἀπὴν. εἰκοτῶς ἢ οἱ ἀρχαῖοι μῦσαν αὐτῆν ἐκαλεῖσαν: Musa, cognitio a verbo μῶν, quod est inquiri; quoniam universae institutionis ipsa est causa: merito igitur veteres Musam ipsam adpel-

adpellerunt. In postremo autem hoc commate pro μουσα legendum esse μουσικην quovis pignore contendimus. Si enim *Musa universae institutionis est causa*, merito *universam institutionem veteres Musicam dixerunt*: secus inepta est Suidae ταβόλογια. Atque hoc quidem sensu saepe veteres *Musicam* adciebant, ut *universam bonarum artium institutionem denotarent*. Sic apud Aristophanem in *Equitibus Aet. I sc. 2.* fatur Agoracritus:

Αλλ' ὦ γὰρ' οὐδε μουσικὴν ἐπιτάμαι,
 Πλὴν γραμματέων, καὶ τὰς αἰα μῦθοι κακὰ κακῶς.
*At ego, vir bone, nullam artem didici Musicam,
 Praeterquam litteras, & male quidem has malas.*

Ubi opportune adnotat Scholiae: Ἡ μουσικὴ τὴν ἐγκυκλίον παιδείαν Φησι: quippe *Musicam* adpellat *universam institutionem*. Atque hinc latissima *Muscorum* adpellatio, ut *iidem*, teste Fabio Quintiliano, *Musici, & Vates, & Sapientes* indicarentur. Vide quae adnotabimus ad *Col. XXVI, & XXIX*. Idem porro τῆς μουσικῆς etymon ἀπο τῆς μῦθοι tradiderat Plato in Cratylō, & post eum Phornutus in *De Natura Deorum*: καλοῦνται δὲ μῦθοι ἀπο τῆς μῦθοι: *Musae dicuntur ab inquisitione*. Alias etymologias videtis apud Lil. Greg. Gyraldum in *Synagmate de Musis*. Confer, quae Noster habet *Col. XV, & XXXIV*.

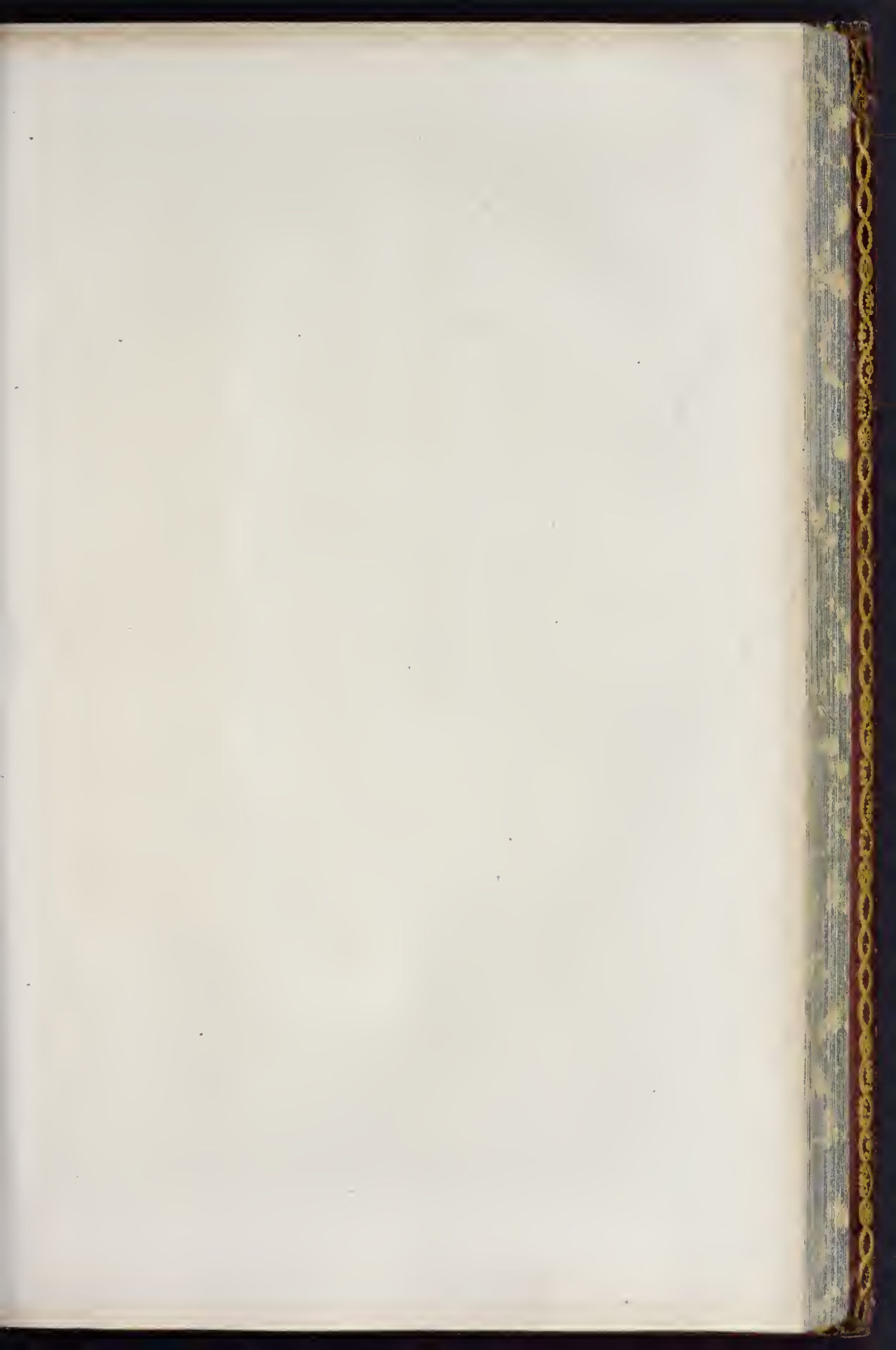
V. 30. ἀρχισθαί) An αρχισθαί? Ita fortasse melius, ut indicaret ab initio feritatem ope Musicae abactam fuisse. Sed in ἀλογραφοῦ visitur εσθαί. Feritatem autem ubique fuisse olim dominatam, Musicoque adpellatos fuisse eos, qui abegerunt, testatissimum est apud veteres: atque huc non inepte plerique Lini, Orphei & Amphionis fabulas referebant. Ita Macrobius in *Sonn. Scip. lib. II c. 3*: *Et ita delinimentis canticis occupatur; ut nullum sit tam immitte, tam asperum pectus, quod non oblectamentorum talium teneatur adfectu. Hinc existimo & Orphei, vel Amphionis fabulam, quorum alter animalia ratione carentia, alter saxa quoque trahere cantibus referebantur, sumfisse principium: quia primi sorte gentes vel sine rationis cultu barbaras, vel saxi instar nullo adfectu mobiles ad sensum voluptatis canendo traxerunt.*

Ibid. το ἀγγιον) Sic Aristides lib. II pag. 67: τῶς μὲν γὰρ οὐτ' ἐν μέλειν αἰοῖς, οὐτ' ἐν ψιλῇ ποιῶσι μέλεσχιολας ἀγγικαδὲς πασιπασι, καὶ ἡλιθίους ἐωρων: illos enim, qui nec in *ipsis* cantibus, nec in nuda *poesi* exercitati essent, *agrestes* omnino ac *stolidos* videbant.

V. 31. οὐδε καὶ πασι) E generali Musices adceptione, qua omnem scientiarum institutionem complecteretur, male concludi adfirmat, *Musicam* strictē sumtam, h. e. cantum, & instrumentorum pulsationem, omnibus esse necessario addiscendam: quod Themistoclis exemplo confirmat.

V. 33. τὸν Θεμιστοκλῆα) De Themistocle heic verba fieri nemo fortasse in dubium revocabit, qui, ut scribit Quintil. *Orat. Instit. lib. I, cum (lyrae) se imperitum confessus esset, ut verbis Ciceronis utar (Tusc. I) habitus est indoctior*. Rem autem sic narrat Plutarchus in eius vita: ἐπει καὶ τῶν παιδευσῶν τὰς μὲν ἠθοποιῶς, ἢ πρὸς ἡδονὴν τινα, ἢ χάριν εὐθερίας σπυδαζόμενας ἐκνήρως καὶ ἀπρὸς μῶς ἐξέμαθνε . . . ἔθεν ὑπερὸν ἐν ταῖς εὐθεραῖς καὶ ἀστραῖς λεγομέναις διαβρίθαις ὑπο πεπαιδευθῆαι δοκίμων χλευαζόμενος, πραγμαζέλο φοβητικώτερον ἀμνησθῆαι λέγων, ὅτι λυραὶ μὲν ἀρμυροσθαί, καὶ μέλα χειροσθαί ψαλτήριον οὐκ ἐπιτάμαι, πολὺν δὲ μικρῶν, καὶ ἀδοξῶν, ἐνδοξῶν καὶ μεγάλῃ ἀπεργασθῆαι: siquidem etiam *disciplinas morales, vel ad voluptatem, vel urbanitatem exquisitas segniter & lente adripiebat . . . unde postmodum, cum derideretur ab iis, qui videbantur liberalibus & urbanis exculi exercitiis, compulsus est adrogantiore responso se tueri: lyrae se aptandae, τραπανδῆ ψαλτηρίου esse rudem; sed nosse, quomodo urbem, quam parvam adcepiisset & obscuram, claram & magnam redderet.*

V. 36. ἀκκῶς) Ita legendum adparet, licet syntaxis non bene admodum constet. Sed hoc σχημα esse festinationis plenum iam pridem animadvertimus.

ΤΩΝ ΤΙΒΑΡΒΙ ΤΑΙΟΥΝΟΝ
 ΑΜ ΤΝΟΝΤ ΚΑΙΦΩΝΑΝ
 ΕΝΟΙΩΙ ΚΑΙ ΚΥΚΥΡΩΤΑ
 ΛΙΟΝΑΥΤΗΝΕΙ ΝΑΙΛΕΓΟΝ
 ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΑ ΕΙΠΕΝΑΤΟΥ
 ΤΡΟΝΕΦΩΝΕΤ ΨΕΥΤΟΤΕΙΧ
 ΡΗΝΩΝΤΙΩΝ ΜΕΛΩΝΚΑΙ
 ΤΗΝΔΙΑΝΟΙΑΝΕΝΤΩΝΟΝ
 ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΗΝΘΑΕΙΛΑΝ
 ΚΑΙΤΗΝΑΡΑ ΣΤΟΥΣΑΝΑΝΑ
 ΣΤΡΟΦΗΝ ΤΟ ΤΙΝΥΤΙ Χ
 ΤΩΝΑΡΧΑΙΩΝΚ ΙΠΡΟΣΑ
 ΤΥΓΗΝΤΑΡΑΛ ΑΝΕΣΒΑΙ
 ΠΩΝΕΙΣΥΠΟΤΗΓΕΙΝ
 ΑΡΕΤ ΤΕΥ ΧΕΑΓΕΥ
 ΠΛΗΝΙΣΩΤΗ ΨΕΒΕΙ ΑΣΧ
 ΠΡΟΣΗΝ ΔΕΨ ΤΗΝΚΟΥΣΑ
 ΜΕΝ ΟΤΙ Α ΠΟΛΗΧ
 ΨΕΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝ ΥΑΤΑ
 ΓΕΤΟΜΟΥΣΙΚΟΝ ΔΟΣΥΠΣ
 ΤΟΥΤΩΙΔ ΑΠΡΟΣΤΙΛ
 ΚΩΝΑΝΔΡΩΝ ΨΤΕΚΑΙΤΟ
 ΤΕΕΝΕΡΓΕΙΝ ΠΩΣΟΙΚΟ Ψ
 ΜΙ ΛΙΑΡΤΟΥΣΙ ΨΕ ΨΗ
 ΤΩΙ ΤΟΙ ΑΡΜΕΜΟΥΣΩΣΜ
 ΜΟΝ ΠΑΙ ΨΙΝΙΣ ΨΑΙΙ
 ΝΟΙΔΟ ΨΙΝ ΨΙΡΟ
 ΤΟΝ ΨΝΑΠΕΙΒ ΨΙΝΨ
 ΤΟΜΕΝ ΨΓΕΝ ΑΠΟΔΕ
 ΜΗ ΔΑΜΩΣΠΑ ΨΝΥΠΑΙ
 ΧΟΝΤΩΝΚΑΙΝ Ψ ΤΑΨ
 ΤΑ ΨΕ ΕΣΘΑΙΚ ΨΟΥ
 ΤΩ ΨΕ ΣΤΑΡΑΥ ΨΑΝΔ
 ΨΝΕΨΟΝ ΨΝΑ ΨΗΠΡΟ
 ΕΨΠΟΥΝΤ ΨΡ ΔΕΙΛΣ
 ΓΕΨΑ ΨΕΡΤΟΥΤΩ ΨΙΝΟΟ
 ΦΟΝΨ ΑΣΙΟΠΙΣΤ ΨΕΡ ΝΑΥ
 ΤΟΥ ΑΨΨΕΙΣΤ ΨΨ ΜΟ
 ΛΟΧΨΤΑΤΩΝΑ ΨΕΙΨΕΙΣ
 ΝΟΨΛΙ ΨΕΙΝΤΑ ΨΜΕΝΕΝ
 Χ Ν Τ ΨΑ ΨΑ
 Λ ΨΙΧ ΨΕΙΝ
 ΜΑ ΨΕΡΟΥΧΙ
 ΓΨΙ ΑΤΗΝ
 ΨΣΕΡΟ ΨΑΨΕ

COL. XII

των τι βαρβιτισαι θυμον
 ἀμαλδυνοντα, και Φωνην
 εν οινῳ, και γλυκυ τραγα-
 λιον αυτην ειναι λεγον-
 5 των παρα τα δειπνα· του-
 το μεν Φωνειν, ὡς επεγει-
 ροντων τινων μελων, και
 την διανοιαν εντεινον-
 των προς την ὁμιλιαν,
 10 και την αρμολογουσαν ανα-
 στροφη. Το τοι νυν ἴπο-
 των αρχαιων και προς ἀ-
 γαγην παραλαμβανεισθαι
 παιδων εις ὑποτυπωσιν
 15 ἀρετης τετευχε λογου
 (πλην ἰσως της ευσεβειας,
 προς ἣν ἡ δεωσ αν ηκουσα-
 μεν αυτου αρι, και ὑπολη-
 ψεις συμβαλλομεν), ἡ κατα
 20 γε το μουσικον ειδος ὑποτυ-
 ποι, ταδε και προς την
 των ανδρων· ὥστε και το-
 τε ενεργειν πας οικοδο-
 μιαν μαρτυρουσιν περι ζη-
 25 τα· το γαρ μεμουσασθαι μὲν
 νου εἰπαιουσιν, το δε μὴ,
 λοιδορουσιν, και των χειρο-
 τουων απειργουσιν. Ὡν
 το μεν γε γενηται, το δε
 30 μηδαμῶς παιδων ὑπαρ-
 χοντων, και νεων δυνα-
 ται λεγεσθαι, και εχειν ου-
 τας· εις γαρ δη τοις ανδρα-
 σιν εσομενην ἀρετην προ-
 35 ετι πουντο. Τι γαρ δει λε-
 γειν ὑπερ τουτου φιλοσο-
 φου, ὃ ἀξιπιστον εφάν ελυ-
 του τας φασεις των βαμο-
 λοχισατων ἀποδειξεις
 40 νομιζειν;

 45

jubenium aliquid ad barbitum
 ludere hominem, qui animum
 simul, & vocem vino congru-
 perit, & aientium dulce quod-
 dam bellarium ipsam esse post
 convivia: hoc quidem dice-
 re, quasi quidam cantus ex-
 citent, & intendant mentem
 ad conloquia, & ad concin-
 nam conversationem. Iam vero
 de eo, quod a veteribus etiam
 adsumta sit Musica ad puero-
 rum institutionem, ut ad virtu-
 tem informarentur, iam disputa-
 tum est (exceptis modo iis, quae
 de pietate dixit, de qua iucun-
 de cum disputantem nuper au-
 divimus, & iam congerimus re-
 sponiones), quae virtus secun-
 dum Musicae speciem animos
 informet, nec non ad viro-
 rum *institutionem*: itaque, ait,
 testantur ipsi facti Zeti, quan-
 doque etiam aedificandi stu-
 dium Musica excitari. Etenim
ii Musica *pueros* erudiri unice
 laudant, & qui eruditi non
 sint, vituperant, & a comi-
 tiis prohibent. Quarum re-
 rum prima reapse evenit, al-
 tera vero de pueris & adole-
 scentibus neque dici, neque
 esse ita potest; *ii* enim ad
 eam virtutem, quae in viris
 mox futura erit, praeforman-
 tur. Quid enim dicendum est
 adversus philosophum, qui sibi
 met dignum putet summorum
 feutrarum verba pro demonstra-
 tionibus adcipere?

V. 1. *Ἐ seq. τι βαρβήσσαι κ. τ. λ.*) Heic procul dubio loquitur de veterum sententia, qui Musicam in Conviviis idcirco adhibendam censebant, quia ipsa animis, corporibusque vino corruptis mederetur, sic Plutarchus de Musica: εις αφελειαν, και βοηθειαν την μεγιστην αυτοις καιροις παρελαβει μουσικη, λογω δε εις τα δειπνα και τας συγκουσιαι των αρχαιων· συνεβαινε γαρ εισαγεσθαι μουσικη, ως ικανη αντισπαειν, και πραινειν την του οινου υποθερμον δυναμιν· καθαπερ που φησι και ο ημετερος Αριστοξενος· εκεινος γαρ ελεγεν εισαγεσθαι μουσικη παρ' οσον ο μεν οινοσ σφαλλειν πεφυκε των αδην αυτω χρησαμενων Ια τε σωματα, και τας διανοιασ, η δε μουσικη τη περι αυτην ταξει Ιε και συμμετρια εις την εναντιαν καταστασιν αγα τε, και πραινει: *adscitit (Homerus) utilitatem, Ἐ auxilium Musices opportunissimo loco, in coenas inquam, Ἐ in convivio veterum. Ideo quippe eam his adhiberi receptum fuit, quod in oppositum retrahere, Ἐ vin caloris vini mitigare valeret, quemadmodum alicubi ait etiam noster Aristoxenus. Dixit enim ille Musicam introductam in coenas esse, quod, sicut vinum nimis ipso utentium Ἐ corpora, Ἐ mentes labefacit; ita Musica suo ordine Ἐ concinnitate in contrarium statum abducit, atque sedat.*

V. 9. *προς την ομιλιαν, και την αρμοττουσαν αναστροφην*) Idem fere Plutarchus Convivialium lib. VII. quæst. 8. sub Diogeniani persona de Musica prædicat: εν δε τω πινειν ου θαυμασαιμ εν ει το τερπειν αυτων και γλαφυρον αμα και πλασιν τινα, και κατακοσμησιν επιφειει συνεξομοιουσιν τα ηδη τοις επικεικισι, και φιλανθρωποισ: *inter bibendum autem non minor sit iucunditas eorum (carminum) Ἐ elegantia quamdam simul conformationem Ἐ compositionem inducit, quæ mores ad manufactorum Ἐ benevolorum hominum imitationem in conversando effingit.*

V. 11. *το τουνον*) De Musica παιδευτικη satis initio disputantem audivimus: cur ad idem nunc redit argumentum? Quia nempe suum adversarium κατα ποδα persequi sibi proposuit. Proinde ait: τελευχε λογου. Nam initio θεωρητικωσ quæstionem tractaverat, ut iam pridem animadvertimus: num scilicet Musica informandis animis suaapte natura valeret? heic vero argumento facti occurrere studet, veterum scilicet auctoritati, qui ea usi ad huiusmodi opus dicebantur.

V. 12. *των αρχαιων*) Plutarchus item de hoc instituto, tanquam antiquato loquitur, in de Musica: Φατερον ουν εκ τουτων, οτι τοισ παλαιοισ των ελληων εικοτωσ μαλιστα παντων ημελησε πεπαιδευσαι μουσικη· των γαρ νεων τας φυχασ φοιτο δειν δια μουσικησ πλαττειν τε, και ρυθμιζειν επι το ευσχημον: *ex his autem planum fit prisca Graecis haud iniuria id præcipue curæ fuisse, ut adolescentes Musica disciplina imbuerent: horum enim animos existimabant Musicae opera fingi, atque concinnari ad decorum posse. Proinde paullo post queritur: επι μει τοι των καθ' ημασ χρονων τοσουτον επιδεδωκε το τησ διαφορασ ειδοσ, ωστε του μεν παιδευτικου τροπου μηδεμιαν μνειαν, μηδε αντιληψην ειναι, παντασ δε τησ μουσικησ αποτοιμοιουσ προς την θεατρικην προσκεχωρηκειναι μουσα: iam vero nostris temporibus tantum est receptum discriminis, ut eius Musicae, quæ ad disciplinam puerorum facit, nulla memoria iam extet, nullaque cura sit: omnes, qui animum ad Musicam adpellunt, theatris fervientem Musam amplectuntur. Consule, si libet, Aristid. Quintil. lib. II. p. 68. de hac Musica παιδευτικη, quam ad centum usque dies veteres adhibebant, differentem. Ab Athenæo autem lib. XIV. cap. 5. discet, quomodo apud antiquos Arcadas pueri, imo iuvenes ad tricesimum annum Musica educarentur. Philosophicas porro huiusce moris rationes invenies apud Platonem in III. de Repub. ubi de puerorum animis per Musicam informandis pluribus differit. Hinc Tullius II. de legibus: *Adsentior Platoni nihil tam facile in animos teneros ac molles influere, quam varies canendi modos, quorum dici vix potest, quanta sit vis in utramque partem.**

V. 14. *παραλαμβανεισθαι*) Facili negotio hanc vocem restituiimus, siquidem hoc sensu apud Graecos scriptores est usitatissima. Sic apud Aristidem l. c. την παιδευτικην και μεχρι των εκατον ημερων παρελαμβανον, *eruditivam ad centum usque dies adhibere; ἔ* apud Athæneum l. c. τοισ πρωτοισ Αρκαδασ εις την ολην πολιτειαν την μουσικην παραλαβειν, *antiquos Arcadas in universam Reipublicæ moderationem Musici adhibuisse. Et Plutarchus De Musica pag. 1140. ipsissima verborum constructione: ολην την επιστημην προς τε θεων τιμην, και την των νεων παιδευσιν παραλαμβανεισθαι: totam (Musicae) disciplinam Deorum venerationi, Ἐ puerorum institutioni fuisse impensam.*

V. 15. *τετευχε λογου*) Paulo superius, quantis veteres laudibus Musicam extulerint, mentio facta erat, præcipue, quia animis excolendis inserviret: quod quo sensu adicipendum foret, Noster explicavit. Adrepta autem heic occasione de Musices usu apud antiquos,

quos, ut pueros, atque viros ad virtutem manuducerent, verba facere Diogenes iterum occoepit, atque e vestigio Philodemus. Hinc restituumus τετρωχε λογου; eadem enim mox utitur Φρασει in *Col. seq.* v. 8. επειδε λογου τετρωχεν.

V. 16. πληη εσφ ης ευσεβειας, προς ην αν ηκουσαμεν) Musicam sacram, quae Deorum cultum respiceret, veluti της παιδευτικης partem fuisse habitam, iam adnotavimus *Col. IV.* v. 2. Hinc intelligere datur, cur de veteri puerorum institutione per Musicam dixisse testatus, de ευσεβεια excipiat, & de ea se iam dicturum polliceatur. Id autem praefat *Col. XX.* ubi v. 28 sic incipit: εστ' εφ' α γραφει περι της ευσεβειας μεταβαντες, λεγωμεν κ. τ. λ. & *Col. XXI.* Diogenem inridere pergit, quod sibi persuaserit Deorum singulos diversis cantibus flecti, & oblectari; quod prorsus respondet verbis, quae haec sequuntur: η καλα γε το μουσικου ειδος υποτυποι.

V. 20. ειδος) sic restituenda videtur haec vox secundum residua elementorum vestigia. Possit tamen legi etiam ηθος sine ullo sententiae detrimento. Quid enim sit ηθος μουσικου docuimus in *schol. ad Col. III* v. 14.

Ibid. υποτυποι) Hoc utique respondet superioribus verbis: εις υποτυπωσιν αρετης.

V. 24. ω Ζητω) Zetum intellige geminum Amphionis fratrem, de quibus Homerus *Odys.* λ:

Οι πρωτοι Θηβης ειδος εκτισαν επταπυλοιο,
Qui primi Thebarum sedem condiderunt septem portas habentium.

alique passim; post quorum testimonia, quae proferre necesse non est, cur, inquit, Zetum potius, quam Amphionem testem producerent, cum de virtute Musices in excitanda etiam οικοδομια veteres illi loquerentur? praesertim cum norimus passim uni Amphioni eius aedificationis gloriam tribui: ut Horatius *lib. III Od.* 8.

Movit Amphion lapides canendo,

& de Arte Poët. v. 394.

*Diffus est Amphion Thebanae conditor arcis
Saxa movere sono testudinis.*

At vero sic rem compone. Amphion Musicus excellens serebatur a Jove ipso cithara canere edoctus, ut Heraclides Ponticus apud *Plut. de Musica*, vel a Mercurio, ut Epimenides Coryraeus, Pausanias in *Boeot.* & Horatius testantur; contra vero Zetus longe dissimili asperoque ingenio a Musis abhorrens, uti discimus ab eodem Flacco *Epist.* 18. *lib. I.*

Gratia sic fratrum geminorum Amphionis, atque

Zeti dissoluit: donec suspecta severo

Conticuit lyra.

nec non ab Athenaeo *lib. VIII cap. 10*, qui Stratonicus αποφθεγμα refert in quemdam nomine Zetum de Musica differentem, minime, aiebat, *te decet de Musica differere, qui nomen tibi elegeris a Musis alienissimum, siquidem non Amphionem, sed Zetum te adpellas.* Graece est: μουφ δη ουκ εφη προσηκειν περι μουσικης λαλειν, ες γε το αμουσοτατοι των ονοματων ειλου, ει σεαυτον αντ' Αμφιονος Ζητον καλεις. Cum tamen nihilominus Zetus operis socius fratrem in aedificandis Thebis adiuvasset, id profecto uni Musices ενεργεια tribuebant, & inter innumera eius artis miracula censebant, quod inter reliqua saxa, etiam lapideum fratrem testudinis ope Amphion demulsisset. Ea enim est saxorum allegoria per Solinum *cap. 13*: non quod lyra saxa duxerit, sed quod suaviter adsatus homines rupium adcolas, & incultis moribus rudes ad obsequii civilis pellexerit disciplinam. Recte igitur Noster: aliquando *Musica homines ad aedificandum fuisse excitatos, in testimonium citant Zetum.*

Zητον vero potius, quam Ζητον (de quo adhuc controversum fuerat) scribendum esse codex noster est auctor.

V. 25. το γαρ μεμουςασθαι μουσ) Non aliter legi posse videtur, si detrita elementa illa, quae inter ω & μ comparent, retinere velis; quod si illa delenda duces, utpote punctis fortasse, quae nunc conspicua non sint, confixa, rectius leges: τον γαρ μεμουςαμενον επαμουσων, τον δε μη κ. τ. λ. Haec autem verba usque ad απαιργουσιν Diogeni procul dubio sunt referenda, atque a Philodemo adlata, ut ea brevi confutatione explodat.

V. 26. τον δε μη) Supple ex propinquo μεμουςαμενον. Interstitium enim omnino requirit, ut τον δε legamus.

V. 28. αν το μεν γενηται) Fatetur utique Philodemus veteres laudibus mactasse τους παιδας μεμουςαμενους, rivos Musica excultos. Explicuit enim superius, quo sensu Musicam Παρηγ. Vol. I.

antiqui sumferint; ita ut μεμυσσῶσθαι idem sit, ac *disciplinis institui*, ut plane apud Aristophanem in *Lysistrata*:

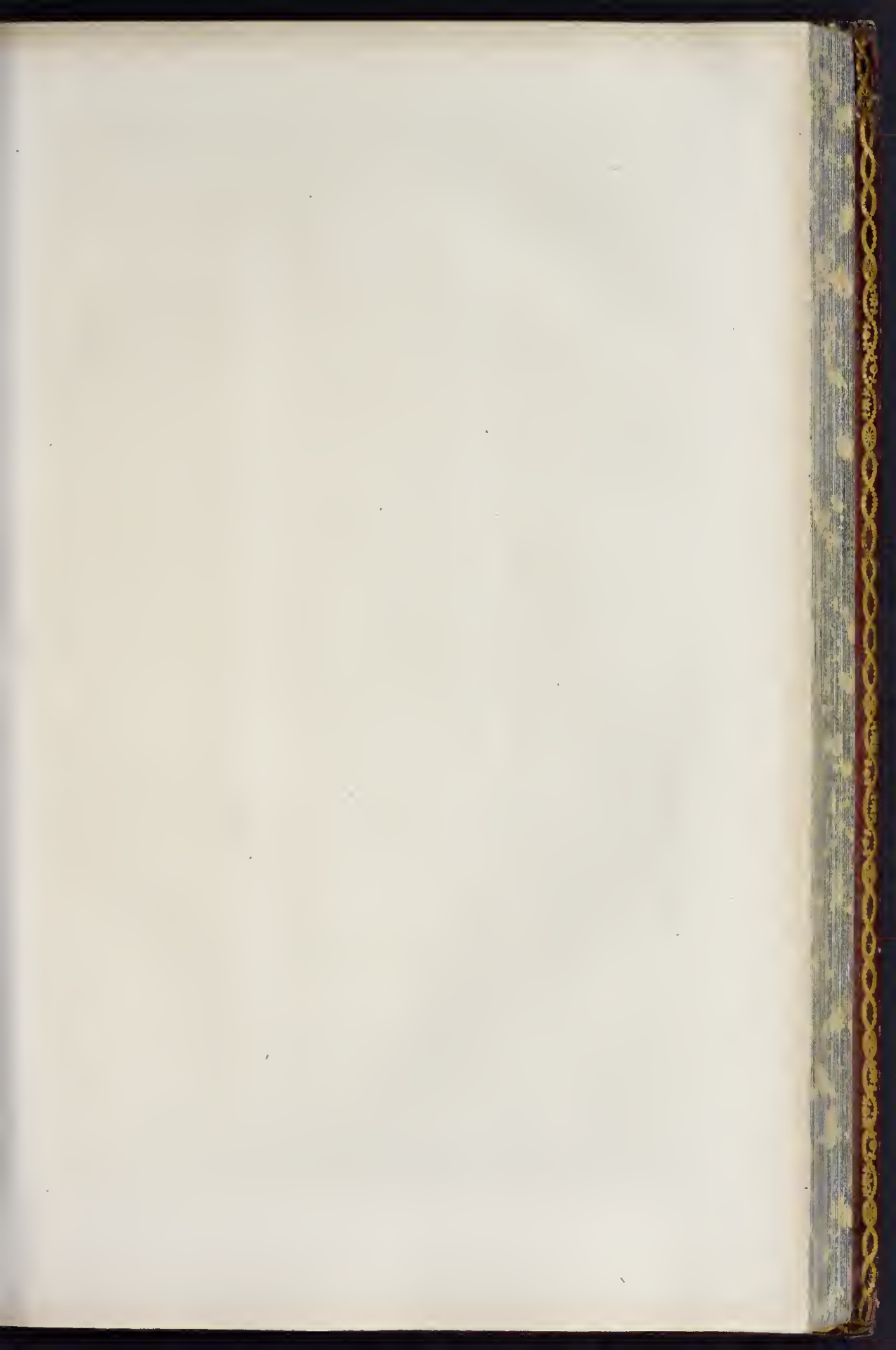
Τους δ' ἐκ πατρος τε, καὶ γεραιτέρων λόγους

Πολλοὺς ἀκουσάσ' οὐ μεμυσσῶμαι κακῶς.

Tum saepe dicta patris audiens mei,

Atque seniorum haud sum instituta perperam.

negat vero alterum, h. e. a comitiis prohibitos fuisse pueros, qui Musicam non norint; quippe pueri in comitiis locum habere non poterant. Leuiuscula sane responsio: stricte enim de pueris intelligit, quae aduersarius procul dubio latius de viris scripserat. Quam suae responsionis leuitatem, cum ipsemet agnosceret Philodemus, illis subiectis verbis se tuetur: τί γὰρ δεῖ λέγειν ὑπὲρ τούτων Φιλοσόφον: quid enim dicere oportet aduersus huiusmodi philosophum? quasi dicat, se ridiculis argumentis ridiculas responsiones consulto obiecitse.

ΚΡΙΣ ΔΙΠΟΝΗΡΟΥΣ ΕΤΟ
 ΝΕΝ ΤΟΥΣ ΤΟΤΕ ΦΙΛΙΣΟ
 ΘΟΥ ΣΑΛΛΟΥΣΟ ΣΟΥΣ
 ΕΚΑ ΑΝ ΥΠΕΡΒΑΝΤ ΕΣΧ
 ΔΗ ΡΟΥΝΤΑΤΕ ΤΙ ΠΩ
 ΦΡΟ ΗΝΣΕΙΡΗΜΕΝ ΚΑ
 ΤΗΘ ΣΕΙΑΣ ΕΠΕΙΔΙ ΛΟ
 ΓΟΥ ΥΧΕΝΕΠΙΤΑΤ ΡΙ*
 ΤΩΝΕΡ ΠΤΩΝ ΒΑΔΙΖ ΜΕΝ
 ΠΡΕ ΜΕΝΔΗΤΟΚ ΚΟΥ
 ΚΑΚ ΤΑΛΟΥΤΗ ΣΕΡΩΤ ΚΚ
 ΟΡΕΖ ΣΟ ΣΗΧΗΝ ΠΕ ΗΝΟ
 ΣΥΣΙ ΑΝΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΕ
 ΤΙΗΝ ΣΤΙΧΙΝΕΙΝ ΑΙΝΟ
 ΜΙ ΝΙ ΣΛΑ ΣΤΟ ΝΟΥ
 ΜΕΤ ΎΣΕΠΙΤΑΥΤΟ ΔΟΚΕΙΝ
 ΜΕΛ ΝΕΡ ΕΙΝ ΠΡΟΣ ΡΟΗ
 ΑΝΕ ΤΡ ΠΝΕΥΤ ΤΩΝ
 ΜΕΝ ΦΩΝΙΣ ΟΜΕΧ
 ΜΩΝ ΠΟΙΩΤΗ ΙΜΟΝ ΟΝΤΟΥ
 ΔΕΛ ΣΙ ΔΙΔΑ ΤΟΝ
 ΤΙΤΟΝ ΔΙΟΝ Β ΕΒΕ
 ΡΩΝΚ ΑΠ ΗΡ Τ
 ΤΙ ΟΥ ΚΟΥ ΚΑΤΙ Μ Ο
 ΜΕΝΟ Μ ΕΧ ΙΑΝΣ
 Μ Ο ΑΤΟΥ ΤΟ ΣΤΟ
 Σ ΦΟΙΣ ΤΕΡ ΑΙΣ
 ΔΙΔΗ ΛΕ ΠΕΙΝΟ
 ΚΕΝ ΑΦΟΡΜ Η ΣΕΙΣ ΙΝ
 ΚΑΙ ΑΚΟΛ ΑΣΙΑΝ Ε Ι
 ΘΕΙΔΟΚ ΙΣΗ Α ΛΛ
 ΗΜΕ ΣΙΚ ΚΑΤΑ Φ
 ΠΡΟΣ ΔΕ ΤΟΥ ΤΟΙΣ ΩΣ
 ΔΗΣ ΜΕ Ρ ΚΟΤΩΣ Ε
 ΠΡΟΣ ΝΙ ΨΑΝ
 ΕΝΕΤ ΑΕ ΝΟΜ
 ΠΕΡΙΑ ΠΤΕΙ ΡΩΤΑ
 ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΚΑΤΙ Μ ΘΕ
 Ε ΚΑΤΩΝ ΟΙ Μ
 Λ ΥΗΜΑΤΑ Ρ
 ΑΤΑ ΔΗ
 ΑΙΤΩΝ ΙΑ
 ΜΕΛΙ

COL. XIII

κρισθαι, και ποηρες γεγο-
 νεναι τες τοτε φιλοσο-
 φες, και τες αλλες οσες
 5 εκακισεν. Υπερβριτες
 δη τοιγαρω τα περι της σω-
 φροσυνης ειρημενα, και
 της ανδρειας, επειδη λο-
 γε τετευχεν, επι τα περι
 των ερωτων βραδιζωμεν.
 10 Προορωμεν δε το, κακω
 και μεγαλω της ερωτικης
 ορεξεως ουσης, ην γε δη νο-
 ουσι ν οϊ πανελληνες, αρ-
 την ερωτικην ειναι νο-
 15 μιζειν καταγελασων ο
 μετ ριως, επι τ' αυτο δοκειν
 μελη συνεργειν προς ορθην
 αναστροφην ερωτος, των
 20 μεν εν φωνης κειμε-
 νων ποιητη τι μονον, τω
 δε λογω τω διδασκον-
 τι το ματαιον και βλαβε-
 ρον και απληρωτα, κ' ορ-
 25 γιζομενα, μεχρι αν εναντιω-
 μεθα τωτοις τοις φιλο-
 σοφοις ετεραις υποληψοι,
 και μη βλεπειν, οτου εθην
 30 κεν αφορμης εις αταξίαν,
 και ακολασίαν· επει τω η-
 θει δοκει εναμιλλος
 η μουσικη κατα φροσιν.
 35 Προς δε τωτοις, ως συν-
 δησμεν' ειποτως, ειναι
 προσηγοντως ανδρων
 ελευθερων ενομιση
 περιελπειν ερωτα·
 40 βελεται και Τιμοθεου
 ενεκα των ποιηματαω δια-
 νοηματα προϊστασθαι· ποι-
 ηματα δε

damnatos, ait, & improbos
 fuisse eius aevi philosophos,
 & alios quoscumque vituperat.
 ¶ Silentio itaque praetereun-
 tes, quae de temperantia, &
 fortitudine ab eo dicta sunt, &
 quoniam de iis habitus est fer-
 mo, ad ea, quae ad amores
 pertinent, gradum faciamus:
 Illud vero ante omnia ope-
 rae pretium est animadvertere,
 quod, cum amoris adpetitus
 malum sit, & quidem
 magnum, qualem Graeci om-
 nes norunt, ridiculum valde
 est reputare, amatoriam ex-
 sistere virtutem, & insuper opi-
 nari cantus ad rectum amoris
 usum conferre; quandoquidem
 cantus in vocis solum adfectione
 versetur; amor vero in
 cogitatione, quae scilicet ipsa
 vanitatem, & nocumentum
 docet eius, qui & inexple-
 bilis est, & iracundus, & ri-
 xas ciens (donec aliis respon-
 sionibus hisce philosophis occur-
 ramus); & non videre, quan-
 tam licentiae & intemperantiae
 praebuerit occasionem: siqui-
 dem bonis moribus videtur Mu-
 sica suapte natura contraria.
 Praeterea vero, tamquam iure
 connexa, conveniens putavit
 ingenuis viris amorem adiun-
 gere: & vult quoque Timothei
 sententias poematum gratia ex-
 celluisse; poemata vero . . .

CAP. VII.
 An ad amo-
 rem Musica
 quid conferat?

V. 1. κρισθαι supple ex antecedenti Columna κατακρισθαι.

V. 5. 6. τα περι της σωφρονης ερμηνεια) Digitum procul dubio ad ea intendit, quae toto cap. I differuit, Musicam nempe animos informare non posse, neque in illis morales qualitates sive bonas, sive malas inferere, vel excitare, contra quam Diogenes in Musicis modulis inveniebat ανδραδες και ανανδρον, κοσμοιο και θρασυ, ut ait Col. III v. 31 32 33.

V. 8. επι τα περι των ερωτων) Pertransit ad eam quaestionem, quam obiter tetigerat Col. V, & VI, cum de Musica in nuptiis verba faceret, an scilicet Musica amor & excitari, & rectificari queat? Utrumque autem negat.

V. 10. 11. κακου και μεγαλου) De amore quidem apud veteres alii alia sentiebant. Quocirca Plutarchus in Amatorio : Οί μεν γαρ νουν τον ερωτα, οιδ' επιθυμιαν, οι δε μακριαν, οι δε θειοι τι κινημα της ψυχης και διακμοιοι· οι δε αντικρος θειοι αναγορευουσιν. Οθεν ορθως ειπιοι εδοξε το μεν αρχομενο επιθυμιαν ειναι, το δ' υπερβαλλον μακριαν : Nonnulli amorem praedicant esse mentem, alii cupiditatem, alii insantiam, sunt qui divinum quemdam, & augustum animae motum, quidam plane Deum faciunt. Quapropter recte aliquibus visum est a principio cupiditatem solum esse; si vero excedat, furorem. Quae autem unicuique Philosophorum sectae federit opinio, discrete tradit Hermias Philosophus in suo υπομνηματι εις τον Πλατωνος Φαιδρον, Commentario in Phaedrum Platonis, quod nos ms. habemus cum in Farnesiana, tum in Bibliotheca Augustinianorum S. Joannis ad Carbonariam. In illa enim Phaedri verba: Περι μεν των ημων πραγματων επιστασαι κ.τ.λ. sic Hermias commentatur, προυτ legit codex Farnesianus emendatior: Επταυθα καιρος παλιν της διαιρεσεως της περι τω ερωτος· οι μεν γαρ υπελαβον απλως Φαυλον τον εραν, ως Επικυρος ορισμενος αυλον, συντοιοι ορεξιν αφροδισιοι μελα οϊτη και αδημοιας . . . οι δε απλως ασειοι, ως Ηρακλειδης, Φιλιας λεγων ειναι τον ερωτα, και ουκ αλλου τιως, και α συμβεβηκος δε τινας εκπιπτειν εις αφροδισια· οι δε απο της τρας προτεροι μεν ελεγοντο απλην ηγεισθαι το πραγμα, νυν δ' ηρσα εκεινων, οτι διπλην Φασιν ειναι και αυτοι τω ερωτα, τον μεν ασειοι, τον δε Φαυλον, επιθυμιαν και οργησιν συνσισιας, και α τον Πανσανια, και τον τραγωδον τον ειπονη· διστα πνευματα πηεις ερωσ· Αριστοτελης δε ολης μεν της ψυχης Φησι τον ερωτα παθος ειναι, και μεν ο λογισμος κρατησθ, Φιλιας αυτον ειναι, εαν δε το παθος, συνσισιας. Περι δε της Πλατωνος γνωμης ειπομεν προτεροι: Heic rursus opportunitum est differere de diversitate opinionum circa amorem. Aliqui enim opinati sunt absolute illum vitiosum esse, ut Epicurus, qui ipsum definiit acrem rei venerae appetitum non sine oestro, & gravissima sollicitudine: alii vero simpliciter urbanum illum adpellarunt, ut Heraclides, qui dixit amorem esse solius amicitiae, non alius rei, per accidens vero aliquid erumpere in venerae: at Stoici prius quidem dicebant simplex negocium se ducere amorem; nunc autem audivi illos ipsos dicentes duplicem esse urbanum, & vitiosum, cupiditatem scilicet, & impatientem libidinem coitus secundum Pausaniam, & Tragicum, qui cecinit: duplicem spiritum spiras Amor: Aristoteles autem ait amoris passionem totum animum occupare, & donec ratio imperaverit, ipsum esse amicitiae, cum vero dominatur passio, esse veneris. De Platonis vero sententia prius diximus. Ex Platonis autem sententia item duplex erat amor, ut videre est in eius Convivio, ubi Pausanias duplicem amorem ex duplici Venere comminiscitur, alterum πανδημον, vulgarem, ουρανοιο, caelestem alterum: & in Phaedro, cum Lysias vocasset amorem κακοι επιτηδευμα, pravum studium, Soerates discrete negat. Quod igitur ad nos adinet veteres Stoici, & Epicurei extrema tenebant: illi usquequaque bonum, hi semper malum amorem pronunciantes. Hinc Tullius Tuscul. V: ad magistros virtutis philosophos veniamus, qui amorem negant stupri esse, & in eo litigant cum Epicuro non multum, ut opinio mea fert, mentiente; quis est enim amor iste amicitiae? Cum neque deformem quisquam amet, neque firmosum senem. Et Suidas qui in voce Ερωσ ipsissimam Epicuri de Amore definitionem nobis servavit, eiusque hae de re sententiam Stoicis directissime oppositam docuit: διαιρεσει γαρ τον ερωτα εις τε συντοιοι ορεξιν αφροδισιοιαν, ως Επικυρος λεγει, ον ουχ ειοι τε ασειοι ειναι, και εις επιβολην Φιλευκοιτιας (ut legit Menagius) δια καλλος εμφανομενοιο, ως οι απο της Στωας: dividimus enim amorem in acrem rei venerae appetitum, ut Epicurus ait, qui quidem urbanus nequaquam potest esse, & in benevolentiae impetum, qui per pulchritudinem se prodat, ut Stoici. In summa unus Epicurus, contradicentibus adprime Stoicis, amorem semper vitiosam rem existimavit; quare, Laërtio teste, Epicureorum dogma erat sapienti amorem esse vitandum, ερασθησεσθαι τον σοφοιο ου δοκει αυτοιοις, ουδε θεοπεμπητοιοι ειναι τον ερωτα (ut legunt Gassendus, Gatakerus, Menagius): non captum iri amore Sapientem, ex ipsorum sententia, neque vero esse amorem quidpiam divinitus immissum. Vide etiam, quae Gassendus adfert in hunc Laërtii

Laërtii locum. Ex his autem omnibus liquet, cur & superius Col. V v. 42 43 legimus: τον ερωτικον παθος εκ αφοσιων, αλλα παρανομον: amoris passio minime sancta, sed legum violatrix; & nunc iterum malum, & quidem magnum esse amoris adpetitum pronunciet, ut penitus Adversarii opinionem explodat. Si enim vitiosa res est suapte natura amor, quo pacto eum Musica bonum efficiet?

V. 13. 14. αρετην ερωτικην) Amatoriam virtutem, quam exhibilat heic Noster, Stoicorum inventum esse mox docebimus ad Col. XVI v. 5.

V. 17. προς ορθην ανατροφην) Plato prae reliquis heic fuggillatur, qui in III de Rep. auctor est, ορθον, rectum amorem cum Musica copulari, inter alia inquires: Ο δε υβριος ερωσ περιουσι κοσμος τε και καλυ σωφρονης τε, και μουσικος εστιν: rectus amor is est, qui elegans & pulchrum ex temperantiae, & Musicae legibus amare facit. Et quidem Platonicus Hermias nuper citatus in illa Phaedri verba: ητε γαρ δε εν Δελφοις προφητις, αι τε εν Δοδωνη ιερεια μαγεσαι μεν πολλα δε και καλα . . . εργασαντο, docens, quomodo quatuor κατοχαι, furores, scilicet μεσηνη, τελεστηνη, νευτικη, και ερωτικη, Musicus, Mysticus, Divinatorius, & Amatorius se invicem adiuvent, prae reliquis haec habet: περι γαρ της ερωτικης, και μουσικης τι δε λεγεις; σχεδον γαρ οι αυτοι την τε μουσικην, και την ερωτικην ησκησαν, ως απεν αλληλων εναι μη δυναμεων, ωσπερ δε Σαπφω τε; και Ανακρεων, και οι ομοιοι: de Amatoria enim, & Musica quid dicere oportet? fere enim iidem, qui Musicam, & Amatoriam exercuerunt, quasi inter se dividi istae non possunt, uti Sappho, Anacreon, alique huiusmodi.

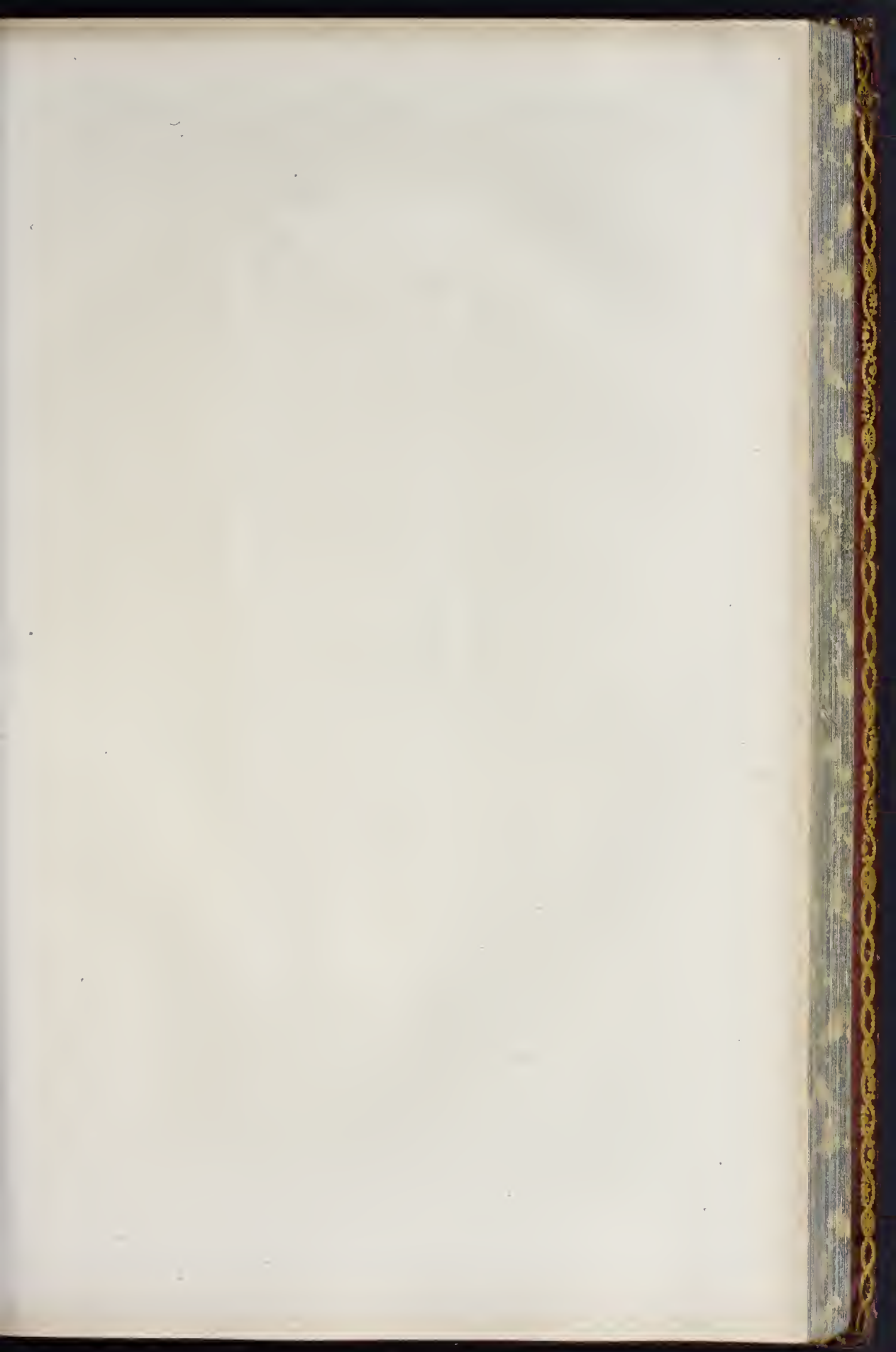
V. 22. το ματαιον, και βλαβερον κ. τ. λ.) Non uni Epicurei hisce elegiis mactarunt amorem; passim enim & apud Poetas eiusmodi epitheta invenies. Homerus dixit ανωι, gravem; Theognides βαρυν, λαιμερον, gravem, perniciosum; in Anthol. adpellatur nunc βροταλογος, hominum renicies, nunc ατηρης, noxius, nunc ακορητος, insatiabilis; & a Nonno in Dionys. εγρεκδομοιος, tumultus excitans. Imo apud Plutarch. Convival. lib. I qu. 5 ebrietati simili amor dicitur esse: ελεχθη δε και, ότι το μεθυσαν το εραν ομοιον εστι, & paulo infra: ουκ αν αλλο παθος ευφορις ουτε λυπας δριμυτερας εχον, ουτε σφοδρατερας περιχαρειας, ουτε μειζουσι εκστασις, και παραφρονας: nullam aliam invenies passionem vel dolores adferre acriores, vel gaudia vehementiora, vel maiores furores, mentisque abalienationes. Quare idem Philodemus sibi constans in suo Epigrammate, quod in Anthol. lib. VII num. 94 legitur, cecinit: αλλ' εμανη· εκ τιος; ουχι θιου; sed infanii: cuius opera? nonne Dei? h. c. Amoris.

V. 29. αφορμης εις αταξιαν) Non alia sane opportunior vox succurrit, quae sequenti ακολασιαν copulari queat, quam αταξια. Et quidem iam Philodemi aevo fractam & effeminatam theatrorum Musicam saltationi unice inservientem licentiae, & intemperantiae incitamentum dedidisse dubitari non potest post Platonis, Plutarchi, Aristidis, aliorumque veterum querimonias; inter quos sic Plutarchus in Convivalium lib. IX quaeβ. 15: και γαρ αυτη (αρχαϊκις) και παιδημον τωα ποιητικην προσηταιρισμενη, της δε ερανας εκπεσυσσ ακεινης, των μεν εκπληκτικων, και ανοητων κρατα θεατρων, ωσπερ τυραννος υπηκουον εαυτη πεποιμενη μουσικην ολιγην τωα, πασι την δε παρα τοις ιναι εχουσι, και θεις ανδρασιν, ως αληθως, τιμην απολαμει: etenim ipsa (saltatio) adscita ad sodalitium vulgari quadam ποσει, societate illius caelestis ποσειδος amissa, in stultis & athenis theatris obtinet, tamquam tyrannus, subiugata sibi quadam exili Musica: omnem autem apud prudentes & divinos viros amisit re vera honorem. Id vero, quod illi passim a κακομοιαις molli & effeminata per accidens repetebant, de virili autem, & veteri Musica negabant; hic ex ipsiusmet Musices natura ortum ducere adferit, ut sit bonis moribus adversa.

V. 35. 36. προσκειμενω ανδρον ελευθερον κ. τ. λ.) Ab infami παιδαγωγια severissimos Stoicos non abhorruisse, contradicentibus Epicureis, mirum sane est. Atqui non unus Philodemus hanc illis dicam impingit: & quidem ex nuper adlata Stoicorum de Amore doctrina, primum huiusmodi erat consecrarium. Sed absurdiora etiam de ipsis testatur Plutarchus in eo libro, quem adversus Stoicos adornavit; scribit enim: των δε περι ερωτος φιλοσοφουμενων εν τη σποα παρα τας κοινας ενοιας της αποσις πασιν αυτοις μετεστιν. Λισχρους μεν γαρ εναι τους νεους, φανλους γε οπτας, και ανοητους. καλους δε τους σοφους: εκεινων δε των καλων μηδενα μητε ερασθαι, μητε αζηραστον εναι· και ου τουτο πο δειον, αλλα και τους ερασθεντας αισχυρων πανεσθαι λεγουσι, καλων γενουμενων: quae de Amore in Stoa differuntur, communibus adversa sunt notitia, & prorsus absurda. Deformes aiunt esse adolescentes, qui vitiosi sint & stulti: formosos, qui supstant; horum autem nullum neque amatum esse, neque amari dignum: neque hoc gravissimum est: addunt eos, qui turpes amaverint, sinem amandi facere, ubi hi pulchri facti sint. Et paulo infra: ημεα γαρ τις, φασι, μετω ο ερας ατελους μεν, ευφρους δε μερακιου προς αρετην: εβ Papyr. Vol. I. Q enim

enim amor quaedam, ut aiunt, venatio imperfecti quidem adolescentis, sed tamen ad virtutem bona indole propensi. Philodemus autem in sequentibus eos omnigenas obscenitates non improbare docet, siquidem Ibyco, & Anacreonti canentibus huiusmodi amores fuisse conciliatos dedecori minime vertebat Stoicus Diogenes.

V. 38. Τιμοθεου) Procul dubio heic sermo est de Timotheo Milefio, tragico, ac lyrico Poëta, ob studium novitatis in Musica a veteribus exhibitato, ἐπι τῇ καινοτομίᾳ συριττομένο, ut ait Plutarchus. Is enim cum lyra septem fidibus usque ad Terpandrum Antissacum contenta fuisset, in plures eam sonos dispersit, ut idem Chaeronensis in *De Musica*: οὗτος γὰρ ἑπταφθογγου τῆς λύρας ὑπαρχῶσης ἰὸς εἰς Τερπανδρον τοῦ Ἀντισσαίου, διεπρίψεν εἰς πλείονας φθογγάς. Accusatus praeterea fuit iuvenes suo carmine corrupisse, cui titulum fecerat Σημελῆς ᾠδῆν, *Semelae partus*, indecora enim multa & obscœna in eo cecinerat: quare a Spartiatis cum ob veterem Musicam, tum ob iuvenes corruptos exsilio multatus est, ut in celebri eorum Senatufconsulto legitur: Ἐπειδὴ Τιμοθεὸς ὁ Μιλήσιος ἔλθων ἀμειψάων πόλιν τῶν παλαιῶν μολπῶν ἀτιμάσθε παρακαλέσθαι δὲ καὶ ἐς τοὺς ἀγῶνας τὰς ἐλευσίνας Δαμάτρου ἀπερίτεια διέσχεδασατο τῶν τῶ μῦθῳ διδάξαν' τῶν γὰρ Σημελῶν ᾠδῶν οὐκ ἐν δίκῃ τῶν νῶν ἐδίδασκε· δεδοχθαι κ.τ.λ. Propterea quia Timotheus Milefius in nostram adveniens urbem veterem Musicam labefactavit advocatus praeterea in Eleusinae Cereris agonem indecoram fabulae doctriam divulgavit; Semelae enim parturientis gemitus per nefas iuvenes edocuit: visum est Ἔσθ. Integrum videtis decretum apud Casaubonum in *Athen. lib. VIII cap. XI* (etsi Artemon apud Athenacum *lib. XIV cap. 9* eum dicit fuisse absolutum, cum ostendisset tantem Apollinis statuam, in cuius lyra totidem essent numero fides). Id autem omne sic profecto detorquebat Diogenes, ut doceret Timothei sententias Musicorum modorum ope iuvenum animos corrumpere ex Ephorum sententia valuisse, non secus ac Ibyci, & Anacreontis cantus; atque inde Musices in excitando amore efficaciam magis magisque confirmabat; cui propterea, ut mox videbis, respondet Noster, se perperam cum sententiis, quae singillatim ab Ephoris, ut indecorae damnatae fuerant, cantum commiscuisse.

ΓΥΓΕΝΩΝ ΠΡΕΤΣ ΔΗΤΑ ΔΕ
 ΤΑΙΡΩΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΦΥΣΕΙ ΚΑΙ
 ΜΗΚΑΤΑ ΔΟΞΑ ΤΑ ΞΕΙΣ ΚΕ
 ΝΑΣ ΦΥΔΟΥΤΟΣ ΥΠΟ ΔΣΙΓΜΑ
 ΑΠΑΡΕΘΗΚΕ ΤΟΙΟΥΤΩΝ ΔΛ
 ΛΑΔΙΑ ΝΟΗΜΑΤΩΝ ΜΙΝ ΝΟΝ
 ΦΑΤΙΚΣ ΟΥΣΥΜΠΑΡΕΣΥΡΕΚΑΙ
 ΤΟΧΛΟΣΟΥ ΔΕ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ Χ
 ΤΟΙΣ ΜΕΛΕΣΙ ΔΙΑΦΡΟΝΤΑΣ
 ΓΑΡ ΕΔΕΙΞΕΝ ΤΟΝ ΙΒΥΚΟΝ Ι
 ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΑΚΡΕΟΝ Ι ΑΚΑΙ
 ΤΟΥΣ ΟΜΙΟΥΣ ΑΛΛΑ ΤΟΙΣ ΔΙΑ
 ΝΟΗΜΑΣ ΚΑΙ ΓΑΡ ΒΑΠΕΡ ΣΑΙ
 ΣΟΝ ΟΜΑΤΕΛΕΓΕ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΙ
 ΘΡΥΠΤΕΝ ΘΙΠΕΡ ΡΑΜΕΛΕΣ ΛΑ
 ΚΟΛΟΥΘΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΗΤΙΦΩ
 ΝΗΕΙ ΤΟΥ ΔΥΝΑ ΤΕ
 ΝΛΙ ΤΟΥ ΔΥΝΑ ΤΕ
 ΟΜΟΙΩΝ ΔΕ ΛΟΝ ΟΜΑΤΩ
 ΚΑΙ ΔΙΑ ΝΟΗΜΑΤΩΝ ΑΡΕΣΥ
 ΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΩ ΕΝ ΟΥ
 ΕΙΘΕΛΟΥΣΙΝ ΟΜΟΛΟΗΣΟ
 ΜΕΝ ΤΟΝ ΔΑΡΙΣΤΟΡΝ
 ΙΟΥΣΑΙ ΔΙΟΥΣΑΠΟΥΣ ΕΙΝΕ
 ΕΝ ΚΕΚΑΛΜΕΝΗ ΚΑΛΟΑ
 ΟΙ ΠΑΛΛΙΟΝ ΤΗΤΙΦΩΝ ΗΙΧ ΘΗ
 ΓΑΙΚΑΙ ΤΟΙΣ ΟΦΘΑΛΜΟΙΣ
 ΑΓΟΥΕΤΕΙΝ ΕΑΤΤΟΙΣ ΟΥ
 ΜΕΛΕΣΙΝ ΕΙΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ
 ΓΕΝΕΛΑΙ ΕΙΝΑΥΤΩΙ ΤΙ ΡΟΣ
 ΟΜΕΝ ΤΑΥΤΑ ΓΑΡ ΟΥΤΕΙΣ Α
 ΦΗΣΙΝ ΟΥ ΠΕΡΑ ΔΙΣΤΑ ΣΤΑ
 ΧΩΝ ΕΚΚΑΛΕΙΘΟΣ ΟΝΕ ΦΑΥ
 ΣΟΥΤΕ ΠΡΟΣ ΟΥΝ ΟΥΣΙΑΣ
 ΞΚΑΙ ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙ
 ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ ΟΥΡΑΙΟΥΣ Χ
 ΤΩΝ ΑΙΚΙΣ ΜΟΒΙΟΥΤΕ
 ΓΑΡ ΟΥΣ ΟΥΘΙΚΩ ΜΙΚΟΙ
 ΑΡΕΔΙΖΑΝ ΕΙΤΙΝ ΑΓΑ
 ΩΝ ΟΥΚ ΑΙΔΗ ΜΟΚΡΙΤΟΥ
 ΤΟΙΟΤΟΝ ΑΛΛΑ ΜΟΝΟΝ ΛΕ
 ΤΟΥΣ ΟΥ ΝΙΚΑΝ ΔΡΟΣΟΥ
 ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ ΠΑΡΕΤΗΣΕ
 ΤΩΝ ΕΤΑΛΕΝΗ

COL XIV

εἰγεῖναι πρεπωδὴ τὰδ' ἐ-
 ταιρῶν ἐκ ἐσιν Φύσει, καὶ
 μὴ κατὰ διατάξεις κέ-
 νας, οὐδ' ἔτος ὑποδειγμα-
 5 τα παρεθῆκε τοιαύτων, ἀλ-
 λα διανοημάτων μὲν ἐμ-
 φατικῶς συμπάρεισιν καὶ
 το μέλος, ἔθ' ἕως νέος
 τοῖς μελεσὶ διαφθείροντας
 10 παρέδειξεν τὸν Ἴβυκον,
 καὶ τὸν Ἀνακρεόντα, καὶ
 τὴν ὁμοίαν, ἀλλὰ τοῖς δια-
 νοήμασι· καὶ γὰρ ἂν Περσαι-
 ος ὀνοματ' ἐλέγε, τῶτοῖς ἐ-
 15 θρουπτεν· εἰπερ ἀρα μέλος ἀ-
 κολοῦθον ἐν ποιότητι Φα-
 νῆς, *Φαρτικὸν οὐ δύναι' εἶ-
 ναι. Διόπερ ἔθ' ἀπὸ μελῶν*
ὁμοίων, ἀλλ' ὀνομάτων,
 20 καὶ διανοημάτων ἀρεσι-
 εσθῆαι καὶ τὴν ἐρωμένους,
 εἰ θεύουσι, ὁμολογησο-
 μεν· τὸν δ' Ἀριστοφάνην
 τὴν ἀρχαίαν ἀποφασκεῖν
 25 ἐν κελύμενῃ χλοᾷ, ἂν
 οἱ παλαιοὶ, τῆ Φανῆ χρη-
 σθῆαι, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς προ-
 ἀγαγεῖν αὐτοῦς, ἔθ' τοῖς
 μελεσὶν· εἰ δὲ τῶτοῖς ἐλε-
 30 γει, κλαίειν αὐτῶ προει-
 πομεν. Ταῦτα γὰρ ἔπειθ, ἂν
 Φησὶν, ὡσπερ ἀδίστασα,
 ἐκὼν ἐκκαλοῦθ', ὅσον ἐΦαυ-
 τοῖς, ἔθ' ἐπὶ συνείας
 35 ταῦτα καὶ ἀνδρας, καὶ γυναί-
 κας, καὶ νέος ἄραιες
 πρὸς γυναικισμόν. Οὐτε
 γὰρ ἔτος, ἔθ' οἱ κωμικοὶ
 παρέδειξαν τὶ τῶν Ἀγα-
 40 θωνος, καὶ Δημοκρίτου
 τοιοῦτο, ἀλλὰ μόνον λε-
 γουσι· οὐτε Νικάνδρος, ἔθ'
 τε Κ. . . τούτο παρέστησε δι-
 α τῶν μελῶν, ἀλλ' ἐπὶ ἀνη-

ingenuis decentia haec mere-
 tricia non sunt, neque suapte
 natura, neque per vanas ho-
 minum constitutiones. Neque
 porro hic exempla proposuit
 talium, sed emphatice simul
 cum sententiis perperam traxit
 etiam tantum; neque iuvenes
 cantibus corruptos fuisse de-
 monstravit ab Ibyco, & Ana-
 creonte, aliisque eiusdem fur-
 furis, sed sententiis. Etenim,
 quae Persaeus vocabula conle-
 git, his corrupit; siquidem
 cantus, qui sequax est, in vo-
 cis qualitate consistens, cor-
 ruptor esse non potest. Qua-
 propter non huiusmodi cantibus,
 sed verbis & sententiis se
 etiam amafios insinuare, si lu-
 bet, confitebimur: Aristophanem
 vero ostendere antiquos in
 substrata herba (ut veteribus
 mos erat) voce fuisse abusus,
 atque oculis se ipsos profi-
 tuisse, non cantibus; sin vero
 hisce ait, vapulare ipsi iam
 praediximus. Ista enim, quae
 tamquam indubitata refert,
 nemo unus lubens reduceret,
 quantum in ipsis est, neque
 ad huiusmodi coitiones viros
 & mulieres evocaret, neque
 maturos adolescentes ad mu-
 liebria patienda. Nec enim
 is, neque Comici demonstra-
 runt tale quid de Agathone,
 & Democrito, sed solum ad-
 ferunt: neque Nicander, ne-
 que C. . . id factum ostendit
 cantionum ope, sed dece-
 pit

V. 3. διαταξίς) Mendose scripserat librarius δεξιαξίς, tum expuncto ο, supra primum ξ adpexit ι, ut legeres διαταξίς. Sic igitur vocat Noster Graecorum institutum legibus permittim amandi pueros; de quo Athenaeus *lib. XII cap. 3*: παρα ταις αλλαις ταις ευνομεναις πολειω επι της ελλαδος σπουδασθηναι τοδε το εθος: in aliis civitatibus Graeciae, quae recte legibus administrantur, vigere hanc consuetudinem. Sic etiam consuetudinem in gymnasiis natam dixit Tullius *Tuscul. IV*: mihi quidem haec in Graecorum gymnasiis nata consuetudo videtur, in quibus isti liberi & concessi sunt amores: in eamdemque sententiam differt Daphnaeus in *Plutarchi Amatorio*. Vide, si lubet, de hoc Graecorum illicito Samuelem Petium in *Legibus Atticis lib. VII tit. 5*.

V. 10. 11. τον Ιβυκον, και τον Ανακρεοντα) Binos commemorat prae reliquis μαλακία, & turpissimo amore infames Poetas, quorum carmina suavissima; quibus adscendere poterat Alcaicum, praeter Pindarum, & Sesticorum, sed contentus fuit dicere: και τοις ομοιους. Sic Aristophanes in *Theophrastor*: σκεψαι δ' οτι Ιβυκος εκανος, κ' Ανακρεων ο Τριος, κ' Αλκαειος, οίπτε αρμονιαν εχρησαν, εμπιρεφορον τε, και δικωνεν Ιωνικος: considera vero, quod Ibycus ille, & Anacreon Teius, & Alcaeus, qui circa harmoniam versati sunt, muliebres mitras gestabant, & movebant se Ionice. Sic & Tullius *Tuscul. IV*: fortis vir in sua Republica cognitus quae de iuvenum amore scripsit Alcaeus? Nam Anacreontis quidem tota potiss est amatoria: maxime vero omnium flagrasse amore Reginum Ibycum adparet ex scriptis.

V. 14. Περσαιος) Persaeus hic pro ul dubio Stoicus ille est, patria Heracleotes, de quo si L. ertius in *Zenonis vita lib. VII segm. 36*: Περσαιος Δημητριη Κιτιτιος, ον οι μει γνωριμον αυτη (Ζηνωνες), οι δε οικειν, εν των εις βιβλιογραφιας πεμπομενω παρα Αντιγονω: Persaeus Demetrii filius Citiens, quem alii eius (Zenonis) necessarium, alii vero famulum, unumque ex illis, qui ab Antigono missi fuere ad libros scribendos. Eadem ferme habet Suidas, quae a Laertio desumpta videntur. Meminit etiam Gellius *lib. II c. 18*, Dio Chrysof. *Orat. in Hom.*, Aelianus in *Var. Hist.*, Pausanias in *Corinth.*, Minutius Felix in *Olivatio*, quorum loca collecta habes apud Menagium in *Laert. l. c.* Plures autem Persaeni scripsisse libros constat, quorum indiculum recitat ibidem Laertius, & *segm. 1*, ubi meminit eius υπρωμητων συμποτικων, Commentariorum Convivialium, quorum meminit etiam Athenaeus *lib. XIII cap. 8*, qui iidem ferme sunt, ac συμπρωσιακoi διαλογοι, quos citaverat *lib. IV cap. 17*. Iam vero inter hosce Persaei libros unus est, cui titulus περι ερωτων, de Amoribus, quem Philodemum respexisse sic verisimile. Stoicus enim de amatoris rebus differens, & quisque res suis nominibus pro Stoica libertate nullo pudore adpellans, mores sane conrumperere magis etiam, quam Anacreon, & Ibycus poterat. Iure igitur Noster pronuntiavit: quae Persaeus vocabula usurpavit, ipse inventutem conturpit.

V. 15. 16. μελος ακολουθον) Recte quidem dicit μελος ακολουθον, h. e. sermonis sequax: quando ita etiam Plato in *III de Republ.*: και μη την γε αρμονιαν, και ρυθμον ακολουθεν δε τω λογω: & quidem harmoniam & rhythmum sequaces esse sermonis oportet; & paullo infra ρυθμος, και αρμονια λογω (επειαι), αλλα μη λογοσ τωτοις. Αλλα μη, ενδ' ος, ταυτα γε λογω ακολουθιτεον: rhythmus & harmonia orationem, non contra hos oratio sequitur. Atqui, inquit ille, haec orationem sequi debent.

V. 23. τον δ' Αριστοφωνα) Dubium non est Αριστοφωνα esse legendum; siquidem in *Nubibus Act. III sc. 3* extat locus, quo Noster respicit. Ibi enim inducit Comicus Iustum, qui veterem puerorum institutionem toto caelo ab ea, quae suorum erat temporum, diversam, commendat, & inter reliqua haec habet:

Ουδ' αν μαλακην Φυρασαμωσ την Φωνη προς τον εραστην αν
Αυτοσ εαυτον προαγαγεωσ τοις οφθαλμοις εβαδιζων.
Neu quis (puer) mollicula & fracta voce ad amantem,
Ipse semet oculis nidando prostituens, adcedebat.

Huiusmodi autem carmina in suo opere recitasse Diogenes credendus est, ut, quod adsumferet, probaret, scilicet cantibus amorem apud veteres fuisse aliquando conciliatum. Philodemus contra ait Aristophanis dicta de cantibus non esse necessario adcipienda; siquidem, quod verum est, ipse vocis tantummodo, & oculorum meminit, molli nimirum fractaque voce abutendo, oculisque nidando pueros illos se prostituisse indicans, non cantu. At Stoicus fortasse inde arguebat μαλακην Φωνην apud Comicum interpretandum esse cantum, quia tota ea scena de puerorum Musica institutione apud veteres loquitur Comicus.

Propterea subdit Noster: *ſὺν* vero Aristophanes de cantibus sermonem habuit, ipsi iam pridem vapulandum esse praediximus: *ἢ* δε τούτοις ελεγεν, κλαιεν αὐτῷ προειπόμεν.

V. 25. *ἢ* κεκλιμένοι χλοαί) In Aristophanis citato loco nusquam leguntur haec verba: aut undenam ea sumferit Philodemus facis adparet. Etenim inter alia, quae a pueris olim peracta ea in scena deferuntur, cum a Citharoedo instituerentur, narratur praefertim, quomodo compositi in ludo federent, etsi nudi, ne quid turpe spectantibus commonstrarent, deinde subditur:

Εἴτ' αὖ πάλιν αὐδὶς ἀνταμειβόμενος συμψῆσαι, καὶ προνοῆσαι

Εἰδῶλον τοῖσιν ἐρασταῖς τῆς ἕβης μὴ ἀκαλεῖσθαι γε.

Deinde cum iterum e ludo surgerent, conradere solitos, & providere,

Ne impressum pubis simulacrum amantibus relinquerent.

Illud igitur συμψῆσαι, conradere imaginem nobis soli nequaquam duri, sed mollis exhibet; ubi corporis vestigium imprimi posset. Propterea visum est Aristophanis Scholiastae solum fuisse molli arena conspersum, sic enim ipse commentatur. Συμψῆσαι) ἀπὸ τῆς συγχέου τὴν κοινὴν, ὡς μὴ σημεῖον, ἢ τυποῦ ἀπολείπεισθαι τῆς καθέδρας· ἐν γὰρ ψαμμῷ λεπτοτάτῃ ἐγυμναζοῦτο· καλεῖσθαι δὲ τοῦ τοῦτον ὅτιν ἐκαθεζοῦτο, ἵνα μὴ σημεῖον τῆς ἕβης ἐαυτῶν καταλείψαι τοῖς ἐρασταῖς παρεγγίητο γὰρ, ὡς γυμνὸς ὄραν τὴν ἐρωμένην. Quae latine sic sonant: Συμψῆσαι idem est, ac consperdere pulverem, ne signum, aut figura sessiois impressa remaneret; in subtilissima enim arena exercebantur: conradebant autem locum, ubi sederant, ne vestigium suae pubis pueri amatoribus relinquerent: addebant enim isti, ut nudos amafios conspicerent. Verum si Philodemo potior fides est habenda, non in arena, sed molli super gramine confidebant antiqui illi pueri, de quibus Comicus loquitur; itaque το συμψῆσαι, interpretabimur compressum sedendo gramen manu conradente subleware, ne impressum corporis typum retineret.

V. 32. ἀδισταστα) A lexicis quidem abest vox ἀδισταστος, sed tantummodo recensent ἀδισταστος. Sed cum thema δισταζω inflectatur in futuro δισταξω, & διστασω, analogice inde derivari posse cum διστακτος, tum δισταστος vel tyronibus scitum est.

V. 36. νεὸς ἀραιὸς) Iuvenes scilicet matura aetate ac forma, quos Athenaeus lib. XII cap. 3. vocat νεανίσκος ἀκμαζόμενος, & distinguit inter hos, & παῖδας πανὶ καλὸς. Hinc apud Plutarchum in Amatorio: δεῖ δὲ τὴν εὐπρεπείαν ἀπτόμενος καλῶν, καὶ ἀραιῶν, veritas: necesse est aliqua decentia utatur, qui ad pulchros, & adultos adcedit: non cum Xylandro: opus est aliqua praescriptione honesta, dum formosos consecratur.

V. 39. 40. τῶν Διοκρίτων, καὶ Δημοκρίτων) Quinam isti, de quibus Stoicus Babylonius, & Comici sibi amores ope Musices conciliasse narrabant, sed nullis, ut Philodemus habet, prolatis argumentis? Agatho quidem hic alius esse nequit, quam Tragicus, apud quem Plato suum fixit instructum esse convivium, quemque Euripidi, & Pausaniae in deliciis fuisse testantur veteres. De eo meminit Aristophanes in Ranis Act. I sc. 2, & ut Euripidis amasium eum inducit in Cerealiis, & ἐπὶ μαλακίᾳ dire exagitat. Prae reliquis, quod nostra interest, sic de eius cantu molli & fracto Mnesilochum loquentem facit:

Ὡς ἴδου τὸ μέλος, ὦ ποτναὶ γενετυλλίδες,

Καὶ θηλυδριῶδες, καὶ κατεγλωττισμένον,

Καὶ μανδαλωτόν, ὡστ' ἐμοῦ γ' ἀκρωμένον

Ἰπποῖν ἔδραν αὐτῇ ὑψηλὴν γαργαλός.

Quam suavis cantilena, o venerandae genitabiles,

Et effaeminata, & lasciva,

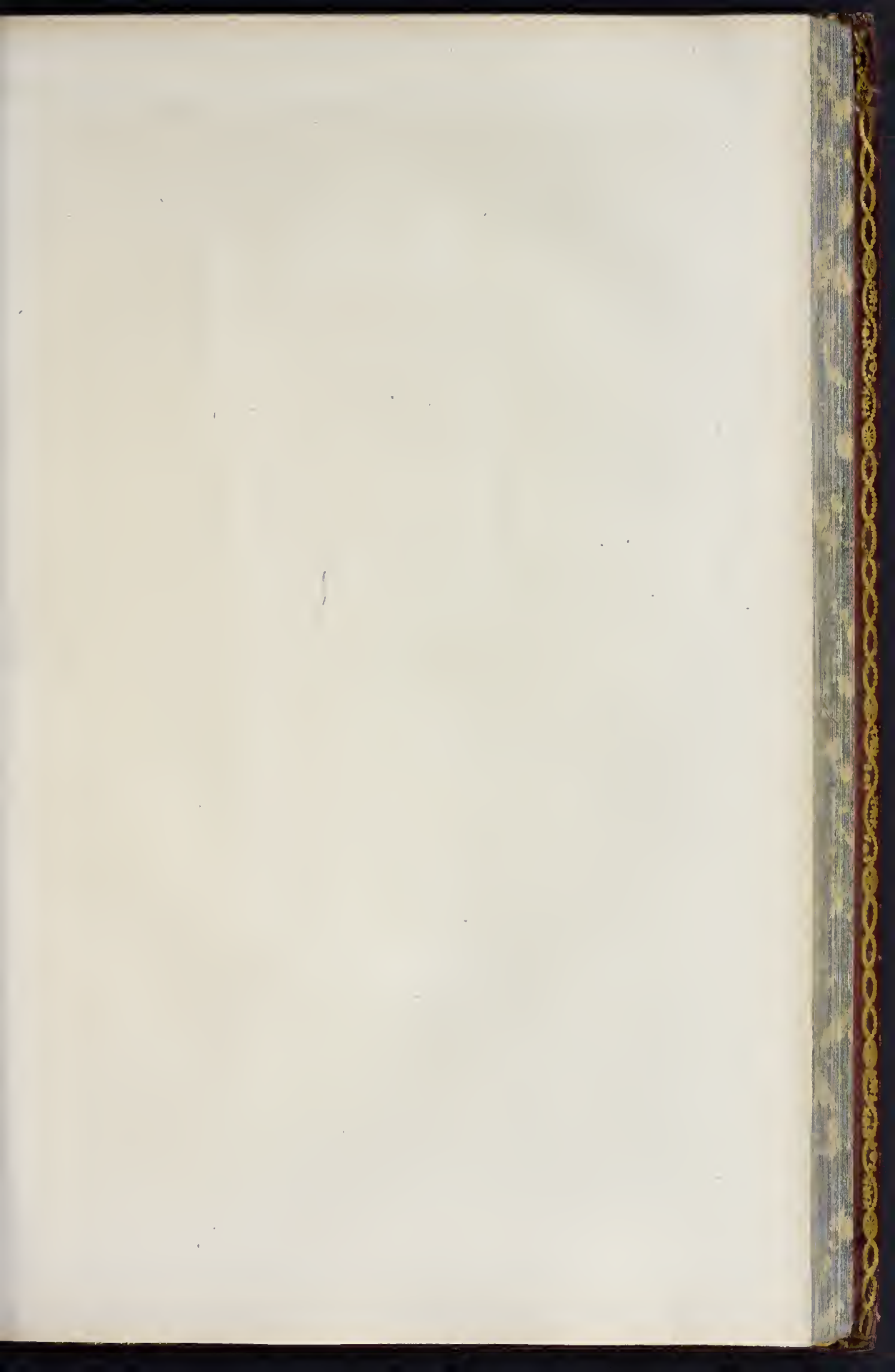
Et mollis, ut me quidem audientem

Sub sedem ipsam subierit titillatio!

Inde verosimillimum est Diogenem conclusisse, Agathonem Musica usum, ut suos amatores incenderet. Sed quisnam porro Democritus? Eum plane ignorare cogimur. Suspicio tamen incesit eum ipsum esse, quem alterum a Milesio Laërtius lib. IX recenset, eumque Chium & Musicum adpellat, de quo etiam Aristoteles Rhetor. III, 9, itemque Pollux IV, 9, & Suidas in voce χιαζειν meminerunt. Χιαζειν enim, vel σιφναζειν dixerunt veteres τοῖς περιεργοῖς μελοῖσι χρῆσθαι, ut habet Pollux, ἀπὸ Δημοκρίτου τῆς χιῆς, καὶ Θεοξενίδου τοῦ σιφνίου: nimis curiosus cantilenis uti, quales erant Democriti Chii, & Theoxenidis Siphnii. Imo vero Suidas ab Aristophane de eo mentionem fuisse factam scribit: Πραξίδαμας Δημοκρίτον τὸν χίον, καὶ Θεοξενίδην τὸν σιφνίον πρῶτους ἐπὶ χροματός ταξαι τὴν ἰδίαν ποιήσιν, ὡς Ἰσοκράτης ἐν τοῖς πρὸς Ἰδοίαν, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει τεταγμένον: Praxidamas narrat Democritum Chium, & Theoxenidem Siphnium primos Chronatico genere suam poesim fuisse modulatos, ut Isocrates scribit in libris ad

Idotheam, utque positum est apud Aristophanem. Sed Aristophanis locus non amplius, quod sciam, extat; ideo certum aliquid pronunciare non audeo.

V. 42. στε Νικανδρος, στε Κ. . .) Heic nobis aqua haesit. Quis fit iste Nicander? quis illi sit confociandus, cuius nomen in αυτογραφή deperit? quidve ambo praestiterint, cur heic nominentur? cum ignarissimis ignoramus. Libenter Καλλιμαχος legeremus, si caperet brevis lacuna.

ΣΕΝΕΙ ΠΕΡΙΑΡΑ ΚΑΙ ΜΗΙΟΥ ΔΕ
 ΠΑΡΑΜΥΘΕΙΣ ΔΙΔΥΜΑΤΑΙΧ
 ΜΟΥΣΙΚΗΤΑΣΕ ΠΕΡΣΥΤΑΥΣ
 ΠΡΑΞΙΑΣ ΛΟΓΟΥ ΓΑΡ ΜΟΝΟΥ
 ΤΟΤΟΙΟΥ ΤΟΝ ΑΛΛΑΝ ΔΤΙ ΒΛΗ
 ΤΟΥΤΟΙΕ ΠΕΡΙΣΤΩΣ ΚΑΘΑ
 ΠΕΡΑΦΡΟΔΕΙΣ ΑΚΑΙΜΕΘΗΤΟ
 ΗΜΑΤΑ ΔΕ ΠΡΟ ΔΙΡΕΙΤΑΙ ΔΙ
 ΔΟΣΩΙΚΑΙ ΘΥΛΟΞΝΟΝ ΟΙ ΤΟΥ
 ΤΗΝΙΤΤΕ ΤΟΜΗΤΕΛΕΩΣ ΨΕΥ
 ΔΕΣΘΑΙΚ ΔΟ ΠΕΡΟΥΔΕ ΜΙ
 ΝΑΝ ΔΤΟΚΤΟ ΗΡ ΥΠΕΚ
 ΕΔΥΜΑΤΟΛΛΟ ΕΣΑΤΤΗΝ ΛΕ
 ΓΟΝΤΑΤΩΙ ΔΙ ΟΝ ΤΙΝΑΣ Α
 ΦΟΡΜΑΣ ΗΜΕΝΤΟΙΤΕΡΑ ΤΩ
 ΖΗΤΩΤΩΣ ΤΟΥ ΑΒΑΛΕΣΘΑ
 ΤΗΝ ΛΙΩΣ ΑΛΟΥ ΜΕΝΗΝ
 ΜΕ ΙΚΗΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΩ
 ΚΗΝ ΑΡΕΤΗΝ ΕΡΘΟΝ ΗΝ
 ΛΟ Μ ΔΑΔΟΚΗΤΗΝ ΤΟΝ Τ
 ΚΗΝ Η ΒΕΛΤΙΟΝ ΕΠΙ ΤΟ
 ΦΙΑΝ ΠΑΝΤΑ ΑΡΔΗΤΑΙΣ
 ΟΥΣΑΙΣ ΑΝΑΤΕΘΗΤΑΙ ΚΑΙ
 ΤΑΝ ΥΠΟ ΒΑΛΛΕΙΤΑ
 Α Υ Ο ΔΑ ΜΑΧΕΣΘΑΙ
 ΤΟΤΑΘΟΣ ΟΚΟΥ ΓΑΓ
 ΝΑΡΕ ΜΥ ΠΕΛΑΝΘΑ
 ΝΕ ΤΟΤΑΣ ΑΝΟΡΜΗΝ ΚΑ
 ΠΙ Υ ΜΑΝ ΥΤΟ ΤΩΝ ΠΑ
 ΛΙΩΝ ΕΡΩΤΑ ΚΑΛΕΙΣΘΑ
 ΟΥ ΟΤΑ ΤΟΝ ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣ
 ΠΑΛΗ ΨΙΝΤΑΙ ΔΕΙΑΣ ΚΤΟ
 ΜΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΤΑΝ Υ
 ΑΡΘΕΙ ΟΙΣΤΡΕΤΕΙΝ ΤΟΝ
 ΣΤΕΘΟΝ ΜΟΝΟΝ ΕΡΩΤΑΙ
 ΤΟ ΕΡΕΥΟ ΜΕΝΟΝ ΕΙ Η
 ΣΗ ΕΚ ΔΙ ΤΟΤΩΝ ΟΝ Ο
 ΟΥΝ ΕΡΕΜΑΣΘΑΙΚΑΙ
 ΙΤΩΝ ΑΤΙ ΕΡΣΥΤΙΚΟΣ ΙΧ
 ΣΕΒΕΤΟ ΚΑΘΑ ΕΡΤΑ
 ΚΑΤΑ ΤΑ ΙΔΙΑΣ ΤΡΟΣ Ε
 ΠΕΙΘΕΣ ΑΤΟΙ ΑΥΤΑΣ ΕΙ
 ΙΔΑΙ ΜΟ ΑΣΗ ΠΑΝΤΩΣ
 ΑΝΟΝ ΑΤΟ ΜΕΝ ΔΕ Α

COL. XV

σεν, εἰπερ ἀρα. Καὶ μὴ οὐδὲ
 παραμθεῖσθαι δυνατὰ
 μοισικῆ τὰς ἐν ἐρωτῇ δυσ-
 πράξιαις, λόγου γὰρ μόνου
 5 το τοιοῦτον, ἀλλ' ἀν' ἐπιβλη-
 τούς ποιεῖ περιστάσα, καθά-
 περ ἀφροδισία, καὶ μεθ'. Πο-
 ῆματα δ' εἰ προαιρεῖται, δι-
 δασθῶ· καὶ Φιλόξενον, εἰ του-
 10 τ' ἠντιτετο, μὴ τελεῶς ψευ-
 δεσθῆι· καθάπερ οὐδὲ Μεν-
 ἀνδρὸν ποιητοῖς ὑπεκ-
 κούμα πολλοῖς αὐτὴν λε-
 γούτα τῷ δίδοναι τινὰς ἀ-
 15 φορμας. Ἡ μὲν τοι γ' Ἐρατῶ,
 ζήτω, πῶς το συμβαλεσθῆαι
 τὴν ἰδίᾳ καλούμενην
 μοισικὴν πρὸς τὴν ἐρωτι-
 κὴν ἀρετὴν ἐρήθη; δη-
 20 λον μάλλον ἢ τὴν ποιητι-
 κὴν, ἢ βελτίον ἐστὶ τὴν σο-
 φίαν. ἀπαντὰ γὰρ δὴ τὰς
 Μουσαις ἀνατεθῆται· καὶ
 25 τοδὲ οὐκ ἀν' ὑποβαλλεῖν,
 ἀλλ' ὑποδιαμαχεσθῆαι
 πρὸς τὸ πάθος. Σιωπῶ γὰρ
 τοίνυν (ἀρ' ἔμας ἐλάνθανε
 30 τοῦτι;) πᾶσαν ὄρμη, καὶ
 ἐπιθυμίαν ὑπο τῶν πα-
 λαιῶν ἐρωτῶν καλεῖσθαι.
 Μικροτάτου δὲ τοῦτο πρὸς
 ἀνοληψὶν παιδείας νο-
 μιζεσθῆαι, καὶ τὸ μὴ πάνυ
 35 παρθενοῖς πρέπειν του
 ὑστερον μόνου ἐρωτῶν
 προσαγορευομένου· εἰ δὴ
 προσῆκε καὶ ἀπο τῶν οὐ-
 ματῶν ἐκκρεμασθῆαι, καὶ
 40 τούτων, ἃ τὶς ἐρωτικὸς ἰ-
 σως ἐθετο, καθάπερ τ' ἀλ-
 λα, κατὰ τὰς ἰδίᾳ προσθε-
 σεις πειθεσθῆαι τοιαύτας ἐι-
 κὰ δαιμονίας, ἢ πάντας
 προσομιᾶζομένας. Ἀλ-

si tamen decipere valuit. Ne-
 que profecto consolari valet Mu-
 fica in amore infortunia, folius
 enim orationis hoc munus est;
 sed alia insuper mala adicere
 misere animum distrahens, non
 fecus ac venus, & ebrietas.
 Quod si poemata potius ad id
 valere malit, ei concedatur:
 item & Philoxenum, si haec
 aenigmatis suis tradere voluit,
 non plane falli: sicuti nec Me-
 nandrum, qui ait multis scele-
 stis incentivum illam esse, ex
 eo quod praebeat aliquas oppor-
 tunitates. At vero dicit: quae-
 ro, quo pacto Erato dicta est
 ab antiquis conferre proprie di-
 ctam Musicam ad amatoriam
 virtutem? Patet profecto, in-
 quam, eos intellexisse potius vel
 poësim, vel melius sapientiam;
 omnia enim haec Musis tributa
 sunt: atque id fortasse, non quia
 passiones in animum immittant,
 sed quia adversus eas dimicent.
 Taceo enim nunc (numquid
 enim vos id lateret?) omnem
 animi adpetitum & cupiditatem
 a veteribus amorem fuisse nun-
 cupatum. Stultissimum autem
 foret, si lege receptus esset ille,
 qui posterioribus temporibus pri-
 vo amoris nomine est adpellatus,
 veluti opportunus ad puerorum
 institutionem, eundemque vir-
 ginibus non decere arbitrentur:
 si quidem expedit etiam
 a nominibus pendere, atque ab
 hisce, quae, ut alia, ama-
 tor fortasse aliquis imposuit, at-
 que ita privatas nominum im-
 positiones putare tales divinitus
 esse, vel ab omnibus receptas.

V. 2. 3. παραμυθισθαι . . . τας εν ερασι δυσπραξιας) Ita Musica se Polyphemum solasse, cum parum in Galateae amore esset fortunatus, scripserat Philoxenus apud *Plut. Convival. lib. I quæst. 5*: τον Κυκλωπα μουσαις ευφωοις ιασθαι Φησι τον ερασα Φιλοξενος: Cyclopem canoris musis amori remedium aduulisse ait Philoxenus.

V. 9. Φιλοξενον) Designatur heic Philoxenus Cytherius, Eryxidis filius, Musicus, & Poëta celebris, qui odas, dithyrambos, & tragoedias scripsit, galositate infamis, de quo lepida multa narrat Athenæus *lib. I cap. 9*; quem Dionysius Siciliae tyrannus amicam & convivam aliquando habuit, sed postea in latomiis coniecit, vel quia (ut scribit Plutarchus *Orat. II de Fort. Alex.*) scriptam a Tyranno tragoediam contrigere iussus totam deleverit; vel quia cum Galatea tyranni pellice rem habuerit (ut narrant *Athen. l. c. & Aelianus Var. Hist. lib. XII cap. 44*, & Scholiastes Aristophanis in illa *Pluti τρεττανελο τον κυκλωπα*) quare Cyclopi fabulam, ut Dionysium sub Cyclopi persona carperet, adornasse fertur, sive delatus Cytherum, cum a latomiis aufugisset, ut adnotat citatus Scholiastes, sive in ipsis latomiis detentus, ut malunt Athenæus, & Aelianus. In Musica autem excelluit: sed ab antiquis notatus, quod veterem Musicam, non secus ac Timotheus, novitatis studio conruperit, eamque (ut ait Aristophanes apud Plutarchum *de Musica*) exharmonisiis, pravisque hyperbolæis, & niglaris opplevit, postea quam in raphani morem flexilem reddiderit; εξαρμονεις υπερβολαις τε ανοσις, και ηγλαρις, ωσπερ τε τας ραφαις ολην καρπτων, με κατεμετρωσε. Philoxenum ergo agnovimus; at quid illud est, quod ηιττελο, quodque Noster indigitat ab adversario fuisse recitatum? Ni mirifice fallor, illud ipsum est κομμα, quod nuper ad v. 2 ex Plutarcho data opera adlegavimus; nempe: τον Κυκλωπα μουσαις ευφωοις ιασθαι τον ερασα: Cyclopem canoris Musis amori remedium aduulisse. Cum enim diceret canoris Musis, poëmata potuit intelligere. Adposite autem Noster ait ηιττετο; tota enim ea fabula, ut modo diximus, aenigmatica erat.

V. 12. πομπροις υπεκκαυμα πολλοις) Menandri versum forte fortuna nobis servavit Joannis Stobœi sedulitas, qui in *Sermone LXI* sic illum refert ex *Menandri Thesauro*:

Πολλοις υπεκκαυμ' εστι εραλος μουσικη.

Multis incitamentum est amoris Musica.

Ex quo deest πομπροις, quod in insequentem versum Poëta fortasse reiecerat. Hanc autem Menandri auctoritatem ab ipso Philodemo fuisse adlegatam reor, ut probaret illud, quod adsumserat, h. e. non modo Musicam amori, infelicibusque amatoribus non opitulari, quin potius alia ipsis mala adicere eorum animos misere discerpendo, non secus ac Venus & ebrietas; quo sensu interpretabatur το Menandri υπεκκαυμα.

V. 15. η μεντοι γ' Ερατω) Nomen απο της εραδος, ab amore invenisse τῃ Ερατω fere omnium antiquorum (si Phornutum excipias, qui απο ερωθαι, ab interrogando dictam mavult) opinio fuit: quare cecinit Ovidius *de Art. II*:

Nunc mihi, si quando, puer & Cytherea favete:

Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.

Hinc & amatoribus praeesse, & Musica amores eam iuvare putabant. Sic Apollonius *Ερασα* invocans *Arg. III* canit:

. συ γαρ Κυπριδος αιταν

Εμμορες, αδμητας δε τοις μελεδημασι θελγεις

Παρθενικας τῃ και τοι επιραλον νομι' ανηπλαι.

. Tu enim Veneris munus

In sortem adcepisti, & innuptas tuis curis mulces

Virgines: proinde tibi amabile nomen aptarunt.

Item testatur Plato in *Phaedro*, ubi Erato prae ceteris veneratos esse adferit, qui amore essent capti, τῃ Ερατω τις εν τοις εραδικοις τελεμικολας. Id igitur in rem suam adsumserat Diogenes, ut probaret Musica amores adjuvari: si enim Erato & amoribus praeest, & Musicam tractat (quas partes Erato in Musica haberet, vide in *II Pictarum Herculanensium Imaginum* Volumine, ubi plura & scitu digna ad *Tab. VI* adnotavimus); profecto τῃ ηδωσ καλεωμενη μουσικη προς την εραδικην αειην συμβαλλειναι, proprie dictam Musicam ad amores confert. Cui argumento ita respondet Philodemos, ut minime neget Erato ab amoribus iuvandis fuisse dictam, sed eos non Musica stricte dicta, sed ποηη, sive potius sapientia adjuvare: & quidem non amoris passionem inspirando, inflammandoque, sed potius refrenoando,

con-

conrigendoque. A qua opinione non multum abludivit Plutarchi mens, qui *Convival. IX quæst. 14* sic scribit: ταις δὲ περὶ συνουσίαν σποudaίς ἢ Ἐρατῶ παρθεῖα μέγα πείθευς, ὡς λογον εχθρῆς καὶ καιροῦ, ἔξαιρεῖ καὶ κάλασθενυσὶ τὸ μαλακὸν τῆς ἡδονῆς, καὶ οἰστροδὲς εἰς Φιλίαν καὶ πῖπτον, οὐχ ὕβριν καὶ ἀκολασίαν τελευτώσας: foederibus autem connubialibus adfistens cum Suada Erato, quasi rationem tempusque ferens, tollit atque extinguit voluptatis molliem, & acres eius stimulos, facitque ut in amicitiam, & fidelitatem, non in contumeliam & lasciviam res evadat. Quod nempe est Philodemi Nostri διαμαχῶσθαι πρὸς τὸ πάθος, adversus passionem dimicare. Eoque fere sensu dicta est Μῦθα κάλοχος, refroenans ab Aspasia, quae sic Socratem puero-rum amore faucium adloquitur in versibus, quos ipsi Herodicus Cratettius adscripsit, quosque adlegat Athenaeus *lib. V cap. 19*:

Στελλοῦ πλησάμενος θυμὸν μῦθης κάλοχοιο

Ἡ τοῖδ' αἰρήσεις ὠδῶν δεινοῖσι ποθοῖσιν·

Ἀμφὼν γὰρ Φιλίας ἡδ' ἀρχῆ· τῆδε καθέξεις

Ἄνδρ' ἑρσοβαλλῶν ἀκοαῖς οὐκίρρα θυμοῦ.

Abi, atque animum reple Musa cobibente;

Hac illum capies acri cantuum desiderio inlectum:

Ambobus enim amicitiae erit initium: hoc pacto cobibebis

Illum, infinuans per aures pulchram suimet imaginem.

De qua interpretatione vide Casaubonum *l. c.* Hinc in Epigrammate Musæii, sive Platonis, quod legitur in *Anth. lib. I cap. 7*, Musæ Veneri munitanti sic respondet:

Ἦν δ' οὐ πατάλαι τέλο τὸ παιδαριον.

Ad nos minime adoolat iste tuus puellus.

Ceterum Diodorus *lib. IV c. 7* hanc Musam ab amore dictam, non quod amatores adiuvet, sed potius quod amabiles homines reddat, putavit.

V. 23. 24. ἀπαντα γὰρ ταις μῦσαις ἀνατέθεται) Eodem plane sensu heic omnia Musis referri adfirmat, quo superius *Col. XI* omnes disciplinas ipsis tribui dixerat: quam vidimus opinionem non uni Epicureo esse adscribendam. Nunc audiamus Plutarchum *Convival. lib. IX, quæst. 14*: ὕπερον κατὰ Ἡσίοδον ἡδὴ μαλλὼν ἐκκαλυπτομένων τῶν δυναμῶν διαμερῆτες εἰς μερῆ καὶ εἶδη, τρεῖς παλιν ἕκαστην εχθρῶσαν ἐν αὐτῇ διαφοράς ἑαυρῶν· ἐν μὲν τῷ μαθηματικῷ τὰ περὶ τὴν μῦσικὴν ἐστὶ, καὶ τὸ περὶ ἀριθμητικὴν, καὶ τὸ περὶ γεωμετρίαν· ἐν καὶ τῷ φιλοσοφῷ τὸ λογικόν, καὶ τὸ ἠθικόν, καὶ τὸ φυσικόν· ἐν καὶ τῷ ρητορικῷ τὸ ἐγκωμαστικόν πρῶτον γινόμενα λεγούσι, δεύτερον τὸ συμβουλευτικόν, ἐσχάτον δὲ τὸ δικαστικόν· ἂν μὴδὲν ἀδῶν, μὴδὲ ἀμῦσαι εἶναι, μὴδὲ ἀμοῖρον ἀρχῆς κριττικῶς καὶ ἡγεμονίας ἀξιώθης, εἰκοτῶς ἰσαριθμῶς τὰς μῦσας ἐκ ἐποικῶσαν, ἀλλὰ ὅσας ἀνῶρον: postea sub aetatem Hesiodi, cum se facultates istae latius se proferrent, cumque in partes, seu species dividerent, tres rursus unamquamque continere differentias observarunt: scilicet in Mathematica inesse Musicam, & Arithmeticam, & Geometriam: in Philosophia Logicam, Ethicam, & Physicam; in Rhetorica primum Encomiasticum genus, deinde Deliberativum, tum denique Iudiciale extitisse: quorum omnium, cum nihil ducerent posse Dei, & Musae meliori principio atque praesidio carere, iure totidem numero Musas (h. e. novem, cum ab initio tres essent) non quidem crearunt, sed iam existentes invenerunt.

V. 28. 29. πῶσαν ἔρῳ καὶ ἐπιθυμίαν) Dato, quod Erato ab amore dicta fuerit, explicavit Noster, quid haec Musa amori conciliando conferret: nunc per praeteritionem aliam responsum indicat, h. e. amorem non unius rei venerae adpetitum ab antiquis fuisse vocitatum, sed quamlibet animi cupiditatem; unde consequens non fit, hanc Amoris praesidem Musam amorem strictè dictum, h. e. coitionis adpetitum suo interventu confovere; uti Stoicus adsumserat. Et quidem Linocerius *Myth. Mus. cap. 7* aliorum huiusce amoris Praesidis partes adcepit, scilicet quod scientiarum adpetitum inspiraret. Ceterum nullus alius suppetit testis de vaga hac erotos adceptione apud veteres; imo, si Platonem audimus in *Phaedro*, erotos est τῆς ἐπιθυμίας species, quia amor est cupiditas, sed non omnis cupiditas est amor: ὅτι μὲν ἐν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως ἐστὶ ἀπαλήθῃ δὴλον· ὅτι δ' αὖ καὶ μὴ ἐρωτῆτες ἐπιθυμοῖσι τῶν καλῶν ἰσμεν: quod igitur cupiditas quaedam sit amor, omnibus est manifestum: quod etiam, qui non amant, pulchra cupiunt, non ignoramus. In quae verba sic Hermias commentatur: εἶτα ἵνα δείξῃ, ὅτι ὡς γένος εὐκρίπται ἡ ἐπιθυμία, Φησὶν, ὅτι ἐκ ἀντιστρέφει· ἐν γὰρ ὁ ἐπιθυμῶν, καὶ ἐρῶ· καὶ γὰρ ἐπιθυμοῖσι πολλοὶ σῆσιον, καὶ ποτῶν, καὶ οὐ λεγόνται ὅμως ἐρῶν, ὅδε ἐρῶσαι: tum, ut ostendat adpetitum sumi, ut genus, ait, non converti: non enim omnis qui adpetit, amat; namque adpetunt multi cibos & potus, neque tamen amare dicuntur, neque amatores vocantur. Verumtamen & ἐρῶς πρὸ quacumque cupiditatis, & ἐρῶν πρὸ cupere

passim apud Graecos scriptores invenies: quod ad Philodemi mentem facere possit.

V. 31. *Μαρτατον δε τουτο*) Huiusce commatis, ceteroqui satis obscuri, sensus, ni fallor, hic est: Cum iam dixisset *τῷ ἐρωτος* nomine non *amorem* strictè sumtum, sed omnem animi adfectum cupiditatemque antiquitus venisse, subdit: „, alioqui stultum fuisset, si ve- „, teres *των ἐρωτα* ad puerorum institutionem recepissent, eundemque mox virginibus non „, decere arbitrantur: ergo *τῷ ἐρωτος* nomine, non eundem, qualem nos amorem, tunc „, intelligebant“. Veteres ergo cum puerorum amorem admiserunt, non cum Veneris filium, sed purum castumque intellexerunt. Et sane eam fuisse Solonis mentem, qui ingenuis, ut pueros amarent, concessit, servis interdixit, docet Plutarchus in eius *Vita*, & in *Amatorio* sub Hermogenis persona; et si Daphnaeus ibidem Solonem turpi amore aequè ciptum adcfuset; & in libro *de Liberis educandis* eam agitans quaestionem: num concedendum sit liberis uti Amatorum consuetudine? in dubio relinquit, motus praecipue Socratis, Platonis, Xenophontis, Aeschinis, aliorumque auctoritate, qui istiusmodi amores probaverant, recitatque Euripidis carmina:

ΑΛΛ' ἐστὶ δὲ τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἐρως
Ψυχῆς δίκαιος, σὺφρονος τε, καγαθῆς.
Sed est alter inter mortales amor
Iustique, castique animi, ac probi.

Ceterum legibus puerorum stupra fuisse interdicta vel ex ipso Plutarchi loco evincitur, ubi Daphnaeus ait, quosdam castitatem in hisce amoribus simulare *legum metu*: *καὶ φιλοσοφῶν φησι, καὶ σαφροῦσιν ἔξω δια τοῦ νόμου, εἴτα νεκτῶρ καὶ καθ' ἡσύχιαν γλυκεῖ, σπῆρα φυλακὸς ἐκλελειπτοσ: φιλοσοφῶν φησι, ἔσ pudicitiam servare foris legis gratia; deinde vero noctu ἔσ per ocium dulce pomum remoto custode carpit*. Plura etiam apud Athenaeum *lib. XIII*, & apud Lucianum *de Amorum* invenies: quae omnia Philodemi argumento velleficantur.

V. 35. *ὑστερον μονον ἐρωτα προσαγορευομενον*) h. e. Amorem a Venere minime seiunctum. In quam sententiam ait Daphnaeus apud *Plut. in Amatorio*: *πῶς ἐρως ἐστὶν Ἀφροδιτῆς μὴ παρρουσῆς; . . . εἰδ' ἐστὶ τις ἐρως χωρὶς Ἀφροδιτῆς, ὡσπερ μέθη χωρὶς οἴνου: quomodo Amor est absente Venere? . . . sin est Amor sine Venere, tanquam ebrietas sine vino*. In hanc quidem sententiam Plato in *Phaedro* sic amorem definit: *ἡ ἀνευ λόγου δοξῆς ἐπὶ τοῖς ὄρθοις ὀρμῶσιν κρατησασα ἐπιθυμία, πρὸς ἰδὴν ἀχθῆσα καλλῆς ἐρρωμενῶσ ρῶσθῆσα, νικησασα ἀγῶνῆ ἀπ' αὐτῆσ τῆσ ρῶμῆσ ἐπανθυμῆσ λαβῆσα ἐρως ἐκλήθη: cupiditas absque ratione, quae superat opinionem ad recta tendentem, rapitque ad voluptatem formae, ἔσ a cognatis cupiditatibus circa corporis formam vehementer corroborata pervincit ἔσ superat, a robore ἔσ vehementia amor est adpellata*. Mox vero inferius dicit *ἐρωτα* dictum, quasi *πτερωτα volatilem*.

V. 37. 38. *απο των ονοματων εκκρεμασθαι*) Ut horum, & sequentium verborum sententia probe intelligatur, operae praetium est nosse, quae fuerit Epicuri opinio in illa valde celebri quaestione, *φύσει τὰ ονόματα, ἢ θῆσει; natura ne nomina, an ex instituto essent*? Cum enim Philosophorum alii *natura*, alii *instituto*, alii denique partim *natura*, partim *instituto* illa esse contenderent, ut ex Platonis *Cratylō* adparet: Epicurus omnia *secundum naturam* principio fuisse pronuntiavit, sed modo plane ab aliis diverso; in quantum scilicet, natura dictante, naturalique impetu primi homines impulsī in fonos illos prorupere, qui eorum animi adfectum in contemplanda quaque re exprimerent: cum contra alii *secundum naturam* esse dicerent, quia rerum naturae exprimentidae responderent, ideoque ex arte, & scientia inventa. En Epicuri verba, ut legit Gassendus apud *Laërtium lib. X*: *Ὅθεν καὶ τὰ ονόματα ἐξ ἀρχῆσ μὴ θῆσει γνησθῆσι, ἀλλ' ἀνάσ τὰσ φύσει τῶν ἀνθρώπων καθ' ἕκαστα ἐθῆ ἰδια πασχοῦσασ παθῆ, καὶ ἰδια φαντασματα, ἰδίωσ τῶν ἀερα ἐκπεμπῆσ στελλομενων ὑφ' ἕκαστῶν τῶν παθῶν καὶ τῶν φαντασμάτων, ἔσ ἀν πόσει καὶ ἡ παρα τῆσ τοπῆσ τῶν ἐθῶν διαφορα εἶη ὑστερον δε κοινῶσ καθ' ἕκαστα ἐθῆ τὰ ἰδια τῆθῆσι πρὸσ το τὰσ δηλωσῆσ ἡττον ἀμφὶβόλοσ γνησθῆσι ἀλλήλαισ, καὶ τὰ πρᾶγματᾶ συντομωτερωσ δηλωσθῆσι ἡνάσ δε καὶ οὐ συνωρῶμενα πρᾶγματᾶ εἰσφοροτᾶσ πρὸσ τῆσ μὴ συνειδοτᾶσ παρεγγῆσῆσι τῆσ φθογγῆσ, καὶ ἰὺσ μὲν ἀναγκασθῶντᾶσ ἀναφῶνῆσῆσι, ἰὺσ δε τῶ λογισμῶ ἐλομενῶσ κατὰ τῆν πλαιστῆν συνθῆσιαν οὕτωσ ἐρμηνεῦσῆσι: unde ἔσ (intelligitur) nomina ab initio non fuisse ex hominum instituto, sed ipsas hominum naturas per singulas gentes specialibus animi motibus adfectas, propriisque visionibus percussas peculiari quadam ratione aërem ore emisisse, ipsumque secundum singulos adfectus, ἔσ visiones elisisse, prout varia fuit locorum gentiumque differentia: postea vero apud unanquamque nationem propria nomina communi consensu fuisse imposta, ut significatius evaderent minus ambiguae, ἔσ res possent compendiosius explicari. Cum autem aliqui vellent inconspetas res iis proponere, qui non cognoscerent, fonos aliquos ore emisisse: atque*

atque ita reliquos partim necessitate coactos eundem sonum iterum edidisse, partim ratiocinio significationem adsequutos, ex multa adfuetudine sic fuisse interpretatos. Quibus sane verbis triplicem nominum originem adstruit Epicurus: primam scilicet a natura; siquidem ipsa primum homines docuit linguam articulatam movere, variosque pro variis animi adfectionibus sonos edere; ut diserte Lucretius explicat;

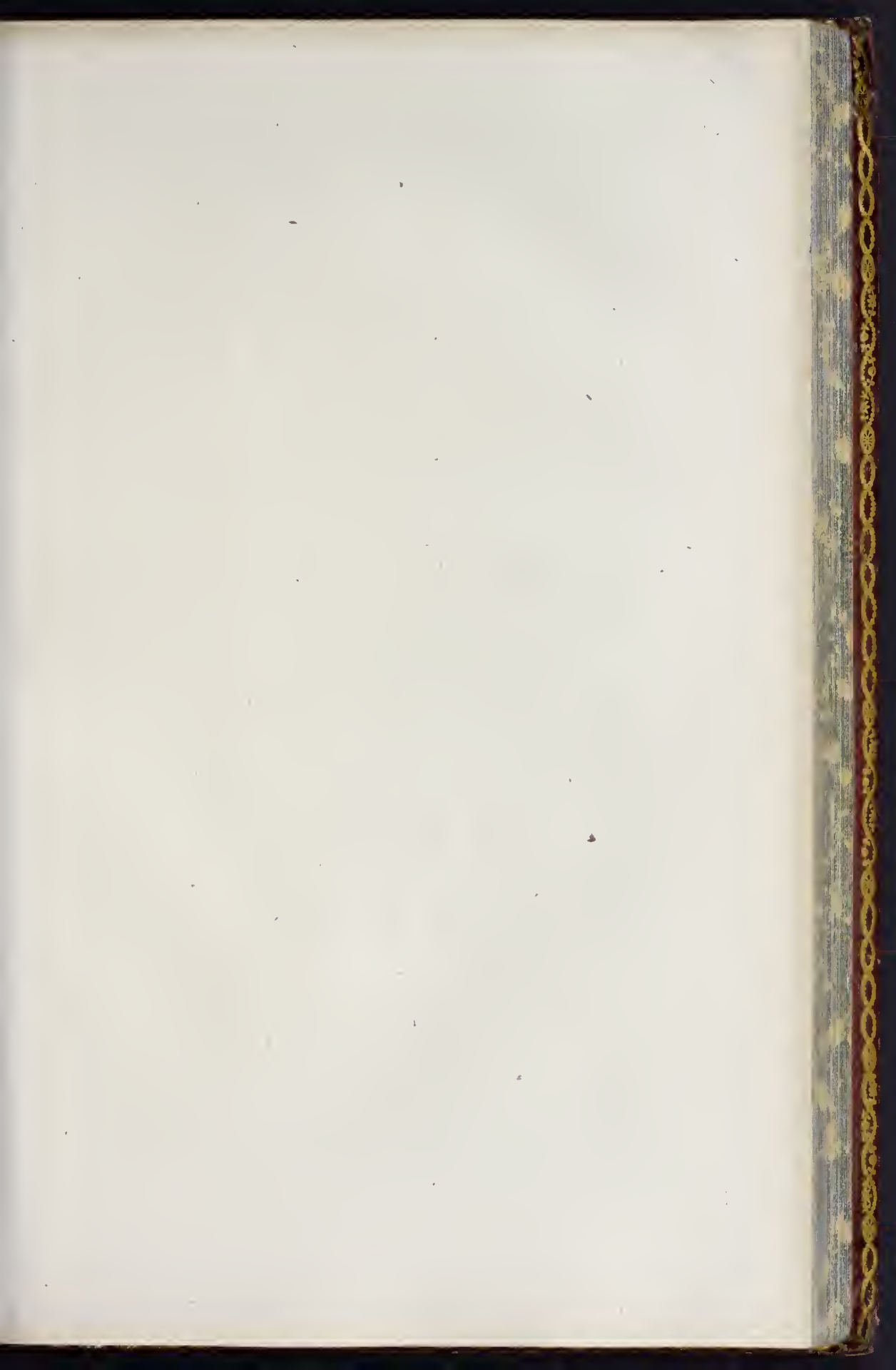
At varios linguae sonitus natura subegit

Mittere, & utilitas expressit nomina rerum:

Non alia longe ratione, atque ipsa videtur

Protrahere ad gestum pueros infantia linguae.

Cum autem hi senitus primitus cuiusque arbitrio emissi varii, & incerti essent, opus fuit, ut singulae gentes inter se convenirent in uniuscuiusque rei adpellatione, & communi consensu ea vocabula eligerent, quibus magis uti liberet: atque en altera nominum origo, sive potius publica eorum constitutio. Tertia denique est eorum nominum, quorum ideae non ab initio, sed tractu temporis adinventae fuerunt. Cum enim quisque primum privatam sibi rei ideam efformavit, nomen statim pro lubitu imposuit; atque tum factum est, ut & reliqui homines, qui eandem vellent novam rem exprimere, necessitate quadam eodem vocis sonitu uterentur, & qui audirent usu & ratiocinio eius significationem addiscerent. Atqui de tertia hac ipsa nominum specie, quam Petri Cassendi diligentiam effugisse valde miror, nunc Philodemi sermo est. Posita enim hac Epicuri doctrina, consequens est primaeva nomina, sive ea consideres natura ipsa dictata, sive communi gentium arbitrio probata, aliquid in se veritatis primigeniis ideis respondentis continere: at quae postea privatorum arbitrio novis exprimendis ideis cufae sunt voces, non ita rerum naturae conveniunt, ut eas in argumentum adlegare queas. Qua de re Epicureus Noster, cum argumento, quod ex nomine *Επαυτος* adversarii desumebant, obviam iverit, denique subdit: *si modo expedit etiam a nominibus pendere, atque ab his, quae a privato quodam amatore fortasse imposita sunt, sicut de aliis nominibus factum est, atque persuaderi ea vel esse divinitus adcepta, vel universorum suffragio constituta.* *Δαιμονας* enim dicit, quae Epicurus *κατα αυτην την Φυσιν*, h. e. *secundum divinam naturae vim*; sicuti *παυτος προσονομαζομενας* ait, quae Epicurus dixit, *κοινως καθ' εξαοια εθη τιθεμενα*. Quibus verbis profecto indicat nullum esse argumentum ab iis nominibus desumendum, quae non ab initio, sed longo post tempore privato arbitrio inducta sunt, vel immutata; qualis erat nempe *τε εγαυτος* nomen, quod ab initio diverso sensu adcipiebatur, ut supra docuerat.

ΛΑΓΑΡΕ ΠΕΙ ΠΡΟΣ ΕΡΩΤΗΚΗΝ
 ΔΡΕ ΕΗΝ ΟΥΦΑΙΝΕΘΗ ΜΟΥΣΙ
 ΚΗΣΥΝΕΡΘΟΥΣ ΔΑΗΛΟΝΩΣ
 ΟΥΔΕ ΠΡΟΣ ΗΝΦΗΣΙΝΟ ΚΕΙΔΑΝ
 ΑΥΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΠΟΤΗΣ
 ΚΗΝΚΑΙ ΤΑΣΥΜΠΟΤΙΑΚΟΙΣ
 ΕΡΩΔΟΥΤΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΚΑΛΟΥ
 ΜΕΝ ΗΝΣΥΜΠΟΤΙΚΗΝ ΑΡΕ
 ΤΗΝ ΑΛΛΟΤΗΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ
 ΤΗΝ ΠΛΑΘΟΝ ΜΕΝ ΗΝ ΑΠΟ
 ΦΕΡΕΤΗΣ ΕΩΣ ΗΓΟΥΜΑΤΑ ΧΑ
 ΔΕΥΔΕΤΙ ΠΤΟΥΣ ΑΝΕΙΣ ΦΡΟΤΙ
 ΚΑΙ ΟΥΣ ΕΣΥΜΠΟΤΟΙΟΙΣ ΕΡΩ
 ΤΑΤΟΝ ΑΡΜΑΤΩΤΗΝ ΩΣ ΑΝΤΑ
 ΡΑΥΣ ΔΕΙΣ ΚΑΙ ΑΤΕΡ ΠΕΙΣ ΚΑΙ
 ΔΙΑΣΤΑΤΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΝ
 ΤΩΝ ΥΠΕΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΜΕΝ
 ΤΕ ΟΥΣΙΚΗΝ ΟΙΚΕΙΑΝ ΜΕΝ
 ΕΙΣΚΑΤΟΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΤΑΡ
 ΠΡΩΛΕΟΝΤΩΣ ΕΠΙΣΕΣΗ
 ΜΑΝΤΑΙ ΔΙΟΔΟΥΣ ΕΤΙ ΔΕ ΚΑΙ
 ΤΟ ΔΕΙΘΑΝΙΕΣ ΒΑΙΚΑΙ ΔΙ
 ΖΕΙΝ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΟΥΔΩΣ ΩΤΟ
 ΜΙΔΕ ΜΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΠΩ
 ΛΕΣΤΕΡΑΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ Ε
 ΣΙΑ ΔΙΔΑΝΤΟΥ ΤΟΝ
 ΑΣΑΤΕΡ ΔΕ ΚΙΘΑΡΙ *
 ΑΙΤΗΝ ΕΧΟΡΟΥΣ
 ΕΡΩΤΕΙ ΜΕΙΝΟΥΣ
 ΝΑΙΝΕ ΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΝ *
 ΤΗΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΩΝ ΟΥΤΗΝ
 ΑΥΤΗΝ ΟΥΧ ΟΜΟΙΟΥΣ ΗΣΩ
 ΔΟΥ ΔΕΙΣ ΚΑΛΕΙΣ ΟΔΙΟΝ ΟΙ
 ΝΟΙΣ ΕΞΕΛΙΓΗΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ
 ΦΡΟΝΙΜΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΤΟΙ
 ΕΙΜ ΟΣ ΦΗΝΕΤΑΙ ΑΠΡΟ
 ΚΑΤΕΡΩΝ ΗΣ ΕΔΟΛΙΕ
 ΝΟΝ ΤΩΝ ΗΣ ΕΡΧΟΝ
 ΤΕΡ ΤΕΙ ΜΕΝΟΝ
 ΕΙΗΤΟΥΤΗ ΝΕΡΧ
 ΥΜΕΝ ΔΑ ΚΑΙ
 ΝΟΙΣ ΚΑΙ
 ΨΙΑ ΙΦΕ
 ΕΙΜ

C O L . X V I

Αλλα γαρ επει προς ερωτικην
 κρετην ου φαινεθ' η μουσι-
 κη συνεργουσα, δηλον ως
 ουδε προς ην φησιν ο' κειαν
 5 αυτης ειναι, την συμποτι-
 κην, και τα συμποσια κοι^{ως}.
 Εγω δ' ουτ' ειναι την καλου-
 μενην συμποτικην αρσ-
 την, αλλ' ουχι την υπο του-
 10 τω ν πλασθησαμενην απο
 φρονησεως ηγουμαι, ταχα
 δ' ουδε πιπτουσαν εις φρο^υι-
 μους, ουδε συμποσιους ερω-
 τας εναρμω^{ται}ν, ως αν τα-
 15 ρα^χωδεις, και ατερπεις, και
 διαστατικους των συνο-
 των υπ^αρχοντας. Την μεν
 ται μουσικη^ν οικειαν μεν
 20 ειναι συμποσιαν και τα παρ'
 Ομηρω δεσφτας επισηση-
 μανται· δια δους επι δε και
 το δει^ν ανισθαι, και παι-
 ζειν εν αυτοις, ου δωσω το
 μηδεμιαν ειναι^ν πρεπω-
 25 δεστεραν ελευθε^{ρι}ς ανε-
 σιν και παιδιαν, τουτου
 αυλησαι, τον δε κιθαρι-
 σαι, τον δε χορ^{ει}σαι, και δι'
 30 ερανε^ς τινας αμεινους ει-
 ναι· και κα^{τα} μουσικην
 την επ' αγοσματων, ου την
 αυτην. Ουχ' ομο^{λο}γησω
 δ' ου^ν εκκαλεισθαι τον οι-
 35 φρον^ιμους απαντα ποι-
 ει^ν, ος α φησιν, αλλα προ-

J At enim quoniam ad ama-
 toriam virtutem nihil conferre
 Musicam adparet, manifestum
 quoque fit neque ad illam, quam
 hic noster eius adfinem dicit,
 hoc est convivalem, minime con-
 ducere, neque generatim ad con-
 vivia. Ego vero neque usquam
 esse hanc, quam dicunt, convi-
 valem virtutem; neque adeo fe-
 cundum prudentiam ab istis con-
 fingendam esse duco, nec for-
 tasse eam in sapientes viros ca-
 dere; neque amores convivii
 belle copulari existimo, utpo-
 te qui turbas facile cient, &
 ab animis oblectandis alieni
 sunt, & in disentiones convi-
 vas coniiicere valent. Atqui
 Musicam conviviorum familia-
 rem esse vel ea, quae apud
 Homerum leguntur, satis qui-
 dem ostendunt. Propterea ut
 ut dederim etiam oportere in
 ipsis animum relaxari, & ludere,
 non utique concedam nul-
 lam aliam decentiorem esse in-
 genuis viris relaxationem & lu-
 fum, quam ut alius canat, alius
 citharam pulset, alius faltet;
 atque coenarum causa quosdam
 meliores evadere. Profecto, in-
 quam, meliores fiunt propter
 ea, quae musicis modis canun-
 tur, non propter ipsam Musi-
 cam. Proinde nec confitebor
 eam a vino, quasi ex necessita-
 te advocari, & prudentes viros
 omnia facere, quotquot iste ait

CAP. VIII.
 Quid in con-
 vivis prac-
 titerit Mu-
 sica?

V.5. 7. συμποτικῆ) Huiusce virtutis συμποτικῆς, convivialis, cuius non alibi, quod sciam, occurrit mentio, quemadmodum & ερωτικῆς, amatoriae, inventio Stoicis procul dubio debatur, praesertim Chryssippeis. Chryssippus enim teste Plutarcho de *Virt. Morali* auctor fuerat virtutes innumeras secundum varias qualitates, quas respicerent, esse constituendas: en Chaeronensis verba: χρυσιππος δε κατα το ποιον αρετην ιδια ποιητη συστασθαι νμιζων, ελαθεν εαυτον, κατα τον Πλατονα, σμνος αρετων ε συνθεσ, εδε γνωριμον αγειρας · ως γαρ παρξα τοι ανδρειον ανδρειαν, και παρα τον πρων πρροσητα, και δικαιοσυνη παρα τον δικαιον, ούτως παρα τον χαριεντα χαριεντοσητα, και παρα τον εσθλον εσθλοσητα, και παρα τον μεγαλ μεγαλοσητα, και παρα τον καλον καλοσητα, ετερας τε τοιαυτας επιδεξιοσητας, ευπαυστησιας, ευτραπειλιας, αρετας τιθειμενος πολλων και αποπων ονοματων εδεν δεομενην εμπειπλικη Φιλοσοφια: Chryssippus autem, dum secundum varias qualitates peculiariter virtutem consitui debere putat, imprudens (ut est apud Platonem) magnum virtutum examen incognitum, atque insolens congregavit. Sicuti enim a forti fortitudinem, a mansueti mansuetudinem, a iusto iustitiam, sic a gratioso gratiositatem, a bono bonitatem, a magno magnitudinem, a pulchro pulchritudinem, aliasque id generis dexteritates, comitates, urbanitates pro virtutibus constituit, multis & absurdis nominibus minime indigentem philosophiam replevit. Quid mirum igitur, si virtutem amatoriam, & convivalem etiam induxerint? Philodemus vero huiusmodi virtutem convivalem se minime agnoscere iure dicitur.

V.6. και τα συμποσια κοινας) Ustatisissimam in veterum cum Graecorum, tum Romanorum convivii Musicam fuisse innumera docent scriptorum testimonia; quos inter Tullius *Tusc. I. est in originibus solitos esse in epulis canere convivas ad tibicinem de clarorum hominum virtutibus*. Alia huc adferre supervacaneum duco, praeter unum Dicaearchi locum, quem adlegat Aristophanis Scholiastes in *Nub. act. 5. sc. 2.* ut insequentibus facem praebet: οίτε γαρ αδοιτες εν τοις συμποσις εκ παλαιας τιως παραδοσεως κλωνα δαφνης, η μυρσινης λαβοντες αδεντες: canentes enim in convivii ex antiqua traditione ramum lauri, vel myrti serentes canunt: cetera videsis apud Bartolinum de *Tibiis veterum cap. XIII.* Hinc tibiae in convivii ustatae dictae sunt παροιμαί, quasi vini sociae. Carmina vero decantari solita, praeter paeanes, qui etiam in convivii in Deorum honorem canebantur, σχολια dicta fuisse, quasi obliqua: de qua adpellatione sic differit Plutarchus *Convival. lib. I. qu. 1*: αδει μεν γαρ ισως τα καλυμενα σχολια κρατηρος εν μεσω προκειμενου, και στεφανων διανεμομενου, ες ο θεος ελευθερον ημιας επιτιθησιν· ε καλον δε, εδε συμποτικον; επει τοι και τα σχολια φασιν ε γενος ασματων ενιας πεποιμενων ασαφας, αλλ οτι πρωτον μεν ηδον αδην τε θεσ κοινας απαντες μια φωνη παιανιζοντες, δευτερον δε εφεξης εκαστω μυρσινης παραδομενης, ην εσαρον ομαι, δια το αδειν τον δεξαμενον, εκαλεν· επι δε τωτα λυγας περιφερομενης, ο μεν πεπαιδευμενος ελαμβανε, και ηδεν αρμοζομενος, των δε αμυσων προσιεμειων, σχολιοι ανομασθη το μη κονον αυτον, μητε ραδιον· αλλοι δε φασι την μυρσικην ε καθεξης βαδιζειν, αλλα καθ' εκαστον επι κληνη διαφερεσθαι· τον γαρ πρωτον ασαντα τον πρωτα της δευτερας κλωνης αποστελλειν· εκεινον δε τω πρωτα της τριτης, ειτα τον δευτερον ομοιος τω δευτερω· και το ποικιλον, και πολυκαμπες, ως εοικε, της περιουδε σχολιοι ανομασθαι: cantat enim fortasse aliquis Scolia dicta carmina craterem in medium posito, & corollis distributis, quas Deus libertatem donans nobis imponit: nonne pulchrum hoc, atque convivio aptum? Quandoquidem scolia, aiunt, non esse cantilenaе obscurae genus, sed quia primum solerent paeanem Deo omnes una voce, deinde vero singuli in gyrum accepta myrto, quam ex eo asaron adpellabant, quod canerent is, cui tradita ea foret. Et quia deinde circumteunte lyra eruditii adcipiebat, & carmen concinne modulabatur, rudes vero recusabant, solion fuit nominatum, quod neque facile esset, neque commune carmen: alii vero myrtum non in gyrum ordine ivisse dicunt, sed a lecto in lectum transfusum; ita ut, qui primus cecinisset, transmitteret primo in altero lecto decumbenti, atque hic tertii lecti primo; eodemque pacto secundi secundis: itaque varia haec & fluxuosa circuitio, ut videtur, Scolion adpellata fuit. Eadem ferme habet Athenaeus *lib. XV cap. 15.* Scolia igitur haec respicit Noster; quod unum erat reliquum carminum genus, quae in melica poëli hominibus referri Proclus scribit (ut adnotavimus in *Col. V. v. 15 pag. 28*); si *Sillos* excipias, de quibus nullus esse potest haec sermo, quia utpote satyrici, vel nunquam canebantur, vel certe Musicae laudi vertere Stoicus non poterat, ut mordacibus & conviciosis carminibus inserviret.

V. 19. 20. και τα παρ' Ὀμηρῶ) Homerus quidem non uno in loco Musicam in conviviis adhibitam cecinit, sic *Odyss.* α v. 152.

Μολατη τ' ὄρχηστος τε ἴα γὰρ τ' ἀναθημῆα δαίτος ;
Cantus ἔ saltatio; haec enim sunt ornamenta convivii.

Et *Odyss.* δ v. 15:

Ὡς οἱ μὲν δαίοντο

Τερπόμενοι ἄ μετα δὲ σφῶν ἐμελπέτο θεὸς αἰδός

Φορμιζῶν ἄ δῶα δὲ κυβιστήτιρη κατ' αὐτῆς

Μολατῆς ἐξάρχοντες ἐδύοντο κατὰ μέσσοι .

Sic hi epulabantur

Se oblectantes: inter ipsos vero canebat divinus cantor

Citharam pulsans: duoque saltatores ex eis

Cantum auspicantes saltabant in medio.

Quos tamen versus eo inrephisse Aristarchi licentia, qui ex *Ilyad.* τ, ubi suus erat locus, male transtulerat, disputat Athenaeus *lib. IV cap. 28*; ubi etiam contendit huiusmodi oblectationes in conviviis minime Nestori & Menelao ab Homero adtribui, sed Procis & Phacacibus, & inter reliqua argumenta, illud etiam habet: ου πῦθαιον ἀκροαμα παρὰ τῷ Μενελάῳ τυγχάνειν, δῆλον ἐκ τῆ δὲ ἑμιδίας ὄλον το συμπόσιον περαιοῦσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους; minime credible esse apud Menelaum cantorem fuisse hinc adparet, quod mutuis colloquiis totum convivium trauxerint. (Vide Casaubonum in *b.l.*) Quae si Epicureus Noster animadvertisset, aliam procul dubio repositionem comparasset. Ipse autem, cum huiusmodi testimoniiis refragari non audeat, sufficienter ex Homero evinci fatetur Musicam conviviorum sociam fuisse; sed inde non aliud inferri posse concedit, nisi quod in conviviis usque requisita fuerit oblectatio, quod unum esse Musicae munus contendit. Cui Epicureorum exceptioni procul dubio adludit Plutarchus in *De Musica in fine*, cum, recitato Homeri versu ex *Odyss.* α, subdit: και μοι μηδὲς ὑπολαβετω, ὅτι πρὸς τερψῶν μῶν χρησιμὴν ἀφῆθ μουσικὴν Ὀμηρος δια τούτων: neu quis excipiat dumtaxat ad oblectationem utilem esse Musicam, voluisse Homerum hisce verbis significare. Sed sublimiorem longe sensum ex Homeri verbis expriscabantur Musicae studiosi, ut ibidem Plutarchus subdit; ἀλλὰ γὰρ βαθυτερος ἐστὶ νους ἐγκυρμμενος τοῖς ἐπέοι συνέβαινε γὰρ εἰσαγεῖσθαι μουσικὴν, ἄς ἰκατῆ ἀτίσπειν, και πρᾶννει τῆν του οἴνου ὑπόθερμῳ δυνάμει. καθάπερ που Φησι ὁ ἡμετερος Ἀριστοξένος ἄ κλεινός γὰρ ἐλεγὼν εἰσαγεῖσθαι μουσικὴν παρ' ὅσῳ ὁ μὲν οἶνος σφάλλων πέφυκε τῶν ἀδῶν αὐτῶ χρησάμενων τὰ τε σάρματα, και τὰς διαύρας ἄ ἡ τε μουσικὴ τῆ περι αὐτῆν τάξει τε, και συμμετρία εἰς ἴν ἐναντία καταστάσιν ἀγῆ τε, και πρᾶννει ἄ παρὰ τούτων ἐν τῶν καιρῶν, ἄς βελιθεματι, τῆ μουσικῆ τῆς ἀρχαίους Φησι κελχεσθαι: sed enim altior latet in eius verbis sensus ideo quippe bis adhiberi receptum fuit, quod animum distrahere, ἔ vim caloris vini mitigare valeret. In quam sententiam etiam Aristoxenus noster dixit, Musicam introductam in coenas esse, quod sicut vinum nimio ipso utentium ἔ corpora, ἔ animos labefaciat; sic Musica suo ordine, ἔ concinnitate in contrarium statum abducit, atque sedat. Ea igitur occasione Homerus ait priscos Musica tamquam remedio usos. In idem argumentum disputat etiam in *Convivialium lib. VII quaest. 7 ἔ 8*. Neque ab eo discrepat Athenaeus *lib. XIV cap. 6*: ὄθεν εἰσικε και Ὀμηρος διατηρῶν τῆν ἀρχαίαν τῶν Ἑλλήνων καταστάσιν, λεγῆν ἄ

Φορμιγγῶς ἔ, ἢ δαῖτι θεοὶ ποιῆσαι ἐταίρῳ.

ἄς και τοῖς ἐνωχήμενοις χρησιμῆς ἔως τῆς τεχνῆς ἢ δε, ἄς εἰσικε, τῶτο νεορισμοῖνοι πρῶτον μὲν, ὄπως ἕκαστος τῶν εἰς μέθην και πληθῶσιν ὀρμημένων ἰατρῶν λαμβανῆ τῆς ὑβρείας, και τῆς ἀκοσμίας τῆν μουσικὴν, εἰδ' ὄτι τῆν σῆθαδῆαν πρᾶννει ἄ περιαρμένη γὰρ τῆν συνηγοτήκα ποιῆν πρῶσθηκα, και χαρᾶν ἐλευθερῶν: unde verisimile est Homerum priscum illum Graciae statum ἔ morem conservantem dixisse:

Citharac, quam sociam epularum Dii fecerunt.

tamquam utilis etiam convivantiibus ars Musica sit. Fuit autem, ut probabile est, veluti lege id sancitum, primum quidem, ut eorum, qui ad satietatem ἔ temulentiam edissent, atque bibissent, mederetur petulantiae ἔ insolentiae Musica; tum quia impotentiam animi temerariam non solum cohibet ἔ mitigat, sed etiam discussa tristitia lenitatem adfert, liberalemque laetitiam. Sic etiam Aristoteles *Politic. lib. VIII c. 3*, & Macrobius *Saturnal. lib. VII c. 1*.

V. 22. ἀμῶσθαι και παιζῶν) Relaxationis, & hilaritatis gratia Musicam in conviviis adhibitam ne Xenophon quidem abnuvit, siquidem in suo Convivio sic habet: ἐπει δὲ αὐτοῖς ἡ ἀλλήτρις μὲν ἠλγῶσῃ, ὄ δε παις ἐκίβαρῆσε, και ἐδοκεν μάλ' αὐ ἀμφοτεροὶ ἰκανῶς εὐφραίνων: ῥολῆσαν

postquam tibicina tibia, & puer citbara cecinissent, & viderentur ambo satis convicia exhilarasse. Qui Xenophontis locus facem nobis praebuit, ut infra corruptum versum 27 sic restituere-
mus: τῶτον μὲν αὐλησαί, τὸν δὲ κίθαραί.

V. 31. τῆν ἐπὶ ἀκουσμάτων) Tantundem esse μουσικὴν τὴν ἐπὶ ἀκρομάτων, ac Musicam ab auditionibus, h. e. quae auditionibus, sive sententiis, quae canuntur, inferuntur, pro certo habemus, eodem ferme pacto, quo de personis Graece dicitur, ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν, ἐπὶ τῶν εὐθύνων, ab epistolis, a rationibus. Ακρομάτα autem idem haec sunt, atque ἀκροαμάτα, de quibus mox ad Col. seq. agemus.

V. 33, 34. ἐκκαλεῖσθαι τοὺς οἶνον ἐξ ἀναγκῆς) Ex necessitate scilicet adhibendi temulentis convivis remedium, ut modo ex Plutarcho, & Athenaco audivimus. Atqui Plato non tantum necessitatis, quam opportunitatis gratia Musicam a vino advocari ait, quippe calentes mero animi, quasi iuventute vigentes, facilius regi atque duci queant: ita de legibus lib. II: οὐκ ἔφαμεν, ὅταν γυγῆται ταῦτα, (προσῆσις τῆς ποσῆος) καθάπερ τινα σιδηρὸν τὰς ψυχὰς τῶν πινούτων διαπορῆς γιγνομένης, μαλτακώτερας γίνεσθαι καὶ νεώτερας; ὥστε εὐαγωγῆς συμβαίνει τῷ δυναμένῳ καὶ ἐπιταμένῳ παιδεύειν, καὶ πλαττεῖν. καθάπερ ὅταν ἦσαν νεαί: nonne dicebamus, cum haec sunt (procedente computatione), tamquam ferrum bibentium animos inflammatos molliores atque imiores reddi? ac proinde facilius duci atque regi ab eo posse, qui eruditorum fingendorumque animorum rationem novit, quasi iuvenes forent.

μη οικαιως , αλλ' εμμελως αναστρεφεισθαι . Κακεινο δε χρηστομαθως ευρηται το ομιλειν μεν , και τες ιδιωτας υπο της οικειοτητος παραλαμβανειν γετοι και ακροαματ' εις τα συμποσια , διαπιπτειν δε τω μη τον Ομηρον , και τον Ησιουδον , και τες αλλως ποιητας των μετρων και μελων . βελτιω γαρ εστι τα χρωμενα συμποσια τουτοις . Τετων μουσικη δε πως αμεινον χρηται ποιητας , αλλ' ε μουσικους , τεςγε τον μετρον εισαγοντας και τω λοιπω βιω . Τοιγαρον εκ των χρονων , ει και μη παρ' ολον σχεδον , ως ετος εγραψε , ποικιλην διαγωγην υπο των μουσικων παρασκευασθαι προσδεχομενοι , το ποικιλον , και πλειον υπο των συμπλεκομενων γινεσθαι Φησομεν , εχ υπο γε της μουσικης αυτης , α τινα δε δη γραφοι . την δε ψυχαγωγικην ιδιαν παρεληφθαι παρα τοις μελεσι , διας και τυγχανειν επισπασεις υπο χαμαιλεοντος , απαντα σχεδον διανοηματα ειναι , και ποητικης χρωματα . Παλιν δε λεγωμεν . επει προς του ερωτα την μουσικην εθεν αν ευροιμεν χρησιμεισαν , μηδε προς Φιλιαν οικειως προσφερεσθαι , και πλησιον τουτε ταυτην τιθαμεν . αλλων δε μη τιθεμενων μην , ουκ εοικαμεν ουδ' αν αυται συγγενη ειναι Φιλοι , ουδ' επειν , και συνεργειν

non rusticiter, sed concinne conversari. Illud vero cum discendi utilitate inventum est, fabulari scilicet in mensa, & privatos homines ex communi consuetudine adsciscere, qui acroamata recitent in conviviis; nec inde excidere Homerum, & Hesiodum, & alios metrorum & carminum compositores; meliora enim sunt convivia, quae hisce acroamatis utuntur: horum utique Musica quodammodo melior commodato adcipit non Musicos, sed Poetas, eos nempe, qui modum & mensuram etiam in reliquis vitae actibus induxerunt. Igitur cum ex certo tempore, etsi non fere per totum (ut iste scripsit) varium oblectamentum per Musicos adportari admittimus, huiusmodi varium, & maius ex rerum multarum complexione oriri adfirmamus, non ab ipsamet Musica, quidquid iste scripserit: animi vero oblectationem proprie adceptam deberi cantibus, & non fecus ac per Chamaeleontem adtractiones colorum fieri novimus, omnes fere a sententiis, & a poësi eius colores provenire. ¶ Denuo autem dicamus: quoniam ad amorem nihil invenimus conducere Musicam, neque ad amicitiam conferre putamus, etsi eam huic adfinem fecerimus. Cum autem alii nequaquam talem reputent, nobis sane minime videtur illi suapte natura cognata esse, neque illum sequi, atque iuvare

CAP. IX.
An ad amicitiam conciliandas quid conferre queat.

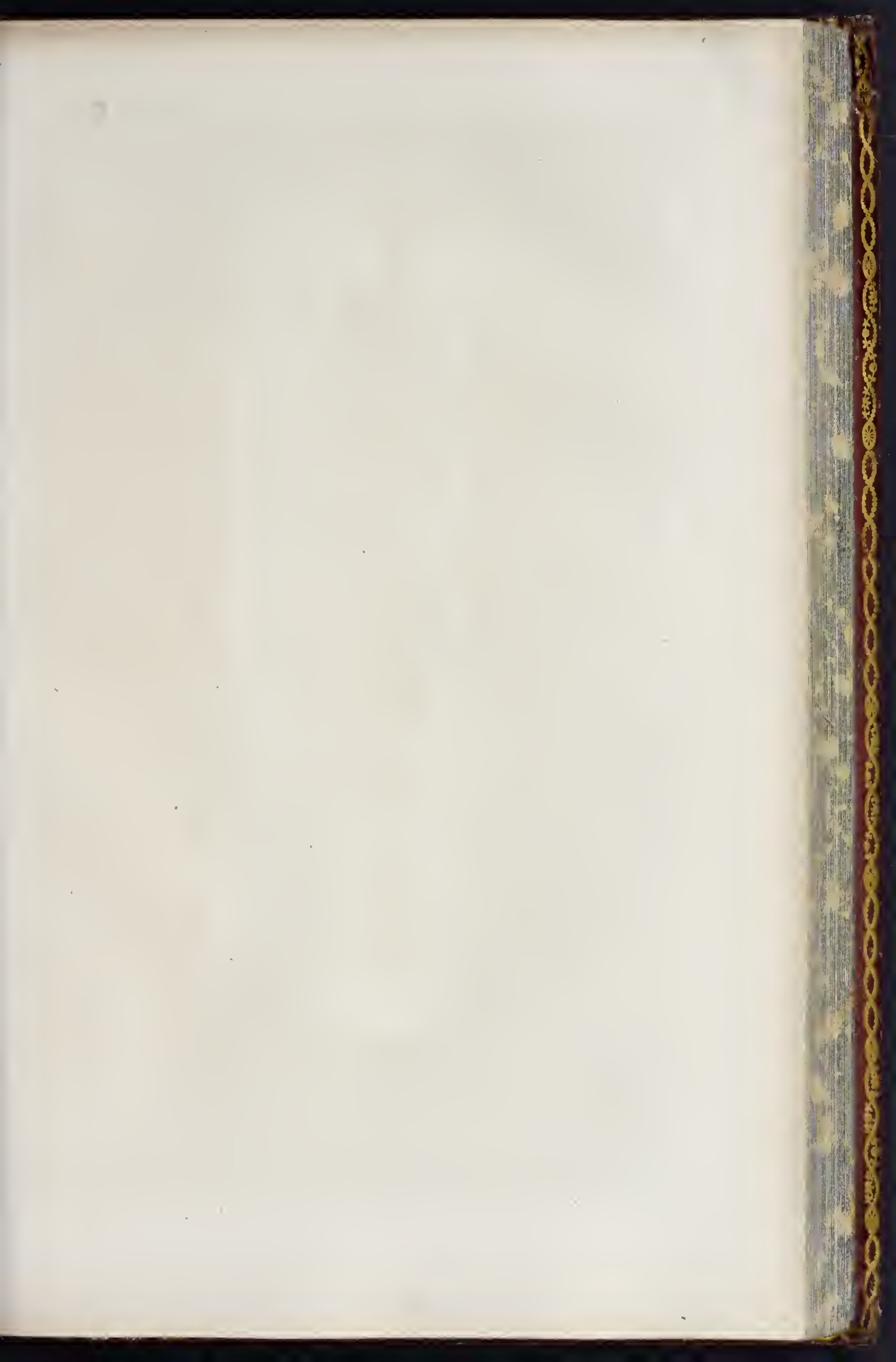
V. 4. ὀμίλειν) Prima vocis elementa, quae tabula exhibet, ea sunt, ut nihil inde clivere commode queas; sed αυτογραφοῦν sedulo inspicienti, adparent τῷ Ο, & Μ vestigia, reliqua satis incerta sunt. Nos autem nihil in tabula immutandum duximus, sed servandum potius, quod imperito delincatoris oculo se obiecerat; ut, nostra coniectura proposita, cuivis postea liberum foret aliquid melius argutari. Et quidem Homericum Menclai convivium δι' ὀμιλίας ὄλον περιγεῖσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους, mutuis conloquiis totum fuisse traditum observat Athenaeus lib. IV cap. 28. Convēssari autem in conviviis veteres consuevisse, Romanos praesertim suo aevō, testis est Plutarchus Convival. lib. II quaeβ. I, ubi cum dixisset quaedam introducenda esse in convivia unius voluptatis gratia, sed usu nullo, ut acroamata, spectacula, scurra aliquis, qualis apud Calliam Philippus: τὰ δ' ἐπιθόσια γεγεῖνοι ἴδωνς εἶκεν, χρείας μὴ συναγομένης, ὡς περ ἀκροαμᾶτα, καὶ θεάματα, καὶ γελωτοποιὸς τις ἐν Καλλιῷ Φιλιπποῦ (sic enim lego pro ἐκ Καλλιῶν: quibus verbis ad Xenophontis convivium manifesto addidit: quod cum non animadvertisset Xylander, absceidit e versione verba illa τῆς ἐκ Καλλιῶ Φιλιπποῦ, quae sibi sensu vacua videbantur), tum subdit infra: οὕτω δὲ καὶ τῶν λόγων τῆς μὲν ἐπὶ χρείας τῆς περὶ τὰ συμπόσια περιλαμβανούσῃ οἱ μετριοί, τῆς δὲ ἄλλης δεχόμενοι θεάριαν πύθωνν, καὶ τῶ καιρῷ μαλλον αὐθι, καὶ βαρβίτῃ προπύσσει έχοντας: sic etiam modo sermones aliquos ad usum conviviōrum aptos adhibent medicis fortunae homines, modo vero alios continentes speculationem probabilem, & tempori magis, quam iudicia, & barbitum idoneam suscipiunt: & mox utriusque sermonum generis adfert exempla. At huiusmodi disputationes in conviviis usque a Philodemi aevō usitatas fuisse, antiquata Musica, conligimus ex hoc loco, & ex iis, quae habet infra Col.ultima; iidem sunt enim Plutarcho οἱ μετριοί, ac Philodemo ἰδιώται: quod non adhuc fortasse animadverterunt interpretes. Quintilianus etiam Musica usos in conviviis veteres Romanos, non quidem sui aevi homines testatur lib. I cap. X: sed veterum quoque Romanorum epulis fides, ac tibias adhibere moris fuit.

V. 7. ἀκροαμᾶτα εἰς τὰ συμπόσια) Acroamata h. e. Poëtarum, aliorumve scriptorum recitationes cum Musica, vel sine, in conviviis veterum fuisse usurpata, locupletissimus testis est Plutarchus, qui in Convivialium VII eam tractat quaestionem, quae numero est octava: τίσι μαλίστα χρήσιον ἀκροαμασί παραδεικνόν; quatenam potissimum acroamata coenae sint adhibenda? ubi videre est fuisse aliquando etiam Platonis dialogos a pueris memoriter recitata, & apta gestificatione exhibita; praeterea in usu maxime fuisse Comicozum, & praecipue Menandri lectionem, ita ut, ait, facilius sine vino, quam sine Menandro perageretur convivium, ὡς μαλλον ἀν' οἴνου χάρις, ἢ Μειάνδρου διακλυβεῖσθαι τὸν ποτόν; denique inter acroamata recenseri tum mimos, tum nudam citharam, vel lyram, tum demum ὠδὰς citharae coniunctas. Ακροαμᾶτα etiam alicubi dicitur ipse cantor, ut observat Casaubonus in Athen. lib. IV cap. 28. Haec autem de nudis acroamatis verba fieri a Philodemo pronum est. Is enim, qui a Musica nihil emolumenti expectabat, sermones & acroamata apud privatos homines utiliter invecta esse dicitur, praefertim si ab ipsis non intercederet Homerus, Heliodus, alique egregii Poëtae, sive canerentur, sive non. Et quidem Homerum a conviviis non abfuisse testatur Athenaeus lib. XIV; de Laurentii enim convivio habet: οὐκ ἀπελιπόντο δὲ ἡμῶν τῶν συμπόσιων οὐδὲ ραψῳδοὶ· ἐχαιρε γὰρ τοῖς Ομηροῦ ὁ Λαγρησιος, ὡς ἄλλος οὐδὲ εἷς: non desuerunt conviviis nostris Rhapsodi; Laurentius enim Homeri versibus tam impense, ut nemo alius, oblectabatur.

V. 13. ad 16. In quatuor hisce versibus exscribendis, ut cum maxime dormitasse librarium nostrum adparet. Ecquis enim non videt v. 13. pro τοῖς legendum τουτοῖς, v. 14. pro δὲ reponendum δὲ, & pro ἀμεινον fortasse ἀμεινον, v. 16. pro τῶν μέτρων refingendum τὸν μετρον?

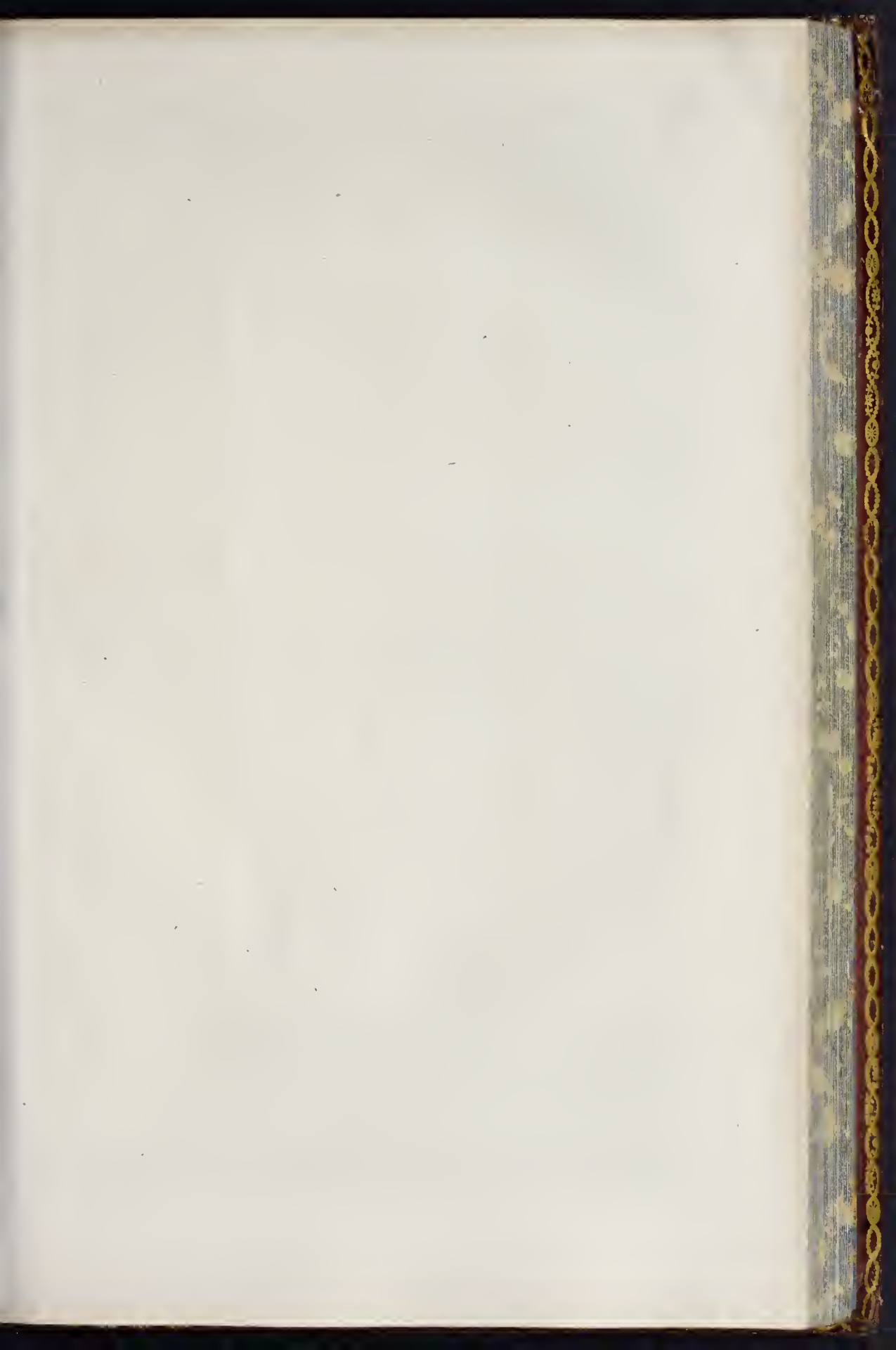
V. 15. χρήται πόντας ἀλλ' οὐ μουσικούς) Horum verborum sensus videtur is esse: „Musica illorum conviviōrum, in quibus acroamata, h. e. optima carmina recitarentur, quodammodo melior est, utpote quae sibi adsciscit Poëtas, in quantum Poëtae sunt, non Musici“. Veteres enim Poëtas eosdem fuisse, ac Musicos, notum est, nosque superius demonstravimus.

V. 16. τῶσγε τὸν μετρον εἰσαγωγίας) Ex his sane verbis manifesto conligimus Epicureos a Poësis, atque Poësis non maxime abhorruisse, ut quidam sunt opinati: quin imo non parum boni a principum Poëtarum lectione decerpi posse fatebantur. Compone ista cum illis, quae in Praefatione §. XIII disputavimus.

ΜΗΚΩΣ ΑΛΛΕΜΜΕΛΩΣ
 ΝΑΣΡ ΦΕΣΘΑΙ ΚΑΚ ΕΙΝΟΔΕ
 ΧΡΗΣΤΕ ΜΑΘΩΣ ΕΙΡΗ ΤΑΙΤΟ
 ΣΙΝΣ ΜΕΝΚΑΙ ΤΟΥΣΙΑ
 ΩΤΑΣ ΠΕΤΗΣΟΙΚΕΙ ΟΤΗΤΟΣ
 ΠΑΡΑ ΜΑΛΛΩΝ ΕΙΝ ΤΕΤΟΙΚΑΤ
 ΑΚΡΟΜΑΤΕΙΣΤΑ ΣΥΜΠΟΦΙ
 ΔΙΑ ΤΙ ΠΤΕΙΝ ΔΕ ΤΩ ΜΗ
 ΤΟΝ ΟΜΗΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΣΙΟ
 ΔΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΛΛΟΥ ΣΠΗΙΤΑΣ
 ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ
 ΒΕΛΤΙΩΤΑΡΕΣ ΤΩ ΤΑΧΡΩΜΕ
 ΝΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑΤΟΙΣ ΤΟΥΤΩΝ
 ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΕ ΠΩΣ ΑΜ ΕΙΝΟΝ
 ΧΡΗΤΑΙ ΠΟΝΤΑΣ ΑΛΛΟΥ ΜΟΥ
 ΣΙΚΕΥΣΤΟΥΣ ΓΕΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ
 ΕΙΣ ΤΟΝΤΑ ΚΑΝΤΩ ΛΟΙΠΩ
 ΒΙΩΤΟΙ ΓΑΡ ΟΥΝ ΕΚ ΤΙΝΩΝ
 ΧΡΩΜΩΝ ΕΙΚΑ ΜΗ ΠΑΡ' ΟΧ
 ΛΟΝ ΣΧΕΔΩΝ ΣΟΥ ΤΟΣΕ ΓΡΑ
 ΨΕΠΔΕΛΗ ΔΙΑ ΤΩ ΓΗΝ
 ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΙΚΩΝ ΠΑΡΑ
 ΣΚΕΥΕΣΘΑΙ ΤΡΟΣ ΔΕ ΧΟΜ Ε
 ΝΟΙ ΤΟ ΠΙΚΙΛΟΝ ΚΑΙ ΠΛΕΙ
 ΟΝ ΥΠΕΡ ΟΥΝ ΣΥΜΠΛΕΚΟΜΕ
 ΝΩΝ ΓΕΣΘΑΙ ΦΗΣΟΜΕΝ ΟΥ
 ΧΤΕ ΜΗΤΙ ΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
 ΔΕ ΠΑΡΑ ΔΕ ΔΗ ΓΡΑ
 ΦΟΙΤΕ ΓΩΤΙΑΝ ΙΔΙ
 ΑΙΤΕ ΘΑΙΤΑ ΤΑΤΟΙΣ
 ΜΕΛΕΣΘΕΣ ΚΑΙ ΥΤΧΑΝ ΕΙΝ
 ΕΠΙΣΤΑΣΕΣ ΣΥΜΟΧΑΜΑΙΛΕ
 ΟΝΤΟΣ ΑΠΝΤΑΣΧΕΔΩΝ ΔΙ
 ΑΝΘΗΜΑ ΟΥΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟ
 ΗΤΙΚΩΜΑΤΑ ΠΑΛΙ
 ΔΕ ΝΕ ΠΕΙ ΤΡΟΣ ΤΟΝ
 ΕΡΩΤΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΟΥ
 ΘΕΝ ΑΝΕΙΜΕ ΧΕΣΙ ΧΕ
 ΜΕΟΥΣ ΔΕ ΠΡΟΣΦΙΛ
 ΑΝΟΙΚΕ ΠΡΟΣΦΕΡΕΣΘΑΙ
 ΑΝΤΕΥΤΟΥΤΑ ΗΝ
 ΝΔΕ ΜΗΤΙΘΕ
 ΜΕΝΟΥΚΕΟΙΚΑ ΜΕΝ
 ΟΥΧΑ ΟΥΣΥΤΤΕΛΙ ΗΣ
 ΦΤΕΙΝΚΑ ΝΕΣ
 ΕΣΣΑΠΕ
 ΠΕΝΟΕ ΓΟΡΑ

COL XVII

CΥΜΠΡΟΣΙΔΙΔΟΝΤΕΣ ΕΝ ΑΡ
 ΜΟΙ ΤΕΙΝΥΤΙΝ ΤΟ ΔΕ ΜΟ
 ΝΟΝ ΤΕ ΛΟ ΑΥΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΦΙ
 ΛΟΦΡΟΣΥΝΗΝΟΥΤΙΘΕΝΤΕΣ
 ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗ ΕΤΕΡΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
 ΗΔΟΥΝΗΝΟΥΤΡΟ ΕΚΕΙΝΗΝ ΧΡΗ
 ΣΜΕΥΕΙΝΟ ΜΟ ΛΟΓΗ ΣΟΜΕΝΩΣ
 ΤΟΥ ΔΕ ΤΡΟΣ ΙΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΥΤΩΝ
 ΕΝ ΑΡ ΓΕ ΕΚ ΑΤΕΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΓΕ
 ΕΠΙ ΤΕΡΨΑΝΤΑ ΑΛΛΕ
 ΝΟΥΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣ ΙΧΘΙΔΙΑ ΘΕ
 ΣΘΑΙΚΑ Ι ΤΟΜΗ ΔΕ ΠΟΤΕ ΙΔΕΝ
 ΑΥΤΟΙΣ ΣΥΝΙΣΤΟΡΗ ΚΕΝΑΙ ΤΡΟΣ
 ΦΙΛΟΦΡΟΣΥΝΗΝ ΧΑΙΦΙΛΙΑΝ Ε
 ΠΙ ΤΑΤΙΚΟΝ ΕΡΜΕΛΩΝ Κ ΔΙΡΥ
 ΘΛΩΝ ΕΣΧΙ ΟΣΙΑ ΟΥΔΑΝ
 ΕΙΧΙ ΔΕ ΤΑ ΚΑΙ Δ ΦΙΑ ΒΟΙ
 ΤΑ ΔΕ ΣΥΜΠΕΠΛΕΓΚΕΝΑ ΑΥ
 ΤΟΙΣ ΔΙΑΝΟΗΜΑ ΑΛΛΑ ΤΟΥ
 ΝΑΝ ΤΙΣ ΝΑΝ ΑΜΕΛΕΤΑΙ Τ
 ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΝ ΚΑΘΥΠΕΙ
 ΣΘΑΙ ΤΙΑ ΕΝΑΝΕΙΜΕΝΩΝ
 ΚΑΙ ΔΙΑΚΕΝ ΜΑΡΩΣ
 ΟΥΜΗ ΛΑΒΑΙ ΙΑΝΗ ΚΑΙ
 ΜΑΡΟΤΣ Γ ΚΑΣ ΑΠΕ ΑΤΣ
 ΛΑΚ ΟΥ ΤΕ Α ΒΡΩΧ
 ΤΩΝ ΚΑΙ ΗΦΙΛΙΑΣ
 ΚΑΙ ΟΜ ΚΑΝΑΙ ΤΙ
 ΛΟΙ ΔΕ ΟΥ ΕΤΑΥΤΗ
 ΜΕ ΜΕ ΛΕΩΝ ΚΑΤΑ
 ΙΣΙ ΑΡ ΤΗ ΗΜΑΣ ΜΑ
 ΣΤΑΓΙΝ ΕΣΕΙΔΑ ΔΥΤΙΧ
 ΕΥΣ ΛΑΚ ΑΙΛΛΟΝΙΟΥΣ
 ΔΕ ΤΟΙΣ ΔΙΑΝΟΗΤΟΙΣ ΟΥΧ
 ΠΡΟΣΙΕΜΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ
 ΤΑ ΣΟΤΙΚΑ ΙΠ ΟΥΧ ΗΣ ΤΟΝ
 ΕΣΧΟΝ ΤΑΤΕ ΜΥΘΟΙ ΘΗ
 ΛΗΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΟΜΕ
 ΝΟΥ ΤΗ ΣΔΙΧΟΙ ΧΕ ΗΣ ΑΝ
 ΒΙΑ ΗΜ ΑΡΙ ΤΟ ΑΛΛΟ
 ΜΟΝ ΟΝ ΣΙΠ ΤΟΙΣ ΤΕ ΠΑ
 ΚΟ ΣΙ ΑΡΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙ
 ΚΟΙΣ ΑΛΛΟ ΑΝΤΙΛΕΣΥ
 ΙΝΟ ΔΙΑ ΙΝΑ ΤΙ
 ΛΕ ΝΑ ΑΝ

G O L X V I I I

συμποσια δίδοντες εναρ-
 μοττειν αυτην, το δε μο-
 νον τελος αυτων ειναι Φι-
 λοΦροσυνη & τιθεντες,
 5 αλλα και τιν' ετερα, προς την
 ηδουην, & προς εκεινην χρη-
 σιμειειν ομολογησομεν, ως
 τ' εδε προς Φιλιαν· και τστων
 εναρργες εκλητερον ειναι, τογε
 10 επιτερας ημας ακρωμε-
 νος της μεσικης διατιθε-
 σθαι, και το μηδε ποτε μηδεν
 αυτοις συκοτορηκεναι προς
 ΦιλοΦροσυνη, και Φιλιαν ε-
 15 πιστατικον εν μελων και ρυ-
 θμων εοχηκοσιν. Ουδ' αν-
 ιησι δε ταυτα, και αφιλαροι
 ταδε συμπεπλεγμενα αυ-
 τοις διανοηματ', αλλα τσ-
 20 ναντιον αναμελπεται τα
 κατ ακρομενα καθινησι-
 σθαι παντων ανειμενων
 και διακειμενων ιλαρας.
 Ου μην αλλα και ανη, και
 25 ιλαρες ποιη, καθαπερ απο-
 λασεις ποτων τε, και βρο-
 των, κα Φροδισιων, μη Φιλιας,
 και ομοΦροσυνης αν αιτι-
 αν οιομεθα. ουδε ταυτη
 30 μεν, αλλα τουναντιον κατα
 τας ιλαροτητας ημας μα-
 ριςα γινεσθαι διαλυτι-
 κος. Λακεδαίμονιος
 δε τοις αδιανοητας &
 35 προσιεμεθα μαρτυρεν-
 τας, οτι και πυθοχρησον
 εσχον μεταπεμφασθαι Θα-
 ληταν, και παραγενομε-
 νε της διχονοιας εληξαν.
 40 Οι δη μαρτυροουσιν, αλλα
 μονον οι πλησιον τοις πεπλα-
 κσιν αρχαιοις, και μεσι-
 κοις, αλλοι δε αντιλεγε-
 σιν, ουδε
 αλα-

Etiamsi igitur ipsam convivia co-
agmentare concedamus, profecto
cum illud non concedimus,
solum conviviorum finem esse bene-
volentiae conciliationem, sed
adhuc etiam alia; ad voluptatem
quidem, non ad benevolentiam
conducere confitebimur, & pro-
inde neque ad amicitiam: ut-
rumque autem horum evidens
esse; hoc est tum iucunditate
perfundi nos, dum Musicam audi-
mus, tum nunquam nobismet-
ipfos conscios esse ex cantibus,
& rhythmis aliquid ad bene-
volentiam, & amicitiam impel-
lens decerpisse. Neque haec ani-
mum relaxant, eumque exhi-
larant sententiae, quae sunt ip-
sis adiunctae; sed contra cani-
funi solitae, quas novimus ad-
ficere, quotquot fuerint relaxa-
to animo, & ad hilaritatem dis-
posito. Verumtamen & animos
relaxet Musica, & hilares red-
dat, non fecus ac potus, &
cibi, & veneris fruitio, non
idcirco eam amicitiae & con-
cordiae causam reputamus; ne-
que vero hoc pacto inter nos
conspirare, sed contra propter
hilaritates nos maxime dissolu-
biles evadere. ¶ Lacedaemonios
autem cum suis incompre-
hensibilibus non admittimus tes-
tes, cum dicunt se Pythium
adcepisse oraculum, ut Thale-
tem adirent, eoque advenien-
te animorum dissentionem ces-
fasse. Testantur illi quidem, sed
illi tantummodo, qui veteribus
fabulatoribus, Musicisque addi-
cti sunt; reliqui vero contradi-
cunt, neque
.
.

CAP. X.
 Quid de
 Thalesis,
 & Terpantri
 historiolis
 sciendum?

V.2. Inter voces αυτην, & το cernimus a librario vacuum interstitium fuisse relictum, quod alibi quidem designare videtur sententiae finem, & nostri finalis puncti loco fuisse adhibitum, ut infra in hac ipsa Col. v. 33 cernere est; heic tamen sententiam non esse abruptam contextus abunde declarat, uti etiam aliis in locis e.g. Col.VIII. v. 11, ubi item vacuum spatium interponitur. Vel ergo omnino otiosa huiusmodi interstitia dicemus, vel librarii ipsius imperitiae, qui sententias inter distandum disperse ignoraverit, ut interdum supervacanea sint interiecta, saepe etiam, ubi necesse erat interponi, minime adpareant, tribuemus. Sed de his satis in *Praeliminari Dissertatione*.

V.3. μονοι τελος αυτων ειναι Φιλοφροσυνη) Praecipuum, si non unicum conviviorum finem esse animorum conciliationem docet Plutarchus in exordio *lib.IV Convivialium*, ubi inter alia haec habet: εις δε συμπουσιον οι γε νυν εχοντες αφικωνται κτισσομενοι φιλος, εχ ηντων, η της ορας ευφρανοντες: qui sapiunt, in convivium veniunt non minus, ut sibi novos amicos parent, quam ut veteres exhiberent: & mox: ο γαρ συνδειανος εκ οψε, και οινε, και τραγηματων μονοι, αλλα και λογον κοιναος ηκει, και παιδιας, και Φιλοφροσυνης εις ευνοιαν τελευτωσης: quippe convivium non opsonii modo, & vini, & belliariorum particeps futurus venit, sed etiam sermonum, & lusus, & comitatis, quae in benevolentiam desinit. Docet autem heic Φιλιαν, amicitiam non stricte esse accipiendam, sed lato sensu, ut idem fit, ac ευνοια, benevolentia.

V.33. Λακεδαιμονιος) Quae de Thalete, & Terpandro a Lacedaemoniis iactabantur, oraculo scilicet fuisse olim adeitos, ut Musices ope civiles tumultus sedarent, nae Diogenes praeterire non debuit. Huiusmodi autem narrationum fidem elevare nititur Philodemus primo e Scriptorum dissonantia, tum ex ipsorum absurditate; tum denique, quo pacto, si quidem ipsis fides adhibenda sit, explicari queant, docet.

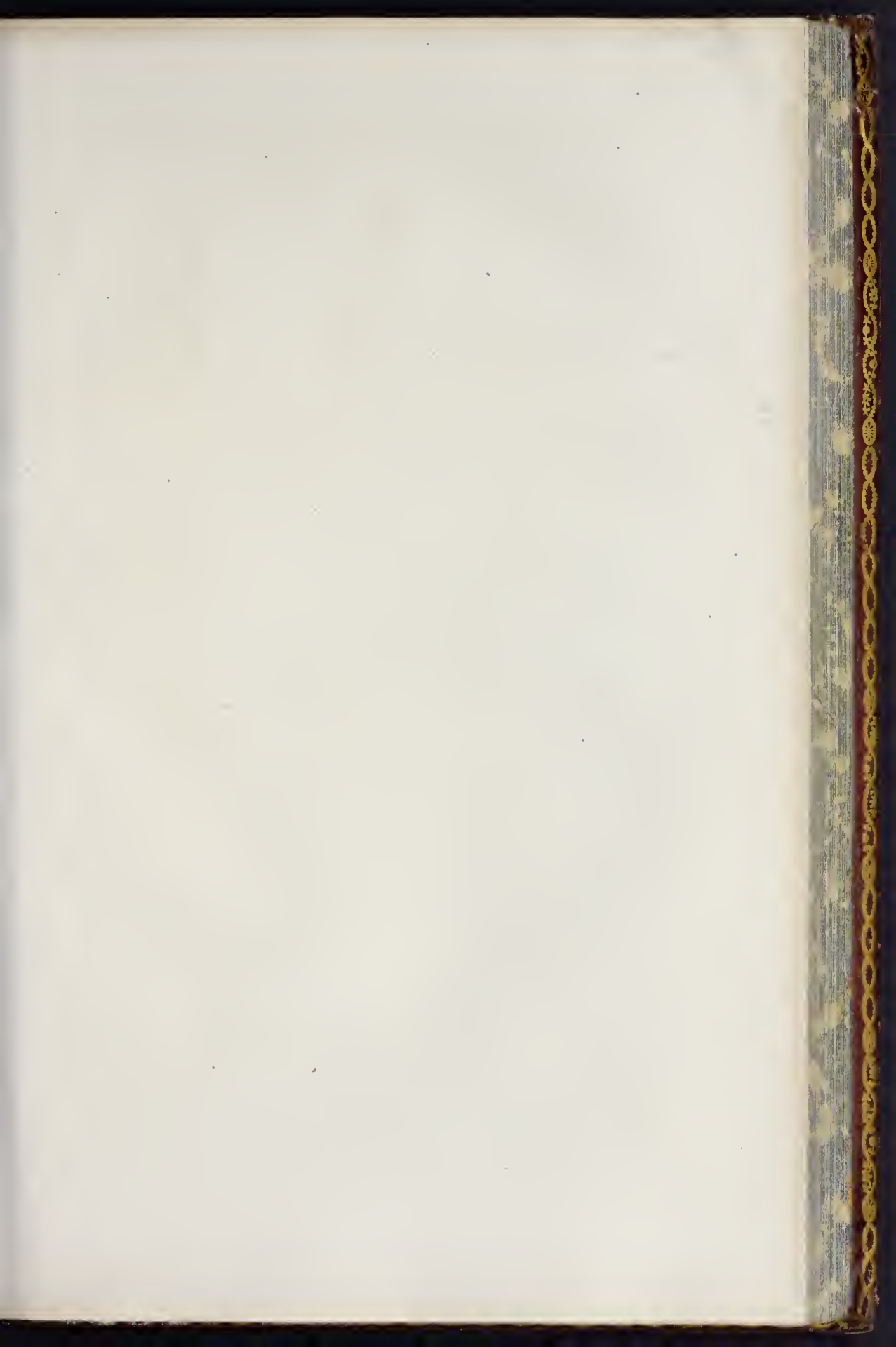
V.37. 38. Θαληταν) In originali legitur Θηληταν, & puncto confixum cernitur Ν, Nos autem, Conrectore quamvis invito, retinimus N, & refinximus Θαληταν. Nulli enim dubium, quin is, quem heic nominat Noster, sit Θαλης, five Θαλητας Cretensis, tum quia res ipsa, quae narratur, palam facit; tum etiam quia in sequenti Columna v. 17 denuo legitur hoc nomen, & licet pessumdatum, retinet tamen integram syllabam Θα. Praeterea cum Graeci in recto casu hoc nomen efferrent vel Θαλητας, vel Θαλης, norunt tyrones ex primo derivari quartum Θαληταν, ex altero vero Θαλην, vel Θαλητα, uti adnotat Scholiastes Aristophanis in *Nebulis act.I sc.2*; atque e Scriptorum locis, quae mox recitabimus, abunde constat. Inepte ergo sciolus Conrector expunxit N, quasi non bene efferri possit in quarto casu Θαληταν. Atqui Plutarchus cum de hoc Thalete Cretensi verba facit, eum fere semper dicit Θαλητας, & in quarto effert usque Θαληταν in *Lycurgi Vita*, & in *De Musica*, ut videre est in locis, quae mox adlegabimus: contra vero cum de Milesio loquitur, eum dicit Θαλης, & in quarto Θαλητα, & Θαλην, ut pluries in eius *Convivio Sapientum* observabis.

Thales autem iste Cretensis (sive ex Gnoſſo, sive ex Elyro, sive ex Gortyna Cretae urbibus, in hoc enim discrepant antiqui) fuit Παιητης λυρικων μελων, ut Plutarchus in *Lycurgi Vita*, & Musicorum modorum excellens inventor; ut proinde iure Meursius apud Suidam, ubi legitur Θαλητας Κρης ελυριος, emendarit λυρικος, quippe quia Suidas ipse illi tribuerit τα μελη. Eundem ut Poëtam, & Musicum eximium laudat Ephorus apud *Straab. lib.X*, & pluries Plutarchus in *de Musica*, & in *Lycurgi Vita*. Quid autem Lacedaemone egerit, vide in adnotatione sequenti.

V.36. πυδοχηρησον) En quomodo, Plutarcho teste, res vulgo ferebatur: haec enim in *Dialogo De Musica* refert Sotericus: Θαληταν δε τον Κρητα φασι καλα τι πυδοχηρησον Λακεδαιμονιος παραγωμενον δια μουσικης ιασασθαι, απαλλαξαι τε κατασχητος λομου την Σπαρτην, καδαπερ φασι Πρατinas: Thaletem autem Cretensem, adiunt, ex Ρυθμii Απολλινis oraculo aditum, Lacedaemoniis suo adventu remedium per Musicam adtulisse, & pestem Spartaе grassantem sedasse, ut *Pratinas* scribit. Eadem de fugata ab eo peste narrat Pausanias in *Attic. cap.XIV*, & Martianus Capella *De Nupt. Philolog. lib.IX*. Huiusmodi autem Spartaе grassantem pestem, non aliud quam civilem seditionem fuisse docet idem Plutarchus in libello *De Convenientissima Philosoph. cum Princip. Familiaritate*: η ην Λακεδαιμονιων φασιν πανευ επαδου, και παραμυθωμενος, ως Θαλης: vel Lacedaemoniorum seditionem pacare, ut Thales canendo, & hortando fecit; & explicatius in *Lycurgi Vita* rem narrat: ενα δε των νομιζομενων εν Κρητη σοφω

σοφῶν καὶ πολιτικῶν χαρίτι καὶ φιλίᾳ πείσας ἀπέστειλον (Σολῶν) εἰς τὴν Σπάρτην Θαλίταν ποιήτην μὲν δοκῶντα λυρικῶν μελῶν, καὶ προσχίμα ἴη τεχνῆν ταυτὴν πεποιμημένον, ἐργῶ δὲ ἀπὲρ οἱ κρατίσσι τῶν νομοθετῶν διαπραττομένων. Λογοὶ γὰρ ἦσαν εἰ ὄφαι πρὸς εὐπαιδείαν καὶ ἐμποσίαν ἀνακλήσεις διὰ μελῶν καὶ ῥυθμῶν πολὺ ἰσὺ κοσμίον ἔχοντων, καὶ καταστατικοί, ὧν ἀκρωμένοι κατεπραύοντο λεληθότως τὰ ἡδῆ, καὶ συνωκείοντο τῷ ζῆλῳ τῶν καλῶν ἐκ ἴης ἐπιχωρίστῃς τότε πρὸς ἀλλήλους κακοθυμίας· ὥστε τροπὸν τινα ἴσῳ Λυκίῳ προδοποιῶν τὴν παιδεύσειν αὐτῶν ἐκείνου: unum, qui Cretae inter sapientes, & artium civilium peritos numerabatur, gratia atque amicitia suadens nomine Thaletem Spartam (Solon) misit. Habebatur ille lyricorum carminum poeta, & in speciem hanc artem profitebatur, re autem vera praestantissimorum legislatorum implebat munus. Carmina eius orationes erant, quae ad parendum, & consentiendum incitarent ope modorum atque rhythmorum, in quibus multa inerat gravitas, atque delinimentum, quibus auditores moribus placidiores sensum reddebantur, coalescebantque inter se honesti ardore, intestinam, quae tum grassabatur, exuentes similitatem: itaque ille viam quodammodo Lycurga ad eos insituentos munivit. Ex his autem recitatis Plutarchi verbis Philodemo commentarius belle instruitur. Habes enim quomodo re vera Solonis rogatu Spartam Thales advenerit, & canendo utilia instillaverit praecepta, & ad concordiam induxerit. Vulgo autem res mysteriosius narrabatur; Apollinis oraculum quidam obtrudebant; quidam etiam seditionem pestis nomine obvelabant. Hinc non male Philodemus plenam fidem oraculo denegat, remque totam in dubium ex narrationum varietate revocat, & mox *Col. seq. λόγοις ἀδομένοις, sermonibus rationibusque, quae decantarentur, non Musicis modis vim suadendi dissidentes animos tribuit; & Col. XX v. 12, 13 aliquid huiusmodi διὰ λόγων κατασκευασμένων ποιητικῶς, per rationes poetice adornatas evenire tantum potuisse concedit.*

C

ΕΟΝΕ ΤΟ ΜΕΛΟΣ ΙΝΔΙΑΝ ΑΘΕΜΑ
 ΤΟΣΙ ΠΕΡΑ ΝΕΘΗ ΚΕΝΟΥ ΤΟΣΕ
 ΠΙΤΡΑ ΨΑΨΩΣΙ ΥΤΟΙ ΛΕΓΟΥΣΙΝ
 ΟΥ ΠΕΙΘΟΜΕΘΑ ΟΥΔΕ ΤΩ ΙΤΕΡ
 ΠΑΝΔΡΟΝ Κ ΤΑΜΑΝ ΤΕΙΑΝ
 ΚΕΚΛΗΣΘΑΙ ΠΡΟΣΚΑΤΑ ΠΑΥΣΙΝ
 ΕΜΦΥΛΙΟΥΣ ΤΑ ΕΨΩΣΑΝ ΚΑΙ ΤΑ
 ΝΥΦΟΛΛΟΙΣ ΤΑ ΦΩΝΩΣΙ ΠΕΡΙ
 ΤΟΥ ΤΩ ΤΩΝ ΜΛΟΥΣΟΛΗ ΠΤΩ
 ΟΥΤΟΣ ΔΕ ΣΧΕΔΟΝ ΜΟΝΟΣ Ν
 ΤΟΙΣ ΦΙΛΕΙΤΕΙΟΙΣ ΑΥΤΟΝ ΑΙ
 ΔΟΝ ΤΑ ΠΟΙΗ ΚΑΙ ΔΙΗΓΑΡ ΠΡΟ
 ΗΚΕΤΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ ΥΠΟΥ
 ΓΡΑΨΑΝΤΑΣ ΤΙΝΑ ΤΡΟΠΟΝ ΔΥ
 ΝΑΤΑ ΠΡΕΙΝΑ ΛΟΓΑ ΜΕΛΕ
 ΛΟΓΙΚΗΝ ΔΙΑΦΟΡΑΝ ΟΥΤΩ
 ΠΕΙΘΕΙΝ ΚΑΙ ΤΑΘΑΛΛΑ ΚΑΙ
 ΤΕΡ ΠΑΝΔΡΟΥ ΠΕΡΑΥΚΕΝΑΙ
 ΤΩΝ ΑΔΙΚΩΝ ΣΥΝΗΤΡΟΣ ΔΕ
 ΧΕΣΘΑΙ ΤΗΝ ΟΥΤΙ ΑΡΕΙΤΩΝ ΥΠΟ
 ΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΤΣΕΑΕΥΣ ΝΕ
 ΤΑΣ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΤΙΝΑΣ ΜΕΤΑ
 ΠΕΛΑΓΤΟΥΣ Ο ΑΡΤΥΤΑΣ ΚΑΙ
 ΜΥΡΟΤΤΟΥ ΑΙΜΑΛΛΟΙ Ε
 ΤΙΤ Λ Μ ΕΥΣΧΟΝΤΑΙ
 ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΣΩΝΕΙΝ ΑΛ
 ΛΑ ΔΗΚΑ ΣΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣ
 ΔΕ ΩΜΕ ΚΕΝΑΙ
 ΚΑΙ Λ ΚΕ ΔΑ Ο ΙΟΥΣ ΜΟ
 ΦΡΟΝΗΚΕΝ ΑΓΕΝΟΜΕ
 ΝΩΝ ΕΥΧΕΡΕΣΣΙΝ ΠΟΛΥΤΙ
 ΘΑΙΣΤΕΡΟΝ ΤΟΝ ΚΕΝ ΠΕΡΙ
 ΣΤΑΝ ΜΟΥΣΙ ΚΑΙ ΟΥΧ ΑΓΩΓΙ
 ΔΙΣ ΤΡΟΦΟΥ ΜΕΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕ
 ΡΙ ΤΑΥΤΑ ΜΑ ΔΕ ΚΕΛΕΥΘΟΝ
 ΤΑ ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΙΔΙΟΦΩΝ
 ΑΙΔΟΜΕΝΩΝ ΤΕ ΤΟΜΕΝΟΝ
 ΑΥΤΟΥΣ ΤΗΣ ΝΕΤΡΑ
 ΠΗΣΕΘΑΙ ΚΑΙ ΜΕΝΟΤΙ
 ΑΝΚΕΥΣ ΑΤΕΔΑ
 ΣΥΘΕΩΜΕ ΗΣΕ ΝΕΚΑΙ
 ΠΑΥΔΑΝΕΤΤΑ Ο ΗΣΕΙΝ
 ΕΧΑΜΘΑ ΜΕΤΙ ΠΡΑ
 ΤΙ Α ΝΤΑ ΤΑΧΑ
 ΤΑΧΑ

COL. XIX

ζουευσμενον δι' αναθεμα-
 τος (ειπερ ανεθηκεν ετάς ε-
 πιγραφας , ως ετοι λεγουσιν)
 & πειθομεθα , κ' εδε τῷ Τερ-
 5 πανδρον κατα μαντειαν
 κεκλησθαι προς καταπαυσιν
 εμψυλιου στασεως , αν και πα-
 νυ πολλοι συμφωνωσι περι
 τετε των μεσοληπτων .
 10 ετος δε σχεδον μονος εν
 τοις Φιλιτειοις αυτου α-
 δοντα ποιη . Και δη γαρ προσ-
 ηκε τες Φιλοσοφες υπο-
 γραφοντας τινα τροπον δυ-
 15 ναται παυειν αλογα μελη
 λογικην διαφοραν , ετω
 πειθειν και τα Θαλητες , και
 Τερπανδρος πεπαυκεναι
 20 των Λακωνων , η προσδε-
 χεσθαι την Συβαριτων υπο
 τ' Απολλωνος κελεσαν-
 τας γενεσθαι τινας μετα-
 πεμπτες οψαρτυτας , και
 μυροποισ . και μαλλον ε-
 25 πι τοις αν συνευωχωνται
 τα πολλ' , ου τῷ Φανειν . Αλ-
 λα δη , και στασιασμον προσ-
 δεχόμεθα πεπαυκεναι ,
 και Λακεδαίμονιους ὁμο-
 30 φρονηκεναι παραγενομε-
 νων , ευχερες εσθιν πολυ πι-
 θανωτερον , τον μεν περι-
 σπαν μεσοικαις ψυχαγωγι-
 αις προαιρεμενον , και πε-
 35 ρι ταυτα μαλιστα κελουον-
 τα γινεσθαι , και δια λογων
 αδομενων πειθομενον
 αυτες υπερ τον νυν προτρα-
 πησεσθαι . και μελομενον
 40 αν κελουσαι τες Λακωνας ,
 ως θεομανη , αναθεμα κατα
 παυσαν επιδημιον θησειν ,
 κεχαρισθαι δε την επιγρα-
 φην ταχα . . .
 45

quamquam eum se iactantem in ana-
 themate *legimus* (si tamen verum
 est illud anathema obtulisse , atque
 ut isti aiunt , inscripisse) , minime
 persuademur : neque eo argumento,
 quod Terpander ex oraculo advo-
 catus fuerit ad civilem dissentionem
 cohibendam ; etiamsi circa hoc quam-
 plurimi eorum consentiant , qui mu-
 sico sunt conrepti furore , atque hic
 fere solus eum canentem in phidi-
 tiis faciat . Enimvero opus erat , ut
 philosophi describerent , quonam pa-
 cto irracionales cantus rationabile dis-
 sidium cohibere valerent , atque ita
 tandem nobis persuaderent Thaletis ;
 & Terpandri cantus sedasse Lacones ;
 secus deberent recipere etiam Syba-
 ritarum fabulam , & credere Apol-
 linis hortamento advocatos fuisse co-
 quos , & unguentarios : & sane me-
 lius per istos epulae ut plurimum
 fiunt , quam per cantus . At etiam si
 admittamus seditionem cessasse , &
 Lacedaemonios concordem evasisse il-
 lis advenientibus , in promptu est , ac
 multo probabilior explicatio , illum
 quidem *Thaletam* coepisse prius mu-
 sicis oblectamentis illorum animos di-
 strahere , & ut in his maxime ef-
 fectum fuisse adhortatum , deinde per
 argumenta , quae canendo instilla-
 ret , ut ad sanam mentem redirent
 persuasisse ; atque , dum caneret , for-
 tasse Laconibus imperasse , tamquam
 divino furore percitum , ut dona-
 rium , post partam domesticam quie-
 tem suspenderent ; illos autem ob-
 sequutos fuisse inscriptione *posita* .

V. 1. δι' αναθεματος) De hoc Terpandri αναθεματι, cum addita inscriptione, in qua de sedato tumultu gloriaretur, nulla est apud veteres, quod sciam, mentio. Saltem eam nobis servasset Noster, ut procul dubio ab adversario fuerat adlegata! Interim animadvertite scriptum esse αναθεμα cum e pro donario: nisi velis & hoc librarii nostri imperitiae tribuere.

V. 4. Τερπανδρον) Terpander Derdenis filius Antissae in Lesbo natus, Musicus celeberrimus, de quo inter veteres meminerunt Marmora Oxoniensia Arundell. ep. 35, Strabo lib. XIII, Athenaeus lib. XIV, Euclides Introduct. Harmon. Nicomachus Gerasenus Harm. Manual. lib. II, Boëtius lib. I, Aelianus Var. Hist. lib. XII, Clemens Alexandrinus Str. I, Suidas in Histor. Porphyrius in Ptolem. & passim Plutarchus, aliique, quos citat Fabricius Bibl. lib. I cap. 34, qui fere omnes seditionem ab eo Musicos ope Spartaee sedatam testati sunt. Veterem lyram quadrichordem tribus fidibus adiunctis septichordem fecisse memorant Strabo lib. XIII, & Euclides Introduct. Harm. recitantes carmina ipsi Terpandro adscripta:

Ἡμεῖς τοὶ ἑβραγγηρὸν ἀποσπέρξαντες αἰδοῦν
Ἑπτατόνῳ φερμυγγί νεὺς κελადήσομεν ὕμνους.

Concepto nervis quatuor nos carmine missis

Rite lyra heptatono nuperos modulabimur hymnos:

Κιθαρωδικὸς νόμος eum concinnasse auctor est Plutarchus, Pollux, & Suidas; atque hinc heroica scripsisse carmina eruit idem Plutarchus in *De Musica*: πεποιται δὴ τῷ Τερπανδρῷ καὶ προοίμια κιθαρωδικὰ ἐν ἐπέσι· ἐτι δὲ οἱ κιθαρωδικοὶ νόμοι οἱ παλαι εἰς ἔπων συνίσταντο, Τιμόθεος ἐδηλώσε: fecit etiam Terpander prooemia citharoedica in heroicis carminibus; quod autem citharoedici nomi antiquitus heroicis versibus constiterint, Timotheus declaravit. Narrat praeterea Plutarchus in *Lacon*. Insistit. eum ab Ephoris aliquando multatum his verbis: τὸν Τερπανδρὸν ἀρχαϊκώτερον οὐτὰ καὶ ἀριστον τῶν καθ' ἑαυτὸν κιθαρωδῶν, καὶ τῶν ἱρακίων πράξεων ἐπαινετὴν ὁμῶς οἱ Ἐφόροι ἐξημῶσαν, καὶ ἴην κιθαρὰν αὖτις προσεπατάλευσαν Φερσίους, ὅτι μίαν μόνην χορδὴν εὐεταίε περισσότερον τοῦ ποιητοῦ Ἰησ Φωτῆς χάρην: quae sic Xylander vertit: Terpandrum admodum vetustum citharoedum, ac sua aetate fidicinum principem, heroicorumque facinorum laudatorem Ephori multarunt tamen, citharamque ei adentiam in publicum adfuerunt, quod una tantum chorda amplius intendisset vocis variandae gratia. Atqui eruditi Marmorum Oxonicensium Interpretes Lydiatus, & Prideaux cum lineam quinquagesimam *Marm. I Arundelliani*, ubi de Terpandro, sic legissent: καὶ τὴν ἐμπροσθε διμῶ διὰ μὴ μετεξήση, explicassentque: & coram populo actionem depulit, falsum Plutarchum fuisse clamarunt: eisque subscribens eruditissimus Corfinius in *Fastis Aetiacis Olymp. 34* ait: Itaque Terpander, cum lyram quatuor solum chordis haecenus instructam invenisset, septichordem fecit, adeoque Lacedaemone accusatus fuit, quod severioribus Musicae legibus abrogatis molliorem invexisset. Plutarchus (*Insit. Lac.*) quidem Terpandrum a Lacedaemoniis multatum memorat; sed Oxoniensis Chronici Auctor absolutum dicit. Ac certe quidem septiformis Terpandri lyra semper a Lacedaemoniis recepta, ipseque Lyricus maximo in pretio habitus fuit; ut proinde Lacones ipsi severo decreto, quod a Boëtio (*De Musica*) conservatum fuit, Timothei audaciam compresserint, qui Terpandri lyrae quatuor nervos alias adiecerat. At nimium, quanta hac in emendatione, & interpretatione viri doctissimi peccarunt. Principio minime animadverterunt Plutarchum de μίᾳ μόνῃ una sola chorda lyrae addita Terpandrum damnatum narrasse; quando ipsi, quasi de tribus veteri lyrae superadditis ille loquutus esset, falsi arguunt. At quo tandem teste? Num Arundelliano marmore? minime quidem, sed ipsorummet verbis, quae temere invito marmori adscribunt. Quare integram linearam 49 & 50 periocham describamus; in ea enim tota supplenda, atque commentanda parum feliciter Critici, alioquin doctissimi, processerunt. Sic igitur typographicis formis (utinam aere cum exactissimis lacunarum interstitiis quantivis pretii marmora delineata exhibuissent!) in Londinensi ann. 1732 editione impressa legitur: ΑΦΟΥΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣΟΔΕΡΔΕΝΕΟΣΟΛΕΣΣΒΙΟΣΤΟΥΣΝΟΜΟΥΣΤΟΥ Α ΩΝ Δ ΟΥΣΘΑΙΑΥΔΗΤ ΛΗΣΕΚΑΙΤΗΝΕΜΠΡΟΣΘΕΜΟΤΑΔΙΚΗΝΜΕΤΕΣΤΗΝΣΕΝ &c. Iam vero Seldenus ommissa priori lacuna legit: κλησε καὶ τὴν ἐμπροσθ' ἐμῶ διὰ μὴ μετεξήση, & vertit: tibiis cecinit, & actionem coram me depulit. Ipse tamen subdit: *De Terpandro hoc dici nemo sanus putet, quid enim cum Terpandro auctori nostro, qui quadrigentis, aut circiter postea annis vivit? Libenter ἐπιχω* haec. Nec coniectura, quam mox profert, tanto viro est digna. Palmerius vero incassum se torsisse Seldenum ait, & sic totam periocham legit: ἀφ' οὗ Τερπανδρὸς ὁ δερδενεὸς, ὁ Λακωνεὺς τρεῖς νόμους τρεῖς λύρας καὶ αὐτῶν ἐδιδάχθη, ἐς καὶ ἀλλήταις συνελήθη, καὶ

και την εμπροθεσμεν δικην μετασθησιν. Vertit igitur: ex quo Terpander Dardenei filius Lesbios nomos lyricos, & auleticos docuit, quos cum tibicinibus simul tibiis cecinit, & legem rhythmū immutavit. Vult enim, nescio quo pacto, ut εμπροθεσμεν δικη sit heic lex rhythmī. Thomas vero Lydiatus totam lectionem recipit, sed mavult, Pridaouxio probante, legere εμπροσθε δημου; & vertit: coram populo actionem depulit. Atque haec est marmoris auctoritas, quam & Plutarcho, & Polluci opponunt. Principio igitur ex marmoris a se restituti fide eum nomorum lyricorum, & auleticorum auctorem faciunt, contra quam Pollux lib. IV sect. 65 ait errare eos, qui nomos auleticos Terpandro tribuunt: σφαλλονται δε οι και αποθετοι προσιδετες αυτα και σχηματα· ετοι γαρ αυλητικοι: falluntur ii, qui etiam (nomos) Apothetum ipsi tribuunt, & Schoenionem: sunt enim ipsi nomi auleτικοι: quod didicerat fortasse Pollux a Plutarcho, qui libro De Musica facit Clonam apotheti & schoenionis auctorem. Quare ipsum castigandum esse pronunciat Palmerius, quia eos non errare adserit hoc loco marmor. Maeste. At enim Suidas cum Plutarche consonat, quippe solos nomos lyricos illi tribuit: και νομος λυρικος πρωτος εγραψεν. Plutarchus vero disertissime illi auleτικούς nomos abiudicat, quos mox a Clona eius imitandi studio inventos docet in De Musica: τον Τερπανδρον κιθαρωδικων ποιητην οντα νομων ... εδειν εν τοις αγωσι· αποφηται δε τετον ονματα πρωτων τοις κιθαρωδικοις νομοις· ομοιος δε τω Τερπανδρω Κλοναι τον πρωτον συνταραμενον τες αυλωδικους νομος: Terpantrum citharodicorum nomorum inventorem in certaminibus cecinisse, eumque primum nomina citharodicis nomis imposuisse: Clonam deinde, aequae ac Terpander, tibicinum nomos instituisse. Et ne ulla relinqueretur dubitandi occasio paulo infra subdit: οι δε της κιθαρωδικας νομοι προτιρον πολλω χρονω των αυλωδικων κατεσθλησαν επι Τερπανδρω: citharodicae autem artis nomi multo tempore ante tibicinum nomos constituti sunt a Terpandro. Illud autem multum tempus Plutarchi ipsius opinionem respicit, qui Terpantrum longe antiquiorem, quam re vera fuit, putavit; ut infra ad v. 17, 18 demonstrabimus. Igitur quidvis aliud exculpi a marmore debuerat, quam quod Terpander τες νομος τες λυρας και αυλων docuerit. Deinde vero nimis audax, & importuna est marmoris conrectio in altera linea, ut pro μου reponant δημε, atque hinc a populo absolutum velint Terpantrum contra Plutarchi fidem: quasi vero Plutarchus ignorare potuerit Terpantri lyram septichordem vulgo apud Laedaemones fuisse receptam, cumque ait ob unam tantum chordam ab eo interfectam fuisse multatum, de tribus veteri tetrachordo adiunctis loquatur. Quid si aliter marmor quam minima adhibita vi ad eam lectionem restitui queat, quae & Plutarcho, & Polluci, aliisque veteribus omnino consonet? Ergo experiamur: αφ' ου Τερπανδρος ο Δερδενος ο Λεσβιος τες νομος τοις κιθαρωδικας ευθων προς ομοιΟΥΣΘΑΙ ΑΥΛΗΓας εξεκλησε ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΜΠΡΟΣΘΕ ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΜΕΤΕΣΤΗΣΕΝ. Vides, ut nullo fere extantium in marmore elementorum detrimento per nos legi possit; tantummodo enim pro ΜΟΥΣΙΚΗΝ reponimus ΜΟΥΣΙΚΗΝ, illud vero Δ, quod ante ΟΥΣΘΑΙ marmoris exscriptores viderunt, esse potest dimidium τς Μ, quod est in integra, voce εμεισθαι. Sententia ergo erit: Ex quo Terpander Dardenei filius Lesbios nomis citharodicis inventis ad sui imitationem tibicines excitavit, & veterem Musicam immutavit. Si ita legas, profecto nihil in marmore invenies a reliquis Scriptoribus dissonum. At queres, quo tandem pacto stare poterit, quod Plutarchus narrat Terpantrum ab Ephoris multatum ob unam solam chordam lyrae superadditam? siquidem Terpander ipse, ex communi antiquorum consensu, septichordem lyram Spartam primus invexerat (sive eius esset auctor, sive ab Orpheo adepisset), nomosque instituerat ipsi lyrae aptos, qui communi plausu Laedaemone obtinuerunt, & summa cum religione diu fuerunt retenti. Id quidem in confesso esse Plutarcho existimamus, qui post adlata a nobis verba, quibus Terpanthro multam ab Ephoris inrogatam narrat, statim subdit: Τριμωδω δε αγωνιζομενω τα Καρνια εις των Εφορων μαχαραν λαβων ηρωτησεν αυτοι, εκ ποτερε των μερων αποτεμοι τας πλειω των ΕΠΤΑ χορδων; Timotheo vero in Carneis decertante Ephorum unus adrepto cultro eum interrogavit, ab utra parte vellet abscindi chordas, quae plures essent, quam SEPTEM? Ergo septem lyrae chordas per ipsum Plutarchum recipiebant Laedaemones. Si igitur Xylandri versionem retinere velis, dicendum foret, multatum ab Ephoris Terpantrum non ob septimam (multoque minus ob tres) additam, sed ob octavam, quam ipsemet postea τς πικιλω της Φωνης χαρι, vocis variandae gratia superaddiderat. Plutarchus ergo heic Terpanthro adscriberet, quod alii Pythagorae tribuerunt, octavam nempe chordam lyrae addidisse, ut videre est apud Bryennium lib. I sect. I. Sed quis tam immane σφαλμα in Plutarcho suspicaretur? Verte igitur commodius fideliusque ea verba: μιαν μοτην χορδην ενετεινε περισσοτεραν, sic: unam solam chordam intendit vehementiorem, sive vehementius (si quam minima mutatione legas περισσοτερον) h. e. acutius. In-

ten-

tendendo enim magis chordam, acutior, ut nemo ignorat, sonus exculpitur: idque ad variandam, quod Plutarchus subdit, cantilenam valere Musici norunt; uno enim addito hemitonio statim modus variat. Hanc igitur innovationem ipsi crimini verterunt Ephori, adeoque damnarunt. Et quidem non unus Plutarchus eum damnatum narrat, sed etiam innuit Athenaeus *lib. XIV cap. 6*, ubi narrat gloriatos olim Spartanos fuisse, se ter corruptam Musicam servasse, tres ἤδη σεσάκεται διαφθειρομένη: consentiente scilicet historia, ut ibidem anodat Casaubonus, quae in tres Musicos Terpandrum, Timotheum, Phrynidem animadversum testatur. Boëtius ergo unus erravit, qui *lib. I De Musica cap. 20* scripsit: Septimus nervus a Terpandro Lesbio adinventus est secundum septem scilicet planetarum similitudinem. Quam enim harmoniam a quinto nervo, quem addidisse narrat Chorebum, vel a sexto, quem tribuit Agagnidi, expectarent Mufices periti? Veteri igitur tetrachordo non minus, quam tres chordae superaddi debuerant, ut duo simul iuncta tetrachorda existerent; quod nempe fecisse Mercurium, sive Orpheum, sive Terpandrum veteres narrant. In hoc ergo castigandum Boëtius, non autem in eo, de quo Fabricius loco nuper citato, ubi sic ipsum redarguit: rectius fortasse septimum tonum dixisset: nam τριχορδῶ etiamnum lyra, sed ἑπταχορδῶ usum testatur Plutarchus. At bona eius venia ipse Plutarchi mentem non bene est adsequutus, ait enim ille in *De Musica*: καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ πάσις οὐκ ἀπειρὰς ἔχοντες πασῶν τῶν ἀρμονιῶν ἐπὶ αὐτῶν ἐχρησάοντο· ἢ γὰρ ἡ ἀγνοία τῆς τοιαύτης ἀνοχορδίας καὶ ὀλιγοχορδίας αὐτοῖς αἰτία γέγονται, ἢ δὲ ἀγνοίαν οἱ περὶ Ὀλυμπίου, καὶ Τερπανδρῶν, καὶ οἱ ἀκολουθησάσις ἢ Ἰσίων προαιρέσει περιεῖλον τὴν πολυχορδίαν τε, καὶ ποικιλίαν. Μαρτυρεῖ γοῦν τὰ Ὀλυμπίου τε, καὶ Τερπανδρῶν ποικιλία, καὶ τῶν τῶν τοῖς ὁμοιοτροπῶν παλίων· τριχορδα γὰρ ὄντα καὶ ἄλλα διαφέρει τῶν ποικιλῶν καὶ πολυχορδῶν, ἃς μὴδὲν δύνασθαι μιμησάσθαι τοῖς Ὀλυμπίου τροπῶν, ὕστερον δὲ τῆς ἐν τῷ πολυχορδῶ τε, καὶ πολυτροπῶν καταγενομένης: sed & veteres omnes nullius imperii harmoniae, tamen usi quibusdam modo sunt: neque enim ignoratio tantas angustias, & paucitatem chordarum peperit apud illos: neque inscitia factum est, quod Terpander, Olympus, eorumque sectatores multitudinem nervorum & varietatem susulerunt: atque hoc arguunt Olympi, Terpantri, & aliorum, qui modum eundem tenuerunt, carmina omnium. Haec enim cum tribus tantum fidibus contineantur, & simplicia admodum sint, omnibus variis, & multas chordas requirentibus praesent; ita quidem, ut Olympi modum imitari nemo possit, inferioresque eo omnes sint, ubi se ad multiplicem, & multis chordis opus habentem modulationem contulerunt. Carmina igitur Terpantri, Olympi, & aliorum eius aetatis per Plutarchum erant τριχορδα, non autem lyra, quae ἑπταχορδος, sive ἑπτατονος, iam erat; ut Fabricius discere poterat ex ipsis, quae adlegat Euclidis, Strabonis, & Nicomachi testimoniis. Sed de his haecenus, quae instituti nostri non sunt.

V. 8. πολλοὶ συμφωνῶσι) Constanti nempe scriptorum traditione Terpander civilem seditionem sedasse ferebatur, contra quam de Thalete, de quo varia erat fama; ut abunde iam docuimus.

V. 11. 12. μῶνος ἐν τοῖς Φιλίταισι) Exurgendum duximus a voce Φιλίταισι, quae cernitur in αὐτογράφο, primum ε, quod amanuensis errore huc inrepsit. Constat enim scribi posse Φιλίταια, Φιλίταια, & Φιλίταια; ita ut εἰ nunquam sit in altera syllaba. Sed cum Noster pro δ reposuerit λ, itaque derivavit non a Φεῖδῶ, sed a φίλος, ne in prima quidem syllaba adpingenda erat diphthongus εἰ. Et quidem controversum fuisse huiusce vocis etymon tradit Plutarchus in *Vita Lycurgi*: τὰ δὲ συσσιτία Κρήτες μὲν ἀνδρεία, οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲ Φιλίταια προσαγορεύουσιν, εἴτε ὡς φίλιας καὶ φιλοφροσύνης ὑπαρχόντων, ἀπὸ τοῦ δὲ λαμβανόντες, εἴτε ὡς πρὸς εὐτελείαν καὶ Φεῖδῶ συνέλιζόντων· οὐδὲν δὲ καλῶναι τὸν πρῶτον ἔξωθεν ἐπικλιθεὶς Φθογγῶν, ὡς περ ἐπὶ Φασίν, ἐδίτων παρὰ τὴν διαίταν καὶ ἐδάην λεγομένων: convivia Cretes Andria, Laedaemonii Phiditia nominant, vel quod amicitiam & benevolentiam conciliant, (scilicet a voce φίλος) pro λ reponentes more suo δ, vel quod ad frugalitatem adfuesciant, & ad parsimoniam a voce Φεῖδῶ deducentes: nihil etiam vetat dicere, primam litteram fuisse superadditam, ut aliqui volunt, quippe ἐδίται ab ἐσθί ταῖς scilicet & convivium appellarent; φθογγος enim heic non est vox, ut putavit Xylander, sed littera, ut vidit Stephanus in *Thesaurō*. Verum, nescio, quomodo haec Plutarchi verba Vir cl. citet, ut probet φθογγῶν pro vocali littera aliquando sumi, licet alibi etiam pro consona adcipi fateatur; in Φιλίταισι enim prima non est utique vocalis. Atque haec de scriptura. De Phiditiorum autem apparatu, si lubet, consule locupletissimum Athenaei locum *lib. IV cap. 8* ubi Dicearchi auctoritatem recitat.

Quod autem ad Philodemi sententiam adtinet: Is cum dixisset omnes μουσολήπτες in enarranda Terpantri historia convenire, subdit ipsum fere unum Diogenem diversum ab aliis abuisse in eo, quod Terpantrum in Phiditiis canentem fecerit; alii enim id reticuerant.

Unde

Unde autem Diogenes id didicerit, plane nescimus; attamen suspicio est ex iisdem Pindari carminibus arguiffe, quae Athenaeus recitat *lib. XIV cap. 9*: ut probet: τον Τερπανδρον αντιΦθογγον ευρειν τη παρα Λυδους πηκτιδι την βαρβιτον: Terpantrum respondentem invenisse Lydiae peccidi barbiton. Sunt autem carmina: τον ρα Τερπανδρος ποθ' ο Λεσβιος ευρε πρετος εν Δειπνοις Λυδιον ψαλλον αντιΦθογγον υψηλας ακουαν πηκτιδος, in quibus nullus dubito, quin legendum sit Λυδια ψαλλον αντιΦθογγον, & proinde vertenda: quam (βαρβιτον) Terpantrum olim Lesbius invenit primus IN COENIS Lydio fidium cantui respondentem, cum acutam peccidem audivisset, υψηλας enim heic non sublimis, ut Dalechampius vertit, sed altum sonum idest acutum reddentem, qualis erat peccidis, ut apud Gregorium Nanzianzenum: Φωνη υψηλοτερα est vox elatior. In eam nempe suspensionem nos traxit Philodemus ipse, qui Columna sequenti v. 9. nescio quod Πυδαρειον, Pindari carmen, procul dubio ab adversario adlegatum, commemorat. Vide, quae ibidem adnotabimus. Ceterum & Suidas proverbio μετα Λεσβον εδνη diferte tradit Terpantrum a Lacedaemoniis dissidentibus adcitum in συσσιτιοις cecinisse.

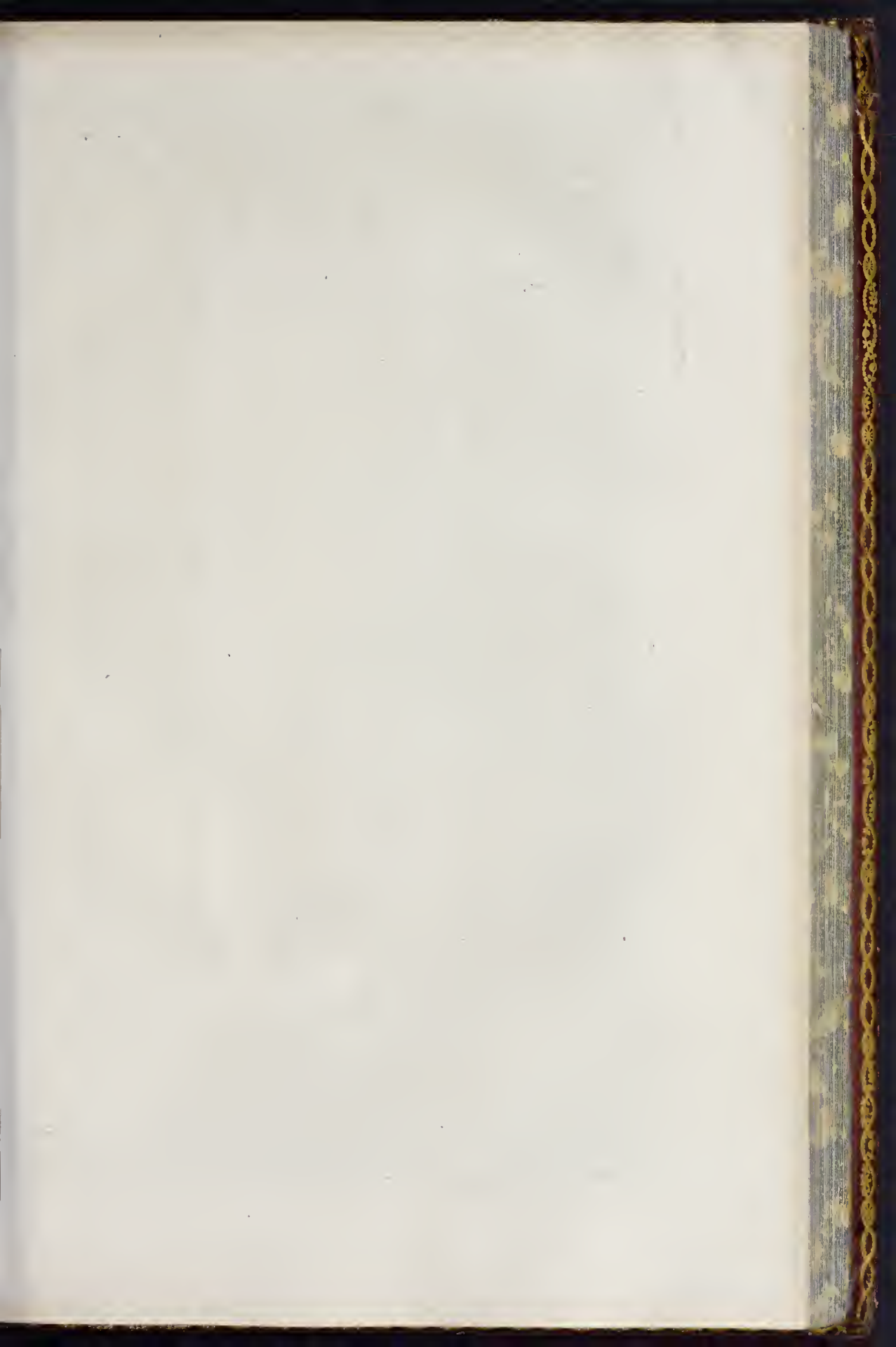
V. 14. 15. 16. τινα τροπον δυναται παναν αλογα μελη λογικη διαΦορα) Id quasi in confesso erat apud omnes. Hinc Theophilus apud Athenaeum *lib. XIV cap. 5* inter alia de Musica praedicat: τα ηδη παιδευει, και τος θυμοιδεις, και τας γνωμας διαΦορας καταπραυνει: mores format, iracundos, & mente discordes compescit. At enim Philosophici esse pensit ait Philodemus inquirere, quoniam pacto Musici modi, qui sunt quid irrationale rationalium animorum discordiam sedare valeant, atque tum demum persuaderi de huiusmodi narrationum veritate. Adstruit ergo cum id impossibile esse, tum de eo inquirendo veteres Philosophos distulisse. Et quidem Aristides Quintilianus *De Musica lib. II* cum ad explicandum adgreditur τοις ευθμοι κατορθωσσι τα της Φυσεως παθηματα; quinam rhythmi naturae vitia sint emendaturi? subdit: λεξω δη τα μεν παλαιοις τισιν ειρημενα, τα δε εισετι νυν σιωπηθετα, ουτ' αγνωσια των συγγραΦεων, οτε βασιλεια: αλλα γαρ τα μεν υλοις εν συγγραμμαι καταταττετο, τα δε απορητοτερα ταις προς αλληλας ομιλιας διεωζετο: dicam autem quaedam veteribus nonnullis dicta, quaedam ad hoc usque tempus silentio praetermissa, nec scriptorum ignorantia, nec invidia. . . . etenim alia scriptis ipsi inferebant, abstrusiora vero familiaribus colloquiis reservabant. Pluribus deinde eam disputationem profecquitur inter quae sic habet: οτι μεν ψυχη κινεται φυσικως υπο της δι' οργανων μουικης, απαντες μεν ισαι. . . . ως αρμονια τις η ψυχη και αρμονια δια ρυθμων, και μεν τοι και η κατα μουικην αρμονια δια των αυτων αναλογων συστασα, κινεμενων δη των ομοιων, και τα ομοια παθη συγκεται: nam Musica, quae instrumentis fit, naturaliter animum moveri omnes norunt. . . . quippe animus est harmonia quaedam, & quidem harmonia per rithmos existens; quae vero in Musica est harmonia cum per casum proportionales constet, motis similibus, etiam similes affectiones simul moventur. Sed aliter eam quaestionem absolvet Galenus *lib. IX de Hippocratis, & Platonis Dogmatis*: ερωτησω γαρ επι τωτο της απο τη Χρυσιππυ. Διαμον ο μουικος αυλησδι παραγωγικος αυλωση το Φρυγιον κεναις ισων οινμενοις, και μακρια αττα διαπραττομενοις εκλευσε αυλωση το δωριον: οι δ' ευθμοι επαυσαντο της εμπληκτικης φορας: ο γαρ διητη τας δοξας τη λογικη μεταδιδασκονται προς των αυληματων, αλλα το παθητικον της ψυχης, αλογον υπαρχον, επεγειροται τε, και προαινοται δια κινήσεων αλογων: τω μεν γαρ αλογω δια των αλογων ητε αφειεια, και η βλαβη: τα λογικω δε δια επιστημης τε και ευμαθιας: nam qua de causa effectum est, obsecro (ita enim Chrysippeus percontabor), ut simul ac Damon Musicus tibiae, quae adolescentibus quibusdam temulentis, insanaeque agentibus Phrygium canebat, mutare modum in Dorium iussit, continuo illi a temerario impetu desisterint? Non enim rationalis facultatis opiniones dedocere, ac mutare cantilenis valeamus; sed affectibus obnoxia animae pars, cum sit irrationalis, ipsa sane motibus irrationalibus & excitari, & sedari potest. Ita enim natura comparatum est, ut irrationale ab irrationalibus, rationale a scientia, & inscitia vel utilitatem, vel detrimentum adipiscantur. Quae sane responsio, si ob oculos Philodemus habuisset, sedere Epicureo aliquatenus poterat, utpote qui αλογον animae partem admitteret. Tractat etiam huiusmodi quaestionem Plutarchus *lib. de Virtute Morali*.

V. 17. 18. τα Θαλητη και Τερπανδρου) Cum Philodemus iterum Thaletem Terpanthro praeponat, indicium est, alterum altero antiquiorem censuisse: cuius auctoritati omnino standum esse arbitramur, quidquid contra sentiat Plutarchus, qui semper Terpantrum, ut antiquissimum nominat, & usquequaque Thaleti anteponit; imo apertissime in *De Musica* scribit: η μεν ουν πρωτη καταστασις των περι την μουικην εν τη Σπαρτη Τερπανδρου κατασκευαστος γεγονενται, της δευτερας δε Θαλητας τε ο Γορβιος, και Ξενοδαμος ο Κυθηριος κ. τ. λ. prima proinde Musicae constitutio Spartaefacta est a Terpanthro, secundae auctores fuerunt Thaletas

Gortynius, & Xenodamus Cytberius. Et iterum: προτέρα μὲν γὰρ ἢ Τερπανδρὸς καινοτομία καλὸν τινα τροπὸν εἰς τὴν μουσικὴν εἰσηγάγεν. Πολυμήθεος δὲ μετὰ τοῦ Τερπανδρείου τροπὸν... ἄσπαστος καὶ Θαλτίας, καὶ Σακάδας: primum enim Terpantri nova molitio venustum quemdam modum in Musicam innoxit: Polymnestus vero post Terpantri modum... ut, & Thaletas, & Sacadas. Et in eadem fortasse opinione versatus est Aelianus, qui in *Var. Hist. lib. XII cap. 50*. Terpantrum Thaleti, & Tyrtaeo praeponit; & Nicomachus Gerafenus, qui *lib. II Orphei* supparem facit. Sed hisce procul dubio fraudi fuit Glaucus Italicus, qui ut Plutarchus in eodem Dialogo *De Musica* refert, in quodam libro de veteribus Poëtis & Musicis priorem eum Archilochō pronuntiavit: ait enim ipsum secundum extitisse post eos, qui primi tibiis canere instituerunt: καὶ τοῖς χρόνοις δὲ σφόδρα παλαιὸς ἐστὶ πρεσβύτερον γούν αὐτοῦ Ἀρχιλοχοῦ ἀποφαίνεσθαι Γλαυκὸς ἐξ Ἰταλίας ἐν συγγραμμάτι τινι τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ μουσικῶν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν δευτέρου γενέσθαι μετὰ τῶν πρώτων ποιησάντας αὐλαδίας. Glauco igitur auctoritati adquefescens vir immensae lectionis Plutarchus non adtendit ad ea, quae ipsemet alibi scripserat. In *Laconicis* enim *Institutiis*, quamquam Τερπανδρὸν ἀρχαιώτερον sibi constans pronunciat, factō tamen, quod ibidem narrat, eum a tam remota antiquitate deturbat, utpote quem scribit ab Ephoris multatum, quod unam tantum citharae chordam intendisset: at qui Ephori longe post Lycurgum, cui aequalem fuisse Thaletam alibi scripsit, sunt instituti, h. e. annis circiter triginta supra centum, rege Theopompo, ut ipsemet in *Vita Lycurgi* docet. Quae epocha parum certe distat a Carneorum institutione, quae Olympiade XXVI facta est, in quibus Terpander primus victor fuit, ut Athenaeus tradit *lib. XIV cap. 9*: ὅτι δὲ καὶ Τερπανδρὸς ἀρχαιότερος Ἀνακρεόντος δηλοῦν ἐκ τῶτων τὰ Καρνεῖα πρῶτος παλίων Τερπανδρὸς νικᾷ, ὡς Ἑλληνικὸς ἴσθρει, ἐν δὲ τοῖς ἐμμετροῖς καρνεονικαῖς, καὶ τοῖς καταλογαδῶν ἐγενέσθαι δὲ ἡ θέσις τῶν Καρνεῶν παρὰ τὴν ἕκτην καὶ εἰκοστὴν Ὀλυμπιάδα, ὡς Ζωσίμος φησὶν ἐν τῷ περὶ χρόνων: *Anacreonte* vero Terpantrum esse vetustiore, hoc argumento est, quod in Carneis omnium primus vicerit, ut scribit *Hellanicus* in suis metris, singillatim recensens in Carneis vicetoriam adsequutos. Sunt autem dies festi illi vicefima sexta Olympiade instituti, ut ait *Zosimus* libro *de Temporibus*. Neque ab ea aetate nimis distant Auctor Chronici Arundelliani, qui eum Archonte Dropulo, & Eusebius in suo Chronico, qui iuxta Scaligeri editionem anno ante Christum 675 floruisse dicit. Subdit etiam Athenaeus Hieronymi testimonium, qui Terpantrum Lycurgo aequalem fuisse scripsit, sed procul dubio Hieronymus Terpantrum cum Thalete memoriae lapsu confudit.

V. 20. τῶν Συβαρείτων) Supple ἱστορίαν. Huiusmodi autem historia, quam satis obscure indicat Noster, eadem, ni fallor est, quam tradit Athenaeus *lib. XII cap. 3*: ὁ παρὰ τοῦ θεοῦ χρῆσιμος συμπαραρξῆναι πάντας (Συβαρείτας) ἐκτροφῆσαι, καὶ ποιήσας ζῆσαι ὑπὲρ τῶν μετρῶν ἐκλελυμένως: *Dei oraculum incitasse omnes (Sybaritas) ad delicate vivendum, & supra modum voluptate dissolutos*. Huic enim oraculo ut parerent, quid aliud facerent, quam coquos, & unguentarios adire?

V. 32. 33. περισπᾶν μουσικαῖς ψυχαγωγίαις προαίρημενον) Id sane ne Musicae quidem laudatores diffitebantur; ut scilicet Musica auditores oblectando ab aliis cogitationibus distraheret, & ad ea, quae insinuari vellent, adtraheret. Id disertè docet Aristides Quintilianus *lib. II De Musica*, & auctoritate Platonis confirmat, quare concludit: πάσης γὰρ παιδεύσεως ἡτοι δια πάθης, ὡς τῆς ἀπο νόμων, ἢ δια πάθης, ὡς τῆς ἐν ὀμιλίαις τὰς προτροπὰς ποιήμενης, ἀμφοτέρως ἢ μουσικῆ κρατεῖ, καὶ λογῶ, καὶ μελῆι τὸν ἀκροατὴν δαλῶμενη, καὶ ποικίλαις μεταβολαῖς φωνῆς τε, καὶ σχημάτων ἐς οικειότητα τῶν λεγομένων ἐπισπᾶμενη: eum enim omnis instructio aut per animi commotionem, uti quae per nomos fit, aut per suasionem, ut quae fit in colloquiis, adhortationes faciat, utramque Musica tenet, tam sermone, quam cantu auditorem in servitutem redigens, variisque & vocis, & figurarum mutationibus ad eorum, quae dicuntur, familiaritatem adtrahens. In quibus verbis animadvertere licet, commotionem quidem Musicis modis adscribi, persuasionem vero proprie sermonibus adtribui: id quod probare nititur Philodemus, quasi adversariū omnem suadendi vim uni Musicae tribuerent.

ΤΟΥΣ ΕΤΙ ΑΓΩΝΕΘΕ
 ΕΤΕΡΟΝ ΟΤΕΡ ΑΝΔΡΟΣ ΤΟΥΣ
 ΔΕΛΑΚΩΝΑΣ ΑΤΣΘΕΙΝ ΠΡΟ
 ΑΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΙΜΙΑΝΤΕΙΩ
 ΚΑ ΛΟΓΩΙΑΙΣ ΠΡΟΑΧΘΕΝ
 ΑΓΑΠΟΤΕΘΕΙΣ ΑΙΤΗΝΣΤΑ
 ΣΙΝ ΑΛΛΑΜΗΝ ΑΙΤΟΜΕΝ*
 ΚΑ ΑΣΤΗΙΧΟΡΣ ΝΟΥΚΑΚΡΙ
 ΟΥ ΙΣΤΟ ΤΑΙΤ ΕΠΕΝΔΑ
 ΡΕΙΟΝΕΙΤΗΣ ΔΙΧ ΟΙΑΣΕΤΕΙ
 ΣΙΝΟΥΚΟΙΔΑΜΕΓΕΙΔΟΥΝΕ
 ΚΑΤΕΡΟΝΕΓΕΝΕΤ ΔΙΑΛΟΓΩΝ
 ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΜΕΝ ΝΠΟΙΗ*
 ΤΙΚΩΣΕ ΜΑΝΟ ΔΑΜΕΛΩΝ
 ΕΤΙΔΑΝΚΑΘΙΚΟΝ ΤΟΜΑΛΛΟΝ
 ΕΙΔΙΑΤΕΖΩΝΑ ΠΕΤΡΕΠΟΝΟΥ
 ΓΑΡΑΥΤ ΥΣΑΠΕΙΡ ΕΦΟΒΟΣΤΑ
 ΡΑΝΟΜ ΑΣΚΑΘΑΠΕΡΟΛΩΝΑ
 ΠΕΡΙΣΑΛΑΜΙΝΟΩΣ ΜΑΙΝΟ
 ΜΕΝΟΝ ΤΑΜ ΟΥΛΑ ΣΑΝΑΤ
 ΔΙΕΛ ΓΕΙΑΣΤΟΔΕΙΣΤΩΝ ΕΠΙ
 ΤΩΝΩΝ ΜΕΛΟΣΥΠΟΡΑΦΣ
 ΜΕΝΟΥΚ ΠΙΡΑΝ ΑΙΤΕΡΑΝ
 ΑΛΛΗΝ ΙΑΛΟ ΑΛΛΩ
 ΜΕΝΟΥΣΟΥΤΟΣ Α ΜΕΤΑ
 ΤΗΣ ΕΤΙ ΗΜ ΟΥΚΩ*
 ΛΙΩΔΟΤΡΑΦΕ ΚΟΝΕΣ ΙΝ
 ΩΣΤΕΦΕΛΓΡΑΦΕΙΠΣ ΤΙΣΕΥ
 ΣΕΒΕ Α ΜΕΤΑΒΕΝ ΣΛΕΓΩ
 ΜΕΝΩΣΕΙΚΑΡΙΝΤΕ Α
 ΣΟΑΙΤΟΔΕΙΟΝ ΔΙ ΟΥΚΙΤΙΣ
 ΥΠΟΤΩΝ ΠΟΛΛΩ ΚΕ ΑΝ
 ΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΜΟΤΣ ΝΤΗΣΕΥ
 ΣΕΒΕΙΑΣΙΝΣΟΚ ΔΑΜΑ
 ΓΕΙΡΗ ΗΝΟΙΗΣΟ ΕΣΕΚΑ
 ΒΙΑΤΕΙΡΚΗΝΟΙΗΣΟ ΙΜ Ν)
 ΚΑΙΣΤΕΦΑΝΟΠΣΚΙ ΠΙΡΑ
 ΜΑΥΡΕΥΤΗΝ ΚΑΙΣΤΕ Π
 ΚΕΝΕΤΙΕΝ ΕΥΡΓΓΙ ΝΟ
 ΔΟΜΙΚΗΝ ΓΡΑΦΙΚΗΝ Π Α
 ΣΤΕΧ Τ Σ Λ ΣΥ ΕΡ
 ΠΙ Ν ΠΟΙΤΟ
 ΛΟΣΟ
 ΕΠΕΙ

COL. XX

5 τῆς ἐπὶ τῶν ἀγωνῶν
 ἑτέρῃν ὁ Τερπάρδρος · τῆς
 δὲ Λακωνίας ἀπειθεῖν προ-
 αἰρέμενος τῇ μαντείᾳ,
 10 καὶ λογαῖ δ' ἴσως προαχθεν-
 τας ἀποτεθεῖσθαι τὴν στα-
 σιν . Ἄλλα μὴν καὶ τὸ μὲν
 κατὰ Στήσιχρον ἐκ ἀκρι-
 βῶς ἱστορεῖται , τὸ δὲ Πινδάρου
 15 ρεῖον , εἰ τῆς διχουοῖας ἐπει-
 σεν , ἐκ οἰδαμεν . Εἰ δ' ἐν ἐ-
 κατέρον ἐγένετο διὰ λογῶν
 κατεσκευασμένων ποιη-
 20 τικῶς , ἐπειδὴ οὐ διὰ μελῶν ,
 ἐτι δ' ἀν καθίκοντο μάλλον ,
 εἰ διὰ πέζων ἀπετρέπον · ἔ-
 γαρ αὐτὲς ἀπειργε φόβος πα-
 ρανομίας , καθάπερ Σολῶνα
 25 περὶ Σαλαμῖνος , ὡς μαινο-
 μένον συμβουλευσάντα
 δι' ἐλεγγείας . Τοῦδ' εἰς τῶν ἐπι-
 γουῶν μέλος ὑπογραφα-
 μέν , ἐκ ἀπιθανότεραν
 30 ἀλλήν ἄανοῖαν διὰ λαβω-
 μέν , ὡς ἄτος · τὸ καὶ μετὰ
 τῆς ἐπισημασίας τῆ κα-
 μάδο γράφει φατεῶν ἐστίν .
 Ὡστ' ἐφ' ἃ γράφει περὶ τῆς εὐ-
 σεβείας μεταβάντες λεγώ-
 35 μέν , ὡς , εἰ χάριν τῆ τιμα-
 σθαι τὸ θεῖον διὰ μῦσικῆς
 ὑπο τῶν πολλῶν , οἰκείαν
 εἶναι τὴν μῦσικὴν τῆς εὐ-
 σεβείας οἰσομεθα , καὶ μα-
 40 γείρικὴν οἰσομεθα ,
 καὶ στεφανοποιητικὴν , καὶ
 μῦρψικὴν , καὶ σιτοποιητι-
 κὴν , ἐτι δὲ γεωργικὴν , οἰκο-
 δομικὴν , γραφικὴν , πλα-
 45 στικὴν · τὰς γὰρ τεχνὰς , ὡσπερ
 πολλὰς , οἰκείας ἀν τὶς ἠγοῖτο
 Φιλίσσο-
 Φῶ ἐπεὶ
 δὲ

istos in agonibus Terpander ob-
 lectavit ; Lacedaemonas vero ,
 qui oraculo non parere malue-
 rant , oratione fortasse impulsos
 a seditione cessasse . Atqui etiam
 primum a Stesichoro non ad-
 curate narratur , alterum vero ,
 quod Pindarus refert , an dif-
 fidenties persuaserit , ignora-
 mus . Si igitur utrumque adci-
 dit per sermones poëticae adorna-
 tos (quandoquidem non per
 cantus) ; facilius fortasse id ef-
 fect adsequuti , si profra oratio-
 ne essent dehortati . Non enim
 eos detinebat legis transgredien-
 dae timor , tanquam Solonem ,
 qui de Salamine recipienda fu-
 rorem simulans consilium dedit
 per carmen elegiacum . Idem de
 infrequentium aetatum cantu sub-
 scribamus , neque incredibiliorem
 aliam sententiam , ut iste , am-
 plectamur : quod etiam secun-
 dum Comici poëtae sensum di-
 cendum est . ¶ Itaque ad ea ,
 quae de religione scribit , gra-
 dum facientes dicamus , quod si
 propterea , quia Divinitas a mul-
 tis per Musicam honoratur , ad-
 commodatam religioni eam re-
 putabimus , pari ratione etiam
 coquinariam talem ducemus , &
 corollariam , & unguentariam ,
 & pistoriā , ad haec etiam a-
 griculturam , architectonicem ,
 picturam , figlinam ; has enim
 artes , ut plures alias , eidem
 accommodatas aliquis duxerit . .
 quoniam
 per

CAP. XI.
 An Musica
 eo nomine
 sit commen-
 tanda, quod
 religioni vul-
 go inferriat

V. 1. ἐπι τῶν ἀγωνῶν) In agonibus se Terpantrum exercuisse constat, & ex eo, quod in Carneis primus vicerit, ut in praecedenti Col. ad v. 17 adnotavimus; & ex Plutarchi *De Musica* testimonio, qui eum quater continenti ordine Pythia vicisse traditum scribit: τὰ πύθια τετρακτὶς ἕξῃς νεικηκῶς ἀναγεγραπται.

V. 8. κατὰ Στήσιχρον) De Stesichoro Himeræo celebri poetae procul dubio sermo est, qui floruit ab Olympiade XXXVIII usque ad LXI, cum ad summam perveniret senectutem, ut testatur Lucianus in *Macrobiis*. Eius Poëmata libris sex & viginti contenta fuisse tradit Suidas; & Athenæus eiusdem ἀσμάτων meminit, de quibus vix pauca fragmenta supersunt. De ipso narrat Plato in *Phaedro*, oculis captum fuisse, quia Helenæ maledixit, quod a Musis doctus ut cognovit, palinodiam cecinisse, visumque recuperasse. In Musica etiam excellisse narrat Plutarchus ex Glauco testimonio in *De Musica*; eumque, neque Orphei, neque Terpantri, neque Antiochi, neque Thaletis, sed Olympi fuisse imitatore. Plura de eo qui cupit, adeat Lilius Gyraldus *Dialogo IX, cap. De Poët. Hist.* Cave igitur, ne ipsum inter Historicos adenseas, propterea quia Philodemus dicit ἴσθηται; potuit enim etiam carminibus Thaletis historia enarrari; unde factum est, ut eadem, quippe a Poëta non id agente, ex ἀκριβῶς, minus accurate, enarraretur.

V. 9. Ἰο δὲ Πινδαρεῖον) Pindari de Terpandro loquentis carmina procul dubio Stoicus adlegaverat, sicuti Stesichori de Thaletæ narrantis. Hunc tamen satis obscure de Thaletæ narrasse respondet Philodemus, atque a Pindari verbis expiscari minime posse, an re vera seditionem compeverit Terpantri. Huiusmodi autem carmina in iis, quae Pindari supersunt, non offendimus; sed verosimiliter illa erant, quae ab Athenæo recitantur, nosque in praecedenti Columna ad v. 11, 12 protulimus. Sed alibi etiam Pindarum de Terpandro meminisse testis est Plutarchus *De Musica*, ubi ait: καὶ τὸν τῆς ἐρῆης μελαδίας Ἰροπὸν . . . εἶδε, καθάπερ Πινδαρὸς Φησὶ, καὶ τὸν σχολίων μελῶν Τερπανδρὸς εὐρετὴς ἦν: Ἔ ὀρθίας cantilenῶν modum . . . novit, ut Pindarus tradit, ἔ ἴσθηται carmina Terpantri reperit.

V. 18. καθάπερ Σολῶνα) Ut ista probe intelligeremus, riteque suppleremus, Plutarchus facem nobis praebuit; sic enim in Solonis vita rem enarrat: ἐπεὶ μακρὸν τινα καὶ δυσχερῆ πολέμων οἱ ἐν ἀσπὶ περὶ τῆς Σαλαμῖνων νῆσθ Μεγαρεῦσι πολέμωντες ἕξακαμον, καὶ νόμον ἐθέλο, μὴτε γράφαι τινα, μὴτ' εἰπῆν αὐτῷ, ὅς ἔχει τὴν πόλιν ἀντιποιεῖσθαι τῆς Σαλαμῖνος, ἢ θανάτῳ ζημιωθῆναι, βαρίας φέρων τὴν ἀδοξίαν ὁ Σολῶν, καὶ τὸν νεὸν ὄραν πολλὰς δειμῆες ἀρχῆς ἐπὶ τὸν πόλεμον, αὐτοὺς δὲ μὴ θάρρυντας ἀρξασθῆναι διὰ τὸν νόμον, ἐσκήφατο μὲν ἐκράτιν τῶν λογιζομένων, καὶ λόγος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς οἰκίας διεδόθη παρακινήτικος ἔχειν αὐτὸν ἑλεγίαν δὲ κρυφα συνθεῖς, καὶ μελετήσας, ὥστε λέγειν ἀπο σφραγῶτος, ἕξετηνησεν εἰς τὴν ἀγορᾶν ἀφῶ πῆλιον περιβήμεναι ὅσῳ οὐκ ἔστι πολλὸν συνδραμόντος, ἀνάβας ἐπὶ τὸν τῶ κηρυκῶς λιθῶν ἐν φθῆ διεξῆλθε τὴν ἐλεγίαν, ἥς ἐστὶν ἀρχῆ.

Αὐτὸς κηρυξ ἦλθον ἀφ' ἡμερῆς Σαλαμῖνος

Κόσμον ἐπέσθον φθῆν ἀπ' ἀγορῆν θήμενος.

Τὸτο τὸ ποίημα Σαλαμῖνος ἐπιγεγραπται, καὶ εἶχαν ἕκατον ἐστὶ χαριεῶς πᾶν πεποιημένων· τότε δὲ ἀσπῶν αὐτῷ, καὶ τῶν φίλων τῶ Σολῶνος ἀξίμων ἐπαινεῖν, μάλιστα δὲ τῶ Πεισιφρατῆ τοῖς πολίταις ἐγκλειουμένῃ καὶ παρορμῶντος πεισθῆναι τῶ λέγοντι λυσάντες τὸν νόμον, αὐτῷ ἤπλυντο τῶ πόλεμῳ προσήσασθαι τὸν Σολῶνα. Cum Athenienses diuturno bello ἔ ἄσπῶν de Salaminiorum insula cum Megarensibus gesto fatiscientes sanxissent lege poenam capitalem: si quis rogationem ferret, vel referret iterum ad cives de adferenda Salamine; eam infamiam Solon graviter ferens, quum videret iuventutem magna ex parte occasionem quaerere arma movendi, neque eos tamen metu legis audere id inceptare, simulavit dementia, rumorque per urbem e domo eius percurrebat, eum esse furore conreptum. Composuerat autem elegos, quos meditatus, ut memoriter recitare eos posset, pileatus profluit repente in forum. Ingenti concursu factio, suggestum praecoris conscendit, ἔ ἄσπῶν cantu eos versus pronuntiavit, quorum hoc est exordium:

Adsum praeclaræ praeco Salaminiis ab ora

In coetum vestrum dulce poëma ferens.

Huius poëmatis inscriptio Salamis est, ἔ ἄσπῶν continet centum sane quam venisse scriptos, Quos ubi cantavit, ἔ ἄσπῶν amici eius coeperunt laudare, praecipue autem adhortatus Pisisfratus cives est, ἔ ἄσπῶν inflammavit ad parendum dicenti, solverunt legem, bellumque de integro susceperunt, rebus gerendis praefesse Solone.

V. 21. 22. τοδὲ εἰς τῶν ἐπιγῶν μελὸς) Eadem nempe responsione utendum ait adversus ea,

ea, quae praedicarentur de aliorum Musicorum miraculis sive in sedandis, sive in exci-
tandis animi motibus, qualia vel Damoni, vel Cliniae Pythagorico, vel Empedocli, vel
Antigeni, vel Timotheo adscribebantur.

V. 24. ὡς ἔφ' ἂ γράφει περὶ τῆς εὐσεβείας) Liberat iam Noster suam fidem, quam *Col. XII*
v. 16 & seq. obligaverat, se mox responsiones adlaturum ad ea, quae Stoicus de pietate di-
sputaverat. Primum igitur argumentum, quod per *Musicae honore Divinitatem plerique profe-
quantur*, reiiicit, excipiendo plurimas esse artes, per quas Dii honorentur, quas tamen tanti
faciendas esse nemo unus contenderet.

V. 25 & seq. καὶ μετὰ τῆς ἐπισημασίας κ.τ.λ.) Quo haec potissimum respiciant, divi-
nare non audemus. Nos utique cum antecedentibus ea copulavimus, putantes Comici au-
thoritatem a Stoico adlatam illuc pertinere: illud enim μετὰ ἐπισημασίας negotium faces-
sivit. Sed si illud μετὰ interpreteris περὶ, quod sane nusquam, quod norimus occurrit,
vel potius pro erroneo μετὰ substituas περὶ, omnia plana fiunt, & cum sequentibus rite
connekti queunt: ita ut hinc incipiat *cap. XI*, in cuius fine iterum Comici fit mentio: atque
sensus tum erit: iam vero de Comici interpretatione dicendum est. Itaque gradum facientes ad ea,
quae de pietate scribit &c.

V. 34. 35. καὶ μαγειρικῆ) Nemo sane mirabitur, si Noster inter eas, quae ad pietatem
fovendam aliquo pacto intervniunt, principem tribuat locum coquinariae. Scitum est enim co-
quos antiquitus omnes sacrificiorum ritus, & ceremonias calluisse; qua de re non conte-
mnendam, sed diuinitatis, sanctitatisque plenam artem profiteri censebantur. Pluribus id docet
Athenaeus *lib. XIV cap. 23*, ubi praeter ea, quae ad *Col. V. v. 26* adlegavimus, ait: ὅτι
δὲ σεμνοὶ καὶ ἡ μαγειρικὴ, μάθειν ἐστὶν ἐκ τῶν Ἀθηνησὶ κηρυκῶν· οἶδε γὰρ μαγειρῶν καὶ βου-
τυπῶν ἐπειροῦν τάξιν: venerandam esse coquorum artem liquet ex Atheniensium praeconibus, qui
ex ordine coquorum & vicinariorum fuerunt; & paullo infra multa Anthemicis carmina reci-
tat, qui in *Samothracibus* coquum induxerat de natura disceptantem, quorum hoc est initium:

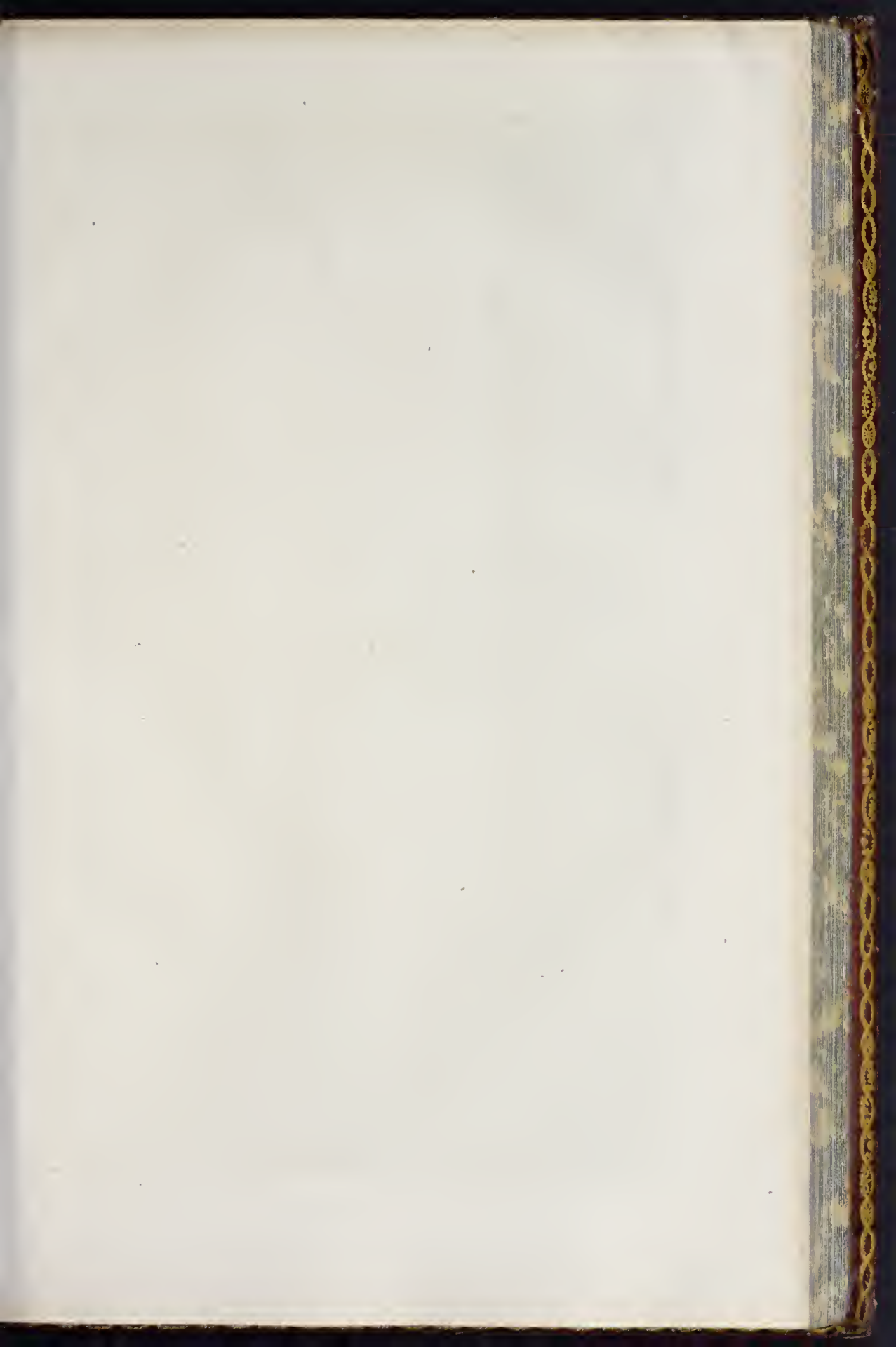
Οὐκ οἶσθ', ὅτι πάντων ἡ μαγειρικὴ τέχνη

Πρὸς εὐσεβείαν πλεῖστα προσενεχθ' ὄλωσ;

Nescis omnibus ex artibus coquinariam

Ad pietatem omnino contulisse plurimum?

Vide interim, quomodo heic Librarius noster hallucinatus bis exaraverit καὶ μαγειρικὴν
οἰσόμεθα; fraudi enim ipsi fuerat verbum οἰσόμεθα in uno atque altero versu ob Auctore
repetitum; quare mox suum σφάλμα animadvertens uncis integrum versum abradendum in-
clusit: quod iterum *Col. XXIX*, ac tertio *Col. XXXVI* peractum ab indiligenti homine cer-
nes; ut minime dubites, se ista κομμάτια non a distante, sed e scripto exceperisse.

ΔΙΑΥΤΗΣΟΥΔ ΕΙΣΤΙΜΑΒΛΙ
ΔΙΟΤΙΚΑΤΑΤΟΥΣΕΒΔΙΚΟΥΣ
ΠΟΛΛΟΙΘΕΟΚΟΝΤΕΣΕΚΧΘΡΟΙΣ
ΚΑΔΑΝΟΗΤΟΙΣΤΑΣΑΛΗΘΕΝΑΣ
ΤΙΜΑΤΗΝ ΑΤΙΣΩΝΟΥΔΩ
ΝΕ ΟΠΟΛΗΚΑΣΙΝ ΚΑΙΠΡΟΣ
ΤΟΥΤΟΚΟΤΙΔΙΑΤΩΝΠΟΛΙ
ΤΩΝ ΜΑΛΛΟΝΓΙΝΕΤΑΙΤΩ
ΜΗΙΙΧΕΙΛΑΝΔΕΤΟΜΕΛΟΣΕ
ΧΤΙΠΡΟΣΒΕΣΙΝ ΚΑΙΟΜΠΝ
ΔΑΡΟΝΟΥΤΩΝΟΛΛΕΙΝΟΥ
ΤΕΦΗΘΥΣΩΝΠΟΙ ΔΑΙΔΟΥ
ΡΑΜΒΟΝΑΛΛΑΔΗΚΑΙΤΟ
ΤΑΜΕΛΗΔΙΑΤΩΝ ΑΤΩΝΘΕ
ΩΝΕΚΑΣΤΩΚΩΜΙΣΟΝΕΙ
ΔΕΤΕΡΦΑΦΕΤΕΟΥΣΕΙΝΑ
ΣΥΝΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΤΟΙΣΕΛΗ
ΦΟΥΣΙΩΝΜΟΥΣΙΩΝΕΙ
ΜΗΔΟΓΕΝΗΣΑΡΑΣΥΝΕΠΕΙ
ΒΕΤΟΚΑΤΩΤΩΝΦΩΝΕΤΕ
ΡΟΥΣΕΤΕΡΑΜΕΛΙΠΡΟΣΕ
ΣΘΑΙΚΑΙΠΓΕΠΕΙΝΕΚΑΣΤΟΙ
ΙΔΙΑΚΑΙΤΙΔΕΙΤΑΛΑΔΟΥ
ΛΑΖΕΙΝΑΥΤΟΥΕΚΑΠΡΟΣΕΝ
ΣΙΝΤΑΡΕΥ ΙΗΣΟΥΣΙΝ
ΤΩΙΚΑΙΟΡΟΥΣ ΕΣΕΙΣ
ΚΑΙΑΠΟΔΕΙΞΕΙΤΕ ΤΑΣ
ΥΠΑΡΧΕΙΝΕΝΑΝΕΚΕΚΑ
ΑΠΕΡΟΤΙΜΟΝΕΙ
ΣΑΝΤΙΤΟΥΤΩΝΗ ΜΕ
ΟΝΑΛΛΩΣΚΑΤΑΥΟΙΝΔΙ
ΑΔΕΚΤΙΚΩΣΕΠΙΤΩΑΝ
ΦΑΙΣΤΩΝΠΑΡΑΤΕΣΟΥΣΙ
ΟΙΣΟΥΚΑΛΟΥΝΕΡΩΚΑΤΑ
ΒΕΛΑΣΩΣΕΚΚΕΙΜΕΝΟΙΝ
ΠΟΛΛΩΝΕΜΠΕΙΡΩΝΟΙΧ
ΜΕΝΩΝΟΥΤΥΣΤΕΡ
ΕΣΤΑΠΑΣΑΝ
ΦΙΛΟΤΧΝΕΙΝ
ΕΙΝΕΥΧΗΝ
ΕΣΙΝ

δι' αὐτῆς ἔδε εἰς τιματαί,
 διότι κατὰ τῆς Στωικῆς οἱ
 πολλοὶ Θεοὶ οὐτὲς ἐχθροὶ,
 καὶ ἀνοήτοὶ τὰς ἀληθίνας
 5 τιμας τῶν κρατιστῶν ἔδ' ὠ-
 νεῖροποληκασιν· καὶ πρὸς
 τούτοις ὅτι διὰ τῶν ποημά-
 των γέ μαλλον γίνεται τι-
 10 χεὶ προσθεσιν· καὶ τὸν Πιν-
 δαρον ἔτω νομιζέειν, ὁ-
 τ' ἐφη, θυσῶν ποιησῶθαι διθυ-
 ραμβῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν
 τα μελῆ διατάττονται τῶν θε-
 15 ὦν ἕκαστῶ Κωμικῶν· εἰ-
 δ' ἔτερως, ἀφ' ἑτέρας εἶναι
 συν τοῖς ἀλλοῖς τοῖς γέ λη-
 ρῶσι τῶν μουσικῶν. Εἰ
 20 μὴ Διογενῆς ἀρα συνεπει-
 θετο καὶ τῶ, τῶν θεῶν ἑτε-
 ρῶς ἑτέρα μελῆ προσθε-
 σθαι, καὶ πρῆπειν ἕναστοῖς
 ἰδία. Καὶ τοῖς δεῖ τ' ἀλλὰ θαυ-
 25 μαζέειν αὐτῶ· καὶ πρὸς συν-
 ἔσιν γὰρ εὐχρηστοῦ εἶναι
 τῶ καὶ οὐροῦ, καὶ διαίρεσεις,
 καὶ ἀποδείξεις πολλὰς
 ἵπαρχεῖν ἐναρμονικῶν· κα-
 30 θαπερ ὅτε μουσικὸς ἐμμοσλη-
 σ' ἀντι τῶτων ἤρμωσμε-
 νον ἀλλῶς, κατ' αὐτὸν δὴ δι-
 ἀλεκτικῶς ἐπιτυγχάνε-
 σθαι ἢ τῶν παρὰ τοῖς μουσι-
 35 κοῖς ἐκ ἀσυνετῶν, καὶ κατὰ-
 γελαστῶς ἐκκειμένων, ἢ
 πολλῶν ἐμπειριῶν τῶν χρω-
 μένων τ' ἑτοῖς, περὶ ὧν ἐ-
 ξῆσται πᾶσας ἀναλογίας
 40 Φιλοτέχευιν· τὸ γὰρ περινο-
 εῖν εὐχρηστοῦ πρὸς συν-
 ἔσιν

per eam nemo unus honore adfi-
 citur, propterea quod, cum secun-
 dum Stoicos multitudo sit Diis in-
 fensa, & vecors, veros honores
 praestantissimae naturae ne somnia-
 vit quidem: ac praeterea quia per
 poëmata magis Diis redditur honor,
 & cantus nonnisi modicum quid il-
 lis adiungit: atque Pindarum in ea
 sententia fuisse, cum ait, se divino
 furore percitum scripturum esse di-
 thyrambum: imo etiam Comicum,
 cum unicuique Deorum suos cantus
 adsignat; sin vero aliter sentire, iis
 valedicere iubemus una cum aliis
 ineptientibus Musicis. Sed Diogenes
 utique unus sibi persuasit etiam
 istud, Deorum alios aliis cantibus
 oblectari, & singulis proprios con-
 venire. ¶ Atqui opus iam est alia
 eius monstra admirari. Etenim ad
 intelligentiam quoque excitandam
 valere, ait Enarmonicam, eo quod
 & terminos & differentias, & proba-
 tiones multas suppeditet: exempli
 gratia, cum Musicus cecinit loco
 eorum, quae tradita antiquius sunt,
 cantilenam a se aliter concinnatam,
 secummet disputando adsequi vel
 eas rationes, quae a Musicorum
 vulgo minime intelliguntur, atque
 adeo rifu excipiuntur; vel multa
 tentamina eorum, qui hisce cantilenis
 utuntur, de quibus operae
 pretium erit omnes analogias
 studiose inquirere. Comminisci enim
 & investigare rationes ad intelli-
 gentiam acuendam est utile . .

CAP. XII.
 An Musica
 intellectum
 auct, & ad
 alias scien-
 tias relatio-
 nem habeat.

V. 2. 3. κατὰ τῆς Στωικῆς οἱ πολλοὶ θεοὶ ὄντες εὐχρόοι) Iterum Stoico abutitur paradoxo, ut Stoicum confuter. Quid enim interest, ait, quod Divinitas per Musicam honoretur ὑπὸ τῶν πολλῶν, si secundum Stoicos οἱ πολλοὶ sunt amantes, & Diis infensī & proinde de veris summae naturae debitis honoribus ne somniantur quidem? Vide, quae iam adnotavimus ad Col. XI v. 6.

V. 12. θυσαν ποιησθεοὶ διθυραμβῶν) Haec Pindari verba, quae nusquam in eius poetæ editis hodie leguntur, procul dubio a Diogene adlegata erant, ut probaret Musicam cum religione usque copulari; at Philodemus respondet in iis verbis de Poësi potius, quam de Musica mentionem fieri: quod verum est. Sed fortasse Stoicus paullo aliter ea verba interpretabatur, h. e.: dum sacrificaret dithyrambum canere.

V. 19. Διογενῆς) Iam in Praefatione §. XIV docuimus, quis sit iste Diogenes, nempe Stoicus dictus *Babylonius*, in quo confutando tota fere Philodemi tractatio versatur. Id autem consecimus hoc praecipue loco edocti, unde satis manifeste adparet hunc suum esse ἀνταγωνιστήν, quem inridet. Cum enim demonstrasset, quo sensu interpretandi essent Pindarus, & Aristophanes ab eo adlegati, alioquin inter nugatores habendi, concludit: *sed Diogenes profecto unus id sibi etiam persuasit Deorum alios aliis cantilenis obtectari, & cuique proprias convenire*: deinde subdit: *Atqui alia etiam eius monstrosa opinamenta admirari necesse est*: atque ita ad aliam eius opinionem exponendam, atque convellendam pertransit. Nisi enim Diogenes hic esset adversae sententiae patronus, in quem disputat; oportebat sane aliqua adversus illius sententiam mutire: contra vero, cum is esset ipse, qui se Pindari, & Comici auctoritatibus tutatus fuerat, satis duxit Philodemus istorum Poëtarum mentem explicare, illum vero, qui nimis litteraliter eorum verba adceperat, inridere.

V. 23. καὶ ἴοι δει) In ἀντογραφοῦ est, ut vides, καὶ ἴοι δει, sed nullo sane sensu. Quid enim sibi vellent haec verba? *Diogenes id tam absurdum sibi persuasit: Sed quid opus est alia eius admirari? etenim ad intelligentiam quoque acuendam valere Musicam &c.* Inepta plane transitio. Sed si legas καὶ ἴοι, aptissima erit. Ne ambigas igitur ab imperito Librario pro τοῖς positum esse τῖς; atque hinc diphthongi οἱ pronunciationem satis adfinem ἴοι, non secus ac de ei alibi observavimus, licebit aestimare.

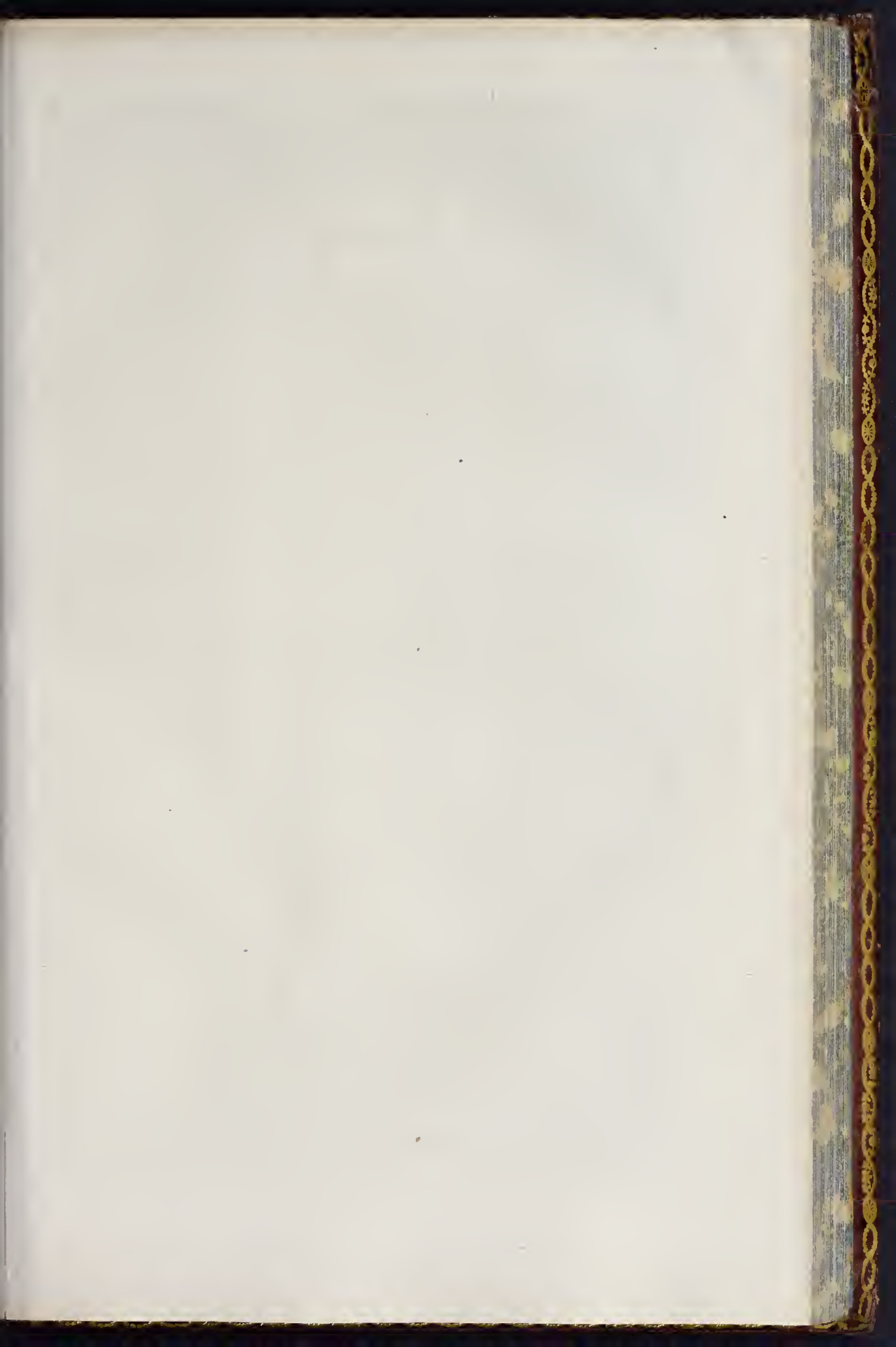
V. 24. καὶ πρὸς συνῆσιν εὐχρηστοῖν) Lego εὐχρηστοῖν facili negotio, quippe cum eadem dicitio recurat infra v. 40. Atqui non unus Diogenes ad intelligentiam acuendam conferre Musicam est opinatus; vel certe eius opinio aliis non tam absurda visa est. Siquidem Athenaeus lib. XIV cap. 6 idem adferere non veretur: καὶ πρὸς γυμνασίαν δὲ, καὶ ἐξοήσια διανομίας συμβαλλεῖν ἢ μουσικῇ: ad exercendam, acuendamque mentem confert *Musica*.

V. 28. ἐναρμονικῆν) Enarmonicum genus iam inde a suo aevo repudiari coeptum a vulgariū Musicorum turba innuit Philodemus Col II (ubi vide, quae adnotavimus), indignantibus quidem Musicae peritoribus. Hoc autem unum controversiae caput magnam disputandi ansam Musicae studiosis praebere aiebat Stoicus, & mentem exacuendi vel ut adsequerentur rationes, quas Musicorum vulgus non intelligebat, atque adeo risu excipiebat, vel exquisitissimum eius generis artificium edicerent.

V. 29. ὅτε μουσικός) Sic legendum pro ὅτι res ipsa suadet: sicuti etiam versu sequenti fortasse melius ἡρμωσμένων pro ἡρμωσμένων. Quis enim novit, an non oscitans Librarius illud ο cum ω commutaverit? Totam autem hanc περιοχὴν respicere remur illud, de quo passim omnes veteres Musicae scriptores conqueruntur, recentiores scilicet innovandi studio abreptos a vetustiorum regulis abscessisse (quae propterea νόμοι, h. e. *leges* dicebantur), & Enarmonicum genus, quod adsequi non possent, repudiassē. Hoc autem suppeditare aiebat Diogenes magnam inquirendi, disputandique pro & contra occasionem, unde Musicorum mens exaceretur.

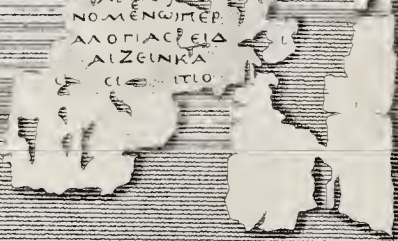
V. 33. παρὰ τοῖς μουσικοῖς) Vulgaribus scilicet Musicis, quales fere omnes erant; de quibus Plutarchus: οἱ δὲ νῦν τὸ μὲν καλλίστον τῶν γένων, ὅπερ μάλιστα διὰ σεμνοτήθα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσπεδαζέτο παντελῶς παρητησαντο: *postivae aetatis Musici generum pulcherrimum, cui ob maiestatem antiqui maxime studuerunt, omnino repudiarunt*.

V. 39. αὐνετῶν) Passive sumendum hoc adiectivum patet, non secus ac aliquoties occurrit συνετός; etsi apud Lexicographos in huiusmodi significatione non proferat.

ΕΝΕΥΡΕΙΤΟ ΔΥΤΕΙ ΚΑΙ
 ΜΗΤΑΥΤΑ ΠΡΟΣΠΟΙΟΥΜΕΝΑΣ
 ΤΙΝΑΣ ΔΕ ΚΑΙ ΒΑΘΕΙΑΣ ΔΑΛΛΟΥ
 ΧΥΠΕΡΙ ΔΕ ΑΣΑΙΣ ΕΙΦΙΛΟΤΕ
 ΧΝΕΙΝ ΕΙΔΕΤΗΝ ΑΠΟΦΡΟΝΗ
 ΣΕΩΣΟΥ ΔΕ ΝΕΠΙΔΕΙΣ ΕΙΤΑ ΤΩΝ
 ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΤΑΥΤΗΝ Χ
 ΣΥΝΕΡΓΟΥΝΤΑ ΜΑΛΛΟΝ ΗΤΑ
 ΤΩΝ ΔΑΛΛΩΝ ΚΡΕΙΤΤΩΜΑΤΑ
 ΤΗ ΔΕ ΚΡΙΤΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ
 ΡΑΤΗΝ ΣΙΑΝΤΙΝ ΑΒΕΩΡΙ
 ΑΝΕΧΕΙΝ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΥΝ
 ΤΑΣΟΥ ΜΟΝΟΝ ΑΓΝΟΕΙΚΑΘΟ
 ΣΟΝΩΣΕ ΜΜΕΛΕΣΙΚΑΙ ΡΥΘΜΟΙΣ
 ΠΡΕΠΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΥΣΟΝ
 ΤΟ ΚΑΙ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΑΣΧΡΟΥ
 ΧΡΙΤΙΚΗΝ ΔΥΤΩΝ ΑΠΕΛΕΙΠΕ
 ΘΕΩΡΙΑΝ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΘΟΧ
 ΣΟΝΕΙ ΤΟ ΙΟΥΤΟΝ ΗΝΟΥΧΙ
 ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ ΙΝΑ ΠΕΔΙΔΟΥ
 ΖΗΝ ΚΡΙΣΙΝ ΚΑΙ ΝΗΤΟΝ ΔΙΑ
 ΚΑΘΟΣΟΝ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗΝ
 ΗΤΙΤΑΡΑ ΠΛΗΝ ΕΙΦΙΣΧΕΙΤΙ
 ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΕΦΑΣΚΕΣΥ
 ΧΡΟΥΤΟ ΜΑΛΛΟΝ ΣΟΝΟΝΙΑ
 ΖΟΜΕΝΟΣ ΚΡΙΤΙΚΟΝ
 ΧΩΡΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΠΟΝΤΟΝ ΔΕ
 ΓΡΑΦΩΝΑ ΜΑΛΟΝ
 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΙΜΗΣΙΝ
 ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΑΛΛΗΝ ΕΥΡΕΣΙΝ
 ΚΑΤΑ ΜΕΝ ΤΗΝ ΜΕΛΩΝ
 ΟΥΚ ΑΝΕΠΤΕ ΔΕ ΕΙΣ ΚΑΙ
 ΤΗΝ ΕΥΒΕΣΙΝ ΕΥΤΑΥΤΑ ΔΑ
 ΛΟΝ ΗΤΑΙ ΑΛΛΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
 ΚΑΤΑ ΜΕΝ ΟΙ ΤΟΥΤΑ ΘΑΙ
 ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΔΙΔΟΝΑΙ
 ΕΙΣ ΤΩΤΙΤΑΡΑ ΠΛΗΝ ΕΥ
 ΙΣΚΑΙΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙ
 ΠΤΕΡ ΔΕ ΕΙΣ ΟΝΕ
 ΝΟΜΕΝΩ ΠΕΡ
 ΑΛΟΓΙΑΣ ΕΙΔ
 ΑΙ ΖΕΙΝ ΚΑ
 ΕΙΣ ΤΙΟ

COL. XXII

εαν ευρησει τοιαυτας, ει και
 μη, ταυτα προσποιεμενας,
 τινας δε και βαθειας· αλλ' ε-
 χι περι πασας αξιωσει φιλοτε-
 5 χνειν; ει δε την απο φρονη-
 σεως, υδεν επιδειξει τα των
 μουσικων προς ταυτην
 συνεργευστα μαλλον, η τα
 των αλλων ακριβωματα.
 10 Τη δε κριτικη λεγων πα-
 ραπλησιαν τινα θεωρι-
 αν εχειν τες φιλομουσικου-
 τας, ε μονον αγουσι καθ' ο-
 σον, ως εν μελεσι και ριθμοις
 15 πρεποντος και απρεπες ου-
 τος, και καλα και αισχυρα,
 κριτικην αυτων απελειπε
 θεωριαν, αλλα και καθ' ο-
 σον, ει τι ταιστων ην, εχει
 20 τοις φιλοσοφουσι απεδιδε
 την κρισιν· και νη του Δια
 καθ' οσον την κριτικην,
 η τι παραπλησιον εχειν
 την μουσικην εφασκεν, ου-
 25 χι τατοις, αλλα τοις ονομα-
 ζομενοις κριτικοις συνε-
 χωρει. Και τη ποιητικη δε
 γραφων αναλογον ειναι
 30 κατα τε την μιμησιν, και
 κατα την αλλην ευρεσιν,
 κατα μεν την μιμησιν
 ει αν επεδειξεν, κατα δε
 την ευρεσιν, ου ταυτη μαλ-
 λον, η ταις αλλαις τεχναις.
 35 Κατα μεντοι το γραφεσθαι
 και ανταποδιδουαι το με-
 λος, εστω τι παραπλησιον αυ-
 της και τη γραμματικη·
 τι γαρ δει φρονιμων ανδρι
 40 γινομενω περι τοιαυτας
 αναλογιας ειδειναι, και . . .
 η παιζειν καθ' εαυτου;

donec tales analogias invenerit,
 sin vero minus, eas quae huius-
 modi simulent, quasdam vero
 etiam in profundo esse positas:
 nonne enim de omnibus postu-
 labit Noster, ut inquirat? sin ve-
 ro eam ait intelligentiam, quae
 ab animi prudentia originem du-
 cit, nunquam ostendet magis ad
 eam conducere Musicorum, quam
 aliorum hominum studia. Cum
 autem ait, Musicae amatores ha-
 bere quamdam speculandi vim
 Criticae adfinem; non modo er-
 rat, in quantum putans cantibus
 & rhythmis inesse decorum &
 indecorum, honestum & turpe,
 criticam ipsarum rerum specula-
 tionem dereliquit; verum etiam
 in quantum (si quid tale foret)
 non demandavit eius iudicium
 philosophis: immo per Iovem, in
 quantum ait Criticam, vel quid
 adfinem Musicae inhaerere, non
 illis (*Philosophis*) sed Criticis pe-
 culariter dictis eius iudicium con-
 cessit. Cum autem scribit Poë-
 ticae analogam esse Musicam &
 quod ad imitationem, & quod
 ad aliam inventionem; quantum
 ad imitationem pertinet, nullam
 protulit demonstrationem; quan-
 tum vero ad inventionem, non
 huic magis, quam aliis artibus
analogam probavit. In quantum
 autem Musica scripto consignet,
 & reddat melos, esto, si lubet,
 aliqua inter ipsam, & Gramma-
 ticam adfinitas. Quid enim in-
 terest prudentis sagacisque viri
 huiusmodi analogias nosse, sive
 potius sibimetipsum inludere? . . .

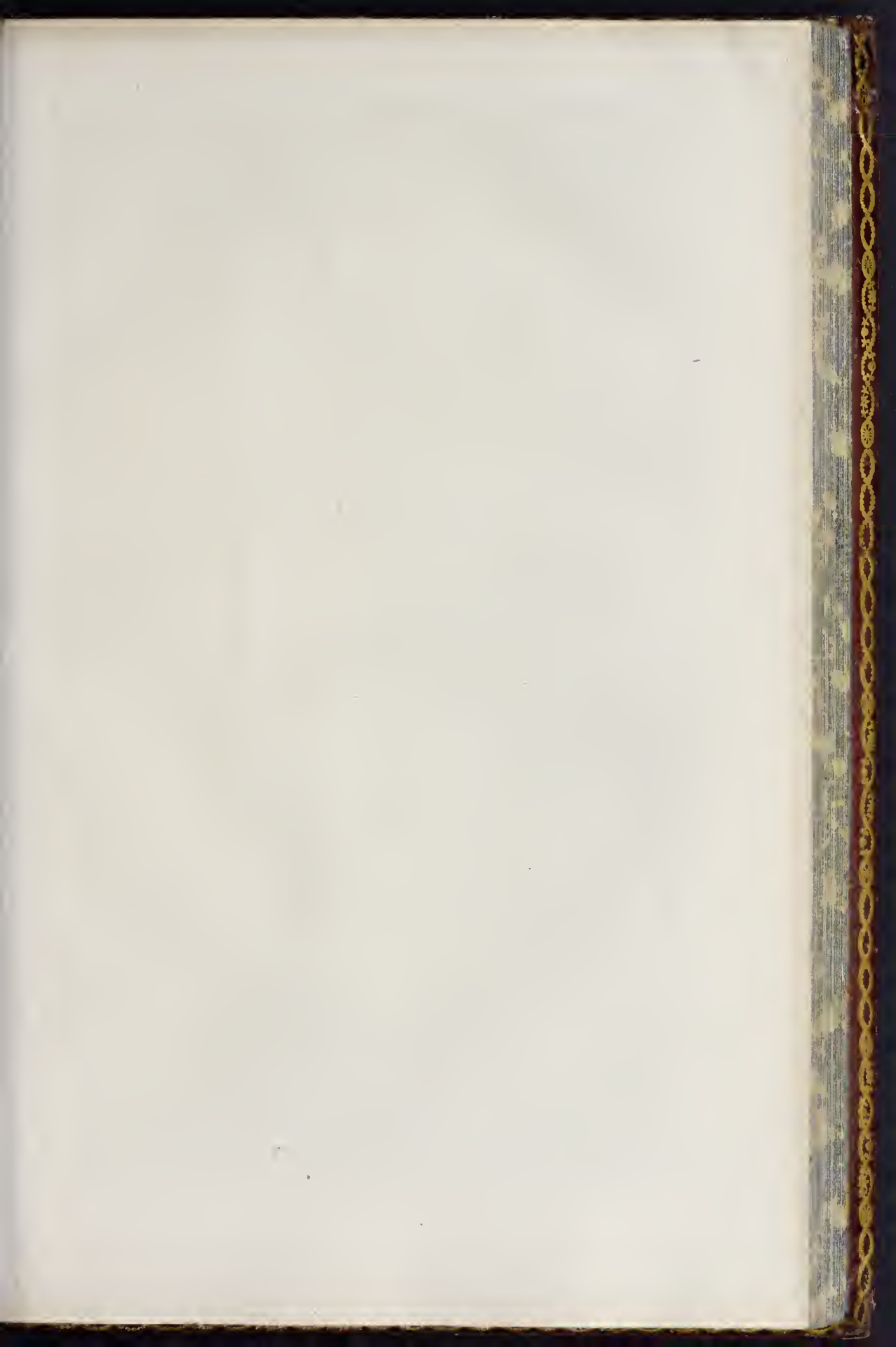
V. 5. *ει δε την απο Φρονησεως*) Cum Adversarius Enarmonicam ad την συνειση, *intelligentiam* adaugendam conducere etiam praedicasset, duplicem distinguit Noster την συνειση, alteram nempe, quae a subtili disputatione, & analogiarum investigatione exoritur, alteram vero, quae ab animi ipsius prudentia originem trahit: illam autem Harmonicis disputatoribus utique concedit, utpote quae nihili est, cum in futilibus inquisitionibus versetur; hanc vero nequaquam Musicorum peculiarem esse dicit, quippe quia istorum non plus, quam aliorum hominum studia ad prudentiam acquirendam conducere possunt.

V. 9. *ακριβαματα*) Vide haec iterum ab imperito homine pro ακριβαματα exaratum ακριβαματα; mox vero a Correctore puncto confixum illud ε fuisse: uti rursus infra v. 31 scriptum vides *μαμμου*.

V. 10. *τη δε κριτικη*) Cum scripserit Diogenes Musicam eo etiam nomine commendandam, quod intelligentiam acueret, ut id confirmaret, subnectebat eam artem adfinem & analogam esse Criticae, Poësi, Grammaticae, & Histronicae, quae omnes ingenium & requirunt, & exercent. Criticam autem eodem ferme pacto adcipiebat, quo Plutarchus, qui tamen eam Musicis abjudicat; sic enim scribit in *De Musica* pag. 1144: το δε μετα τωτο επισκεπτεον, οτι οι μουσικη επιστημονες προς την κριτικην πραγματειαν ηκ εισιν ανταρκεις· ου γαρ οιοι τε ηλεον γενεσθαι μουσικον τε και κριτικον εξ αυτων των δοκουντων εναι μερων της ολης μουσικης: praeterea considerandum est Musicae peritos non esse per se ad Criticae studium idoneos, fieri enim non potest, ut idem perfectus Musicus, & Criticus sit, qui complexus cognitione sit, quotquot censentur Musicae totius partes. Enumerat deinde, quot quantaque nosse cogitur perfectus Musicus; denique subdit, eum idem Criticus esse nequeat: πρωτον εκ τω ημιν υποκεισθαι τα μεν των κρινομενων τελεια, τα δε ατελη· τελεια μεν αυτο τε ηων ποιηματων εκαστον, οιοι το αλομενον, η αυλημενον, η κιθαριζομενον, η η εκαστου αυτω ερμηνεια, οιοι η τε αυλησις, και η αδη, και η α λοιπα ηων τωτων· ατελη δε τα προς ταυτα συνηνοντα, και τα τωτων εικα γνωμενα· τοιαυτα δε τα μερη της ερμηνειας· δευτερον εκ της ποιησεως, ωσαυτως γαρ και αυτη· υποκρινειεν γαρ αν τις ακουων αυλητης, ποτερον ποτε συμφωνειον οι αυλοι, η υ, και ποτερον η διαλεκτος σαφης, η τωωντων; primum propter Criticos subiecta, quae partim perfecta sunt, partim imperfecta: perfecta enim sunt singula poemata, quae vel voce, vel tibia, vel cithara canuntur, vel ipsorum singulorum expressio, ut tibiae & vocis cantus, & reliqua his similia: imperfecta vero, quae ad haec conducunt, & quae horum gratia sunt: tales autem sunt expressionis partes: deinde propter ipsam poësim; eodem enim modo & ipsa se habet. Deberet enim quis tibicinem audiens secum ipse aestimare, an consonent vel dissonent tibiae, & elocutio perspicua sit, nec ne? Ad summam Plutarchus impossibile autumat, ut idem homo & vastissima Musicae scientia sit praeditus, & simul de vi carminum, de congrua eorum exprimentorum ratione, de poëseos qualitatibus, aliisque huiusmodi iudicare, quae proprie Criticorum erant, h. e. Grammaticorum, qui eam nacti fuerant provinciam. Eodem igitur frisko sensu Criticam sumpserat Diogenes, eum ei adfinem aliquo modo censebat Musicam scientiam, Criticosque illos, qui de huiusmodi rebus diiudicarent, quosque idem Philodemus infra v. 25, 26 dicit: ονομαζομενος κριτικος, adpellatos vulgo criticos. At vero Noster in ampla, & ambigua ης κριτικης significatione more suo ludens inquit, adversarium, qui scientiam Criticae adfinem se profiteri iactabat, critica omni contemplatione esse destitutum, quippe quia in cantibus & rhythmis decorum & indecorum, honestum & turpe inveniret, quasi qui ita sentiret, omni criterio careret: praeterea quia talium rerum, quas in cantibus rhythmicisque agnoscebat, iudicium non Philosophis, ut oportuerat, sed proprie dictis Criticis, h. e. Grammaticis concedebat, quippe qui in Musica vel Criticam, vel quid ei adfinem includi aiebat.

V. 35. *γραφισθαι*) Etsi in αυτογραφε αere inciso vides hoc verbum incipere a littera Π; illud tamen Π, quod delineator videre visus est, nobis acutius inspicientibus esse duplex elementum, scilicet Γ Ρ, adparuit; ut inde exsculpere licuerit γραφισθαι.

V. 38. *και τη γραμματικη*) Aliquam adfinitatem inter Musicam & Grammaticam, in quantum scripto melos reddendum consignat Musici, agnoscit Noster; nihil inde tamen confici reponit. Eodem fortasse sensu, ait Fabius Quintilianus *Inst. Orat. lib. I cap. X*: Transeamus id quoque, quod Grammaticae quondam, & Musicae iunctae fuerunt: siquidem Architas, atque Aristoxenus etiam subiectam Grammaticam Musicae putaverunt, & eosdem utriusque rei praecipitores fuisse cum Sophron ostendit . . . tum Eupolis, apud quem Prodamus & Musicen, & Litteras docet.

ΥΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΛΥΤΩΚΑΙ
 ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΕΓΓΥΜΕΝΔΕΙ
 ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΑ ΠΡΟΦΑΝΗΤΗΝ
 ΕΚΕΙΟΤΗΤΕ ΧΕΙΡΟΣ ΑΓΧΙ
 ΜΟΙΔΑΝ ΚΑΙ ΟΥΝΕΣΙ ΑΝΑΓ
 ΚΑΙ ΟΥΤΗ ΜΙΝΑ ΦΑΙΝΕΣΘΑΙ
 ΤΟΚΑΙ ΠΕΡΙΕΚΕΙΝΑ ΦΙΛΟΤΕ
 ΧΗΝΕΙΔΑΙ ΠΤΕΡΙΣΩΡΑΦΙΑΝ
 ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΥ
 ΤΑΙ ΠΡΟΣΤΕΤΑΥΤΑΣ ΑΝΑΛΟ
 ΓΙΑΣ ΕΧΟΥΣΚΑΙ ΠΛΕΟΝΑΛΛΑ
 ΣΥΝΕΣΕΩΟΙΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑΙ
 ΔΕ ΦΑΙΤΩΝ ΤΕΧΝΟΙΔΕ
 ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΩΝ ΚΑΙ
 ΦΙΛΟΣΟΦΑΛΕΓΟΝΤΕΣ ΙΝΑ ΙΤΗΣ
 ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΑ ΠΕΡΕΤΑ ΦΩΝΑΧ
 ΚΑΙ ΦΘΟΓΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙ
 ΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ
 ΑΝΥΠΟΜΕΝΗ ΤΟΤΙΝΕΣ ΗΣΑΝ
 ΟΥΧ ΟΤΙ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΑΙΟΤΡΙ
 ΩΤΑ ΤΗΝ ΕΡΕΒΑΡΟΝ ΘΕΩΡΙ
 ΑΝ ΚΑΙ ΤΑΙΔΑΡΙΩΔΩΣ ΕΚΑ
 ΛΟΥΝ ΥΠΕΡ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ
 ΤΗΝ ΕΝΕΑΡΑ ΣΤΩ
 ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΔΙΟΕΙΜΕΝΑ ΠΕ
 ΦΗΝΑΝ ΤΟ ΜΟΥΣΗΝ ΤΗ
 ΤΟΥΤΩΝ ΘΕΩΡΙΑΝ ΑΜΕΝ
 ΤΟΥ ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΣΙΝΚΑ
 ΝΟΗΣΑΝΤΑΣ ΗΜΑΣ ΑΝΑΓΕ
 ΓΡΑΜΜΕΝΑ ΠΑΡΗΡΑΚΛΕΙ
 ΔΗ ΠΕΡΙ ΠΡΕΠΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ
 ΚΑΙ ΑΤΡΕΠΟΥΣ ΚΑΙ ΑΙΕΝΩΝ
 ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΩΝ ΗΘΩΝ ΚΑΙ
 ΠΡΑΞΕΩΝ ΔΡΜΟΤΤΟΥ
 ΚΑΙ ΝΑΡΜΟΣΤΩΝ ΤΟΥ
 ΕΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΠΡΟΣΩ
 ΟΥ ΜΑΚΡΑΝ ΑΠΗΡΤ
 ΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦ
 ΣΕΣΕΤΩ ΠΡΟΣΠ
 ΠΙΤΟΥ ΒΙΟΥ ΧΡΗΣΙ
 ΤΗΝ ΔΟΥΧΡΗΣΙ

COL. XXIII

ὑποκρισεῖ δίδομεν αὐτῶν; καὶ
 ὑποκριτικῇ. Λεγόμεν δ' εἰ
 ταῦτα πάντα προφανῆ τὴν
 οἰκειότητ' ἔχει πρὸς ἀγχι-
 νοῖαν καὶ συνέσει, ἀναγ-
 5 καίου ἡμῖν ἀναφανεσθαι
 το καὶ περὶ ἐκεῖνα φιλοτε-
 χνεῖν, καὶ περὶ ζωγραφίαν,
 καὶ πλαστικῇ· καὶ γὰρ αὐ-
 10 ται πρὸς γέ ταύτας ἀναλο-
 γίας ἔχουσι, καὶ πλείου' ἀλλὰ
 συνέσεως οἰκεία, καὶ πολλαὶ
 δ' ἀλλὰ τῶν τεχνῶν. Οἱ δὲ
 15 φιλοσοφα λεγόντες εἶναι τῆς
 μουσικῆς, τὰ περὶ τῆς φωνῆς,
 καὶ φθογγῶν φύσεως, καὶ δι-
 αστημάτων, καὶ τῶν ὁμοίων,
 ἀνυπομνητοὶ τινεσ ἦσαν,
 20 οὐχ ὅτι μόνον εἰς ἀλλοτρι-
 ωτάτην ἐνεβαίον θεωρί-
 αν, καὶ παιδαριώδως ἐκα-
 λουν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ πρὸς
 τὴν ἐπιστήμην ἀτακτῶς,
 25 ἀλλὰ καὶ διότι μίαν ἀπε-
 φηγάντο μουσικῇ τὴν
 τοῦτων θεωρίαν. Ἄ μὲν
 τοὶ Διογενῆς Φησίον, καὶ τα-
 νοήσαντας ἡμᾶς ἀναγυ-
 30 γραμμένα παρ' Ἡρακλεί-
 δῃ περὶ πρεπόντος μελοῦς,
 καὶ ἀπρεπούς, καὶ ἀρρενῶν,
 καὶ μαλακῶν ἠθῶν, καὶ
 πρᾶξεων ἀρμόττουσῶν,
 45 καὶ ἀναρμόστῶν τοῖς ὑ-
 ποκειμένοις προσώποις,
 οὐ μακρὰν ἀπηρτισμέ-
 νης τῆς φιλοσοφίας ἀπ-
 οικεῖν τῇ πρὸς πάντα ἐ-
 40 τοῦ βίου χρησιμωτά-
 τῃ μουσικῇ εἶναι, καὶ πε-
 ς

utique ipsi concedimus histrio-
 nicæ actioni, atque arti ana-
 logam esse. Porro dicamus,
 si universa isthæc manifestam
 habent cum solertia & intel-
 ligentia adfinitatem, necesse
 nobis videri etiam in illa stu-
 diose incumbere, nec non in
 picturam, & plasticen; etenim
 istæ quoque analogiam ad il-
 las habent, & ad plura alia,
 quæ ad intellectum pertinent,
 uti etiam pleraeque artes. Ar-
 chestratus autem, eiusque se-
 ctatores, qui etiam philosophi-
 ca ad Musicam pertinere aie-
 bant, hoc est, quæ naturam
 vocis, & soni, & Musica in-
 tervalla, & similia spectarent,
 intolerabiles erant homines,
 non modo quia in alienissimam
 descendebant speculationi-
 bus provinciam, & pueriliter
 ad se, ad scientiam vero in-
 ordinate aliena advocabant;
 verum etiam quia solam Mu-
 sicam istarum rerum specula-
 tricem adseverabant. ¶ Quæ
 autem Diogenes ait (quæ
 quidem novimus fuisse ab He-
 raclide scripta de cantu de-
 coro, & indecoro, de virili-
 bus & effeminatis moribus;
 & de actibus harmonicis &
 inharmonicis relate ad subie-
 ctas personas) non longe sci-
 licet a perfecta philosophia
 Musicam distare, eo quod
 ad omnes vitæ functiones uti-
 lissima sit ipsa, atque etiam
 eius

CAP. XIII.
 An Musica
 ad virtutes
 animi di-
 sponat?

V. 1. ὑποκρισι) Coniunctionem quamdam inter Musicam, & Histrionicam admittit Noster. Ea autem in hoc consistit, ut docet Aristides *lib. II*, quod το νοημα και λεξιον, μελων τε, και ρυθμων σωματικαι κησεις εισι απομυμμεναι, corporei motus mentis conceptum cum in verbis, tum cantibus & rhythmis imitantur.

V. 8. 9. περι ζωγραφιαν, και πλαστικην) Pictorum, & Fictorum artem aliquam quoque analogiam habere ad Criticam, ad Grammaticam, in primisque ad Poësim, & Histrionicam iure contendit Philodemus, easque ad ingenium exercendum item valere. Πλαστικης autem nomine universam Statuariam comprehendit, sive enim ebore, sive aere, sive marmore statuae essent efformandae, earum typi prius creta effingebantur.

V. 14. 15. οι δε περι τον Αρχεστρατον) Archestratos duos recenset Fabricius, alterum Phrearium, de quo Laërtius *lib. III sect. 41*, Geloum alterum luxuriae magistrum & gulae, de quo pluries Athenaeus. Poterat tertium adiungere, quem idem Athenaeus *lib. XII cap. 13* ex Polemonis Periegetis testimonio vocat καρτιν, vatem, narratque captum ab hostibus, & statera adpensum vbioli pondus habentem inventum esse, adeo exilis erat. Atqui neque primus, de quo nihil aliud habet Laërtius, nisi quod fundum possederit Platonis fundo contentinum; neque tertius iste hariolus heic a Philodemo indigitatur. Loquitur ergo de Geleo, quem Athenaeus vocat modo δειπνολογον, coenarum scriptorem *lib. I cap. 13*, modo ο-φοδαι-δαλοι, orfioniorum artificem peritissimum *lib. III cap. 22*, & *VII cap. 5*, modo των ο-βοφαγων Ησιδου, η Θεοργιν, belluonum Hesiodum vel Theognidem *ibid. cap. 17*, & ironice Πυθαγορικον δι' εγκρατειαν, Pythagoricum ob temperantiam *ibid. cap. 10*, ipsumque Επικουρον τω σοφω της ηδους καθηγεμονα, Epicuri Philosophi in festanda voluptate magistrum *lib. III cap. 22*, & iterum *lib. VII cap. 22* ubi idem Chryssippi auctoritate confirmat; ibidemque narrat eum universam terram ae maria impigre lustrasse, ut omnes gulae ventrisque delicias disceret, quas deinde descripsit in libro, cui titulum fecit vel καλαι ὑποδημαι, pulchrae praeceptiones, quas amicis Cleandro & Moseho nuncupavit; vel γαστρολογία, ventris doctrina, ut paullo superius idem ait ex Lycophronis auctoritate: cuius libri heroico elegantique earmine conscripti bene longa recitat in citatis locis fragmenta idem Athenaeus. Quod autem nostra potissimum refert, fuit etiam Musicae peritus iste Archestratus, librosque conscripsit duos περι αυλητων, de tibicinibus, ut testatur idem Dipnosophista *lib. XIV cap. 9* (quod Fabricii fedulitate effugisse valde miror); eumque ut Principem Musicum eitat Didymum apud Porphyrium *Comment. in Ptolem. lib. I cap. 2*: αλλοι δε εισιν, οι αμφοτερα μιν τιθεασιν, αισθησιν τε, και λογον, ηδη δε τω λογω προνομιαν την αποδιδοασιν, ων εστι και Αρχεστρατος: alii sunt, qui utrumque ponunt, Sensum & Rationem; sed Rationi tribuunt prerogativam: inter quos est Archestratus. Quare & in principio eiusdem tractationis, ubi inter alias Musicorum sectas meminit Porphyrius etiam της αρχεστρατικης, ne dubites, quin legendum sit Αρχεστρατικης, Archestratiae sectae, quae eadem est, ac οι περι τον Αρχεστρατον, sectatores Archestrati, quos heic commemorat Noster.

V. 16. Φιλοσοφα λεγοσθες εναι της μουσικης) Ab Archestratiis fortasse hauserat Lactantius Firmianus hanc opinionem; sic enim scribit *lib. III cap. 25 De Fals. Sap: Geometria quoque, ac Musica, & Astrologia necessaria est, quod hae artes cum Philosophia habeant aliquam societatem.*

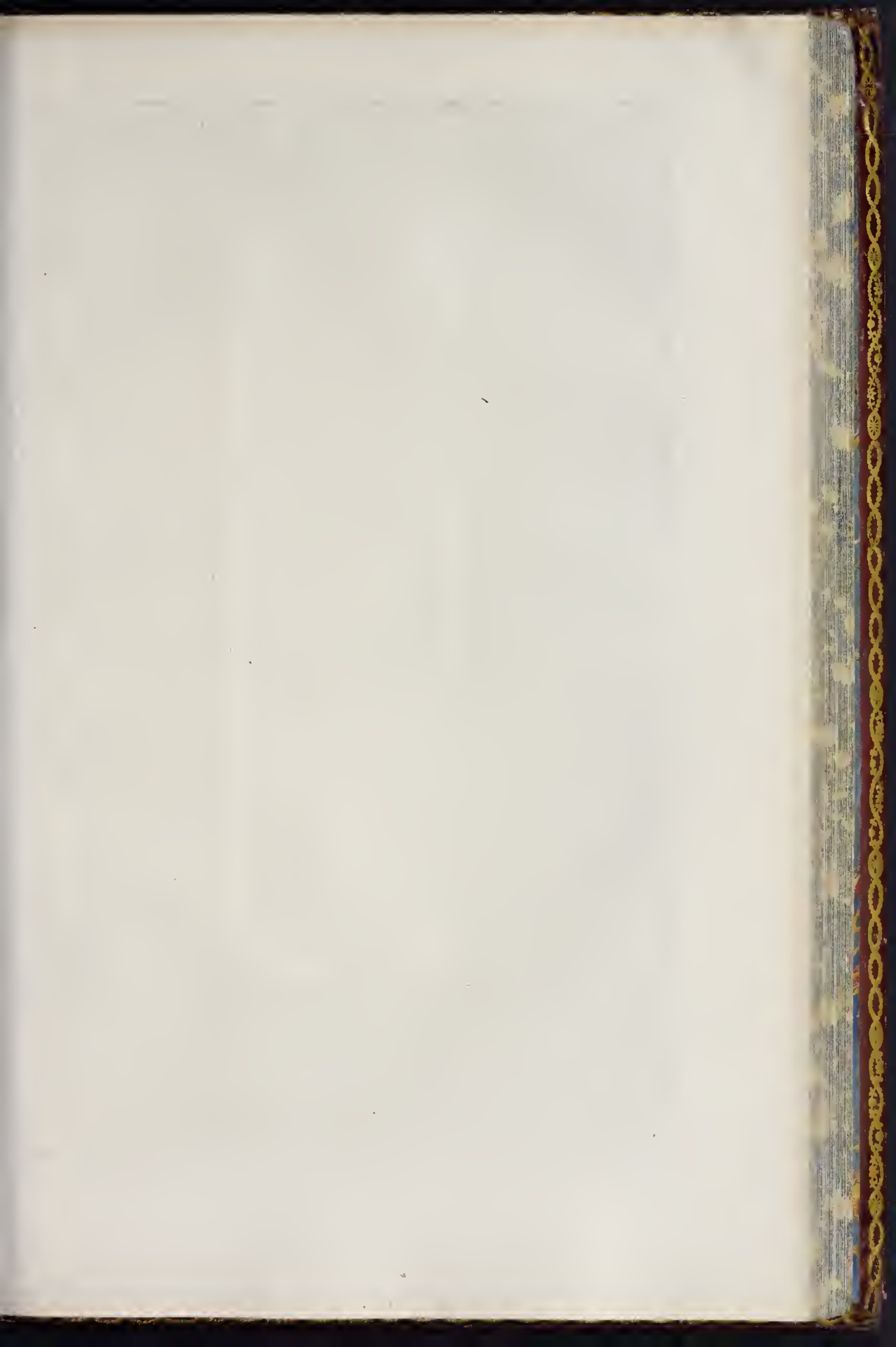
V. 17. 18. διαστηματος) Distantiae, seu Intervals Musica διαστηματα adpellabantur, de quibus sic Aristides *De Musica lib. I*: διαστημα λεγεται διχως, κοινας και ιδιος: και κοινας μιν παν μεγεθος το υπο των περατων οριζομενον: ιδιος δε καλα μουσικη γινεται διαστημα, μεγεθος φωνης υπο δυων φωνων περιγεγραμμενοι κ. τ. λ.: intervallum bifarium dicitur, communiter, & proprie: & quidem communiter omnis magnitudo, quae terminis certis finitur; proprie vero in Musica dicitur intervallum magnitudo vocis a duobus sonis circumscripta &c. In hoc autem capite plura, & quidem subtiliter Philosophi, & Mathematici disputabant, ut videre est apud Porphyrium *in Ptolem. lib. I cap. 5*, ubi tradit Demetrium, Panaetium, Dionysium Halicarnassenseum, Architam, Euclidem, & vulgo Pythagoricos nomine των διαστηματων intellexisse non excessus, ut aiebant Aristoxenii, & Diodorus, sed rationes; aliosque aliter. Itaque mirum non est, si heic invenias Archestratios hanc τε διαστηματος tractationem philosophicis quaestionibus adcessuisse.

V. 28. Διογενης Φησιν) En rursus in scenam Diogenes, qui alius profecto esse nequit, quam Philodemi ἀναγωνιστης, cuius argumenta universa diluere fatagit; de quo satis in Praefatione §. *XIV & seq.*

V. 28. 29. *καλωνοσαβίης ήμας*) Cum primum illud K fatis detritum esset, initio pro Γ adcepimus; quapropter *παρα γονσαντας* legimus, atque ita in Praefatione §. XIV hunc locum protulimus. At secundas post curas illud elementum non aliud esse, quam K fatis clare adparuit; bona igitur fide *καλωνοσαβίης ήμας* reponimus. Quartum autem hunc casum absolute heic positum, etsi non pereleganter, censemus.

V. 30. *παρ' Ηρακλειδη*) Heraclides iste inter plures eiusdem nominis (ad triginta enim enumerat Ionius) procul dubio videtur esse Heracleotes Ponticus Euthyphronis filius, Speusippi primum, tum Pythagoreorum, denique Aristotelis auditor, Platonisque aemulator, ut tradit Luërtius *lib. V.* Pleraque scripsit volumina, quorum indiculum idem recitat, inter quae: *μουσικα περι των παρ' Ευριπιδη και Σοφοκλει α, β' περι μουσικης α β'*: *Musica de his, quae apud Euripidem, & Sophoclem reperiuntur, duo: de Musica duo*; sed reponendum esse tria, iam observavit Meursius *ad Chalcidium*, quippe Athenaeus bis *lib. X, & XIV* citat Heraclidem Ponticum *εν ηρω περι μουσικης, in tertio De Musica*. Plutarchus vero in initio libri *De Musica* laudat Heraclidem *εν τη συναγωγη των εν μουσικη, in Collezione rerum Musicarum*; & Porphyrius *in Ptolem. lib. I cap. 3: εν ηη Μουσικη εισαγωγη, in Musica Introductione*: qui libri iidem ne fuerint, necne, plane nescimus. Illud pro certo habemus in huiusmodi libris de Musica tractantibus de iis etiam, quae heic adnotat Philodemus, differuisse.

V. 39. *τω προς παληα επι τη βίη*) Musicam a Philosophia parum distare aiebat Heraclides, & secundum eum Diogenes, non quomodo Archestrati discipuli, quia de natura vocis, & soni, & distantiarum philosophice tractaret, sed potius, quia non secus ac Philosophia ad vitam recte agendam conduceret, qui sane praecipuus est Philosophiae scopus, ut adposuit Tullius *Tuscul. I: cum omnium artium, quae ad rectam vivendi viam pertinerent ratio & disciplina studio sapientiae, quae Philosophia dicitur, contineretur.*

ΡΙΑΥΤΗΡΨΙΑ ΝΕΝΟΙ
 ΚΕΙΩΣΔΙΑΤΙ ΔΙΠΡΟΣ
 ΠΛΕΙΟΥΣΑΡΕΤΑΣΜΑΛΛΟΝΔΕ
 ΚΑΙΠΑΒΑΣΕΚΘΕΝΙΤΕΣΗΜΕΙΣ
 ΕΝΤΕΙΡΙΤΩΙΤΩΝΥΠΟΜΝΗ
 ΜΑΤΥΝΚΑΙΤΑΠΑΙΛΛΟΙΣΔΕ
 ΣΥΓΓΕΝΟΣΕΙΡΗΜΕΙΣΑΡΕΔΕΙ
 ΣΑΜΕΝΟΣΗΣΕΣΤΙΝΕΜΟΝΤΑ
 ΛΗΡΕΙΑΣΚΑΤΑΥΑΚΤΟΝΤΟΙ
 ΝΗΚΑΙΤΗΝΠΕΡΙΔΙΚΑΤΟΣΥ
 ΝΗΣΕΝΙΩΝΥΠΟΛΗΨΙΝΕΒΩΝ
 ΕΙΝΑΙΣΥΜΒΕΒΗΚΕΝΥΔΕΓΑΡ
 ΕΠΙΝΟΗΤΟΝΑΚΟΗΣΑΛΟΓΟΥΜΟ
 ΝΗΣΚΕΙΝΗΤΙΚΑΣΦΩΝΑΣΣΥΜ
 ΒΑΛΛΕΘΩΑΙΤΙΠΡΟΣΔΙΑΘΕΣΙΝ
 ΨΥΧΗΣΘΕΩΡΗΤΙΚΗΝΤΕΙΛΥ
 ΣΙΤΕΛΩΝΚΑΙΔΙΛΥΣΙΤΕΛΩΝ
 ΠΡΟΣΤΑΣΔΑΜΗΛΟΙΣΣΥΜΦΕΟ
 ΘΙΑΕΙΤΕΙΑΣΚΑΙΤΩΝΜΕΓΑΛΙ
 ΡΩΤΙΚΗΝΤΩΝΔΕΦΕΥΚΕΥ
 ΚΗΔΙΩΝΕΙΦΟΑΜΕΝΥΠΕΓΡΑ
 ΦΕΙΝΘΕΩΡΗΜΑΤΩΝΤΑΔ
 ΧΕΙΡΗΜΑΤΑΤΗΙΔΣΕΙΡΑ
 ΠΛΗΣΙΔΦΑΙΝΕΤΑΙΚΑΤΑΙΕΙ
 ΠΛΑΤΩΝΕΛΕΓΕΠΡΟΣΑΚΑΙΟ
 ΣΥΝΗΝΩΦΘΕΙΝΔΙΤΟΕΣΙΝ
 ΔΗΠΑΡΑΥΤΟΥΠΡΟΣΕΧ
 ΘΑΝΥΝΣΜΩΣΑΙΕΛΟΓΗΝ
 ΦΗΣΙΝΤΩΙΜΟΥΕΤΟΛ
 ΚΑΙΟΝΟΥΤΟΝΜΟΙΕΙΚΟΝ
 ΚΑΙΟΝΕΙΝΑΙΚΑΘΑΤΡΟΥΔΕ
 ΤΟΝΔΙΚΑΙΟΝΑΛΟΥΣΟΝΟΥ
 ΔΕΣΥΝΕΡΓΕΙΝΟΥΔΕΤΕΝΟ
 ΔΕΤΕΡΩΠΡΟΣΤΗΝΟΙΚΕΙΑΝ
 ΕΠΙΣΤΗΜΗΝΤΑΧΑΜΕΔΑΙ
 ΤΩΙΣΚΥΤΟΤΟΜΩΙΚΑ
 ΓΡΑΦΩΙΚΑΙΠΑΝΤ
 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΗΤΟΔΙ
 ΕΝΕΡΓΩΜΟΙΩ
 ΟΝΔΑΥΤΕ
 ΧΝΙΤΕ ΠΛΕΟΝΕ
 ΧΕΙΚ ΤΑΡΟΥΤΕ
 Ν

COL. XXIV

5 ρι αυτην Φιλοτεχνιαν οικειως διατιθεσθαι προς πλειους αρετας, μαλλον δε και πασας, εκθεντες ημεις εν τῃ τριτῃ των ὑπομηματων, και τα παρ' αλλοις δε συγγενως ειρημενα, παρεδειξμεν, οσης εστιν γεμοντα ληρειας. Καταγελαστον τοι-
 10 νυ και την περι δικαιοσυνης ελιαν ὑποληψιν ειναι συμβεβηκεν. ουδε γαρ επισητον ακοης αλογου μονης κινητικας φωνας συμβαλλεσθαι τι προς διαθεσιν ψυχης θεωρητικην των λυσιτελων και αλυσιτελων προς τας αλληλους συμπολιτειας, και των μεν αιρετικην, των δε φεικτικην, δι' ὧν ειωθαμεν ὑποορχειν θεωρηματων. Τα δ' επιχειρηματα τη δεξιῃ παραπλοια φανεται. Και γαρ ει-
 25 Πλατων ελεγε προς δικαιοσυνην ωφελεω, αποδεξιῃ αυ παρ' αυτου προσδεχομεθα. νυν δ' ὁμοως αναλογου φησιν τῃ μουσικῃ το δικαιου, ου τον μουσικον δικαιου ειναι, καθα περ ουδε του δικαιου μουσικου, ουδε συνεργειν ουδετερον ουδετερω προς την οικειαν
 30 επιστημην. Ταχα μη αυ τῃ σκωτοτομῃ, και ζωγραφῃ, και παντεως τῃ επιστημον το δικαιου ελεγεν ὁμοως ακαλογον; τι γαρ κατ' αυτον τοις τε-
 40 χνιταις πλεονεκτηει παρεχει; Και δη γαρ ουτως . . .

eius studium proprie viam sternere ad plures, vel potius ad omnes virtutes; ea nos exponentes in Hypoimmematum tertio, & alia simul cognata ab aliis dicta, ostendimus, quam plena forent nugacitatis. Et quidem ridiculam etiam quidam de iustitia opinionem habeant necesse est; nec enim secum putare quis potest voces sonoras irrationalis folius auditionis motrices conferre aliquid ad dispositionem animi speculativam rerum utilium, & inutilium ad mutuam civium gubernationem, & ad cognoscendum, quatenam ex his sint eligenda, quatenam fugienda secundum ea theoremata, quae conferri soliti sumus. Sed argumentationes demonstrationi similes illis adparent. Etenim si Plato diceret Musicam prodesse iustitiae, fortasse probationem ab ipso adcepissemus; atqui analogam Musico dixit esse iustitiam, non vero Musicum Iustum esse, quemadmodum neque dixit Iustum esse Musicum, neque alterutram rem alterutri adiuumento esse, vel conducere ad propriam scientiam. An non fortasse futuri, & pictori, & unicuique aliquam facultatem profitenti aequae analogam iustitiam dixisset? Numquid enim per ipsum artificibus fraudare licet? Proctinus enim sic

V. 5. εν τῷ τριτῷ τῶν ὑπομνημάτων) Hinc, & ex Col. XXXIV v. 22 didiceramus alios tres saltem a Philodemo scriptos fuisse libros, quos inscripserat ὑπομνηματα; sed num ea ad rem quoque Musicam pertinerent, an ad quidvis aliud expiscari non licuerat, donec unum & alterum evolutum est volumen cum titulo ὑπομνημάτων περι ρητορικῆς. Cum enim iam pridem evoluta adhuc essent bina, quibus titulus adscriptus erat absolute περι ρητορικῆς, cognovimus Nostrom consuevisse de eodem argumento, quod fusc tractasset, etiam τα ὑπομνηματα Commentaria adornare. In huiusmodi autem Commentariis (ut in Diatriba Isagogica praecedenti Volumine fusc differimus) nihil aliud, quam generales quaedam, & quasi praeliminares quaestiones eum pertractasse, indicio nobis citata duo volumina ὑπομνημάτων περι ρητορικῆς; in iis enim totus est, ut inquirat, an Sophistica dicenda sit ars Rhetorica: quae sane quaestio nonnisi longe tractationem de Rhetorica respicit. Eodem igitur pacto arguimus praeter plures libros περι μουσικῆς, etiam τα ὑπομνηματα περι μουσικῆς, Commentaria de Musica scriptitasse, in quibus eas agitasset quaestiones, quae veluti praeliminares, & cardinales forent, & quas probe resolutas oporteret ad libros De Musica adferre: qualis nempe ista est quaestio, quam heic indigitat in tertio *Hypomnematum* pertractasse, h. e. an Musicae studium ad virtutes comparandas viam sternat? Qualis est & alia, quam in secundo eorum librorum agitasse scribit Col. XXXIV: cur ab Atheniensibus, reliquisque Graecis maximo in honore habita fuerit Musica?

V. 11. ἐπιὼν ὑποληψίῳ) Post haec verba in αὐτογραφή est adscripta, imo vero per vim intrusa i'erum vox ἐπιὼν. Patet enim principio στοιχῶν desitisse in ει, & subsequens a syllaba NAI incepisse, ut legendum foret ἐπαι; mox vero illud primum I ad effingendum N est adcommodatam, additis in fine binis elementis ΩΝ, & superscripto I, in principio autem sequentis versus adscripta sunt EI, ut legi possit ἐπιὼν ἐπαι. Sed quid monstri est, ἐπιὼν ὑποληψίῳ ἐπιὼν ἐπαι? Repetitum illud ἐπιὼν nihili profecto est. Atqui non librarii abalienatione, sed ipsius studio illuc inrepsisse patet. Quenam igitur errandi origo? Ego quidem totam hanc περιεχομένην non ab αὐτογραφῷ fuisse descriptam, sed ab auctore ipso dictatam recer. Cum enim ille primum dictasset ἐπιὼν ὑποληψίῳ ἐπαι, denuo, uti fit, eadem verba inculcans, ὑποληψίῳ ἐπιὼν ἐπαι inverso aliquantulum ordine, utpote qui ex tempore dictaret, protulit. Tum vero satis imperitus, qui dictata sedula aure, sed furda mente exciperet, statim refinxit ὑποληψίῳ ἐπιὼν ἐπαι, relicto tamen antecedenti ἐπιὼν. Qui autem fuerint isti ἐπαι, ignoramus; sed procul dubio in horum numero erant Platonici, ex eo quod Platonis auctoritate abutebantur, ut e sequentibus colligitur.

V. 13. 14. ἀκούς αλογῶν μουσῆς κινήσιαις Φωναις) Rursus appellat auditum αλογῶν, inrationalem, non secus ac Col. II v. 18 αλογῶν επακουσίαις; quid vero hoc isti velit, iam ad Col. I v. 36 observavimus. Sonos autem nonnisi inrationalem auditum excitare posse pro comperto habet, postea quam toto Cap. V h. e. a Col. VII ad X id probare contendit adversus eos, qui animos excitandi vim illis tribuebant.

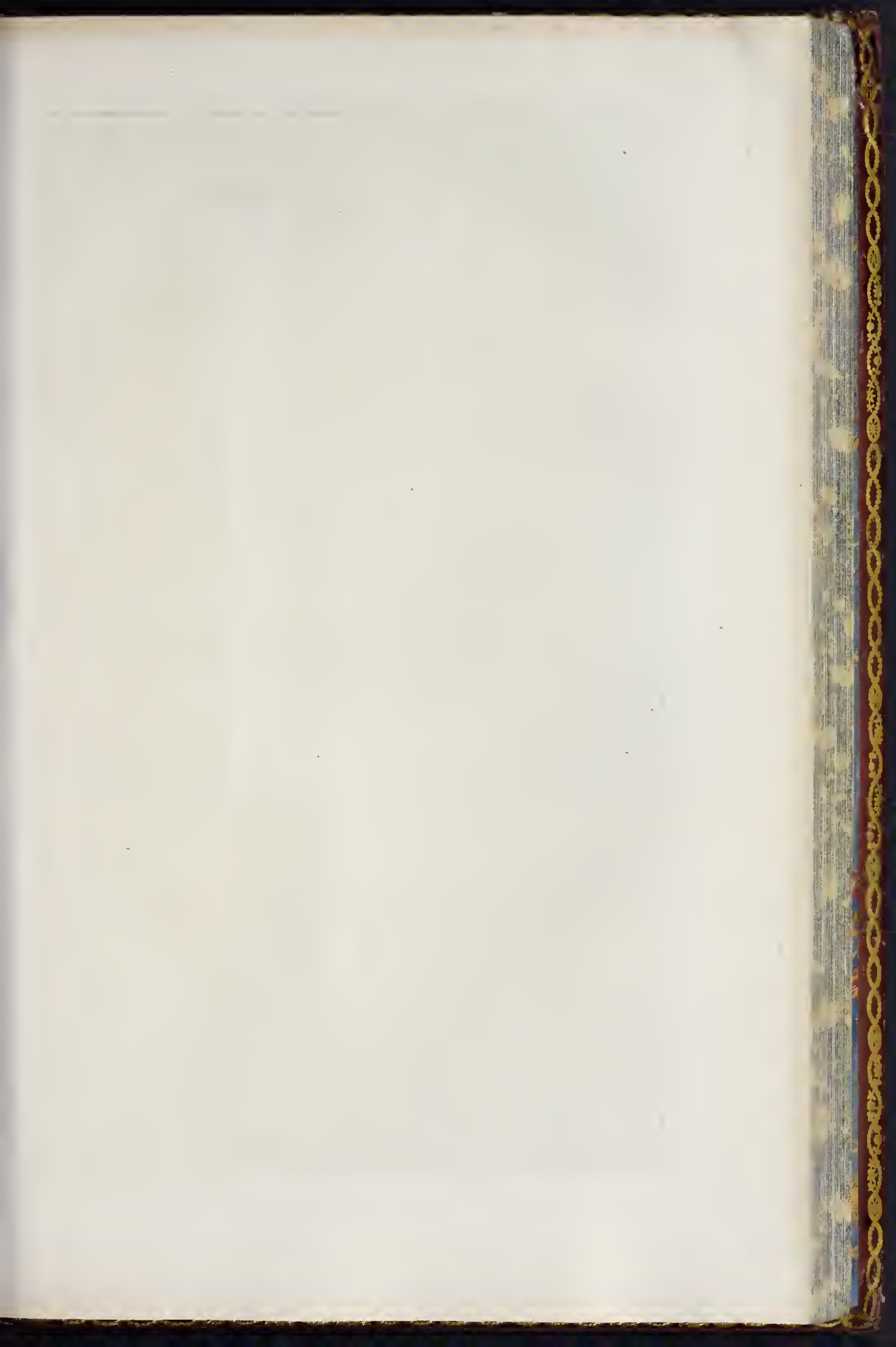
V. 16. 17. θεωρητικῆν τῶν λυσιτελῶν καὶ αλυσιτελῶν κ. τ. λ.) Ut ista percipias, prae oculis Epicuri doctrinam de Iustitia habere necesse est. Epicurus igitur εν ταις κυριαῖς δοξαις in *Ratis Sententiis*, quas habemus relatas a Laërtio in eius *Vita* sic iustitiam definit: το της φυσικῆς δικαιοῦ ἐστι συμβολῶν ἰς συμφεροντος εις το μη βλαβειν ἀλλήλους, μηδε βλαβεσθαι: naturalis iustitia est tessera utilitatis, ut homines ad invicem neque laedant, neque laedantur: & paullo infra: ἐκ ην τι καθ' ἑαυτο δικαιοσύνη, ἀλλ' εν ταις μετ' ἀλλήλων συστροφαις, καθ' ὀπηλικῶς δη ποτε ην τοπῶς, συνδηκη τις ὑπερ τῶ μη βλαβειν, μηδε βλαπτεσθαι: Iustitia nihil per se erat, sed fuit in mutuis societatibus, quoquoque ea loco existerent, pactum aliquod de non inferendo, adiciendove noemento initum: & mox: το μεν επιμαρτυρομενοι οτι συμφερει εν ταις χρειαῖς της προς ἀλλήλους κοινωνιας τῶν νομισθεντῶν ἐπαι δικαιοῦ, την τε δικαιοῦ φυσικῆν εχει: quod omnium testimonio comprobatur utile esse ad mutuos usus in societate earum retum, quae iustae reputantur, iusti naturam illud habet: denique: ἐνθα δε καινων γενομενων τῶν πραγμάτων ουκετι συμφερει τα αὐτα δικαιοῦ κειμενα, ἐνταυθα δηποτε μεν ην δικαιοῦ, οτε συνεφερον εις την προς ἀλλήλους κοινωνιαν τῶν συμπολιτευομενων, ὑστερον δε ἐκ ην ετι δικαιοῦ, οτε μη συνεφερον: ubi novis acciditibus, non amplius iuoverint, quae uti iusta constituta erant, ea οὐκ quidem erant iusta, donec utilia fuere ad mutuam concivium societatem, deinde vero iusta amplius non sunt, cum utilia esse desierint. Ex quibus omnibus satis colligitur secundum Epicurum nihil aliud iustitiam esse, quam quod Philodemos tradit, h. e.: διαθεσιν της ψυχῆς θεωρητικῆν

τικῆ τῶν λυσιτελῶν, καὶ αλυσιτελῶν πρὸς τὰς ἀλλήλους συμπολιτείας: *speculativam animi dispositionem ad investiganda ea, quae utilia, quaeve inutilia sint ad mutuas concivium societates*. Dicit autem θεωρητικῆ, *speculativam*, quia cognita utilitate omnes ad eam rapimur. Quare Hermarchus Epicuri discipulus apud Porphyrium *lib. I De Abstinentia* prae ceteris, quae fufe in hanc sententiam disputat, ait: φρονήσει ψυχῆς, οὐ ῥῶμῃ σώματος καὶ δυναστευτικῆ δουλεύσει τῶν οὐχλῶν δινεργῶν οἷ τα τοιαῦτα τοῖς πολλοῖς εἰσηγουμένοι, καὶ τὸς μὲν εἰς ἐπιλογισμὸν τὴ χρῆσιν κἀλαστοῦσαντες ἀλογῶς αὐτῆ προτεροῖ αἰθανόμενοι, καὶ πολλὰς ἐπιλαθνομένους, τὸς δὲ τῷ μεγεθεὶ τῶν ἐπιτιμιῶν καταπληζάντες: *mentis prudentia, non corporis robore, aut imperioso obsequio multitudini praecelluere, qui huiusmodi populis suaserunt; partim enim inducentes, ut considerarent, quam utilia forent, cum prius non adtenderent, & saepe eos lateret, partim vero ipsa rocnarum magnitudine percellentes*. Epicurus igitur iustitiae originem ex utilitate quidem repetebat, eiusque modulo metiebatur; at non ex privata, sed e publica totius societatis. Immerito igitur invidiam Epicuro creare conatus est Tullius *lib. De finibus*, & *I De Legibus*, quasi docuerit ille iustum virum esse, qui suamet utilitati unice studeat. De quo vide, si lubet, Petrum Gassendum ista fufius tractantem in suis *Animadv. in lib. X Laërt. part. III de Ethica Epicuri*.

V. 18. 19. συμπολιτείας) Non aliam sane vocem ex illis στοιχειοῖς, quae librarius dormitans adpinxit, & mox partim expungenda iussit, eruere licet. Haec autem, etsi a Lexicis abfit, a συμπολιτῆς & συμπολιτεῖα pronο αλκο fluit; ita ut de eius γνησιότητι nullus dubitem, cum nuper viderimus secundum Epicurum tamdiu iustum aliquid esse, ὅτε συνέφερει εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν τῶν ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩΝ, donec conferret ad mutuam concivium communionem.

V. 21. 22. δι' ὧν αἰσθανεῖν ὑπογράφων θεωρημάτων) Ista apertissime nos docent Philodemum secundum suae sectae placita iustitiam definivisse, & ad suos discipulos in eadem secta instruendos huiusmodi dictata adornasse, ut iam pridem ad *Col. II v. 6* animadvertimus.

V. 28. 29. ἀναλογον φησιν τῷ μουσικῷ τὸ δικαίον) Hunc Platonis locum, quem adversarii adlegabant, quemque nihil e re sua facere excipit Philodemus, in extantibus eius libris expiscari non licuit. Ceterum alibi etiam Divinus ille Philosophus sic loquitur, ut videri possit eum multam in Musica requirere virtutum scientiam, non vero ad illas parandas Musicam conducere adfirmet; quae ipsa est Philodemi exceptio. Sic *III De Rep.*: ἀρ' ἐν ὃ λέγω πρὸς θεῶν οὕτως· ὅδε μουσικοὶ πρότερον ἐσομεθα, ἢ τε οὓς φάμεν ἡμῖν παιδευτέον εἶναι τὸς φυλάκας, πρὶν αὐτὰ τῆς σωφροσύνης εἶδη, καὶ ἀνδρείας, καὶ ἐλευθερίης, καὶ μεγαλοπρεπείας, καὶ ἴσα τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν ἀνεναντία πάντα τῶν περιφερομένων γυαρίζωμεν, καὶ νοῖα ἐν οἷς ἐρεσῆν, αἰσθανόμεθα, καὶ αὐτὰ, καὶ εἰκοίας αὐτῶν. καὶ μὴτε ἐν μικροῖς, μὴτε ἐν μεγάλοις ἀτιμάζωμεν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οἰομεθα τεχνῆς εἶναι, καὶ μελέτης: sic igitur per Deos aio: nunquam Musici erimus nos, neque illi Civitatis custodes, quos aiebam nobis esse instituendos, nisi prius temperantiae species, & fortitudinis, & liberalitatis, & magnanimitatis, & quotquot sunt istis germana, & quotquot ipsis omnino adversa sunt, cognoscamus, & sentiamus, ubi sint ipsae, & earum imagines: easque neque in parvis, neque in magnis adspernemur, sed ad ipsam artem & studium pertinere putemus. At reponeret Adversarii Platonem paullo ante in eodem libro docuisse, Musicam in internos animi recessus permeantem φερεῖν εὐσχημοσύνην, καὶ εὐσχημοῖα ποιῆν ἐαν τις ὀρθῶς τραπῆ, decorem inducere, & honestum reddere, quicumque in ea fuerit recte institutus. Εὐσχημοσύνη enim Platoni eadem est, ac εὐνηθία, morum honestas. Eius verba iam recitavimus ad *Col. I v. 4 pag. 3*. Et quidem Ptolemaeus, qui in *Harmonicorum lib. III* integris Capitibus *V, VI, VII* hanc ipsam pertractat quaestionem quomodo ad virtutes comparandas Musica conferat inter alia haec habet *cap. V*: ὅτι καὶ τῶν φθογγῶν τὸ μὲν ἐμμελες, ἀρετὴ τις ἐστὶν αὐτῶν· τὸ δὲ ἐκμελες, κακία· καὶ ἀναστρέφαντι, τῶν ψυχῶν ἢ μὲν ἀρετῆ, ἐμμελεῖα τις ἐστὶν αὐτῶν· ἐκμελεῖα δὲ ἢ κακία: quia & sonorum concinnitas est quaedam eorum virtus; & inconcinnitas vitium: ita conversim animarum virtus est earum quaedam inconcinnitas; & vitium inconcinnitas. Percurrit deinde singulas virtutes, ut id ostendat; denique subdit: καὶ ὁλως ἢ κρατιστα τῆς ψυχῆς διαθέσεις ἕσα δὴ δικαιοσύνη συμφωνία τις ἐστὶν: & ad summam ea, quae est praesantissima anima dispositio, iustitia nimirum, consonantia quaedam est.

ΝΑΥΤΑ ΔΕ ΟΥΣ ΤΕ ΟΥΣ ΕΠΙ ΤΟΥ Α
 ΧΑΙΡΕΤΕ ΚΑΙ ΑΜΑ ΤΟΥΣ ΟΥΛΕΓΕ
 ΣΒΑΙΙ ΚΑΙ ΜΗΝ ΟΣ ΤΕ ΝΝΟ
 ΜΟΣΕ ΤΙ ΜΟΥ ΣΙΚ ΤΟΥΣ ΕΙ
 ΚΑΙ ΠΑΡΑ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΙ ΔΙ
 ΚΑΙ ΔΙ ΟΥ ΤΕ ΟΥ ΤΟΥ ΑΡΑ ΒΑΙ
 ΜΟΝΤΕΣ ΔΙ ΕΤΕ ΝΤΙΝΕΣ
 ΠΕΡΑ ΤΗΣ ΟΥΣ ΕΚΕΙΝΩΝ
 ΝΟΧΑ ΟΥ ΜΕΘ ΩΦΕΧ
 ΟΥ ΜΕΘ ΟΥ ΔΕ Ν Μ ΝΟΝΤΕΣ
 ΝΥΧΡΗ ΤΟΥ ΜΕΘ Α ΤΑ ΠΤΟ
 ΟΑ Ι ΠΟΡΟΥ Ν Μ ΔΕ Ν ΕΥ
 ΕΚ ΕΤΕ Ι ΟΥ Ν ΕΡΓΟ Τ ΠΡΟ Ε
 Ι ΑΣ Τ ΟΥ Ν Α Ι Σ Τ Ω Ν ΕΤΑ Ι Σ
 Π Α Σ Α Ι Σ ΟΥ Μ Β Α Σ Α Ι Α
 Τ Η Ν Δ Α Λ Η Κ Ω Ν Α Χ Ο Ρ Ι Σ Τ Ι
 Μ Α Χ Λ Ω Σ Δ Ο Υ Κ Ε Ι Τ Ε Ι Σ Ι Ν
 Α Λ Η Λ Α Ι Σ ΑΥ Τ Α Ι Ι Τ Α Τ Ι
 Ο Ν Α Η Τ Α Ι ΟΥ Ν Ε Ν Τ Α
 Δ Α Π Α Σ Α Ι Σ Α Ν Α Γ Κ Ο Ν Ο Ι
 Ο Σ Ο Φ Ο Ι Δ Ο Τ Σ Π Α Τ Ε
 Ε Λ Α Β Ο Ν ΕΥ Τ Ο Ν ΟΥ
 Τ Π Ρ Ο Σ Π Α Σ Α Σ Τ Ε Ο Σ Τ Ι
 Ν ΟΥ Β Ο Ι Φ Η Σ Τ Ε
 Δ Ε Α Ν Ο Ι Δ Ε Τ Ε Α Ν Χ
 Τ Ε Ρ Ι Σ Τ Ω Σ Τ Ο Δ Ι
 Χ Ν Π Α Σ Ι Φ ΟΥ Τ Ε
 Μ Ο Ν Α Π Α Ν Τ Ι Α
 Θ Τ Ε Σ Σ Ω Σ Α Ν Ν Τ Ι
 Π Ε Σ Τ Α Σ Α Ε Ι Ν Ε Ι Χ
 Π Ε Ρ Ω Ν Δ Ε Μ Η Ν Ω Ν
 Ε Ι Τ Ι Σ Η Γ Ε Ρ Κ Ω Ν Η Μ Ε Τ Α Τ Ν
 Σ Π Α Ι Δ Ο Σ Η Α Α Β Ε Λ Η
 Ν Α Β Ε Ι Ν Β Ω Α Σ Ε Τ Η
 Ν Π Ι Ο Υ Φ Ε Ν Α Σ Ε Χ Ν Σ Ο
 Ν Τ Α Τ Ο Σ Η Ν Κ Λ Ε Ν Μ Ε
 Ν Ι Κ Α Ι Α Λ Υ Ο Ν
 Η Κ Α Ι Τ ΑΥ Τ Η Τ
 Η Τ Ε Ι Κ Α Ι ΟΥ Κ
 ΟΥ Μ Α Σ Η Γ Ι Ν Ε
 Ν Ο Ι Σ Α Τ Α Δ
 Ε Ι Ο
 Κ ΕΥ

COL. XXV

5 *ἵνα ὑπακούστων ἐπὶ τῆ ἀδικίᾳ, καὶ ἀμεσοὺς λέγεσθαι. Καὶ μὴν οὐτ' ἐννομος ἐστὶ μουσικῆ φύσει, καὶ παρανομος, ὡς περ αἱ δίκαιαι ὄψεις, ὅτε παραβινοῦντες, ἃ δετάρχων τινες ὑπερ αὐτῆς, ὡς ὑπερ ἐκείνων, ἐνοχλεῖμεθ', ἀλλ' ὠφέλιμα, ὅδ' ἐμμενοντες*
 10 *εὐχρηστῶμεθ', ἀλλὰ βλαπτομεθ' αἰ. Ἐπερ ἐν μὴδεν εὐρισκῆται συνεργίου πρὸς ἐνίας τῶν ἀρετῶν, οὐδὲ τὰς*
 15 *ἀπάσαις συμβλαῖται διὰ τὴν ἀλλήλων ἀχάριστιαν· ἄλλως δ' οὐκ εἰ συνέσιω ἀλλήλαις αὐταί, καὶ τὰ τισιν ἀρεταῖς συνεργούσῃ,*
 20 *καὶ πασῶν ἀναγκαῖον. Οἱ φιλοσοφοῦσι δ' οὐτὲ πάντες ὑπέλαβον εὐχρηστῶν οὐτε πρὸς πάσας, οὐτε πρὸς τινάς, οὐδ' οἱ φησὶν χρῆσθ' ἀπειδείξαν. Οἱ δὲ δὴ μάθῃσαντες ἐπιστάσαντ' αὐτὸ διὰ τῶν πασῶν φανερῶν· οὐτ' ἐμμάθῃσαν ἀπαντὲς οἱ μάθοντες, ὡς ἂν ἐνομισαν τὴν*
 30 *πρὸς τὰς ἀρετάς χρῆσθῆν ἐναι. Τῶν δὲ μὴ μάθοντων εἰ τις ἢ γέρον, ἢ μετὰ τὴν τοῦ παιδὸς ἡλικίαν ἐθελοσε μάθειν, ἐβωμολοχεύετ', ἢ νηπιου φρενῶν εἶχεν, ὅς σοφώτατος ἦν, καὶ βαρυνόμενῳ καὶ ἀλυοῦτι θυμῷ ἐθαύκει, καὶ ταύτῃ τὴν δόξαν ἐζήτει, καὶ εἰκ' ἀπῆδειτο*
 40 *τὸν ὀφθαλμὸν γίνεσθαι*

ubi subaudiendum est de iniusto, & ineleganti *artifice* id dici. Et quidem neque certis legibus subiecta est Musica, quin etiam suapte natura exlex, non secus ac iustus scenae adparatus; neque si nos praetergrediamur, quae circa ipsam aliqui praefcriperunt, non secus ac circa illum *scenae adparatum*, nocumentum adcipimus, sed potius adiumentum, neque ipsorum praeceptis insistentes adiuuamur, sed potius laedimur. Quando igitur nihil invenitur ad aliquas virtutes conducens Musica, profecto neque ad universas ea conferret, propterea quod sunt invicem inseparabiles: rursus autem, non si copulantur invicem ipsae, idcirco ea, quae ad quasdam conferunt virtutes, etiam universis utilia fore necesse est. E Philosophis vero neque omnes utilem eam autumarunt sive ad omnes, sive ad aliquas virtutes; neque qui professe adseruerunt, id argumentis probarunt. Qui autem Musicae studuerunt, hoc adfirmarunt propter ea, quae omnibus sunt manifesta; neque singuli, qui didicerunt Musicam, idcirco didicere, quasi utilis ad virtutes acquirendas aliquo pacto foret. Ex iis porro, qui minime didicerunt, si quis vel senex, vel exacta pueritiae aetate voluit addiscere, adfentatus est, vel pueruli animum gerebat, qui sapientissimus erat, & laboranti inquietoque animo otiosus fedebat, atque hoc pacto gloriam captabat, neque erubescere tam fero discipulum fieri

Cum vides in aduerso huius Columnae schemate litteras versuum initiales sursum extra lineam ferri, ne id veteri librario vitio tribuas. Ibi enim, ubi diffusa Papyrus erat, conrugata a suo situ elementa distraxit: quae mox uti sub oculis habuit, delineator fidelissime aere expressit.

V. 1. *ἢ ἀπακροστέον κ. τ. λ.*) Cum desint Platonis verba, quae procul dubio Noster adlegavit in duabus postremis praecedentis columnae lineis, quae penitus sunt abrafae, quo potissimum haec spectent, quis divinare auit?

V. 3. 4. *Ἐὶ ἐνομος ἐστὶ μουσικὴ*) Certis legibus, finibusque adstrictam esse simplicem probamus Musicam veteres fere omnes Musicæ tractatores uno ore fatentur. Ecce tibi prae ceteris Aristides *lib. II*: *ἐν τῇ ταῖς ἰδιωτικαῖς εὐφροσυναῖς, καὶ ταῖς δημοσῖαις θεαῖς ἑορταῖς συνθετὴ μελῆ τινὰ νομοθέουσιντες, ἃ καὶ νόμῳ προσηγορεύουσι, μηχανὴ τε τινὰ εἶναι τῆς βεβαιότητος αὐτῶν τῆν ἱερουργίαν προσάμεινον, καὶ μὲν ἀκινήτα δια τῆς προσηγορίας ἐπευφημίας: cum tam in privatis laetitias, quam publicis Deorum festis consuetos quosdam cantus lege constituisent, quos Ἐνομος adpellabant, firmitatem ipsis inde machinati, quod in sacris adhiberentur, mansurosque immobiles per eam adpellationem bene ominabantur. Qua de re illis succensent, qui primum positas antiquitus leges, sive νόμῳ οἱ δὲ νῦν τα σέμνα αὐτῆς παρατίθεσθαι ἀπὸ τῆς ἀδράδος ἐκείνης, καὶ θεοπτείας, καὶ θεοῖς Φιλῆς κατεαργίας καὶ κατὰ τὴν εἰς τὰ θεάτρα εἰσαγωγῆς: nostrae aetatis homines maiestate eius repudiata pro mascula illa, Ἐ ἀυγύστα, Ἐ Δίῃς grata constactam Ἐ garrulam in theatra inducunt. Hinc & Lacedaemonii veteris Musicae corruptores multarunt, ut iam monuimus. At Noster, qui Musicam τερψῆς ἀκούς προστίθεσθαι μόνον, solam aurium oblectationem exhibere contendebat, haec leges ridebat, utpote quae oblectationi, quae a varietate praecipue ortum ducit, forent aduersae; hinc subdit statim: *neque enim transgredientes, quae ab aliquibus constituta sunt, molestiam adicipimus, sed potius utilitatem; neque illorum legibus stantes commoditatem, sed potius nocumentum haurimus.**

V. 5. 6. *ὡς περ οἱ δίκαιαι ὄψις*) Huiusmodi verba, de quorum genuina lesione ambigere non licet, diu multumque nos torserunt. Quid enim sibi vult isthaec comparatio inter Musicam, & Visiones? quidve significabit *iusta visio*? Nisi igitur immane librarii σφαλμα sententiam corrupit, non alio haec verba retorquere possumus, quam ut significant *iustum*, h. e. *idoneum*, Ἐ proprium scenae, scenicorumque adparatum. Hoc enim sensu apud Aristotolem *Poetic. cap. I* adcipitur ὄψις, ubi ait: *πρώτων μὲν ἐξ ἀναγκῆς ἀν εἰ τι μέρος τραγωδίας ὁ τῆς ὄψεως κοσμος: prima quidem tragoediae pars necessario est adparatus pulchritudo; & ἰ. fra: ἢ δὲ ὄψις ψυχολογικῶς μὲν, ἀτεχνότατον δὲ, καὶ κλισία οὐκ ἔστιν ἰν πομπικῶς: adparatus autem animos adliciens quidem, sed minime artificiosa res est, Ἐ nihil ad potissimum pertinens. Quae verba, ni fallor, multam huic loco lucem offundunt. Idem enim esse videtur Aristoteli ἀτεχνότατον, ac Philodemo παρανομον. Sicuti enim Stagyrta vocat minime artificiosum scenae adparatum, eo quod ad poetam minime pertineat, etiamsi principem tragoediae partem esse fateatur, & ideo scenae structoris potius arbitrio permittendus, quam poetis legibus adstringendus, etī δὲ κυριώτερα περὶ τῆ ἀπεργασίαν τῶν ὄψεων ἢ τῶ σκευοποιῶν τεχνῶν τῆς τῶν ποιητῶν ἐστὶ; sic nunc Noster eum adpellat παρανομον exilegem, quia certis legibus adstringi nequeat, sed cuique fabulae ex artificum ingenio sit adcommodandus, ut placeat, & probeatur. Ita vero etiam Musicam oblectando natam non esse sua natura legibus subiectam praedicat, ut, qui certis legibus coercet, eam potius macet; quippe eo pacto minus oblectationi, cui unice illa fuit comparata, infervientem reddit.*

V. 16. *τῆν ἀλλήλων ἀχωριστίαν*) Virtutum ἀχωριστίαν praeter Platonem agnoscebant ipsimet Stoici; quare confidentissime eam praesumit Philodemus. Sic de Zenone testatur *Plut. in lib. De Stoic. Repugn.*: *ἀρετᾶς ὁ Ζῆνων ἀπολείπει πλείονας κατὰ διαφορᾶς, ὡς περ ὁ Πλάτων, οἷον φρονήσιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ὡς ἈΧΩΡΙΣΤΟΥΣ μὲν νοσᾶς, ἕτερας δὲ καὶ διαφορῶσας ἀλλήλων: virtutum, ut Plato, ita etiam Zeno secundum differentias multitudinem admittit; prudentiam puta, fortitudinem, temperantiam, iustitiam ponens inter se invicem inseparabiles, sed tamen invicem alteram ab altera differentes. Contra vero diserte negat, ex inseparabili earum natura consequi, ut quod ad aliquas virtutes conferat, etiam univervis sit adiumento: quod nempe etiam Stoici docebant, ut idem Plutarchus *l. c.* testatur: *τὰς ἀρετὰς Φύσι Χρυσίππος ἀνάκολληθῆναι ἀλλήλαις, ἢ μόνον ἴα τῆν μίαν ἔχοντα πᾶσας ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τὰ τὸν κατὰ μίαν ὅστις ἐνεργεῖντα κατὰ πᾶσας ἐνεργεῖν: virtutes sese invicem consequi Chrysis docet, non modo quod una praeditus habeat omnes, sed etiam quod secundum unam agens, se-**

secundum omnes agat. Videfis apud Stobaeum *Serm. I*, quae in hanc sententiam conlegit veterum testimonia, ut probet: ὅτι ἀναικολυθησὶν αἱ ἀρεταί, quod virtutes se sequantur.

V. 25. δια τῶν πασῶν φανερῶν) Quippe scilicet vulgata res est singulos artifices mirabilia de sua arte praedicare, ut maioris eam venditent, & sibi aestimationem concilient.

V. 32. εἰ τις ἢ γέρον κ. τ. λ.) Haec verba procul dubio Socratem respiciunt, de quo narrabant aetate iam provectum Musicae operam navasse. En Suidas: ἐμάνθανε δὲ καὶ κιθαρῖζεν παρὰ Κοῦου γέρον ἡδὴ ὄν: didicit etiam a Cono citbaram pulsare, cum iam senex esset; & Valerius Maximus *lib. VIII cap. 7*: Socratem etiam constat aetate provectum fidibus tractandis operam dare coepisse, satius iudicantem eius artis usum SERO, quam numquam percipere. Quare apud Laërtium *lib. II segm. 32* optime legit Menagius: ἀλλὰ καὶ λυγίζεν ἐμάνθανεν ἡδὴ γήραιοις, pro ὅτε καιροῖς.

V. 35. 36. ὅς σοφωτάτος ἦν) Sic Socratem irridet, qui (ut ait *Val. Max. lib. III cap. 4*) non solum hominum consensu, verum etiam Apollinis oraculo sapientissimus est iudicatus. Idem narrat Laërtius *lib. II segm. 37*; Plato in *Apologia*; Tertullianus in *Apogetico*; Iustinus Martyr in *Cobortatione ad Graecos*; Galenus in *Protreptico ad Artes*; & Aristophanis Scholiae in *Nubes*: quorum verba recitat Menagius in *Laërt. l. c.*

V. 36. 37. καὶ βαρυνόμενος καὶ ἀλυστοῖ θυμῷ ἐδάκει) Oppresso, & inrequieto fuisse Socratem animo, dum scilicet formosos pueros deperiret, non unus Epicureus noster ait. Iam pridem hanc dicam Sapientissimo hominum alii impegerant, ut videre est apud Athenaeum *lib. V cap. 19*, ubi Herodis Cratetii carmina recitat, qui sic loquentem Aspasia inducit:

Σωκράτης ἐκ ἐλαθεῖς με ποθῶ δρχθεῖς φρενα τὴν σὴν

Παιδοῖ Δεινομαχῆς, καὶ Κλινίου.

Socrates non me laet tuum animum uri desiderio

Filii Dinomaches, & Cliniae.

Et mox:

Τίπτε δὲδακρυσταί φίλε Σωκράτες; ἢ σ' ἀνακίνει

Στέρκοις ἐναιῶν σκηπτὸς ποθοῖ ὀμμασι θραυσθεῖς

Παιδοῖ ἀκίνητῃ;

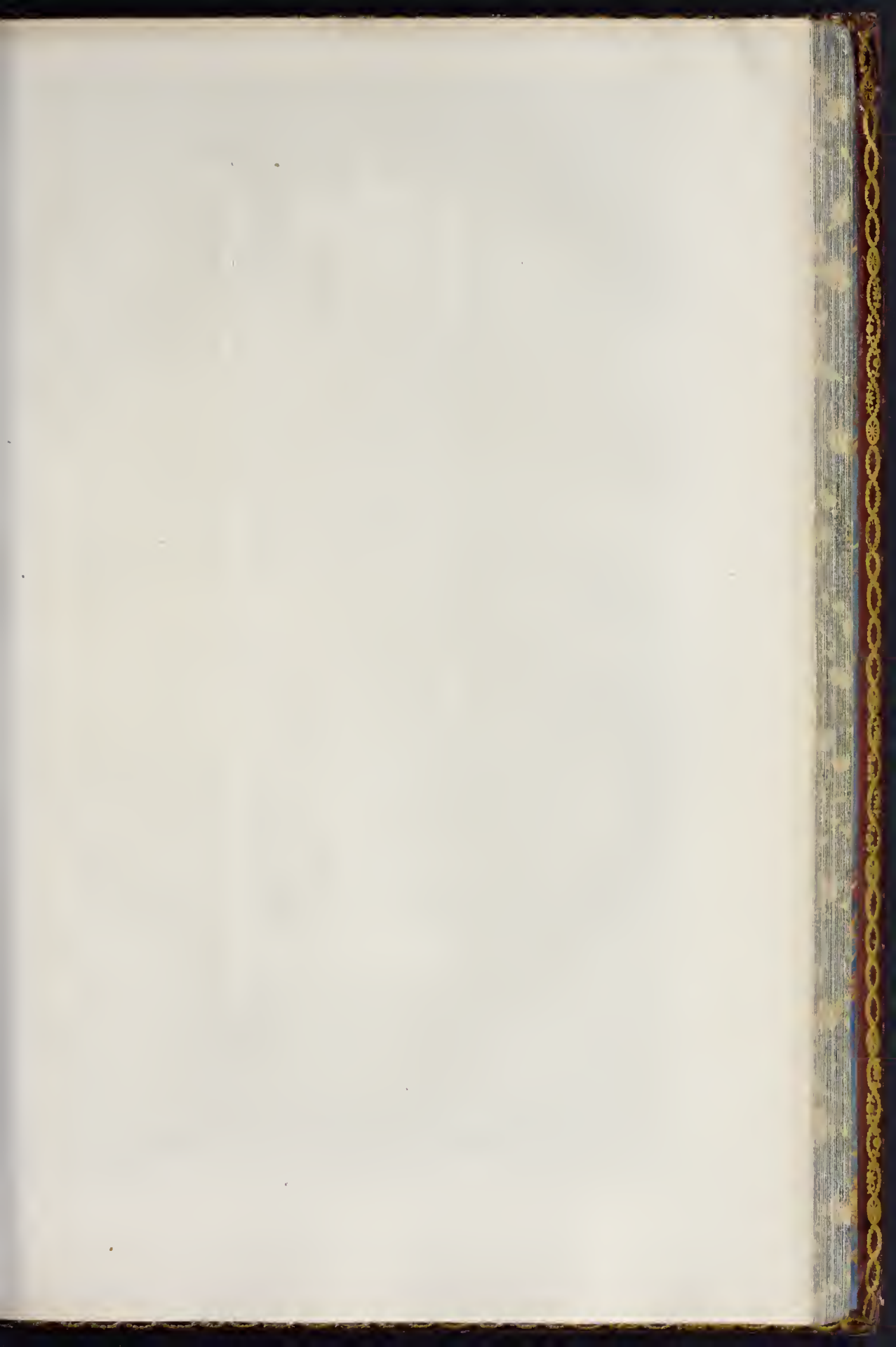
Quid ploras amice Socrates? an te commovet

Pectore inhabitans cupido, veluti fulmen oculis erumpens

Inexorabilis pueri?

Quem porro amorem, ut Musices ope cohibeat, monet ipsa Aspasia ibidem; cuius carmina iam recitavimus *pag. 69* in *Schol. ad Col. XV*. Huc igitur procul dubio adludit Noster.

V. 39. 40. ἐκ ἀπῆδατο ὀψιμαθῆ γινεσθαι) Ita restituendum hoc κομμα docuit Sextus Empiricus *lib. VI ad. Mathem.*: Σωκράτης, καὶ περ βαθυγῆρας ἡδὴ γεγῶνας ΟΥΚ ΗΙΔΕΙΤΩ πρὸς Λαμπρῶνα τὸν κιθαρῖσθην φοιτῶν· καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐιδισαθῆ λέγειν, ὅτι κρεῖττον ἐστὶν ΟΥΣΙΜΑΘΗ μαλλον, ἢ ἀμαθῆ διαβαλλεσθαι: Socrates etsi, admodum provecta esset aetate, non erubuit ad Lampronem Citharoedum ventitare; & cuidam, qui de hoc ipsum exprobrabat, ait: multo melius est traduci ferum studiorum, quam ignarus. Et Suidas: σκωφθεῖς δὲ, Ἰὸ Σολωνοῖς, ὀψιμαθῆς μαλλον, ἢ ἀμαθῆς, εἶπεν: cum esset inriferus, illud Solonis usurpavit: melior est studiorum ferus, quam ignarus.

Η ΤΑΙ ΕΡΙΤ ΑΣΗΟ ΛΙ ΕΧ
 ΤΗ ΚΑΙ ΧΥ ΔΑΙ ΚΑΙ ΑΤ Δ
 ΚΑ ΤΑ ΜΑΧΟΜΕ ΤΑ ΚΑΙ ΠΟ
 ΑΣ ΤΑ ΜΑΛΛΟΝ ΤΑ ΡΕΝ ΟΙ ΟΥ
 ΜΗΝ ΑΛ ΛΟΥ ΔΕ ΔΟΦΟΙ ΗΧ
 ΤΑ ΤΑΥΤΕ ΕΙ ΑΝΟΥΧΟΤΙ
 ΚΑΘΟΜΟΥ ΟΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΔΙΑ
 ΝΟΗΜ ΑΣ ΤΗΟΥ ΤΙΣ ΜΕΛΕΣΙ
 ΔΑΙΡΥΣ ΜΕΤΙΣ ΑΝΕΛΟΥΣ ΠΑΡΕΛ
 ΕΤΑΙ ΔΕ ΤΑΥΤΑ ΑΛΛΩΣ ΜΑΛ
 ΛΟΝ ΔΕΙΣ ΑΙΤΕ ΗΣΤΑΙ ΟΥΜ
 ΤΑ ΕΚΟΜΕΝΑ ΟΣΤΟΥ ΤΙΣ ΔΙ
 ΝΟΗΜ ΑΣΙΝ ΤΑ ΚΑΛΟΥ
 ΔΕΙΝ Η ΚΟΥΣ ΑΕΤΙΝΩΝ ΛΕ
 ΓΟΝΤΩΝ ΟΥΣΑ ΟΙΚΟΥΣ
 ΕΤΑΜΕΛΗ ΚΑΤΟΥΣ ΡΥΘΧ
 ΕΜΟΥΣ ΑΝΕΥΣΗ ΜΑ ΔΙΑ ΟΙΟ
 ΜΕΝΟ ΜΕΓΕΙΝ ΝΑΣ ΛΟ
 ΟΦΟΥΣ ΗΤΟΥΣ ΕΦΡΟΝΑΣ
 ΜΟΥ ΟΙΚΟΥΣ ΕΡΕΤΗΝ ΠΡΕ
 Τ ΕΠΕΙΝ ΤΩΝ ΑΡΩΝ ΤΟΥΣ
 ΕΜΜΕΛΕ ΚΑΙ ΕΡΥΘΑΛΟΥΣ
 ΛΟΓΟΥΣ ΑΙΟΥΝΤΩΝ ΤΟΥΤΟ
 ΠΡΟΦΕΡΕΘΑ ΤΑ ΔΕ ΝΟΣ
 ΔΕΚΑ ΔΙΑΡΤΙ ΕΚ ΤΩΣ ΑΠΑΙ
 ΔΕΥΤΟΙΣ ΔΙΑ ΟΥΣ ΟΣ
 ΑΥΟΣ ΕΙΝ ΤΑΥΜΑΖΟΝ
 ΤΩΝ ΟΤΟΝ ΚΟΥΜΑΤΟ ΙΟΙ
 ΖΗΝΟΥ ΟΙΚΟΝ ΕΝΗ
 ΜΕΙΟΚΑΙ ΚΑΤΑ ΕΙΟΥΜΕΝΑ
 ΕΝ ΜΑΤΑ ΔΙΑ ΔΑΣΚΕΝΤΥΣ
 ΜΟΥΣ ΚΟΥΣ Η ΠΙΝΔΑΡΟΝ ΚΑΙ
 ΣΕΜΩΝΙ ΔΗΝ ΚΑΤΕΣΑΤΙΑΝ
 ΤΑΣ ΜΕΛΕΤΙ ΠΟΙΟΥΣ ΟΘΕΛΟΧ
 ΜΕΝ ΚΑΛΕΙΝ ΜΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ ΕΓΩ
 ΕΤΟΥΣ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΑΠΕΡΡΥ
 ΙΚΕΝ ΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΦΟΡΑ ΝΟ
 Η ΖΩΚΑΤΗ ΜΙΚΡΑ ΕΤΑΣ
 ΥΠΕΙΛΗΦΕ ΚΑΡΤΙ ΟΣ ΝΟΥΝ
 ΥΔΑΣΤΟΝ ΤΑΣ ΟΜΕΥΣ
 ΠΡΩΤΟΝ ΟΤ ΤΩΤ ΝΗΝ
 ΟΥ ΤΕΙΧ
 ΝΟ ΗΤ ΤΙΣ ΧΗ
 ΟΤΣ ΟΜ ΓΑ Δ
 ΜΝΟ ΑΙ

COL XXVI

V. 14. *ἡκιστα δὲ τιμῶν*) Derelinquit parumper heic Diogenem, ut illis respondeat, qui se rudem agrestemque nimis esse dicitabant, quippe Musicae eam virtutem abiudicaret, quam aliquo pacto sententiis, quae canerentur, concedebat: quasi vero Philosophi Musicae fautores, modos Musicos sine sententiarum adminiculo tantopere commendarint; & non iidem olim fuerint Musici, ac Poetae, qui optimas sententias carminibus strictas decantaverint.

V. 15. *ὡς ἀγροικνευόμεθα*) Sic legendum suadent non modo elementorum reliquiae, sed etiam quae habentur mox *Col. seq. v. 15*, ubi in argumenti collectione eadem sententia recurrit sic: *ἡμᾶς ἀγροικνῆσαι προσάγομεν*.

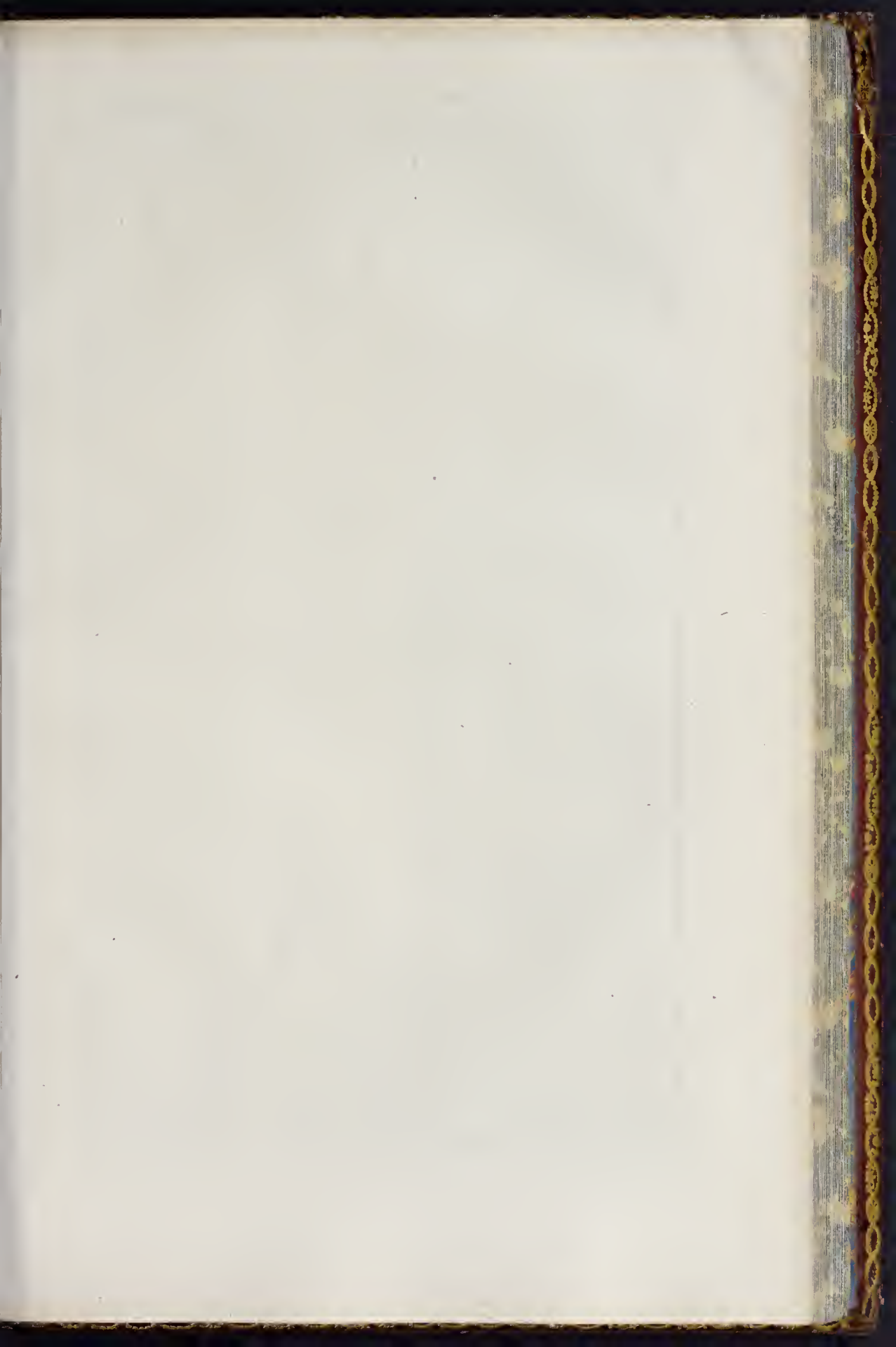
V. 22. *εὐρυθμῆς*) Si mavis legere *εὐρυθμῆς*, non interdico. Quidquid enim concinne affabreque factum est, *εὐρυθμῶν* dicebant veteres *ἐπὶ τῶν ἀκινήτων σωματικῶν . . . καὶ πᾶντων τῶν κινήσιμων . . . καὶ ἰδίως ἐπὶ Φωνῆς*, (ut monet Aristides *De Musica lib. I*) *tam de immobilibus, quam de mobilibus omnibus, proprie autem de voce*.

V. 24. *προσφερόσθαι*) Sic profecto Plutarchus *Convivialium lib. VIII qu. 1*: *Ἰο δὲ μέλος, καὶ τοὶ ῥυθμοὶ, ὥσπερ ὄφιοι ἐπὶ τῷ λείῳ, καὶ μὴ κατ' αὐτὰ ΠΡΟΣΦΕΡΕΣΘΑΙ, μὴδὲ λιχνεύειν ὡς γὰρ ἡδονὴν ἐν οὐφῇ, καὶ ὄψω τῇ χρεῖα τῆς τροφῆς συνεισησάν ὕδασι ἀπαθεῖται, τῆν δ' ἐπὶ τοῖς μύροις ἀναγκασίαν καὶ περιεργὸν ἔσται ὁ Σακράτης ἐπὶ κορῆς ρακίζων ἐξέβαλεν, ἕλω φάλτιν Φωνῆς καὶ αὐλῆ κατ' ἑαυτὴν τὰ ὅσα κοπτήσης μὴ ὑπακωμένῃ· ἀν δ' ἐπ' αἶται μέλα λόγῳ, καὶ ὠδῆς ἐφ' ἄστα, καὶ τέρπεισα ἴον ἐν ἡμῶν λόγον εἰσαγαγμένῃ· οἰόμενοι καὶ Μαρσύαν ἐκείνον ὑπὸ τῆ βίᾳ κολασθῆναι, ὅτι Φορβασίᾳ καὶ αὐλοῖς ἐπιτρομισίας ἑαυτοὺς ἐτολμήσε· Ἡλῶ μὲν διαγώνιζεσθαι, ἢ πρὸς ὠδὴν καὶ κίθαρην: cantilenam rhythmicamque, tanquam condimentum sermوني adiunctum, non vero seriosim exhibere, neque in iis luxuriari. Quemadmodum enim voluptatem in vino, & cibo una cum nutrimenti utilitate subeuntem nemo adspernatur, unguentariam autem, utpote otiosam & supervacaneam Socrates veluti alapa insidiosa eiecit, ita psalterii vocem, aut tibiae aures ferentem non audiamus: tum demum admittamus, quando cum sermone, & carmine coniuncta nos invitat, & rationem, quae in nobis est, oblectat. Puto etiam Marsyam illum a Deo fuisse supplicio affectum, quod capistro, & tibiis cum sibi os obturasset, ausus fuit nudo cantu certare adversus oden citharae coniunctam.*

Ibid. *Πλάτωνος*) Procul dubio Plato, cum de Musica disserit, non modo λόγῳ, sed Philosophiam, & quidquid est *εὐρυθμῶν* Musicae nomine comprehendit. Nihilo tamen minus passim ipse Plato nuda Musicae vim animos commovendi tribuit, ut videre est in locis, quae ad *Col. III v. 14*, & 24 recitavimus. Et sane quamvis lata adceptione Musicorum nomine aliquando docti omnes venirent, si tamen Musici cantores, & fidicines audiebant, ut Strabo *l. c*: *πρὸς τοὺς ἰὼν Μῶσιν οἱ πεκαδυμένοι πάντες, καὶ ἰδίως οἱ Μῦσικοι: administri Musarum sunt docti omnes, & peculiariter Musici*.

V. 30. 31. *ἀσημαντὰ διδάσκειν*) Ita adiciendam esse vocem *ἀσημαντος*, ut denotet *significatione carens*, non est quod dubites, etsi lexicographi huiusmodi adceptio sit ignota. Idem enim est, ac *ἀνεὺ σημασίας*, quod habes paullo superius *v. 17*. Hinc autem aliquid deesse Amanuensis vitio suspicamur. Quid enim est *sensu carentia docere*? Quare & heic, ut in *Col. XXIX v. 19* *ἀσημαντὰ ἀναδίδουαι* legendum remur; insequens vero *διδάσκειν* particulis καὶ μὴ esse fulciendum. Lege igitur: *ἀσημαντὰ ἀναδίδουαι, καὶ μὴ διδάσκειν τοὺς μῦσικῶς*, h. e. *Musicos esse, qui sensu carentes sonos reddunt, & minime homines instruunt*. Musicis enim, uti toties observavimus, publicae institutionis curam demandaverat Plato, alique veteres. Qua de re Strabo *lib. X*, cum explicasset, quid Musicos nomine esset intelligendum, subdit: *καὶ διὰ τὴν το μῦσικὴν ἐκαλεῖσθαι ὁ Πλάτων, καὶ ἐπὶ πρότερον οἱ Πυθαγόρειοι τὴν φιλοσοφίαν, καὶ κατ' ἀρμονίαν ἴον κόσμον συνιστάσαι φασὶ πᾶν το μῦσικὸν θεῶν ἔργον ὑπολαμβάνοντες . . . ἀσάντας δὲ καὶ τὴν τῶν ἡδῶν κατασκευὴν τῆ μῦσικῆ προσημῶσι, ὡς πᾶν Ἰο ἐπαγορευτικὸν ἦν ἐν τοῖς θεοῖς ἐργῶν: propterea Philosophiam Musicam adpellavit Plato, & ante eum Pythagorei, & secundum harmoniam mundum consistere aiunt, omne Deorum opus Musicum esse praefumentes . . . eodem pacto etiam morum informationem Musicae adtribuunt, utpote quia omne, quod mentem corrigit, ad Deos pertineat.*

V. 32. *seq. ἢ Πυθαγῶν καὶ Σιμωνίδῃ κ. τ. λ.*) Musicos hocce, aequae ac Poetas fuisse, uti & veteres fere omnes, constat; nec Philodemus ipse *Col. XXIX* negat ab his carmina simul, modosque Musicos fuisse concinnatos; sed in quantum Musici erant, animos exhilarasse, in quantum Poetae, instruxisse contendit. Eam tamen munerum complexionem Musicorum laudi vulgo vertebant veteres Graeci. Hinc & Tullius *III de Orat.*: *Nam haec duo, Musici qui erant quondam, iidemque Poetae machinati ad voluptatem sunt, versum, & cantum, ut & verborum numero, & vocum modo delectatione vincerent aurium satietatem: & Quintilianus *Instit. Orat. lib. I cap. 10*: *Nam quis ignorat Musicum tantum iam illis antiquis temporibus non studii modo, verum etiam venerationis habuisse, ut iidem Musici, & Vates, & Sapientes iudicarentur?**

ΤΑ ΤΕΣΤΙΝΗΝ ΗΤΙΚΑΙΟΥ
 ΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΓΗΝΤΕΣ ΑΡΜΟΝ
 ΩΝ ΑΛΛΑ ΗΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
 ΣΑΙΤΕ ΠΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΝΩ ΣΟΙ
 ΟΡΟΙ ΔΙΑΣΑΟΥΣ ΑΥΤΩΝ
 ΕΝ ΟΙΣ ΤΑ ΟΜΑΛΛ ΝΟΥ ΔΕΙΤΑ
 ΕΦΑ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΔΙΑΚΟ
 ΗΜΑΤΩΝ ΕΩΝ ΔΟΤΕ ΜΙΝ Η
 ΣΚΟΜΕΝΩΙ ΤΙ ΓΙΝΟΜΕΝΟΥ
 ΥΕΚΑΤΕΡΟΥ ΑΣ ΔΦΟΥΣΙΝ ΟΥ
 ΤΕ ΒΕΛΤΙΟΝ ΗΝ ΑΥΤΩΝ ΤΙΝΑ ΛΕ
 ΤΥΝ ΔΟΣΑΝ ΜΑΙΤΑΥΤΗΝ
 ΥΑΙΜΗΤΑΣ ΜΑΣ ΑΓΧΙΝΟΙΑΣ
 ΣΚΕΙΝΟΙΣ ΣΥΝ ΑΠΟΝΤΕΣ
 ΜΑΣ ΑΠΟΚΟ ΥΣ ΓΡΟΣΑΓ ΡΕΥ
 ΕΙΝ ΤΟ ΔΕ ΤΕΡ ΝΟΤΙ ΤΟΥ
 ΤΕ ΝΟΜΙΑΝΑ ΤΟ ΧΡΗΝ ΤΟΙΣ
 ΠΕΡΙ ΤΑ ΜΕΛΕΣ ΤΟΥ ΣΥΡΥ Χ
 ΟΜΟΥΣ ΠΡΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝ ΟΙΣ
 ΕΙΤΑ ΓΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ
 ΧΡ ΣΑΤΑ ΤΩΝ ΕΥΟΝ
 ΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝ ΕΡΙΟΥ ΠΡΟΣΑ
 ΡΕΤΗΝ ΓΩΝ Ο ΤΟ ΔΕ
 ΤΡΙΤΟΝ ΟΙ ΑΙΝΟ
 ΜΕ ΔΙΑ ΤΩΝ ΔΕ ΤΙΟ
 ΤΗ ΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤ ΝΑΥΤΟΙ
 ΕΙΔΟΤ ΟΙΝΩΜΕΝΑΥΤΟΙ
 ΤΟΥΣ ΑΝΤΑΣΙ ΑΙΤΑ
 Ο ΜΑΤΩΑ ΜΑ ΑΤΑ
 ΠΟΤΕ ΜΕΝ ΠΟΤΕ ΧΙ ΕΝΑ
 ΠΟΤΕ ΔΕ ΚΑΘΑΥΤ ΟΙΕΜΕ
 ΝΑ ΤΟΤΕ ΜΕΝ ΚΑΤΑΦΑ
 ΜΕΝ ΤΟΤΕ ΔΕ ΑΓΟΤ ΛΟΓΩΝ
 ΟΙΣ ΣΥΜΠΛΕΚΕΤΑΙ ΔΑΛΙΒΑ
 ΝΟΜΕΝΑ ΜΗΘΕΝ ΕΙΝΔ
 ΤΩΝ ΥΠΟΚΟΤΩΝ ΝΕΙΔΕ
 ΜΗΤΙ ΤΕΡΟΝ ΣΕ ΟΝ
 ΝΥΝ ΗΝ ΥΠΟ ΔΕ
 ΤΑ ΠΕ ΕΥ ΟΙΣ
 ΝΟΝ ΛΟΙΔΡΕ ΤΟ
 ΔΙΑ ΟΤΑΝ ΟΥΜ
 ΤΟΙΣ ΣΤΑΜ
 ΝΑ Χ
 ΑΠ ΟΙΚ

COL. XXVII

E. B. Malasoi del.

G. Alojz inc.

ταυτ' εστιν κινητικα των πα-
 θων και τα γενη των αρμονι-
 ων, αλλα δη και των οργων,
 ως αιτε πιστεις, και κοινας οι
 5 λογοι διασαφισιν αυτων,
 εν οϊς τα πολλα μεν ουδε πα-
 ρεφαπτονται των διανα-
 ηματων, επων δ' οτε μιμη-
 σκομενοι, το γινομενον υ-
 10 φ' εκατερα διασαφισιν· ως
 τε βελτιον ην αυτων τινα λε-
 γειν δοξαν ειναι ταυτην,
 και μη τας ιδιαις αγγυσιαις
 εκεινοις συναπτοντες η-
 15 μας αγγυσιαις προσαγορευ-
 ει. Το δε δευτερον, οτι τε-
 τ' ενομισαν αποχην τοις
 περι τα μελη, και τες ρυ-
 θμιας πραγματευομενοις,
 20 ει τα γινομενα ποτε περι-
 κρουσματα των παιδευον-
 των, και παρορμωντων,
 και συνεργουντων προς α-
 ρετην επιγενησοιτο. Το δε
 25 τριτον, οτι ταυτα τα φαινο-
 μενα δια των φωνων ουδε πο-
 τ' ηθετησαν, και τ' αλλα ποιειν.
 Ειδ' ετω νομιζουσιν αυτοι
 τας παντας μουσικας ειναι, πα-
 30 ρεληλιθ', αλλα λεγω τ' ασματα
 ποτε μεν περιερωμενα,
 ποτε δε καθ' αυτα προιεμε-
 να, τοτε μεν καθ' αυτα φα-
 μεν, τοτε δε απο των λογων,
 35 οϊς συμπλεκεται, διαλαμβαν-
 ομενα, μηθεν μεν ειναι
 των υπονοημενων. Ει δε
 μη προτερον συνηδουτο,
 νυν ημων υποδε δεκτα
 40
 λαιδορ ουσι
 οταν συμ-
 πλεκεται τοις λογοις τα με-
 45 λη

haec sunt, quae certa passio-
 num excitandarum vi pollent
 non solum genera harmoniarum,
 verum etiam instrumentorum,
 uti ipsorum argumenta, & com-
 muniter eorum loquendi ratio
 declarat; utpote qui ut pluri-
 mum ne leviter quidem sententias
 adtingunt; cum autem car-
 minum mentionem faciunt, ex
 utraque causa effectum oriri de-
 clarant. Itaque satius erat pro-
 priam ipsorum opinionem, eam
 dicere, non vero suas subtilita-
 tes illis adaptare, nosque a-
 grestes pronunciare. Alterum
 argumentum est, quod illi puta-
 runt omnibus, qui cantibus, &
 rhythmis operam darent, suffi-
 cere, si eadem instrumentorum
 pulsationes, quae olim ab iis,
 qui homines instituerunt, & ad
 virtutem incitarunt, & manu-
 duxerunt, inventae sunt, in po-
 sterum usque fierent. Tertium
 vero, quod huiusmodi phaeno-
 mena, atque alia sonituum ope
 se perficere numquam negarunt.
 Num vero ipsi putarint omnes
 Musicos esse, nec ne, mitto
 quaerere: sed dico cantilenas
 modo instrumentorum pulsatio-
 nibus confociatas, modo per se
 prolatas (per se, inquam, tunc
 sumtas, tunc vero seorsim a
 verbis, quibus adnectuntur) ni-
 hil in se habere eorum, quae
 illi opinantur. Si vero antiqui-
 tus iis minus oblectabantur, a
 nobis certe recipiuntur

 conviciantur
 cum verbis
 cantus copulatur

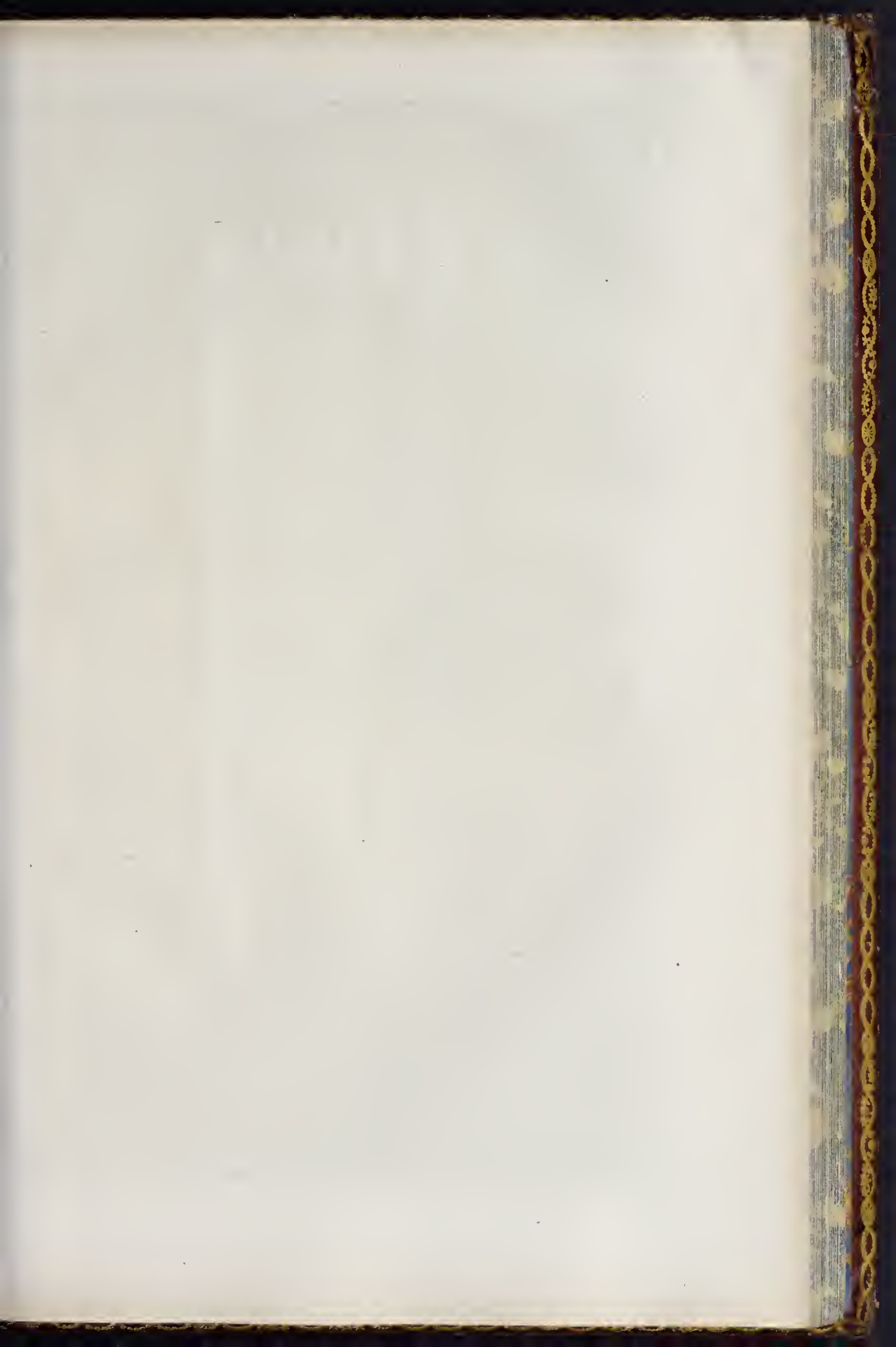
V. 1. κινήτικα τῶν παθῶν) Plura adhuc recitavimus veterum loca, e quibus manifesto eruitur, quod heic adserit Noster, tribuisse illos omnimodam Musicis modis passionem excitandi vim. His adde Theophrasti verba apud Porphyrium *Comment. in Ptolem. cap. 3*: *μία Φύσις τῆς μουσικῆς κινήσις τῆς ψυχῆς, ἢ κατὰ ἀπολύσειν γιγνομένη τῶν διὰ τὰ πάθη τῶν κακῶν, ἢ εἰ μὴ τῆς una Musices natura est animae motus ad diluenda mala, quae sunt e passionibus, vel ut non sint.*

V. 2. 3. γένη τῶν ἁρμονιῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ὀργάνων) Quid fuerit in Musica τὸ γένος, abunde adhuc vidimus, id scilicet, quod Aristides *lib. I* sic definit: *γένος ἐστὶ ποία τετραχορδῶν διαίρεσις, γένη δὲ μελωδίας τρεῖς, ἁρμονία, χρομα, διατονος: genus est certa quaedam tetrachordei divisio: sunt vero tria modulationis genera, harmonia, chroma, diatonum: quibus sane generibus variam commovendorum animorum vim tribuebant. Heic vero genera harmoniarum, & instrumentorum commemorat, quibus aequè vim κινήτικην fuisse adjudicatam Philodemus ait, nec falso. Sic enim Aristides *lib. II*: *ἁρμονιῶν ἑκάστη κατὰ τὴν οἰκείαν Φύσιν, καὶ ρυθμὸς ἑκάστος ὀργάνῳ τινὶ προσφορὸς, καὶ ἐκ ἀν' ὁμοίας δὲ ἀνοικεῖς κινήσει: harmoniarum quaeque secundum propriam naturam, & quisque rhythmus instrumento alicui est accommodatus, nec per aliud non ita proprium aequè moverit. Cuius rei eam mox rationem inter alias adsignat: τῆ γὰρ δὴ προτέρῃ τῆς ψυχῆς συστάσει, δι' ἧς συναφῆν πρὸς τῆς πεποιθῆται ἴσῳ σώματι, τὴν τῶν ὀργάνων ἀναλογεῖν ὅλην τε, καὶ Φύσιν: quippe priori animae constitutioni, per quam cum hoc corpore coniunctionem fecit, instrumentorum materies, & natura proportione respondet. Non male igitur concludat Noster veteres illos Musicae laudatores, cum mirabiles de illius vi praedicarent effectus, Musices nomine non aliud, quam cantus, rhythmos, & κρημάτα intellexisse.**

V. 6. 7. ἐδὲ παρεφαπτοῦται τῶν διανοημάτων) Re quidem vera veteres Μουσουργοὶ ne mentionem quidem sententiarum, verborumque faciunt, cum Musicae vim in animis excitandis praedicant. Videtis Ptolemaeum *lib. III cap. 7*, ubi demonstrare adgreditur: *πὼς αἱ τῶ ἴρμῳ μὲν μεταβολαὶ εἰκασὶ τὰς περιστατικὰς τῶν ψυχῶν μεταβολὰς: quomodo concentus mutationes adsimulantur animarum mutationibus pro diverso rerum statu: ibi enim inter alia sic loquitur, universam efficaciam Musicis modulibus tribuens: τοιγαρτοὶ καὶ τὰς ἐνεργείαις αἰτίας τῆς μελωδίας συμπάσχωσιν ἡμῶν ἀντικεῖς αἱ ψυχαί, τὴν συγγενεῖαν ὥσπερ ἐπιγνωσκόμεσαι τῶν τῆς ἰδίας συστάσεως λόγων, καὶ τυπόμεναι τισὶ κινήμασιν οἰκείαις τὰς τῶν μελῶν ιδιοτροπίας: quippe ipsis melodiae efficacius adficiuntur animae nostrae, agnoscentes quasi cognationem quamdam in suae constitutionis rationibus, motuumque impressiones suscipientes, qui sint ipsis cantuum propriis adfectionibus comparati.*

V. 16. τὸ δὲ δεύτερον κ. τ. λ.) Una quidem est veterum fere omnium Musicae scriptorum querela, Musicam a veteri simplicitate, & maiestate novis adinventis descivisse, quippe innovandi studio permoti recentiores praeas cantilenas, quae ad animos virtute informandos mirabiles praedicabantur, immutaverint. Namque veteres illi (ut ait Aristides *lib. II*) *cantilenis, rhythmicis & saltationibus utebantur probatis, cum . . . quosdam cantus lege constituisent, quos & Nomos adpellabant: firmitatem ipsis inde machinati, quod in sacris adhiberentur, mansurosque immobiles per hanc adpellationem bene ominabantur: μελεσί, καὶ ρυθμοῖς καὶ χορείαις ἐχρωστο δειδοκίμασμεναι . . . συνῆθη μελῆ τινὰ νομοθετήσαντες, αἱ καὶ νόμοις προσηγορευοῦν, μηχαίην τε τινὰ εἶναι τῆς βεβαιότητος αἰσῶν τὴν ἱερουργίαν ποιησάμενοι, καὶ μὲν δὲ ἀκινήτα διὰ τῆς προσηγορίας ἐπεψήμισαν. Nomi autem isti non absmiles utique fuerunt nostris divinae psalmodiae cantilenis, aliisque, quibus hodie in liturgiis utimur; quaeque, cum miram quamdam dulcedinem, maiestatemque ab ipsa simplicitate profectam includant, pessimo Christianorum publico cum fractis, & garrulis cantillationibus a plerisque novarum rerum studiosis commutantur. Quae cum ita se haberent, recte arguit Philodemus ab hisce omnibus, qui veteres nomos in perpetuum servatos voluissent, virtutem utique non verbis, quae canerentur, sed nomis ipsis fuisse adtributam.*

V. 24. 25. τὸ δὲ τρίτον κ. τ. λ.) Profecto non fallitur Philodemus, cum heic ait cuncta phaenomena a varia vocum modulatione ortum habere ex Musicorum sententia. Sic praeter ceteros Aristides *lib. II*: *ὥσπερ οὐδὲ ἡ αὐτὴ φωνὴ τε, καὶ ἁρμονία τῶν ἀπάντα ἀκρατῆν τερπειν πεφύκει, ἀλλ' ἢ μὲν ἑτέρους, ἢ δ' ἄλλους οἷα τε εὐφραίνει, οὕτως δὲ καπὶ τῶν ὀργάνων ἐχει: οἷς γὰρ ἑκάστος Φθογγῶν ὁμοίωται κατὰ τὸ ἴδος, τῶτες κατὰ τὰ προσφορὰ τῶν ὀργάνων ἀγαπᾷ, καὶ τεθαύμακεν: sicuti non eadem vox, & harmonia omnem auditorem oblectare potest, sed alia hos, alia alios laetificat; ita quoque de instrumentis se res habet. Quibus enim quisque sonis per mores est adsimilis, hos instrumentorum sonos, tamquam sibi utilia amat, & admiratur. Re vera igitur omnia phaenomena vocum, & instrumentorum modulationibus referebant.*

ΕΙΜ ΑΡΑΚΛΑΝ ΕΛΕ
 ΤΕΙΝ ΘΕΛΜΟΥΣ ΝΟΣΦΗΙΝ
 ΜΕΙΝΟ ΤΕΕΙΝΑΙΤΑ ΠΟΝΤΙΚΑ
 ΚΑΙΛ ΚΑΡΑΡΑΔΕΗΡΑΤΑ
 ΚΑΙΤΟΥ ΤΟΥΤΗΣΦΙΛΟΣΟ
 ΦΙΑΣΙΚΑΝΟ ΜΕΝΕΣΑΓΕΛΑ
 ΛΕΙΜΥΝΑ ΜΕΝΟΥΤΑΘΕΚΑΙ
 ΔΕΟΥ ΜΕΛΑΧΟΝ ΘΣΔΕ
 ΥΠΟΟΥΤΩΝΘΕΙΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ
 ΛΕΞΕΙΣΟΦΗΕΛΑΣΤΑΜΕΤΙ ΚΑΙ
 ΤΑΜΕΛΑΚΑΙΤΟΥΣΡΤΟΜΟΥΣ
 ΩΣΜΑΛΤΑΠΡΟΣΙΚΝΕΙΣΘΑΙ
 ΠΡΟΣΤΗΝΑΛΗΘΕΙΑΝΤΗΣΤΩΝ
 ΘΕΙΩΝΟΦΗΡΙΑΣΟΥΚΑΤΑΕΛΑ
 ΣΤΟΤΕΡΟΝΟΥΡΑΙΔΙΟΝΕΥΡΕΙΝ
 ΟΥΤΕΓΑ ΙΔΙΑΝΟΙΑ ΙΜΕΝΟΥ
 ΚΩΦΕΛΕΙΝΟΤΑΝΔΕΜΕΛΩ
 ΔΗΘΩΣΙΒΕΤΑ ΤΟΤΣΩΝΗ
 ΠΑΡΟΡΟΙΣΙ ΔΕΤΑΚΑΙΓΑΡ
 ΥΠΟΔΙΑΝΟΜΑΤΩΝΑΥΤΩΝ
 ΠΙΝΕΤΟΥΜΕΤΡΑΜΕΤΩΔΕ
 ΤΩΝΜΕΛΩΝ ΖΩΝΑΛΛΑΝ
 ΜΕΝΕΠΙΣΚΩΝΗΤΙΣΕΡΕΙΧ
 ΤΗΝ ΜΗΤΑΝΔΑΠΟΤΟΜΩΣ
 ΑΛΗ ΝΙΕΜΕΝΗΕΙΚΑΙ
 ΣΙΑΤ ΟΝΗΝΚΑΙΔΙΑ
 ΤΟΝΠ ΜΟΝΤΟΝΥΙΟ Χ
 ΤΑΥΤ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΥΣΚ
 ΤΩΝ ΟΝΚΑΙΤΩΝΙΔΙ
 ΟΦΗΤ ΙΔΙΑΤΟΣΥΝΕΧΩΣ
 ΜΗΔΕ ΥΣΙΝΤΑΣΛΕΞΕΙΣ
 ΕΚΦΕΡ ΚΑΙΔΙΑΤΟΥΣ
 ΤΟΠΟΥΣ ΤΣΚΑΙΡΟΥΣΕΝ
 ΟΙΣΑΚΡΟ ΕΥΚΑΔΙΑΛ
 ΔΑΣΠΑ ΤΙΑΦΤΑΙΔΗ
 ΓΑΟΥ ΤΕΝΟΙΤΟ ΟΥ
 ΚΑΝΕΚ ΗΓΕΛΩΤ ΜΕ
 ΤΩΔΗΚ ΝΩΝ Ρ ΝΩΝ
 ΣΥΛΒΟΥ ΝΤ Ν
 ΣΟΥΜΕΝ
 Τ ΣΘΑΙ
 ΤΩΟΥ
 ΟΝΚΑ
 ΤΩ

COL. XXVIII

5 *ει μη γε παρα* Κλεωθει λε-
 γειν *αυτα* θελησω *ιν*, *ος* Φησιν
 αμεινονα γε *ειναι* τα ποιητικα,
 και *μουσικα* παραδειγματα
 10 *λεξεις οικειας*, τα *μετρα*, και
 τα *μελη*, και τες *ρυθμους*
ος *μαλιστα* προσκινεισθαι
 προς την *αληθειαν* της των
 15 *θεων* *θεωριας*, ου *καταγελα-*
στοτερον ε *ραδιον* ευρειν.
 Ουτε *γαρ* *αι* *διανοιαι* μεν ε-
 κ *αΦελουσι*, οταν δε *μελω-*
δηθωσι, εξ *αμφοτερων* η
 20 *παρορμησις* *γινεται*. και *γαρ*
υπο *διανοηματα* των
γινετ', ετε *μετρια*, μετα δε
 των *μελων* *μειζων*. *αλλ'* *αν*
 25 *μεν* *επισικως* η, *τις* *ερει*
την *ισην*. *αν* δ' *αποτομως*,
αληθως *αμειμενην* και
δια την *ηδονην*, και *δια*
 του *περισπασμου*, του *υπο*
 30 *ταυτης*, και του *μεγεθους* και
 των *φωνων*, και των *ιδι-*
οτητων, και *δια* το *συνεχως*,
μηδε *κατα* *Φυσιν* τας *λεξεις*
εμφερειν, και *δια* τες
 35 *τοπες*, και *τους* *καιρους*, *εν*
οις *ακρωμεθα*, και *δι'* *αλ-*
λας *πλειους* *αιτιας*. *Και* *δη*
γαρ *εθεις* *αν* *γενοιτο*, *ος* *ε-*
κ *αν* *εγκυβη* *γελωτι* *με-*
τ' *ωδης*, και *τινων* *οργανων*
συμβα *λευσαν* τας *οραν*,
η *παραμυθεμενες* *αδρας* *λυ-*
πεμενους

nisi haec etiam secundum Clean-
 them dicere voluerint; qui ait
 meliora etiam esse Poetica, &
 Musica documenta sermone phi-
 losophico, qui sufficienter quidem
 cum Divina, tum humana enun-
 ciate valet; cum tamen nudus per
 se non habeat verba idonea Deo-
 rum magnitudini explicandae,
 metra, & cantilenas, & rhyth-
 mos quam maxime accedere ad
 Divinae contemplationis verita-
 tem: quo effato nihil magis ri-
 diculum facile est invenire. Nec
 enim, *aiunt*, sententiae per se
 inutiles sunt, sed si cum cantu
 prolatae fuerint, ex utraque re
 commotio gignitur: etenim ab
 ipsis sententiis illa usque oritur,
 nec sane modica; sed addito can-
 tu maior exurgit. At vero si
 commotio mediocris erat *sine can-*
tu, dici potest eamdem *addito*
cantu remanere; sin vero abrupta
 erat & brevis, cum veritate dice-
 ces evadere remissioem & propter
 oblectationem, & propter distra-
 ctionem, quae tum ab oblecta-
 tione, tum a magnitudine vocum,
 earumque proprietatibus ori-
 ritur, & propter verborum pronun-
 ciationem continenter factam,
 non secundum naturam, & propter
 loca, & tempora, quibus audimus,
 aliasque plures causas. E-
 nimvero nemo unus foret, qui
 risu non distiteret, si inter can-
 tus, & instrumentorum sonitus
 viros videret consilia agere, vel
 tristes adhortari

V. 1. παρα Κλεανθῆ) Hic profecto Cleanthem Stoicum Zenonis discipulum, & successorem, ut Diogenem vellicet, irridet; quippe is non contentus eximiam Musicae virtutem, ut ceteri, adscribere, Philosophiae ipsi Poëtica, & Musica paradigmata praefatae adfirmaret; propterea quia nudus eius sermo sine numeris modisque Musicis ad divinae naturae magnitudinem adcedere minus valeret. Quae procul dubio Stoicus non alio sensu dixisse credendus est; quam quo Plato, qui referente Apuleio *De Deo Socrat.*: frequentissime praedicaret hunc solum maiestatis incredibili quadam nimietate, & ineffabili, non posse penuria humani sermonis quavis oratione vel modice comprehendi. Quo autem in libro haec Cleanthes scripserit, ignorare cogimur; plurimos enim libros, Laërtio teste in eius vita, edidisse constat. Sed fortasse in illo, quem περί ποιητῶν, de Poëta, inscripserat, huiusmodi pertractasse sit verisimile.

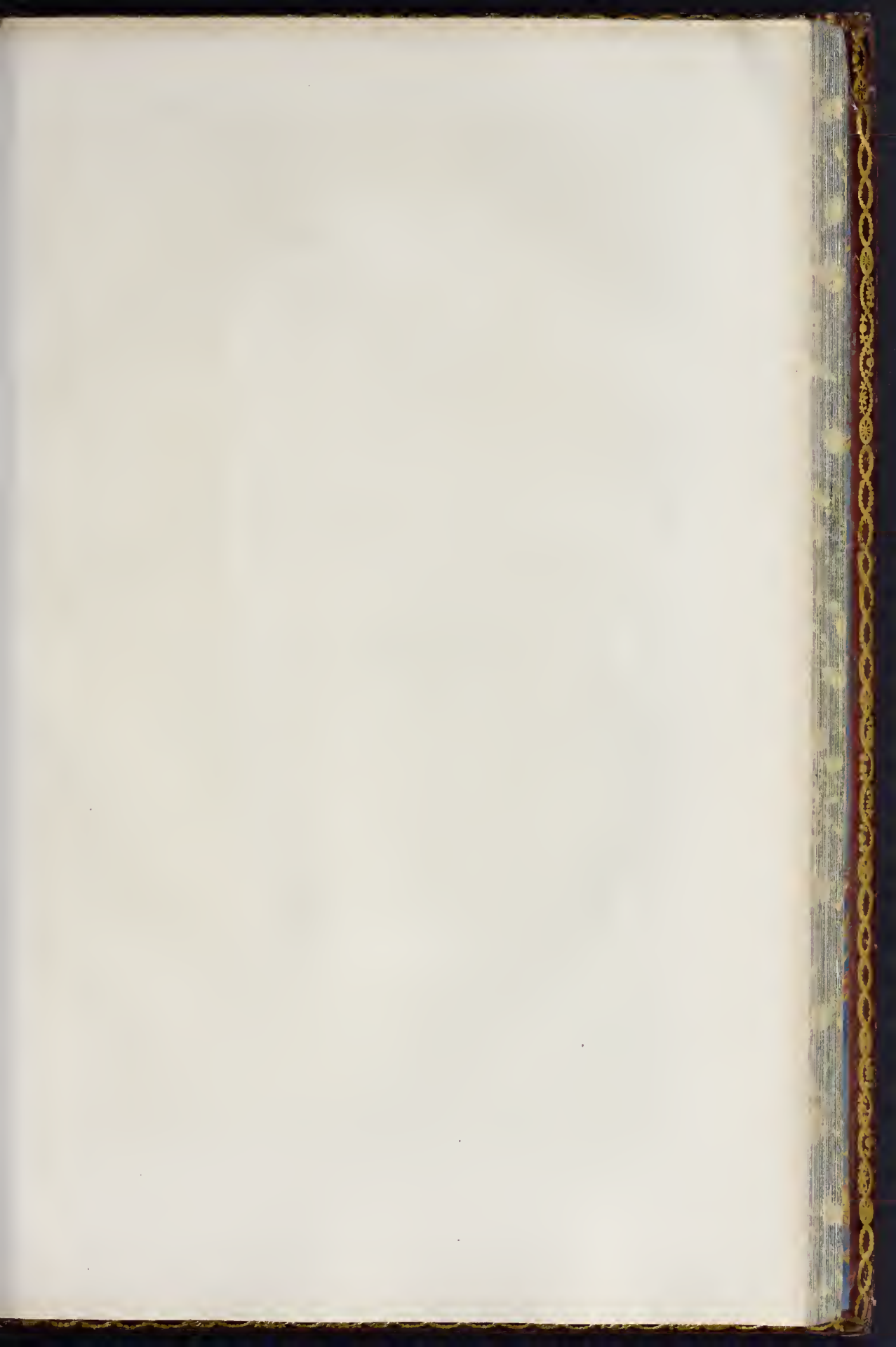
V. 9. ψιλῶ) Scripserat Noster ψιλῶ, quod nihili est. Fortasse illud o puncto dein confixerat, quod ob papyri rimam conspicuum non sit. Restituimus ergo ψιλῶ, quia ψιλὸς λόγος recte dici potest nudus sermo, id est sine cantu, ut ψιλαὶ λέξεις apud Aristidem, cuius verba vide infra ad v. 18, & ψιλῆ ποιησις apud eundem lib. II: τὸς μὲν γὰρ ἔν' ἐν μελῶν αὐτοῖς, εἴ ἢ ψιλῆ ποιησὶ μετεσχηματῶς ἀγροικῶδεις πανταπασι, καὶ ἠλιθίης ἑρῶν: illos enim, qui nec in ipsis cantibus, nec in nuda poësi exercitati essent, agrestes omnino, ac stolidos videbant. Praeterea idem Noster Col. seq. v. 42 (aeque ac Plutarchus l. c. ad Col. XXVI v. 24.) usurpat μελῆ ψιλα, pro nudis cantibus; idest sine verbis, quae propterea alibi dixerat ἀλογα. Vide adnotata ad Col. III v. 12.

V. 18. Ἐξ ἀμφοτέρων ἢ παρορμησις γινῆσθαι) Ea scilicet erat τῶν μυσθρῶν sententia. En Aristides lib. II: ποιησις μὲν ἀλογῆ μοῆθ δια ψιλῶν χρηταὶ λέξεων ἄλλ' ὅτε παθὸς αἰ κινῆ ἀνευ μελωδίας, ut optime legit Meibomius: Poësis quidem solo auditu per nuda verba utitur; sed nec affectum semper movet sine modulatione.

V. 23. ἐπιεικῶς) Sic procul dubio Auctor dictaverat; respondet enim in sequenti versu ἀν δ' ἀποτομῶς. Amanuensis vero vel aurium hebetudine, vel nimia festinatione exaravit ἐπιεικῶν. Quod mendum cum animadvertisset lector, emendavit ἐπιεικῆς: qua emendatione syntaxis quidem constat, quippe refertur ad παρορμησις, sed profecto non ex Auctoris mente, qui adverbio uti maluerat.

V. 30. καὶ δια το συνεχῶς κ. τ. λ.) En quomodo iam usque a Philodemi aevo Musica iis vitiis laborabat, de quibus mox Plutarchus, nosque iure hodie tantopere querimur; nam restituta superioribus saeculis, sic iterum corrupta est, ut prae nimio strepitu, & insolenti verborum praecipitatione, vel distractione minus audiri possit, quod canitur.

V. 37. ἐκχυθῆ γελῶτι) Musicam consiliantibus, & concionantibus proficuum fuisse procul dubio veteres dixere. Et quidem Euclides in *Harmon. Introduc.* & ex eo Bryennius (ut adnotavimus ad Col. III v. 27) inter melopoeias τῶ ἡσυχατικῆς ἡδῶς, quietae indolis enumerat etiam συμβεβασας, consultationes. Id enimvero admodum ridiculum Philodemo videbatur. Et quidem non absimili modo putavit Gellius *Noct. Attic. lib. I cap. II* de eo, quod de C. Graccho ferebatur, nimirum quod ei agenti cum populo tibia concionatoria praeiverit, modulosoque praemonstraverit. Ideo verum esse Gellius negat, quid enim, ait, foret ista re ineptius, si ut planipedi saltanti, ita Graccho concionanti numeros, & modos, & frequentamenta quaedam varia tibicen incineret? Sed qui hoc compertius memoriae tradiderunt, festisse in circumstantibus dicunt occultius, qui fistula brevi sensim graviusculum sonum inspiraret ad deprimentum sedandunque impetum vocis eius. Effervescente namque impulsu & instinctu extraneo naturalis illa Gracchi vehementia indiguisset non, opinor, existimanda est. Marcus tamen Cicero fistulatore illum utrique rei adhibitum esse a Graccho putat; ut sonis tum placidis, tum citatis aut remissam iacentemque orationem eius erigeret, aut ferocientem saevientemque cobiberet. De hac Gracchi fistula loquitur etiam Plutarchus lib. *De cobibenda ira*, cuius verba recitat Bartholinus *De Tibiis cap. XIX*.

ΜΕΝΩΝΟΥΔΕ ΑΡΕΚΤΡΑ
 ΓΕΛΩΝΤΙΣ ΗΚΩΜΩΔΟΙ
 ΟΙ ΤΑΥΤΑΝΑΣΧΟΙΜΕΘΑΝ
 ΚΑΙ ΤΟΙΜΑΛΛΟΝΤΗΙΛΛΑ
 ΑΙΤΗΝΕΓΓΙΖΟΝΤΟΣΟΥΧΘΙΟΝ
 ΕΙΚΙΘΑΡΩΔΩΝ ΕΩΓΑΡΤΟ
 ΠΑΝΤΩΝΠΑΡΙΕΜΕΝΩΝΤΗΝ
 ΣΦΕΛΙΑΝΛΗΔΕΝΔΙΔΦΕΡΟΥ
 ΣΑΝΓΙΝΕΣΘΑΙΤΡΙΣΕΘΥΣΙ
 ΗΤΟΙΣΑΜΟΥΣΟΙΣΔΙΟΔΗΠΕ
 ΘΟΥΣΙΤΗΜΑΘΗΣΕΙΠΡΟΣΕΡ
 ΧΕΣΒΑΙΝΥΝΤΟΛΥΝΛΕΥ
 ΚΑΙΤΟΥΣΚΡΟΥΜΑΤΟΠΟΙΟΥΣ
 ΟΥΚΕΜΑΥΤΟΝΜΟΝΟΝΑΛΛΑ
 ΚΑΙΤΗΝΣΥΝΔΕΙΑΝΚΑΙΤΟΝ
 ΑΡΙΣΤΟΕΝΝΕΜΟΝΟΜΑ
 ΣΟΥΣΙΝΤΟΥΜΟΥΣΟΥΚΑΙΤΟΥΣ
 ΜΟΥΣΙΚΟΥΣΚΑΙΕΣΗΜΑΝΤΑ
 ΜΕΝΑΔΑΔΙΔΟΝΑΙΚΑΘΑΠΕΡ
 ΤΑΔΙΕΤΩΝΟΡΓΑΝΩΝΚΑΙΤΑ
 ΤΕΡΕΝΕΚΑΙΟΤΑΝΔΕ
 ΛΟΟΥΣΑΝΑΔΙΔΩΣΤΑΠΕ
 ΣΥΝΟΜΕΝΑΙΤΑΝ
 (ΟΟΥΣΑΝΑΔΙΔΩΣΙΤ)
 ΟΥΕΝΑΤΟΙΣΟΓΟΙΣΚΑ
 ΟΜΟΝΟΝΔΙΔΩ
 ΟΥΤΟΥΣΠΕΡΙΣΙΜΟΝ
 ΔΙΔΩΝΑΙΝΟΑΡΟΝΓΕΓΟΝΕ
 ΝΕΚΑΙΜΟΥΣΙΚΟΥΣΕΓΟ
 ΑΙΠΟΗΤΑΣΚΑΙΚΑ
 ΥΣΙΚΟΙΛΛΑ
 ΟΔΕΜΟΙΗΤΑΙΤΕΡΟΙΗ
 ΤΟΥΣΛΟΓΟΥΣΦΕΛΕΙΝ
 ΔΙΩΜΗΔΕΚΑΤΑΤΟΥΤΗΕΤΑΝ
 ΤΕΛΩΤΙΜΙΚΡΟΝΟΥΔΕΜΟ
 ΝΟΥΣΤΟΥΣΜΟΥΣΙΚΟΥΣΔ
 ΜΑΛΛΟΝΑΛΛΑΠΑΝΤΑΣΟ
 ΜΟΥΣΟΥΣΠΕΡΑΙΔΕΥΜΕ
 ΟΥΣΟΠΕΡΟΝΤΙΣΚΑΛΟ
 ΜΟΥΣΟΥΣΙΝΤΟΠΑΝΠ
 ΤΕΛΩΣΠΟΔΙΑΛΩΝ
 ΗΦΙΛΑΚΗΤΟΥΣΡΥ
 ΕΙΝΦΗΜΕΝ

COL XXIX

5 μένων, οὐδὲ γὰρ εἰ ἐκ τρα-
 γῶδων τις, ἢ κωμῶδοποι-
 ῶν, ταυτ' ἀνασχοιμῆσθ' ἀν,
 καὶ τοὶ μᾶλλον τῆ λαλι-
 ας συνεγγιζόντος, οὐχ οἶον
 εἰ κίθαρῶδων. Ἐὼ γὰρ το,
 10 πάντων παριεμένων, τὴν
 ἀφελίαν μῆδεν διαφερου-
 σάν γινεσθαι τοῖς μουσικαῖς,
 ἢ τοῖς ἀμουσοῖς, δι' ὃ δὴ πει-
 θουσι τῆ μαθησεί προσερ-
 χεσθαι. Νῦν τοίνυν λεγῶ
 καὶ τοὺς κρουματοποιούς,
 οὐκ ἐναυλοῦ μόνον, ἀλλὰ
 15 καὶ τὴν συναυλίαν, καὶ τοὺς
 Ἀριστοξένου, εἰ ἀντ' ὀνομα-
 ζοῦσιν τοὺς μουσικοῦ, καὶ τοὺς
 μουσικούς, καὶ ἀσημαντά
 μὲν ἀναδιδόναι, καθάπερ
 20 τὰ διὰ τῶν ὀργάνων, καὶ τὰ
 τερετιζόμενα, καὶ ὅταν δὲ
 λογῶς ἀναδίδασι, τὰ πε-
 ριγινόμενα
 25 ————— τὰς λόγους. Κα-
 τὰξίω δὲ οὐ μόνον διδα-
 σκαλοῦς τοὺς περὶ Σίμωνι-
 δὴν, καὶ Πίνδαρον γεγονε-
 ναι ἀλλὰ καὶ μουσικούς γεγο-
 30 νῆναι, καὶ ποιητὰς, καὶ κα-
 θ' ὃ μὲν μουσικοὶ ἱλαρῶσαι,
 καθ' ὃ δὲ ποιηταὶ πεποιθη-
 κῆναι τοὺς λόγους ἀφελείν
 δίδω· μὴ δὲ κατὰ τούτ', ἢ πάν-
 35 τέλωσ ἐπὶ μικρῶν, οὐδὲ μο-
 νους τοὺς μουσικῶν, οὐδὲ
 μᾶλλον, ἀλλὰ πάντας ὁ-
 μοίως τοὺς πεπαιδευμέ-
 νους, ὅποιός οὖν τις καλου-
 40 μένος ἦν. Καὶ γὰρ τὸ πᾶν πο-
 τε ἀφ' ἑλὸς ἀπο διαλογῶν·
 οὐ τὰ μέλη ψίλλα, καὶ τοὺς ρυθ-
 μούς ἀφελείν φημί

nec enim, si quis tragicorum, vel
 comicorum more caneret, ferre
 possemus (etsi magis *iste cantus*
vulgari sermoni adpropinquet)
 nedum si quis citharam pulsaret.
 Omitto autem, quod, his omni-
 bus concessis, nihilo differt uti-
 litas, quae Musicis, quam quae
 amufis provenit, propter quam
 utilitatem ipsi suadent huic di-
 sciplinae adcedendum. Aio igitur
 & instrumentorum pulsatores,
 non tibicinem modo, sed qui-
 cumque ad tibiae consonantiam
 canunt & ipsum Aristoxenum;
 siquidem per excellentiam cogno-
 mine Musici vocant, & Musicos
 quoscumque non solum sensu va-
 cuos sonos reddere, quemadmodum
 sunt instrumentorum, &
 stridulas voces, sed etiam, quo-
 ties sermones reddunt, sermoni-
 bus ipsis superflua reddere. Cen-
 seo autem Pindarum, & Simonidem
 non solum vitae magistrōs
 fuisse, sed etiam & Poëtas, &
 Musicos; at in quantum Musici
 erant, animos exhilarasse, in
 quantum vero Poëtae, effecisse,
 ut sermones proficerent, utique
 concefferim; non vero per hoc,
 vel admodum certe parum, ne-
 que Musicos solos, vel magis
 quam alios, *id obtinuisse*, sed
 omnes aequo scientiis excultos ho-
 mines, quocumque tandem no-
 mine adpellantur. Omnis enim
 utilitas a fermocinationibus pro-
 venit, neque nudos cantus, &
 rhythmos profuisse dicam

V. 1. ἔδε γὰρ εἰ ἐκ τραγωδῶν τις) Ut istud abruptum, & nullius sententiae κομμα aliquo pacto fulciremus, de nostro addidimus particulam εἰ, quae in αυτογραφῶ non videtur, sed excidere scribenti facile potuit: ita enim respondet alteri, et in seq. v. 6.

V. 4. ἢ λαλία συνεγγιζόντος) Vides librarium festinantem pro ΛΑΛΙΑΙ scriptitasse ΛΑΛΙΑΙ, omissa scilicet lineola, quae alterum Λ reddisset Α: vides praeterea adpicto superius τῷ Α restitutam esse vocis lectionem. At cur non potius omissam lineolam adpingere? Id enim vero argumento nobis est ineluctabili, quamplures huiusce codicis emendationes non ab ipso met librario, sed ab altero sciolo fuisse profectas; qui nec satis perspicax, nec eruditus adparet, ut alibi iam animadvertimus. Is igitur vel quia suam in emendando diligentiam palam facere vellet, vel quia prae imperitia non satis certus de sua emendatione foret, noluit αυτογραφῶν violare, sed potius suspensa, ut aiunt, manu elementum illud superscripsit.

Quid autem sibi velit τῇ λαλίᾳ συνεγγιζόντος ex antecedentibus fati constat. Cum enim fati ridiculum dixerit Noster, quod Adversarii iactabant, Musicam scilicet etiam consiliantibus infervire: *Ecquis enim, aiebat, risu non diffuere si consiliarios cerneret canentes, & instrumenta pulsantes?* subdit: *neque si quis tragicorum, vel comicorum more caneret, ferre possemus, etsi istorum cantus sermone propius adcedat; non dico si quis cibaram pulsaret.* En igitur fati profligata illa quaestio, quae eruditos scidit, an scilicet in veterum Comoediis, ac Tragoediis usque canerent aethores, cum iambicos recitarent? Canebant igitur, sed cantu τῇ λαλίᾳ συνεγγιζόντι, qui sermone parum differret, qualis nempe est, quem nos Itali dicimus *Xaverio Mattei* in eruditissima Dissertatione, quam suae Pfalmorum Versioni praefixit cap. IX §. 13.

V. 12. Νῦν τοῦν λεγῶ κ. τ. λ.) Cum fati ostendisse putaret, quomodo aliqui quisquilias festando a controversia aberrarent, directe ipsis respondet docens, quid Musicorum nomine ipse intelligat, cur eisdem cum κροματοποιοῖς confunderit, quove in loco Pindarum, & Simonidem statuat. Ista igitur respondent illis, quae habentur Col. XXXVI v. 27 & seq.

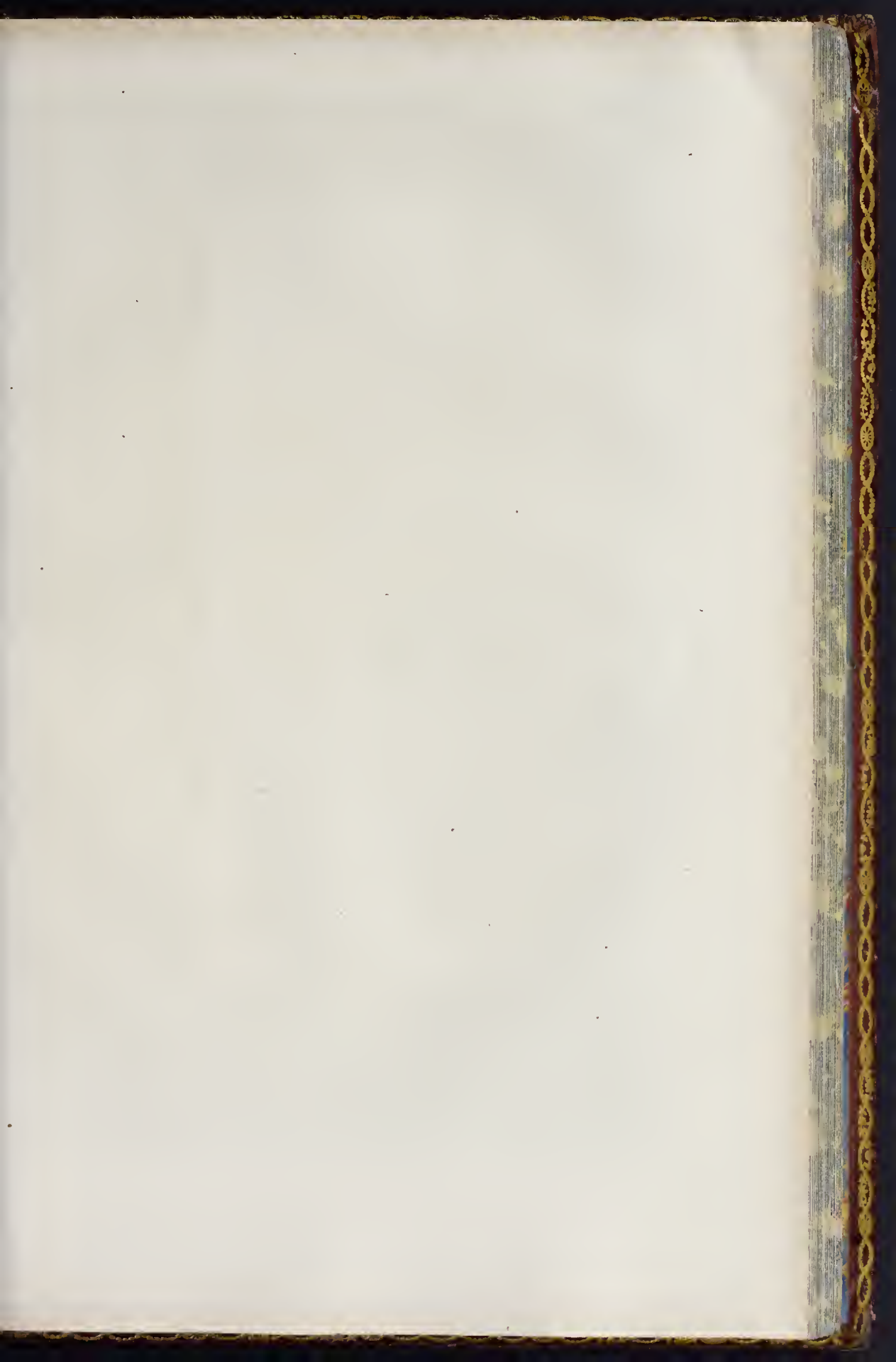
V. 14. εναυλον) MS. habet, ut tute vides, εμαῖον nullo plane sensu. Non aliud igitur opportunius, quam εναυλον succurrit, quod & toto contextui consonet, & συναυλία, quae est in frequenti versu, respondeat; quodque facilius ob soni adnitatem crassae Librarii nostri aures permutare possent, cum dictatum adpicerent. Συναυλία vero, etsi in lexicis non profert, idem profecto est, ac συνευλία, non fecus, quam ωφέλια, & ωφέλια & similia.

V. 16. Ἀριστοξένου) Nec de Aristoxeno Selinuntio Poëta, nec de Cyrenaico gula celebri, nec de Medico Herophileo, sed de Tarentino Mnesii filio, Lampri Erythraei, Xenophili Pythagoraei, & denique Aristotelis auditore celeberrimo, CCCCLIII librorum scriptore, teste Suida, quos inter plura de re Musica, & e quibus supersunt adhuc tres τῶν Ἀρμονικῶν Στοιχείων, Ἠαρμονικῶν Elementorum, haec verba fieri non est, quod dubitemus. Hic enim agnomine *Musici* a veteribus passim designatur, ut ab Halicarnasseo, Tullio, Gellio, aliisque. Hinc nos ad implendam illam trium litterarum lacunam, quae statim sequitur, legimus εἰ αυτονομαζέσθιν τῷ μουσικῷ, & explicavimus, *siquidem Musici nomine per excellentiam adpellantur.* Ceterum, si cui insolens huiusmodi syntaxis aures offendat, & legere malit εἰ τῶν ονομα δέσθιν τῷ μουσικῷ, *siquidem ipsi dant Musici nomen* non intercedam. Versus enim 17 incipit a figura quae simul litteras Δ & Ζ praefert; ut adparet ex una in alteram per emendationem transisse. Quod si neque ista lectio probetur, tum denique retenta priori lectione patrius ille casus τῷ μουσικῷ, quod negotium fecisset, interpretaberis *Musici filium*. Fuit enim is Musici patris filius, atque discipulus. Nec alio pacto Suidas eum adpellat: *Ἀριστοξένος υἱὸς Μνησίου, τῷ καὶ Σπινθάρου, Μουσικῷ: Ἀριστοξένου filius Mnesii, qui & Spintharus vocabatur, Musici.*

V. 21. τερετιζόμενα) Sic restituendam vocem res ipsa clamat. Vides enim bis a Librario descripta verba καὶ ὅταν δὲ λόγους ἀναδιδάσκει τὰ περιγνομένα, quae mox veluti superflua partim punctis confixit, partim unciis de more inclausit. Quid huic σφαλματι occasionem praebuisse putas? Nisi illa particula καὶ bis posita post bina verba similiter cadentia, h. e. primo post τερετιζόμενα, mox post περιγνομένα. Etenim vel ipse scriptitans Librarius, vel qui dormitans scriptitanti dictaret, sed alius certe ab auctore, recurrente simili vocis definitio ομένα, eademque particula καὶ insequenti deceptus, iterum primum κομμα pro secundo adcepit, idemque rescriptit.

V. 25. 26. καταξίω δὲ ἢ μοῖον διδασκαλῆς) Sic suppleo. Respondent enim ista obiectationibus, quae habentur Col. XXXVI v. 29: καὶ κατὰξίω μὲν ἀσημαντὰ διδάσκειν κ. τ. λ.

V. 42. μέλη ψίλα) Vide, quae adnotavimus ad Col. XXXVII v. 9.

ΝΟΝΕΚΕΘΑΡΠΓΟ
 ΠΗΝΥΣΤΙΣΟΙΝΔΙΟΒΕΙ
 ΧΣΕΧΔΗΘΕΛΓΡΟΙΔΕΙ
 ΚΑΙΠΟΛΛΟΚΙΣΕΤΥΧΟΝΟΣΟΥ
 ΝΟΜΑΙΟΥΡΟΣΕΚΗΚΟΣΙΝ
 ΑΡΑΙΩΣΠΕΡΑΥ
 ΑΡΗΤΑΙΔΟΙΣΠΟΤΕΕΙΡΗΤΑΙ
 ΚΑΤΑΠΕΡΙΗΤΟΙΣΜΕΤΕΩ
 ΟΙΟΝΗΤΟΚΑΙΓΑΡΔΙΩ
 ΔΟΣΤΟΝΙΟΥΚΑΙΣΕΛΗ
 ΝΗΣΚΙΝΥΚΑΙΔΙΑΣΤΑΙΝ
 ΑΝΑΓΕΙΤΩΝΦΘΟΓΓΩΝ
 ΚΑΙΤΙΩΔΙΑΚΟΝΤΗΤΟΥ
 ΚΑΝΟΝΟΣΚΑΤΑΔΙΑΡΕΣΕΙΤΟ
 ΤΗΣΕΓΓΕΝΕΑΣΟΤΕΠΙΔΕΙ
 ΚΝΥΤΑΙΔΙΑΤΟΠΟΛΛΑΠΟΙΗΝ
 ΑΝΑΛΟΓΙΑΝΠΡΟΣΕΤΟΜΕΝΑ
 ΑΠΙΣΤΟΙΟΝΟΝΔΙΕΣΤΙΝ
 ΚΥΤΤΟΤΗΝΔΙΑΦΟΡΑΚΑΤΙΔΕΙΝ
 ΕΝΟΥΡΑΝΟΤΑΥΤΗΝΥΠΑΡΧΟΥ
 ΓΑΝΟΥΔΕΝΕΟΙΚΕΝΥΦΕΡΟΝ
 ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΙΝΕΣΑΡΗΝ
 ΑΡΕΝΠΕΡΙΠΟΙΗΣΕΝΚΑΙΤΩΝ
 ΠΡΩΝΕΤΑΙΟΡΘΩΣΙΔΕΩΣ
 ΨΕΥΣΑΔΑΛΩΣΧΕΙΟ
 ΤΑΥΤΩΧΕΙΟΝΔΙΩ
 ΣΤΟΙΟΝΑΛΛΟΤΩ
 ΟΥΚΑΡΤΗΜΑΤΕΙΤΟ
 ΔΕΚΑΔΙΟΠΟΛΛΑΤΟΡ
 ΤΩΟΝΠΟΛ
 ΝΟΥΕΙΤΩ
 ΛΟΡΑΕΠΙ
 ΕΚΑΙΟΜΗΔΕ
 ΝΗΔΥΠΡΤΩΝΒΕΩΝ
 ΔΙΥΚΙΣΙΔΑΛΑΟΝ
 ΔΙΤΩΝ
 ΔΙΣΤΑΙΤΑΚΑ
 ΩΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑΥΤΩΝ
 ΗΣΙΣΟΥΤΑΛ
 ΝΟΜΑΛΟΥΣΙ
 ΚΑΠΟΛΛΩΙΚΜ
 ΟΥΣΙΣΑ

COL. LXX

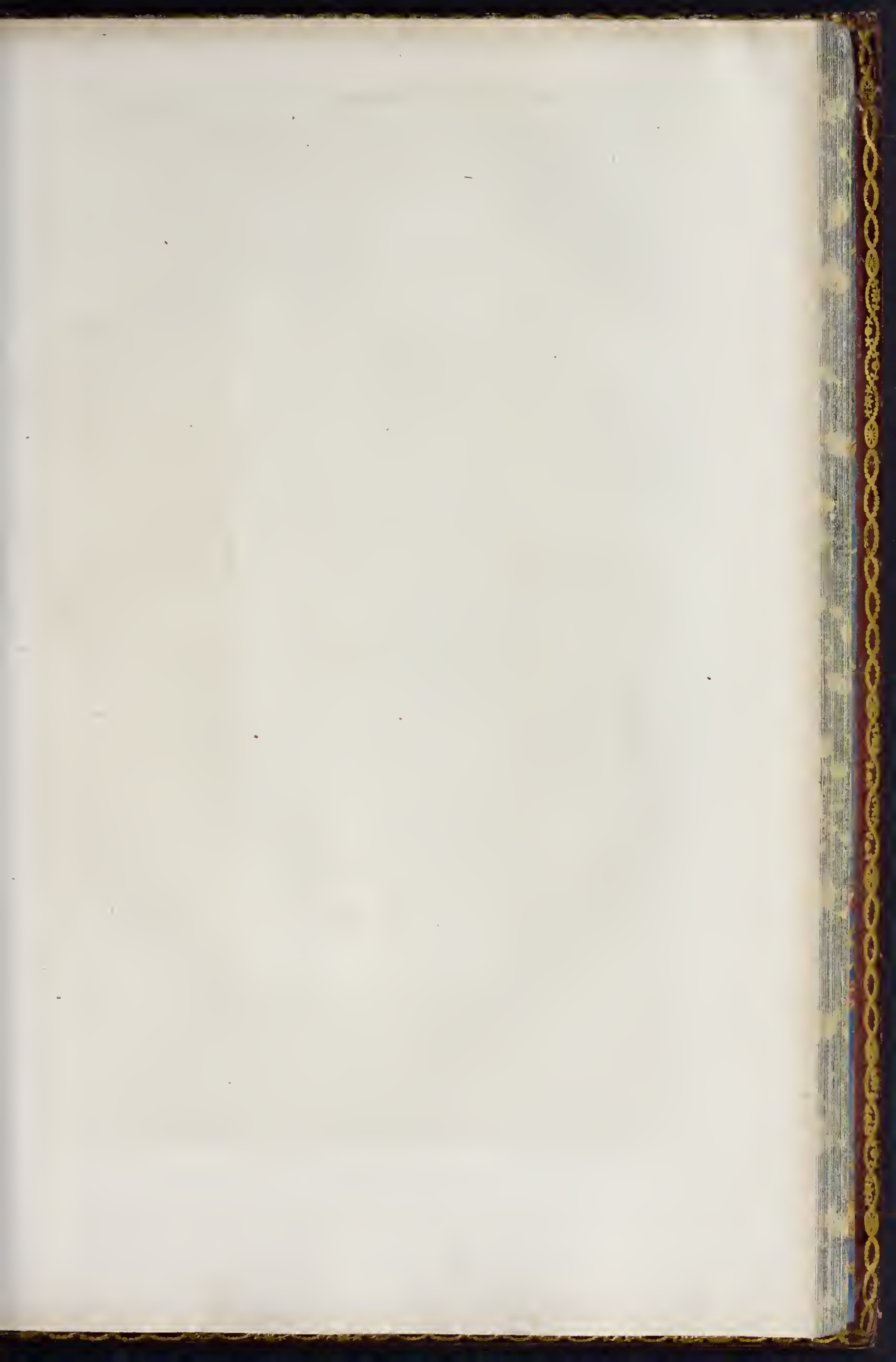
Tricesima haec, & duae aliae insequentes columnae male admodum habentur; quippe atramentum quoad bonam partem evanuit, elementaque vel acutiorem fugiunt obtutum: idcirco quae magis incerta sunt, leviori viriculi ductu aere incisa vides.

V. 6. 7. πεφλυαρται δε κ. τ. λ.) Ad celeberrimam quaestionem gradum facit, an scilicet Musica caelestium corporum motibus adfinis sit, atque analogae? De qua veterum opinione praefat audire Plutarchum *de Musica* sub finem: αλλα δε και το μεγαλον υμιν, ω εταιροι, και μαλιστα σημειωτην αποφανοι μουσικη παραληληπται· την γαρ των οπτων φοραν, και την των αστερων κησιν οι περι Πυθαγοραν, και Αρχιταν, και Πλαωνα, και οι λοιποι των αρχαιων Φιλοσοφων εκ ανη μουσικης γινεσθαι, και συνεσταναι εφασκον: παντα γαρ καθ' αρμονιαν απο τω θεω κατασκευασθαι φασιν: sed maximum, ο Socit, & quod maxime Musicae dignitatem maiestatemque demonstrat a vobis omisum est. Etenim motus rerum, & stellarum circuitiones Pythagoras, Architas, Plato, ceterique antiqui Philosphi sine Musica neque fieri, neque constare adfirmarunt: omnia enim aiunt a Deo secundum harmoniam fuisse constituta.

V. 10. & seq. τω ηλιω και σεληνης . . . αναλεγειν τη των φθογγων) Qualis nempe esset, quam veteres agnoscerent inter chordas, & caelestia corpora αναλογια, edisserit Nicomachus in *Harmon. Enchirid. lib. II*, sive in eius *Adenice*, quae, ut optime vidit Marcus Mcibomius, ex eius *de Musica* libris excerpta est: differit etiam Manuel Bryennius tota *sect. V, & VI lib. II*, ubi varias hac de re opiniones profert, & Nicomachi etiam verba recitat. Sed prae ceteris Claudius Ptolemaeus, qui bene longam hac de re tractationem instituit in *Harmonic. lib. III*; nam *cap. 8* disputat: περι ηης ομοιοτητος τω ηελιω συστηματος, και τω δια μεσων των ζωδιων κυκλις: de similitudine perfecti systematis & Zodiaci circuli: tum *Cap. 9*: πως τα τω ηρμοσμενω συμφωνα και διαφωνα ομοιωσ εχει ηοις εν τω ζωδιακω: quomodo quae in Harmonico concentu sunt consona, & dissona, similiter se habent, ac illa in Zodiaco: tum *Cap. 10*: οτι ηη κατα μηκος κησιν των αστερων το εφεξης εν ηοις φθογγοις εοικει: quod Stellarum motui in longitudinem adsimilatur continuus in sonis motus: sic etiam *cap. 11 & 12* de Stellarum motu in altitudinem & in latitudinem cum tonis Musicis congruenti: deinde *cap. 13*: περι της αναλογιας των τετραχορδων και των προς τον ηλιον σχηματισμων: de Analogia, quae est inter tetrachorda, & adspectus ad solem: tum denique bina alia capita in idem argumentum adornat.

V. 14. κανονος καταδιαρεσει) Quid sit Canon Harmonicus tradit Bryennius his verbis *lib. II sect. 6*: Κανων αρμονικος εστι μετρον ορθοτητος των εν τοις φθογγοις ηρμοσμενων διαφορων, αι θεωρουνται εν λογοις αριθμων: Canon Harmonicus est mensura reititudinis earum, quae sonis aptantur, differentiarum, quae in numerorum rationibus perspicuntur. Huiusmodi autem mensura recta linea designatur, quae certa quadam proportione in partes XV pro nervorum numero dividitur: atque haec vulgo dicitur Euclidi, Ptolemaeo, & Bryennio κατατομη κανονος, *sectio canonis*. Sed & καταδιαρεσει non insolens est in rebus Musicis vocabulum. Ptolemaeo enim *lib. I* saepe dicitur διαρεσει ηων τετραχορδων, *diviso tetrachordorum*: quae sane divisio, non secus ac illa canonis, est chordarum in tetrachordis secundum proportionales positio singulis generibus respondens. Non male igitur Noster vocat καταδιαρεσιν.

V. 21. & seq. ωφελιμον . . . εις . . . απελων περιποιησιν) Negat Philodemus consequens esse, Musicam ad virtutes comparandas esse utilem ex eo, quod forte eius canonis proportionales caelestibus respondeant. Sed illi contra contendebant animi concinnitatem e Musica necessario oriri, quemadmodum ex illis proportionibus Universi concinnitas exoritur. Ita Ptolemaeus *lib. III cap. 4* hoc lemma sibi demonstrandum adsumit: οτι η ηη ηρμοσμενω δυναμει πασι μεν τοις τελειοτεροις τας Φυσει ευπαρχει· καταφανεται δε μαλιστα δια τε των ανθρωπων ψυχων, και των θρανων περιφορων: quod harmonica potestas omnibus quidem perfectioris naturae inest: maxime autem conspicitur in animabus humanis, & caelestibus motibus.

ται δ' ὑπο τινῶν, ὁμῶς μὴ-
 δ' ἄρα ταῦτα τῆς

 5 αμ-
 Φοτεροῦς τεχνῶν. Ἀλλ' ἐν γ'
 ἀποτελεσμάτῃ πρὸς δυσχερεί-
 10 αν ὠφέλειν, καὶ πρὸς τὴν συν-
 Φορᾶν εἰ δίδομεν, ἢ ἤδη μουσι-
 κῇ κατὰ τῶν ἀναλογίαν
 εὐθεῶς ἔχει, καὶ τὴν τῶν με-
 τῶν θεωρίαν. Οὐθεὶς γὰρ
 15 εἶδε τῶν αὐτῶν μυσίων
 ἐπεγνώσθαι τὰ δ', εἰδ' ἐπεσκεμ-
 μένος δεῖξεν, ἀλλὰ Φασιν
 παρὰ τινῶν πυθαγορεί-
 20 ῶν διαδέδεγμενοὶ τινεὶς
 ἀπαριθμῶσιν. Εἰ δὲ κατὰ
 γὰρ τὸν ἀντιστοφὸν λόγον δε-
 δείκται τῆς μὲν παντῶς, ἅς ἐ-
 χεῖ, τὰ κατὰ μέληται, ἢ εὐ-
 θύς καὶ τῆς μουσικῆς θεωρίας
 25 οὕτως εἶναι τυφλῶς
 ὅσα
 τὸσῶ ἐπιστημῶν
 μουσικῆς
 μένει ὀδυνην με-
 30 λῆ μάλ' ἰσον
 ψυχὴν κινεῖν
 ἀλλὰ εἰ τις ἀπαντα
 ὄν παρεχῆ, καὶ τὰ
 τὴν ψυχὴν, μουσικῆν ἀντι-
 35 νῦν τῶν διαθεσῶν ἐλεῆ-
 μωνος, εἰτ' ἐναλλάξ
 εἰρηκεναὶ
 τὰ τοιαῦτα μὲν ἡμεῖς
 ποιεῖ, καὶ μάλ' ἰσον ψυ-
 40 χαίς, ἀλλ' ὑπο τῶν τραγω-
 δῶν, καὶ

a quibusdam; verumtamen
 non ita

 utro-
 que artificiose elaborare. At
 certe si ἀποτελεσμάτῃ h. e.
 genituras adversus vitae diffi-
 cultatem, & calamitatem pro-
 ddesse concesserimus, non sta-
 tim inde sequitur Musicam
 secundum eorum analogiam se
 habere, & caelestium corpo-
 rum contemplationem. Nemo
 enim, ne ex ipsis quidem Mu-
 sicis huiusmodi cognovit, ne-
 que cognita ostendit; sed
 hanc sententiam a quibusdam
 Pythagoricis haurientes aliqui
 recensent. Si autem e con-
 verso exploratum est uni-
 versos reapse haec neglexisse,
 non statim Musicae cognitio-
 nis vere ignaros esse dicemus.
 ¶ quanto
 tanto disciplinam
 Musicae
 animo exercuari
 cantus magis
 animum commovere
 Verum cum quis omnem
 exhibeat, &
 animum Musicam pro prae-
 sentibus dispositionibus miseri-
 cordis, vel contra
 dicere
 ista quidem nos
 reddunt, magisque ani-
 mis, sed a tragoedis, &

CAP. XVI.
 Num xni-
 mi adfectus
 immutare
 queat?

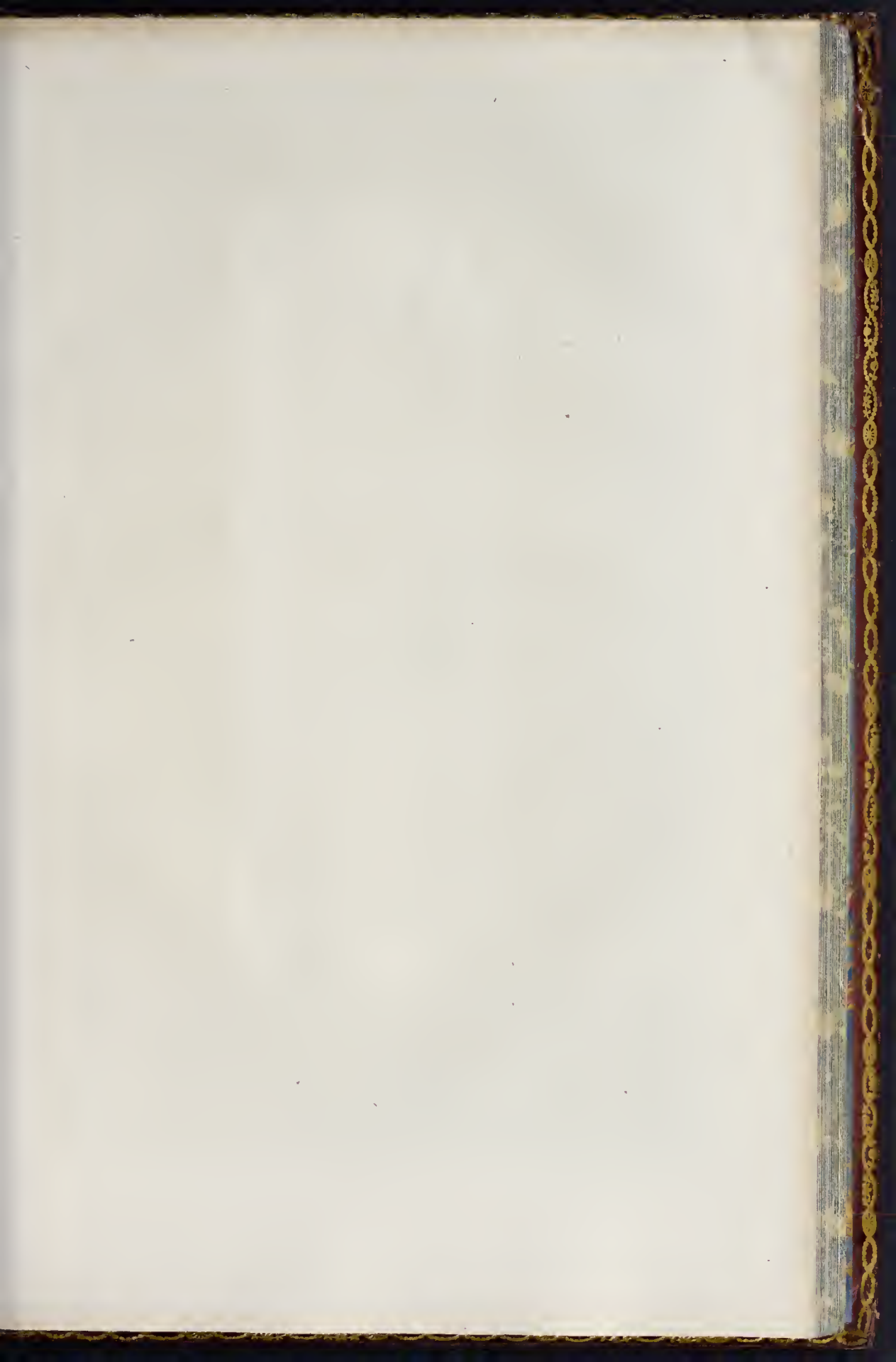
V. 1. ὑπο τῶν, ὁμῶς μὴδ' ὕτως) Quo mutila haec pertineant, & ad quem sensum trahi queant, e sequentis Commentarii *Cap. XV* cognosces. Persuasum utique nobis est triplici argumento Philodemum probare nugatoriam esse caelestem illam Musicam. I. Quia eodem pacto de corporibus, quae sursum sunt, iudicandum sit, ac de iis, quae nos circumstant: idque secundum Magistri sui doctrinam, qui ad Pythoclem apud *Laërt. lib. X* scribebat: *σημεία δὲ τῶν ἐν τοῖς μετεωροῖς συντελεσμένων φερεῖν δεῖ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν γινόμενων, ἃ θεωρεῖται, ἢ ὑπάρχει, ὡς καὶ τὰ ἐν τοῖς μετεωροῖς φαινόμενα: conjecturas quasdam de iis, quae in sublimi perficiuntur ducere oportet ex iis, quae apud nos fiunt, quae scilicet contemplamur, vel perinde se habent, ac ea, quae in caelo videmus.* II. Quia caelestis illa Musica mortalibus auribus nequaquam percipi posse a Pythagoreis ipsis diceretur; sed tantum a Diis: quo referri putamus residua verba illa praecedentis Columnae v. 34: *παρα τῶν θεῶν*; sic enim Maximus Tyrius *Dissert. XXXVII §. 5*, quam mox dabimus: *τῆς ἀδῆς ταύτης τὸ κάλλος θεοῖς μὲν γνωρίμων, ἡμῖν δὲ ἀναισθητός: huius cantus pulchritudinem Diī sentiunt, nos non item.* III. Quia caelestia corpora minime in nos possint influere tanto intercedente intervallo: quod habes illis verbis ibidem in Schemate conspicuis, *τὸ διαστημα τῶν σφαιρῶν*. Hinc certas astrorum *ἐπισημασίας*, praesignificationes ὑπο τῶν, a quibusdam admitti quidem ait, ὁμῶς μὴδ' ὕτως, non ita tamen, ut etiam animi eorum vim sentire debeant: quae ipsa est Epicuri doctrina, de qua vide P. Gassendum *De Meteorologia Epicuri*. Hinc deinde vana esse *ἀποτελεσματά* h. e. *genituras*, sive *horoscopus*, quae Genethliaci venditabant, docet.

V. 8. ἀποτελεσματά) Quomodo huc ἀποτελεσματά pertineant, coniecere facili negotio possumus; siquidem hoc nomine quoscumque eventus, sed in primis stellarum effectus, & quas Genethliaci dicunt *genituras*, nec non imagines certo sub sidere ad eius vim coërendam confictas adpellabant. Cum igitur Noster caelestem Musicam sustulisset, decernatam etiam stellarum in inferna influxum negare pergit; eo enim fortasse argumento Musicen, quae cum caelestibus tantam cognationem haberet, in animos vim exercere posse demonstrabant. Nam etiam tum putabant nonnulli, teste Gellio *Noct. Attic. lib. XIV cap. I: omnia rerum humanarum parva, & maxima tamquam stellis, atque sideribus evincta duci, & regi; quin non modo in corpora, sed etiam in animos suam vim exprimere sibi persuadebant; ita ut (ait idem Gellius) non modo casus, eventaque, quae evenirent extrinsecus, sed consilia quoque hominum ipsa, & arbitria, & varias voluntates, appetitionesque, & declinationes, & fortuitos repentinosque in levissimis rebus animorum impetus recessusque moveri agitarique desuper e caelo putarent.* Vanam hanc igitur opinionem ante hoc comma explodere Noster debuit; atque eo respicere remur postrema, quae remanent praecedentis *περιοχῆς* verba: *ἀμφοτέρως τεχναί.* Hinc pendet supplementi Nostri ratio, quod habes in sequenti *Comment. cap. XV*. Etenim ex Epicuri de Meteoris doctrina inanes istas astrorum observationes pro cruscatorum officii habendas esse probe ostendit Gassendus in *De Meteorologia Epicuri*. An vero directe in Stoicum ita opinantem haec scribat Philodemus, definire non ausim. Haud tamen inverisimile videtur, Stoicos, qui fatum rerum humanarum arbitrum admittebant, etiam ex fati legibus hunc astris influxum permisissis. Quod si ita est cum Tullio *De Fin. dicam: Doleo tantam Stoicos nostros Epicureis invidendi sui facultatem dedisse.*

V. 17. παρα τῶν Πυθαγορείων) Pythagoricis praecipue doctrinam de concentu caelesti, eiusque respondentibus terrenae Musicae proportionibus deberi veteres omnes adfirmant, e quibus deinde Plato, alique *Μεσοκρηγοί* hauserunt. Sed isti, ait Philodemus, eius doctrinam eruditionis tantum ostentandae gratia in suis scriptis meminerant, minime vero ea in Musicis modulis conficiendis utebantur, quin Musicae artis minus periti ducerentur. Vide de hac Pythagoreorum doctrina Macrobius fuse differentem *De Somnio Scipionis lib. II*. Quod si haec ad ἀποτελεσματῶν doctrinam referre malis, ut sane videtur, non inficias iverim. Scitum est enim Pythagoram, teste *Laërtio lib. VIII* cum *Chaldeis, & Magis* astrologiae auctoribus fuisse versatum, & *Solem, Lunam, ceteraque astra pro Deis* habuisse.

V. 25. ἔ seq. οση τὸσφ ἐπιτημῆν κ. τ. λ.) Reliquae huius Columnae lacunas de nostro opplere ausi non sumus; incerta enim sunt fere omnia, quae extant, adeo elementa evanuerunt: quo tamen referri queant in insequenti Commentario *Cap. XVI* habebis.

V. 39. ὑπο τῶν τραγῳδῶν) Quo haec spectare possint, vide in *Schol. ad Col. sequentem*.

5 τουου ου τα
 μελη, και
 αλλα αι διαθεσεις
 αυται τα τε πολλων αυτα,
 και εχ υπ' εκει-
 νων εγεν ορο. Αλλ' επε-
 ται δε και κατα την εναρ-
 γειαν, ως ετε των αγωνι-
 10 σταν οι ταυτα, διαπρζαι-
 νομενοι τας ειρημονας
 εχθροι κακίας, ετε των ι-
 διωτων οι χαριεντες, εχ οι-
 ον οι σοφοι και φιλοσοφοι,
 15 καθαπερ εδ' οι τα τοιαυτ' υ-
 ποκρινομενοι παρακβ-
 οντες, ετι δη ολον οι ακβ-
 οντες, ως αν ουτε ρημα-
 σιν ασχραις, ετε σχημα-
 20 σιν, ουτε φρονημασιν συνεπι-
 ζομενοι και το ετι ταυτα
 φωνης εκπεφυκε, παρ' ην
 ημας τοις προσωποις αυ-
 25 τοις σχεδον τι-
 σιν

 δ' εδε των πασχοντων α-
 30 ξιουσιν, α μεληδητησει κι-
 θαριστης προς τον ρυθμον.
 Ει δε τις οισται και συλλαβας
 μιμητικας, ταδε πολ-
 λα μουσικην παραπλησι-
 35 οις βλεμμασιν, και σχημα-
 σιν, και τρισιν επεσιν ευ συναμει-
 βεσθαι, και κατατηγεσθαι
 το θυμοειδες, και την ου-
 τας αμεταπτατον σο-
 40 φιαν υπο των φλεγρατα-
 των περισπασθαι

. non cantus,
 &
 sed adfectiones ipsae; atque
 haec multorum sunt, neque ab
 illis fiunt. Sed etiam hinc se-
 quitur secundum evidentiam,
 quod neque scenici artifices;
 qui cantus illos perficiunt,
 dicta habent vitia, neque
 ex privatis viris, qui sunt
 politiores, nedum sapientes,
 & philosophi; quemadmo-
 dum neque histrones, qui
 obiter audiunt, & ad sum-
 mam quicumque eos auscul-
 tant, utpote qui neque tur-
 pibus verbis, neque gestibus,
 neque sententiis adsueverunt.
 Et si quandoque haec a vo-
 ce originem ducunt, secun-
 dum quam nos personis ipsis
 fortasse a-
 liquibus

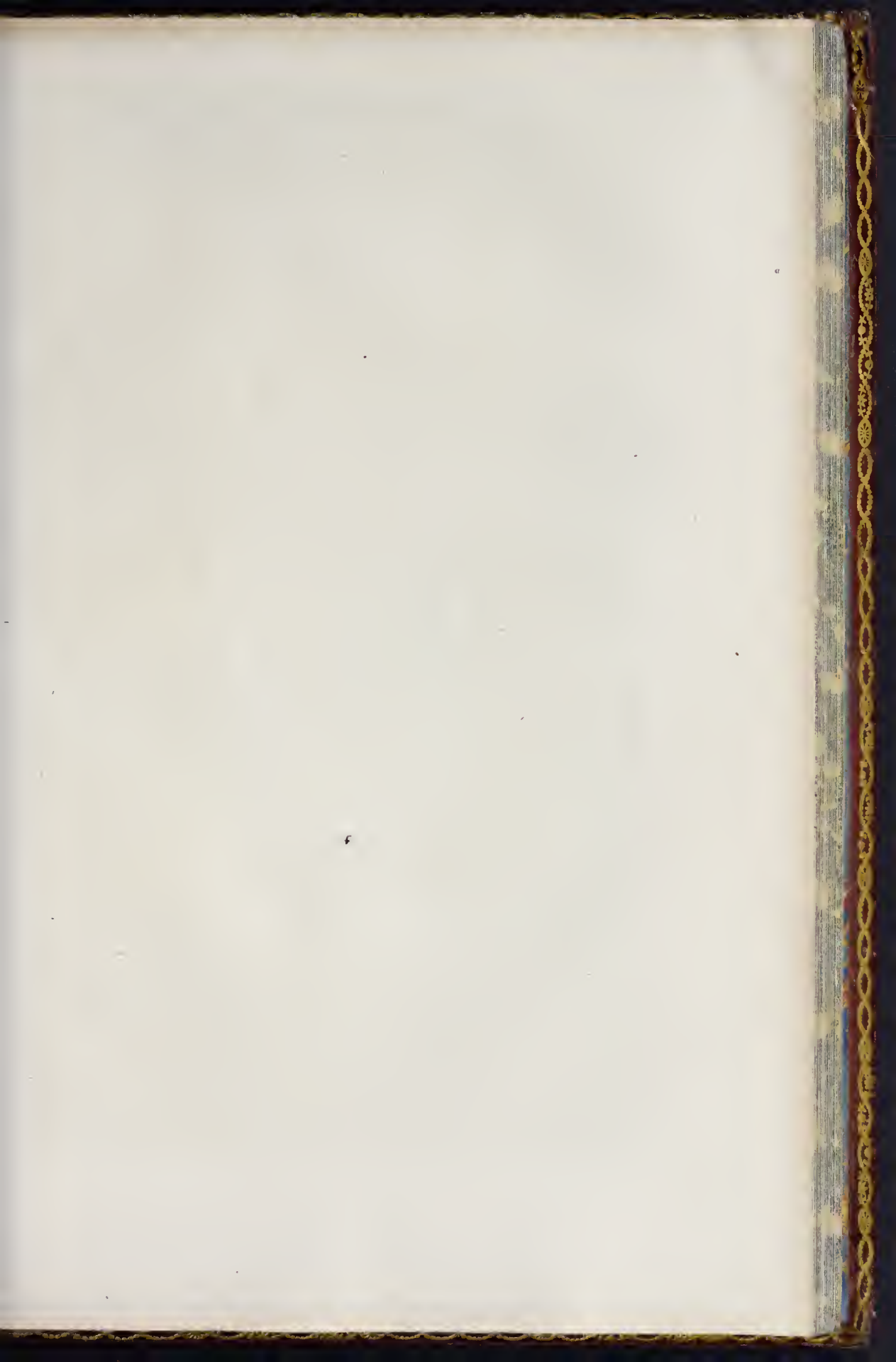
 neque qui ita sunt adfecti,
 postulant ea, quae citharoe-
 dus canet ad rhythmum. Si
 quis autem putet etiam syl-
 labas imitativas esse, & Mu-
 sicam ut plurimum adfinibus
 spectaculis, ac gestibus, &
 quibusdam verbis belle con-
 respondere, atque per illam
 animi vim emolliri, & adeo
 immutabilem sapientiam le-
 vissimis rebus distrahi . . .

V. 9. των αγωνιστων) Haec procul dabo αγωνιστης non pro quocumque scenico actore, sed pro eo, qui modos Musicos faceret, sumi debet. Isti enim ταυτα (μελη) διαπερανομενοι, his cantus perficientes distinguuntur infra ab iis τα τοιαυθα υποκρινομενοι, qui eadem repraesentarent, h. e. histrionibus.

V. 11, 12. τας ειρμενας εχουσι κακίας) Haec verba nos ad investigandum, quid superius deesset, manuduxerunt. Cum enim & agonistis, qui modos musicos facerent, & histrionibus, qui redderent, & quotquot exaudirent διδα vitia abiudicet, procul dubio non alia, ea vitia esse possunt, quam quae lascivienti & nimis fractae theatrorum Musicae adscribebantur, ut scilicet animos conrumperet, & effeminatos redderet: quam fuisse veterum opinionem ex adhuc adlatis Scriptorum testimoniis, & ex Maximi Tyrii verbis ad horum Scholiorum calcem adscribendis satis constat. Id autem Stoicis idcirco protulerat, ut inde Musicae vim in animos demonstraret. Sicuti enim proba & severa Musica animis componendis, ita garrula, & mollis conrumpendis censebatur idonea. Noster ergo, qui utrumque negabat effectum, id etiam facto probare studet, inquam experientia comperitum esse, & eos qui conficerent, & qui redderent, & qui audirent Theatralem Musicam, iis animi vitiis minime laborare, dummodo turpibus verbis, actibus, sententisque non forent adfueti.

V. 14. σοφοι, και φιλοσοφοι) Sapientes isti, & Philosophi, quos a Theatrali Musica minime abhorere innuit, quoniam vitium ullum animi contraherent, non alii sane sunt, quam ipsi Epicurei, qui Magistrum sequuti Theatra oblectationis gratia frequentabant, ut ex Plutarcho docuimus in Praefatione §. XIII pag. 15, & ipsemet infra Col. XXXVII, v. 26, & seq. satis ostendit, cum ait: διο και παρεκτεινοντων πολλακι των αγωνων αλλο τι πραττοιμεν: propterea in longum saepe abeuntibus spectaculis, aliud agimus, h. e. animo abalienamur. Saepe igitur spectaculis Epicureus aderat.

V. 33. μεταπτωτοι) Si ita legeris, his utique verbis Stoicum a Philodemo vellicari concedes. Ridet enim Epicureus Diogenem, quod is, qui cum suis adeo immutabilem constantemque sapientiam vendicaret, timeret ne ipsa a levissima re, qualis erat theatralis Musica, flesteretur.

ΜΟΙ ΔΟΥΝ ΟΝΤΕ ΝΟΤΙ
 ΠΡΑΤΕΣ ΧΑΣΕΝΕ ΜΟ
 ΜΑΚΡΑΙΣ ΜΑΘΕΣ ΑΡ
 ΣΗΛΕΡΟΥ ΗΙΤΩΝ
 ΑΝΤΙΣ ΜΕΝ ΕΙΜΕΝΩΝ
 ΕΑΤΑΣΤΗΣΕ ΜΑΤ ΟΝ ΕΑΡΑΧ
 ΤΙ ΜΩΡΑΙΝΕΝΕΝ ΑΡΡΟΥΣ ΟΝ
 ΟΣΩΣ ΟΥΛΑΛΛΟΝ ΟΣΛΩΝ
 ΑΙΧΥΛΩΝ ΜΕΛΗΤΑΥΘΑΧ
 ΦΑΜΕΝΕΣ ΤΑ ΕΡΑΝ
 ΤΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΤΕΥΣΤΑΙ Δ
 ΠΑΡΟΙΣ ΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΝΟΜ
 ΨΗΝΤΩΝ ΤΕ ΧΝΩΝ ΠΑΝΤΕ
 ΛΩΣ ΦΕΛΕΙΝ ΚΑΙ ΕΡΡΕΩΣ
 ΠΑΚΑΙ ΦΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚ
 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΤΙΚΗ
 ΑΙ ΠΛΕΙΟΥΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ Σ
 ΜΕΝΩ ΦΕΛΕΙΝ ΑΝΤΙΣ ΕΙ
 ΕΡ ΚΑΙ ΩΣ ΑΝΑ ΚΑΘΙΣΚΑ
 ΚΟΙΣ ΒΟΗΘΟΥΣ ΑΣΤΗΝ Δ ΕΤΕΡ
 ΠΕΙΝ ΜΟΝΟΝ ΦΥΣΙΚΩ ΟΥ
 ΚΑΝΑΤ ΚΑΙ ΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧ
 ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΦΙΛΟΣΩΦΙΑΣ
 ΣΤΑΝΙΟΥΣ ΦΕΛΟΥΣ ΑΣ ΔΙ
 ΜΟΤΕΙ ΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΤΕΣ
 ΜΠΕΡΙΩΝ ΦΑΥΛΩ ΓΙΓΕΧ
 ΤΑΙ ΧΕΙΡΩΝ ΕΥΗΘΕΣ ΚΑΙ
 ΤΟΙΣ ΜΑΘΟΥΣΙΝ ΑΠΙΣΧΥΡ
 ΤΕΣ ΑΙ ΔΕ ΤΟΥ ΜΕΛΛΩ
 ΦΕΛΟΥΣ ΑΥΤΗΣΟ ΚΑΙ ΝΟΜ
 ΤΕΣ ΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΜΑΤΙ ΜΕΤΑ
 ΔΙΔΟΑΣ ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΛΛΑ Ζ ΝΕ
 ΕΘΑΙ ΔΥΝΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΕ
 ΠΛΗΝ ΗΣΘΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ Ε
 ΓΟΥΣ ΜΗ Δ ΝΕΠ ΝΩΡΟΣ
 Η Δ Δ Ο ΥΕΣ ΟΥΑ
 Ε Β ΟΛΟΙ Δ ΟΤΙ ΝΟΜΙ
 ΜΤ ΟΣ ΗΣ ΚΙΝΑΥΤ ΜΕ
 ΑΜΒΑΝΕΙΝ ΤΟΥΣ Ε
 ΔΣΚΑΙ ΜΕΤΕΙ ΑΝ
 ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜ
 ΚΑΝ ΑΣΤΟΥ

COL. XXXIII

G. B. Malesci del. ed. inc.

ὁμοίᾳ δὲ παθόντων· ὅτι
 ἡ ἀγορὰ τὰς ψυχὰς ἐλεημο-
 νίας, καὶ συμπαθείας, καὶ ὁμοί-
 ως ἡμέτερος ἀντι τῶν ἐν-
 5 ἀντίας διακειμένων
 καταστήσει. Ματαίον ἀρα
 τι μαρῶναι; ἐν ἀργῶς οὐ-
 τος, ὡς οὐ μαλλοῦν ὀσμών,
 καὶ χυλῶν μελῆ ταυθ', ἃ
 10 Φασὶν ἐναλλάξαι ταδὲ τ' ἀν-
 τικείμενα. Κατεψεύσται δὲ
 παρ' οἷς λέγεται καὶ τὸ μὴ
 νῆν τῶν τεχνῶν παντε-
 λῶς ἀφελῆν. καὶ γὰρ γεωρ-
 15 γία, καὶ ὑφαντική, καὶ οἰκο-
 δομική, καὶ πολιτική,
 καὶ πλείους ἄλλαι· καὶ τὰς
 μὲν ἀφελῆν ἀν τις εἰπει-
 ἐν δίκαιως ἀναγκασίαις κα-
 20 κοῖς βοηθῶσας, τὴν δὲ τερ-
 πειν μόνον φυσικῶς, ἔ-
 κ ἀναγκασίαις· καὶ κατ' αὐ-
 τοῦ λόγου ἢ φιλοσοφία
 σπανίως ἀφελῶσα καὶ
 25 μεσομένης, καὶ πολλῶν
 ἐμπειρίων φανῶν γινέ-
 ται χεῖραν. Εὐθὺς δὲ καὶ
 τὰς μαθησὶν ἀπισχυρι-
 ζέσθαι περὶ τὸ μεγαλω-
 30 φερες αὐτῆς, ὅτι καὶ ἀνδρασι,
 καὶ τοῖς παισὶ μετα-
 δίδασαι· καὶ γὰρ ἀλαζονεύ-
 εσθαι δύναται, καὶ περι-
 πλανηθῆναι. Καὶ πολλοὶ λέ-
 35 γουσι μὴδὲν ἐπαναρθῶ-
 σαι μὴν ἑαυτοὺς ὕμεις, εἰδὲ με-
 θαρμῶσαι· πολλοὶ δ', ὅτι νομι-
 ζουσι προσκίπειν αὐτοῖς με-
 τὰ λαμβανῆν τὰς τεχνῶ-
 40 τας, καὶ μετεἰληφθῆναι,
 αὐτὴν τὰς τεχνῶν μεθῆρ-
 μοῦ καὶ Φασὶν. ὥστε

καὶ

simili modo adfectos; quippe
 etiam concio animos opposite
 dispositos misericordes, & com-
 patientes, & aequae mansuetos
 reddat. Ut quid frustra evane-
 scere? cum evidens sit, potiores
 non esse odoribus, & succis can-
 tus istos, quos aiunt immutare
 posse huiusmodi inter se oppo-
 sita. ¶ Falsi sunt autem, quot-
 quot dixere etiam ex artibus
 hanc unam omnibus & omni-
 no prodesse; etenim agricul-
 tura, & textoria, & archite-
 ctura, & politica, & plures
 aliae omnino profunt: imo vero
 has prodesse iure quis dixerit,
 utpote quae necessariis malis au-
 xilium ferunt, hanc vero tantum
 naturaliter, non necessario ob-
 lectare; atque secundum ipsum
 eorum ratiocinium Philosophia
 non solum Musicâ, sed etiam
 pluribus practicis, vilibusque ar-
 tibus deterior esset, quippe ab
 ea rari sunt, qui emolumentum
 capiant. Simplicis autem viri &
 incauti est auctoritate illorum
 niti, qui Musicam didicerunt,
 quod ad magnam ipsius utilita-
 tem, quam & a viris, & a pue-
 ris percipi autumant; fieri enim
 potest, ut vel sese iactitent, vel
 decipiantur. Et multi quidem
 fatentur, Musicam neque suos
 filios conrexisse, neque meliores
 reddidisse; multi vero, quippe
 sibi putent expedire artifices
 recipere, & ab illis invicem
 recipi, eam suos filios melio-
 res reddidisse adfirmant. Itaque
 etiam

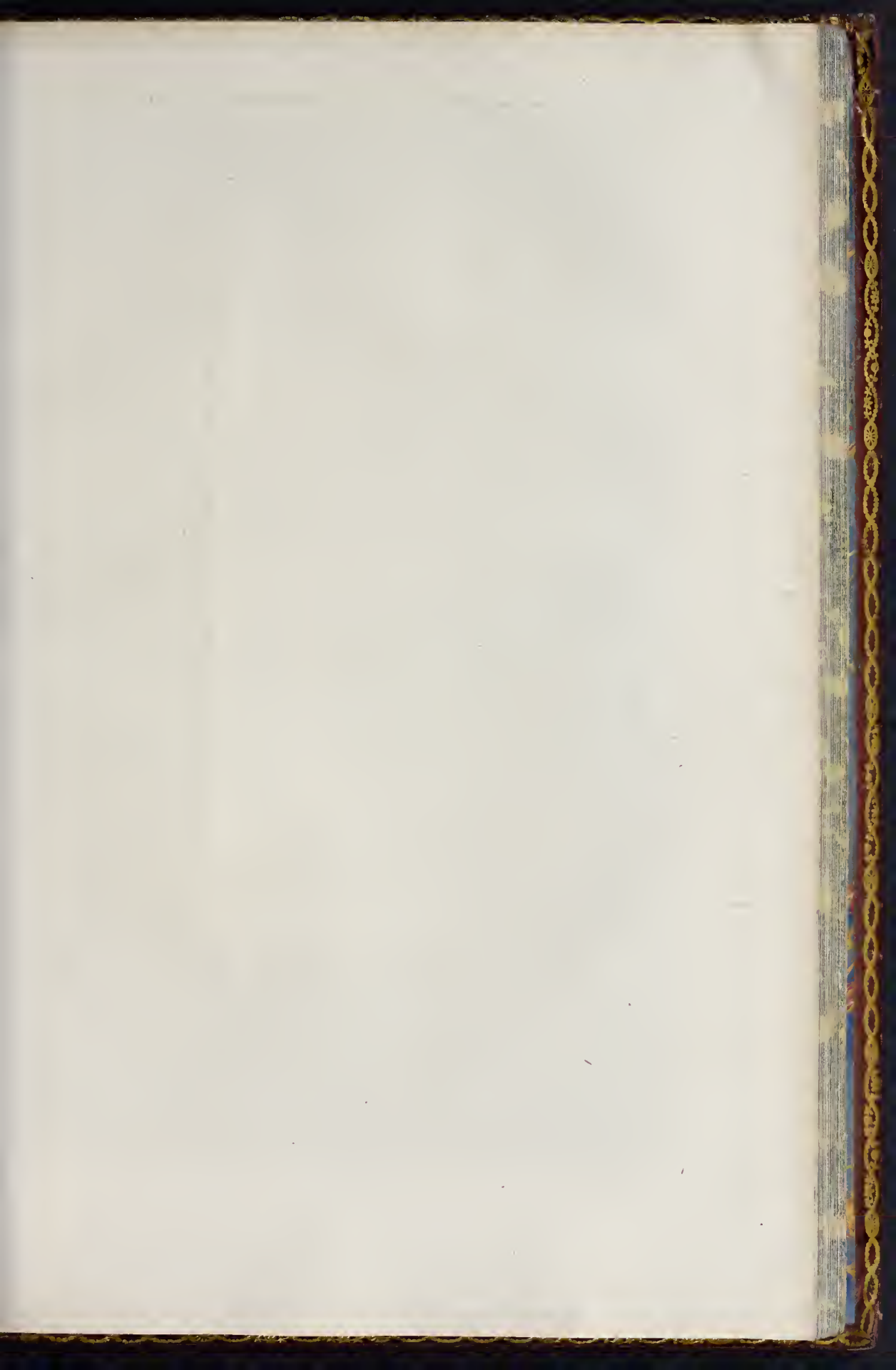
CAP. XVII.
 An utilita-
 tem Musicæ
 pariat?

V. 5. *εναγτιως διακειμενων*) Optime sic exaraverat librarius; cur autem dein emendavit *εναγτιωμενως*? Non aliam possumus tam inficetae emendationis rationem reddere, nisi quod ab eodem sciolo procefferit, qui *Col. XVIII* v. 37 pro *Θαληταν* inepte emendaverat *Θηλητα*, & alibi alia non satis feliciter; vel potius, quoniam eadem librarii manu facta additio adparet, quod dictans, ut fieri solet, cum primum protulisset *εναγτιως*, mox abalienatus reddidit *εναγτιωμενως*, atque e vestigio crassae Minervae auditor refinxit *εναγτιωμενως*; ut alibi etiam factitasse iam animadvertimus *Col. XXIV* v. 11. Dictato enim excepisse totam hanc Columnam etiam ab insequentibus adparet. Etenim v. 10 Librarius noster, ut vides, scripserat *Φαμεν*, mox correxit *Φαριν*, adpictis supra M & E duabus elementis C I. Huiusmodi autem *σφαλμα*, quis non videt a dictante potius, quam a librario ipso profectum? Auctor enim ex tempore dictans facili negotio linguae lapsu pro *Φαριν* pronuntiare potuit *Φαμεν*, quod mox corrigendum iussit. Ita & aliae emendationes, quae in hac Columna occurrunt, eodem sunt nobis indicio. Uti cum v. 15 posuit *ύφαντικη* adpictio I, quia putarat esse tertium casum, dein obelo illud iota confixit: & v. 17 pro *πλαιους* plures, exaraverat *πλοιους* *navigia*, nondum enim sententiam adsequutus soni adfinitate deceptus est. Atque hinc rursus similem harum diphthongorum *οι*, & *ει* pronuntiationem fuisse conicies.

V. 8, 9. *ου μαλλογα οσμων και χυλων*) Eadem heic utitur comparatione, quam *Col. III* v. 34 protulerat, ubi non esse Musicam imitandi vi praeditam *μαλλον* *υπερ η μαγαρικη*, *magis quam coquinaria*. Quia Epicureo persuasum erat omnes sensuum adfectiones similes esse. Quae Epicureorum opinio procul dubio ansam Aristoteli praebuit, ut illud problema proponeret *Secl. XIX quaeft. 29*: *δια τι οι ρυθμοι και τα μελη φωνη εσα ηθειν εοικεν; οι δε χυλοι ου, αλλ' ουδε τα χρωματα, και αι οσμαι; η οτι κινησεις ειναι, αςπερ και αι πραξεις; ηδη δε η μιν ενεργεια ηθικη, και ποιει ηθος: οι δε χυλοι, και τα χρωματα ε ποιουσιν ομοιοις: cur rhythmi & cantus, qui voces sunt, moribus adsimulantur; saporibus vero, quin & colores, & odores nullam eiusmodi similitudinem gerunt? An quia motiones sunt, non secus ac actiones? Energia profecto quid morale est, & mores creat; saporibus autem, & colores nihil simile efficiunt. Ceterum idem Peripateticorum Princeps saporum comparationem ad res Musicas adferre non dubitavit, cum ibidem *probl. 44* quaerens, *cur suavis canilenam audimus, cum ad tibiam, quam cum ad lyram canitur? Vini, & aceti mulsae comparatione utitur.**

V. 21, 22. *φυσικως ουκ αναγκαιως*) Distinctio, ut ait Athenaeus *lib. XIII cap. 1* *βρυλλουμνη* *υπο των* *Επικυρειων*, *apud Epicureos vulgatissima*, scilicet: *οτι επιθυμιων αι μιν εισι φυσικαι μιν, εκ αναγκαιων, αι δε ετε φυσικαι, ετε αναγκαιαι: cupiditatum quasdam esse naturales, at non necessarias, quasdam vero nec naturales, nec necessarias.* Sed Tullius triplicem eam refert in *I De finibus*, cum ex persona Torquati sic ait: *quae est enim aut utilior, aut ad bene vivendum aptior partitio, quam illa, quae est usus Epicurus? qui unum genus posuit earum cupiditatum, quae essent & naturales & necessariae, alterum, quae naturales essent, nec tamen necessariae, tertium, quae nec naturales essent, nec necessariae.* Epicuri autem verba haec sunt in *epist. ad Menoeceum* *apud Laert. lib. X*: *αναλογιστεον δε ως των επιθυμιων αι μιν εισι φυσικαι, αι δε κεναι και των φυσικων, αι μιν αναγκαιαι, αι δε φυσικαι μοιον. των δε αναγκαιων αι μιν προς ευδαιμονιαν εισιν αναγκαιαι, ως αι προς την τε σωματος αοκλησιαν, αι δε προς αυτο το ζην: considerandum vero, cupiditates alias esse naturales, alias inanes; & naturalium alias esse necessariae, alias tantummodo naturales; ex necessariis vero alias ad felicitatem aditinere, ut quae ad corporis indolentiam, alias ad ipsam vitam.* Quam mox divisionem *lib. II* ut *ineleganter* factam traducit. Hinc autem penitus Epicurei nostri mentem adsequimur. Ait enim agriculturam, textoriam, architecturam *necessariis malis occurrere*, quippe scilicet iis cupiditatibus satisfacerent, quae & *naturales essent & necessariae*; Musicam vero *naturaliter, non necessario oblectare*, quippe eam cupiditatem, quae *naturalis, non tamen necessaria est, explet.*

V. 36, 37. *μεθαρμοσαι*) Integrum heic vocem supplevimus indicio eiusdem, quae recurrere videtur v. 41, 42. Sententiae enim quadrat, siquidem teste Budaeco, optime adcipitur *μεθαρμοζω* pro *immutare*, & *meliorem reddere*. Praeterea nulla aptior vox usurpari poterat ab Harmonicis, qui ope Musices mores iuvenum emendari solere iactabant.

και Δαμων, ει τοιαυτα
 προς τες αθηνας αρσο-
 παγειτας ελεγε, και μη τους
 5 πλαττομενους, εφεναικι-
 ζεν ατηρας. Ου θαυμαστον
 δ' αυτην, εδ' οτι παρ' Αθη-
 ναιαις ετιμηθη, και πασιν
 τοις Ελλησιν, και των ισων
 και τοις ιερονικαις ηξιω-
 10 θη. και γαρ αμα
 πολλα δε, και μεγαλα
 κακα. και φιλοσοφιαν δη
 δια το μη τετευχεναι τοις
 ολοις επαθλον ατιμα-
 15 ζειν ωρα. και δια τα συμπε-
 πλεγμενα προηγαγον σφο-
 δρα. και της υπο τωτων ε-
 παινεμενης εδωκεν δι-
 20 δοασιν. Ειρηται δε περι
 τω μερεσ, και ταυτα μεν
 επι πλειονα εν τω δευτε-
 ρω των υπομνηματων.
 Αλλα μηδε θεος μεν ου-
 25 θεις ευρετης εγενετο της
 μουσικης, μηδε παρε-
 δακε τοις ανθρωποις, αλ-
 λ' ούτω παρεκμαθον, ως
 προτερον απεδδακαμεν.
 λογον δε, και φρονησιν,
 30 και παιδευτικας επιστη-
 μας εδεις ευσεβης νοσι
 του Ερμην, και την Αθη-
 ναν, και τας Μισσας. Ει δ' ο
 λογος, η λογισμος επιγαγεν
 35 την μουσικην, ει ηδη
 χρησιμη, δια το και τα χει-
 ριστα. του δε λογον αναγνω-
 μι, και φρονησιν, και τας παι-
 40 δευτικας επιστημας δυο λα-
 βειν λαβας. ωστ' ει δια τας αιτιας
 εξευρον θεοι την μουσικην,
 και τας αλλας τεχνας απε-

etiam Damon, si talia coram
 veris, non fictis Areopagitis ad-
 feruit, perverse eos ludificavit.
 Minime vero mirari debemus,
 si ipsa apud Athenienses, Graecofque
 universos in honore habita sit, & iisdem
 digna praemiis, quae sacrorum ludorum
 victoribus dantur; etenim & multa
 alia simul, & magna mala
in pretio habuere: ideoque Philosophiam,
 utpote quae universis praemium non
 pariat, despectam cerne; & propter
 eidem adiuncta Musicam nimis pro-
 duxerunt; & eius Musicae, quae
 hodie ab istis laudatur, nihil tradiderunt.
 Atque haec de prima parte, et si pluribus
 de hinc in secundo Hypomnematum
 differemus. ¶ Iam vero neque Deorum
 aliquis inventor fuit Musices, neque
 eam hominibus tradidit, sed sic eam
 didicerunt, uti nos superius explicavimus.
 Loquendi autem, & ratiocinandi
 artem, & eruditivas scientias nemo
 vel religiosus vir sibi persuadet
 Mercurium, & Minervam, & Musas
nos docuisse. Quod si ratio, vel
 ratiocinium Musicam induxit, non
 protinus utilis illa erit, propterea
 quod etiam pessima rationis ope
 inventa sunt: rationem vero, & intelligentiam,
 & eruditivas scientias duas capere
 anfas novimus. Itaque si ob
 haec causas inventores Musicae
 sunt Dii, reliquas etiam artes tradi-

CAP. XVIII.
 An Musica
 Dei inventa
 sint?

V. 1. Δαμων) Sic legendum esse nullus dubito. Fuit enim Damon Atheniensis celebris Musicus, qui eam artem Periclem docuit, teste Plutarcho in eius vita, nec non alios nobiles adolescentes, uti discimus a Platone in *Lachete*, qui eum summis laudibus extollit, dignumque ait, cuius disciplinae pueri committerentur: και γαρ αυτω μοι εναγχος αυδρα προυξενσε τω υμει διδασκαλω μουσικης Αγαθοκλεως μαθητην Δαμωνω αυδρων χαριστατον ε μονον Ιην μουσικην, αλλα και τ' αλλα οποσα βελει, αξιον συνδιαλεγειν τηλικωτοις ναισχοις: nuper enim mihi conciliavit hominem, qui filio meo praeceptor Musicus esset, Damonem Agathoclis discipulum, omnium non in Musica modo, sed & in ceteris facultatibus quibuslibet elegantissimum atque excultissimum, dignumque qui talibus adolescentibus operam praestet. Quare ait Aristides Damonem manifestum reddidisse, quomodo Musica non existens in pueris, & in provelioribus mores fingere, & latentes educere valeat. Eius verba recitavimus ad *Col. III v. 24 pag. 19*. Vide etiam Galeni locum, quem adlegavimus ad *Col. XIX v. 14 pag. 89*. Quadrat igitur Damonis exemplum huic loco, ubi de puerorum institutione per Musicam, eorumque emolumento verba fiunt. Quid autem illud sit, quod coram Areopagitis ipse dixisse ferebatur, quodque in dubium revocat Noster illis verbis προς τες αληθινωσ αρεοπαγειτωσ, και μη τωσ πλαττωμενωσ, penitus ignoramus: nisi hoc unum novimus, teste Isocrate in *Areopag.*, publicam puerorum institutionem apud Athenienses Areopagitis fuisse conceditam.

V. 6, 7. παρ' Αθηναιωσ ετιμηθη και πασι τοισ Ελλησιν) Id quidem in dubium a Nostro revocari non poterat. Qua de re ait Athenaeus *lib. XIV cap. 8*: το δε δλον εοικεν η παλαια των Ελληνων σοφια τη μουσικη μαλιτω ειναι δεδεμενη . . . και παντωσ τωσ χρωμενωσ τη τεχνι ταυτη σοφιασ απεκαλον: ad summam vetus Graecorum sapientia Musica maxime contenta esse videtur & omnes artem illam profitentes Sophistas adpellarent.

V. 10, 11. αμα πολλα) Vel animo abalienatus, vel crasse nimis distanti addictus, cum is eadem verba αμα πολλα iterum efferret, his exaravit: quare expungenda duximus; et si puncta in male habita papyro non adpareant.

V. 12. και Φιλοσοφιασ δη) Hec iterum ab imperito librario pro δη, positum erat δε.

V. 16. προηγαγων) Eadem diversis verbis scripserat superius *Col. XI v. 16 συμπλακεντα περιβλεπτον εποισεν*. Utitur autem verbo προαγω *produco*, ut alludat ad Stoicorum προηγωμεια, in quorum numero censebant Musicam, uti iam diximus ad *Col. X v. 32, & ad Col. XI v. 14*.

V. 18. ηδεν διδασκων) Non alio plane sensu exponi posse verba isthaec, fortasse non abnuent peritiores: his enim ad recentiorum Musicam, quam minime veteres agnoverunt, adludit.

V. 19, 20. ερηται περι τω μερωσ) Haec procul dubio aliquam divisionem respiciunt initio propositam, quo nos desitui mur.

V. 21, 22. εν τω δευτερω των υπομνηματων) Vide quae adnotavimus ad *Col. XXIV v. 5*.

V. 24. ευρετης εγενετο) Musicam divinitus hominibus datam vulgo veteres adfirmarunt. Sic Plutarchus *De Musica*: ημεισ δ' ουκ ανθρωπον τινα παρελαβομεν ευρετην των τωσ μουσικωσ αγαθων: non hominem aliquem nos addecepimus Musicam εδομορμηθη inventorem; & paullo infra: σεμνη εν καλα παντα η μουσικη θεων ευρημα εσα: venerabilis igitur per omnia Musica, quae Deorum inventum est; & in *De Superstitione*: μουσικην Φησιν ο Πλατων εμμελειασ και ευρυθμιασ δημιουργον ανθρωποισ υπο θεων ε τρυφης ενικα και κησασωσ αδιων δοθηται: Musicam ait Plato elegantiae, & concinnitatis opificem hominibus a Diis datam, non luxu gratia, & pruritu aurium. Et ipse Plato disputat in *Phaedro απο μωσων*, a Mysis esse Musicum furorem, natisque Mysis cantum extitisse, γενομενων μωσων και φαμισωσ αδησ. Strabo *lib. X pag. 468*: καθ' αρμοσιν τοι κοσμοι συνεσταναι φασι, παν το μουσικον θεων εργον υπολαμβανοντεσ: mundum secundum harmoniam consistere tradiderunt, omne, quod Musicum est, opus Dei censentes. Pindarus Apollini & citharae, & totius Musicae inventum tribuit *Pyth. Od. 5*: πορευ τε κιθαρι, διδωσι τε μοισα, οισ αν εδελη: suppeditavit citharam, & Musicam, quibuscumque voluerit, concedit. Idemque lyricus Minervae tibias adceptas refert, uti etiam Diodorus Siculus, quorum loca recitat Bartholinus *De Tibiis cap. III*. Item Callimachus *Hymno in Delum v. 53* septichordis lyrae Apollinem auctorem facit:

Ενθεν ο παισ τοσσασδε λυρη ενεδησατο χορδασ

Υστερον οσσακι κυκλοι επ' αδινοσιν αυσαι.

Hinc Puer (Apollo) tot lyrae intendit chordas

Pestea, quoties cycni partui adinuierant.

Minervae vero tibiae inventum adtribuit *Ἦμν. in Dianam* v. 244:

Οὐ γὰρ πῶ νεβραία δι' ὄσσα τέργροστο

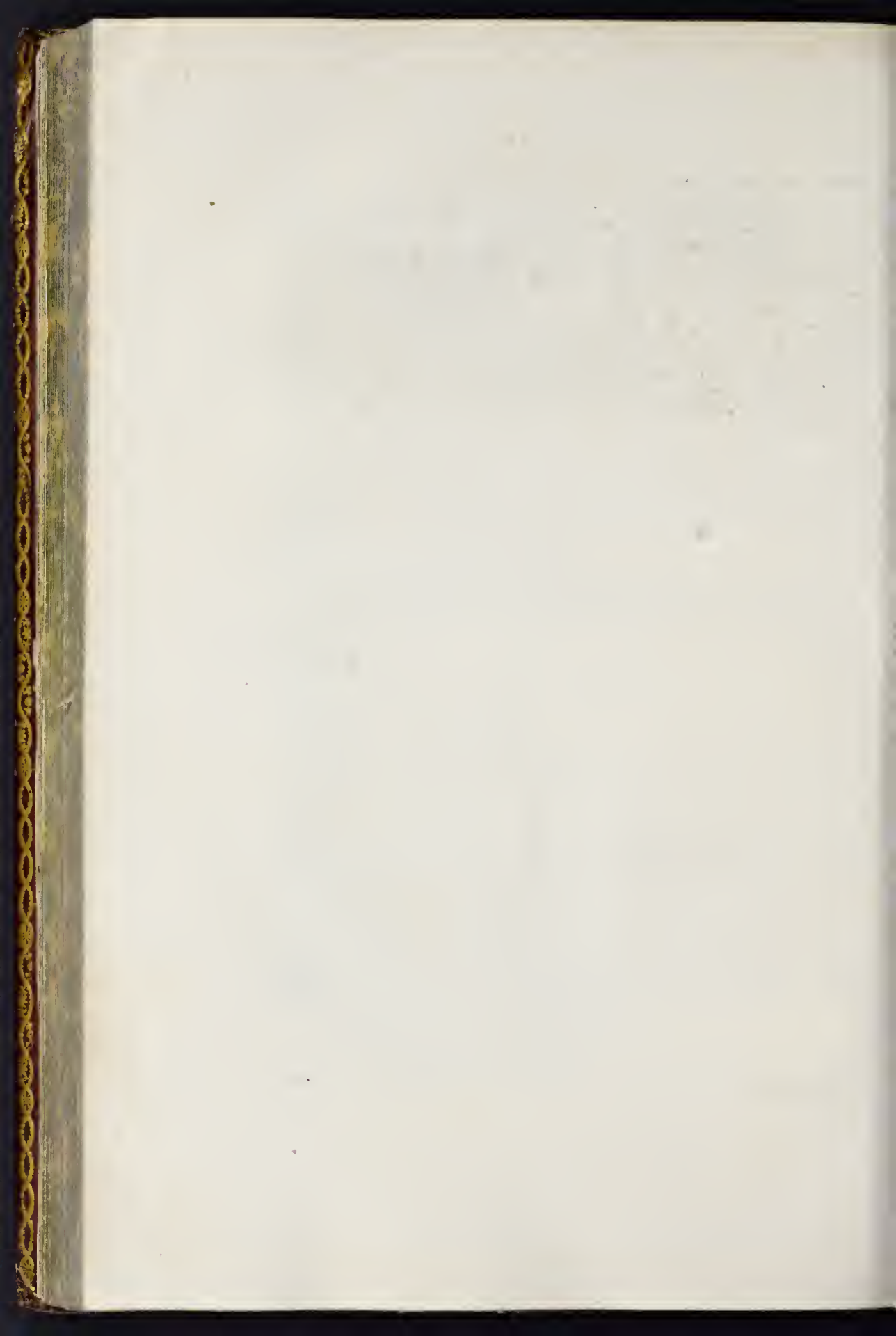
Ἔργον Ἀθηνᾶς εἰλαφὸς κακόν .

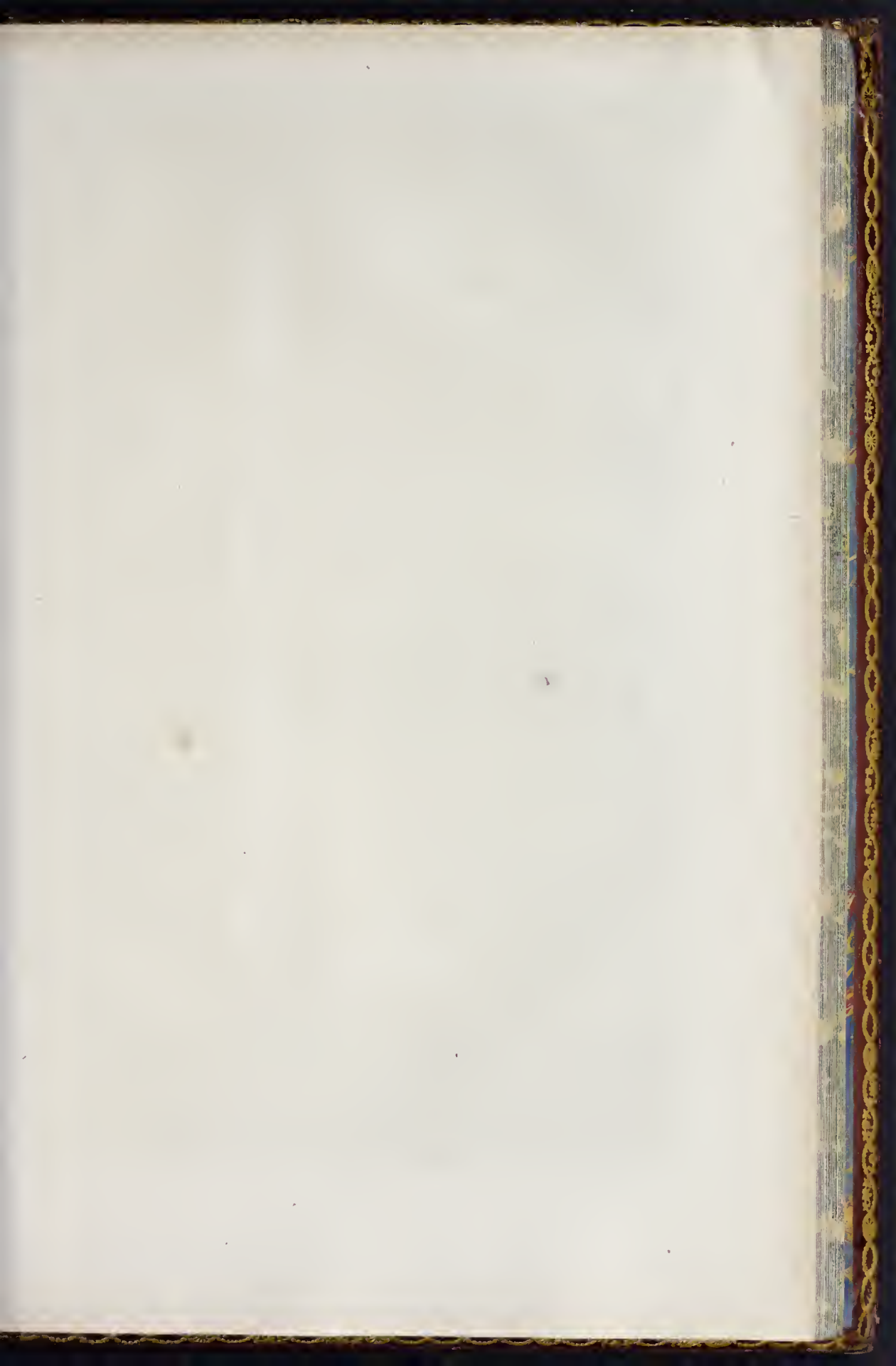
Nondum enim hinnulorum ossa perterebrabant ,

Quod inventum est Minervae cervo noxium .

Sic etiam Hygino *fab. 165* Minerva dicitur prima ex ossa cervino tibiae compegisse, & ad Deorum epulum adcessisse. At Plutarchus *De Musica* sub Soterici persona non tantum citharam, sed & tibiae Apollini adiudicat: *ἡ μὲν δὲ κίθαρα Ἀπολλωνος, ἀλλὰ καὶ αὐλητικῆς, καὶ κίθαριστικῆς εὐρέτης ὁ θεός*: non modo cithara Apollinis est, sed cum tibiae, tum citharae inventor Deus. Vulgo autem lyra Mercurio tributa fuit, ut in eius hymno, qui Homero adscribitur, & passim apud Musicae tractatores. Videfis Aristidem *Lib. II apud Meibomium* pag. 109, ubi, quae singulis Deorum Musica instrumenta adscriberentur, enarrat. Ad summam communi fere veterum eruditorum consensui oppedere non dubitat Epicureus noster.

V. 28. *πρωτορον ἀπεδοκαμεν*) Ubinam huiusmodi rem tradiderit, plane nescimus. Sed procul dubio in aliquo antecedentium volumine, ubi fortasse propius rem Musicam adtingens, quomodo eam primitus homines didicerint, explicaverat.

ΔΟΣΑΝΟΙΔΟΣ ΣΤΑΤΙΝ ΜΟ
 ΠΑΝΑΤΙΟΣ ΝΥΝ ΚΙΝ
 ΟΥ ΓΑΡ ΤΟ ΠΟΝΗΡΟΝ
 ΔΕ ΠΩΝ ΘΕΟΥ ΣΕΙΣΤΗΝ ΑΙ
 ΚΑΤΑ ΔΕ ΔΟΙΧΟΤΑΣ ΤΗΝ Χ
 ΜΕΝ ΓΟΙΤΑΘΗΝΑΚΑ ΜΕ
 ΜΙΧ ΚΕΝ ΔΙΟΥ ΣΑΥΛΟΥΣ
 ΜΕ ΜΥΘΕΥΣΙ ΚΑΙ ΚΑΙ ΤΟΝ
 ΠΡΑΙΝΗΛΛΗ ΠΑΡΑ ΔΕ ΔΟΥ
 ΚΕΝ ΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΙΝΤΟΥ ΤΟΥ ΔΕ
 ΚΑΙ ΠΕΣΤΟΝ ΜΟΥ ΣΙΚΗΝΙΕ
 ΟΥΣ ΧΡΗΣΘΑΙ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΜΕ
 ΤΙ ΔΙΧΩΣ ΗΣΑΤΑ ΔΥΟ ΤΑ Χ
 ΠΡΟ ΔΥΤΟΥ ΚΕΤΑ ΦΕΡΕΣ Ω
 ΚΑΙ ΤΟ ΛΟΟΥ ΚΟΝ ΜΗ ΔΑΝΑ
 ΕΙΝ ΔΙ ΔΕ ΓΕΣΩ ΧΩΡΙΣ ΔΙ
 ΤΟΥ ΤΕ ΛΥΤΑΙΟΥ ΤΑΥΤΑ ΚΑΙ
 ΠΡΟΣΤΟΜΕΤΑ ΛΥΝΟΝΤΑΣ
 ΕΠΙ ΤΩ ΧΑΙΡΕΝΤΩ ΔΙ ΔΙΟΥ
 ΣΙΚΗΝΤΙ ΜΩ ΚΕΝΟΥΣ ΕΦΑΡ
 ΜΟΤΕΣ ΟΩ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΤΡΟΣ
 ΔΕΙΟ ΔΙ ΤΩΝ ΤΟΙΟΥ ΤΩΝ ΜΗ
 ΔΕ ΠΙΠΤΕΙΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ
 ΤΟΥ ΔΥΜΑΣ ΕΣΘΑ ΔΙΑ ΤΑΥ
 ΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΝ
 ΤΙ ΜΕΤΑ ΤΟ ΟΝ ΕΛΛ
 ΚΕΝ ΓΑΡ ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΩΝ
 ΕΣΘΙΜΑΝ ΟΝΟΜΙΖΕΤΑΙ
 ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΕΤΑ
 ΠΛΕΤΙΚΟΥΣ ΚΩΣ ΠΕΡ
 ΝΗΣΩ ΔΙ ΤΟΥ ΟΣΥ ΚΕΘΑΝ
 ΤΑ ΚΑΙ ΝΕ ΜΟΝΙΟ ΒΑΙΚΑ
 ΘΑ ΠΕΡ Η ΜΕΙΣ ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΣ
 ΥΓΑΥΤΗΣ ΤΕΡΠΟΝ ΕΘΑΚΑ
 ΚΕΙΝΟΥΣ ΤΕΡΠΟΣ ΔΟΥ ΔΑΜΙΣ
 ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΗ
 ΔΗ ΠΡΟΣΕΥΣΕ ΒΕΙΑΝΟΙΣ ΚΕΙ
 ΑΡΧΕΣ ΘΕΙΡΗ ΜΕΝΑ ΜΕΧ
 ΥΕ ΚΑΙ ΟΙ ΔΗΡΟΣ ΕΣΥΤΕ
 ΘΕΙΝΤΕ ΤΑ ΟΙΔΗΡΟΣ ΕΣΥΤΕ
 ΕΝ ΤΕΛΕ ΤΑ ΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΥ
 ΕΝ ΤΕΛΕ ΤΑ ΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΥ
 ΕΝ ΤΕΛΕ ΤΑ ΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΥ
 ΕΝ ΤΕΛΕ ΤΑ ΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΥ

COL. XXXV

5 *δοσαν · οἱ δ' , ὡς ταυτην μονην απεδοσαν , ὑμνωσιν .*
Εἰ γὰρ τὸ ποιημάτων
χρηλεπαν Θεους εισηχθαι
καταδεδοικτος . Την
μεν τοι γ' Ἀθηναν και με-
μισηκεναι τες αυλας
μεμιθεικασιν , και τον
 10 *Ερμην αλλη παραδεδα-*
κεναι την λυραν . Τετο δε
και προς τον μωσινη θε-
ες χρησηθαι λεγοντα πε-
παιχθω , και τα δυο τα
προ αυτε μεταφερεσθω ,
 15 *και το μωσινον μηδενά*
επι λεγεσθω . Χαρης δε
τε τελευταίς , ταυτα και
προς τους μεγαλωνοντας .
επι τῶ χαρειν δια μω-
 20 *σινης τιμωμενες εφρα-*
μοττεσθω , και το μη προσ-
δεισθαι των ταιτων , μη-
δε πιπτεν κατ' αυτες · και
το θαυμασεσθαι δια ταυ-
 25 *τα , και την των βαρβαρων*
τιμην , αποπον Ελληναν
ειναι · και γαρ δια τουτων
θεες τιμην νομιζουσιν ·
και το τες νομοθετας , και
 30 *πολιτικες ισως πεπλα-*
νησθαι τουτο συνεθισαν-
τας , και τῶ νενομισθαι , κα-
θαπερ ἡμεις ακροστικος
ὑπ' αυτης τερπομεθα , κα-
 35 *κεινες , ετερας δ' εδαμως ·*
και τ' αλλα τα περι τε μη-
δεν προς ευσεβειαν οικει-
αν εχειν ειρημενα μεχ-
ρι του νυν . Οἱ δ' ἡρως ουτε
 40 *θεατρα παρεθηκαν , και ουτε*
παιδευει μαλλον , η Φιλοσο-
Φια , το θεατρον

tradiderunt : hi vero , quasi hanc
 unam tradiderint , hymnis extol-
 lunt . Omitto enim Deos nobis
 repraesentari laboriosa & difficilia
 refugientes : Minervam profecto
 tibias etiam odisse fabulati sunt ;
 & Mercurium alteri suam tradi-
 disse lyram . Hoc autem de Mer-
 curio adversus hunc , qui Musicam
 Deos exercere adfirmat , iocandi
 gratia dictum esto : & duo prio-
 ra metaphorice sumantur : & Mu-
 sicum neminem eorum esse dica-
 mus . Seposito autem hoc ultimo
 argumento , haec etiam adaptentur
 adversus eos , qui Deorum gau-
 dium , cum per Musicam honore
 adficiuntur , exaggerant , nimirum
 nec eos tali honore indigere , ne-
 que illo quidquam adfici ; tum ve-
 ro minime Graecis esse conveniens
 Deos venerari hoc pacto , quod
 idem est , ac Barbarorum cultu
 eos profequi : illi enim per isthaec
 Deos rite colere autumant ; tum
 etiam legesatores , & politicos ae-
 que deceptos fuisse , cum ad haec
 essent adfueti , cumque putarent
 illos etiam (Deos) , aequae ac nos ,
 aurium sensu per Musicam oble-
 ctari , nequaquam vero aliter ; tum
 denique alia illa , quae usque ad-
 huc disputavimus in illud argu-
 mentum , quod Musica nihil ad
 veram germanamque pietatem con-
 ducens habeat . Neque porro He-
 roes theatra constituerunt , neque
 sane theatrum magis , quam Phi-
 losophia publicae institutioni in-
 servit

V. 6, 7. Ἀθῆναι καὶ μερῖσκουσαι τὰς αὐλούς) De hac fabula Minervae tibias proiciētis sic Ovidius *Fast. VI* cecinit:

Prima terebrato per rara stramina buxo,

Ut daret effeci tibia longa sonos.

Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis

Vidi, & virgineas intumuisse genas.

Ars mihi non tanti est: valcas mea tibia dixi;

Excipit adiectam cespite ripa suo.

De eadem fabula meminerunt etiam Propertius, *Lib. II Eleg. 23*. Claudianus in *Eutropium Lib. II*; nec non Aristoteles *Polit. Lib. VIII*. Hyginus *Tab. 165*; Plutarchus, Gellius, Eustathius, & Fulgentius, quos omnes adlegat Bartholinus *De Tibiis cap. III*. Sed praeter istos servavit nobis Athenaeus duo veterum Poëtarum loca; alterum Melanippidis lyrici ex poemate, cui nomen *Marsya Lib. XIV cap. 2*:

τὰ μὲν Ἀθῆναια ὄργανα

Ἐρριψε τε ἱερας ἀπὸ χειρὸς εἴπε τε·

Ἐρρετε αἰσχεὰ σωματὶ λυματ' ἐμὲ δ' ἐγὼ

Κακοτήτι δίδωμι;

*Pallas quidem sacra de manu abiecit instrumenta, dixitque abite in malam rem corporis probra turpia: Ego ne me turpi rei dedam? Quae postrema verba sic optime vertit Casaubonus cum interrogatione legens, atque adnotat: κακοτήτια ἀδελλάτῃ τὴν ἀσχημοσύνην, indecoram cultus compositionem tibias instantium. Quod didicere est ex aliis Telestae Selinuntii versibus, quos ibidem Athenaeus adlegat: δρυμοῖς ὀρειοῖς ὄργανον διὰν Ἀθῆναι δυσὸφθαλμον αἰσχος ἐκΦοβήθεισαν, αὐτὴν ἐκ χειρὸν βαλεῖν, τυμπαγεῖν χεῖροστυπῶ θηρι Μαρσυαί κλέος: in montium nemoribus divam Minervam deformitatem oris visu turpem exavescentem instrumentum statim e manibus abiecit, quod gloriae foret feroci Marsyae Nymphae genito manu illud percutienti. Hinc Clemens Alexandrinus, quem ibidem citat Casaubonus, *Paedag. Lib. II*: προνοητέον δὲ μάλιστα τῆς εὐσχημοσύνης, ἢ καὶ τὴν Ἀθῆναι Φῆσιν ὁ μυθὸς, ἡτίς ποτε τῆ, προμηθεύουσαν, αὐτῆς τῶν αὐλῶν ἐπιγεγεῖναι τὸ ἐπιτερεπὲς διὰ τὸ ἀπρεπὲς τῆς ὄψεως: decori quam maxime est nobis providendum, cuius gratia etiam fabula ait, Minervam, quaecumque tandem ea foret, se ipsam prospicientem tibiarum oblectamentum proiecisse propter oris indecentiam. At mysticum huius fabulae sensum sic explicat Aristides *Lib. II pag. 109*; ubi cum dixisset quamdam tantum tibiae melodiam multa scientia, & pudicitia plenam Minervae fuisse adtributam, sic pergit: τοῖγαρ μὲν βραχίονα εἶναι τὴν δι' αὐτῆς ὠφελίαν ἐπιδεικνυμένην, καὶ τοῖς σοφοῖς φεῦγεῖν κατὰ τὸ πολὺ τὴν δι' αὐλητικῆς ραζῶν παρανεπτε, ἀποσβεῖναι τὴν θεοὺ φασι τῆς αὐλῆς, ὡς ἡ προσφορὸν ἵδομεν ἐπιφερομένης τοῖς σοφῶν ἐφιέμενοις· τοῖς δὲ διὰ συνεχῆς δημιουργίας τε, καὶ ἐργασίας καματηροῖς τε, καὶ ἐπιποιοῖς τῶν ἀνθρώπων χρησιμεύουσαν: quocirca modicam, quae per ipsam sit, utilitatem esse ostendentes, ac sapientibus plerumque sugiendam relaxationem, quae per tibias confertur, insinuantes, Deam tibias abiecit inquit, utpote quae minime convenientem voluptatem sapientiae cupidis adferrent; hominibus autem ob continua opifera, atque opera languidis, ac defessis adcommodatam.*

V. 9. Ἐρμῆν ἀλλὰ παραδεδωκεῖν τὴν λύραν) Orpheo scilicet suam lyram tradidisse aiebant veteres. En quomodo alterum *Harmonici Manualis* librum orditur Nicomachus Gerasenus: Τὴν λύραν, τὴν ἐκ τῆς χελωνῆς φασι τοῖν Ἐρμῆν εὐρηκεῖναι, καὶ κατασκευασάντα ἑπτὰ χορδοῖν, παραδεδωκεῖναι τὴν μάθησιν τῶ Ὀρφει: *Lyram ex testudine fabrefactam Mercurium invenisse, eiusque doctrinam, cum septem ab ipso chordis instructa esset, Orpheo tradidisse ferunt.* Ubi sane non lyram ipsam, sed lyrae scientiam tradidisse dicitur; at alii lyram ipsam traditam confirmant. Sic Hyginus *Poët. Astron.*: *Lyra inter astra constituta est, hac, ut Eratosthenes ait, de causa, quod initio a Mercurio facta de testudine, Orpheo est tradita.*

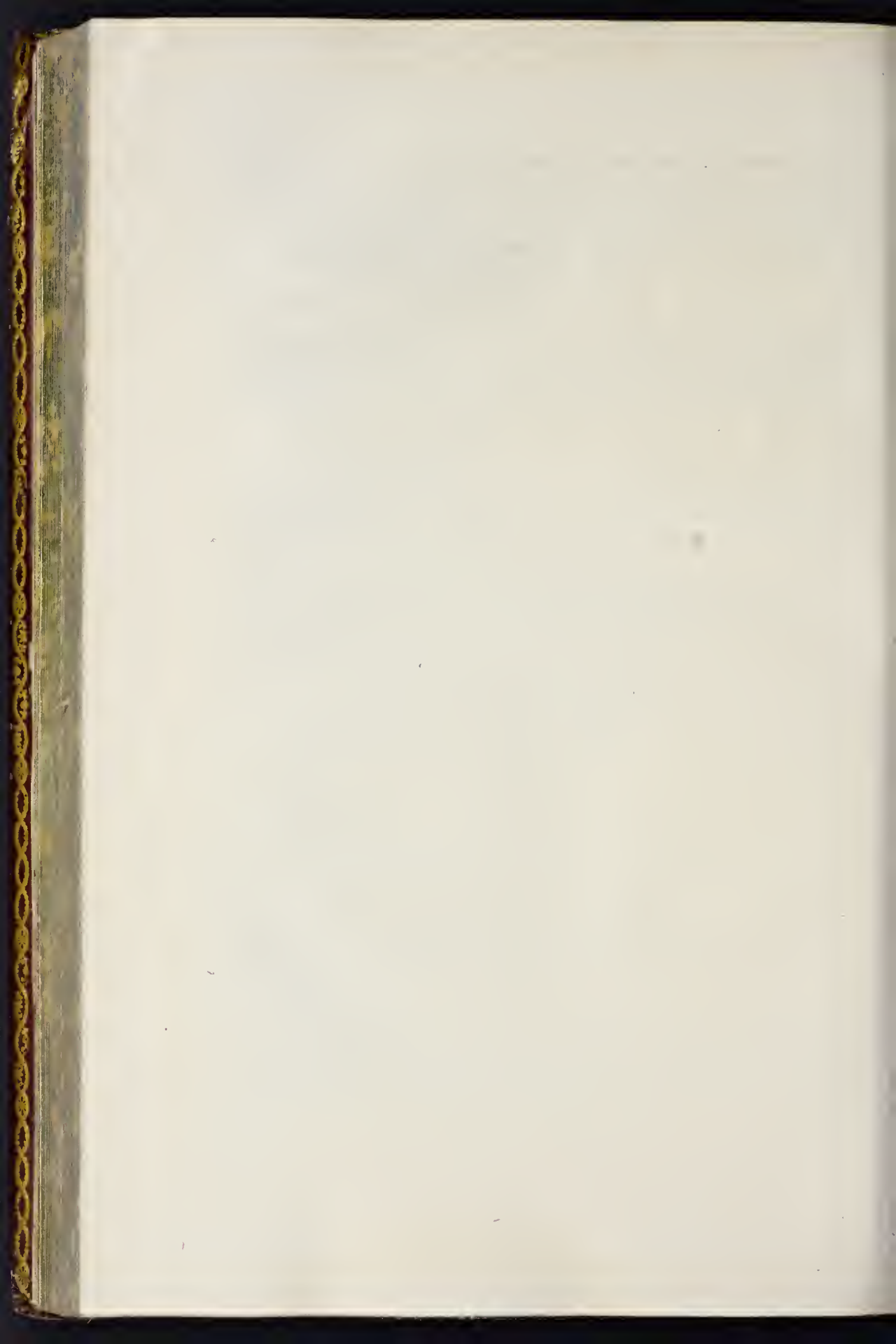
V. 21, 22. μὴ προσδιδεῖσθαι τῶν τοιῶν) Id iam inculcavit *Col. IV v. 7, 8*. Vide, quae ibi adnotavimus.

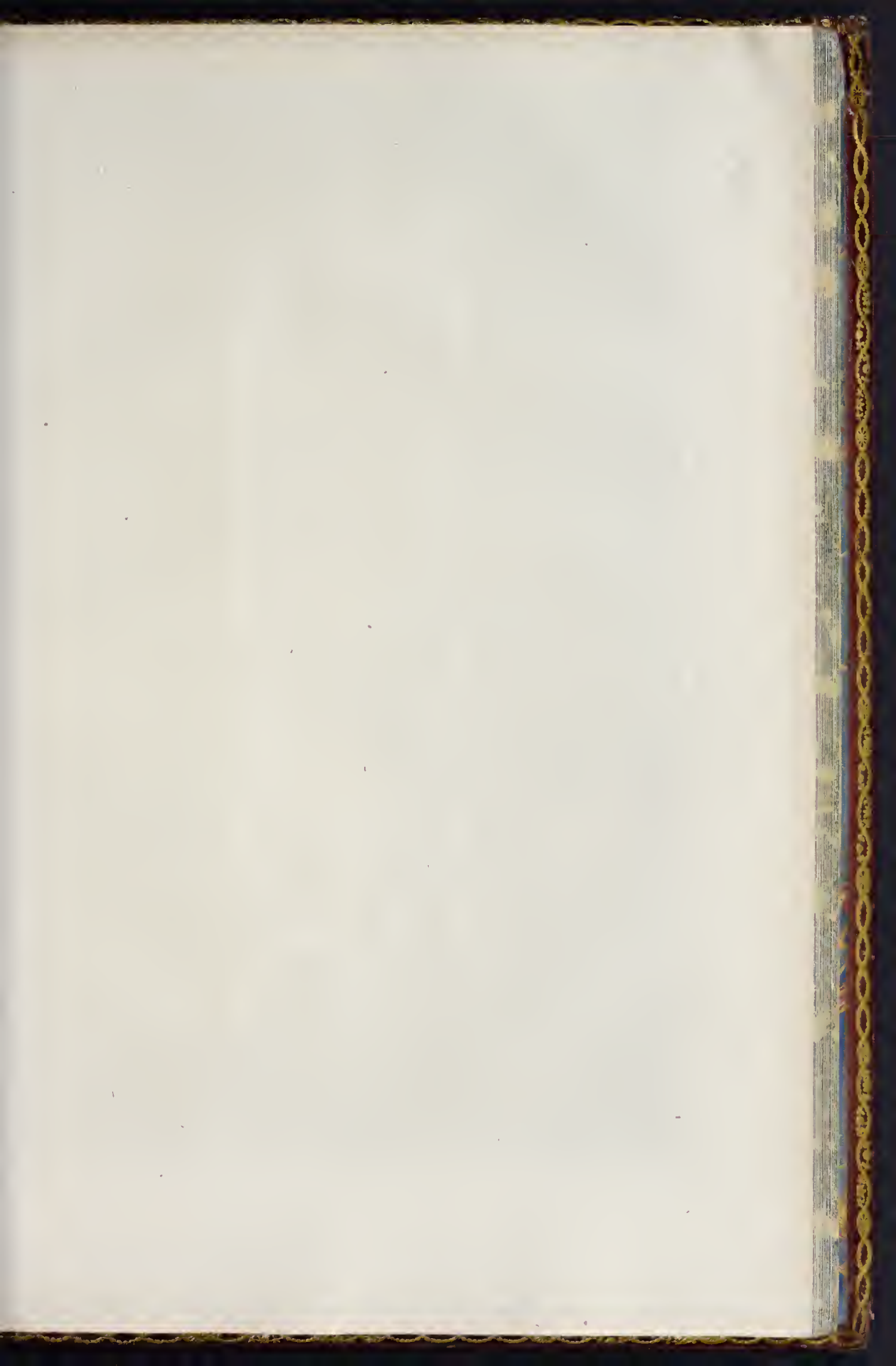
V. 23, 24. μὴ πιπίλων κατ' αὐλῆς, καὶ τὸ θανατοῦσθαι διὰ ταῦτα) In eandem profus sententiam sic disputat Arnobius *lib. VII advers. Gent.*: *Etiamne Dii aeris tinnitibus & quassationibus (adsciuntur)? etiamne symphoniiis? Quid efficiunt crepitibus scabillorum? ut cum eos audierint Numina honorifice secum existiment adsum, & ferventes animos irarum oblivione deponant? An numquid, ut parvuli pusiones ab ineptis vagitibus crepitaculis exterrerent auditis, eadem*

dem ratione omnipotentia Numina tibarum fridore mulcentur? Et infra: vos aeris tinnitibus, & tibarum sonis . . . persuasum habetis Deos delectari & adfici, irasque aliquando conceptas eorum satisfactione molliri. At vero Ptolemaeus *Harmonic. lib. III cap. 7* eius moris hanc rationem reddit: δοκει δε και το τῆς Θεου μετὰ μῦθου τινος επικαλεῖσθαι και μελωδίας, οἷον ὕμνων τε και αὔλων, η των αιγυπτιακων τριγωνων, εμφανειν, οτι μετα πραοτητος ευμενους επακουειν αυτους προκαλεμεθα των ευχων: *mibi videtur hoc ipsum, nimirum Deos cum Musica quadam, & melodia invocari solitos, ut puta hymnis, & tibiis, aut trigonis Aegyptiacis, id indicare, quod eos ad preces nostras cum benigna clementia audiendas invitemus.*

V. 25. την των Βαρβαρων τιμην) Barbara Numina teste Apuleio *de Deo Socratis* magno strepitu in primis colebantur: *Aegyptia Numina ferme plangoribus (gaudent), Graeca plerumque chorcis, Barbara autem strepitu cymbalistarum, tympanistarum, & choraularum.*

V. 41, 42. παιδευει μαλλον, η Φιλοσοφια, το θεατρον) Huiusmodi supplementum & refidua elementa, & contextus non respuunt. Ceterum non unus Stoicus tam praeclare de theatris sentiebat. Ecce tibi prae reliquis Halicarnassicus in *I de figurata Oratione*: η δε γυε κωμωδία, οτι πολιτευεται εν τοις δραμασι, και Φιλοσοφει, η περι τον Κρατιων, και Αριστοφαιων, και Ευπολιων τι δει και λεγειν; η γαρ τω κωμωδία αυτη το γελοιον προσηραμενη Φιλοσοφει: *Comodia, utpote quae rempublicam administrare docet suis representationibus, etiam philosophatur: qualis scilicet est illa Cratini, & Aristophanis, & Eupolis: quid porro aliud est dicendum? enimvero comodia ipsa, quae ad risum captandum est comparata, philosophiae schola est.* Idem de Tragoedia superius dixerat.

ΣΥΝΟΥΜΑΖΕΙΝ ΔΙΕ
 ΠΙΤΗ ΔΕΥΕΙΝ ΜΑΤΑΙΟΥ
 ΠΙΟΤΕ ΠΟΗΤΗΝ ΓΙΑΡ ΔΕΣΟ*
 ΜΕΝΟΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΠΙΛΗΝ
 ΔΕΜΗΓΕΦΡΗΝΤΑΣ ΑΙΤΑΣ
 ΔΕ ΔΙΑΔΟΚΟΝ ΤΟΤΗΝ ΜΟΥ
 ΣΥΚΗΝ ΛΕΓΕΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΜ
 ΦΑΝΙΖΕΙΝ ΟΥΚ ΟΥΛΟΓΟΙ ΦΑΙ
 ΝΟΝΤΑΙ ΔΟΧΝΟΙ ΜΕΝ ΜΟΥ ΣΙ
 ΚΟΙ ΕΓΩΝ ΟΥ ΤΕ ΟΥΚ ΕΥΓΕ*
 ΝΕΚΟΤ ΔΕΥΤΥΧΕΙΣ ΤΑΔΗ
 ΙΟΥΡΓΟΙΤΙΝ ΕΣΚΑΛΕΙΟΥΡ
 ΓΟΙ ΠΑΡΑ ΤΑ ΣΤΥΧΩ ΕΙΝ
 ΤΙΝΑΣ ΕΠΙΣΑΝΟΙΤΑΥΤΑ ΔΙ
 ΔΙΟΝ ΗΣΑΝ ΤΕΣ ΤΩΝ ΔΕ ΜΕ
 ΓΑΛΩΝ ΕΙΣ ΤΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
 ΣΟΝ ΜΕΤΡΙΟΝ ΚΙΘΑΡΑΙ ΚΑΙ
 ΜΕΛΩΔΙΑΙ ΡΩΜΕΝΟΣ
 (ΣΔΕ ΠΑΡΑΔΕΧΟΜΕΝΟΙΤΑΙ)
 (ΓΑ ΔΙΑ ΤΟΤΟΝ ΑΝ ΕΣΤΩΝ)
 (ΣΔΕ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΙΣ ΤΙΣ ΔΕΥΤΕ)
 (ΣΟ ΟΥ ΜΕΤΡΙΟΝ ΚΙΘΑΡΑΙ)
 ΣΔΙ ΜΕΛΩΔΙΑΙ ΚΑΙ ΕΝΟΟ
 ΑΠΙΑΝΤΕΣ Δ ΠΑΡΑΧΟΜΕ
 ΝΟΙΤΑΥΤΑ ΑΤΕΡΨΙ ΤΑ
 ΓΑΡ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΑΡΩΝΙ
 ΠΡΑΞΕΙ ΚΑΙ ΤΑΛΛΑΝΟ
 ΗΜΑ ΤΑΥΤΑ ΟΝ ΕΤΕΡΟΝ ΕΧ
 ΧΕΙ ΔΗΛΟ ΚΡΙΤΟΣ ΜΕΝ Κ
 ΤΟΙΝΥΝ ΑΝΕΟΥΨ ΥΣΙΟΛΟΓ
 ΤΑ ΣΟ ΜΑΘΟΝ ΤΩΝ ΑΙΧΑΙ
 ΣΥΝΑΛΑΚΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΟΥ
 ΜΕΝΟΥΝ ΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΤ
 ΠΟΛΥΤΙΣ ΑΜΩΜΟΥ ΚΗΝ
 ΦΙΣΙΝ ΕΩΤΕΡΑ ΝΙΝΑΙ ΚΑΙ
 ΤΗΝ ΑΤΙΑΝ ΔΙΑΔΟΧΙΝ
 ΓΩΝ ΜΗ ΑΠΟΚΡΙΝ ΤΑΧ
 ΝΑΓΚΑΙΟΝ ΚΑ ΔΕ ΤΟΥΤΕ
 ΠΕΥΝΤΟΣ ΔΕ ΤΕ ΝΕΘΑΙ
 ΤΑ ΝΕΝΕΝΕ ΟΥ ΑΤΗ
 ΟΥ ΤΕ ΠΕΙΣΙΝ ΤΑΥ
 ΕΓΚΑΙ
 Α ΤΕ

COL. XXXVI

δευον θαυμαζειν , και ε-
 πιτηδευειν ματαιον ὀ-
 πο γε ποιητων παραδιδο-
 μενον . Ουκ εστιν πιυρον , ει
 5 δε μη γ' εχην , τας αιτιας δι'
 ας εδιδασκοντο την με-
 σικην λεγειν , και προσεμ-
 Φανιζειν . Ως ευλογοι Φαι-
 νονται δ' εν οἱ μεν μσοι-
 10 και γεγονοτες εν ευγε-
 νεις , εδ' ευτυχεις , αλλα δη-
 μιουργοι τινες , και λειτερ-
 γοι παρα τας ευωχιας , ειμη
 15 απουησαντες . των δε με-
 γαλων εις τις , η δευτερος ἑ-
 στον μετριον κιθαρα και
 μελωδια χρωμενος , —
 20 _____

 25 ἄπαντες δε παραδεχομε-
 νοι ταυτας δια τερψιν . Τα
 γαρ των αγαθων ανδρων
 πραξεις και τ' αλλα δια νο-
 ηματα λογον ἑτερον ε-
 30 χει . Δημοκριτος μεν
 τοινυν , ανηρ ε Φυσιολογα-
 τατος μονου των αρχαι-
 ων , αλλα και των ιστορη-
 μενων , εδε νεοι ητ' αν
 35 πολυπραγμαων , μεσικην
 Φησι νεωτεραν ειναι , και
 την αιτιαν αποδιδωσι λε-
 γων . μη αποκρινω τ' α-
 καγκαιον , αλλα εν τς πε-
 40 ριευντος ηδη γινεσθαι .
 πην αλλα αρχαιοτατη
 δοκει τε , και Φερειν τι θαυ-
 μασιωτατον , και εγκλει-
 ειν

admirari & sectari stulti-
 tias , quas Poetae tradunt .

¶ Non displicet nunc , nisi CAP. XIX. Quibus de causis vulgo Musicam didicerent ?
 etiam necesse est , causas ,
 ob quas Musicam vulgo di-
 dicerunt , edisserere , & ape-
 rere . Quippe scilicet inepti
 viderentur homines quot-
 quot nec genere , nec for-
 tunis distincti Musicam pro-
 fiterentur , & opifices , &
 quasi conviviorum ministri
 esse ducerentur , nisi ali-
 quas commentis essent rati-
 ones , qui huiusmodi exer-
 cerent : mox vero magno-
 rum hominum unus vel al-
 ter , qui moderate cithara &
 melodia usus est , & vul-
 gus omnis rationes hasce
 delectationis gratia recepe-
 runt . Excellentium enim
 virorum acta , diversaeque
 opiniones alio pacto lo-
 quuntur . Enimvero De-
 mocritus maximus naturae
 interpret non ex antiquis
 solum , sed etiam inter
 quotquot ad nostram usque
 memoriam floruerunt , vir mi-
 nime novitatis studiosus ,
 Musicam ait iuniorum esse ,
 & rationem reddit dicens :
 Non iudico necessariam ,
 sed superflui loco iam esse ;
 attamen antiquissima aliqui-
 bus videtur , & mirabilia
 admodum ferre , & in se
 includere

V. 15, 16. ἴων δὲ μεγάλων) Magni isti viri non admodum multi, quos Musica moderate usos fuisse, & praeclara de eadem praedicasse fatetur Noster, non alii fortasse sunt, quam Pythagoras, Socrates, Archytas, aliique Philosophi, quos a Musica minime abhoruisse constat: ipsis propterea opponit mox Democriti auctoritatem, & Platonis.

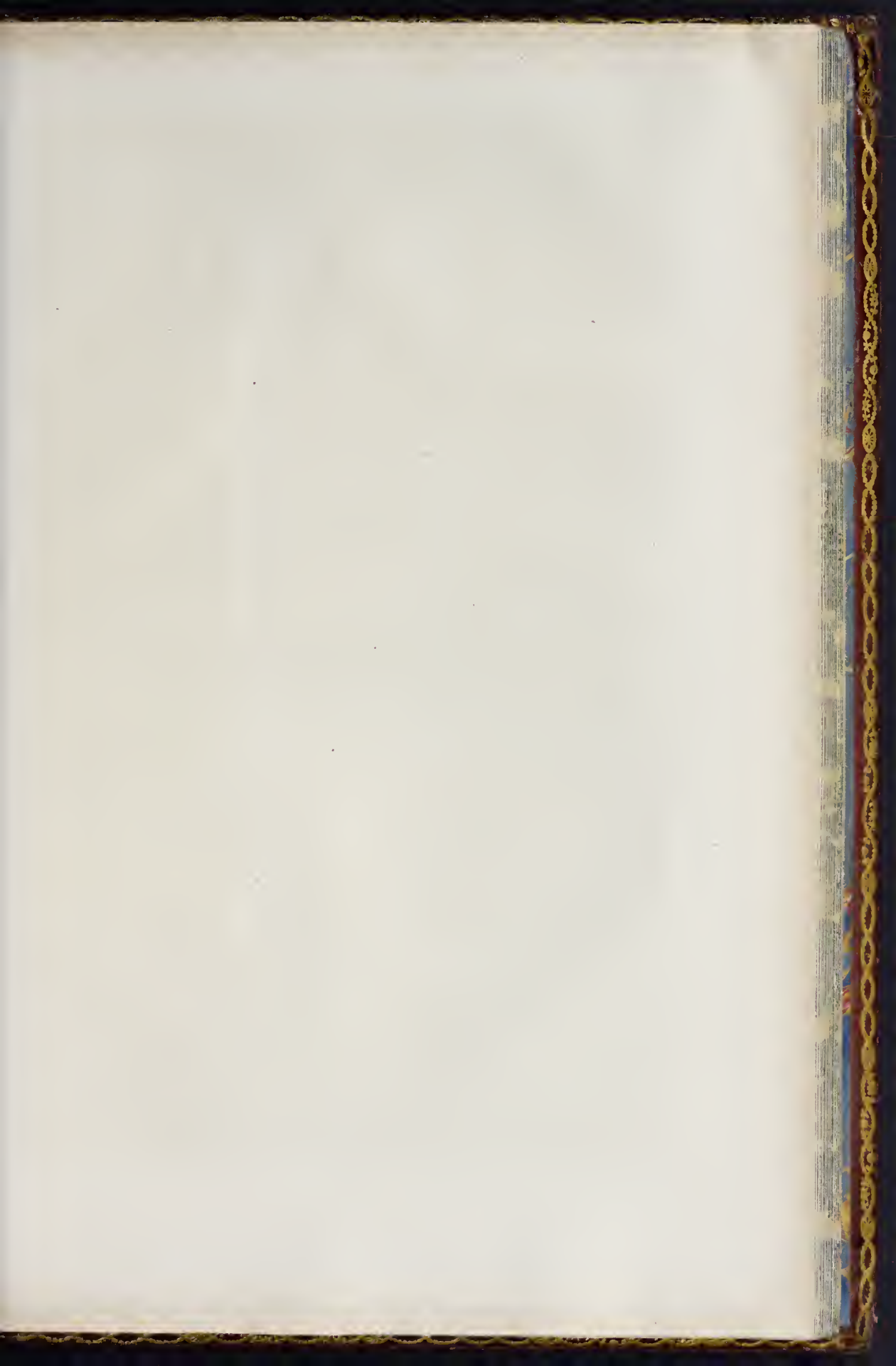
V. 19 usque ad 23. En rursus uncis inclusos redundantes quatuor τοιχῶς per errorem bis exaratos, quos minime dictatos, sed ex ἀπογραφῶν exscriptos adparet. Fraudis enim exscribenti fuit particula δια, quae his in hisce sex versibus recurrit. Cum enim lignus ille, sententiaeque minime additus descripsisset παραδεχομενοι ταυτα δια, mox retortis ad ἀπογραφον oculis, ut quid post illud δια insequeretur cerneret, in aliud superius positum δια incidit, qui est v. 14; quodque sibi adhaerens habet ποιησαντες; atque iterum ea verba securus adpinxit.

V. 26. τῶν αγαθῶν ἀνδρῶν κ. τ. λ.) Non alios hic profecto vocat αγαθῶς, quam quos supra v. 15 16 dixerat μεγάλως h. e. sapientia eximios, & hominum vulgo praestantiores inter quos Democritus, & Plato, quos infra adlegat. Istos enim longe aliter factitasse, & sensisse adfirmat.

V. 29. Δημοκρίτος κ. τ. λ.) Non immerito tantis laudibus Democritum Epicureus Noster maest, quem Magistro suo in pluribus, & praecipue in atomorum doctrina praecivisse, diffiteri non poterat. Qua de re Tullius *I De Fin.*: Democrito (Epicurus) adicit perpaucā mutans, sed ita, ut ea, quae corrigere vult, mihi quidem depravare videatur; & infra: Epicurus, in quibus sequitur Democritum, non fere labitur. Ceterum de eximia Democriti doctrina apud omnes constabat, qui propterea teste Laërtio *lib. IX* in philosophia πενταβλος dicitur est: τα γὰρ φυσικά, καὶ τὰ ἠθικά, ἀλλὰ καὶ τὰ μαθηματικά, καὶ τῶς ἐγκυκλίου λόγος, καὶ περὶ τέχων πᾶσαν εἶχεν ἐμπειρίαν; *physica enim, moralia, mathematica, disciplinarum liberalium rationes, artiumque omnem habebat peritiam.* Eum autem inter alia innumera etiam Musica tractasse, librumque, cui titulus περὶ ρυθμῶν καὶ ἀρμονίας, *de Rhythmis & Harmonia* adornasse testatum facit idem Laërtius ibidem; unde ista fortasse, quae Noster recitat, desumpta sunt.

V. 35. παλαιῶν) Antiquissimam Μυσοφιλιᾶν eam artem praedicabant, quos inter Plato. Sic Maximus Tyrius Platonicus illam παλαιῶν ἰσχυρῶν ἐπιτηδεύματων, *antiquissimam omnium animi disciplinarum*, dicit. Democritus contra iuniorum, quippe eam non necessariam, sed inter superflua haberet. Necessaria enim profecto sunt antiquissima.

V. 37. μὴ ἀποκρίνω κ. τ. λ.) Democriti ipsius verba procul dubio sunt haec, utpote quem ἰωνίζω in voce περιφρονῶ vides.

ΗΣΧΤΕ ΡΟΕ ΔΟΚΕ
 ΚΑΙΤΑ ΠΑΥΛΑΤΕΤΕ
 ΜΗΣΟΛΙΚΑΤΑΙΧΑΣΩΣΑΝ
 ΥΠΟΤΩΔΕΣΤΕΡΩΝΥΣΤΕ
 ΡΟΝΔΟΤΩΝΟΝΤΩΤΕ
 ΡΩΝΤΑΕΓΓΝΩΤΑΜΕΝΑ
 ΠΛΑΤΩΟΣΩΥΕΦΟΤΕΡΑ
 ΤΕΡΑΜΙΚΡΟΤΥΧΟΝΔΕΚΑΙ
 ΜΗΑΕΝΔΕΙΟΛΟΒΟΝΕΧΟΝ
 ΤΩΝΩΙΔΡΑΜΕΤΟΥΣΙΑ
 ΑΤΟΥΣΕΓΑΡΔΕΙΛΕΓΙΝ
 ΕΔΑΙΜΕΝΑΣΜΟΝΟΟΥΣΙΝ
 ΤΟΔΙΑΤΙΝΕΑΥΤΟΠΟΤ
 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝΤΕΤΕΙΤΕ
 ΩΣΤΟΙΕΙΝΜΑΝΘΑΝΕΙΝ
 ΚΑΙΤΗΝΦΕΘΝΑΝΟΥΧΟ
 ΡΩΝΤΩΝΟΧΗΤΩΜΑΚΡΟΑ
 ΜΙΤΟΛΕΣΤΙΝΙΣΙΝΔΗΜΟ
 ΣΙΑΠΑΡΕΣΤΑΕΓΓΝΟΥΕ
 ΤΗΝΕΟΙΣΙΑΝΤΟΥΔΙΑΠΑΝ
 ΤΟΣΕΥΑΘΙΜΕΘΑΜΕΤΕΧΕ
 ΚΑΤΑΠΟΛΙΝΟΥΔΕΦΙΣΤΑ
 ΝΕΠΙΤΟΚΑΔΙΧΙΙΔΑΧ
 ΚΡΩΝΧΡΟΝΩΝΤΗΝΥΣΦΑ
 ΕΠΙΤΕΙΝΚΑΙΤΑΧΕΩΠΙΣ
 ΚΟΤΡΕΙΝΕΣΟΑΙΔΙΟΑΧ
 ΤΑΤΕΟΝΤΩΠΟΛΑΑ
 ΚΙΤΩΝΑΩΝΩΝΑΛΛΟΤ
 ΠΡΑΥΤΟΛΕΓΕΩΑΡΤΟΤΗΝ
 ΜΕΝΗΔΕΝΗΝΟΥΚΑΝΑΤ
 ΙΔΙΟΝΕΙΝΑΙΤΗΝΔΕΜΑΟ
 ΣΙΝΚΑΙΜΕΛΤΗΝΙΝΖΤΕΡ
 ΠΟΜΕΝΑΥΤΟΥΣΕΠΙΜΟΝ
 ΤΕΙΝΑΙΚΑΙΤΩΡΚΥΡΙΩΤΑΧ
 ΤΩΝΠΡΟΣΕΥΕΤΗΡΙΑΝΕΚΚΕ
 ΟΥΓΑΝΚΑΡΝΟΥΕΧΩΣ
 ΠΡΟΪΑΝΤΟΥΡΑΚΙΩ
 ΔΩΟΝΤΟΣΗΘΑΙΙΖ
 ΟΣΕΡΓΩΠΕΤΟΥΜΗ
 ΕΝΔΙΔΟΡΩΤΗΔΕΕ
 ΧΝΑΟΥΣ
 ΤΡΟΣ
 ΤΟΛ

COL. XXXVII

G. B. Malesci del. ed. inc.

. δοκει δε
 και τα Φαυλα κατατετε-
 μησθαι, καταρχας ως αν
 5 υπο ηηλωδεστερων, υστε-
 ρον δ' υπο των συνετωτε-
 ρων. Τα δυσγνωστα μεν δ'
 Πλατων, όσα συμφορω-
 τερα. Μικροψυχον δε και
 10 μηδεν αξιολογον εχον-
 των, ή παραπεμφουσιν
 αυτες. Τι γαρ δει λεγειν ;
 ευδαιμονας ποιησσειν
 τω δια την εαυτοις ποτε
 παρασκευην της τερψε-
 15 ως πονειν μαθησαι,
 και την αφθονιαν εχ ο-
 ρωντων, όσα παν ανθρω-
 πων εστιν, των δημο-
 σια παρισταμενων, υδε
 20 την εξουσιαν τε δια παν-
 τος, ει βουλομεθα μετεχειν
 κατα πολιν. εδ' εφισταμε-
 νων επι το και δια μα-
 κρων χρονων την φυσιν
 25 επικυπτειν, και ταχως προσ-
 κορη γεινεσθαι. διο και
 παρεκτεινουτων πολλα-
 κι των αγωνων αλλο τι
 πραττομεν. Εω γαρ το, την
 30 μεν ηδονην εκ αναγκαιον
 ειναι, την δε μαθη-
 σιν, και μελετην, ινα τερ-
 παμεν αυτες, επιπονον
 τ' ειναι, και των κυριατα-
 35 των προς ευετηριαν εκηρει-
 βσαν, και την συνεχως α-
 πρεπειαν τε μειρακιω-
 δως φδοντος, η κιθαριζον-
 τος εν εργω. Περι δε τε μη-
 40 δεν διαφορωτερον, η δεον

 τοις

. Puto autem vitio-
 sa etiam ab ea defecta fuisse,
 utpote cum initio a lutu-
 lentis hominibus tractaretur,
 postea vero a folertioribus.
 Cognitu quidem difficilia sunt,
 quae scribit Plato, quo utilio-
 ra. Pusillanimi autem viri,
 & qui nihil egregium praesta-
 re queat, illud est, quo sese
 committent. Quid enim di-
 cendum? semet felices red-
 dent, discendo nunc labora-
 re, ut aliquando sibi oble-
 stationem comparent: cum
 neque videant, quot acroa-
 matis publice abundemus,
 quantaque dignitas nobis pa-
 rata foret, si vellemus nos-
 met publicis negotiis immi-
 scere: neque illud animad-
 vertant temporis longitudine
 naturae propensionem defice-
 re, & brevi exsaturari. Pro-
 pterea fit, ut saepe nos, specta-
 culis in longum abeuntibus;
 alia omnia agamus. Praetereo
 enim dicere eam oblectatio-
 nem minime necessarium quid
 esse, discere vero & studere;
 ut nosmet oblectemur, non
 modo laboriosum esse, sed
 etiam proprium principum vi-
 rorum, propter reginam opu-
 lentiam, qua perfruuntur; ne-
 que dicam, quam indecorum
 fit virum, quasi pro suo mu-
 nere, pueriliter perpetuam da-
 re operam cantui, & fidibus.
 Quod autem nihil praestan-
 tius, vel opportunius

 ad-

V. 6, 7. δυσγνωστα μὲν ἂν Πλατωνί) De Platone, cuius auctoritati aperte oppedere veretur Noster, ut videre est in *Col. XXIV*, cum ad suas trahere partes non posset, tribus verbis more suo se expedit dicens, *intellectu difficilia esse, & arcana quae Plato scripserat, quo magis utilia, iis nempe, qui eius mentem adsequi valerent: re tamen vera Plato satis aperte Musicam extollit. Epicurus profecto Pamphili Platonici auditor Sami fuerat, teste Laërtio, & Tullio de Nat. Deor., sed hunc Platonicum, ait, mirifice contemnit Epicurus: ita metuit, ne quid unquam didicisse videatur. Sed Noster Epicureus fortasse aequior est.*

V. 16. *Ἔ seq. καὶ ἀφθονίας κ. τ. λ.)* Stultum nempe fuisse contendit studere, ac laborare in Musica addiscenda, ut quis sibi met oblectationem in posterum compararet, cum publice praesto essent innumera acroamata, id est aures oblectandi rationes, a quibus, ut adnotavimus, minime Epicurei abhorrebant; atque ita alienis impensis se quisque posset oblectare.

V. 21. *εἰ βουλομεθα μετέχειν κατὰ πολλὴν*) Amanuensis fraude hinc excidisse reor post *μετέχειν* particulam *τῶν*: ita enim syntaxis melius constaret. Ceterum haec respiciunt Epicuri dogma, qui Sapienti, teste Laërtio, *πολιτευέσθαι, ad Rempublicam accedere* interdixerat; & ipsemet, ut idem Laërtius habet, *ὑπερβολὴν ἐπιεικειᾶς ἐπὶ πολλῆς ἡψάτο, per summam modestiam ad Rempublicam non adcessit*. Hinc Tullius *Fam. VII ep. 10* sic Trebatium Epicureum adloquitur: *Quid porro fiet populo Ulubrano, si tu statueris πολλῆνεσθαι non oportere?* Seneca vero *Lib. de Otio Sapientis* sic Epicuri sententiam conceptam refert: *non adcedet ad Rempublicam sapiens, nisi si quid intervenerit*. Consule, si lubet, Gassendum de hac Epicuri doctrina fusius disputantem.

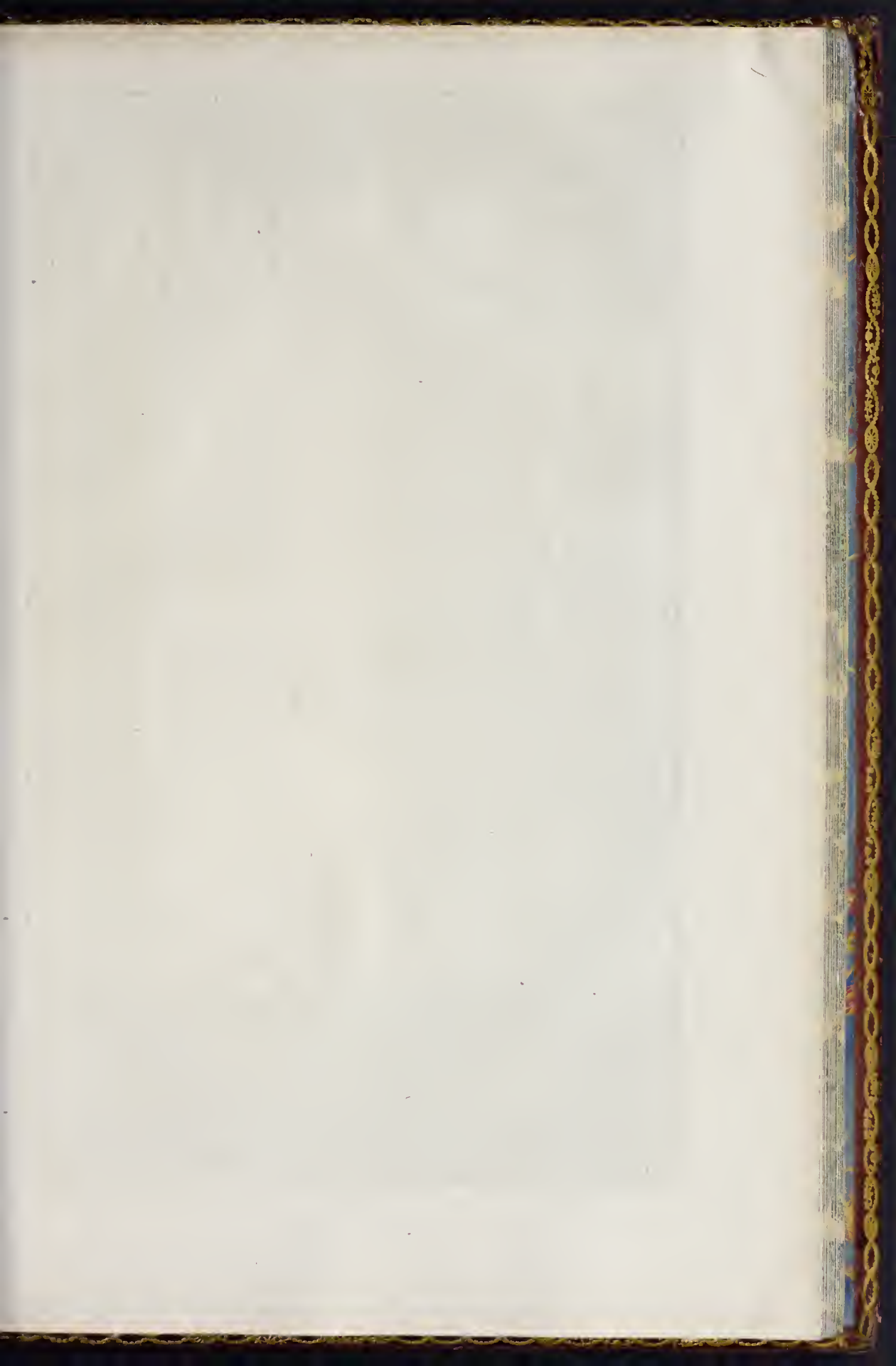
V. 30. *ἡδονὴν ἢ ἀναγκάσιον εἶναι*) Quandoquidem Epicurei *τὴν ἡδονὴν* bonorum finem agnoscebant, videri posset sibi non constare Epicureus Noster, qui *τὴν ἡδονὴν* non necessariam heic edicit. Atqui secundum Epicurum non omnes voluptates necessariae sunt, sed eae tantum, per quas naturalibus, & necessariis cupiditatibus occurrimus; scribit enim ipse in *epist. ad Menoecum apud Laërt. Lib. X*: *τὸς ἡδονῆς χρεῖαν ἔχομεν, ὅταν ἐκ τῆς μὴ παρῆναι τὴν ἡδονὴν ἀλγῶμεν, ὅταν δὲ μὴ ἀλγῶμεν, οὐκετι τῆς ἡδονῆς δεόμεθα: tunc voluptate egemus, cum ex illius absentia excitatur in nobis dolor: at cum non dolemus, tunc nulla in nobis voluptatis indigentia est*. Vide Petrum Gassendum in hunc locum. Iure igitur dicit eam voluptatem, quae Musica percipitur, necessariam non esse, ideoque stultum, velle in praesentia laborare, & discere, ut aliquando nos hoc pacto oblectemur; non secus ac apud Tullium *I. De Finib.* ait Torquatus Epicureus: *propter voluptatem ἔ παρῶν, ἔ non necessariam, ἔ quae vel aliter pararetur, ἔ qua etiam carere possent sine dolore*.

V. 31. *ἀναγκάσιον*) Vide heic inficetam scioli emendationem, qui refinxit *ἀναγκάσιον, infra vero reliquit ἐπιπικρον*.

V. 35. *πρὸς εὐετηρίαν ἐκκρεῖουσας*) Quid aliud esse potest *εὐετηρία ἐκκρεῖουσα*, quam *regina pecunia* Horatii, qui *I Epist. 6, v. 32* ait:

Et genus, ἔ formam regina pecunia donat.

Vidimus iam altera vice horatianam phrasim in hoc Philodemi schediasmate *Col. IX v. 37, 38* occurrere. Anne Flaccus in Epicureorum schola, cui nomen dederat, huiusmodi phrasem didicerat, quas latinas fecit?

ΜΑΣΙΝ ΣΤΕΡΟΝ ΤΟ ΛΑΙ
 ΥΟΜΕΘΑ ΟΤΑΝ ΑΡΕΤΗ
 ΟΥΚ ΑΝΚΑ ΔΟΞΑΝΕ ΤΟΥ
 ΜΕΘΗΜΑΤΟΣ ΦΩΣΙ ΠΕΡΙ ΓΙ
 ΝΕΣΘΑΙ ΛΕΓΩΜΕΝΟΤΗ ΘΩ
 ΝΑ ΤΕ ΠΡΟΦΕΡΟΝΤΑΙ ΠΟΛ
 ΛΑ ΕΝΕΠΙΘΟΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
 ΛΕΙΠΟΜΕΝΑΙ ΛΕΙΟΝ ΟΥΚΑΙ
 ΜΕΤΑΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΛΥΣΙΤΕΧ
 ΝΩΝ ΚΑΙ ΜΑΛΛΟΝ ΜΥΡΙΩΙ
 ΤΟΙΣ ΑΓΕΝΙΣΤΑΙΣ ΤΗ ΦΑΡΜΟ
 ΣΜΙΕΙΟΙΣ ΤΟ ΔΕ ΝΟΥΜΠΟΙΟΙΣ
 ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΧΕΙΝ
 ΤΙΛΕΓΕΙΝ ΚΑΙ ΑΠΑΡΧΕΘΑΙ Χ
 ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΝ ΕΣΤΙΝ ΑΛΛΩΝ
 ΓΑΡ ΟΥ ΠΑΡΑ ΠΑΝΤΩΝ ΩΣ Ε
 ΠΕ ΤΩΝ ΑΖΙΟΥΜΕΝΟΝ ΙΩΩ
 ΔΕΙΝ ΚΑΤΑΓΕΛΩΜΕΝΟΝ ΕΙ
 ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ ΟΙΣ ΗΤΟ ΔΕΘΕ
 ΟΡΡΗΚΟΝ ΤΟ ΕΥΝΠΛΕΙ
 ΣΤΩΝΟΥΣΥΛ ΕΜΕΝΟΝ ΚΑΙ
 ΠΡΟΤΟΣΥΝΤ ΕΛΕΙΣΤΙ ΔΕΘ
 ΜΕΘΟΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ
 ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑΤΕΙ ΟΝΤΩΝ
 ΤΗΣΙΚΑΙ ΜΥΡΙΩΙ ΡΕΙΤ
 ΤΕΙΝΤΗΝΕΥ ΕΛΙΑΝ
 ΗΤΗΙ ΑΧΡΗΣΤΙΑΝ ΕΛΕΙΣ
 ΚΕΥΛΕΝΟΥ ΕΥΝΑΛΛΩΝ
 ΤΙΩΝ ΕΚΤΗΣ ΔΙΕΞΟΔΟΥ
 ΡΑΙΝΟΥΤΑΣ ΤΟΣΑΥΤΑ ΟΙ
 ΝΥΝ ΕΡΗΚΩΣ ΠΡΟΣΑΖΟΥΝ
 ΕΓΧΕΙΡΗΚΑ ΣΙΔΑΤΕΙΝΑΙ
 ΜΗΝ ΑΝΔΕΟΝΤΕΣ ΟΙ ΧΑΡΙΝ
 ΜΕΝ ΠΙΘΑΝΟΤ ΤΟΣΑΥΤΩΝ
 ΟΥΣΤΟΛΛΟCΤΗΛΙ ΟΝΩ
 ΦΕΛΟΝ ΕΚΤΕΙ ΕΙΝΔΙ ΔΕ
 ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑΝ
 ΟΥΚ ΑΓΓΗΤΩΝ ΗΤΑ ΕΙΧ
 ΟΙΟΝΙ ΑΤΑΡΟΣ ΜΙΟΝ
 ΑΩΠ ΚΑΙ ΤΟΙ ΛΕΙ
 ΑΥΜ ΕΟΙ ΠΕΡΤ
 ΑΙ ΤΕ ΕΣ
 ΚΑ ΕΣ
 Ο

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ
 ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

COL. XX XVIII

παθημασιν ; ὅστερον ποῦ δι-
 ασκεψομεθα . Οταν δε περι-
 ρωσαν , και δοξαν εη τε
 5 μαθηματος φωσι περι-
 γινεσθαι λεγωμεν , ὅτι κοι-
 να τε προφερονται πολ-
 λων επιτηδευματων , και
 λειπομενα πλειονων · και
 10 μετα πονων λυσιτε-
 λειν , και μαλλον μυρια
 τοις αγωνισταις , η τοις ἀρμω-
 νικοις . Το δ' εν συμποσιοις
 και συλλογοις αλλοις εχειν
 15 τι λεγειν και απαρχεσθαι
 και κοινον εστιν αλλων ,
 και ε παρα παντων , ὡς ε-
 π' ενιων , ἀξιεμενον · ισως
 δε νυν καταγελαιμενον , ει
 20 φιλοσοφος ποιων τοδε θε-
 ωρητικον ὑπο των πλει-
 στων ε συνιεμενον , και
 προς το συντελεισθαι δεο-
 μενον μελετης , η των προς
 25 μακαριοτητα τεινοντων
 ἀφιστησι · και μυρια κρει-
 τον εχειν την ευθυμιαν ,
 η την αχρηστιαν επιδει-
 κνυμενς των αλλων
 30 τιλων εκ της διεξοδου πε-
 ρινοντας . Τοσαυτα τοι-
 νυν ειρηκως , προς α τινες
 εγκεχειρηκασι , δια τ' ειναι
 μην αν δεοντως . ὅτι χαριν
 35 εδε πολλοστη μοριον ω-
 φειλον εκτεινειν , δια δε
 τη ν δοξαν των προσταν-
 των , και την των πλει-
 40 στων συνκατακοσμησιν
 ανθρωπων , και τον λεγον-
 τα θαυμασια

adfectibus, postremo considerabi-
 mus . Cum autem opes , & glo-
 riam ex ista disciplina provenire
 aiunt , respondeamus , isthaec
 proferrī multis studiis commu-
 nia , & a quamplurimis etiam
 abesse ; nec sine laboribus eam
 proficuum esse , multoque mag-
 is Scenicis, quam nudis Har-
 monicis . Illud vero, in convi-
 viis , aliisque coeribus habere ,
 quod dicas , & primas capere
 tum commune est aliorum stu-
 diorum, tum etiam non ab om-
 nibus, uti a quibusdam, istud
 expectitur : fortasse etiam nunc
 ridiculum fuerit, si Philosophus
 theoreticum huiusmodi argu-
 mentum in conviviis proponat,
 quod a plerisque minime intel-
 ligatur, quodque, ut explicetur,
 studio indigeat, quod utique
 iis, qui ad beatitudinem con-
 tendunt, deficit : atque id cum
 nos multo potiore esse animi
 tranquillitatem, quam aliarum
 quiescentiarum inutilitatem in to-
 tius operis conclusione ex ista di-
 gressione ostendamus . Tot igitur
 tantaque differui adversus ea,
 quae aliqui tractarunt, propterea,
 quia opportunum fortasse erat.
 Namque profecto propter ipso-
 rum suadelam ne minima qui-
 dem parte debebam me exten-
 dere; sed propter opinionem eor-
 um, qui praesunt, & propter
 multorum hominum constituti-
 onem, & propter hunc, qui
 mirabilia praedicat

V. 12. 13. εν συμπίοις και συλλογίς έχων τι λέγειν) Plura habet Plutarchus Muscarum quaestionum exempla, quae in conviviis proponi solebant cum in suis *Convivialibus*, tum in libro cui titulus: *Non posse suaviter vivi secundum Epicurum*, quas Epicureos ait βδελυττεσθαι και Φευγειν, abominari & fugere.

V. 16. ου παρα παντων . . . αξιμειον) Id eo sensu intelligendum, quod plures huiusmodi gloriolam, primas scilicet in coetibus capiendi, minimi ducerent, quos inter profecto erant Epicurei, hoc Magistri sui dogmate, quod ad Pythoclem scripserat *apud Laërti. lib. X*, edocet: εκ ιδιολογίας, και κενής δοξης ο βίος ήμων έχει χρείαν, αλλά τε αθροβώς ήμας ζην: quae optime Gassendus vertit: *ad vitam nostram nihil confert placita propria iactare, inanique gloria gestire, sed animo imperturbato esse.*

V. 18. & seq. καταγελασμενοι ει Φιλοσοφος κ. τ. λ.) Quidvis enim potius, quam Musicas quaestiones in conviviis propositas ferre quibant Epicurei. Hinc Plutarchus in Libro, cui titulus: *Non posse suaviter vivi secundum Epicurum*: προβλημασι μουσικίς, και κριτικόν Φιλοσοφίς ζητημασιν ηδε παρα ποτον ιδες χαραν, αλλά και ίοις Φιλομοσίοις των βασιλειων παραιων στρατηγικα διηγηματα, και φορτικας βαμολοχίας ύπομεινι μαλλον εν τοις συμπίοις, η λογος περι μουσικων, και ποιητικων προβληματων περαινομενος: ταυτι γαρ ετολμησε γραφειν εν τω περι βασιλειας: *Musics quaestionibus, & eruditis Criticorum disquisitionibus ne inter pocula quidem locum concedit (Epicurus): imo Regibus Musarum studiosus auctor est, ut in conviviis narrationes militares, & importunas scurrilitates potius tolerent, quam disputationes de Muscis, & Poëticis quaestionibus institutas. Haec enim ausus est scribere in libro de Regno. Et plura alia in idem argumentum infra habet. Vide etiam, quae idem disputat Convivialium lib. I. quaest. 1. An Philosophandum sit inter pocula?*

V. 19. ποιφη) Male adpingitur I post H, quod τω Ω est subscribendum.

V. 26. τιν ευθυμια) Περι ευθυμίας de securitate, sive animi tranquillitate, ut interpretatur Cicero de *Finibus* librum scripserat Democritus, de quo Laërtius, Plutarchus, Clemens Alexandrinus, Tullius, Seneca, aliique meminerunt, qui forte, ut recte comicit Menigius in Laërtium, non est diversus ab eo, quem inscripserat *περι τελος, de Fine*: animi enim tranquillitatem tanquam homini finem, summumque bonum proponebat. Quare scribit Tullius l. c. *Democriti autem securitas, quae est animi tanquam tranquillitas, quam adpellant ευθυμιαν, eo separanda fuit ab hac disputatione, quia ista animi tranquillitas ea ipsa est beata vita. Eius libri initium servavit nobis Stobaeus Serm. CI, quod est: Τον ευθυμιοσθαι μελλοστα χρημη πολλα προησεν μητε ιδιη, μητε ζυνη*: quae verba sic vertit Seneca *lib. de Tranquillitate Animi: Qui tranquille volet vivere, nec privatim agat multa, nec publice. Inertia igitur comparandam animi tranquillitatem putabat Philosophus ille: quare in libro, quem *περι ευθυμίας* adornavit Plutarchus, sic ipsum carpit: ο μεν εν ειπον ότι διαι τον ευθυμειν μελλοστα μη πολλα προησεν, μητε ιδιη, μητε ζυνη, πρωτον μεν ήμιν πολυτελη την ευθυμιαν καθιςησι γιγνομενη ανων απραξίας: is igitur, qui dixit, animi tranquillitatem adfectantem neque privatim multa, neque publice debere agere, primum magno nobis emendam proponit rem, venalem nimirum inertiam. Hanc porro ipsam doctrinam sibi usurpaverat Epicurus; mutato tamen nomine vocabat τής ψυχής αταραξίαν, animi imperturbabilem statum. Sed nemo non agnovit utriusque doctrinae adfinitatem. Sic Theodoritus *Serm. XII: Δημοκριτω δε, και Επικουρω λιαν μεμφομεθα παραιεσθαι και τον γαμον, και την παιδογονιαν κελουσαι: την γαρ τοι ήδονην ορισαιμενοι τελος, ία Φροηιδας έχοντα, και τωας ανδίας παντελωσ απεικρηξαν: Democrito, & Epicuro valde succensimus, qui & a nuptiis, & a liberorum procreatione homines debortantur. Qui enim felicitatem voluptate sola finiebant, quidquid vel curarum aliquid, vel fastidii adferre possent, omnino reiiciebant. Eadem habet Clemens Alexandrinus *II Stromat. Quare Tullius I De Nat. Deorum sic Velleium Epicureum loquentem inducit: Nos beatam vitam in animi securitate, & omnium vacatione munerum ponimus. Itaque Noster nunc ipsam Democriti vocem usurpare non dubitat. At non modo Epicurus suo sapienti, sive beato a nuptiis, a liberis procreandis, ab amore, a republica abstinendum esse edicebat, sed etiam ab omni disciplina addiscenda. Siquidem ad Pythoclem scribebat: παιδειαν πάσαν μακαριε φευγε: disciplinam omnem o beate fuge. Hinc Quintilianus *lib. II cap. 18: Epicurus in primis nos a se ipse dimittit, qui fugere omnem disciplinam navigatione quam velocissima iubet. Et Plutarchus de Audiendis Poëtis ait praecceptum Epicuri esse ποιητικην φευγειν, και παρεξελανθειν: poetiam fugere, & practerire. Ea nempe de causa, quia inutilia huiusmodi sapienti, beatoque viro duceret: id quod Tullius ex Torquati persona in *I De Finib. sic exponit: nonne ei (Epicuro) maximam gratiam*****

tiam habere debemus, qui, exaudita quasi voce naturae, sic eam firme graviterque comprehenderit, ut omnes bene sanos in viam placatae, tranquillae, quietae, beatæ vitæ deduceret? qui, quod tibi parum videtur eruditus, ea causa est, quod nullam eruditionem esse duxit, nisi quæ beatæ vitæ disciplinam iuvaret? An ille tempus aut in Poëtis evolvendis consumeret, in quibus nulla solida utilitas, omnisque puerilis delectatio; aut se, ut Plato, in Musicis, geometria, numeris, astris contereret? Iure ergo Noster secundum suæ sectæ placita εὐθυμίας multo pluris, quam inutiles alias quisquiliis faciendam esse pronunciat.

V. 29. τιλῶν) MS. offert τιτῶν, vel τιπῶν. Quid monstri hoc est? Refinge igitur τιλῶν. Τιλας enim adposite adpellat Epicureus Noster prae εὐθυμίας Musicam scientiam, & gloriolam, quam ex ea quidam captare studebant, utpote ἀχρηστus, inutiles ad beatitudinem adsequendam. Id enim in totius operis conclusione se intendere profitetur.

V. 39. συνατακωσμων) Nulli dubium, quin ita legendum sit; etsi ante K addit N pro Γ, quod scribere solemus. Sed huic Calligrapho, quem minime Graecum hominem ducimus, cuiusque oscitantiam ab ovo, ut aiunt, ad malum usque experti sumus, quis fidere auit, ut certam inde scripturae normam capiat? Συγκατακωσμοις vero nihil aliud heic significare potest, quam *constitutio*, qua nempe fiebat, ut apud plures gentes vulgo recepta esset Musica, & in honore habita: quapropter se tam multa scriptitare, nosque defatigare opportunum Noster existimavit.

Molesto ac salebroso itinere tandem, ut licuit, perfuncti ab aquis harum rerum aestimatoribus nostram quaecumque operam, quam in restituendo hoc volumine locavimus, probatum iri speramus: quia enim supplendo, qua emendando satis probabilem, ni fallimur, lectionem, sententiamque expiscati sumus. Atque utinam vel eius argumentum praestantius fuisset, vel certe robustiorem, elegantioreque Scriptorem nacti essemus! Atqui nec ipso argumento, neve Scriptoris artificio, elegantiaeque satis commendabile, imo leve, Atticoque sale omnino expers, ne dicam inficetum, illud fateri cogimur. Itaque adprime verum experti sumus, quod ait Tullius III De Finibus Epicureos homines minime versutos in differendo fuisse. Immo vero inconditam quandam inelegantiam de industria eos adfectasse crediderim, utpote qui eam proficerentur sciam, quae eruditionem omnem, dicendique veneres averfabatur, & ut in reliquis, sic in scribendo Magistris sui negligentiam imitari studerent: quam ob causam fiebat, ut eorum scripta nemo legere pateretur, restante eodem Tullio Tuscul. II: Epicurum & Metrodororum non sere praeter suos quisquam in manus sumit. Quo enim alio pacto fieri poterat, ut Philodemus noster, quem idem Cicero in Pisonem ait, non philosophia solum, sed etiam ceteris studiis, quae sere ceteros Epicureos negligere dicunt, perpolitum; eiusque carmina, ita festiva, ita concinna, ita elegantia, nihil ut fieri possit argutius, & ipsemet testatur, & eruditi omnes ex iis, quae adhuc restant, agnoscunt; adeo negligens & inconcinnus non in hoc uno tantum volumine, sed & in aliis, quae iam patuerunt, adpareat, nisi haec vel stans pede in uno didicisset, vel elegantiam omnem de industria repudiasset? Atamen nostros labores tanto κειμήλιον, utpote vetustiori, quotquot usquam existunt, manu exaratorum codici in huiusce saeculi lucem promendo, & Europae universae studiis & expectationi implendis impendisse non piget: quidquid morosi & inficeti vetustatis contemtores obganniant. Norunt enim, qui vere sunt eruditi, quantum ex hisce antiquorum reliquiis, adcipiant bonae litterae incrementum. Immo vero, antequam manum de tabula, in eorum gratiam, qui pleno haustu Graeca non gustant, ne in versione καλα λέξις adornata, & frequentibus lacunis interrupta haereant, commentarios in singula capita instruemus, e quibus tota Epicurei nostri mens in huiusmodi disputatione uno veluti obitu perspicere queat, addita textus paraphrasi, quae cum liberior, & ad Latinae linguae ingenium accommodatior sit, tum etiam continenti sermone proferatur. Lacunas enim ex coniectura nostra oppletas, & cursivo charactere descriptas passim invenies. Itaque & mutilationibus, & obscuritati, & inelegantiae Epicurei ex tempore dicantis, & incuriam adfectantis mederi studebimus.

Quando autem, ut in antecedentibus probavimus, sere tota Philodemi nostri dissertatio in consultando Stoiico Diogene, vulgo Babylonio, versatur; huius scriptis nos orbari sane molestum est: quae, si extarent, incredibili nos labore levassent. Idcirco ut Diogeneae disputationis veluti συνοψιν lectores propositam habeant, atque expeditius ad Philodemum adcedant, Maximi Tyrii frustum, ex eius Dissertatione XXXVII, sive XXI, haec adjuere iuvat. In eo enim Platonius iste omnia encomiorum capita, quibus Musicam veteres Μουσικοφιλοι mastabant, quaeque convellenda sibi adsumsit Philodemus, per compendium, diverso licet ordine, recenset. Itaque hinc nullo negotio, unoque obtutu universae Philodemi tractationis argumenta edisces; & ex adscriptis passim in versione numeris, quo in capite a Philodemo illa tractentur, invenies.

EX MAXIMI TYRII DISSERTATIONE XXXVII, VULGO XXI.

Εἰ συμβαλλεται προς ἀρετὴν τὰ ἐλευθέρια μαθημὰτα?
An quidquam ad virtutem artes liberales conferant?

§. 3. Nunc de δὴ μουσικῆς περὶ τοῦ προσβου-
τατῆ τῶν ἐν ψυχῇ ἐπιτηδεύματων προχειρισά-
μενοι λέγομεν τὰ εἰκότα ὡς ἐστὶ καλοὶ μὲν
καὶ ἀνδρὶ εἶναι μουσικῆν, καλοὶ δὲ αὐ καὶ πολεῖν,
καὶ γενεὴν συμπαντὶ, ὧ τῶν θεῶν μοῖρα μουσι-
κῆν συνέβη ἐπιτηδεύθῃναι. Οὐ τι τοὶ λέγουσιν τὴν
δὲ αὐλοῦν, καὶ φθῶν, καὶ χορῶν, καὶ ψαλμα-
τῶν ἀνεῦ λόγου ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἰοῦσαν, τὰ τερ-
πνῶ τῆς ἀκοῆς τιμῆσαι. Ταύτην μὲν γὰρ εἰ-
κεν ἡ ἀνθρώπινη ἀγαπήσασα πλημμελεῖα, ἐπο-
μένη τῶν ἡδῆ φαινόμενα, νοθεύσασα διὰ τῆς ἐρω-
τος

§. 4. Nunc vero de Musica omnium animi di-
sciplinarum antiquissima (XIX), ut instituimus,
convenientia dicamus: eam nimirum & unicuique
homini, & universis urbibus, & nationibus,
quibus Deorum munere ipsam exercere contigit,
conducere (XVII). Non eam dico, quae tibiis,
vel cantuunculis, vel choreis simul & cantibus
sine ullo verborum sensu animum penetrat, &
ob' unam aurium oblationem in praetio habetur
(XIV). Hanc enim amplexa esse videtur humana
conruptio adparentem voluptatem sequuta, & ob
huiusce

τος τούτων τὴν ακριβείαν τῆς μουσικῆς. Το γὰρ οὐν ἔχον ἐξιτηλὸς ἐμὴν γενόμενὴ οἰχεται, ἀποδυσάμενὴ το αὐτῆς κάλλος το ὑγιεσ κείνο, καὶ ἀρχαίον ἑξαπαλάσα ἡμᾶς. . . . ἢ δὲ παρανομία κατὰ σμικρὸν συμφωρηθεῖσα ἡμῖν τὴν ψυχὴν εἰς τοὺς οὐλοῦν τῶν κατεσπασε καὶ ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ. . . . μεταπέσσα δὲ ἡσυχὴ ἐπὶ τεχνῆν ἀκορετὴς χάριτος ἐν σκηνῇ καὶ θεατροῖς ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείας αυτοῖς πλεμμελείας ἐγένετο. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἁρμονία, ἢ ἀδει μετ' ὁ μύσων χροσ, ἔξαρχεὶ δὲ αὐτῆς ὁ Ἀπολλων ὁ μυσσηγίτης, σάζει μὲν ψυχῆν μίαν, σάζει δὲ οἶκον, σάζει πολλὴν, σάζει ναυ, σάζει στρατοπέδον.

§. 4. Εἰ δὲ Πυθαγόρα πειθόμεθα, ὡς περ' ἀξίον, καὶ μελωδίᾳ ὁ ἦρανος, ἢ κρουόμενος, ὡς περ' λύρα, ἢ ἐμπνεόμενος, ὡς περ' αὐλὸς· ἀλλ' ἢ περιφορά τῶν ἐν αὐτῷ δαιμονίων καὶ μουσικῶν σωμάτων, συμμετροσ τε οὐσα καὶ ἀντιτροπος ἔχον τινὰ ἀπόβειλι δαιμονίον. Τῆς ᾠδῆς ταυτῆς το κάλλος Θεοῖς μὲν γνωρίμων, ἡμῖν δὲ ἀναίσθητος δι' ὑπερβολὴν μὲν αὐτῆς, ἐνδειαν δὲ ἡμετέραν. . . Ἡ δὲ γὰρ ἀνθρώπινῃ, καὶ περὶ τὴν ψυχὴν ἰουσα τι ἀρ εἴη ἄλλο, ἢ παιδαγωγίμα τῶν τῆς ψυχῆς παθῆματων, το μὲν ἔξαττον αὐτῆς καὶ φερόμενον κατεπαδύσα, το δὲ παρεμνον καὶ ἐκλελυμένον ἐμπάλιν ἐπαύθησα, καὶ παροξύνουσα; Δεινὴ μὲν γὰρ ἐπελαφρύναι οἰκτον, δεινὴ δὲ ἀμβλυναι ὀργὴν, δεινὴ δὲ ἐπισχεῖν θυμὸν, ἀγαθὴ ἐπιθυμίας σαφροσισαί, καὶ λυπῆς ἰασασθαί, καὶ ἐράδα παραμυθησασθαί, καὶ συμφορᾶν κηρῖσαι· ἀγαθὴ καὶ ἐν θυσιαισ παρασάτις, καὶ ἐν δαίτι συσσιτος, καὶ ἐν πολεμῶ φρατῆγος· δεινὴ δὲ καὶ ἐν ἐορταῖς εὐφραναί, καὶ ἐν Διονυσίοις κορμασαι, καὶ ἐν τελείοις ἐπιθειάσαι· δεινὴ καὶ πολιτείας ἦθος κερασαί το μετροσ. Οὕτω βιωτῆς τῆς ἀγροικῆς αὐλὸς ἐπιπιδεύμενος ἡμέρωσε, καὶ ποιητῆς Πίνδαρος συκῶδος τῷ αὐλῷ· καὶ Σπαρτιάτας ἠγεῖρε τα Τυρταίου ἐπῆ, καὶ Ἀργεῖους τα Τελεσίλλης μελῆ, καὶ Λεσβίους ἢ Ἀλκαίῃ ᾠδῆ· οὕτω καὶ Ἀνακρέων Σαμίοις Πολυκράτη ἡμέρωσε, κερασας τῆ τυραννίδι ἐράδα, Σμερδίῃ καὶ Κλεοβούλου κορμῆν, καὶ κάλλος Βαβυλλῶν, καὶ ᾠδῆν Ἰωνικῆν.

§. 5. Τα δὲ τούτων ἀρχαιότερα εἰς τι χρῆν λέγειν; Ὀρφεὺς ἐκεῖνος ἢ μὲν Οἰαγγροσ παισ, καὶ Καλλιπῆς αὐτῆς, ἐγένετο δὲ ἐν Θρακίᾳ ἐν τῷ Παγγαίῳ ὀρει· γεμοσθαί δὲ τῶτο οἱ Ὀδρυσσαί, ὀρειον γένος, λησθαί, καὶ ἀξέροι· ἀλλ' εἰποτο γὰρ Ὀδρυσσαί ἐκὼσες ἠγεμνοὶ Ὀρφεὺ κάλλι ἡ κηλοῦμενοι τῇ ᾠδῇ. Τοῦτο ἀρα δρυσ, καὶ πείρας ἐγένετο ἀγεῖν, ἐκαστοῦ τῶν ἀγενοσ τῶν κηλεμῶν τροπῶ ἀψυχροῖς σωμασιν. . . .

§. 6. Καὶ τι δεῖ πλεῖον λέγειν; ἢ μουσικῆς περὶ ἀπορμηκνεῖν; ἀγαθὴ μὲν ἐν εἰρήνῃ ἐπιτάσσῃ,

huiusce voluptatis amorem veram legitimamque Musicam adulterans. Hodie enim vera illa penitus evanuit; haec autem deposita antiqua illa & sincera pulchritudine imponit nobis. . . . depravatio autem paulatim sese insinuans, animum nostrum cum publice, tum privatim in hanc perniciem traxit. . . . Cum porro sensim sine sensu ad artem insatiabilis voluptatis plenam in scena, & theatri desisteret, conrumpendae rci-publicae fuit principium. At vera harmonia, quam Musarum canit chorus, dux earum inchoat Apollo (XVIII), animus in suo statu retinet (I), domum servat (VI), servat navem, servat exercitum (V).

§. 5. Quod si Pythagorae, ut par est, credimus, caelum (XV) quoque modulationem edit; non quod, ut lyra, pulsetur, aut infletur, ut tibia, sed quod divinorum musicorumque corporum concinna, aptaque circumlatio divinum quemdam in eo excitant concentum: cuius quidem pulchritudinem Dii sentiunt, nos vero non item, propter eius excellentiam, nostramque imbecillitatem (XV). . . . At vero humana, quae circa animum versatur, quid aliud est, quam animi adfectuum moderatrix, quae scilicet eum elatum, & exultantem demulceat, & mansuescat, vel demissum, & dissolutum excitet, exacuaturque (I & XVI)? Haec enim luctum levare (III), haec iram obtundere, haec animi impetum cohibere valet (XVI), cupiditates moderatur, & ab bonum dirigit (VII), dolores mitigat, amores solatur (VII), calamitates leviores reddit: optima haec in sacrificiis comes (II), in epulis convivitrix (VIII), imperatrix in bello (III): nos in festis exhilarat, in Bacchanalibus saltat (V), in mysticis adflat (XI): ipsa etiam sua mensura in Republica mores temperat (X). Sic agrestes Boeotas tibiae studium, & Pindari carmina tibiis aptata mitigarunt; sic Tirtaei numeri Spartanos, Argivos Telefillae modi, Lesbios Alcaei cantus excitarunt; sic & Polycratem Samiis mitiorem reddidit Anacreon (VII) temperans eius tyrannidem amore, Smerdiae & Cleobuli coma, Bathilli species, & Ionicis modis.

§. 6. Antiquiora vero quid adinet dicere? Orpheus ille (V) Oeagri, & Calliopes ipsius filius erat, natus in Pangaeo Thraciae monte, quem incolunt Thraeces Odrisi, montanum genus latrociis visitans, & inhospitale: sola tamen cantus voluptate delinuit Orpheum sponte sequuti sunt Odrysi. Hoc nempe erat quercus, & lapides ducere, hac scilicet similitudine indicantibus prisca seros mores illorum, qui trabebantur, quasi inanima corpora habentium.

§. 7. Quid autem pluribus opus est? aut de Musica quid ultra agimus? cum optima sit pacis

ἴς, αγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παραστὰς, αγαθὴ δὲ ἐν πολιείᾳ ξυνοίκος, αγαθὴ δὲ καὶ παιδῶν τροφός. Ταχὺ γὰρ τῶν αἰσθησῶν ἡ ἀκοή, καὶ ὄξυς ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὰ γνωσθέντα ἀναπεμπόσα, καὶ προαναγκάζουσα συμφθεγγεσθαι, καὶ συνορμᾶν τοῖς αὐτοῖς παθεῖν. Ὅθεν ἀμουσοὶ ψυχαὶ καὶ ἐκμελῆς παντὶ τῷ ἡδὲ φαινομένῳ ἐνδιδῶσαι οὐδαμῶς ἀν ποτὲ γενούσῳ μετοχῆς ὀρθῆ νομῆ, μωρικῆ δὲ ὀνομαζούσῃ τὴν αὐτῶν ἡδονὴν δι' ὁμοιότητά οὐ τῆ τελείᾳ, ἀλλὰ ἴης περὶ τὰ μελῆ πραγμάτων· οἷον εἰ τις ἰατρικὴν καλὰ τεχνικῶν ἀπεληλαμένη μὲν τῆ ὑγιεινῶν, περὶ δὲ αὐτὰ τὰ φάρμακα ἐξετάζομεν.

κ. τ. λ.

cis administra, optima belli comes, optima reipublicae socia (VI), optima puerorum nutrix (I). Omnium enim sensuum velocissimus auditus est, omnium celerrime, quae perceptis, animo communicat, suisque eum convenire, & consentire cogit adfectionibus (I). Quo fit, ut animi a vera Musica, & concentu alieni, qui se unicuique adparenti voluptati dedunt, numquam participes fieri possunt recti Musicae nomi, Musicamque suam ipsorum voluptatem adpellant ob similitudinem non quidem finis, sed tractationis, utpote quia utraque circa cantum versatur: non secus ac, si quis medicinam vocet eam artem, quae sanitatem expellat, sed circa medicamina versetur.

Quo postremo commate ipsam Philodemi, aliorumque Epicureorum sententiam Maximus Tyrius perstringit; qui scilicet eam adpellabant Musicam, quae ad aurium oblectationem unice foret comparata, secluso quocumque alio animi commovendi, nedum corrigendi fine, ut mox videbitis.

COMMENTARIUS

IN CAPUT I.

Nullam esse Musicam, quae ad animos informandos sit idonea.

Cum veterum sapientum plerique, inter quos in primis Pythagorei, atque Platonici, sibi persuasum haberent magnam esse Musicae vim ad hominum animos percellendos, adfectusque ciendos, optime ea uti posse censebant ad recte informandos teneros puerorum animos, excitandis scilicet illis adfectibus, qui ad virtutem, & modestiam inclinarent. Quare hoc praecipuum, atque nobilissimum ei munus assignabant, eaque sic perquam utiliter usus esse vetustiores tradebant. Hinc iure merito summis laudibus modestam, atque ad id accommodatam Musicam extollebant, in eiusque corruptores invehentur. Sic audire licet passim in hanc sententiam disputantem Platonem & in Timaeo, & in libris de Republica, & de Legibus, atque alibi. Quapropter Tullius in II De Legibus scripsit: *Adsentio Platoni, nihil tam facile in animos teneros ac molles influere, quam varios canendi modos, quorum vix dici potest, quanta sit vis in utramque partem: & incitat languentes, & languescit excitatos, & tum remittit animos, tum contrahit.* Hinc Plutarchus in *Convivio Sapientum: Musarum opus praecipuum illud esse, ait, παιδείων τε ἄρ', καὶ παιγορέων τε παιδῶν, mores instruere, atque animi adfectus emendare; & proinde in De Musica scribit: φανερόν ἐστι ἐκ τούτων, ὅτι τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων εἰσότης μετρίαν πάντων ἐμελέων παρεκείσθαι μουσικῶν. τῶν γὰρ νεῶν τὰς ψυχὰς φέροντο δεῖν διὰ μετρίαν πλάττειν τὰ, καὶ ῥοδίζειν ἐπὶ τοῦ εὐχρηστοῦ, & χρεῖστας δίδουσι τὰς μετρίαν ὑπαρχούσας πρὸς πάντα, καὶ πρὸς οὐκ ἐπιδοκίματον πρόξιν: ex his autem planum fit praevis Graecis haud iniuria id praecipuae curae fuisse, ut adolescentes Musica disciplina imbuerent. Horum enim animos existimabant Musicae opera fingi, atque concinnari ad decorum posse; quippe quod Musica ad omnia, & ad omnem seriam actionem utilis esset. Ea igitur erat Musicae pars, quam παιδευτικὴν, institutivam, vel eruditivam Veteres adpellabant; in qua adferenda, atque explicanda totum fere alterum περὶ μουσικῆς librum insumit Aristides Quintilianus, quem ideo sic orditur. Τοῦδε μετὰ τούτῳ δευτέρως ἐν ἐπιτακτικῶν μελέῃ, ποτεροῦ δύνατον παιδείων διὰ μουσικῆς, ἢ τανυτοῦν. Hoc deinceps, uti convenit, inspiciamus, num possibile sit erudire per Musicam, an contra. Atque huiusmodi Musicam eruditivam a veteribus ad certum usque dies fuisse adhibitam tradit, τὴν παιδευτικὴν καὶ μεχρὶ τῶν ἑκατῶν ἡμερῶν παρεκείσθαι: eamque propterea adpellat: παιδευτικὴν τε εὐθὺς ἐκ παιδῶν ἀρχομένης τὰ ἔδα, καὶ τὸ εὐχρηστοῦ ῥυθμῶν ἐπιμελεστέον κατασκευάζου: fingentem iam inde a pueritia mores per harmonias, & corpus per rhythmos concinnius efficientem. Iam vero de hac ipsa παιδευτικῇ Musica nos disferentem Philodemum nacti sumus: quod quidem satis superque ex integro verborum contextu innotescere poterat; sed ipsemet Scriptor de hac sibi inquirendum proposuisse diserte palam facit, cum demum Col. V, v. 13 hac utitur transicione: ἐπεὶ δὲ ἀποχρηστώσας καὶ περὶ τῆς διὰ μουσικῆς παιδείων ἀδελφικῆς, περὶ τῶν εὐχρηστοῦν αὐτὰ πάντα εἰπομέν: quoniam vero sufficienter & de institutione per Musicam disferimus, de Encomiis eadem ipsa dicamus. Cum igitur eius ἀνταγωνιστῆς Diogenes Stoicus (1) Musicam extollens id sibi in primis, ut decebat, adsumisset, per eam scilicet animos ad honestatem, atque virtutem posse informari, hoc ipsum frustra a Musica exquiri Philodemus ex Epicuri dogmate contendit: quippe quae ad hunc effectum per se inepta omnino foret. Veterum autem auctoritati mox Cap. VII occurrit. Atque hinc coniecturam facimus non multum nos a voluminis initio abesse; siquidem post hoc primarium sane commendandae Musicae argumentum, alia fere omnia, quae eidem laudi verti a veteribus solebant, tractata deinceps inveniemus. Itaque cum alia, quae desunt, praefatus esset, in hanc sententiam pergit:*

Column. 1. „ Faterur Diogenes prae nimia modorum
„ quantitate, qua hodierni homines, quasi
„ ebrii & repleti obstupere, Musicos arti-
„ fices, & eos omnes, qui Musicae stud-
„ ent, plurimum infundere, ut certos in-
„ veniant modulos, quibus vel pulchra &
„ decora, vel aspera & molesta animi com-
„ motio proprie respondeat; sed id, quod
„ aequipollet, fateri recusat, nullam nem-
„ pe eos invenire Musicam, quae morum
„ nobilitatem creare in animis valeat; ita-
„ que neque data opera animos contrahe-

Papp. Vol. I.

„ re, neque remittere, neque alio quovis pa-
„ tō asficere posse Musicam, quae, ut opti-
„ me disputat Epicurus, brutum quid est, &
„ irrationalē (2), quod non nisi sensum percell-
„ lere potest, & proinde ad animos nullo mo-
„ do pertinere. Et re quidem vera cum
„ Musica, tum Poësis inventa simul fuisse
„ dicuntur ope eius potentiae, qua sensus
„ pollent, percipiendi scilicet sensibiles qua-
„ litates, nec non voluptates, & mole-
„ stias, quae inde ortum ducunt: quae
„ quidem potentia partim cuique est inge-
„ nita,

O o

(1) Vide, quae disferimus in Praefatione §. XII, & XV.

(2) Confer huc, quae habet Col. III v. 9, & seq. & quae adnotavimus ad Col. I v. 43.

nita, partim studio comparatur. Et sane ex ea parte, quae ingenita est, & irrationalis, melius diudicari putat ipsius facultatis robur, quam a parte, quae scientiam respicit; quippe cum eam magis evidentem, magisque parabilem, & expeditam reputet. Hoc autem irrationale, & adeo expeditum, quod evidens esse ait, vulgo recipitur. Etenim qui in eadem ferme sunt haeresi, ac Stoicus iste, non modo sensum secundum propriam dispositionem nequaquam inhabile fatentur subiectum, sed etiam eundem pro Musices criterio constituunt, quantumvis in eo inter se discrepent, num aliquando iucunde, an iniucunde a certis cantilenis auditus adficiatur. Et re quidem vera, quantum ad hoc adinet, evenit saepe, ut discrepent inter se auditores; sed id non aliunde, quam a praeviis animorum dispositionibus ortum ducit. Nam inter aures nulla omnino est differentia, sed omnes aequae hominum aures similibus cantibus adficiuntur, & simili voluptate fruuntur. Adeo ut Enarmonium, & Chromaticum genus non ex irrationali auditu, sed ex praconceptis opinionibus distinguantur. Ii enim, qui stant pro Enarmonio, quem admodum Stoici (1), hoc Musicae genus dicunt esse grave, & generosum, & simplex, & purum; Chromaticum contra effeminatum, adfectione plenum, & inliberale: alii vero, qui pro Chromate pugnant, hoc lenis & flexanimum adpellant, uti contra illud austerum, & imperiosum traducunt: utrique tamen ea, quae ipsimet somniantur, non quae ipsi generibus re vera insunt, in medium proferunt. At qui rerum naturam penitus noverunt, Epicurei scilicet (2), quantum ad aurium oblectationem, utrovis Musices genere fruendum censent, propterea quod isti nullum eorum bonorum, quae Musicae a plerisque vel Philosophis, vel Artificibus adscribuntur, alicui eius generi secundum naturam inesse putant. Eodem ferme pacto variae sunt etiam sententiae, quae circa rhythmos & melopeias feruntur; quaeque item a praconceptis oriuntur opinionibus. Etenim, ut patet, Musica, quantumvis varia, & multiformis esse suapte natura

Column.
II.

concedatur, non idcirco ad virtutem con-
ducet, & morum similitudinem adsumet,
nec unquam commovere, & flectere animos
poterit, qui nunquam in eodem statu per-
manent, sed modo inflammantur, modo frige-
scent, modo indignantur, modo quies-
cunt. Et propterea, cum Musicus quaerit talem scientiam, qua possit dignosce-
re, quo pacto certae quaedam sensuum
adfectiones animis commovendis idoneae
excitari queant, scientiam, quae nusquam
existit, venatur, & frustra tradendis praec-
ceptis insudat. Quandoquidem nullum
melos, quatenus melos nudum est, quid
scilicet irrationale & brutum, neque ani-
mum quiescentem & immobilem excita-
bit, & urgebit ad capeffendos mores
naturae magis idoneos; neque dum ad-
huc fervet & agitur, unquam compe-
sct, & tranquillum efficit; neque ex
una in alteram propensionem inclinabit;
neque praesentem eius adfectionem vel
adaugere, vel minuere valebit. Nec enim
Musica, auribus titillandis unice des-
tinata, est quid imitativum, ut quidam
somniautur (multo minus ut iste Noster,
qui varias modorum Muscorum concin-
nationes, quae certum cantilenae mo-
rem, sive genium constituunt, non quidem
imitativas esse adserit, sed omnes
omnino tales, quae in se, & magnani-
mitatem, & demissionem, & virilitatem,
& ignaviam, & modestiam, & audaciam
contineant), non est, inquam, imitativa
magis, quam ars coquinaria, quae palatu
vellicando saporis excitat. Et propterea
concludendum Enarmoniam, & Chromaticam
Musicae neque per se differentes esse, neque
per mixturam earum admixtionem, neque
oppositas inter se invicem habere qualitates,
quantum ad aurium sensum spectat. Has enim
diversas earum adfectiones soli artifices,
prout sibi fixerunt, adgnoscent. Quae
autem Stoicus Noster praedicat de eo, quod
homines ad laborandum incitent cantilena-
e, atque adeo generatim sermone ipso
sunt niagis commoventes, quippe apud
operarios similis canendi mos adhuc
perduret (3), alio loco infra videbimus.

Column.
III.

I N C A P U T II.

An Musica Divinitati colendae per se sit idonea?

Cum Philodemus pro viribus probare studuerit, nullam inveniri posse Musicam, quae animos *παιδευει*, *instructur*, & *informare* valeret, pauca subnectenda sibi esse censuit de Musica, quae Deorum cultui impenderetur; propterea quod sacra Musica in primis *παιδευτικη* apud veteres audiebat, utpote quae hominum animis percullendis praecipue esset

(1) Vide adnotata ad Col. II v. 20.
(2) Consule, quae in Praefatione diximus de Epicuri circa Musicam sententia, Plutarcho

auctore.

(3) Vide, quae coniecimus ad Col. III v. 43.

set idonea (1), & proinde de ea, ut par erat, mentionem Stoicus Musicae fautor iniecerat. Cuius Philodemus de huiusmodi Musica iam aliqua delibasse, in antecedentibus fortasse voluminibus, profiteatur, atque iterum de ea se pertractaturum spondeat (quam fidem mox *Cap. XI, & XVIII* liberat), pauca subicit non quidem, ut eam animis percellendis idoneam esse denegat (quippe quod universam Musicam in animos hominum influere non posse satis superque iam evicisse putaret), sed ut ipsam ne cultui quidem Divino inservire doceat: deinde aliqua de *Theatri* etymo, quod aliqui a nomine *θεός* derivabant, subnequit. Quare sic disserit:

Column.
IV.

„Iam vero de honore, quo per Musicos
„Divinitas addicitur, satis quidem super-
„que in antecedentibus disputavimus, &
„rursus aliqua dicenda mox occurrent (2);
„pauca tamen, quae magni sunt momen-
„ti, libet nunc proferre. Divinitas profes-
„sio nullis nostris indiget honoribus: cum
„autem natura nobis eam venerandam es-
„se dicitur, in primis quidem per sanctos
„animi impulsus, quos Deo ipso adflante
„perfertiscimus, deinde etiam per cere-
„monias patrio ritu unicuique singillatim
„traditas colimus: Musica vero nequa-
„quam inter huiusmodi ceremonias prae-
„cepta invenitur. Quapropter male inde
„infertur Musicam, etsi eas ceremonias
„aliquando comitetur, singulis utilem esse:
„si modo ipsas publicas preces, quae cum
„cantu proferuntur, excipias. Et proinde
„perspicuum est nec quamlibet Musicae
„speciem, nec quidquid olim traditione
„adcepimus factitatum ab antiquis (non
„tamen ab omnibus, sed a quibusdam
„Graecis, & certis tantummodo temporibus),
„quodque nunc per homines mercenarios,
„& multum lascivienti voce perstre-
„pere peritos perficitur, ad Divinitatem
„colendam rationabiliter conducere: &

„praesertim cum hodie multo maior sit
„hominum venalitas, constanterque iam
„Musicam a sacris deturbaverint, & non-
„nisi in spectaculis recipiant. Atqui pri-
„scis temporibus celeberrimorum etiam
„spectaculorum (3) maxima pars nequa-
„quam in cantibus, & instrumentorum
„concentibus consistebat. Itaque *θεός* spe-
„ctare, & *θεάτης*, spectantis, & *θεατρίας*
„similia nomina frustra quidam a nomine *θεός*
„derivant, ut probent Musicam, quae primi-
„tus in solis templis Divino cultui inserviret,
„cum in exstructa postmodum theatra fuisset
„inducta, divinum ipsis nomen communicasse.
„Etenim recte utique dici posset a verbo
„*θεω*, quod est currere, facta esse *θεάτης*,
„spectare, & *θεάτης*, spectatorem, & *θεατρίας*,
„spectaculum (nempe quia in cursu vetustis-
„sima spectacula (4) consisterent); non enim
„quid magis commune cum hisce vocabu-
„lis habet nomen *θεω*, quam verbum *θεω*.
„Ad haec addi posset, nos Diis adceptam
„referre spectaculorum indictionem in sa-
„cris solemnitatibus eorum honoris gratia,
„non vero Musicam, quae ad auditum
„unice pertinet. Quin potius dicendum,
„spectacula inde adpellationem adcepisse,
„quod tum oculis, tum mente spectarentur.

Column.
V.

I N C A P U T III.

An Musica aliquid conferat Encomiis, Hymenaeis, Epithalamiis, Eroticis, Threnis?

Cum multa Noster differuerit, ut Musicae omnem instruendi facultatem abiudicaret, ad Encomiasticam Musicam gradum facit, quidque de ea sentiendum sit, disputat; qua in re procul dubio suam adversarium insequitur. Huiusce autem transitionis satis probabilem protulimus causam in *Schol. ad Col. V v. 15*: quia scilicet heroum encomia, quae canerentur, non parum ad rectam animorum institutionem conferre merito crederentur, & proinde certam *της παιδευσεως* partem non secus, ac sacra Musica, constituerent. Cum vero ab Encomiis sese paucis expediverit, aliqua de Hymenaeis, & Epithalamiis subnequit, deinde de Amatoriis cantilenis, denique de Threnis disputat, ut probet nihilo horum carminum vim per modos Musicos adaugeri. Hunc autem tractationis ordinem rem ipsam exposcere docuimus in eodem *Scholio* ad *v. 31*. Namque melici omnes huiusmodi cantus, docente Proclo in *Chrestomathia*, ex eorum erant genere, qui ad homines referrentur. Quibus sane adferri oportebat etiam epinicia h. e. carmina in victorum laudes decantata. Idcirco se alibi disputasse de musica in bellis energia, & iterum adversus alios Philosophos disputatum iri proficitur; ut arguas se iis in locis de Epiniciis verba fecisse. Heic ergo Encomiis, quae aliquo pacto ad praecedentium Capitulum argumentum pertinebant, adnequit Hymenaeos, Epithalamia, Erotica, Threnos, quae omnia eiusdem generis erant. Atque ita proficitur:

Column.
V.

„Cum ergo sufficienter iam de animo-
„rum institutione per Musicam disputave-

„rimus, de Encomiis eadem dicamus,
„quod scilicet Encomia, & heroum lau-
„des

(1) V. *Schol. ad Col. IV v. 2.*

(2) Id expedit *Col. XX, XXI*, & iterum *XXXV.*

(3) V. *Schol. ad Col. X v. 1.*

(4) V. *Schol. ad Col. IV v. 37.*

des poëtae carminibus contineantur; carmina vero minime id praestent, quia adnexam habent Musicam, de qua nunc quaerimus: ad haec eiusmodi carmina ita plerumque scribi, ut nullius sint pretii, & ipsis, qui laudantur, parum intelligibilia: quod quidem vitium non Poetarum solummodo est, sed etiam Oratoribus, & universis Scriptoris commune. Quod vero ad carmina Nuptialia spectat, aio ad nuptialia convivia tum coquos, tum etiam cupidinarias solere advocari; quid mirum, si Musicos? Praeterea Poëmata, quae adnuntur, non Musica, sunt, quae utilitatem, quam hic Noster dicit, praebere possunt; in Hymenaeis enim brevis quaedam nubentium genealogia olim tegebatur. Praeterea apud quosdam, non apud omnes sunt in usu: denique solis coniugibus, non vero aliis prodesse possunt; eos enim ad mutuum amorem, fidem, perpetuamque vitae concordiam adhortantur (1). Porro etiam si dederimus nuptias absolute bonum dici posse, nunc sane, cum iam fere apud omnes antiquata sint Epithalamia, nemo fortasse ea, quae nunc minoris ducimus, (2) nuptiis, veluti quid proprium, adtribuet. Iam vero amoris adfectio non quidem sancta res est,

sed potius abnormis, criminumque foecunda, ut Musica excitari debeat, neque suam illam esse novimus (3), sed vero etiam ab ea turbas quamplurimas existere. Neque tamen, quos ipse recenset effectus, a Musica petiuntur, sed potius a poëmatibus; neque porro a Musica, & a Poësi amor adiuatur, sed multa sunt, quae illum fomentant, uti plurimae sunt rationes, quibus accenditur: & ea ipsa, quae hic vocat in re amatoria Musicae, & Poësis effectus, causae sunt potius rei utriusque, interveniente quidem Deo, ut in omnibus vitae negotiis. Threnos vero etiam poëmata esse constat, atque eos, quanti quanti sunt, Musica scilicet, & Poësi simul sumpta, mederi non posse tristitiae adparet. Eam enim aliquando ad tempus cohibent, ut plurimum vero amplius adaugent: & quidem, cum ad id peragendum certatim Threnorum Scriptores contendunt; animi autem compositionem, decentemque habitum ex illis consequi non posse patet, cum contra ipsi in doloris excessum adfectos evocent, nullam in eo partem suscipiente Musica. Quod vero ad illam adinet, quae bellicam virtutem adjuvare fertur, satis in antecedentibus disputavimus, & mox etiam adversus alios Philosophos alia differemus.

Column.
VI.

I N C A P U T IV.

De Musica, quae ludicris certaminibus inserviret, quid sentiendum?

Cum de omnibus fere Poëmatibus, quibus Musica adijungebatur, verba fecisset Diogenes, postremo loco de Epiniciis, hoc pacto videtur differuisse, ut per ea bellicam virtutem fovendi diceret, ideoque quia canendis victorum laudibus in aliorum animis virtutis amor inflammaretur: atque obiter aliqua etiam delibasse de Musica, quae pugnantium militum pectora incenderet, quibus se iam satisfecisse ait Philodemus. Hinc autem facili negotio pertransiverat ad ludorum athleticorum utilitatem exaggerandam, quibus Musica inserviret: in primis vero saltationis, quae non sine Musicae subsidio perageretur. Huic ergo Noster sic paucis more suo respondet:

Column.
VI.

Quod autem ad publicorum ludorum genus, aio ludos istos athleticos non aequae ab omnibus probari, atque laudari: atqui nos communem quaerimus utilitatem, non singulorum; nec enim bonum aliquid reapse continere ducimus id, quod universis non prodest; imo vero iis ipsis, qui recipiunt, atque probant, minime suffragatur. Neque porro ducendam reor hominum illiberalium, & abiectionum, & impudentium peritiam, ita ut horum gratia Musicam extollam, vel alia, quae ad ludos pertinent, etiam ea ludionum arte multum oblectari fatear (4). Et propterea, cum hodie e dramatis amputata

Column.
VII.

fit saltatio, nihilo inferiores veteribus sumus; quandoquidem nihil in ulla saltationis specie inerat, quod ad decorem, & nobilitatem conduceret. Etsi vero hodie poëmata sine interruptione repraesententur (5), tantum abest, ut puteam femineis saltationibus aliquid per Musicam accedere, quod ad nobilitatem, & modestiam, & decorem conduceret, ut potius valde lubricam & suspectam eam scholam reputem, ne quando plura incrementa praebeat ad intemperantiam, & licentiam hodie debacchantem: de quibus alibi aliquando progressus verba faciam.

IN

(1) Vide, quae adnotavimus ad Col. V v. 31.

(2) Sic fortasse melius vertenda verba τὰ μεικτὰ ἐπιπαιδιά, quae habes Col. V v. 40.

(3) Confer, quae ait Col. XIII, & quae

ibidem adnotavimus.

(4) Vide, quae in Praefationem §. XIII. ex Plutarcho adtulimus.

(5) V. Schol. ad Col. VII v. 10.

An Musica suapte natura vi movendi polleat?

Inter alias saltationis species illa erat, quam in sacris celebrandis veteres usurpabant. Proinde cum de Athletica, & Theatrali saltatione facta primum esset mentio a Diogene, ad tertiam, id est *sacram*, quae in Deorum celebritatibus adhiberetur, pergere opus erat. In ea autem specie principem obtinebat locum Dionysiacorum antiquissima saltatio summa cum corporis agitatione in Musicorum modorum rhythmum peracta. Huius igitur horrifonae, & agitativissimae Musicae exemplum proposuit, ut inde sibi viam ad aliud theorema firmandum muniret, Musicam scilicet vi commovendi, & excitandi animos suapte natura pollere. Illam proinde disertis verbis definiaverat *κινητικὴ εἰς τὴν οὐσίαν, ἔστιν ἡ μὺσική* naturaliter commovens. Atque hinc factum esse aiebat, ut remigibus, & messoribus, & vinitoribus, & aliis laboriosa opera exercentibus adiungi solerent musica instrumenta, quemadmodum Ptolemaeum naves trahentibus fecisse fama erat. Huc etiam detorquebat Orphei fabulam, qui canendo lapides, arboresque pellexerat. Huiusmodi praererea motricem vim a Musica exeri praedicabat non solum in animos, sed etiam in corpora. Id autem ut probaret, duo in medium protulerat exempla, alterum scilicet cantoris cuiusdam, qui ad specum hominis in canentium morem conformati, ad cantum fuerat excitatus; alterum vero Pictoris, qui canentis citharoedi ope similitudinem, quam intendebat, vivissime expresserat. Quin etiam magis commovere posse melos, quam verborum sententiam, inde arguebat, quod & Crexi poemata, & hymni qui Ephesi, & Spartaee canebantur, demto cantu, multo minus commoverent. Huiusmodi igitur argumenta non modo inridet Philodermus, sed etiam Stoicum exagitat, ea potissimum de causa, quod in Logicam peccans his ipsis argumentis uti nesciverit, atque exempla pessime adaptaverit; utpote qui ad demonstrandam Musicae vim in corpora adtulerit ea exempla, quae, si quid valerent, potius in animos, quam in corpora Musicae influxum probare possissent; & vice versa animorum commotionem per ea exempla docuerit, quae potius corporibus communicatam energiam ostenderent. Denique tam varias esse ea de re Scriptorum opiniones docet, ut inde argumentum sumi nequeat. In hanc igitur sententiam ita differit:

Column. VIII.

„ lam vero ulterius progrediens sic lego
 „ apud nostrum Stoicum : Cum Dionysia
 „ ipso Baccho auctore primum celebrata
 „ fuerint, vetustum illud melos habet ne-
 „ scio quid commovens, & animos ad a-
 „ gendum excitans. At vero, si illud divi-
 „ no Numinis adflatu inductum ait, pro-
 „ fecto ad nostram quaestionem non pertinet,
 „ neque de eo inquirere laborabimus;
 „ sin autem hoc naturae ipsius carminis
 „ esse putat, ut commoveat, non secus ac
 „ dicimus ignem suapte natura urere, quia
 „ naturam habet ustricem, per Iovem toto
 „ caelo fallitur. Nihil enim aliud significat
 „ τὸ κινητικὴν, excitare ad agendum, quam
 „ motu interiore & suo cieri, & sponte in
 „ aliquid ferri. Melos autem, neque impel-
 „ lit hortando, ut sermo, neque concipitur,
 „ quomodo possit sponte sua ad aliquid ferri,
 „ & in animis operari, eodemque tempore
 „ socordes animos musicorum modorum ope
 „ excitare, eosque socordia solutos promtio-
 „ res efficere. Ipse enim melos definiens in-
 „ quit, esse quid suapte natura commovens.
 „ Tradita igitur definitio tam absurda,
 „ visum est ei, hinc deductum esse morem
 „ adiungendi aliquod musicum instrumen-
 „ tum & iis, qui remos in navibus age-
 „ rent, & olim etiam messoribus, & vini-
 „ toribus, & plerisque aliis, qui laboriosa
 „ opera exercent; quemadmodum ipse scri-
 „ bit fecisse Ptolemaeum (1) iis, qui naves
 „ subducerent. Atqui non modo non com-
 „ movet, & impellit ad laborandum can-

Papyr. Vol. I.

„ tus, ut etiam operi non intendat, qui
 „ Musicam praebet, & interea, dum ca-
 „ nitur, opus non perficiant operarii. Sine
 „ Musica vero idecirco minus valent, quia
 „ languide in opus incumbunt, & labor
 „ levior evadit, cum voluptas, & solatium
 „ ei admiscetur. Quod si fabulis traditum
 „ adcepimus Orpheum suae excellentis mo-
 „ dulationis ope & lapides, & arbores pel-
 „ lexisse, uti etiamnum soliti sumus hy-
 „ perbolice loqui, numquid propterea ho-
 „ minem constituemus, qui perpetuo aedi-
 „ ficatoribus praesit tibicinum choro cir-
 „ cumdatus, ut iste Stoicus docet? Ob eas
 „ igitur causas concedimus Musicam labo-
 „ rantibus conferre posse, non vero ob hu-
 „ ius deliramenta. Sed lepidum sane illud
 „ est, quod ait, cantum non modo ani-
 „ mos quodammodo disponere, sed etiam
 „ corpora, quasi hoc pacto eius oratio ma-
 „ ius incrementum sumeret. Sed non con-
 „ siderat ad corpora cantum pertinere, ut-
 „ pote qui ad sensum, & auditum pertinet;
 „ & proinde, etiamsi verum illud es-
 „ set, tamen quo phaenomenon ostenderet,
 „ oportebat, ut illud, quod praeter opinio-
 „ nem magis erat, superstrueret, atque po-
 „ stremo loco ponens diceret: Musica non
 „ modo corpus, sed etiam animum quodam-
 „ modo disponit. Verumtamen admirari li-
 „ cet, quomodo per ea, quae profert, osten-
 „ dere posse autumat illud, quod ait, nempe
 „ Musicam impellere etiam corpora. Si enim,
 „ ut inquit, persona canentium habitu ex-

Column. IX.

P p

„ ornata

(1) Vide Schol. ad Col. VIII v. 13.

ornata commovit, & incitavit hominem ad canendum; non fuit profecto melos, quod corpus impulit, & quodammodo disposuit, nisi velit dicere melos corporis esse habitum. Si autem verum est, quod narrat, pictorem adsequutum esse similitudinem, interea dum caneret citharoedus (1), atque concedamus, quod ipse vult, cantus ope id obtinuisse; attamen huiusmodi exemplum ad animi commotionem ostendendam multo magis erat idoneum, quam illud ab eo ante adlatum de navium subductoribus per Musicam excitatis, qui procul dubio corpore laborabant. Etenim corporeum illud est, quod suum robur ostendit, cum manibus capitur, sive quod tactui subest. Atqui tactui minime incurrit similitudo, quam pictor adsequitur coloribus; corpora igitur dici nequit (2). Itaque ei, si saperet, permutandum erat, atque pictoris exemplo utendum, quo animum per Musicam commoveri, sive impelli doceret; subductorum vero, ut etiam corpora adfici probaret. Attamen cum certus quidam lepidissime eam quaestionem examinaret, quomodo cantus conferre posset ad similitudinem capiendam, scripsit absurdorum maximum. Quidni enim? Statuit melos artifices reddere peritiores: homo sane felix cerebri. Hic autem No-

ster miraculis huiusmodi alia opinionum monstra superaddit. Commovens ait esse melos magis, quam verborum sententiam. Ut id autem probaret ridiculum produxit argumentum; atque hoc tantummodo adferens, quod Crexi (3) poema, quamquam per se minime inconcinnum, multo augustius videatur addito cantu; & quod hymni, qui Ephesi, & qui Sparta a choris canuntur, tantumdem in auditorum animis non efficiant, si sublato cantu audiantur; satis superque existimavit se probasse, quod adsumerat, h. e. Musicam magis commoventem esse, quam verborum sententiam: nihil secum ipse reputans, quod non admodum difficile erat, quam variae sint haec de Riptorum opiniones. Sunt enim, qui dicunt melos, quantumvis penetrantius, nihil ad sententiae dignitatem, & eius emphasim adaugendam conferre; sed illi solam aurium oblectationem superaddere; alii vero opinantur eam, quam ait, differrentiam non ipsius cantus causa, sed propter praesumptum Deorum, hominumque honorem, qui Musica tum exhiberi vulgo putatur, adparere; alii denique hoc fortasse, ut ipse ait, ita esse concedunt, & postquam sententiam ope cantus acutiorum, & penetrantiorum evadere adfirmant.

Column.
X.Column.
Xl.

I N C A P U T VI.

Generali argumento, quod in honore apud Veteres fuerit Musica, obviam itur.

EX adlatis porro variis veterum Scriptorum sententiis ea super quaestione, cur carmina quaedam, sublata Musica, minus animos percellant, viam sibi aperit ad aliud Diogenis argumentum oppugnandum, generale scilicet illud, quod vulgo apud Veteres summo in honore habita fuerit Musica, quippe de eius utilitate constaret. Ipse enim primo flocci faciendum huiusmodi argumentum putat, tum quia absurdum docet Stoicorum doctrinam de productis, h. e. de iis, quae communi existimatione gauderent, tum etiam quia alii eorum dogmati de multitudinis insania ipsa doctrina repugnaret. Docet deinde de Musicam in praetio ab antiquis idcirco habitam, quia scilicet oblectationi inferviret; imo universam bonarum artium institutionem Musicam primitus fuisse adpellatam, eo quod primaevi illi homines feri & inculti non alio pacto, quam voluptatis sensu caperentur: ex eo autem minime consequens esse, ait, eam fore omnibus addiscendam. Postremo Adversarii verba referens, qui eam ex veterum auctoritate & ad animos virtute informandos, & ad amorem excitandum, & ad convivia recte instituenda idoneam praedicabat, deinceps consutare pergit.

Column.
X.

Cum igitur tam variae fuerint hoc uno in capite scriptorum opiniones, profecto generale illud eius utilitatis argumentum inde desumptum, quod a veteribus honorata fuerit Musica, apud rudes tantum, & inlitteratos aliquid momenti habere potest, erudito autem viro, & multo magis Philosopho, qui illo moveatur, magnum dedecus adfert. Numquid enim secundum Stoicos in praetio Musicam ha-

bebimus, quippe innumera sint alia, quae nihil boni per se ferant, quorum quaedam sunt reiecta (4), alia vero, & quidem omnino mala vulgo sunt producta, h. e. communi existimatione gaudentia; etiam a sapientibus nullo honore habeantur? Numquid ergo honore illa prosequemur, quae apud cordatores viros nulla laude digna censentur? An contra opinabimur, dum novimus Musicam fere omnem ad con-

vivia

(1) V. Schol. ad Col. IX v. 8, & 16.
(2) Huiusmodi additamenti ratio ex iis, quae ad Col. IX v. 22. diximus, constat.

(3) V. Schol. ad Col. X v. 2.
(4) Consule Schol. ad Col. XI v. 32.

,, vivia devenisse? Praeterea huic Nostro
 ,, minime licet ad multitudinis iudicia con-
 ,, fugere; utpote qui cum reliquis Stoicis
 ,, multitudinem semper, & omnino infan-
 ,, nire doceat (1). Ceteri vero, qui ad
 ,, multitudinis iudicia provocant, ne hoc
 ,, argumento quidem uti possunt, imo Mu-
 ,, sica ipsis esset hodie improbanda, propter
 ,, ea quod recentiorum multitudo eam ar-
 ,, tem negligit. Verum enim vero, si Stoi-
 ,, corum doctrinae de *productis*, & *reiectis*
 ,, aliquid dandum esset, Poesis potius di-
 ,, cenda est producta, Musica autem multarum
 ,, rerum complexione conspicua.
 ,, Etenim propter oblectamentum, animi-
 ,, que distractionem antiquitus recepta fuit,
 ,, minime vero propter sabellas, quas isti
 ,, venditant; neque alia eius initia fuere, &
 ,, fortasse etiam prae aliis tum studiis mul-
 ,, to utilior fuit. Adeptus enim a Musis
 ,, nomen obtinuisse Musicam, quibus &
 ,, universam institutionem, artesque omnes
 ,, (2) singillatim acceptas referunt, pro-
 ,, pterea quod in Mundi initio ubique se-
 ,, ritas dominaretur; minime vero hinc
 ,, consequens adparet, ab omnibus necessa-
 ,, rio ipsam Musicam esse addiscendam.
 ,, Neque enim Themistocles eam novit,
 ,, etiam si peritissimus, atque summus au-
 ,, diderit imperator. *Ipsa autem nobis obiecta-*
 ,, *re non desinit veterum auctoritatem, qui*
 ,, *Musices ope informari hominum animos ad*
 ,, *virtutem, nec non amorem, aliove adde-*
 ,, *ctus (3) in ipsis excitari posse testati sunt,*
 ,, *atque praeceperunt, ut ad barbitum luderent,*
 ,, *qui animum simul cum voce in vino se-*

,, misepultum haberent, ipsamque Musi-
 ,, can dixerunt quasi dulce bellarium esse
 ,, in conviviis; id autem eo sensu adeptis-
 ,, se illos docet, quasi quidam cantus vim
 ,, haberent excitandi, intendendique men-
 ,, tem ad conloquia, & concinnas conver-
 ,, sationes. At vero de eo quod veteres
 ,, Musicam ad puerorum institutionem ad-
 ,, hiberint, ut ad virtutem eos informa-
 ,, rent, iam habitus est a nobis sermo (ex-
 ,, cepta fortasse religionis virtute, de qua
 ,, iucunde eum disputantem audivimus, &
 ,, iam iam responsiones comparamus); siqui-
 ,, dem virtus, ait, secundum Musicae speciem
 ,, animos informat, & proinde etiam ad
 ,, virorum disciplinam conducit. Quamob-
 ,, rem etiam aedificandi studium aliquan-
 ,, do ope Musices excitatum esse Zethi (4)
 ,, fabula testatur. Veteres enim, *ipse se-*
 ,, *quitur*, Musicam institutionem unice lau-
 ,, dant, & qui ea exculti non fuerint, vitu-
 ,, perant, & a magistratibus arcent. Qua-
 ,, rum sane rerum prima quidem vera est (5);
 ,, altera vero, cum de pueris & adolescenti-
 ,, bus sermo sit, neque ab ipsis dici, ne-
 ,, que ita esse potuit. Pueri enim ad vir-
 ,, tutem praeformantur, quae mox in vir-
 ,, ris elucescet. Quid enim aliud dicemus
 ,, adversus huiusmodi Philosophum, qui
 ,, sibi met indignum non reputat summo-
 ,, rum scurrarum verba pro demonstratio-
 ,, nibus adicere; *contrarias vero aliorum*
 ,, *opinionem nibili facit, imo omnes ait tam-*
 ,, *quam absurdos vulgo esse damnatos, & im-*
 ,, *probos fuisse eius aevi philosophos, & al-*
 ,, *ios, quotquot Musicam vituperarunt.*

Column.
XII.Column.
XIII.

I N C A P U T VII.

An ad rem amatoriam Musica quid olim contulerit?

PErsequens porro Diogenes antecedentis capituli argumentum ex veterum usu, & au-
 thoritate desumptum, Musicam non modo fortitudini, & temperantiae comparandae,
 sed rei etiam amatoriae proficuum antiquitus fuisse habitam praedicaverat. Triplici au-
 tem modo adsumerat hoc alterum eam praestitisse. Primo scilicet excitanda ea, quae
 apud Stoicos audiebat virtus *ερωτικη*, h. e. rectum amoris usum insinuando; tum amoris
 ipsius, sive rei venereae appetitum inflammando; tum denique solandis illis, qui ad-
 versa in amore usi essent fortuna. Philodemus contra omisiss, quae de fortitudine, &
 temperantia dixerat, quibus se iam occurrisse adfirmat, inridet virtutem illam *ερωτικην*,
 amorem semper malum esse adseverans; hinc invehitur in Stoicum, qui puerorum a-
 morem non improbare videbatur; mox Musicam omnino imparem tum amoris excitando,
 tum infortunis solandis esse pronunciat, quippe haec sunt unius *του λογου* munera.
 Denique obiectionem solvit, cur veteres Erato adpellaverint amoris Musam. Ita que sic
 pergit:

Column.
XIII.

,, Praetereuntes itaque, quae haec ab eo
 ,, dicta sunt de temperantia, & fortitudine
 ,, per Musicam comparanda, siquidem de
 ,, iis alibi disputatum est, ad rem amato-
 ,, riam gradum faciamus. Illud vero ante
 ,, omnia opus est animadvertere, quod,

,, cum amoris appetitus malum sit, &
 ,, quidem grande (6), is scilicet adperitus,
 ,, qualem profecto intelligunt universi Graeci;
 ,, maxime ridiculum est reputare Amato-
 ,, riam dari posse virtutem, atque insu-
 ,, per opinari cantus ad rectum amoris u-
 ,, sum

(1) V. *Sebol.* ad Col. XI v. 6.(2) *Ibidem* ad v. 27.

(3) Haec respondent iis, quae habentur cap. seq.

(4) V. ad Col. XII v. 24.

(5) Eo scilicet sensu, quo modo explicuit, Musicam dictam esse antiquitus universam bonarum artium institutionem.

(6) V. ad Col. XIII v. 10, 11.

„ sum conducere ; quippe cantus in sola
 „ vocis qualitate consistant , hoc autem
 „ rationis opus sit , quae una docere potest
 „ vanitatem & nocumentum eius , qui &
 „ inexplebilis est , & iracundus , & rixarum
 „ foecundus (id inquam animadvertere iu-
 „ vat , donec aliis responsionibus huiusmodi
 „ Philosophis occurramus) ; atque adeo , quan-
 „ tam licentiae & intemperantiae praebuerit
 „ Amor occasionem non agnoscere : nisi ve-
 „ ro (1) ipsi Musica videtur suapte natura
 „ bonis moribus contraria . Adhaec porro ,
 „ utpote quod iure ex eius doctrina depen-
 „ det , ipse putat indecens non esse ingenuis
 „ viris amorem puerorum sibi per Musicam
 „ conciliare : praeterea vult Timothei (2)
 „ sententias poematum gratia excelluisse ,
 „ poemata vero Musicorum modorum causa ,
 „ quibus non secus , ac Anacreontis , Ibyctique
 „ canibus adolescentuli fuerint corrupti . Ve-
 „ rum in primis meretricias huiusmodi tur-
 „ pitudines exercere ingenuis pueris mini-
 „ me convenit secundum naturam , ne-
 „ que adeo per vanas hominum constitu-
 „ tiones . Neque porro ipse exempla pro-
 „ tulit talium cantuum , qui ad amorem
 „ inflammandum essent idonei , sed una
 „ cum pravis carminum sententis perpe-
 „ ram ad suam rem detorsit etiam can-
 „ tum : neque adolescentes cantu corruptos
 „ fuisse ab Ibyco , & Anacreonte , aliisque
 „ eiusdem furfuris demonstravit , sed Iy-
 „ bricis potius eorum sententis . Enim-
 „ vero , quae Persaeus vocabula in suis
 „ περὶ ἠρωτικῶν libris (3) conlegit , his iuvenes
 „ conrupti . Siquidem cantus sententiarum
 „ sequax , in vocis qualitate consistens ,
 „ corruptor nequiquam esse potest . Qua-
 „ propter non huiusmodi cantibus , sed vo-
 „ cabulis , atque sententis pellici etiam a-
 „ masios , si lubet , non distitebimur . A-
 „ ristophanes autem in suis comoediis in-
 „ nuunt veteres in substrata herba (4) , ut in
 „ antiquis moribus erat positum , voce at-
 „ que oculis fuisse abusus , ut semet in pue-
 „ rorum animos insinuarent , non quidem
 „ cantilenas intellexit , vapulare ipsi iam
 „ praediximus . At procul dubio huiusmo-
 „ di facta , quae hic noster tamquam indu-
 „ bitata refert , nemo sanus in consuetudi-

Columna
 XIV.

„ nem iterum revocaret , quantum in ipsis
 „ est , neque in huiusmodi coitiones pelliceret
 „ viros , & mulieres , neque maturos
 „ adolescentes ad turpia muliebriter patien-
 „ da . Etenim nec iste , nec Comici quid-
 „ tale ab Agathone , & Democrito (5) effe-
 „ ctum demonstrarunt , sed tantummodo id
 „ adserunt : nec Nicander (6) & . . . in me-
 „ dium quid produxit , sed decepti , si ta-
 „ men id dici potest . Atqui neque infor-
 „ tunia in amore consolari valet Musica ,
 „ sermonis enim , & rationis solius hoc mu-
 „ nus est ; nisi forte ipsa efficit , ut animus
 „ alio abstractus ea non respiciat tantisper ,
 „ non secus ac , cum venere , & ebrietate est
 „ abalienatus . Quod si poemata ad id valere
 „ malit , utique concesserim ; atque dederim
 „ Philoxenum (si quidem hoc fuis aenigma-
 „ tis voluit) non plane falli , sicuti nec Me-
 „ nandrum , qui multis scelestis illam incen-
 „ titum esse ait , eo quod aliquas praebeat
 „ opportunitates . At enim , ait , quaero ,
 „ Erato quam de causa adpellata est inter
 „ Musas illa , quae proprie dictam
 „ Musicam ad amatoriam virtutem confortat ?
 „ Patet , inquam , Musices nomine intellexisse
 „ veteres vel Poesim , vel potius Sapientiam .
 „ Omnia enim Musis antiquitus tributa
 „ fuerunt : & proinde etiam hoc fortasse ,
 „ non quia adfectus in animos immittant ,
 „ sed potius quia adversus eos dimicent , &
 „ remedium praebant . Taceo autem nunc
 „ (numquid enim vos id latere potest) omnem
 „ animi impetum , & cupiditatem amorem
 „ fuisse olim nuncupatum . Stultissimum vero
 „ illud foret , si apud veteres lege (7) receptus
 „ esset , tamquam opportunus ad suscipiendam
 „ puerorum institutionem is , qui privo amoris
 „ nomine a posterioribus est adpellatus , eum-
 „ demque mox virginibus omnino esse indecentem
 „ adferuissent . Videntur ergo non uno eodemque
 „ sensu semper amorem intellexisse . Si modo
 „ convenit etiam a nominibus pendere , atque ab
 „ iis , quae amator aliquis fortasse imposuit ,
 „ quemadmodum & alia : atque ita persuaderi
 „ privatas nominum impositiones vel tales
 „ divinitus esse , vel ab omnibus & ubique
 „ easdem receptas (8) .

Columna
 XV.

I N C A P U T VIII.

Quid in Conviviis praestiterit Musica ?

AD amorem conciliandum , atque inflammandum convivia plurimum valere vulgaris erat opinio . Hinc Stoicus Amatoriae virtuti Convivalem iugaverat , quasi illius adfinem , atque adiutricem . Musicam propterea in conviviis opportune etiam adhibitam olim

(1) Hoc in loco , scilicet Col. XIII v. 30 , ubi refleximus πειρῆ , reponere ei μω .

(2) V. quae coniecimus in Schol. ad Col. XIII v. 28 .

(3) V. ad Col. XIV v. 14 .

(4) Quo haec spectent , satis explicuimus ad

Col. XIV v. 25 .

(5) V. ibidem v. 30 .

(6) Deest haec aliud proprium nomen , quod divinare non licuit .

(7) V. ad Col. XV v. 31 .

(8) V. ibidem v. 37 .

olim praedicabat, quia Conviviali huic proforet virtuti. Adhaec Homeri auctoritate fretus docuerat per Musicam convivia meliora fieri, & perniciosos vini effectus cohiberi, atque emendari. Philodemus contra *Convivalem*, item ac *Amatoriam* virtutem negat, & irridet: Homeri, & antiquorum, qui Musicam in convivia induxerunt, sententiam explicat; & quo sensu carmina Convivis professe possint, docet:

Column.
XVII.

„At vero, quoniam ad Amatoriam virtutem nihil conferre Musicam posse adparet; manifestum quoque fit, ne ad illam quidem, quam eius adfinem hic Noster adpellat, hoc est Convivalem virtutem (1), minime conducere, neque generatim ad convivia. Ego sane neque usquam esse hanc, quam dicunt, Convivalem virtutem, neque adeo ipsam prudenti admodum consilio ab istis confectam esse autumo, utpote quae in prudentes viros cadere nullo modo potest: neque adeo conviviis amores belle copulari, quippe qui turbas facile cient, & animis oblectandis impares sunt, & in diffensiones ut plurimum convivas concitant. Atqui, aiunt, vel ea, quae apud Homerum leguntur, Musicam conviviorum familiarem satis superque ostendunt. Propterea, inquam, libenter concedo oportere in conviviis animum relaxari, & ludere; non utique tamen concedam nullam esse ingenuis viris decentiorem relaxationem & Iusum, quam ut alius canat, alius citharam pulset, saltet alius; atque hinc fieri, ut coenarum pleraeque meliores evadant. Concesserim utique meliores fieri per Musicam, non tamen per se, sed per ea, quae musicis modis decantata exaudiuntur. Atque hinc minime dederim vinum ex necessitate quadam Musicam adpellare (2); neque cordatos

„ viros ea omnia facere, quae iste ait, sed „ potius eam antiquitus in coenas oblectationis „ ergo fuisse indubitam; ut scilicet non modo „ gula, sed etiam oculi, atque aures saltatione & Musica voluptatem caperent; minime vero ut sic discerent concinne, non „ rufficiter conversari. Illud autem cum „ discendi utilitate inventum est, ut fabulemur in mensa, quin etiam idiotae ex „ communi consuetudine in conviviis acroamata adsumant, & propterea non „ inde absint neque Homerus, neque Hesiodus, neque alii vel metrici, vel melici Poetae. Porro enim profecto sunt „ convivia, quae hisce urantur acroamatis. Horum sane Musica quodammodo „ melior est, utpote quae non a Musicis, sed a Poetis efficitur, & quidem ab iis, „ qui modum atque mensuram in reliquis etiam vitae actus induxerunt. Itaque est „ admittamus aliquando (non autem fere „ semper, ut iste ait) variam oblectationem per Musicos adportari, huiusmodi „ varium, & plus minusve ex aliarum rerum complexione oriri putamus, non „ ab ipsamet Musica; quidquid iste scriptipret: animi vero distractionem privatim „ cantilenis adeptam deberi; eodem ferme pacto ac per Chamaeleontem colorum „ adtractiones fieri novimus; ita ut omnes „ fere a sententiis, & poeti eius colores „ proveniant.

Column.
XVII.

I N C A P U T IX.

An ad amicitias conciliandas quid conferre queat ?

Cum in re amatoria, aequae ac in conviviis summopere proficuum Musicam adveffisset Stoicus, consequenter etiam ad amicitias conglutinandas plurimum valere concludebat; quippe cum amicitia brevi gradu ab amore distaret, eidemque foret cognata; adhaec vero unicus conviviorum finis esset familiaritates, & benevolentias conciliare (3). Cuiusmodi argumentum sic rejicit Philodemus.

Column.
XVII.

„ Rursus autem dicamus. Quoniam ad „ amorem nihil Musicam conducere posse „ deprehendimus, ne ad amicitiam quidem „ eam adtinere patet, est enim Stoicis (4) „ amicitiam pro amore statuendam „ concesserimus. Atqui nos aequae ac alii, qui „ in diversam abeunt sententiam, neque amori „ ullo pacto cognatam esse amicitiam „ naturaliter arbitramur, neque eum sequi, „ vel iuvare posse concedimus. Praeterea vero „ etiamsi ipsam Musicam conviviorum „ veluti vinculum esse concedamus, profecto „ cum illud alterum non admittamus, so-

Column.
XVIII.

Papir. Vol. I.

„ lum scilicet conviviorum finem eum esse, „ ut benevolentiam conciliet, sed multati insuper alii; ad voluptatem potius, „ quam ad familiaritatem conducere Musicam fatebimur, atque adeo ne ad amicitiam quidem. Horum porro utrumque „ evidens esse puto, scilicet incunditate „ quadam adfeci, cum Musicam auscultamus, & nobismetipfos confcios esse nullum unquam ex cantibus & rhythmis „ impulsam ad benevolentiam, & amicitiam adeptisse. Neque porro verum „ est, quod huiusmodi cantus & rhythmici „ animos

Qq

(1) V. adnotata ad Col. XVI v. 5.
(2) V. ibidem v. 19 & 22.
(3) Vide Plurarchum in initio lib. II° Convivialium, ubi inter alia in hoc argumentum

ait: εις συμπικτιον οὐ γὰρ οὐκ εχοντες ποικιλια κηρυττοινοι ειλας: qui sapient in convivium amicorum parandorum causa veniunt.

(4) V. Scol. ad Col. XVII v. 41.

animos relaxent, sententiae vero, quatenus ipsis complexae sunt, exhilarent; sed potius idcirco animos exhilarari putato, quia cani solent ea, quae novimus adficere homines, qui remisso fuerint animo, & ad hilaritatem disposito. Sed tamen fac Musica & animos remittat, & hilares reddat, quemadmodum & po-

tus, & ciborum, & coitus fruitio; quid tum porro? ne ob id quidem amicitiae, & concordiae causam esse posse reputamus. Nec enim hoc pacto amicitias conciliari ducimus; quin etiam propter hilaritatem saepe evenire solet, ut amicitiae nostrae dissolvantur.

I N C A P U T X.

Quid de Thaletis, & Terpandri historiis sentiendum?

Quoniam sibi Noster adfatim demonstrasse videbatur nihil Musicae inesse, quod ad animos coniugandos, & invicem conciliandos valeret, ac proinde ipsam inutilem in conviviis esse, si quidem eius ope amicitia comparari vellet, occurrere obiectioni studet, quae in promptu erat alterius sententiae fautoribus, & quam Diogenes nae praeterire non debuit: eam nempe, quae ex antiquorum exemplis desumeretur, qui populares etiam seditiones Musicae ope compelescuisse dicebantur: adeo aiebant ^{καταπραΐναι} illam esse. Ea inter exempla praecipua sane erant, utpote antiquiora, duo Thaletis, & Terpandri, quorum utrumque Lacedaemones testabantur oraculo adcitos apud se civiles tumultus per Musicam sedasse: atque id Terpandrum, canendo in ipsis publicis conviviis, quae Phiditia vocabantur Lacones, perfecisse Diogenes aiebat. Horum igitur exemplorum vim declinare pergit. Principio Lacedaemones carpit, qui huiusmodi incomprehensibilia venditarent; tum varias esse Scriptorum sententias; neque Thaletis factum esse adlata inscriptione (si tamen vera esset) abunde constare; de Terpandro autem plures consentientes esse fatetur, excepto quod in Phiditiis caneret: at huiusmodi negotia una Scriptorum auctoritate definienda non esse contendit, sed potius argumentorum robore. Philosophum enim putat minime decere hinc narrationibus fidem dare, nisi prius rationes invenerit, qui fieri potuerint, quae narrantur: secus absurdas, & fabulosas omnes narrationes liceret admittere, qualis erat illa Sybaritarum, qui se olim oraculo admonitos aiebant, ut coquos, pistores, & unguentarios ad delicate vivendum arcescerent. Denique concludit, etiam si pro certis huiusmodi fabulae habeantur, effectum non Musicae tribuendum, quae modo potuit eos tantisper abalienatos a concepto furore distrahere, sed rationibus, quas illi mox canendo instillarunt. Ad summam sermone, non cantui adceptum id refert, ut Lacones a seditione cessarent; quare eos fortasse, ait, citius cohibuissent, si pedestri sermone essent dehorrati. En eius verba:

Columnae
XVIII.

„ Lacedaemonios autem portentosa, &
„ incomprehensibilia narrantes non recipimus
„ testes, cum aiunt se Pythio monitos
„ oraculo, ut Thaletem adirent, &
„ eo adveniente protinus ab animorum dis-
„ sentione populum cessasse. Testantur illi
„ quidem, sed tantum qui veteribus fabu-
„ latoribus, & Musicis sunt addicti (1), alii
„ vero etiam contradicunt: neque inducimus,
„ ut fides Thaleti ipsi semet de hoc facinore
„ iactanti in oblato anathemate adhibeamus
„ (si modo verum est ab eo anathema cum
„ inscriptione, quam isti proferrunt, fuisse
„ oblatum); neque pro certo habemus Ter-
„ pandrum oraculi monitu ad civilem dissen-
„ sionem cohibendam fuisse advocatum, etiam
„ si in huiusmodi narratione quamplurimi eorum, qui
„ Musico furore conrepti sunt, conveniunt; hic
„ autem prope unus eum in Phiditiis cecinisse
„ adfirmet. Enimvero operae praerentum erat,
„ ut Philosophi prius explicarent, quonam pacto
„ rationale dissidium per irrationales cantus
„ cohiberi posset, atque tum demum credere, Thaletis, &

„ Terpandri cantu quievisse Lacones; se-
„ cus recipere debemus etiam Sybaritarum
„ testimonium (2), atque credere Apollinis
„ iussu quondam adcitos fuisse ab ipsis
„ coquos, & unguentarios: & quidem i-
„ storum potius ope ut plurimum amica
„ convivia agitantur, quam cantu. Verum
„ etsi tumultum quievisse admittamus, &
„ Lacedaemonios statim ab illorum adventu
„ concordis evasisse, in promptu est multo
„ verosimilior rei explicatio, h. e. Thaletem,
„ cum prius musicorum modorum oblectamentis
„ eorum animos distrahere coeepisset, cumque,
„ ut in his maxime essent, fuisset adhortatus,
„ tum denique rationum ope, quas canendo
„ instillaret, ipsis persuasisse, ut ad sanio-
„ rem mentem redirent; atque inter canendum
„ tamquam divino Numine correptum Laconibus
„ imperasse, ut ob partem publicam quietem
„ donarium suspenderent: quod illos in
„ gratiarum actionem addita epigraphe per-
„ fecisse sit verisimile. Eodemque fortasse pacto
„ evisse Terpandrum putamus; eos enim ipse
„ cithara & carmine in agonibus oblectaba-
„ tur:

Columnae
XX.

(1) In hac Col. XIX v. 40, re melius pensata, pro *ei*, quod prostat, legendum remur

oi, atque hoc pacto interpretandum, (2) V. *Schol. ad Col. XIX v. 20,*

,, tur : Lacedaemonios vero, quibus obe-
 ,, diendi nullum propositum erat, tum vati-
 ,, cinio, tum etiam fortasse rationibus
 ,, impulsos a seditione deceffisse. Atqui
 ,, etiam primum illud de Thalete a Stesi-
 ,, choro minus adcurate narratur; ex Pin-
 ,, dari autem testimonio, an re vera diffi-
 ,, dentes composuerit Terpander, non pla-
 ,, ne eruiamus (1). Attamen, si utraque
 ,, narratio vera est, effectum procul dubio
 ,, non alteri causae adscribemus, quam
 ,, rationum momentis poetice adornatis;
 ,, quandoquidem cantus tantumdem prae-
 ,, stare nullo pacto poterat: & fortasse

,, etiam facilius id essent adsequuti, si il-
 ,, los propra oratione essent dehortati. Eos
 ,, enim nequaquam deterrebat latae legis
 ,, transgrediendae timor, quemadmodum
 ,, Solonem (2), qui cum de recipienda Sa-
 ,, lamine Athenienses vellent adhortari, ne-
 ,, cesse habuit se vesanum simulare, & per
 ,, elegos, quos cecinit, ipsis consilium prae-
 ,, bere. Eadem prorsus dicamus oportet de
 ,, portentosis effectibus, qui insequentium
 ,, Musicorum carminibus vulgo adscribun-
 ,, tur, nec aliam improbabiliorem, ut iste,
 ,, explicationem amplectamur.

I N C A P U T XI.

An Musica eo nomine sit commendanda, quod religioni vulgo inserviat?

CUM illud argumentum de Musicae apud veteres usu, & commendatione Stoicus pro-
 sequeretur, omittere sane non debuit vulgarem, & antiquissimum Musicae usum in
 sacris; inde enim communis hominum consensus hac de re luculentissime adparebat.
 Itaque, ut opinor, quasi adpendicis loco subdiderat Musicam apud omnes fere gentes
 veluti rem sacram fuisse habitam, & religioni valde familiarem, quin immo Diis valde
 gratam, utpote quibus universis Musica, & singulis singulae eius species, ex Pindari,
 & Comici testimonio forent adceptae. De sacra quidem Musica iam antea verba fecerat,
 (ut Cap. II. videre est), cum eam Divinitati honorandae per se satis idoneam praedi-
 casset, haec autem ex eiusdem vulgari in sacris usu commendare instituit: rursus etiam
 de ea loquuturus Cap. XVIII., cum de illius inventione vulgo Deis adscripta verba fac-
 ciet. Hic igitur est locorum unus, ubi de sacra Musica Philodemus differit, id prae-
 stans, quod superius Cap. II. pollicitus erat; etsi *περι της δια των μουσικων του θεου τιμης*
de honore, quo per Musicam Divinitas adicitur (quod illius II capitis est argumentum)
 pressius pertractet infra in citato Cap. XVIII. Itaque more suo praedicatam Musicae cum
 religione familiaritatem inridet; tum iterum Stoicum vellicat, quod universorum homi-
 num consensus, quasi pro Achilleo habeat argumento is, qui secundum tritissimum suae
 sectae *παροδοζον omnes homines putet insavire*; tum denique veterum scriptorum auctoritates
 de Poesi potius, quam de Musica eiusdem adpendice esse intelligenda contendit:

Column.
XX.

,, iam vero de Comici interpretatione
 ,, dicendum est (3). Itaque ad ea, quae de
 ,, religione scribit, gradum facientes, re-
 ,, ponere haec possumus. Si ea de causa,
 ,, quia ab hominum multitudine per Mu-
 ,, sicam Divinitas honoretur, ipsam Musi-
 ,, cam religioni familiarem, atque adfinem
 ,, reputabimus, procul dubio tales etiam
 ,, reputandae a nobis erunt plures aliae ar-
 ,, tes, coquinaria nempe, & corollaria, &
 ,, unguentaria, & pistoria; adhaec etiam
 ,, agricultura, architectonica, pictura, pla-
 ,, stica; huiusmodi enim artes, aequae ac
 ,, plures aliae religioni aliquatenus sunt fa-
 ,, miliares. Praeterea huic Nostris Philoso-
 ,, pho huiusmodi argumentum minime suffra-
 ,, gatur; siquidem per eam, si sibi constare
 ,, velit, nullus unquam Deorum honoratur.

,, Properea quod secundum Stoicorum dog-
 ,, mata, cum universa hominum multitudine
 ,, Diis sit infensa, & stulta, veros prae-
 ,, stantissimae naturae honores ne somnia-
 ,, runt quidem. Tum vero etiam, quia per
 ,, Poemata potius honor comparatur, quam
 ,, per cantum, qui tantillum vix poe-
 ,, matis addit. Atque eam fuisse Pindari men-
 ,, tem dicendum est, cum scripsit, se sa-
 ,, crificaturum composuisse dithyrambum;
 ,, immo etiam Comici, cum singulis Deo-
 ,, rum singula carmina assignavit. Quod
 ,, si alia eorum mens fuit, ipsis valedice-
 ,, re una cum aliis ineptientibus Musicis
 ,, iubemus. Non alius utique, quam Dio-
 ,, genes hoc sibi etiam persuadere potuit,
 ,, Deorum alios aliis cantibus oblectari, &
 ,, singulis proprios convenire.

Column.
XXI.

IN

(1) Vide ad Col. XX v. 8, & 9.
 (2) V. ibidem v. 18.
 (3) Huc verba ista pertinere, uti iam con-

iecimus in *Schol. ad Col. XX, v. 25*, pro certo
 nunc habemus.

An Musica intellectum acuat, & relationem ad alias scientias prae se ferat?

ETiam hoc nomine commendandam Musicam Diogenes docuerat, quod ad intelligentiam acuemdam plurimum conferret, & criticam speculandi vim suis cultoribus infinuaret, utpote quae frequentes disputandi, & latentium investigandarum rationum occasiones praebiret: praeterea etiam necessarias quasdam haberet ad alias scientias relationes, ut ad Poësim, ad Grammaticam, ad Histronicam. Quae omnia sic elevat Philodemus.

Column.
XXI.

Acqui etiam alia eius opinionum monstra admiremur oportet. Ad intellectum enim exacuendum adprime idoneam esse Musicam praedicat, propterea quod multae inde suppetant Harmonices perito & definiendi, & distinguendi, & arguendi occasiones. Quemadmodum exempli gratia cum Musici aliquid hodie modulantur aliter, ac fuerat olim concinnatum (1), se cum ipse Harmonicus disputando adsequitur vel quasdam rationes, quae Musicorum vulgus intelligere nequit, atque rifi excipit, vel multa tentamina eorum, qui hisce modulationibus utuntur, de quibus operae praetium erit cuictas relationes studiose inquirere. Argutare enim, ait, & rationes investigando comminisci valde est utile ad intelligentiam adaugendam. Verum si de ea intelligentia loquitur, quae & inanum rerum studio gignitur, concedimus eum harriclando in veris huiusmodi rerum analogis investigandis mentem fatigare, si modo tales invenerit, sin minus eas, quae ad verum accedant; & quasdam etiam in profundo adhuc latere: at enim non de omnibus postulat Noster, ut Harmonicus inquirat (2); sin vero de ea loquitur intelligentia, quae a rerum prudentia ortum ducit, nunquam sane ostendit ad hanc magis Musicorum, quam aliorum artificum exquisiciones conducere. Cum autem ait Musicae amatores quam lam speculandi vim acquirere Criticae arti admodum adfinem, non modo ignorantiam prodit suam, utpote qui reputans cantibus & rhythmis inesse decorum, & indecorum, honestum, & turpe, semet Criticae harum rerum speculationis omnino ieiunum prodit; verum etiam quia, si quid tale foret, huiusmodi iudicium nequaquam Philosophis, uti par erat, demandavit. Et quidem per

Column.
XXII.

Iovem hoc ipso, quod Criticam artem, vel quid simile ad Musicam pertinere dixit, non Philosophis, sed Criticis proprie dictis eam scientiam concessit. Cum autem scribit analogam esse Musicam Poeticae, quod ad imitationem, & quod ad alius generis inventionem; quantum ad imitationem pertinet, nullam protulit demonstrationem, quantum vero ad inventionem, non huic potius, quam aliis artibus analogam esse probavit. In quantum porro Musica scripto consignet, & vicissim reddat melos, esto, si lubet aliqua inter eam, & Grammaticam adfinitas. Quid enim interest prudentis solertisque viri huiusmodi analogias investigare? vel potius sibi metipsum inudere? Analogam vero eam esse cum Histricorum repraesentationi, tum Histricinae arti, utique ipsi concedamus. Dicamus porro, si haec omnia, nempe Critica, Poësis, Grammatica, Histriconica, quibus analogam Musicam esse praedicat, manifestam habent cum solertia, & intellectu adfinitatem, necesse nobis videtur etiam in illis studiose incumbere, nec non in Pluram, & Plasticam; etenim istae pariter & aliae multae artes cum Critica, Poësi, Grammatica, & Histriconica, cumque pluribus aliis, quae intellectum requirunt, relationes habent. Arcestratus autem eiusque sectatores (3), qui etiam philosophica distabant ad Musicam pertinere, quae scilicet naturam vocis, & soni, & distantias, & alia his similia spectarent, intolleribiles erant homines, non modo, quia in alienissimam speculationis provinciam descendebant, & pueriliter ad se, & inutiliter ad scientiam aliena advocabant; sed praecipue, quia solum Musicam harum rerum speculationem praedicabant.

Column.
XXIII.

I N C A P U T XIII.

An Musica ad virtutes animum disponat?

Musicam non solum ad plures analogas scientias viam quasi sternere, eo quod mentem acueret, sed etiam ad virtutes capeffendas animos manuducere praedicabant eius cum Diogene fautores. Id autem probabant cum Philosophorum auctoritate, tum Mu-

(1) V. ad Col. XXII v. 29.
(2) Haec, quae habes ad Col. XXII v. 3. 4. cum interrogatione legeramus, sed sic fortasse

melius.
(3) V. ad Col. XXIII v. 14.

Musicae ipsius indole, tum ipsorum, qui didicerant, testimonio, tum denique Poëtarum exemplo, qui cum simul forent Musici, tam bene de virtutibus cecinerant. Noster contra, quo in loco habenda sit Heraclidis, aliorumque auctoritas, inuit primum: tum Platonis, qui in eam sententiam ab adversariis trahebatur, mentem explicat: deinde in Musica nihil esse adfirmat, quod ad aliquas virtutes manuducere queat, multoque minus ad omnes: mox Musicae peritorum testimonium, utpote suspectum, excludit: denique Poëtas vel male de virtutibus fuisse loquutos, vel si bene, id non ut Poëtas, multoque minus ut Musicos peregrisse:

Columna. XXIII.
 „ Quae vero Diogenes ait (quae quidem
 „ novimus perscripta esse apud Heraclidem
 „ de cantu decoro & indecoro, de virili-
 „ bus & effeminatis Musicae moribus, de
 „ actibus harmonicis, & inharmonicis re-
 „ late ad subiectas personas) non longe a
 „ vera perfectaque philosophia distare Mu-
 „ sicam, eo quod ad omnia vitae negotia
 „ sit utilissima, & eius studium recte viam
 „ ad plures, imo ad omnigenas virtutes
 „ sternat, ea nos cum exponeremus in ter-
 „ tio Hypomnematum (1) libro, simul cum
 „ aliis aliorum sententis, quam plena nu-
 „ gacitatis forent, offendimus. Et re qui-
 „ dem vera ridiculam necesse est quidam
 „ de iustitia habeant opinionem. Intelligi
 „ enim non potest, quomodo voces, quae
 „ non nisi irrationalem auditus sensum ex-
 „ citant, aliquid conferre valeant ad ani-
 „ mi dispositionem speculativam rerum uti-
 „ lium, vel inuiliam ad mutua civium
 „ inter se gubernationem (2), ut ex iis alias
 „ eligat, alias vitet secundum ea theorema-
 „ ta, quae conscribere soliti sumus. Huic
 „ tamen argutationes demonstrationis vim
 „ habere videntur. Etenim si Plato dice-
 „ ret Musicam ad iustitiam conducere,
 „ probationem fortasse ab ipso adcepisse-
 „ mus; atqui analogam tantum dixit Mu-
 „ sicam esse iustitiam, non vero Musicum
 „ iustum esse, quemadmodum neque dixit
 „ iustum esse Musicum, vel alterutram rem
 „ alterutri adiuumento esse, vel conducere ad
 „ propriam cuiusque scientiam. An non
 „ fortasse pari modo analogam iustitiam
 „ futuri, & pictori, & unicuique scientiam
 „ profitenti dixisset? Numquid etiam
 „ aliis artificibus fraudare licet? Protinus
 „ enim ipse subdit (3)... ubi subaudiendum
 „ est de iniusto, & inficeto viro id dici.
 „ Neque porro legibus adstricta est Musica
 „ suapte natura, sed, aequae ac iustus specta-
 „ culorum apparatus (4), certis legibus mi-
 „ nime coercenda: neque si nos praetergre-
 „ diamur, quae circa ipsam aliqui praescri-

„ pserunt, non secus ac de scenae appara-
 „ tu, molestiam, sed potius adiuumentum
 „ adcipimus: neque ipsorum praeceptis in-
 „ sistentes adiuvamur, sed potius laedimur.
 „ Quando igitur nihil in Musica inveni-
 „ tur, quod conferre ad aliquas virtutes
 „ queat, profecto multo minus ad univer-
 „ sas ea conferet, propterea quod sunt in-
 „ vicem inseparabiles: rursus autem non
 „ si inter se invicem copulantur ipsae, id-
 „ circo, quae ad nonnullas conferunt vir-
 „ tutes, etiam universis utilia fore necesse
 „ erit. Ex philosophis porro neque omnes
 „ utilem eam censuerunt sive ad quosdam,
 „ sive ad omnes virtutes, neque ii, qui
 „ prodesse adseruerunt, argumentis id de-
 „ monstrarunt. Qui autem Musicam didi-
 „ cerunt, isthaec ob eas rationes, quae uni-
 „ cuique succurrunt, venditarunt. Neque
 „ porro omnes, qui didicerunt Musicam, eo
 „ consilio didicere, quia ipsam aliquo pacto
 „ ad virtutes acquirendas fore proficua
 „ reputarent. Ex iis vero, qui primis an-
 „ nis non didicerant, si quis vel fenex,
 „ vel certe exacta pueritia addiscere voluit,
 „ adsentatus est, vel pueruli adhuc mentem
 „ gerebat is, qui sapientissimus mortalium
 „ audiebat, & oppresso inquietoque animo
 „ otiosus sedebat, atque hoc pacto gloriam
 „ captabat, neque tam ferus studiorum esse
 „ erubescerebat (5). Quod autem Poëtae, iidem
 „ Columna. XXVI.
 „ que Musici suis carminibus ad virtutes ca-
 „ pendas homines inflammaverint, id qui-
 „ dem nihil est, siquidem ab iisdem dicta
 „ sunt de omnigena virtute & vulgaria
 „ & nugatoria, & secum pugnantia, &
 „ praesertim ab aliquibus. Veruntamen
 „ neque, in quantum sunt Poëtae, haec
 „ scire possunt, nedum in quantum sunt
 „ Musici: suis autem sententiis non rhy-
 „ thmis & cantilenis hominibus prodesse
 „ possunt. Huiusmodi enim superflua sunt,
 „ & potius verbis adiuncta mentem distra-
 „ hunt, ne sententiis pressum iustitiam.

(1) V. Schol. ad Col. XXIV v. 5.

(2) V. ibidem v. 16.

(3) Desunt ipsa Platonis verba, quae divi-
nari non licuit.

(4) V. ad Col. XXV v. 5.

(5) Haec de Socrate dici satis docuimus ad
Col. XXV v. 32.

Quid Musicae & Musicorum nomine eius artis laudatores intellexerint.

Derehquit heic parumper suum adverſarium Stoicum Philodemus, & aliquibus ſuae aetatis hominibus reſpondet, quos obicentis audiverat, ſe nimis agreſtem eſſe, qui putaret Muſicorum nomine, de quibus tot tantaque praedicarentur, nihil aliud fuiſſe quam factores modulorum, & instrumentorum pulſatores: quando ſummi viri, iidemque Poetae hoc nomine fuerant antiquitus decorati: & proinde ab eo aërem verberari, quoties a ſermone Muſicam ſeiunctam conſideraret. Ipſe igitur tribus argumentis offendere ſatagit non alio, quam ipſe, ſenſu Muſicam Scriptores accepiſſe; atque heic obiter Cleanthis opinionem reſert, atque inridet; tum denique clariuſe explicat;

Column.
XXVI.

„ Iam vero audivi nonnullos, qui dice-
„ rent admodum ruſticos nos eſſe, qui pu-
„ temus philoſophos, vel prudentes Muſi-
„ cos in ea eſſe ſententia, ut credant can-
„ tus & rhythmos, ſublata verborum ſigni-
„ ficatione, ad virtutem impellere poſſe,
„ quando homines nonniſi ſermones melo-
„ dia, & rhythmis exornatos id praeflare
„ poſſe putent, & Plato id diſertis verbis
„ teſtetur; ideoque nos non adverſus ſa-
„ pientes, ſed adverſus indoctos quosdam
„ argumentorum noſtrorum arma intendere
„ aiunt: quin imo ſe valde mirari, quod nos
„ Muſici nomine decoremus eum, qui in-
„ ſtrumenta unice pulſat, nec indignum
„ Muſico reputemus ſignificatione carentia
„ exhibere, quales ſunt Muſici moduli do-
„ cumentis expertes; vel quod Pindarum,
„ & Simonidem, & lyricos omnes in Mu-
„ ſicorum cenſum referre poſſimus. Ego au-
„ tem iſtos a controverſa exorbitaſſe cenſeo,
„ quin & parva captare, & ad propoſitum
„ nihil adpoſite loqui exiſtimo. Et qui-
„ dem primo, quia eſt ab initio lata ad-
„ ceptione pro univerſa inſtitutione Muſica ad-
„ cepta fuerit, tamen quicumque eius praecepta tra-
„ diderunt, aiunt eſſe Muſicos modos, qui ani-
„ mos ad virtutem capeſſendam ſecletere poſſunt; &

Column.
XXVII.

„ propterea enumerant tum genera harmo-
„ niarum, tum vero etiam instrumentorum,
„ quae ſunt variis adfectibus excitandis ido-
„ nea, ut ex ipſorum argumentis, & com-
„ munitè ex ipſorum ſermonibus innot-
„ ſcit, in quibus ut plurimum ne leviter
„ quidem attingunt ſententias; & ſi quando
„ verborum, vel carminum mentionem fa-
„ ciunt, ex utraque cauſa effectus illos ex-
„ ſiſtere declarant. Itaque ſatiuſ fuiſſet
„ dicere hanc peculiarem ſibi inſidere opi-
„ nionem, non vero proprias ſubtilitates
„ illis adaptare, noſque agreſtes pronuncia-
„ re. Secundo autem, quia veteres puta-
„ bant ſufficere iis, qui cantibus & rhyth-
„ mis in poſterum operam darent, ſi iſ-
„ dem, qui olim inventi fuerunt modi, &
„ instrumentorum pulſationes ab iis, qui
„ pueros inſtituerunt, & ad virtutem incita-
„ runt, & manuduxerunt, ipſi deinceps uſque
„ uterentur (1). Tertio denique, quia num-
„ quam negarunt omnia huiuſmodi phae-
„ nomena, atque alia ſimilia ſonituum ope effi-
„ ci. Num vero iſti ipſi ſenſerint, omnes Mu-

„ ſicos dicendos eſſe, nec ne, quaerere di-
„ ſtuli; ſed dixi instrumentorum pulſationes
„ modo carminibus conſociatas, modo per
„ ſe ipſas, (per ſe inquam interdum, inter-
„ dum vero diviſim a ſermonibus, quibus
„ adaeſtuntur, ſumtas) nihil ſane in ſe ha-
„ bere eorum, quae vulgus opinatur. Quod
„ ſi antiquis minus placebant, nunc certe
„ a noſtris recipiuntur instrumentorum conce-
„ tus verbis vacui. Illi vero tantummodo
„ vituperant *nuda Krumata*, at nimis quan-
„ tum extollunt, cum verbis cantus copu-
„ latur, *eiuſque vim maximam eſſe praedicant.*

Column.
XXVIII.

„ Niſi etiam ſecundum Cleanthem ſentire
„ voluerint (2), qui aiebat documenta Muſi-
„ cis, & Poeticis numeris concepta meliora
„ etiam eſſe, quam ſermo philoſophicus, qui
„ licet ſufficienter cum divina, tum huma-
„ na enunciare valeat; attamen quia iu-
„ dus per ſe non habet verba Deorum mag-
„ nitudini explicandae idonea, metra, &
„ cantilenas, & rhythmos quam maxime
„ ad divinam naturam veraciter contem-
„ plandum adcedere: quo effato nihil pro-
„ ſecto ridiculum magis inveniemus. Nec
„ enim (ipſi aiunt) ſententiae per ſe inuti-
„ les dici poſſunt, ſed ſi cantando prolatae
„ fuerint, ex utraque re, e ſententia ſcilicet,
„ & cantu animi commotio gignitur; ete-
„ nim ab ipſis ſententiis gignitur commo-
„ tio, nec ſane mediocris; ſed addito cantu
„ maior evadit. At vero potius, ſi commotio
„ mediocris ſine cantu erat, eandem ad-
„ dito cantu remanere dicemus; ſin autem
„ admodum abrupta erat, & brevis, cum
„ veritate remiſſiorem evadere conſitebi-
„ mur & propter oblectationem, & propter
„ diſtractionem, quae cum a voluptate
„ ipſa, tum a vocum ſtrepitu, earumque
„ proprietatibus gignitur; & propter ver-
„ borum pronunciationem continenter fa-
„ ſtam, non ſecundum naturam; & pro-
„ pter loca, & tempora, quibus Muſicam
„ auſcultamus, aliaſque plures cauſas. Ec-
„ quis enim eſſet, qui riſu non diſfluere
„ cernens homines cum cantu, & Muſicis
„ instrumentis vel conſilium dare, vel
„ conſolari afflictoſ? *Vel quis ferret inter
„ conſulendum voces tibicinum, vel citharoe-
„ dorum?* Nec enim ſi tragicorum, vel co-
„ moedorum more quis caneret, huiuſmodi
„ ferre poſſemus (etſi magis iſte cantus
„ vulgari

Column.
XXIX.

(1) V. ad Col. XXVI v. 16.

(2) V. ad Col. XXVIII. v. 1.

„ vulgari fermoni adcedat), nedum si quis
 „ citharam pulsaret. Namque nunc omit-
 „ to, quod his omnibus coefferis, nulla
 „ maior utilitas Musicis, quam eius artis
 „ ignaris provenit, propter quam utili-
 „ tatem ipsi suadent huic disciplinae ope-
 „ ram dandam esse. Igitur adfirmo in-
 „ strumentorum pulsatores esse non tibi-
 „ cinem modo, sed etiam omnes quicum-
 „ que ad tibiae consonantiam capiunt, &
 „ ipsum Aristoxenum (1), siquidem Musicum
 „ eum per excellentiam adpellant: atque
 „ adeo adfirmo Musicos omnes tum sensu
 „ vacuos sonos reddere, quemadmodum
 „ sunt, quos ex instrumentis eliciunt,
 „ tum stridulas cicadarum instar repetitio-
 „ nes, tum, quoties sermones reddunt,

„ sermonibus ipsis superflua. Porro cenfeo
 „ non solum vitae magistros fuisse Pinda-
 „ rum, & Simonidem, sed etiam Musicos
 „ fuisse, & Poetas, atque in quantum Mu-
 „ sici fuere, hominum animos exhilarasse,
 „ in quantum vero Poetae, effecisse, ut
 „ sermones proferrent utique concesserim;
 „ neque propterea id effecisse (*quia scilicet*
 „ *corda exhilararent*), vel admodum cer-
 „ te parum; neque Musicos solos, vel
 „ praeceteris, sed omnes aequae scientiis
 „ excultos homines tantumdem efficere po-
 „ tuisse, quocumque tandem modo voca-
 „ rentur. Quam maxima enim utilitas a
 „ conloquiis provenit, nec unquam nudos
 „ cantus & rhythmos prodesse adfirmave-
 „ rim (2)

I N C A P U T X V.

An Musica caelestibus meteoris respondeat?

Cum obiter iis satisfecerit, qui se in Musici nomine, & definitione errare distita-
 bant, ad quaestionem redit, quam proximo superiori capite pertractabat, an scilicet
 ad virtutes capessendas Musica viam sterneret. Et quoniam satis aliorum, quae facti
 erant, argumentorum vim declinasse putabat, ad extremum illud eluctandum adgreditur,
 quod e Musicis proportionibus cum caelestium corporum harmonia capiebant, quam caelestem
 Musicam dicebant (3). Putabant enim animorum concinnitatem e Musica ortum
 ducere, quemadmodum e caelestibus proportionibus, quae Musicis responderent, Mundi
 concinnitas oriretur: quae scilicet fuit Pythagorae doctrina a Stoicis etiam recepta. Ipse
 vero contendit huiusmodi decantatam Musicae cum caelestium corporum motibus, & dis-
 tantis analogiam, etsi concedatur, nequaquam ad virtutes comparandas, moreque con-
 rigendos conducere posse. Deinde (quantum arguere possumus ex detrita *Columnae XXX*
 reliquis) ait, caelestem illam Musicam Pythagoreorum somnium fuisse, utpote qui fate-
 rentur eam a Diis tantum exaudiri posse propter eius excellentiam, a mortalibus non
 item: praeterea stellarum praesignificationes a quibusdam quidem admitti, non tamen
 sic a sapientioribus, ut per astra etiam humanas mentes cieri, & inclinari putarent.
 Quod etiam si detur, non inde consequi ait, Musicam secundum astrorum analogiam se
 habere: adeoque ipsosmet Musicos isthaec ignorare, vel certe negligere adfirmat. Sic
 igitur procedit:

Columna
XXX.

„ Canoras porro nugas venditarunt qui-
 „ cumque de Musicis cum caelestium cor-
 „ porum motibus similitudine, & adfinitate
 „ tractarunt. Ut demum enim solis, lunae
 „ quae motum, & distantiam Musicis ra-
 „ tionibus analogia esse, & Zodiacum eam-
 „ dem, ac Musicum Canonem proportionem
 „ dividi, non idcirco huiusmodi, quam
 „ tradunt, Musicae cum caelestibus corpo-
 „ ribus cognationem demonstrare possunt;
 „ propterea quia innumera sunt alia, quae
 „ certam quamdam inter se analogiam ex-
 „ hibent, quae tamen mirum quantum
 „ respice discrepant. Praeterea hanc caele-
 „ stium motuum, ac distantiarum, earum-
 „ que differentiae in caelo regnantis obser-
 „ vationem nihil sane ad virtutes adipi-
 „ scendas, moreque conrigendos conduce-

„ re posse fit verisimile. Neque sane, ut his
 „ videtur, sed qualis causa ipsa est, ita se
 „ res habet: neque ex iis corporibus, quae in
 „ sublimi videmus, alias coniecturas ducere fas
 „ est, quam ab illis, quae apud nos existunt;
 „ non enim perinde se habent, ac corpora no-
 „ bis circumstantia. Omitto autem, quod illi
 „ ipsi, qui caelestem Musicam commenti sunt,
 „ illam nostris auribus minime percipi posse, sed
 „ a Diis (4) tantummodo, exaudiri adfirmant.
 „ Praeterea quomodo superna illa corpora in-
 „ fluere in subiecta possunt tanto interceden-
 „ te intervallo? Nihilominus astrorum influ-
 „ xus, & praesignificationes a quibusdam ad-
 „ mitti scimus, non ita tamen a sapientio-
 „ ribus, ut per ea etiam humanos animos
 „ cieri, & inclinari dicant. Vulgus quidem
 „ αποπελασματι (5), ad effectum utrumque ar-
 „ tificiose

Columna
XXXI.

(1) V. ad *Col. XXIX. v. 16.*

(2) Aliqua haec desunt, quae divinari nullo
 pacto licet. Addit enim, puto, factum aliquod,
 quo dicta confirmet; siquidem ait: πολλοίς εν-
 χοι, & ου . . . προσεχηκοι: saepe nactus sum,
 qui non . . . animadvertentibus.

(3) Vide quae adnotavimus ad *Col. XXX. &*
XXXI.

(4) Ex iis verbis *παισι των Θεων*, quae mo-
 do supersunt *Col. XXX. v. 34.* & ex aliis *δικον-
 μα πικρον v. 38.* hunc sensum arguendo exculpsum
 mus. Confer, quae habet Maximus Tyrius in
 adlato a nobis loco §. 5.

(5) Idem ac *ερωστικος, geniturus.* Vide ad
Col. XXXI. v. 8.

,, tificiose confici ab astrologis sibi persuadet. At certe si *αποσιλαστικα*, adversus vitæ difficultates, calamitatesque utilia esse concesserimus, non ideo sequitur Musicam secundum ipsorum analogiam se habere, & caelestium contemplationem. Nemo enim ne ex ipsis quidem Musicis ea cognovit, vel certe, etiam si

,, si noverit, demonstravit: sed eam sententiam a quibusdam Pythagoreis aliqui haurientes in suis scriptis recensuerunt. Si autem e converso exploratum diu est, omnes re ipsa isthæc negligere, profecto non statim illi Musicae cognitionis omnino expertes fore dicendi erunt.

I N C A P U T XVI.

Num animi adfectus immutare queat?

Solutis reliquis argumentis unum restabat, ut finem adhuc agitatae quaestioni imponeret, an Musica animos ad virtutem disponere queat? Illud autem profecto erat, quod Diogenes, aliique fautores eam vim Musicae tribuebant, qua animi adfectus immutare, & in contrarium ducere valeret: quod si verum foret, procul dubio homines ad virtutem manducere facili negotio posset. Id igitur diserte negat Philodemus primum eo argumento (si quid ex corruptissima *Col. XXXI* expiscari liceat), quod nonnisi argumentorum robore immutari mens possit; deinde quod, si ex eorum sententia, proba & virilis Musica ad nobiles adfectus animum disponderet, contra vero garrula & effeminata ad pravos mollesque inclinaret, consequens esset Theatrorum Musicam, quam nempe nimis fractam, & voluptuosam adcurabant, ad vitia & libidines viam sternere. Atqui constare ait neque Scenicos artifices, neque Histriones, neque Philosophos, neque politiores viros, & ad summam universos eius Musicae auditores hisce vitis laborare, ita quidem, si turpibus verbis, gestibus, actis non essent adfueri. Namque Musica per eum *αδικοπε* est, nullumque effectum praeter oblectationem parit. Id autem procul dubio ideo dicit, ut se suosque purget, qui ab huiusmodi Theatrorum Musica minime abhorrebant, ut satis docuimus. Praeterea, ait, si quis syllabis imitandi facultatem adscripserit, Musicam vero spectaculis, gestibus, verbisque adiunctam, & apte illis respondentem animos flectere posse adfirmet, is sane nugarur; quandoquidem etiam sine Musica huiusmodi effectus existunt, & conciones eodem pacto animos commovere novimus. Ad summam non plus Musicae, quae aures vellicat, quam odoribus, & saporibus, qui nares, & palatum percillant, tribuendum esse concludit. In hunc ergo modum, quantum conicere fas est, exsequitur:

Columna XXXI.

,, Ait praeterea *Stoicus* eo plaris prae aliis
 ,, disciplinis ducendam esse Musicam, quo
 ,, ipsa una vetat nos animo excruciri;
 ,, quippe cantus magis valent animum commovere, quam quidvis aliud. Sed licet
 ,, quis per eam omne animi oblectamentum
 ,, exhibeat, & quidquid eum mulcere potest,
 ,, non idcirco animum per Musicam in oppositos praesentibus adfectus adduci, ut,
 ,, puta, ad misericordiam, vel contra, dicere
 ,, quiverit. Non enim haec oblectamenta
 ,, misericordes nos reddunt, & magis nostros
 ,, animos flectunt, sed ab iis, quae Tragoedi,
 ,, & Comoedi canunt, animus flectitur,
 ,, & immutatur. Nec porro verum est a garrulo
 ,, & fracto Theatrorum cantu animos corrumpi
 ,, (1). Nec enim cantus spectantium mentes
 ,, inicit, dum in Theatris sedent, neque
 ,, ipsaemet sententiae, sed quas secum ipsi ferunt
 ,, animi adfectiones, & ea, quae multis
 ,, hominibus communia sunt, nec sane a cantu
 ,, proveniunt. Atque hinc evidenter consequitur,
 ,, quod neque e scenicis artificibus, qui eas
 ,, cantilenas perficiunt, neque ex privatis viris
 ,, iis, qui sunt politiores, non dico sapientes,
 ,, & philosophi, quemadmodum neque histriones,
 ,, qui illas reddunt, simulque audiunt, &

Columna XXXII.

,, ad summam quicumque auscultant, dummodo
 ,, non neque turpibus verbis, neque gestibus,
 ,, neque sententiis adfuerint, dictis animi
 ,, vitii laborant. Et si quando haec a voce
 ,, quamdam originem ducunt, secundum quam
 ,, nos ipsi scenicis personis, adtendimus,
 ,, vel fortasse aliquibus, id utique voci
 ,, ipsi nequaquam est adscribendum. Etenim
 ,, nec ii, qui ita adfecti sunt, requirunt ea,
 ,, quae citharoedus ad rhythmum canet. Si quis
 ,, autem putet etiam syllabas imitandi vim
 ,, habere, & ut plurimum Musicam adfectibus,
 ,, gestibus, verbisque adfuerit, bellè
 ,, conrespondere, atque hinc animi vim
 ,, emolliri, atque ita immutabilem sapientiam
 ,, (2) a levissimis rebus flecti, profecto
 ,, fallitur; aequè enim isthæc semper simili
 ,, modo adfectos percillant. Quippe quod
 ,, etiam conciones animos contrario adfectu
 ,, dispositos misericordes, & compatiētes,
 ,, & aequè mansuetos reddere valent. Atqui
 ,, frustra in hisce oppugnandis nugis tempus,
 ,, & operam terimus; cum evidens omnino sit
 ,, cantus istos, quibus animum in contrarios
 ,, adfectus immutandi facultatem tribuunt,
 ,, non esse ab odoribus, & saporibus
 ,, diversos, eisque potiores.

Columna XXXIII.

IN

(1) Haec omnium fere veterum Scriptorum sententia erat, ut iam ostendimus.

(2) V. ad *Col. XXXII* v. 33.

An utilitatem Musica pariat?

Cum tot tantaque de Musica aduersarii praedicarent, merito eam in primis & omnino utilem prae aliis artibus esse concludebant. Ipse autem, qui cuncta inficiatus erat, & ad oblectandum unice comparatam esse Musicam docebat, eam utilem dici posse negat. Utiles enim fore ait eas tantummodo artes, quae necessariis vitae malis occurrunt, ut agricultura, textoria, architectura, politica, & hisce similes, non vero eam, quae tantum oblectationem, quae minime necessaria est, pariat (1). Quod si oblectatio utilitas dicenda esset, consequens foret Philosophiam Musica, aliisque de trivio artibus deteriore esse, quia perpaucis reapse utilis evadit. Denique cur neque eorum, qui magnam eius utilitatem se expertos esse praedicant, testimonia, neque Graecorum omnium, qui magni Musicam fecerunt, auctoritas aliquem movere debeat, ostendit:

<p><i>Columna XXXIII.</i> „ Illi igitur, qui etiam eo devenerunt, „ ut adferrent hanc unam artem prae ce- „ teris aliis omni ex parte utilem esse, „ niturum quantum falsi sunt. Agricultu- „ ra enim, & textoria, & architectura, „ & politica, & plures aliae omnino sunt „ utiles; atque hae quidem dici possunt „ necessario prodesse, quippe quae necessa- „ riis vitae incommoditatibus occurrunt; „ illa vero naturaliter tantummodo oble- „ stationem offerat, quae necessaria mini- „ me est. Praeterea, si oblectatio est utili- „ tas, prout isti ratiocinantur, philosophia „ dici deberet tum Musica, tum plurimis „ vilibus artibus deterior, eo quod per- „ rari sint, qui inde emolumentum refer- „ re norunt. Stultum est autem illis, qui „ Musicae operam dederunt, fidem prae- „ stare in iis, quae de magna eiusdem u- „ tilitate praedicant, quapropter cum om- „ nibus viris, tum etiam pueris traden- „ dam eam scientiam arbitrantur; fieri e- „ nim potest, ut isti vel de iactandi gra- „ tia haec venditent, vel decipiantur. Et</p>	<p>„ quidem multi fatentur Musicam minime „ suos filios conrexisse, vel in melius im- „ mutasse; multi autem, quia sibi conve- „ nire autumant, artifices recipere, & vi- „ cissim recipi, ab illa suos filios melio- „ res esse effectos praedicant. Itaque etiam „ Damon (2), si quidem talia coram veris, „ non fictis Areopagitis adierunt, utpote Mu- „ sicus artifex, perverse eos ludificavit. Mi- „ randum porro minime est, si ipsa apud „ Athenienses, atque apud omnes Graecos „ in honore sit habita, atque adeo iisdem „ digna praemiis, quae sacrorum ludorum „ victoribus dantur; multa enim alia & „ magna mala cernis eos probare, & phi- „ losophiam porro despiciere, propterea „ quod universis praemium non pariat. At- „ tamen ipsi & propter adiuncta eam ni- „ mis provexerunt, nec eius Musicae, quae „ ab istis tantopere laudatur, nobis aliquid „ tradiderunt. Atque haec haecenus de hac „ parte dicta sunt: licet eadem pluribus „ in secundo Hypomnematon libro differa- „ mus (3).</p>
--	---

I N C A P U T XVIII.

An Musicam Dei invenerint?

Tot tantisque utilitatibus refertam Musicae scientiam, non aliis, quam Diis ipsis adeptam referebant eius fautores. Philodemus contra ait, homines per se canere didicisse ope rationis, quae utique Deorum inventum nemo dixit, non secus ac alias elementares scientias. Nec tamen ideo, quia ratiocinationis, humanaeque intelligentiae ope inventa sit, utilis erit dicenda; quippe pessima etiam eius ope mortales invenerunt. Quod si hoc ipso Deorum inventum dicere volumus, quod intelligentia Deorum munus sit, profecto, ait, idem de omnibus quibuscumque artibus, non de una Musica, ut isti faciunt, dicendum esset. Mox ex ipsismet fabulis contrarium evinci docet. Denique nec tali Musicis honore Deos indigere adfirmat, nec ipsius tangi desiderio, utpote qui non aurium delectatione, uti nos, capiuntur: qua opinione deceptos putat cum Legislatores, tum Politicos, qui Musicam in sacris adhibendam praeceperunt. Subdit porro neque heroibus theatrorum inventionem adscribendam, falsumque admodum esse, quod venditarent theatra populis instruendis magis, quam ipsa Philosophiae praecepta esse utilia: immo potius moribus conrumpendis esse idonea; quippe stulta Poetarum deliramenta proponant:

<p><i>Columna XXXIV.</i> „ Sed neque Deorum ullus Musicae in- „ ventor fuit, neque ullus ipsam homini- „ bus tradidit; sed ita mortales didicerunt, „ Papyr. Vol. I.</p>	<p>„ ut antea docuimus. Sermonem autem, „ & intelligentiam, & elementares disci- „ plinas nemo pius cogitat a Mercurio, & „ Ss „ Minerva,</p>
--	---

(1) Vide *Schol. ad Col. XXXIII v. 21.*
 (2) V. ad *Col. XXXIV v. 1.*

(3) *Ibidem v. 19.*

„ Minerva, & Musis fuisse inventa. Quod
 „ si ratio, vel ratiocinatio Musicam indu-
 „ xit, non continuo illa utilis erit; pro-
 „ pterea quod pessima etiam invenit ratio.
 „ Intelligentia autem, & elementares disci-
 „ plinae quasi duabus praeditae sunt ansis.
 „ Itaque si quidem ob istas causas Dei in-
 „ venisse dicuntur Musicam, alias etiam artes
 „ tradidisse dicemus: hi vero, quasi hanc
 „ unam protulerint, Deos laudant. Omitto
 „ enim huc illud adferre, quod Dei ut
 „ plurimum ab artibus difficilibus, & la-
 „ boriosis abhorrentes vulgo repraesententur;
 „ atque adeo Minervam tibus odisse
 „ fabulati sint (1), & Mercurium alii suam
 „ lyram tradidisse (2). Id tamen de Mercu-
 „ rio etiam adversus hunc, qui ait Musica
 „ Deos uti, iocandi gratia dictum esto;
 „ duo vero alia, quae ante hoc ultimum
 „ diximus, metaphorice adiciantur, ut nul-
 „ lum Deorum Musicum esse dicamus.
 „ Excepto autem hoc ultimo argumento,
 „ haec etiam adaptentur iis, qui magnifi-
 „ care non desunt Deorum gaudium,
 „ cum Musica honorantur: nimirum nec
 „ talibus honoribus Deos indigere, neque
 „ ipsos huiusce cultus desiderio tangi, ne-
 „ que honorem, quo Barbari Deos suos
 „ prosequuntur, Graecis convenire; etenim,
 „ & illi per cantus Deos suos venerari pu-
 „ tant. Praeterea vero etiam legislatores,
 „ & politicos aequo deceptos fuisse dicamus,
 „ cum huiusmodi moribus essent adfuerint,
 „ cumque putarent, etiam Deos, non secus
 „ ac nos, audiendo Musicam oblectari, ali-
 „ ter vero nequaquam: & alia denique huc
 „ referantur, quae in hoc argumentum iam
 „ diximus, quod scilicet nihil Musica ad
 „ germanam pietatem conducat. Falsum
 „ quoque est Herois theatra primitus con-
 „ stituisse: neque adeo Theatrum publicae
 „ instructioni magis, quam Philosophiae
 „ scholas inservire verum est (3), ut *nebu-
 „ lones isti venditant; quippe quia theatra
 „ unice doceant nos admirari, & operam
 „ dare iis stultitiis, quas Poetae tradunt.*

I N C A P U T XIX.

Quibus de causis vulgo Musicam discerent?

A Ntequam suam disputationem claudat, pauca coronidis loco addit de causis, ob quas
 Musicam vulgo discerent. Ait igitur primo huiusmodi rationes, quas huc usque enu-
 meraverat, commentum esse eorum, qui cum Musicam profiterentur, & nulla nobilitate,
 vel opibus essent conspicui, hoc pacto suam artem magnificare studuerunt: easque porro
 rationes cum perpauci magnos viros, quibus cordi fuit Musica, tum reliquum vulgus ob-
 lectionis, quam inde caperent, gratia libenter recepisse: secus autem opinasse exi-
 mios homines, ut Democritus, cuius auctoritatem recitat; quandoquidem Platonis ver-
 ba intellectu difficilia essent. Deinde contendit frivolum etiam, & minus viro dignam
 eam esse rationem, quod nempe Musicam discendo quisque sibi in posterum oblectatio-
 nis materiam compararet, tum quia sine labore vulgo huiusmodi oblectatio suppetat; tum
 quia publicis negotiis tempus atque operam impendere utilis foret, quam Musicae; tum
 quia temporis tractus, atque voluptatis usus nauseam parit; tum denique quia ea ob-
 lectatio minime necessaria sit, & nonnisi hominum opibus adfuentium proprium sit labo-
 rare & studere, ut voluptatem capiant, alios autem minime deceat in cantu & fidibus
 operam ludere. Respondet postea iis, qui divitias, & gloriam ex ea disciplina prove-
 nire desiderabant, eo argumento, quod haec & ex aliis studiis provenirent, & quia in
 conviviis, coetibusque de Musica disputare non admodum gloriosum esset apud omnes,
 imo vero apud quosdam, uti apud Epicureos, ridiculum foret eas quaestiones agitare,
 quae cura & studio opus haberent; quippe cura, & studium non suppetunt iis, qui ad
 felicitatem unice contendunt: quam utique felicitatem in una animi securitate, non in
 hisce aliis nugis requirendam esse ait. Denique concludit, se tam multa scriptitasse ad-
 versus Musicae fautores, non quia tam multis indigere eorum consuetudine videretur; sed
 quia nosset suae sectae hac de re doctrinam & opinionem eorum, qui publicae educationi
 praerant, & vulgaribus moribus adversari, & mirabilia, quae Stoicus Diogenes praedi-
 caverat, multorum animos perculisse; opportunum duxerat eum arguantem presso pede
 persequi;

Columna.
 XXXVI.

„ Iam vero non piget, imo etiam neces-
 „ se est, de causis, ob quas vulgo Musica
 „ discitur, dicere, easque in medium pro-
 „ ferre. Quippe enim inepti viderentur ii,
 „ qui Musicae incumbunt, cum nulla nobi-
 „ litate, neque fortuna distincti sunt, atque
 „ adeo tantum artifices, & quasi conviviorum
 „ ministri reputarentur; hinc quasdam ra-
 „ tiones commenti sunt, qui haec exercent,
 „ quas cum unus, & alter magnorum vi-
 „ rorum, qui cithara, & cantu moderate.
 „ usus est; tum porro vulgus oblectationis
 „ gratia receperunt. Excellentium enim
 „ virorum facta, & sententiae aliud quod-
 „ vis innuunt. Enimvero Democritus ma-
 „ ximus naturae interpres non antiquorum
 „ modo

(1) V. ad Col. XXXV v. 6.

(2) V. ibidem v. 9.

(3) Ibidem v. 41.

„ modo, sed etiam quotquot ad nostram
 „ usque memoriam florere, vir novitatis
 „ minime studiosus, Musicam iuniorum esse
 „ adfirmat, suaeque opinionis rationem hisce
 „ verbis reddit: Nequaquam necessariam
 „ esse Musicam, sed superflui loco haben-
 „ dam iudico, etsi plerisque antiquissima res
 „ videatur, & quae mirabile nescio quid
 „ ferat, & in se claudat; *recentior enim
 „ est, quam vulgus putat: etsi alia hodie sit
 „ a primaeva.* Persuadeo enim frivolas,
 „ & nugatorias adcessionem primitus ab il-
 „ la abesse, utpote quae olim a viris sim-
 „ plicioribus, & lulentioribus tractaretur,
 „ secus ac postea cum a sollertioribus. Quae
 „ autem de Musica habet Plato (1), intelle-
 „ ctu difficilia admodum sunt, quo magis
 „ utilia. Iam vero nihil generosum sapit, ne-
 „ que magnificum argumentum illud, quo
 „ ipsi confugiunt. Quid enim aliud dicemus?
 „ Semet, aiunt, felices reddent, laborando
 „ nunc, & discendo, ut sibi aliquando oble-
 „ ctationem comparent. Atqui non vident,
 „ quot acroamatis publice abundemus, e
 „ quibus sine ullo labore oblectationem ca-
 „ pere liceat: neque attendunt, quantam ob-
 „ tinendae dignitatis copiam, si publicis ne-
 „ gotiis nos immiscere velimus (2), habere-
 „ mus: neque illud animadvertunt, temporis
 „ diurnitate naturam nos destituere, & cito
 „ exsaturari, uti videre est etiam in specta-
 „ culis, quae cum in longum saepe abeunt,
 „ aliud quidvis nos agimus, & abaliena-
 „ mur. Illud enim praetermitto huiusmo-
 „ di voluptatem necessariam non esse; di-
 „ scere autem & studere, ut nosmet oble-
 „ ctemur, cum laboriosum esse, tum etiam
 „ proprium virorum principum propter re-
 „ gnam pecuniam, qua abundant. Omit-
 „ to etiam dicere, quam indecorum sit
 „ cernere viros, quasi pro suo munere,
 „ pueriliter in cantu, & fidibus operam

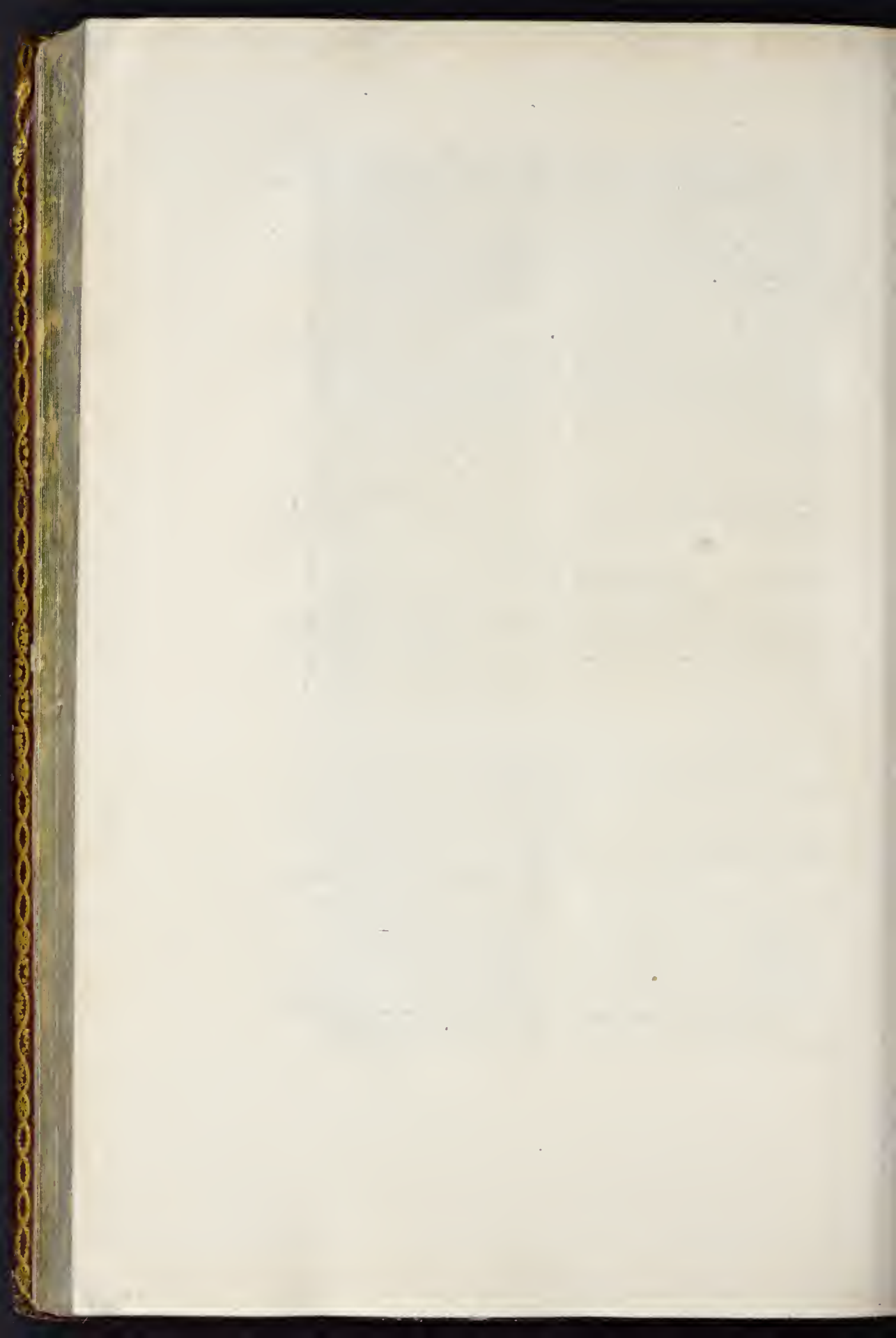
„ ludere perpetuam. Quod autem nihil
 „ praestantius sit, vel opportunius ad ani-
 „ mos avocandos, & confirmandos *Columna
 „ XXXVIII*
 „ adfectuum tumultus, suo demum loco di-
 „ sceptabimus. Cum vero divitias, & glo-
 „ riam ex hac disciplina obvenire aiunt,
 „ reponamus huiusmodi res multis proferr
 „ studiis communia, a quamplurimis vero
 „ abesse: ad haec non sine laboribus Musi-
 „ cam proficuum esse, & multo magis Sce-
 „ nicis, quam nudis Harmonicis ea emolu-
 „ menta obvenire. Quod vero Musicae pe-
 „ riti in conviviis, aliisque coetibus & ad-
 „ fatim disputandi materiam habeant, &
 „ primas capiant, reponimus id & commu-
 „ ne aliorum studiorum esse, nec ab om-
 „ nibus, uti a quibusdam, in pretio habe-
 „ ri; imo fortasse risu excipiendum, si Phi-
 „ losophus huiusmodi disceptationis argu-
 „ menta in coetu, & conviviis proponat,
 „ quae a plerisque non intelligantur, &
 „ cura studioque indigeant, ut explicentur:
 „ quae utique iis, qui ad beatitatem con-
 „ tendunt, non suppetunt. Siquidem nos
 „ multo potiore esse animi securitatem,
 „ tranquillitatemque prae inutilibus huius-
 „ modi quilibet (3), demonstrabimus, cum
 „ ad operis conclusionem ex ista digressio-
 „ ne pervenimus. Tam multa igitur ad-
 „ huc edisserui adversus quorundam homi-
 „ num tractatus, & fortasse non abs re,
 „ immo opportune. Nam profecto propter
 „ istorum suadela vim, ne minimam qui-
 „ dem tot verborum partem fundere mihi
 „ opus erat; sed & propter opinionem,
 „ quam de Musica imbiberunt, qui publi-
 „ cae educationi praesunt; & propter in-
 „ ductas iam multorum hominum constitu-
 „ tiones; & propter miracula, quae Stoicus
 „ iste praedicat, operae praetium duxi ni-
 „ hil praeterire eorum, quae is vendicaret,
 „ sed eum e vestigio persequi.

F I N I S.

(1) V. ad Col. XXXVI v. 7.

(2) Ibidem v. 19.

(3) V. ad Col. XXXVIII v. 26, & 29.

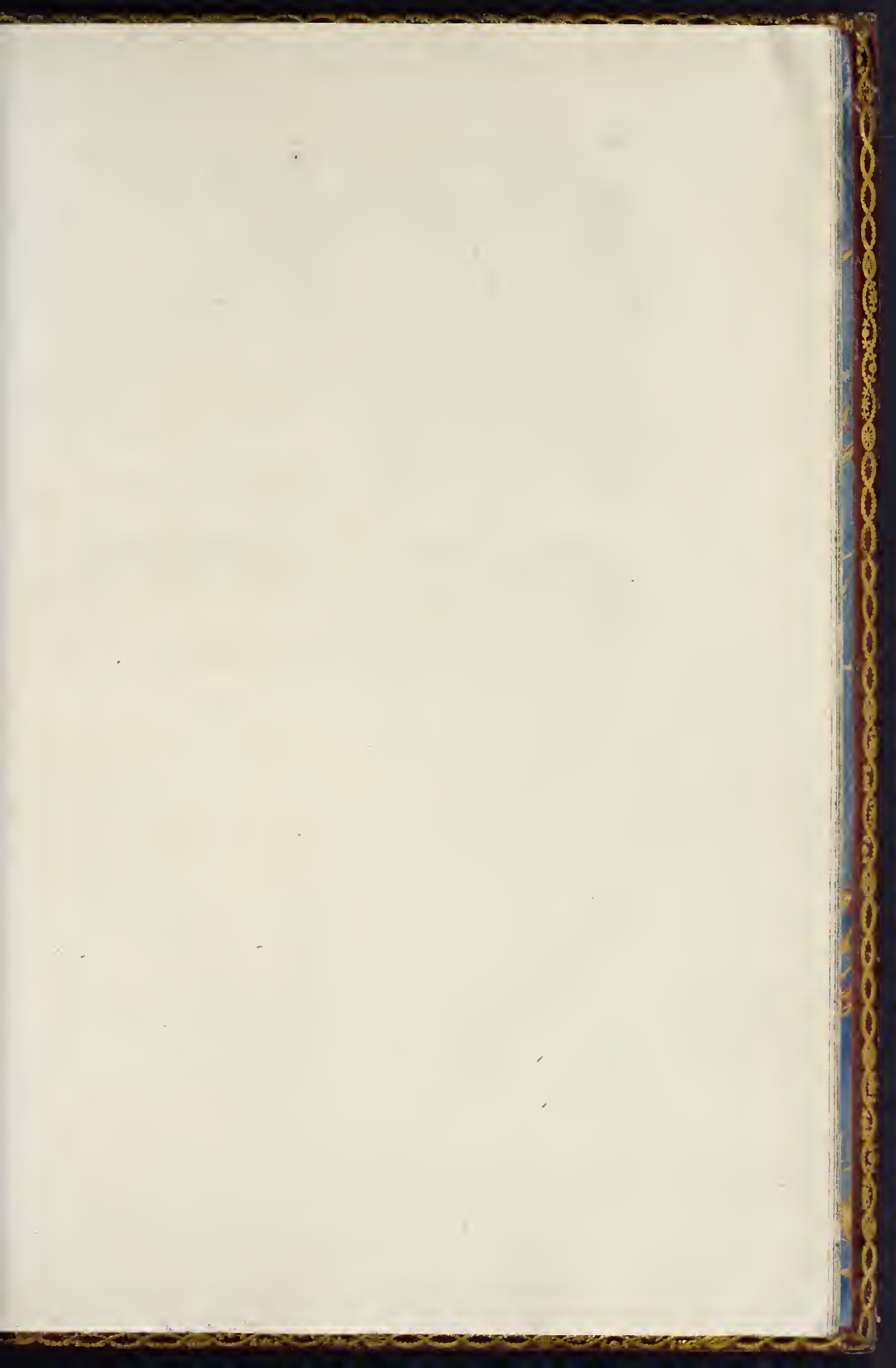

I N D E X I.

165

Capitulum, in quae partiri textus commode potuit.

<p style="text-align: center;">C A P. I.</p> <p><i>Nullam esse Musicam, quae ad animos informandos sit idonea.</i> pag. 1</p> <p style="text-align: center;">C A P. II.</p> <p><i>An Musica Divinitati colendae per se sit idonea?</i> 23</p> <p style="text-align: center;">C A P. III.</p> <p><i>An Musica aliquid conferat enomiis, hymenaeis, epithalamiis, threnis?</i> 27</p> <p style="text-align: center;">C A P. IV.</p> <p><i>De Musica, quae ludicris certaminibus inserporet, quid sentiendum.</i> 31</p> <p style="text-align: center;">C A P. V.</p> <p><i>An Musica suapte natura vi movendi polleat?</i> 35</p> <p style="text-align: center;">C A P. VI.</p> <p><i>Generali argumento, quod in honore apud veteres fuerit Musica, obviam itur.</i> 47</p> <p style="text-align: center;">C A P. VII.</p> <p><i>An ad amorem Musica quid conferat?</i> 59</p> <p style="text-align: center;">C A P. VIII.</p> <p><i>Quid in conviviis praestiterit Musica?</i> 75</p> <p style="text-align: center;">C A P. IX.</p> <p><i>An ad amicitias conciliandas quid conferre queat?</i> 77</p>	<p style="text-align: center;">C A P. X.</p> <p><i>Quid de Thaletis, & Terpandri historiolis sentiendum?</i> 81</p> <p style="text-align: center;">C A P. XI.</p> <p><i>An Musica eo nomine sit commendanda, quod religioni vulgo inserviat?</i> 91</p> <p style="text-align: center;">C A P. XII.</p> <p><i>An Musica intellectum acuat, & ad alias scientias relationem habeat?</i> 95</p> <p style="text-align: center;">C A P. XIII.</p> <p><i>An Musica ad virtutes animi disponat?</i> 99</p> <p style="text-align: center;">C A P. XIV.</p> <p><i>Quid Musicae nomine sit intelligendum?</i> 111</p> <p style="text-align: center;">C A P. XV.</p> <p><i>An Musica caelestibus meteoris respondeat?</i> 119</p> <p style="text-align: center;">C A P. XVI.</p> <p><i>Num animi adfectus immutare queat?</i> 121</p> <p style="text-align: center;">C A P. XVII.</p> <p><i>An utilitatem Musica pariat?</i> 125</p> <p style="text-align: center;">C A P. XVIII.</p> <p><i>An Musicam Dei invenerint?</i> 127</p> <p style="text-align: center;">C A P. XIX.</p> <p><i>Quibus de causis vulgo Musicam discerent?</i> 135</p>
--	--

Ο

- Ορματα τρεπεν in Epigrammate, quod est in *Praef.* §. IX p. 10, quo sensu v. n. (39)
 Ουτاتا in Epigrammate, quod est in *Praef.* §. IX p. 10, quid v. n. (37)
 Οφεις δικαιοι C. XXV v. 5, 6, quid sint v. S. *ibid.* p. 108.

Π

- Παραδωμι C. III v. 10, quo sensu v. S. *ibid.* p. 18.
 Παραδοχη C. I v. 4, quo sensu v. S. *ad d.* C. p. 2.
 Ποημα, ποιητικον pro ποιημα, ποιητικον passim v. S. *ad* C. IV v. 6 p. 32.
 Πολυειδεσστη μουσικη C. II v. 40, v. S. *ibid.* p. 16.
 Πολυμηστοι αγαθους C. IV v. 37, & S. *ibid.* p. 20.
 Προηγμενα C. X v. 40, v. S. *ibid.* p. 50.
 Προσπεσημεν C. VIII v. 40, 41, v. S. *ibid.* p. 41.

Ξ

- Ξυγκατακομησις C. XXXVIII v. 39, quo sensu v. S. *ad d.* C. p. 141.
 Συμπολιτεια C. XXIV v. 18, quid v. S. *ibid.* p. 105.
 Συμποτικη αρετη C. XVI v. 5, & 8, v. S. *ibid.* p. 74.
 Συναυλια C. XXIΧ v. 15 pro συναυλια v. S. *ibid.* p. 118.

Συμφελομενη τας ψυχας μουσικη C. I v. 11, 12, v. S. *ad d.* C. p. 3.

Τ

- Τερετιζειν C. IV v. 28, & C. XXIΧ v. 21, v. S. *ad* C. IV p. 25.
 Τιλοι C. XXXVIII v. 29, quo sensu v. S. *ad d.* C. p. 141.
 Τοκογλυφος in Epigrammate, quod est in *Praef.* §. VI p. 6, v. n. (21)
 Τριραυλης C. VIII v. 32, quid v. S. *ibid.* p. 41.

Υ

- Υπομηματα C. XXIV v. 5, & C. XXXIV v. 22, quid sint v. S. *ad d.* C. XXIV p. 104.

Φ

- Φιλιτεια C. XIX v. 11, v. S. *ibid.* p. 88.

Ψ

- Ψιλα μελη C. XXIΧ v. 42, quid sint v. S. *ad* C. XXVIII v. 9 p. 116.
 Ψιλα a Ψιλω in Epigrammate, quod est in *Praef.* §. VI p. 5, quo sensu v. n. (16)

Ω

- Ωραιοι νεοι C. XIV v. 36, qui v. S. *ibid.* p. 65.

I N D E X I V.

169

Auctorum, qui in hoc volumine citantur, adlegantur, inlustrantur, laudantur, conriguntur, notantur.

Littera C. indicat Columnnam, S. Scholion, v. versum, n. notam, p. paginam.

A

- A**cro Horatii Scholiastes *cit. Praef. §. III.*
Adrastus Peripateticus *cit. S. in C. I n. (*) p. 2.*
Aelianus *adl. S. in C. IX v. 16 p. 44, in C. X v. 17 p. 49, cit. S. in C. XIV v. 14 p. 64, in C. XIX v. 4 p. 86, & v. 17 p. 90.*
Aeschines *cit. S. in C. XV v. 31 p. 70.*
Agathias *cit. S. in C. VIII v. 8 p. 40.*
Alcaeus *cit. S. in C. XIV v. 10 p. 64.*
Ambrosius *S. cit. Praef. §. III & X.*
Antiphanes *adl. S. in C. V v. 26 p. 29.*
Apollonius *cit. S. in C. XV v. 15 p. 68.*
Appianus *cit. S. in C. VIII v. 13 p. 40.*
Apuleius *adl. S. in C. XXVIII v. 1 p. 116, & S. in C. XXXV v. 25 p. 133.*
Archias poeta Antholog. *cit. Praef. §. VI n. (15)*
Architas Tarentinus *cit. S. in C. I v. 44 p. 7, & S. in C. XXXVI v. 15 p. 136.*
Aristarchus *cit. S. in C. XVI v. 19 p. 75.*
Aristophanes *adl. Praef. §. IX n. (36), S. in C. XI v. 27 p. 52 seq. S. in C. XII v. 8 p. 57 seq., in C. XIV v. 10 p. 64, & v. 25 & 39 p. 65, S. in C. XV v. 9 p. 68, & in C. XXXIII v. 8 p. 126.*
Aristophanis Scholiastes *cit. S. in C. XV v. 9 p. 68, adl. S. in C. XVI v. 5 p. 74, cit. S. in C. XXV v. 35 p. 109.*
Aristoteles *adl. S. in C. III v. 12 p. 18, & v. 24 p. 19, cit. S. in C. VIII v. 6 p. 40, & v. 24 p. 41, S. in C. IX v. 22 p. 45, in C. XIV v. 39 p. 65, in C. XVI v. 19 p. 75, adl. S. in C. XXV v. 5 p. 108, & cit. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
Aristoxenus Musicus *adl. Praef. §. XXIII, S. in C. I v. 44 p. 6, cit. S. in C. II v. 15 p. 13, & v. 20 p. 14 seq.*
Arnobius *adl. S. in C. XXXV v. 9 p. 132.*
Artemon *cit. S. in C. VIII v. 38 p. 61.*
Arundelliani Chronici Auctori *adl. & inlustr. S. in C. XIX v. 17 p. 90.*
Asconius Pedianus *adl. Praef. §. III.*
Athenaeus *adl. Praef. §. IX. n. (36), cit. §. X, adl. bis §. XIII n. (42), S. in C. V v. 26 p. 29, in C. VI v. 33 p. 23, in C. VII v. 10 p. 36, cit. S. in C. VIII v. 6, 8, 13 p. 40, & v. 32 p. 41, in C. XII v. 12, & 14 p. 56, & v. 24 p. 57, in C. XIII v. 38 p. 62, adl. S. in C. XIV v. 3, & 14 p. 64, & v. 36 p. 65, in C. XV v. 9 p. 68, v. 15 p. 69, & v. 31 p. 70, cit. in C. XVI v. 6 p. 74, v. 19 p. 75, & v. 33 p. 76, in C. XVII v. 6 p. 78, in C. XIX v. 4 p. 86, v. 11 p. 88, & v. 14 p. 89, adl. *ibid.* v. 17 & 20 p. 90, cit. S. in C. Papyr. Vol. I.*
XX v. 9 p. 92, & adl. v. 34 p. 93, adl. S. in C. XXI. v. 24 p. 96, in C. XXIII v. 14 p. 100, cit. v. 30 p. 101, cit. S. in C. XXV v. 36 p. 109, in C. XXXIII v. 21 p. 126, adl. S. in C. XXXIV v. 6 p. 128, in C. XXXV v. 6 p. 132.
B
Bartholinus *cit. S. in C. V v. 31 p. 29 seq. in C. VI v. 13 p. 32, in C. XVI v. 5 p. 79, in C. XXVIII v. 37 p. 116, in C. XXXIV v. 24 p. 128, in C. XXXV v. 6 p. 132.*
Boëtius *cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86, not. *ibid.* p. 88.*
Brunkius *cit. Praef. §. III, IV, V, VI, adl. *ibid.* n. (11) (12) (14) (15) (16) (18), cit. n. (19) (20) (22), §. IX, *ibid.* n. (33), §. X.*
Bryennius (Manuel) *not. S. in C. I n. (*) p. 2, *ibid.* v. 36 p. 5, adl. S. in C. II v. 12 p. 12, not. *ibid.* v. 15 p. 14, adl. S. in C. III v. 37 p. 20, in C. IV v. 28 p. 25 seq., cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86 seq., cit. S. in C. XXX v. 10 p. 120, adl. *ibid.* v. 14.*
Budaeus *cit. S. in C. XXXIII v. 36 p. 126.*
C
Callimachus *cit. S. in C. XXXIV v. 24 p. 128.*
Callisthenes *cit. S. in C. VIII v. 13 p. 40.*
Capella (Martianus) *cit. S. in C. XVII v. 36 p. 82.*
Carus (Lucretius) *adl. Praef. §. VIII, S. in C. II v. 9 p. 11, in C. IX v. 22 p. 45, & in C. XV v. 37 p. 71.*
Casaubonus (Isaacus) *laud. Praef. §. IV, cit. §. IX. n. (36), not. §. XIII & cit. *ibid.* n. (42), cit. S. in C. V v. 35 p. 30, in C. VI v. 33 p. 33, in C. VII v. 10 p. 36, in C. VIII v. 13 p. 40, in C. XIII v. 38 p. 62, in C. XVI v. 19 p. 75, in C. XVII v. 7 p. 78, adl. & laud. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
Castellanus (Petrus) *cit. S. in C. VII v. 24 p. 37.*
Catullus *cit. S. in C. V v. 38 p. 30.*
Christodorus Ecphrasis auctor in Anthol. *cit. Praef. §. VI n. (15)*
Chrysippus *cit. S. in C. I v. 44 p. 6, in C. XVI v. 5 p. 74, & in C. XXIII v. 14 p. 100.*
Cicero (M. Tull.) *cit. Praef. §. III, adl. *ibid.* bis, & §. VI n. (18), §. VII *ibid.* n. (26), cit. §. VIII, & IX, adl. *ibid.* n. (36), §. X, & XIII, adl. S. in C. I v. 11 p. 3, in C. X v. 32 p. 49, cit. S. in C. XI v. 6 p. 52, in C. XII v. 12 p. 56, in C. XIII v. 10 p. 60, in C. XIV v. 3 & 10 p. 64, in C. XVII v. 29 p. 79, in C. XXIII v. 39 p. 101, cit. in C. XXIV v. 16 p. 105, adl. S. in C. XXVI v. 32 p. 112, cit. S. in C. XXXI v. 8 p. 122, adl. in C. XXXIII v. 21 p. 126, in C. XXXVI v. 29 p. 136, in C. XXXVII v. 6, 21, & 30 p. 138, & in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*

V u Clau-

- Claudianus *cit. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
 Clemens Alexandrinus *cit. S. in C. V v. 35 p. 30, in C. XIX v. 4 p. 86, in C. XXXV v. 6 p. 132, adl. S. in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
 Columella *adl. Praef. §. VIII.*
 Corfinius *adl. S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
 Cratetius (Herodes) *adl. S. in C. XV v. 15 p. 68, seq. in C. XXV v. 35 p. 109.*
 Cratinus *cit. S. in C. XXV v. 41 p. 133.*
- D
- Dalechampius *cit. S. in C. XIX v. 4 p. 89.*
 Damascenus (Nicolaus) *adl. Praef. §. IX n. (35)*
 Daphnaeus *cit. S. in C. XIV v. 3 p. 64, & in C. XV v. 31 & 35 p. 70.*
 Democritus *cit. S. in C. XXXVI v. 15, seq. p. 136, & in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
 Demosthenes *cit. S. in C. VII v. 24 p. 37.*
 Dicaearchus *cit. S. in C. XIX v. 11 p. 88.*
 Didymus *cit. S. in C. I v. 44 p. 7, & in C. XXIII v. 14 p. 100.*
 Dio Chrysofomus *cit. S. in C. XIV v. 14 p. 64.*
 Diodorus Siculus *adl. Praef. §. XIII n. (41), S. in C. VII v. 24 p. 37, in C. VIII v. 26, 29 p. 41, & cit. S. in C. XV v. 15 p. 69.*
 Dorwillius *cit. Praef. §. VII n. (22).*
- E
- Empiricus (Sextus) *adl. S. in C. I v. 44 p. 6, in C. II v. 19 p. 14, & in C. XXV v. 36 p. 109.*
 Epictetus *cit. S. in C. V v. 35 p. 30.*
 Epicurus apud Laërtium *adl. Praef. §. VI n. (18) v. Laërtius.*
 Euclides *adl. S. in C. I v. 11 p. 3, & v. 36 p. 5, inlustr. S. in C. III v. 27 p. 20, cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86, cit. S. in C. XXX v. 14 p. 120.*
 Eupolis *cit. S. in C. XXV v. 41 p. 133.*
 Euripides *cit. Praef. §. VIII, adl. S. in C. VI v. 33 p. 33, & in C. XV v. 31 p. 70.*
 Eusebius *cit. S. in C. XIX v. 17 p. 90.*
 Eustathius *cit. S. in C. XXV v. 6 p. 132, in C. VIII v. 13 p. 40, & in C. XXXV v. 6 p. 132.*
- F
- Fabricius (Io: Albert.) *cit. Praef. §. III n. (3), adl. S. in C. I n. (*) p. 2, not. S. in C. XIX v. 4 p. 86, & 88, in C. XXIII v. 14 p. 100.*
 Flaccus (Horatius) *adl. Praef. §. III, S. in C. IX v. 37 p. 45, in C. XI v. 6 p. 52, in C. XII v. 24 p. 57, in C. XXXVII v. 35 p. 138.*
 Fulgentius *cit. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
 Feithius (Everardus) *not. §. VII n. (25)*
- G
- Galenus *laud. & not. Praef. §. XIII, adl. S. in C. XIX v. 14 p. 89, cit. S. in C. XXV v. 35 p. 109, in C. XXXIV v. 1 p. 128.*
 Cassendus (Petrus) *adl. S. in C. I v. 29 p. 4 v. 36 & 40 p. 5, in C. II v. 9 p. 11, & v. 19 p. 14, cit. S. in C. IX v. 22 p. 45, in C. XIII v. 10 p. 60, in C. XV v. 35 p. 70, not. ibid. v. 37 p. 71, cit. S. in C. XXIV v. 16 p. 105, in C. XXXI v. 1 & 8 p. 122, in C. XXXVII v. 21 & 30 p. 138, & S. in C. XXXVIII v. 16 p. 140.*
 Catakerus *cit. S. in C. XIII v. 10 p. 60.*
 Gaudentius *adl. S. in C. II v. 15 p. 13.*
- Cellius *adl. bis Praef. §. XV n. (45), S. in C. II v. 9 p. 11, in C. XIV v. 14 p. 64, in C. XXVIII v. 37 p. 116, in C. XXXI v. 8 p. 122, & in C. XXXV v. 6 p. 132.*
 Glaucus Italicus *cit. S. in C. XIX v. 17 p. 90.*
 Glaucus poeta Antholog. *cit. Praef. §. VI n. (20).*
 Gyraldus (Lil. Gregor.) *cit. S. in C. XI v. 27 p. 33, & in C. XX v. 8 p. 92.*
- H
- Halicarnassus (Dionys.) *adl. S. in C. V v. 31 p. 29 & 30, & v. 32 ibid., & in C. XXXV v. 41 p. 133.*
 Heinzius *adl. Praef. §. III n. (2) & (3).*
 Heraclitus *adl. S. in C. I v. 44 p. 6.*
 Ilermarchus apud Porphyrium v. Porphyrius:
 Hermias *cit. S. in C. XIII v. 10 p. 60, & adl. v. 17 p. 61, & S. in C. XV v. 28 p. 69.*
 Herodotus *adl. Praef. §. V n. (9) & §. VIII.*
 Hesichius *adl. S. in C. V v. 26 p. 29.*
 Hesiodus *cit. S. in C. XVII v. 7 p. 78.*
 Homerus *cit. Praef. §. VI n. (18) adl. §. VII n. (27), cit. ibid. adl. §. IX n. (38), adl. S. in C. XII v. 24 p. 57, in C. XIII v. 22 p. 61, in C. XVI v. 19 p. 75, cit. in C. XVII v. 6 p. 78.*
 Hyginus *cit. S. in C. XXXIV v. 24 p. 128 seq. in C. XXXV v. 6 p. 132, adl. ibid. v. 9.*
- I
- Ignarra *laud. Praef. §. VII n. (25), §. VIII n. (28).*
 Ionius *cit. Praef. §. III n. (3).*
 Iosephus Hebraeus *adl. Praef. §. IV bis, & ibid. n. (6) (7) (8).*
 Iustinus Martyr *cit. S. in C. XXV v. 35 p. 109.*
- K
- Kirckmannus (Io:) *laud. §. VII, not. ibid. n. (25).*
- L
- Lactantius *adl. S. in C. XXIII v. 16 p. 100.*
 Laërtius *cit. Praef. §. III, X, & XIII, adl. ibid. n. (44), §. XVI, & ibid. n. (47), inlustr. S. in C. I v. 36 & 40 p. 5, & v. 44 p. 6, adl. S. in C. II v. 6 p. 10, inlustr. ibid. v. 9 p. 11, adl. ibid. v. 19 p. 14, adl. S. in C. IV v. 7 p. 24, in C. V v. 35 p. 30, in C. X v. 32 p. 49, in C. XI v. 6 p. 52, cit. S. in C. XIII v. 10 p. 60, in C. XIV v. 10 p. 64, & v. 39 p. 65, in C. XV v. 37 p. 70, in C. XXIII v. 14 p. 100, & v. 30 p. 101, adl. S. in C. XXIV v. 11 p. 104, in C. XXV v. 32 & 35 p. 109, in C. XXVIII v. 1 p. 116, in C. XXXI v. 1 & 17 p. 122, in C. XXXIII v. 21 p. 126, in C. XXXVI v. 29 p. 136, in C. XXXVII v. 6, 21 & 30 p. 138, inlustr. S. in C. XXXVIII v. 16 p. 140.*
 Lambinus *cit. Praef. §. III n. (2).*
 Leonidas Alexandrinus poeta Antholog. *adl. Praef. §. IX n. (37).*
 Lipsius (Iustus) *cit. Praef. §. XIII n. (42), S. in C. X v. 32 p. 49.*
 Lubinus *cit. Praef. §. VI n. (15).*
 Lucianus *adl. Praef. §. III, cit. S. in C. VII v. 10 p. 36, & in C. XX v. 8 p. 92.*
 Lydiatus (Thomas) in Marmore Oxoniensi *cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
 Lyncocerus *cit. S. in C. XV v. 28 p. 69.*

M

Machabaeorum Auctor *adl. Praef. §. IV n. (5), & §. VIII n. (32).*
 Macrobius *adl. Praef. §. VII, S. in C. XI v. 30 p. 53, cit. S. in C. XVI v. 19 p. 75, in C. XXXI v. 17 p. 122.*
 Marcus (Evangelista) *adl. Praef. §. IV.*
 Martinus (Emmanuel) *laud. & not. Praef. §. II.*
 Mattei (Xaverius) *laud. S. in C. XXIX v. 4 p. 118.*
 Maximus Tyrius *cit. S. in C. VIII v. 8 p. 40, in C. XXXI v. 1 p. 122, in C. XXXII v. 11 p. 124, in C. XXXVI v. 35 p. 136, & adl. p. 142 & seq.*
 Meibomius *adl. S. in C. I v. 4 p. 2, in C. II v. 15 p. 12, laud. ibid. v. 15 p. 13, & v. 20 p. 15, cit. S. in C. VIII v. 6 p. 40, in C. IX v. 41 p. 45, laud. S. in C. XXVIII v. 18 p. 116, cit. S. in C. XXX v. 10 p. 120, & in C. XXXIV v. 24 p. 129.*
 Melaeus *cit. Praef. §. III, adl. §. IV & V, & bis §. VI n. (15).*
 Menagius *cit. Praef. §. III, ibid. n. (3), §. IX n. (36), §. XIII, S. in C. V v. 35 p. 30, in C. XIII v. 10 p. 60, in C. XIV v. 14 p. 64, in C. XXV v. 32 p. 109, in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
 Menalippides *inlustr. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
 Menander *adl. S. in C. V v. 26 p. 29, & in C. XV v. 12 p. 68.*
 Meursius (Ioannes) *cit. S. in C. VII v. 24 p. 37, & in C. VIII v. 8 p. 10.*
 Minutius Felix *cit. S. in C. XIV v. 14 p. 64.*
 Mnesaleus poeta Anthol. *adl. Praef. §. VI n. (15).*
 Muretus (M. Ant.) *cit. S. in C. V v. 33 p. 30.*
 Muscius *cit. S. in C. XV v. 15 p. 69.*

N

Nanzianzenus (Gregorius) *cit. S. in C. XIX v. 11 p. 89.*
 Nemesius *adl. S. in C. I. v. 29 p. 4.*
 Nepos (Cornelius) *cit. Praef. §. VIII, adl. §. XIII n. (42).*
 Nicias poeta Antholog. *cit. Praef. §. VI n. (15).*
 Nicomachus *cit. S. in C. I n. (*) p. 2, in C. XIX v. 4 p. 37 & 88, & v. 17 p. 90, in C. XXX v. 10 p. 120, & in C. XXXV v. 9 p. 132.*
 Nonius *adl. Praef. §. VIII n. (29).*
 Nonnus *cit. Praef. §. VI n. (14) & (19), S. in C. XIII v. 22 p. 61.*

O

Origenes *adl. §. XVI n. (46).*
 Ovidius *adl. S. in C. XV v. 15 p. 68, & in C. XXXV v. 6 p. 132.*

P

Palmerius *cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
 Panacma Pythagoraeus *adl. Praef. §. XIII.*
 Parmenides *adl. S. in C. I v. 44 p. 6.*
 Pausanias *cit. S. in C. IV v. 37 p. 26, in C. XII v. 24 p. 57, in C. XIII v. 10 p. 60, in C. XIV v. 14 p. 64, adl. S. in C. XVIII v. 36 p. 82.*
 Persius *cit. Praef. §. IX n. (35).*
 Petrus (Samuel) *cit. Praef. §. III n. (3), S. in C. XIV v. 3 p. 64.*

Petronius Arbitr *adl. Praef. §. VII n. (24) & (27).*
 Phlegon *cit. Praef. §. VII.*
 Philodemus (in Anthol.) *adl. & inlustr. Praef. §. VI, & IX, adl. S. in C. XIII v. 22 p. 61.*
 Philostratus *cit. S. in C. VIII v. 8 p. 40.*
 Philoxenus *cit. S. in C. XV v. 2 p. 68.*
 Phornutus *cit. S. in C. XI v. 27 p. 53, in C. XV v. 15 p. 68.*
 Photius *cit. S. in C. I. n. (*) p. 2, inlustr. S. in C. II v. 15 p. 14.*
 Pindarus *cit. S. in C. XX v. 9 p. 92, adl. S. in C. XXXIV v. 24 p. 128.*
 Plato *cit. Praef. §. XIII, adl. S. in C. I v. 4 p. 3, in C. III v. 12 & 14 p. 18, & v. 24 p. 19, in C. IV v. 12 p. 25, in C. V v. 26 p. 29, cit. S. in C. XI v. 27 p. 53, in C. XII v. 12 p. 56, in C. XIII v. 10 p. 60, not. ibid. v. 17 & 29 p. 61, adl. S. in C. XIV v. 15 p. 64, cit. S. in C. XV v. 28 p. 69, cit. ibid. v. 31, 35, & 37 p. 70, adl. S. in C. XVI v. 33 p. 76, in C. XX v. 8 p. 92, in C. XXIV v. 28 p. 105, in C. XXV v. 35 p. 109, cit. S. in C. XXVI v. 24 p. 112, adl. S. in C. XXVIII v. 1 p. 116, cit. S. in C. XXXI v. 8 p. 122, adl. S. in C. XXXIV v. 1 & 24 p. 128, in C. XXXVI v. 15 & 26 p. 136, cit. C. XXXVII p. 137, & v. 6 p. 138.*
 Plautus *adl. S. in C. V v. 26 p. 29, & in C. VII v. 10 p. 36.*
 Plinius *adl. Praef. §. V, cit. §. VI n. (16), adl. §. VIII.*
 Plutarchus *adl. Praef. §. VIII, & bis §. XIII, ibid. bis n. (42), §. XVI, S. in C. I v. 3 p. 2 v. 4 p. 3, correct. v. 29 p. 4, v. 36 p. 5 v. 44 p. 6, adl. S. in C. II v. 5 & 9 p. 10 v. 15 p. 12 v. 20, 22, 24, & 26 p. 15, in C. III v. 12 p. 18, in C. IV v. 2 & 12 p. 24, v. 34 & 37 p. 26, in C. V v. 1 & 15 p. 28, in C. VI v. 10, 11, & 13 p. 32, in C. VII v. 10 p. 36, in C. X v. 2, 9, & 15 p. 8, v. 32 p. 49, & v. 35 p. 50, in C. XI v. 33 p. 59, in C. XII v. 1, 9, 12, & 14 p. 56, inlustr. S. in C. XIII v. 10 p. 60, cit. ibid. v. 22, 29, & 35 p. 61, & v. 38 p. 62, in C. XIV v. 36 p. 65, in C. XV v. 2 & 9 p. 68, adl. ibid. v. 15 & 23, cit. v. 31, adl. v. 35, ibid. p. 70, adl. S. in C. XVI v. 5, 6 p. 74, v. 19 p. 75, & v. 36 p. 76, in C. XVII v. 4 & 7 p. 78, & v. 31 & 41 p. 79, cit. S. in C. XVIII v. 36, cit. v. 37 p. 82, not. S. in C. XIX v. 4 p. 86, inlustr. ibid. p. 87 & 88, adl. ibid. v. 11, cit. v. 14 p. 89, not. v. 17, ibid. seq., cit. S. in C. XX v. 8, 9, & 18 p. 92, adl. S. in C. XXI v. 33 p. 96, in C. XXII v. 10 p. 98, in C. XXIII v. 30 p. 101, in C. XXV v. 3 & 16 p. 108, in C. XXVI v. 24 p. 112, in C. XXVIII v. 37 p. 116, in C. XXX v. 6 p. 120, cit. S. in C. XXXII v. 14 p. 124, in C. XXXIV v. 1 p. 128, adl. ibid. v. 24, cit. S. in C. XXXV v. 6 p. 132, adl. S. in C. XXXVIII v. 12, 18, & 26 p. 140.*

- Pollax *cit. S. in C. IV v. 28 p. 26, in C. VIII v. 8 p. 40, & v. 32 p. 41, in C. X. v. 8 p. 48, in C. XIV v. 39 p. 65, in C. XIX v. 4 p. 87.*
- Porphyrus *cit. Praef. §. XIII n. (47), S. in C. I n. (*) p. 2, adl. ibid. v. 29 p. 4, & v. 36 p. 5, in C. II v. 5 p. 10, cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86, in C. XXIII v. 14 & 17 p. 100, adl. S. in C. XXIV v. 16 p. 105, in C. XXXVII v. 1 p. 114.*
- Prideaux (in Marmora Oxoniensia) *cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
- Proclus *not. S. in C. II v. 20 p. 14, seq. adl. ibid. v. 40 p. 16, in C. V v. 15 p. 28, & ibid. v. 31 p. 29, cit. S. in C. VI v. 13 p. 32, v. 26 p. 33, in C. XVI v. 6 p. 74.*
- Propertius *cit. S. in C. XXXV. v. 6 p. 132.*
- Ptolemæus (Claudius) *inlustr. S. in C. I v. 29 & 36 p. 4, seq. adl. S. in C. II. v. 12 p. 11 seq., cit. ibid. v. 15 p. 13, adl. S. in C. XXIV v. 28 p. 105, in C. XXVII v. 6 p. 114, in C. XXX v. 10 & 21 p. 120, in C. XXXV v. 23 p. 133.*
- Pythagoras *cit. S. in C. XXXI v. 17 p. 122, & in C. XXXVI v. 15 p. 136.*
- Q
- Quintilianus (Aristides) *adl. Praef. §. XIII, cit. §. XIV, adl. §. XVII, inlustr. S. in C. I v. 4 p. 2, & v. 36 p. 5, adl. S. in C. II v. 9 p. 10, seq. laud. ibid. v. 15 p. 12, adl. ibid. p. 13, & v. 38 p. 16, adl. S. in C. III v. 10, 12 & 14 p. 18 v. 24 p. 19, & v. 27 p. 20, in C. IV v. 2 p. 24, v. 12 & 15 p. 25, in C. V. v. 25 p. 29, in C. VI v. 28 p. 33, in C. VII v. 10 p. 36, v. 28 & 32 p. 37, in C. VIII v. 6 p. 40, & v. 24 p. 41, in C. IX v. 41 p. 45, in C. X v. 15 p. 48, in C. XI v. 30 p. 53, in C. XII v. 12 & 14 p. 56, in C. XIII v. 29 p. 61, in C. XVII v. 29 & 31 p. 79, in C. XIX v. 14 p. 89, & v. 32 p. 90, in C. XXIII v. 1 & 17 p. 100, in C. XXV v. 3 p. 108, cit. S. in C. XXVI v. 22 p. 112, adl. S. in C. XXVII v. 2, 16 & 24 p. 114, in C. XXXV v. 6 p. 132, in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
- Quintilianus (Fabius) *adl. Praef. §. XIII, ibid. n. (42), S. in C. VII v. 18 p. 36, in C. VIII v. 6 p. 40, & v. 29 p. 41, cit. S. in C. IX v. 16 p. 45, adl. S. in C. X. v. 29 p. 49, cit. in C. XI v. 27 p. 53, adl. ibid. v. 33, in C. XVII v. 4 p. 78, in C. XXII v. 38 p. 98, in C. XXVI v. 32 p. 112.*
- R
- Reiskius *cit. Praef. §. III n. (2), not. §. V. adl. §. VII n. (22).*
- Rossius (Ignatius) *laud. S. in C. II v. 9 p. 11.*
- S
- Salmasius *cit. Praef. §. VI n. (11), laud. ibid. n. (21), not. §. VII, cit. §. IX n. (33), adl. ibid. n. (34).*
- Scaliger *cit. S. in C. VII v. 10 p. 36.*
- Scholiasles Vaticani Cod. Anthol. *adl. Praef. §. V.*
- Scholiasles Thucydidis v. Thucydides.
- Scholiasles Aristophanis v. Aristophanes.
- Scholiasles Horatii Flacci v. Acro.
- Scottus (Andreas) *not. S. in C. II v. 15 p. 14, & in C. V v. 31 p. 30.*
- Seldenus *adl. S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
- Seneca *adl. S. in C. X. v. 32 p. 49, in C. XXXVII v. 21 p. 138, cit. S. in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
- Solinus *adl. S. in C. XII v. 24 p. 57.*
- Spanhemius (Frider.) *cit. S. in C. X v. 8 p. 48.*
- Stephanus (Henricus) *cit. S. in C. XIX v. 11 p. 88.*
- Stesichorus *cit. S. in C. XIV v. 10 p. 64, & in C. XX v. 8 p. 92.*
- Stobaeus *cit. S. in C. XV v. 12 p. 68, in C. XVII v. 41 p. 79, in C. XXV v. 16 p. 109, & in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
- Strabo *cit. Praef. §. III, adl. §. IV, VIII, cit. ibid. n. (28), adl. n. (31) §. XIII, S. in C. IV v. 25 p. 25, cit. S. in C. XIX v. 4 p. 86, adl. S. in C. XXVI v. 24 & 30 p. 112, in C. XXXIV v. 24 p. 128.*
- Suidas *cit. S. in C. V v. 15 p. 29, adl. S. in C. XI v. 27 p. 52, in C. XIII v. 10 p. 60, cit. S. in C. XIV v. 14 p. 64, & v. 39 p. 65, in C. XIX v. 4 p. 86, 87, 89, in C. XX v. 8 p. 92, adl. S. in C. XXV v. 32 p. 109, cit. S. in C. XXIX v. 16 p. 118.*
- T
- Tacitus *adl. Praef. §. VIII n. (31).*
- Telesta Selinuntius *adl. S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
- Terentius *adl. S. in C. V v. 31 p. 30.*
- Tertullianus *cit. S. in C. XXV v. 35 p. 109.*
- Theocritus *cit. Praef. §. VI n. (15).*
- Theodoretus *cit. S. in C. V v. 35 p. 30, adl. S. in C. XXXVIII v. 26 p. 140.*
- Theognides *adl. S. in C. XIII v. 22 p. 61.*
- Theon *cit. S. in C. I n. (*) p. 2.*
- Theophrastus *cit. S. in C. IV v. 12 p. 24, & in C. XXVII v. 1 p. 114.*
- Thucydides *cit. Praef. §. VII n. (18), & S. in C. VII v. 24 p. 37.*
- Thucydidis Scholiasles *adl. ibid.*
- V
- Valerius Maximus *adl. S. in C. XXV v. 32 p. 109.*
- Valesii *laud. Praef. §. VII n. (25).*
- Wallisus *adl. S. in C. I v. 4 p. 2, in C. II v. 12, & laud. ibid. v. 15.*
- Varro *cit. Praef. §. VIII n. (29).*
- Uffembachius *cit. Praef. §. III n. (2).*
- Vossius (Gerardus) *adl. Praef. §. XIII.*
- X
- Xenophanes *cit. S. in C. VI v. 33 p. 33.*
- Xenophon *cit. S. in C. XV v. 31 p. 70, adl. S. in C. XVI v. 22 p. 75.*
- Xylander *adl. & not. S. in C. I v. 29 p. 4, in C. II v. 12 p. 12, in C. XVII v. 4 p. 78, cit. S. in C. XIX v. 4 p. 87, & v. 11 p. 88.*
- Z
- Zeno *cit. S. in C. XXV v. 16 p. 108.*
- Zenobettius (Jo: Baptista) *laud. Praef. §. V n. (10).*

I N D E X V.

173

Rerum notabilium, quae vel in Textu, vel in Praefatione, & Scholiis occurrunt.

Littera C. indicat Columnnam, S. Scholion, v. versum, n. notam, p. paginam.

A

Acroamata *S. in C. XVII v. 7 p. 78. v. Convivia.*
Adrastus Peripateticus, libri eius nomine inscripti in Farnesiano codice quales sint *p. 2 (*)*
Adulator chamaeleonti similis *S. in C. XVII v. 31 p. 79.*
Aegyptii quid de Musica senserint *Praef. §. XIII.*
 Idem, ac Hebraei apud Lucianum *Praef. §. VIII N. (31)*
Agatho, & Democritus a Philodemo *C. XIV p. 63* memorati, qui; & quo Musicos genere suam posse modulati fuerint, ut suos amatores incenderent *S. in d. C. v. 39, 40 p. 63.*
Agonibus celebrandis Musica adhibita *C. IV p. 23, & S. in d. C. v. 37 p. 26.*
Agonistae qui *C. XXXII v. 9 S. in d. C. p. 124.*
Amatoria virtus Stoicorum inventum *C. XIII p. 59, & S. in d. C. v. 13 p. 61. C. XVI p. 73, & S. in d. C. v. 5 p. 74.*
Amor quid *S. in C. XV v. 28 p. 69.* Num possit esse sine Venere *ibid. v. 35 p. 70.* Qua in re versetur *C. XIII p. 59.* Quem animis tumultum ingerat *S. in C. VI v. 10 p. 32.* Aduveturne musica, & possi *C. XIII p. 59, & S. in C. XVII v. 41 p. 79.* Philosphorum de amore opiniones *S. in d. C. v. 10 p. 60.* Amoris species *ibid.* Num caribus apud veteres aliquando amor conciliatus *S. in C. XIV v. 23 p. 64.* Menandri versus de Musica, quatenus incitamentum amoris est, quomodo intelligendus *S. in C. XV v. 12 p. 68.* Puerorum amorem quum veteres admiserunt, quemnam intellexerint *S. in C. XV v. 31 p. 70.* Amoris passio legum violatrix *C. V p. 27.* Adpetitus eius magnum malum secundum Epicureos *C. XIII p. 59.* Amor rectus an cum Musica copulari possit *ibid., & S. in d. C. v. 17 p. 61.* Amoris censura *ib. v. 22.* Stoicorum de Amore doctrina *ibid. v. 10 p. 60, & v. 35 p. 61.* In amorem infortunia num consolari valeat musica *C. XV p. 67, & S. in d. C. v. 2 p. 68.*
Amphion Musicus excellens *S. in C. XII v. 24 p. 57.* Quid de eo Scriptores, & Poetae memoriae prodiderint *ibid.*
Anacreon v. Ibycus.
Animae duplex pars ad mentem Epicuri, rationalis, & irrationalis *S. in C. I v. 36 p. 4 seq.*
Animum addere quid; & an Musica vim hanc suapte natura habeat *C. VII p. 35.*
Papyr. Vol. I.

Archestratus a Philodemo oppugnatus, eiusque sectatores quid de Musica senserint *C. XXIII p. 99.* De quo eius nominis meminert Philodemus; & quos libros ille conscripserit *S. in d. C. v. 14 p. 100.*
Aristophanis locus, cui digitum intendit Philodemus, investigatus, & inlustratus *S. in C. XIV v. 23 p. 64, & v. 25 p. 65.*
Aristoxenus *C. XXIX p. 117* memoratus, quinam inter plures eius nominis; h. e. *Musicus* per excellentiam dictus *S. in d. C. v. 16 p. 118.*
Arundelliani marmoris I lineae 49, & 50 suppletas, & inlustratae *S. in C. XIX v. 4 p. 86.*
Aspsasiae carmina ad Socratem *S. in C. XV v. 15 p. 68 seq.*
Athletica ars quo in loco ab Epicureis habita *S. in C. VI p. 33, ea tamen oblectati C. VII p. 35, & S. in d. C. v. 2 p. 36.*
Atthis Meleagri patria quae *Praef. §. V.*
Auditio irrationalis *C. II p. 9, & C. XXIV p. 103.* Quomodo intelligenda *S. in C. I v. 36 p. 4 seq. S. in C. III v. 12 p. 18, & in C. XXIV v. 13 p. 104.* Auditio eadem cur alteri placeat, alteri displiceat *S. in C. II v. 6 p. 10.* Discrepantes evadant auditiones, quantum ad praevias animorum dispositiones, an & quantum ad aurium sensum *C. II p. 9, & S. in d. C. v. 15 p. 12, & v. 18 p. 14.* Epicuri sententia de auditione *ibid. v. 9 p. 10.* Aliorum Philosophorum ea de re opiniones *ibid. p. 11.* Quae dicta Musica ab *Auditionibus S. in C. XVI v. 31 p. 76.*

B

Bacchanalium chori *C. VII p. 35, & S. in d. C. v. 23 p. 37.* Idem chori num vim commovendi habuerint *ibid. v. 24.*
Barbara Numina quo in primis ritu colerentur *S. in C. XXXV v. 25 p. 133.*
Beatitas Deorum qua in re, ad mentem Epicuri, constituenda *S. in C. IV v. 7 p. 24.*
Bellica virtus an Musica adjuvetur *C. VI p. 21, & S. in d. C. v. 26, 28 p. 33.*
Bonum per se quod; quidque exlificatione bonum secundum Stoicos *S. in C. X v. 32 p. 49.*

C

Cantilena quomodo iucunda, vel molesta v. Auditio. Cantilena Enarmonii, & Chromatici generis num per se differant *C. II p. 9 S. in d. C. v. 12 p. 11 seq., & C. III p. 17.*

X x

Can.

- Cantionum genus in ludicris certaminibus *C. VI* p. 31, & *S. in d. C. v. 33 p. 33.*
- Chaldaei, & Magi Astrologiae auctores *S. in C. XXXI v. 17 p. 122.*
- Chromatica Musica quae *C. II* p. 9, & *S. in d. C. v. 15 p. 12.* Chroma num harmonia antiquius *S. in C. II v. 20 p. 15.* Chromaticum Musicae genus cur effeminatum, & inliberale dictum *C. II* p. 9, & *S. in d. C. v. 15 seq. p. 12.* Cur in deliciis habitum *ibid.*
- Comœdia nova quae *S. in C. VII v. 10 p. 36.*
- Quo aevo acta poemata sine chori interruptione; & quo chorus inde sublatus *ibid.* Comœdia, & Tragoedia cui usui; quidque iis cum Philosophia commune *S. in C. XXXV v. 41, 42 p. 133.*
- Concentus nudus quomodo Graece dictus *S. in C. III v. 12 p. 18, v. 24 p. 19, & S. in C. XXVIII v. 9 p. 116.*
- Consiliantibus, & concionantibus num Musica proficua secundum veteres; quidque ea de causa apud eos obtinuerit *S. in C. XXVIII v. 37 p. 116, & in C. XXIX v. 4 p. 118.*
- Contrahere, & remittere animum quid, quatenus Musicae est effectus *S. in C. I v. 11 p. 3.*
- Convivalis virtus quae, & quorum inventum *C. XVI* p. 73, & *S. in d. C. v. 3 p. 74.*
- Convivia antiquitus cum musica celebrata, & quare *C. XI* p. 51. *C. XII* p. 55. *C. XVI* p. 73. *S. in d. C. v. 6 p. 74, & v. 19 & 22 p. 75.* Quomodo apud Cretes; quomodo apud Lacedaemonios appellata *S. in C. XIX v. 11, 12 p. 88.* Mos traducendi mutuis conloquiis convivia *C. XVII* p. 77. Homericum Menelai convivium *S. in d. C. v. 4 p. 78.* Communis consuetudo advocandi homines, qui Acroamata in conviviis recitarent *ibid.* v. 7. Poëtarum in iis recitationes cum musica, vel sine; & plerumque Menandri lectio usurpata *ibid.* An & alia Acroamatum nomine apud veteres venerint *ibid.*, & *C. XXXVIII* p. 139, & *S. in d. C. v. 12 & 18 p. 140.* Quis conviviorum finis *C. XVIII* p. 81. *S. in d. C. p. 82.*
- Convivorum hora apud veteres *Praef. §. IX N. (35)*
- Coqui cum Musicis in nuptiis comparati *C. V* p. 27, *S. in d. C. v. 26 p. 29, & S. in C. XX v. 34 p. 93,* eorum dignitas *ibid.*
- Coquinariae princeps locus inter ceteras religiofas artes tributus *C. XX* p. 91, & *S. in d. C. v. 34 p. 93.*
- Corporum praecipua proprietas iuxta Epicureorum sententiam *C. IX* p. 43, & *S. in d. C. v. 22 p. 45.*
- Cremare cadavera apud quos & quamdiu invaluit *Praef. §. VII.*
- Crexus, Timotheus, Philoxenus, alique eius aetatis poëtae qua in re notati *S. in C. II v. 24 p. 15.* Crexi poemata quomodo augustinus factum *C. X* p. 47.
- Criterion veritatis num sensus *S. in C. I v. 29 & 36 p. 4 seq., v. 40 & 44 p. 6 seq., & S. in C. II v. 19 p. 14.* De eo Epicuri dogmata; & Stoicorum *S. in C. I ibid.* Pythagoraeos illud, & Aristoxenos de criterio musices discrepantia *ibid. v. 44 p. 6 seq.*
- Critica, quod ad Musicam, quomodo adcepta a Diogene Stoico *C. XXII* p. 97, & *S. in d. C. v. 10 p. 98.*
- Cupidinariae mulieres *C. V* p. 27, & *S. in d. C. v. 26 seq. p. 29.*
- Cupiditatum distinctio duplex apud Epicureos vulgarissima; triplex apud Tullium, *S. in C. XXXIII v. 21, 22 p. 126.*
- Cynici quid de Musica senserint *Praef. §. XIII N. (44)*

D

- Damon Atheniensis Musicus excellens, & puerorum de Musica praeceptor *C. XXXIV* p. 127.
- Dei Musicae inventores *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128.*
- Democritus Abderites a Philodemo laudatus: quod nomen in Philosophia promeritus, quidque de Musica senserit *C. XXVI* p. 135, & *S. in d. C. v. 29 & 35 p. 136.*
- Democritus alter a Nostro commemoratus *C. XIV*, qui fuerit *S. in d. C. v. 39 p. 65.*
- Dialectica quam late adcepta a Stoicis *Praef. §. XIV.*
- Dialogi Platonis a pueris memoriter recitati; & quando *S. in C. XVII v. 7 p. 78.*
- Diafalterice, Sifalterice, Media Melopoeia quae *S. in C. III v. 14 p. 18.*
- Diatonicum Musicae genus cur a Philodemo praetermissum *S. in C. II v. 15 p. 13.* Qua aetate illud vigerit *ibid.*
- Diesis v. Intervals.
- Diogenes varii *Praef. §. XV.*
- Diogenes Seleuciensis vulgo Babylonius, in quo consultando tota Philodemi tractatio versatur, qui fuerit *Praef. §. XV,* & *S. in C. XXI v. 19 p. 96,* quid scripserit *Praef. §. XVI,* quo sensu adfereret, non longe a perfecta Philosophia Musicam distare *C. XIII* p. 99.
- Divinitas nostris honoribus an indigeat *C. IV* p. 23, & *C. XXXV* p. 131. Divinitati colendae num Musica sit suaapte natura comparata *S. in C. IV v. 12 p. 24, & C. XXXV l. c.*

E

- Ebrietas, & satietas in Musica quae *S. in C. I v. 1 p. 2.*
- Effeminata, adfectionis plena, inliberalis Musica quae v. Chromatica.
- Embaterii moduli qui *S. in C. X v. 9 p. 48.*
- Enarmonica Musica quae *C. II* p. 9, & *S. in d. C. v. 15 p. 12.* Gravitas, nobilitas, & simplicitas eius undenam repetenda *ibid.* Stoic.

- Stoicis hoc Musicae genus unice cordi, & quare *l. c. v. 20 p. 14.* A quo ea Musica inventa *ibid.* Quo aevo exolefcere coeperit, & quare *ibid. v. 15, 16 p. 13.* Quo saeculo deperdita *ibid. p. 14.* Cur maximo in praetio habita; & ipfime, an Chromaticae primae fuerint datae *ibid. p. 13.* Num ad excitandam intelligentiam valeat *C. XXI p. 95, & S. in C. XXII v. 10 p. 98.*
- Encomia virorum fortium cur Musica celebrata *S. in C. V v. 15 p. 28.* Quando in initio, & quando in fine fieri folita in nuptiis *ibid. v. 32 p. 30.*
- Encomiasticae cantilena *C. V p. 27.*
- Epicedia quae, & quid efficiant *C. VI p. 31, & S. in d. C. v. 13, 18 p. 32.*
- Epicurus quid de Musica fenferit *Praef. §. XIII, quid de poëfi ibid., & S. in C. XXXVIII v. 26. p. 140.*
- Epigrammata Philodemi bina publicantur, & inlustrantur *Praef. §. VI, & IX.*
- Epithalamia v. Hymenaei.
- Erato num ab amore difta: an amatoribus praefit, & Musica amores iuuet *C. XV p. 67, & S. in d. C. v. 15 p. 68 feq., & 28, 29 p. 69.*
- Errorum caufam omnem quam in rem reiecerit Epicurus *S. in C. I v. 36 p. 4 feq., & in C. II v. 6 p. 10, & v. 19 p. 14.*
- F
- Fatum quid fecundum Stoicos *S. in C. XXXI v. 8 p. 122.*
- Feritas ubique olim dominata *C. XI p. 51.* Num Musicae ope abacta *S. in d. C. v. 30 p. 33.*
- Furores quatuor, Muficus, myfticus, divinatorius, & amatorius; quomodo fe invicem adiuvent *S. in C. IV v. 12 p. 25, in C. XIII v. 17 p. 61, & in C. XXXIV v. 24 p. 128.*
- G
- Gadarae Philodemi patria quae *Praef. §. IV, an idem ac Gazarae ibid. cur dictae a Meleagro Affyriae ibid. §. V.*
- Gadareni non Graeci origine *Praef. §. VI.*
- Graecorum institutum amandi pueros *C. XIV p. 63, & S. in C. XIV v. 3 p. 64, Epicureis improbatum ibid.*
- Grammaticam inter & Musicam an adfit adfinitas *C. XXII p. 97, & S. in d. C. v. 38 p. 98.*
- Guido Aretinus, cuius generis Musicae reftitutor *S. in C. II v. 15 p. 12.*
- H
- Harmonica potentia perceptiva *S. in C. I v. 29 p. 4.* Eius definitio, defcriptio, divifio ad varias Philofophorum mentem *ibid.*
- Harmonicorum libri Manuelis Bryennii qui *S. in C. I v. 4 n. (*) p. 2.* Quid de illis sentiendum *ibid.*
- Harmonicus canon qui *S. in C. XXX v. 14 p. 120.*
- Hebraei quid de Musica *Praef. §. XIII.*
- Heraclides, de decoro, & indecoro cantu *C. XXIII memoratus; quinam inter plures eiusdem nominis: quorum operum auctor; & qui Musicam a Philofophia parum diftare docuerit S. in d. C. v. 39 p. 101.*
- Hermarchus fcribendus, non ut vulgo Hermachus *Praef. §. III n. (4)*
- Hiftrionica quid cum Musica *S. in C. XXII v. 10 p. 98. C. XXIII p. 99, & S. in d. C. v. 1 p. 100.*
- Hora nona conviviorum propria *Praef. p. IX.*
- Horatii Flacci phrafes a Noftro item ufurpatae *C. IX v. 37, S. in d. C. p. 45, & C. XXXVII v. 35, S. in d. C. p. 138.*
- Horofcopi, five Geniturae, qui; & de iis quid sentiendum *C. XXXI p. 121, & S. in d. C. v. 1 & 8 p. 122.*
- Humare quid proprie innuat *Praef. §. VII.*
- Hymenaei qui ab initio *C. V p. 27.* Hymenaeis, & Epithalamiis an aliquid conducatur Musica *ibid.* Ab Epithalamiis quid differant *S. in d. C. v. 31 p. 29 feq.* Quando in Nuptiis Epithalamiorum cantus exoleverit; & quomodo vulgo vocari coeperint *ibid.*
- Hymni, qui in Deorum honorem canebantur; num ad mores componendos conducerent *S. in C. IV v. 2 p. 24.* Hymni Ephesii qui *S. in C. X v. 8 p. 48.*
- Hypogaea quae *Praef. §. VII, bina nuper Neapoli detecta ibid. n. (28)*
- Hypomnematum libri a Philodemo confcripti qui *S. ad C. XXIV v. 5 p. 104.*
- I
- Ibycus, & Anacreon num iuventutem cantibus, & fententiis fuis conruperint *C. XIV p. 63.* Turpiffimo amore infames *S. in d. C. v. 10 p. 64.* Ariftophanis, & Tullii de ipsis testimonia *ibid.*
- Imitandi vi Musica num polleat, & maxime morum formas virtuti adcedentes *C. II p. 9, & S. in d. C. v. 40 p. 16. C. III p. 17, & S. in d. C. v. 24 p. 19, & v. 34, 43 p. 20.*
- Instrumenta duo Divinitatis colendae a Philodemo admiffa, quae *S. in C. IV v. 12 p. 24.* Quaedam perantiquae constructionis instrumenta quae nam deperdita Mufices genera exhibeant *S. in C. II v. 15 p. 12.*
- Instrumentorum Muficorum varii generis inventio cui tribuenda *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128 feq.* Mos adiungendi Musica Instrumenta agentibus remos, mefforibus, vinitoribus, ceterisque mercenariis laborantibus *C. VIII p. 39, & S. in d. C. v. 6 p. 40, & v. 24 p. 41.*

- Intemperantia, & libido num Philodemo probata *S. in C. VII v. 18 p. 36.*
 Intervalla enarmonica, vel dies tonorum enarmonica, quae; & quomodo etiam appellata, & divisa *S. in C. II v. 15 p. 13, & in C. XXIII v. 17, 18 p. 100.*
 Inutilitas quae ad Epicuri mentem *S. in C. XXIV v. 16, 17 p. 104.* Ei num profit *Musica ibid.* Eiusdem originem undenam repetebat Epicurus *ibid.*

L

- Lacedaemonii veteris Musicae corruptores mutarunt *S. in C. XXV v. 3, 4 p. 108.* Apud eos Chori tres, pro triplicis ratione aetatis, *S. in C. X v. 9 p. 48.*
 Lenitas, & flecendi animi vis in Musica unde proficitur *S. in C. II v. 15, 16 p. 12.*
 Lyra a quo inventa; quidque de ea fabulati veteres *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128 seq., & in C. XXXV v. 9 p. 132.* Quadrichordis a quo aucta v. Terpander.

M

- Marfyas Musicus cur a Deo punitus *S. in C. III v. 12 p. 18, & S. in C. XXVI v. 24 p. 112.*
 Meleagri patri, quae *Praef. §. V.*
 Melos num ad animum permovendum valeat *C. VII p. 35. S. in d. C. v. 32 p. 37, & C. X p. 47.* An corpus moveat, & adficiat *C. IX p. 43, & S. in d. C. v. 8 p. 44.* An melos commovens magis, quam rationalis sententia *C. IX p. 43, & C. X p. 47.* Melos fermonis sequax *C. XIV p. 63, & S. in d. C. v. 15 p. 64.*
 Menandri carmen a Philodemo laudatum quod *S. in C. XV v. 12 p. 68.*
 Mercurius lyrae inventor *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128, cui eam tradiderit C. XXXV v. 9, & S. in d. C. p. 132.*
 Meteorae, & Meteorologia *S. in C. XXXI v. 8 p. 122.* Meteoris caelestibus num Musica respondet *C. XXX p. 119. S. in d. C. v. 6, & 10 p. 120. C. XXXI p. 121, & toto S. in d. C.*
 Minerva tibiae inventrix *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128, cur abiecerit C. XXXV p. 131, quid ea fabula innuat S. in C. XXXV v. 6 p. 132.*
 Mores in Musica qui *S. in C. III v. 14 p. 18.*
 Mos Melopociae contrahens, distendens, quietus qui *ibid., & v. 27 p. 20.*
 Multitudo secundum Stoicos Diis insensa, & infans *C. XI v. 6, & S. in d. C. p. 52, & C. XXI p. 95.*
 Musae unde dictae *S. in C. XI p. 52, quae adscriptae ipsi Epicurei, Plutarchus, ceterique Philosophi C. XI p. 51, & S. in C. XV v. 23, 24 p. 69.*

Musica, variae de ea veterum opiniones *Praef. §. XIII, cuius potentiae ope inventa C. I p. 1.* An Divinitus hominibus data *C. XXXIV p. 127, & S. in d. C. v. 24 p. 128 seq.* Antiquissimane fit *C. XXXVI p. 135, & S. in d. C. v. 35 p. 136.* Undenam ei nomen factum *C. XI p. 51, & S. in d. C. v. 27 p. 52.* Quid Musices nomine intelligendum *C. XXVI p. 111, & S. in d. C. v. 30 p. 112.* Cur Philosophia a Platone, & Pythagoraeis Musica est appellata *S. in C. XXVI v. 30 p. 112.* Generalis eius adeptio quid complectatur *S. in C. XI v. 31 p. 53.* Tria Musices genera veteribus cognita Diatonicum, Chromaticum, Enarmonicum; quaeque ea fuerint *C. II p. 9, & S. in d. C. v. 15 p. 12 seq., & in C. XXXVII v. 2 p. 114.* Num aliquo Divino praecepto Musica inculcata *C. IV p. 23, & S. in d. C. v. 15 p. 25.* Num ornamento tantum Hymnis, an necessario in Sacris adhibita *S. in C. IV v. 15 & 25 p. 25.* Num certis legibus subiecta, an exlex *C. XXV p. 107, & S. in d. C. v. 3 seq. p. 108.* Num Musica sit scientia, quae ad excitandas certas sensuum, & animorum adfectiones valeat *S. in C. I v. 3 p. 2 seq.* Suae naturae quid praestet *S. in C. X v. 15 p. 48.* Num aurium unice oblectationem pariat, & an finis eius delectatio *S. in C. XVII v. 29 p. 79.* Sitne efficacior potestis *S. in C. IX v. 4 p. 45.* Eius effectus unde perficiantur *C. VI p. 31.* Num animi adfectus immutaretur *C. XXXI p. 121.* An amicitiae conciliandae apta *C. XVI p. 77, & S. in d. C. v. 39 & 41 p. 79.* Numinibus placandis an conducatur *C. XXXV p. 131, & S. in d. C. v. 23 p. 132 seq.* Quomodo ab aliis cogitationibus distrahat, & ad ea, quae insinuari velint, adtrahat *C. XIX p. 85, & S. in d. C. v. 32 p. 90.* Quibus de causis vulgo Musicam discerent, quique potissimum ea delectati *C. XXXVI p. 135, & S. in d. C. v. 15 p. 136.* Studere, ac laborare in Musica addiscenda utilene sit ac decorum *C. XXXVII p. 137, & S. in d. C. v. 16 p. 138.* An illa ceteris artibus utilior *S. in C. XI v. 25 p. 52, & C. XXX p. 125.* Quanto in honore apud veteres, maxime apud Athenienses *C. X p. 47, S. in d. C. v. 28 p. 49.* Adsumpta a veteribus ad puerorum institutionem *C. XII p. 55, & S. in d. C. v. 12 p. 56, & v. 28 p. 57 seq.* Num ad animos informandos idonea *C. I p. 1, & S. in C. XII v. 9 p. 56, in C. XIII v. 5 p. 60, & in C. XIX v. 14 p. 89.* Quo aevo corrupta, & neglecta, & quomodo tandem a veteri simplicitate, & maiestate desierit *S. in C. XI v. 13 p. 52, in C. XXVII v. 16 p. 114, & in C. XXVIII v. 30 p. 116.* Quo turbata a Sacris *S. in C. IV v. 28 p. 25, & v. 34 p. 16.* Quo a Scholis *S. in C. XII v. 12 p. 56.* Quo a Coeniviis *S. in C. XVII v. 4 seq. p. 78.* Quamvis restituta, & quae v. Cui-

- v. Guido. Musica Sacra quae S. in C. IV v. 2 p. 24. Caelestis quae; & quid de ea sentiendum C. XXXI p. 121, & S. in d. C. v. 1 & 8 p. 122.
- Musicae modulis universane commotio animorum adtribuenda S. in C. III v. 14 p. 18, & v. 24 p. 19 in C. XIX v. 32 p. 90, & in C. XXVII v. 2 & 6 p. 114.
- Musicae quibus virtutibus ex Platonis sententia ornatus esse debeat S. in C. XXIV v. 28, 29 p. 105. Musicorum nomine qui lata adceptione, & qui stricta apud veteres venerint C. XXVI p. 111. Musicis quantum Graeci tribuerent S. in d. C. v. 32 p. 112. Musicorum difficultior, & nobilior sparta, quae S. in C. I v. 3 p. 2. Musici vulgares, Plutarchi aetate, quodnam Musicae genus repudiarent S. in C. II v. 15 p. 13, & in C. XXI v. 38 p. 96.
- N
- Naturae nomina, an ex instituto sint S. in C. XV v. 37 p. 70 seq. Epicuri, aliorumque Philosophorum sententiae *ibid.*
- Navis ingentis operis a Ptolemaeo aedificata; a quo eius nominis C. VIII p. 39, & S. in d. C. v. 13 p. 40.
- Nicanor quis a Philodemo C. XIV v. 42, laudetur ignotum S. in d. C. p. 66.
- Nomi, quid apud veteres S. in C. IV v. 2 p. 24, & v. 12 p. c. seq. Num similes nostris Divinae psalmodiae cantilenis S. in C. XXVI v. 16 p. 114. Nomi Lyrici cui tribuendi S. in C. XIX v. 4 p. 87.
- Nona hora conviviis addicta Praef. §. IX. n. (35)
- Nonariae quae *ibid.*
- Nuptiae an absolute bonum secundum Epicureos C. V p. 27, & S. in d. C. v. 35 p. 30.
- O
- Officia Musicae duo ex Plutarcho S. in C. IV v. 2 p. 24.
- Orpheus excellens modorum concinnitate; & Fabula de eo enarrata quid innuat C. VIII p. 39, & S. in d. C. v. 26 seq. p. 41. Ipsi Mercurius lyram tradidit S. in C. XXXV v. 9 p. 132.
- P
- Pantomimi v. Saltationes.
- Peripatetici quid de Musica senserint Praef. §. XIII.
- Perfaeus a Philodemo memoratus C. XIV p. 63 num Stoicus ille, qui de amatoris disseruit S. in d. C. v. 14 p. 64. Scriptores, qui de eo meminerint; & libri ab eo conscripti *ibid.*
- Petronii aetas Praef. §. VII n. (25)
- Phaenacum convivia Musica non seungebantur Praef. §. IX n. (38)
- Papyr. Vol. I.
- Phiditia apud Lacedaemonios quae v. Convivia. Phiditia idem ac Phiditia cur S. in C. XIX v. 11 p. 88.
- Philodemus, quot eius nominis exstiterint Praef. §. III, qua patria §. IV, quae aetas §. IX, quid scriperit *ibid.* §. XI, qui eius mores *ibid.* §. X, Pisonis magister *ibid.* §. IX.
- Philoxenus C. XV p. 67 memoratus: qui; quorum operum auctor; cur a veteribus notatus; & quare a Dionysio Siciliae Tyranno in Latomias coniectus S. in d. C. v. 9 p. 68. Quae illius carmina respiciat Philodemus *ibid.*
- Phoenices diversi a Syris Praef. §. V.
- Phitongi, in Musica, num quivis sonus S. in C. I v. 36 p. 4 seq.
- Pictor, de quo Philodemus C. IX p. 43; num Theon Samius S. in d. C. v. 16 p. 44. Aeliani historiae locus de praestantissima eius tabula *ibid.*
- Pictura, & Plastica num analogiam ad Criticam, Grammaticam, Poeticam, Historiaticam habeant C. XXIII p. 99, & S. in d. C. v. 8 p. 100.
- Pindarus in quibus Melicae Poësis speciebus versatus S. in C. V v. 15 p. 28 seq. Num is, & Simonides, & Lyrici omnes in Musicorum etiam numerum referendi; & quo loco habendi C. XXVI p. 111. S. in d. C. v. 32 p. 112, & C. XXIX p. 117, a Philodemo bis citatus C. XX v. 9, & C. XXI v. 10.
- Plato ter a Nostro commemoratus C. XXIV v. 25, C. XXVI v. 24, & C. XXXII v. 7, quid de Musica senserit Praef. §. XIII, eius dialogi a pueris memoriter recitati S. in C. XVII v. 7. p. 78.
- Poësis qua vi polleat; & num ipsi & orationi, an Musicae verbis seiunctae vis commoventi tribuenda C. III p. 17. S. in d. C. v. 12 seq. p. 18, & v. 24 p. 19. C. XV p. 67, & S. in C. XXVIII v. 18 p. 116. Ab ea num abhorruerint Epicurus, & Epicurei S. in C. XVII v. 16 p. 78. Eidem analogae sit Musica C. XXII p. 97, & S. in d. C. v. 10 p. 98. Poësis melica cur πολυμεστρη adpellata S. in C. II v. 40 p. 16. Eius in suas partes divisio secundum Proclum S. in C. V v. 15 p. 28.
- Poëtae veteres num iidem ac Musicici S. in C. XVII v. 15 p. 78.
- Poëtica, & Musica documenta an sermone philosophico meliora C. XXVIII p. 115, & S. in d. C. v. 1 p. 116.
- Potentia sensuum perceptiva quae S. in C. I v. 29 p. 4.
- Principia Musicae tria, ad mentem Theophrasti, quae S. in C. IV v. 12 p. 24.
- Procli Melicae poësis partitio S. in C. V v. 15 p. 28.
- Producta Stoicorum quae S. in C. X p. 49.
- Pueri, qui Musicam non norint, num locum habuerint in Comitibus S. in C. XII v. 28 p. 57.

57 *seq.* Apud antiquos Arcades ad quem annum Musica instituti; & quare *S. c. v. 12 p. 56.* Quomodo Musicis informati; & quomodo compositi in ludo sederent etſi nudi *S. in C. XIV v. 25 p. 65.* Eorum amor v. Cur ſervi pueros amare vetiti *S. in C. XV v. 31 p. 70.* Eorum ſupra legibus interdicta *ibid.* Eorumdem inſtitutio quibusſum apud Athenienſes concedita *S. in C. XXXIV v. 1 p. 128.*
 Pythagorici quam praeclare de Musica ſenſerint *Praef. §. XIII p. 13.* Quodnam Musicae criterium ſtatuertint *S. ad C. I v. 44 p. 6.* Quid de Musica caeleſti *S. ad C. XXXI v. 17 p. 122.*

R

Regina opulenta: Regina pecunia *C. XXXVII p. 137,* & *S. in d. C. v. 35 p. 138.*
 Reiecta ſtoicorum quae *S. in C. X p. 49.*
 Rhythmus, & harmonia quid valeant, & quomodo in animos influant *S. in C. III v. 14 p. 18 seq.* Rhythmi, & harmonia orationem, an eos oratio ſequatur *S. in C. XIV v. 15, 16 p. 64.* An, ſublata verborum ſignificatione, homines adiuvent, & ad virtutem impellant *C. XXVI p. 111,* & *S. in d. C. v. 24 p. 112.*

S

Sacris omnibus num Musica adhibita *S. in C. IV v. 25 p. 25.*
 Saltationes femineae num ope Musicae ad nobilitatem, & modeſtiam, an ad lubricitatem conferant *C. VII p. 35.* In Theatris num ſemper partem Comoediae, vel Tragoediae conſtituerint *S. in d. C. v. 10 p. 36.* Num aliquando in Theatris abolitae *ibid.* Pantomimorum ſaltatio a quibus inventa, & quomodo adpellata *ibid.*
 Sapiens num ad rempublicam accedere debeat: Nubendumne ipſi, & filiis danda opera ſecundum Epicurum *S. in C. XXXVII v. 1 p. 138,* in *C. XXXVIII v. 26 p. 140,* & in *C. V v. 35, 36 p. 30.*
 Saporum comparatio cum Musica *C. III v. 34,* & *C. XXXII v. 8,* & *S. in d. C. v. 8, 9 p. 126.* Ariſtotelis problema hac ſuper re *ibid.*
 Scenae adparatus cum Musica comparatus *C. XXV p. 107.*
 Scolia quae apud veteres *S. in C. V v. 15 p. 23,* & in *C. XVI v. 6 p. 74.*
 Sensus, & intelligentia num aequae concurrant in iudicio de Musicae partibus *S. in C. II v. 5 p. 10.* Num ſensus unus, ſublata ratione, Muſicarum rerum iudex ſtatuendus *S. in C. I v. 44 p. 6 seq.* Senſuum iudicium v. Criterium.
 Sententiae cum cantu prolatae quam vim ha-

beant *C. XXVIII p. 115.* Sententiis, & rationibus, poëſice adornatis ſine ſuadendi vis tribuenda, an Muſicis modulis *S. in C. XVIII v. 36 p. 82 seq., in C. XIX v. 32 p. 90. C. XX p. 113,* & *S. in d. C. v. 2, 6, 7 p. 114.*
 Sepelire & humare quid differant *Praef. §. VII.* Sepulturae ritus varii apud veteres *Praef. §. VIII.* Silli quod carminis genus *S. in C. XVI v. 6 p. 74.* Socrates quo amore ſaucius *S. in C. XV v. 15 p. 69.* Qua aetate Musicae operam dederit *C. XXV p. 107,* & *S. in d. C. v. 32 & 39 p. 109.* Cratettii carmina in eum d. *S. in C. XV l. c., & in C. XXV p. 109.*
 Solon a Noſtro memoratus *C. XX. v. 18.* Qua in re a Daphnaeo notatus; & quanam eius mens, dum ingenuis amorem puerorum conceſſit *S. in C. XV v. 31 p. 70.* Quid ſimulans, & quomodo de recipienda Salamine conſilium dederit *C. XX p. 91,* & *S. in d. C. v. 18 p. 92.* eius elegia *ibid.*
 Spartani Hebraeici congeneres *Praef. §. VIII n. (32)* Qui eorum ſepeliendi ritus *ibid.* Quid de Musica ſenſerint *ibid. §. XIII.*
 Spectacula unde dicta *C. V p. 27.* Mos ea indicendi cui tribuendus *ibid.* Fueritne iis Musica neceſſario adnexa *S. in C. IV v. 37 p. 26.* Quid ea, & Musica theatriſ in animum valeant *S. in C. XXXII v. 11 p. 124.*
 Steſichorus *C. XX p. 91* citatus, qui: hiſtoricusne, an poëta, & Muſicus: cuius imitator; & quo aevo ſluerit *S. in d. C. v. 8 p. 92.*
 Stoici quid de Musica *Praef. §. XIII.* Epicureis inſenſi *ibid. §. XV.* An aſtorum influxum in animos admiſerint *S. in C. XXXI v. 8 p. 122.*
 Strabo, utpote Stoicus, praeclare de Musica ſenſit *Praef. §. XIII.*
 Sybaritarum fabula *C. XIX p. 85* indicata, quae *S. in d. C. v. 20 p. 90.*
 Syria quae proprie dicta *Praef. §. V.*
 Syro Epicureus Philodemi aequalis apud Tullium *Praef. §. III.*

T

Talaffus in Nuptiis *S. in C. V v. 31 p. 29 seq.*
 Temulentis convivis Musica remedium *C. XVI p. 73,* & *S. in d. C. v. 33, 34 p. 76.*
 Terentiſimus in Musica quid *S. in C. IV v. 28 seq. p. 25 seq.* Num vitio tribuendus *ibid.*
 Terpander Anuſſaenus, de quo Noſter *C. XIX,* & *XX:* lyrae ſeptichordis inventor *S. in C. XIX v. 4 p. 86.* An ab Ephoris multatus *ibid.* Quid de eo Auſtor Marmoris Arundeliani tradiderit *ibid.* Quomodo intelligendus de eo Plutarchus *ibid.* Eius aetas *ibid. v. 17 p. 89.* Pluries in agonibus victor *C. XX p. 91,* & *S. in d. C. v. 1 p. 92.*
 Thales Gortynius, ſive Thaletas Muſicus, Poëta, & Legislator a Lycurgo Spartam adci-

tus *S. in C. XVIII p. 83* an Terpandro antiquior *S. in C. XIX v. 17 p. 89*.
 Theatra unde dicta *C. V p. 27*, & *S. in d. C. v. 1 p. 28*. Theatris nondum aedificatis Musica ubi versaretur *ibid.* Quo aevo in iis Musica adhibita, & quae *S. in C. IV v. 34 p. 26*, in *C. VII v. 18 p. 36*, in *C. XIII v. 29 p. 61*, & in *C. XXXII v. 11 p. 124*.
 De Theatris qui praeclare fenserint, apud Stoicos, alioque *S. in C. XXXV v. 41, 42 p. 133*.
 Themistocles a Nostro laudatus an ideo indolior habitus, quod Musicae expertus *C. XI p. 51*, & *S. in d. C. v. 33 p. 53*.
 Threni quid *S. in C. VI v. 13 p. 32*. Quid in animis gignant *ibid. v. 18*.
 Tibia Gracchi concionatoria quid ita dicta, & cui usui *S. in C. XXVIII v. 37 p. 116*. Tibias ex offe cervino primane compergit Minerva *S. in C. XXXIV v. 24 p. 128 seq.* Cur ab ea deinde proiectae *C. XXXV p. 131*. Qui de ea fabula meminerint; quique sit mysticus eius fabulae sensus *S. in d. C. v. 6, 7 p. 132*.
 Timotheus quis a Philodemo commemoretur *S. in C. XIII v. 38 p. 62*. Quo crimine multatus a Spartanis *ibid.*
 Tranquillitas animi qua via comparari queat, ad Epicureorum mentem *C. XXXVIII p. 139*, & *S. in d. C. v. 26 p. 140 seq.*
 Tullii obiecta in Musicam, de quibus Aristides

Quintilianus, ab Epicureis desumpta videntur, & fortasse ab ipso Philodemo *Præf. §. XVII.*

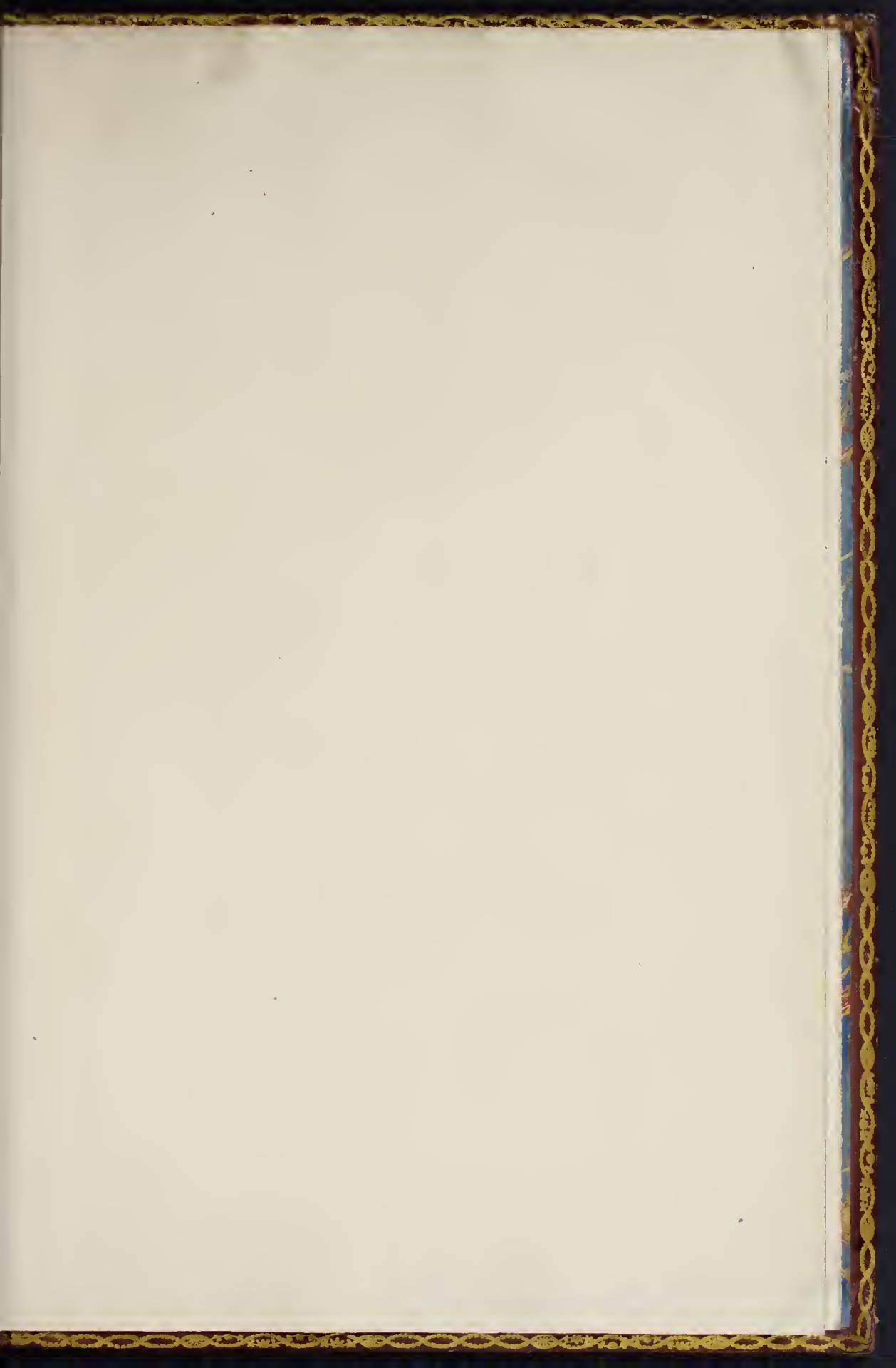
V

Vinitorum carmen quomodo apud Pollucem, Athenaeum, alioque adpellatum *S. in C. VIII v. 8 p. 40*.
 Virtutes ad omnes disponatne animum Musica *C. XXIII p. 99*. *S. in C. XXIV v. 28, 29 p. 105*, & *C. XXV p. 107*. Virtutum, & peccatorum aequalitas Stoicis persuasa *S. in C. XI v. 6 p. 52*. Eas non dissociales inter se ἀλλοτριαν, praeter Platonem, num agnoscerent ipsimet Stoici *S. in C. XXV v. 16 p. 108*.
 Voluptas, quae Musica percipitur sitne necessaria *C. XXXVII p. 137*, & *S. in d. C. v. 30 p. 138*. Quae voluptates necessariae, ad mentem Epicuri *ibid.*
 Vox num corpus, an quid incorporeum *S. in C. II v. 9 p. 10 seq.* Voces sonorae irrationalis solius auditionis motrices num quid ad dispositionem animi speculativam rerum utilium conducant *C. XXIV p. 103*.

Z

Zethus, & Amphion fratres, Thebarum conditores *S. in C. XII v. 24 p. 57*. Cur de Zetho fiat tantum mentio, quidque de iis Poetae, ceterique Scriptorum memoriae prodiderint *ib.*

Pag.	2.	Praefat. v. 12.	Ermarchus .	Hermarchus
	5.	Praefat. v. 5.	δα	δη
	6.	Praefat. N. (21) v. 2.	10	11
	19.	Praefat. v. 3.	halucinatione	hallucinatione
	2.	v. 13.	tranversam	transversam
	ibid.	v. 33.	II) Musica	I <i>sect. VIII</i>) a folis eminentif- simis in Musica
	3.	v. 11.	βαβυς	βασεις
	ibid.	v. 26.	ευσχημων	ευσχημων
	5.	v. 29.	(ut legit	(vel παρασαρδρει , ut legit
	6.	v. 8.	Epicurus	Epicureus
	ibid.	v. 14.	senfus	senfum
	7.	v. 8.	των	τε
	13.	v. 36.	διακεισθαι	διακεινται
	ibid.	v. 41.	συμφωνιας	συμφωνιας
	16.	v. 1.	παραλαμβανουσαι	παραλαμβανουσαι
	ibid.	v. 6.	rhythmis	rhythmis
	ibid.	v. 11.	mel-peia	melopoëia
	18.	v. 44.	μελοποιιας	μελοποιιας
	20.	v. 46.	exculpisse	exculpisse
	ibid.	v. 54.	hic verbis	his verbis
	29.	v. 33.	Maenander	Menander
	59.	v. 30.	επι	ει μη
	ibid.	-	siquidem	nisi quidem
	ibid.	v. 31.	videtur	videatur
	62.	v. 20.	cum	cum
	78.	v. 29.	recitata	recitatos
	ibid.	v. 30.	exhibita	exhibitos
	91.	in marginz	commentanda	commendanda
	93.	v. 31.	ob	ab
	96.	v. 52.	V. 39.	V. 34
	97.	v. 5.	nonne	non
	ibid.	v. 6.	inquirat ?	inquirat;
	98.	v. 35.	iudicare	iudicare queat
	105.	v. 49.	inconcinntas	concinntas
	108.	v. 15.	quaeritur	queritur
	112.	v. 31.	fricte	fricte
	113.	v. 41.	λοιδορσαι	μονον λοιδορσαι
	ibid.	-	conviciantur	solum conviciantur
	ibid.	v. 42.	οταν	λιαν , ως επαυθων , οταν
	ibid.	-	cum	mirum quantum laudant, cum
	116.	v. 22.	audito	auditu
	118.	v. ult.	XXVII	XXVIII
	126.	v. 29.	vini & aceti mulsi comparatio.	vini & aceti mulsi compara- tione utitur
	142.	-	qualecumque	qualemcumque

84-B30790 c. 2 v. 1

20402
XII

20404

